

دیوانہ راجی

مہلا عہ بدولہ جملانی بارامی شماره ژووری

مہ سعوود محہ مہ د

پیشہ کی بز نووسپوہ

محہ مہ دی مہ لا کہ ویم

پنیدا چوتہ وہ

د. عوسمان دہ شنتی - نیسماعیل راجی

ساغیان کردوتہ وہ و تامادہ میان کردوہ

۲۰۱۱

دیوانی راجی

(مەلا عەبدووررەحمانى مەلا نىبراھىمى كورې مەلا مەحمودى

بارامى شارەزوورى)

مەسعود محەمەد

پېشەكى بۇ نووسىوھ

محەمەدى مەلا كەرىم

پېيداچۆتەوھ

د. عوسمان دەشتى نىسماعىل راجى

ساغیان كرددۆتەوھو نامادەیان كرددوھ

لەسەر نەركى زانكۆى كۆپە لە چاپ دراوھ

زاینى ۲۰۱۱

كوردى ۲۷۱

دیوانی راجی

- ❖ ساغر دهنو نو ناماده گردنی: د. عوسمان دهشتی و نیسماعیل راجی
- ❖ بابت: شعر
- ❖ بیتجی و هله چنی: نیسماعیل راجی
- ❖ نهخشمساری بهرگ: محممد زاده
- ❖ نهخشمساری ناوموه: خلیل هدایت مام شیخ
- ❖ تیراز: (۱۰۰۰) دانه
- ❖ شونئی چاپ: چاپخانهی روزمهلات / هولیر
- ❖ له بهرنوه بهرایتی گشتی کتیخانه گشتیهگان ژمارهی سباردنی (۶۴۱) سالی (۲۰۱۱)
- ❖ ی پندراوه.

دیوانی راجی

سەرەتایەك

بۆ چاپی دیوانی راجی

ئەو سەردەم و رۆژگارە کە (راجی) شاعیر تێیدا ینگەشتووو تیگەشتووو، سەردەمیکی بێ لە جموجۆل و گۆزەنکاری بوو. نیوان هەردوو جەنگی جیهانی بە دروستیش ساڵانی نیوانی ۱۹۲۰ - ۱۹۴۰ لە سەدی ڕابردوونا شوێنەواریکی دیاری لە بۆری ئەندەب و ڕووناکییرو، بەگشتیش بەسەر ژیان و میژووی کوردستان و کوردەواریدا بەجێ هێشتوو. لەو نێودا ینگە شارسانی کۆیە لە لایەنی برەوپێدانی زانست و زانیاری و گەشەسەندنی شیعرو ئەدەبیاتی کوردی دواتریش نەشونمای خەباتی نیشتمانییەوه، دیار و ڕوون ناکرایە.

راجی لەم کەش و هەویدا چاوی کردۆتەوه، لە نامیزی مەدرەسە ئاینییە نیو بەندەمکانی ئەو شاردای ینگەشتوو، لە ژێر سێبەرو دەواری ھۆتەبەخانە ئەدەبییە بە پیت و یرشتمکە: نالی و سالەو کوردی حاجی ھاندا نەشونمای کردوو، کە چەندین زانا ئەدەیب و شاعیری مەزنی لە وێنە، کەیفی جوانرۆیی و مەلا عەبدوڵلای جەل و نەخسەر و مەلای گەرورە فاصیدو عاصی و خادیمو ناھو دلاوێرو عەمنو و سامی عەوندال و دلنارو دازاری ینگەیانوو.

نوێگر نەھمو شیعرو ئەدەبیاتی کوردی لەو ئانوساتەدا لە بزاتو جموجۆلدا بوو، بۆیە راجی لەگەڵ ئەویدا کە لە ژێر دەواری ئەدەبی کلاسیکی - عەرۆزی پێشیناندا بەرھەرمەدە ببوو، وەلی بە ناوەرۆکیکی ئەدەبی - کۆمەلایەتی ڕەخنەگرانی نوێو ھاتۆتە مەیدان و بەھرمو ھونەرەکی پڑاوه. ھەر بۆیەشە دەیین کە ناواخو زمان و ھەرھەنگ و تیگەشتنیکی جیاواز لە پێشینان، تانوبۆی ھەموو تیکست و بەرھەمە شیعرییەکانی جانیو. وەتا ئەو لە بەرگو ھۆرم و ڕوخساریکی کۆندا شتی تازو نوێی داھێناو.

راجی لەگەڵ ئەویدا کە ژیان و رۆژگاریکی سەختی گۆزەراندوو، بەلام مەرۆفیکی بەھرمەرمو بەھرمەمند بوو، جگە لە زمانی کوردی و شیۆزەرە خۆمالییەکانی، سۆرانی و کرمانجی و گۆرنی، بەسەر ھەر سێ زمانە رۆژھەلاتییە نەسراوەکانی (عەرەبی و فارسی و تورکی) دا زال بوو. شازەزایی و نائینایی لەگەڵ زانست و ئەدەبیاتی ئەو زمانانەشدا ھەبوو، ئەنجا بە ھەر جوار زمان شیعرو بەرھەمی داھێناو. سەرلەھەری دیوانەکی نیشانەمی بەلگە نەویستە بۆ رادە تۆفانو بلیەمتی ئەو مەرۆفە لە بواریکی زانست و زانیاریدا، ئەنجا ج زانیاری نایینی بووبیت، یا زانستەکانی ھاوجەرخ، یا لە مەیدانی زانستی شیعرو ئەدەبیاتدا بووبیت. وا نەبێ شاعیر لاسایی کەرەمو شوینێن ھەلگری ئەدەیب و شاعرانی پێشە خۆی بووبیت، بەلکو ئەو مەرۆفیکی داھێنەر بووو ناوەرۆکی بیرو بارستایی دیوان و شیعرو بەرھەمەکانی پێمان دەلێ: کە راجی خاوەنی جیھانیینی کەسایەتی و تایبەتەندی شیعری خۆی بوو. راستە لە زۆر شوینی دیوانەکی راجی

دیوانی راجی

دا نەوہ بەدی دھکریت کە ئەو لە ژێر رۆشنایی ناوینەمی شاعیرانی وەکو؛ جزیری، نال، سالم، کوردی، حاجی، شیخ رەزا، حەریق، حەمدی، بێخود، ئەسیری و تەنانت ئەم بەردەشانی شاعیری میالی ھاوچەرخیشی شیعر و بەرھەمەکانی خۆی ھۆنرینتەھەموو سێبەر و تارمایی ئەوێی ئەم سەرموہ دیاربیت، بە ئەم لەمەشدا وەکو دھینەرێک ھەلسوگەوتی کردوو کەش و ھەواو جیھانبینی تایبەتی خۆی، لە شیعر و ھۆنراوەکانیدا ڕەنگی داوتەھە.

ئەنجا نەگەر بمانەویت لایەک لە ھونەرەکانی شیعر لەدیوانی شاعیردا بکەینەھەموو کەمێک وتووێژی لەسەر بکەین، ئەوا لە زۆر ڕووەوە دەشی شیکاری بۆ بکەیت. بۆ ئەوەوە لە باری ناوەرۆک و مەبەستەکانی شیعرییەھە، دیوانی راجی دەولەمەندو ئالو و آلاھ، لە بوارەکانی وەسف و شیعر دلباری و کۆمەلایەتی و نیشتمانی و نایینی و لاوتنەھەموو ستایش و دشتۆرینەھە.. بەرھەمی بەیژی ھۆنرینتەھەموو سەرلەبەری دیوانەگەمێ بێن ڕازاندۆتەھە.

لە باری ھۆر و ڕوخساری شیعریش ئەم دەرھەتە گورتەدا، دەشی لە چەند ڕوویکەھە ھەلۆستە لەسەر بکەین:

- لەبەری کێش و ناوازەھە، راجی لە بەشی ھەرە زۆری شیعرەکانیدا بێرھەمی لە کێش ھەروەزی کردوو ھالبە کێشە باوەکانی، ھەزەج و ڕەمەل و ڕەجەز و سەری و مۆتەھاریی بەکارھێناوە.

لە بەشیکی ھۆنراوەکانیشیدا ناوی لە کێش خۆمالی کوردی داوتەھەموو ھالبە کێشەکانی (۸ بێرگەمی و ۱۰ بێرگەمی و ۱۴ بێرگەمی) بەکارھێناوە.

- لە ڕووی سەروای شیعرییەھە شاعیر بە گۆنەری نیرامی ھەروەز لە زۆرەمی پارچەو غەزل و فەسیحەکانیدا بێرھەمی لە یەکتی سەروا کردوو زۆرەمی دھنگە سەرواگانی ئالھووبینی کوردی لە ھۆنراوەکانیدا بەکارھێناوە. ئەنجا سەروای ھەمەڕەنگ و لەمانەشدا سەروای مەستەھوی و تەشتیر و ھونەرەکانی تری سەروای لە شیعرەکانیدا بەکارھێناوە. تەنانت راجی لە مەیدانی ھونەرەکانی (سەرواداری و کەرتکردن و سەروای ناوھەدا)، ئەھەندە ھونەرەھەرو و وەستا و دەست ڕەنگین و خۆش ناواز بوو، کە لە شیعر و دیوانی کەم شاعیری کورد دا ئەو جۆرە ھونەری و بەچەری سەرکەوتوو و وەستاییدا دەبینریت، ئەنجا لێرەدا بۆ سەلانی ئەم بۆجۆنە تەکا ئەوہی ناوڕێک لە تیکستە لێکەکانی لایەرە (۲۳۳-۲۴۹-۲۵۵-۲۲۲-۲۳۸-۳۲۴) ی ئەم دیوانە بەدھە.

دیار لێرەدا ئەم کەم دەرھەتییەدا ماوەی ئەوەمان نایبیت کە ئەوہمی شیعر ھەموو ئەو بەرھەمو ھونەرەکانی شاعیر ڕوون بکەینەھە، چونک ئەم کارە بێویستی بە ئەفەس درێژی و لێکۆڵینەھە ھەلۆستە لەسەر کردنی تایبەت ھەبە.

ببینتت.

نەمە بوو چیرۆک و چارەنووسی دیوانی شاعریکی کورد. ئیستا لە جیگای خۆیەتی
بپرسین: ناخۆ چیرۆکی ئەم دیوانە چەند لە چیرۆکی خاوەنکەمی و میژووی میلامتەکی
دەگات؟؟

لە دوایدا هیوادارین بەم کارەمان توانیبیتمان خزمەتیکی بچووک پێشکەش بە دنیای
شیعرو ئەدەبیات و کتێبخانەی کوردی بکەین و گیانی بەرزە هەری (راجی) مەزن شاعیر و مرقۆفی
کوردیش لە گۆرمەگیندا ناسوودە بکەین.

عوسمان دەشتی

هەولێر ۲۱/۴/۲۰۱۱

رابەری سەرچاوە بۆ ئەو باس و وتارەنی

تاوێ کو ئەمرۆ لە بارە (راجی) یەو نووسراوین و بلۆگراوەتەوه:

(۱) گەڕانیك بە دیوانی شاعیری گەورەدا، راجی، عەبدولقەزاق بیچار، گۆفاری (برایەتی)، ژمارە
(۸)، بەغدا، ۱۹۷۰.

(۲) راجی و دوو هۆزان، نۆرەدین سەعید، گۆفاری (بەیان)، ژمارە (۱۸)، بەغدا، ۱۹۸۶.

(۳) مەلا راجی، عەبدوللا دارتاش، گۆفاری (بەیان)، ژمارە (۱۲۸)، بەغدا، ۱۹۸۷.

(۴) دوو پارچە شیعری مەلا راجی، محەممەد داریاس رۆژنامەی (دەنگی میلامت)، ژمارە (۱۵۲)،
۲۰۰۴.

(۵) راجی، لە ناوچەرگەمی جەنگی نیوان گومان و باوەردا، ئیسماعیل راجی، لێکۆڵینەوه، راپێ،
۲۰۰۴/۹/۳۰

(۶) کۆپە لە رەوتی شارستانییمتیدا، کەریم شارەزاو چەند نوسەریک، بەرپۆمبەراییەتی گشتی
رۆژنامەنووسی و چاپ و بلۆگرەتەوه. هەولێر، ۲۰۰۹.

(۷) گومان و مەستی لە شیعەرەکانی خەیمیاو راجی دا، عومەر حاجی برایم، باسی دەرچوون،
بەشی کوردی، زانکۆی کۆپە، ۲۰۱۰.

(۸) لێکۆڵینەوهیەکی شیکاری لە شیعەرە کوردییەکانی (راجی) دا، کانیاو عوسمان مستەفا،
نامەی زانکۆیی، بەشی کوردی، کۆلیجی پەرورە، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، ۲۰۱۰.

دیوانی راجی

پیشگی

من که عمبدورپرجمان راجی کوری مهلا نیراهیمم له تیره میکیهلی هۆزی جافی شارهزوریم، به هه موو سوپاس و دلسۆزیمکوه نهوضمهی پیویستی شانی خزاوو جهرگی هه لکزاوو ههناوی سووتاومان بییت، له بابمت دلداری و نیشتمانپرستی، سهریستی بیر، نازانیی میرو سوودو قازانجی تهبیات، بهرزوی شکۆمندی، پیرومی زانیان، خسارتمندی نارپکی، لیکدانهموی نهملاولا، سوپاسی سهرووران، دستگوشینی قهلهندهران، وریایی لهتالان، خۆباراستن لهمالان، تهگبیرکردن و جاسووسی، گوئی گرتن و سالووسی، وتاری بهمانا، تیگهیشتن و تهوانا، وه ههرچی پیویستی خاکی و متهن بییت پینشکشی گمنجه سالارمکان و لاوه ناودارمکان و کچه هۆشیار و نازدارمکانی دهگمه. بهتایبهتی بۆ هه موو گیاندار و دارو بهردو واری کوردستانی گۆنه ولات و نوئی ههوار، همتیوی بین باوک و دایکو بی کس، بهشکو به بارووه نان و ناویکی زانین بیووژیتهموو بهدمسته جیلپکی هۆنین خۆی بدۆزیتهوه. چیکه کوپستانی لهبر ههتاوا سهر سپی نهکا .. چیکه گهرمینی لهناو درک و دال بین پمتی نهکا. بهلام زۆر تگا له لاوه کوپو کچه خۆیندحوارو سهریستهکان دهگمه به چاوی بهسهندانهوه و دلی نهپر جومهندانه تهماشای نهه دیاربه نادیارههمان بهفرموونو، لهههر کهموکورتی و لهسهر جوونیکمان بیوورنو، ههرچۆنیک بیباش دهزانن له تهرازووی بهرانهری خۆیاندا ههلی بکیشن. نیدی خوا هاوکاریمان بکا.

سوپاس بۆ بیره نیشتمانیههکان.. سوپاس بۆ گمنج و لاوه کوردستانییهکان.. سوپاس بۆ ههمشیره نازدارو سهریست و ناوانیههکان.

راجی

هه لگری ئاواتی کوردستان

(۱۹۵۹)

راجی له زبانی دواى مهرگیدا

مهسعود مکه مده

به غدا: ۱۹۸۴/۱/۳۰

مهكانه شموقى به عیلاته، بهشمه كونه هموار

حهپاته زهوقى به نهحابه، بابه نابو هوا

رهحمت لهگورت، ناههړین له يادت نهى ناخپور به زمانى غمپ: حاجى قادر!

به من جى گولزارى بى بولبول: به تۆ جى باغى بى قومرى! بهحبهان جى

مهمكدهى بى كۆزى دلداران!!

تۆبهنه بهلمكى زهوى له چمرخو هلمكى بى دۆلابو منگمنه دهنیشیتو، دنه

تەزبىجى نپوه رېش نپوه سپى شوو رۆزان له گشتهكى نهمبده همتار دمكاتو كۆزبه همره

زړینگو زیتو نرخدارو بابهخدارمكى، مروڅ، له كوشو باوضى پر گهلاو چقل.. پر

گول و پروو ههگتپرو وهرگتپرو دمكاتو، بههمزاران بارى هرهچمشنى خوشى و ناخوشى..

هیمنى و بى نوقرهى.. ههستپارى و بى ههستى.. گومان و بهقین.. رڼو نهقین، بهزیر بارانى

فرمیسكو تریقى بزهده، جۆلانه ناساپى دهنیشیتو دهبات، همر لهو دممهرا به مهلوتكه له

همنایى عمدهممهوه بهر دهنیشتهوه تا نهو دهمه به كهنمهوه بهرئ دمكرئ بۆ همنایى عمدهم:

دصت بهتال، مازوو جنى گون له پاشؤل، نه توشههپىكى رپى بى برانهوه به كۆلهوه، نه

فلسطىكى گمنجى داخراو لهگير هاندا.. دهنیشته خهپال بهسمر بهردى خوولپای خهلقمهوه..

شهبهنگىكى يانگار له دهرورنى بهجیماواندا، تمنها بۆ ماوههكى كورتيله.. لهوه بهمولاره

سپهپات دهنیشتهوه و لك تیشكى جلوه نهمهستوى ناو بوشاپى، خهون و ورینهى نووستن و

لهرزوتا.. تۆ بلنى همر هچج.. زمان حالى جۆلايى بپش مهرگى له زړه تارماپهكمى دم

دادهچرپیتو دمهرپنى:

بنواړه بوونى نهوولتو چوونى ناخیرت

هاتى چ رووتو قووتو، ههلاتى چ لووسو بووس

كپلى ههبرمكه؟ لهوانميه ناوى لى ههئنهكهنهراى! ههئیش كهنهراى! جش: باران

دهسپرتهوه، نهویش نمگمر ههبرى بهكپلى ههپ!

كورو وهجه؟ كى دهلنى له رپبازىكى پشتم لهرپبازى نهوموه ناروون؟

مالهكمه؟ پهنگه له شوین بهرمالهكمه عمرهقى بخوریتمهوه، يان به عمكسهوه..

دیوانی راجی

داهاتەکی؟ بەھەموو ئومێدو ئاواتییەمو، بارتەهای لەشە عەنبار پۆیەکی ناو

قەبری، پزایەمو، بپرایەمو..

ژینیکی کە مردنی لەدوو بێ ج نییە

باغیکی بەقونجرو درووبی ج نییە

ملیۆنەھا، ملیارەھا ئاپۆرە ی بنیادەمی بێ ناوونیشان، بێ شوێنەوار، بێ ناستەوار،
دوووو تەسلیمی بەلەکوئەکی پێنجو دوو رۆژی ژبانی کولەمەرگیی لەگەڵ فریشتە ی مەرگ،
یان لەگەڵ هیچدا کرد، بەجالی نەبووندا سەرنگرایی بپرانەمو بوو، وەك نەخشی سەر ناو..
ترووکی جاو سپرایەمو گوزایەمو مەگەر بەخیزو سەدەفە فەیلەسووفان لە ژێر سەرمناوی
ساردو سپی (سەربازی نەناسراو)دا بۆ نیسپاتی دەسپەنگینیو دلسۆزیی سیاسەتبازانە ی
خۆیان، شرە ترنجۆکیکی پوایەمو قەلەمچن بگەن بە دروشمی (میزووی گەلان....) کە
خۆیان لەژێر سایەیدا دەحەسینەمو نەك گیانی ھاوڕێیە نەناسراو بە ھەنارمدا گراوگانی
سپار تاگۆس!! ھەر بپرۆ سەربازی نەناسراو، تەبە لەبەنی جالی بزرپوونو نەبوون
ھەلستینە.. زەردایی شەرمەزاری لەرەنگی بزرگاوتەمو بەسەر پووی بوونەموری میژوودا
بەینە.. نەگەر بۆت بلوئ - کە ناوئ - لئێ مەسەلینە گویا: پەحەمت بۆ مردووان.. فاتیحە
بۆ گیانی کۆج کردووان! یەق کەرمو ی ناوی سپراومو گۆزی تراوتە.. کوا دەنگت ئەم
زریکەیمت بگەمبەیت بەر گوئی بیسەران؟ کوا پەنگت؟ نە دەنگ نە پەنگ، نە سەنگ.. تۆ
نەھەنگ نەبوویت گەردۆلگە ی پەشتی پۆزت زگی دەریای میژووت بۆ بەھەلاشینەمو.. تۆ ھەنگ
بوویت، شیرناپیت بەسەر لئو ی سیاسەتمەدارانەمو مەلج و ھۆزی: (ھەر بژیو نەمەری) دەداتە
بەر گوئی ئەو ملیارەھایە سەر لەئوئ: نە دەنگت... نە پەنگت... نە سەنگت!!!

خەسارتمەندی دەست بەتەئال لەمالی دنیا!

پەنجەرۆ ی بێ بەش لە ناوونیشان!

خۆراکی ھیچایەتی! خۆت.

لە زین بەدەر .. ھە ی میوانی پوانەمو!

بۆرە بیاو!!!

.....

لەگەشتی پووومو عەدەم، بە پاش ماوە ی ئەم دیوی قەبر، چی بێ مەرگ بۆ مرۆ
دەمبەینتەمو: بزیمکی سەر لیوان، ترووسکیمکی فکر، جۆشیکی دەروون - نەگەر لئێ
بەجی مابن - بەمەرات بۆ ئەوانە ی بەدوا ئەودا لە مەیدانی نیوان دوو عەدەمدا مەقسە
دەمگەن..

دیوانی راجی

نسرانمومو لمبیر نمکران و بپردوام بوون سمرامیهی جاویدانه لمکۆلمباری همومو رپبورایتیکا دست ناگهوی: خوا بِن داومگان له خموتنیشدا بالآیان که لمگمتر دمبِن.. خهلق و خوا بۆیان بوسرموه دهننِن. رهن و پروت، هیچ نمدار، بِن دسمایه، جگی نییه پئی بجیتته جگینه له قومرغانمی میژوو: دمبِن جگ و دسکه لا له مههارت.. له هونەر.. له مهعلائی.. له دوسرهنگیئی بسازنن دنا پئی دهلن و دهریشی دمکهن:

(سر زده داخل مشو میکنه حمام نیست)

گوناهای همره گومروی (عمیدورپرهمانی راجی)، بِن جگو دسکه لای.. بِن مووشهیی.. بِن توشهیی بوو: گوناهای ئه بدهی.. بئدریزایی عومر.. له همومو هموارتیکی. لئی باخه بمرم.. زارهوراز بیستوموه.. به جاو دیتوموه.

نانیکی بِن منمتو لانیکی به بنه مای همبویه حالی لمبارتیکی دیکه دا دبوو. نهگمر لیستهمیک بگریتهوه بۆ درایی! و سامانیکی به میرات پئی گهیشت.. نهگمری بۆجیبیه؟ نه مهته لیسته!

۱- لمبارمو بوول: هیچ.

۲- له ملک و خانوو: بمولای هیچموه.

۳- له ومزیفمو داهاتی مسۆگەر: توون.. چش.

نامزهدنکی زهق و رمق و تمقی ناماده بۆ جالی همرامۆشیدا چوون..

لمبەر خۆمموه دهلنم: نهگمر بمو تمبباتمو خهسلتمه پئوهی رسکاوم چووبامایه کلنیشی باری زیانی راجیبیهوه، ناوونیشانیکم لِن بهجن دهما؟ دستم ههله می دمگرت؟

راجی، بهگژ هیچایهتی و بۆشایهتی زیانی مادی خۆیدا، سهرمو ژورور له خورگه مهلهی کرد.. دلی بههیزو مینکی تریسکمدارو زمانی پاراوی له شهڕگی گوزمهراندا بهگمهر هینا: وهک دامهزانی مهعلان گرموی ناسراوی له ههزاری و نمداری بردهوه بهرپز لِن گیراوی.. به خۆشهویستی.. به ههستیاری.. به شاعیری.. به جاوی خهلق له رپیهوه بوون.. به رۆشنننن، دهمتی کاگی بهکاگیی ژیانه موفلیسهگهی کرده ممرزای زمکای زگمالک و هۆشی به برشت و روح سووکی و هسه شیرنی، وێرای باخه بمری و هۆشیاری و نازایی و نازادی.

راجی، لمبئی بیری دست بهتااییهوه به پئپبیلکهی لیهااتووپی فیهتری خۆیدا سهرمو ژورور چوو، وهک منارهی چرا بوسرموه، له دوورموه بوو به پنجه نیشان.

پئۆنذیم به راجیبیهوه بپردوامو نمپساو بوو: تا نهؤنذهی له کۆیه و دوروبهری بووین و ههکنهوت یارمعی دابن تام و شام له رهاقتمی چیشتوهه. چمننن دهمها جارو بار، شهوانه له دانیشتنی ههقیانیهی پاش تهرابووج و سهرمتهی دهمۆلی پارشئوی رهمهزان،

دیوانی راجی

هر شوه له مزگوتیک، بمرزوریش له مزگوتی حاجی مهلا نسمعدی جهل، تمبوروهمان دمبست.. بینه باسووغو کاکنه گوپز.. حهلقوومو حاجی بادام.. جهرمی تیکهل بیکهل.. جگهری بی شه ما.. سه ماومریش گیزه دیتو تیکهل به تریقوهوری بی خه مو خه میال دهبیت: هر گمسیکی هونری لایهق بهو مهجلیسهی هه بویه پیشکشی دمگرد. سینی و زهرفو کاره مستینه (حه لئاو شه کهراتی بیوه بوو)، فهنه بی دهنگ، قساقو گوشت بعمشینه، هیلکه به بوئن، کووری ناسنگر، شاره ههنگ برینهوه، ناشه وان و جوگه هه لیبستهوه، زرم و هوری گمسی جهردمو هافله، (نیمنی وهره) و چه بله پیرانی هه کی کمر هه کی کمر بؤ نهمار مزایمگان، گمگم گمینه.. و جمنین فهندو فیلی هؤلکلوری کونینه که فهنییان لهگمستی خویندن به هه موو کوردستاندا هیریان دهبوون و شارهو شار لهگهل خویاندا دهبانگهرا له مو مهجلیسهاندا هر شوه بؤ ماوی ۶ - ۷ سمعات دنایه کی گمش زه نویلی ههل دننا. لهو ناوهدا راجی، به راستی، پیشهوی هه موان بوو چونکه له هه موو گمهگان شارهزا بوو، جمنند گه مسمیکش هه بوون هر شو دهبزانین، قیربوونیشیان زه حمت بوو چونکه دم و نارداویزی تایهتییان گهرهک بوو. وتوویزی ناو گمهگان به هر لهجه مکه بویه، بؤ زاری راجی وک بؤ زاری ناخویری لهجه مکه وها بوو به تمامو لهزمتیکی تازوه. کویاننه، بلباسانه، منگوراننه، جافانه، دؤمانه، جوولمکانه، خوشتاوانه.. ئیدی بلیم جی، به هه موو باریک زمانی دمگهراو خه لقی پین دهخسته سهر گزهرای پشت.. ناو ناوه وهردمگهرا بهیته شیوه بهردشانی، یان له میانهدا جمنند بهیتهکی شایی و هه لپهرکی به دم گمسهوه وکوو شاباش هه لهدا به سهر مهجلیسه نا.. لهو تهرزه دانیشتنانهو بهزمو ناهمنگی ئیجازهی مه لای موسته عیددا هه بنانهی فهندمکانی به مثال نهدبوو. به راستی خوینی چیشتو نهوتی چرا بوو. دهبزان له یاری بههارانهی سن یاز جی دمگرد؟ لهشی وکوو رۆحی سووک بوو به لام هیندهی به معزیکان حاج دافلیشاو نمبوو بؤ بازی دریز مودا بهرئ. دوایین جار که لئ دمکشایهوه و خوی تن دمگرد له بازی سییمهدا، دههات به حمووه لهشی خوی وکوو برکه دار یان جلیت توور هه لهداشت، کاتیک که وهک داره میت دمکوته سهر زهوی ههردوو پینی له شوین پینی خه لقمه که تپهری دمگرد، سهریش مفرتو نیویک بهدواوه بوو. دهگوت: سن یازمو پین دهیاتهوه نهک سهر..

راجی مهلا و شاعری نوکتباز و سوختهچی و فره بیشه بوو: هر چه ند لههلی خویندن لهکوتنهوه به شؤرمتی شیخایهتی و مه لایهتی و شاعری ناوی هه لهدرا، دوی مرهگیش شو جمنند دیره نووسراوهی لئی به جین دما بؤی دهبوه شه هادی جنسیهوه و دهفترمی نفوس، به لام له ژبانی واقییدا، مه لایهتی و شاعری و شیخایهتی هر لهدمی

دېۋانى راجى

دەرس و دەور دەريا زىكرو ھىكەر دەيا شىعەر خويىندىنەمەدا بۇ خاۋىنەمەكى دەبىۋە ناۋھىنەر و بىرخىرەمە: بەشى ھەرە زۇرى عومر بەھۇى لەگەل خەلقدا گونجان و سازان و گوزەرناندن دەبىتە تۇمارى پەسەندايەتى پان ناپەسەندايەتى مرۇف ج شاعىر بىن ج مەلا بىن ج شىخ: ئەم بەشەى كە بەر نووسىن و تۇماركردن ناكەوئ و لە صەدى نەمەدى عومرى مرۇف دەگرىتەمە، ئەمويان حەقىقەتى كەسايەتى و ناكارى تاك دەنۇنىن: راجى لەم نۇبەشەى عومردا، كە بەعادەت لەگەل بەسەرچوونى دەسرىتەمە، مرۇفايەتى خۇى بەكاردەھىنا، ھەر سامانىكى مەنەۋىشى ھەبۋوبىن لەخزەمتى ئەم نۇبەشە تۇمار نەكرامى خەرج دەگرد. نالېم راجى فرىشتە بوو، دەلېم بابايەك بوو: مەلاى روح سووك، شاعىرى دۇست پەروەر، نوكتەبازى خەزەمتگوزار، شايەرى كۆزى برادەران، سوحبەتچى بەمەھا.. كابرەيەك بوو خەز بە پەققەتى بەكىت و جاوت لە رېئى بىن. بە بىرەدا نايەت راجى دەعاخاۋى كرىدبىت و جاوم لە دەۋى نەبۋوبىن.. جارېكىيان لە مەزگەۋى خەتەك رەۋى پەرسىارى كەردە مەلا مەمەدى مەلا بىرايم (دلاۋەر- بە نەسل دل نەخگەر بوو) و گوتى:

ئەرى نەگەر مەسەلەيەك و مەھا و مەھا بىن چۇنى ھەلدەبىرەتەۋە؟

لە ۋەلامدا گوتى: بە پىئى شەرخ حەكى مەسەلەكە و مەھا و مەھايە..

راجى پىئى گوتەۋە: بە شەرخ نا، نا ..

مەلا مەمەد گوتى: ئەدى بەجى؟

راجى گوتى: بە ھەق بە ھەق.. ئەمەى گوت، خۇى و خەلقەكەش زۇر پىكەمنىن،

ملىشى بۇ شەرخەكە راكئشا.

ئىرەدا دەبىن بېلېم، راجى لەنزىكەۋە دۇستى مەلا مەمەدى مەلا بىرايم بوو، ناشەزەنم

لەلايەن بۇچوونى دىنى و مەزھەبىيەۋە چۇناۋچۇنى بوون. مەلا مەمەد لەمەسەلەى

مائىكى رېبى تىدبىن، بانكەنۇتى بەمالى رېبادار حېساب نەدەگرد و ھازانجەكەى بە خەلال

دەزانى. ئەمە دەلېم بە يەقىن چۈنكە لە خۇيىم بېستوۋە. ھەتا سالى ۱۹۵۸ بەيىنمان زىدە

خۇش بوو، لەھەمەمە بابەتتىكەۋە لەگەلەدا كراۋە بوو. راستىيەكەى يەككىش بوو لە

فوتابىيە ھەرە زىرەكەكانى باۋكەم. خۇا لىئى خۇشىن و صەد جارېش گەردەنى ئازاد بىن

لەھەر گەمبەكى كەوتىتە بەيەۋە.

راجى، مامەلەى لەگەل زىان و كۇمەلدا بەلاى گونجانىكى رېئى لە خۇگرتوودا بوو: تا

بېتوانىبايە، بە سىنەفەرراھى و لى بووردن و دلدانەۋە ھىراكەوتن، لە پىۋەندى بەخەلقەۋە

گەشايى رۇخسارو بەزى لىۋانى دەپاراست. رۇزنىك لە رۇزان و جارېك لەجاران نەمەيت

شتىك بلى كە دەبۋو نەلېئى، ۋە يا شتىك بكا كە دەبۋو نەيكات. ھەرچەند لە جەواب

دیوانی راجی

داندەمماو نازاش بوو، هەرگیز سنووری ریزی ناخاوتنی نەدمبەزاند. دیتوومە لە دەمەتقەدا گەرم بوو، بەلام چەند جاری پێداویستی جەوابە جەنگی زۆری لێ کردبێن خۆی ساردکردۆتەموو تیزاوی وەلاممەکی لە لۆکەو ناوریشمی نوکتە ویا تەعبیری حورمەتکار وەربێنجاو. بەیەنێک لەخانوی مام، شیخ نوری، کە بانەوبان دراوسێی مانی باوکمە، شوورەش لەنێوان بانەکاندا نەبوو، راجی و خیزانی بەسەریان برد. ئەوسا راجی بێ منداڵ بوو: لەو هەموو دەمانەدا کە دراوسێ بووین ئەمۆشە دەنگی بەرز نەدەمکردموو بزانین لەمالمۆمیە یان جاری نەهاتۆتەموو. ناواناوە کە خامۆشییان بێ تەقمو رەقە درێژە دمیگا، لەسەریانەموو سەرمتانگەیهکم لێ دکرد. جارێکیان لێی بەدەنگ هاتم گوتم:

ئەری ئێو ماون یان خاوەنخواستە چوونتمە بەمەشت؟

گوتی: خاوەنخواستم بۆ جەهەننەم لێ بکێشە..

بەعادت شاعیر فەرھەنگی وشانی تیرۆ تەسەلە. هەرچی راجی بوو بەهۆی شایەریشموو لە وشە دەولەتەمەند بوو، سەرەرای وشە چۆرھا تەعبیری کوردی لەگەشتی فەقیەتی هەلگەرتبوو کە شاعیری شارنشین رێی بێ نابا. سەیری قافیەیی هیندئێ لە پارچە هەلبەستەکانی بکەیت و پاشخانەکی تێدا بخوینیتەموو بەلای کەمەموو دوو شادەمازی تێدا دیاری دیکەیت: یەکیان، گەشت و گەڕانی هەراو بەردەوام. ئەوی دیکەیان تەنگەزی باری زیان کە بەدوا قافیەیی سەخت و دگمەنیدا گێراو. کورد دەلن: شەر و نیوہ شەر هەر یەکیکە، راجیش هیناویەتی نیوہ شەری قافیەیی کەم بیستراوی خستۆتە سەر شەری گوزەران، بە زۆریش تێیدا سەرکەوتوو.. لەم تەرزە هەلوستەدا، ئەگەر راست بێ بگوتری: گەڕان بەدوا وشەدا دوو کەوتنەویە لە سۆزو ناوئەروک، دەبێن فەوێش بکەین کەوا گەڕان بەدوا قافیەیی سەخت و دگمەن لە زیانیکی سەخت و ناستەنگدا وەک سۆزاغ کردنی پەناو نوایە لە گەرمی شەردا: هەمووی هەر لە چارچێوی یەک نەخشە دیە.

ناموێ ئەو تەرزە تێبێنییە بەدزێتەموو بۆ لای نەرخاندنی دیوانەکی، چونکە لێردا نەرخاندن مەبەست نییە: دەموێ دەربوونەیک دەربەگەم بۆ ناو دەروون و کەسایەتی راجی (مروؤف - شاعیر) لەگەڵ ئەمۆشە تیشکەیی پێویست بێ بۆ روون کردنەموو شوێن هەنگاوی کەسێکی تازە بەتازە دەبێتە مەختی جیھانی (راجی نامە).

لەم گۆرتە پێشکەش کردنەدا بە تەما نەبووم نیم شیعری راجی بەخوینەری کورد بناسینم، هەر نەبێن لەبەر ئەوەی کە خوینەریش وەکوو من شیعەرمان دەخوینیتەموو تێیان دەگات، ناسانی و رەوانیشیان لەمیان بەدەردەبا پێویستیان بە شیکردنەموو ورد و واتا لێکدانەموو بێن درێژ هەبێن، ئەو بەشە عەربییەیی نەبێن کەوا رەنگە هەموو کوردێک تێی

دیوانی راجی

نمگات، به لام راستیمکمی، هه‌له‌سته عمره‌یه‌مگان لاسمر نه‌دعبو شاعری‌متی راجی حساب ناکم: شاعری کورد نهمگر له‌رینی خویندن و خویندنهموه له‌گه‌ل شاعری عمره‌یه‌یدا ناسیاوی په‌یدا کردین، بن‌نهموی له‌گه‌ل عمره‌یدا ژیاپن، ناتوانن به عمره‌یی به‌وینتیموه چونکه خمیا‌ل و شی‌وازو بی‌جوون و دارستن و نارایش و هر‌جی لایه‌نی هونری و نا‌هر‌و‌کیش هه‌یه له عمره‌یه‌یدا تایبمتن به زمان و توری‌سی عمره‌یی، تمنامت شاعری به‌شینک له شاعرانی عمره‌یی دوی سهرده‌یی نه‌مه‌ویه‌کانیش که تیکه‌لا‌وییان له‌گه‌ل سه‌فاهه‌تی غمیری عمره‌یدا رنگی دایه‌وه ویزدانیان به‌وه‌دا عمیدار بوو که له دهره‌وی هه‌ست و بی‌زانینی عمره‌یه‌یه‌وه وینمو خوولیاو دارشتنی خواسته‌ته‌وه. به جگه له (مه‌لا عبیدول‌لای بیت‌ووشی) و (جه‌میل صدقی زه‌هاوی) نه‌می‌یست شاعری‌کی کورد زمان له‌هه‌له‌ئیسستی عمره‌یه‌یدا شان به‌شانی شو‌عمرای عمره‌ب ر‌و‌یشتن، دیاره نمو دوو شاعریش به‌ه‌وی ژیاپان له ولاتی عمره‌یدا هه‌ستی شاعری‌ییا‌ن به جهمزی عمره‌یی زاخاو دراوه. ده‌لین ناغایه‌کی میرا‌وه‌ل له‌نیه‌وه‌خانه‌که‌یه‌وه دیتی کابرایه‌ک به‌رپ‌گانا دهر‌وا، گوتی: داب‌زانن نمو پیاده‌یه ج کاره‌یه؟ نو‌که‌رینک بانگی راه‌یشتن، پیاده‌مکش له‌وه‌لام‌دا گوتی: به‌رئ! ناغاکه پرووی له پینگه وهر‌سو‌وراندو گوتی: لینی گهر‌پن کو‌یی یه. شاعری کوردیش که راد‌صیته شاعری عمره‌یی به‌تایبه‌متی که خویندنی مزگه‌وتی ته‌واو کردین، به‌حال له رایه‌لی ده‌ست‌و‌وراتی هه‌مواعیدی عمره‌یی شه‌ر ده‌فری‌کی بو ساز دهر‌ئو به شه‌رو شیتالی کوردی ده‌یناخنی. با دوور نه‌رو‌ین: وه‌ها ده‌بن شاعری‌کی کوردی دهره‌وی ناو‌چه‌ی سلیمانی زور له خو‌ی ده‌کات و سلیمانیانه داد‌ه‌رئ، زور نابات ده‌که‌وینته کو‌سپ و ناسته‌نگان و لاسایی کردنه‌وی پی‌وه دیار ده‌بن. تا راده‌یک، جاران، شاعری کوردی عراق ده‌یتوانی به فارسی به‌وینتیموه هه‌م له‌بهر خزمایه‌تی نیوان هه‌ردوو زمان و هه‌م له‌بهر زی‌ده خه‌ریک بوونی ر‌وشن‌یری نه‌وسای کورد به زمان و نه‌دیمی فارسیه‌وه. خو‌لاسه من شاعری عمره‌یی شاعری کورد دیوان به‌دهر ده‌که‌م.

بن‌نهموی ده‌ست به‌رم بو دیوانی راجی، ههر له‌ش‌یه‌وی تیبینی گشتیه‌وه ده‌توانم ر‌ئ به‌خو‌م به‌دم و بلیم و له شه‌ر‌م‌کان‌را دیاره دوو شاده‌ماری نه‌ست‌و‌ور پی‌وه‌ندی راجی به جیهانی خوولیاوه، به‌لگو به جیهانه‌وه هو‌ول داد‌ه‌گرن: یه‌کیان خوا‌به‌ر‌ستی‌یه، نه‌وی دیکم‌ش کوردایه‌تی‌یه.

له‌لایمن خوا‌به‌ر‌ستی‌یه‌وه، وه‌ک من له راجی گه‌یشتی‌یتیم، به در‌ئ‌زایی نمو ر‌و‌ژ‌گاران‌ه‌ی لیه‌وه نزی‌ک بووم خه‌تم ورت‌ه‌ی گومان له بنی دلیمه‌وه می‌زو‌وله‌ی ده‌کرد، به‌لام ههر جاره زوو به زوو سه‌رقاب‌یکی خه‌فه‌که‌ری با‌وه‌رو متمان‌ه‌ی به‌سمر جو‌ش و بلقی دهر‌و‌ونیدا

دیوانی راجی

دمهیناؤ نمفئس بری دمکرد. بئشی همره زۆری شیعره ئاینینهگانئی، بیهینی باومری من، شمری نیوان گومانو یهقین پیی ههلهئیمهستن همر همتا یهقین بئسهر گوماندا زال بکات. راجی مروفینکی دل تهری، جیهان بئسهندی، ژیان دۆستی، لهزمت بردووی، سوچهتچی، یارانهی مئشرهب بههاری بوو لهومشدا به پیچهوانهئ داخوازی باری دهست گورتی و قیافهتی مزگهوتی ههمیشهکات خهریکی راست راگرتنی مواعدهلهیهک بوو که نه مسهرمو سهری تیکیان نه دمکردموو یهکنبیان نه دهخویندموه کوتومت وک (خهییام) دهلی :

ماییم در این گنبدہ شعبده فام

نہ کافر مطلق، نہ مسلمان تمام

راجیش له لایبیکهوه به کهلهی پئ ههستو خوستی (تعمسیرو حمیدیسو کهلامو اصولو صرف و نحو...)مو، له لایهکی دیکشمهوه به دل و دهرونی تهلهزگه بئستوووی سهر بئستهلهکی ههلسهفهو مهلهکردوووی گۆمی لهزمتو حمزی سروشت، به داروفاکزی شیعره ئاینینهگانئی کوتمکوتی بهروو لایمئی کردگاری پهروردگارموه دمکرد. همرچمنده له سالانی دوایی ژیانیدا نهوئندم نهدیت بزائم کئشتی گئشتههرانهئ نیو دهریای گومانو یهقین به کام بئندهرموئی ههدم کرد، بهلام به پیی دیوانهکئی وهها دهردهکموئی تادواییین ههئناسهئ چنگی له خوایهرستی قهیییم کردووو نهیهیشتوووه گومان لئی به مهبئست بگات. ئهگهر زهلهئی گهوری فیکریم نهکردین، راجی، له دهمی گیانهلاوهدا باوشی به تارمایی فریشته قمتیس وستاومکانی سهر پهردی تهصهوراتی دا کردوووه.

ئهم شهری نیوان گومانو یهقین بۆ کئسئیک له راجی شارهزا بئ، له سهرانسهری دیوانهکئی به شیوهی هیزمکی، (وجود بالقوة، Potential) جلوه دهبئستی. بهلام له پینچ خشتهکیهکئی: (ئهی خوا لهم ماوه دامامو به پاوه یا نهجات)دا زریکه له گیانی راجی ههلههستو و یهک تاقکه له خلتئی چهنئین سالهئ ناشارامی و ناپهزامهندی و بئ نۆقرهیی و دلهکوتکهو لئوهلهرزه، بوو به گلهیی و گازاندمو پارانهوه له یارمکای دادی خودلوئهنی. راجی لهو پینچ خشتهکیهکئی رازی بیهیکی له باریکه ریئ خهییامو بیهیکی له دهربوونهئ مزگهوتمکانه. ئهم روهتی راجی له تهنگه بههری نیوان دوو بهرداشی گومانو یهقیندا نموونیهیکی بجووکی تهجرمه زلمکانی کۆنینهئ بهر له هزار ساله که بلیعمتی وکوو (نئین سینا و ئیمام غمزالی) پیوه مشهور بوون، تا ئهوهی (نئین سینا) بهر توهمهئ ئهوتۆ کموت ناچار بئ لهسهر ئیمانی خۆی بکاتهومو بئی:

دیوانی راجی

کفر چو منی گزافو آسان نبود

محکتر از ایمان من ایمان نبود

در دهر چو من یکی و آن هم کافر

پس در همه دهر یک مسلمان نبود

(غزالی) پش چمندین کتیبی مه حکمه می نهموژ له جننگی نمفس و شهیتان و گومان دابنئ بایی بردنموی گرمو له هه لسه هغو له نیلجادی تن ببن. راجی له ریئ ومددرنانی ههستی دهر وون بؤ بهر گوئو و جاوی شیعر خوینان کاریکی راستگوئیانهی کردووه بؤی به جاکمو بیاوونی له هه لسه دهرئ.

کوردایه تیه کهی راجی، هه لمبهر نهموی که ههستی نهموایمتی وهک غمیب پهرستی نییه به دوودلی و گوماندا تیه پهریت، هه لمبهر نهموی رسکانی گیانی کوردایه تی له ویزدانی راجیدا لهو کاتاندا بوو کهوا جارئ راپموی نیشتمان پهرومری له کوردمواریدا چ ریچکۆلهی سمر به هه لسه هغی چینایمتی و لکه زۆرو نهزمارگانی سمر به کۆمه لایمتی و مافه جوداگانی تریژه هه مه چهنه گانی کۆمهل تییان نهمدکرده، کوردایه تیه کهی سافو سادیه. شاعری دیکه هه بوون هاوتمه منی راجی بوون وهک نهمو به کوردایه تی بن گری و قۆرت دستیان دایه شیهری نیشتمان پهرومرانه، دواتر دهمودویان گۆرا، به لام لمبهر ههر هۆیهک بن (که نیره جینی دهست نیشان کردنی تیدا نابیته وه) تین و تاوی هیچ هه لسه هغی کهی تازمو برمو ستانلو له کوردستاندا نهمیوتانیوه شالو بؤ دهر وونه داپیژراوه کورد پهرومرانه خوا پهرستانه کهی راجی بهینئو ری گۆرکئی پی بکات، بۆیمیه دهمیینین راجی نه له راسته شه قامی کوردایه تیه میراتییه کهی لاداو، نهمشۆزای عهر ووزی کۆنینه شی به لاه ناوه: نهمزی هه لیهسته گانی راجی بریژری نهمو هرگیمیه که له دهماری کوردایه تی بیسته گانه وه دهستی کرد به هه لاویشن و ریشمشی دهچۆوه بؤ فهرمایه شته گانی حاجی قادر. نهم خۆ لکاننهی راجی به فیکری کوردایه تی بن تمویل بهموه پتر روون دهمیته وه کهوا له نیوان نهمو باس و خواسانه ی لسه رده می راجیدا تازه به تازره دهگه وتنه بهر گوئی کوردمواری تمنها بابه تی روومو کوردایه تی رنگی داوخته وه له شیهری راجی. گه شترین نمونه لهو پارچه هه لیهسته دلداریه دا دهمدکهوی که سمرتا کهی به: (گوئ بن نهمکن، لاله نهمشکوون له چهمندا) دهست پی دهکات دواتر نهم دوو بهیمه تی دهمیترین:

دیوانی راجی

نمو دارو گیای بهرمومری و برهممی راستی
زمردهشته که چاندوویه لمانو خاک و وتمدنا
با همل بن له ناسوی ههوسا رۆزی روانت
ناواین شهوی بهد، له سهای ناری یو زندا

لهمردمی (حاجی قادر)دا ناوی زمردهشتو زندو ناری نهدمیستران، که بهیداش
بوون نه لهشیری سر به نایین و نه له شیری سر به چین دهرنه کهوتن و نهدمیبوو
دهریکهون، چونکه ههریکه لهوان کابهی خوی ههیه پرووی تن دهنی و دسته و دوعا بیوی
رادموستن. ههرچی راجی یه چونکه خو تهرخان کردوی شیری نایینی نهبوو،
به رهه لستیشی نهدیت له مپهر بن له بییش کۆکردنهوی نایین و نیشتمان لهیکه دهردا،
توانی له همردوو مهیداندا زمان بگنیری تا نمووی له پارچه هه لپستی (مینژووی
په ممبرایمتی و کورد)دا دیت کوردایمتی به قاجاغ بو ناو عهدینه دهباتو ده لیت:

نووح، بههوی کمشتی له جوودی نیمه گرتی لهنگری
دابمزی هۆزی هونهر بهروهر، له کوردسستان خزا

له م بهیتدا راجی به ریباژینکدا دهروات که پیشتر (حاجی قادر) له م پارچه
هه لپستدا شهقی شکاند بوو:

نمو رۆزه به نهمری حمیی ی ممنان
نهم عالمه پاکسی بوو به طوفان

بانگه موزمکانی راجی له بهر سادمی و سافیان پروویان له هه مموو کورده نهک له
چینیکی ویا تریژینکی ویا دسته و تاهمیکسی.

له نایین و نیشتمان به و لاهه هه لپستمکانی هه مچهنه ی بابمتن. به شینکی نه و
هه لپستانه که هی مونسامین له دهمینکدا گوتراون که وا جارئ مونسامبه که له بهر جاوی
خه لئ نهدزا بوون.

به هه مه حال شاعریکی بن لایهنی و هکوو راجی لینی ناگری بپهیی داخوازی
هه لکه وتو حال و بار، له سنووری بهرژموندی گشتیدا، شتیک بلن که رهنه شاعریکی سر
به لایهن لینی بگری.

راجی سنووری بهرژموندی گشتی نه مزاندا.
دروود له گیانی.

دیوانی راجی

میژوی زانی راجی

به بینووسی:

مهلا عمبدورپرهمانی راجی

۱۹۵۹/۱۱/۲۲

راجی، ناوی تهواوی (مهلا عمبدورپرهمانی کوری مهلا نیراهیم) له تیره میکایه له هۆزی جافی شارهزورییه، بابیری ناوی مهلا مهمودی کوری بارامه که ناسراویبون، له سالی (۱۹۱۲) له شاری (کۆیه) لمدایک بووه، دایکی ناوی (هممین)ه کچی حاجی قادری کۆیه، بهلام نهک حاجی قادری شاعیر.

لهسالی ۱۹۲۰ و له تهممنی (۸) سالییدا لهلای باوکی دهستی به خوینندن کردووه له دینی (گهئیری)ی سمر به ناحیمی (چناران)ی فهزای رانییه. دواي نهوی هیزکی له خوینندن وهرگرتووه، چۆته کۆیه له فوتابخانه ناوئنجییمکان خویندوویمتی، له سالی (۱۹۲۶) دا بۆ همولی خوینندن له ناوجهکانی (مهرگه و سولیمانی و خۆشناومتی) دا گهراوه. له سالی (۱۹۲۹) دا هاتۆتموه بۆ فوتابخانه گهورمکانی کۆیه، بهراستی به ههموو زانستمگانهوه خهریک ماوو موتالی کتیبهکانی فوتابخانه رهمیهکانیشی کردووه وکو (حیساب و ههندسه و جمبر و جوگرهیاو ... هیتز). زۆر تیکۆشاهه که گروگرفت و موناخسهی نیوان فوتابی دینی و فوتابی رسمی لاهری و برایمتی زانیاری پهیدا بیه تا بهجاوی خۆی دیتی.

راجی، له زانستی (نحو، صرف، منطق، بهلاغه، بیان، عمقائید، اصول و فروع) شارهزایی پهیدا کردووه، له سالی (۱۹۲۷) بروانامه ی دوایی مهجلیسی عیلمی وهرگرتووه لهلای خوالیخۆشیبو جهنابی (مهلا بههانهدین کوری مهلا شیخ تهیب - نیمام و خمتی بی مزگموتی بایزغای کۆیه) و لای ئەندامانی مهجلیس که بریتی بوون له (مهلا صادقی دایه خهجن) و (مهلا عهلی باداویمی) و (حاجی مهلا نیراهیمی زینۆیی) و (وهکیلی قازی شمعی) و (کاتبی عمدل)، بروانامه که له لایهن ئهو بهرپێزانموه به ژماره ی (۵۶) له تفریخی (۱۳۵۶/۲/۱۸) کۆچی بهرامبهر به (۱۹۳۷/۴/۲۹ زاینی) بهم دهرمهجانی خوارموه، تهصدیق و نیمزا کراوه.

ديوانی راجی

ت	المادة	الدرجة	النتيجة
١	قواعد اللغة العربية	١٠٠	١٠٠ ١٠٠ ١٠٠
٢	الكلام والاعتقادات	٨٥	
٣	اصول الفقه	٧٠	
٤	الفقه والتفسير	٧٠	
٥	القرآن الكريم والتجويد	٩٠	
٦	البلاغة والبيان	١٠٠	
٧	الوضع	٩٠	
٨	المنطق والحكمة	٩٥	
٩	الحساب	٨٥	
١٠	الجبر	٦٠	
١١	الهندسة	٦٥	
١٢	الإنشاء	٧٦	
١٣	الخط	١٠٠	
مجموع الدرجات		١٠٨٦	

راجی له (١٩٢٩/٩/٢٢) زنی هیناوه که ناوی (مامزی کچی عمبد) بووه له شاری کویه. لسانی (١٩٤٠) له کویه دمر جوومو بوته مه لای نهملی له دئی (قولوله)، لسانی (١٩٤١) چوته دئی (خمرابه) و بوته مه لای نهملی له لای (عمزیز ناغای صالح ناغای غه فووری). لسانی (١٩٥٤) له (خمرابه) باری گردوومو به مه لایمتی چوته دئی (گه لئیری)، له پوزی (١٩٥٨/١٠/٢٦) به موهی زیر ناو کهوتنی گوندمکه به زیر ناوی جهوزی دوکانه وه، له گه ل بشیک له خه لکی نمو گونده به همرانی میری گواسترا وه توه بو دئی (سابوراوی تازه) لمناحیمی سورداش و له خانووی ژماره (٧) نیشته جی کراوه.

له بمرنموی له زنی یکم خوا هیچ مندالی بن رهوا نمدیتو، زور ساردو گهرمی له تممینی خویندا چیشته و درختی زیانیشی بمره پیری دمرؤیشت، بویه له پوزی (١٩٥٢/٢/٢٨) ژنیکی دیکه هیئا به ناوی (زبیده مستمفا جه مه د). (راجی، له زنه دوومه جوار کچو پینج کوری بووه بمنامکانی: بهمان، زهره، شوژش، شیرین، نیسماعیل، نازاد، کاوه، سه لاج و سباج) - نامادمکاران.

دیوانی راجی

راجی و کتیب دانانی:

- * لهسال (۱۹۳۴) کتیبی (لقطة العجلان)ی زمرگشی که له (اصول و حکمت و منطق) ه کردویمتی به (منظومة) بهزمانی عمری، به هموو حمیفیکهوه بهیهک نوسخهی لئی نزاروو ون بووه.
- * لهسال (۱۹۳۶) چامه بندنیکي دلداري و نتموهی بهناوی (ناونیشانی کوردان) به ههلبست داناوه.
- * لهبهر نهوی زور حمزی له زانستی منطق و فهلسفه بووه، له سالی (۱۹۲۹) کتیبیکي تمثلیف کردووه بهزمانی عمری و ناوی ناوه (زبدة المنطق).
- * لهسال (۱۹۴۴) لهسر تکای (کاکه زیادی کوری حممه ناغای کویه) و (حاکم عهلانهدین نهحمده نوری - حاکمی کویه) دممهتههی نیوان (ههقیرو دموهلممند) ی به ههلبست داناوه.
- * لهسال (۱۹۴۸) کتیبی (فرائض شرح المنهج) له فیقهی شافیعی که تایبته به بهشگردنی میرات، بهناوی (بهسه میراتان) به وردهکاری و بهجوړیکي زور گرنگ وهریگنپراوته سمر زمانی گوردی.
- * لهسال (۱۹۵۱) ههسیدهی (بورده)ی شیخی بوضهیری وهرگنپراوته سمر نزمی گوردی و دواپیش کردویمتی به بینج خشتهکی.
- * لهسال (۱۹۵۲) وهلامی موفهتیشی معاریفی کهرکوکي داوتهوه، که پرسپاری لیکردووه: (ناپا خوا دقوانی پهکیکي وهک خوئی دروست بکات، یان نا؟). به زمانی عمری سملاندوویمتی که نابیت.
- * لهسال (۱۹۵۵) له باسی (سن تهلاقی شعرعی) نامیلکهیهکی بهزمانی عمری داناوو بهراوردی تیا دهربرپوه که تهلاقی شعرعی راست هر پهکیکه بهجار جار دهی به سن و نهمنشی لهو نامیلکهدا سملاندوووه.

کۆچی دواپی راجی:

(راجی له گوندهگانی فوقوله و خرابهوه گهنیری و سابوراواو کرزمو بهکرهجو، بهمهلایمتی و کاری جوتیاریموه زیانی گوزراندوووه. تاکو له کاتزمیر یانزمو بیست و بینج خولهکی رۆزی شهممه پیکهوتی ۱۹۶۹/۱۲/۶ به هوی نهخوشیموه له بهکرهجو کۆچی دواپیکردوووه له گۆرستانی بهکرهجو به خاک سپێرداوه). - نامادگار.

دیوانی راجی

چند نمونہ یہ کہ لہ دہسختی ہوتا وہ گوردیہ کانی راجی

(۱)

آہرانے جاوی دل داران شکاری شیر نہ کرن
 کہ مکتوبن ہر دورم بہ ناہم پشہر کانی دویہ دست
 ہر دور کہ بہ پورہ نہ شکستہ دل ایصال من
 ہر دور خوربا نہ سولہ چا کاناں ہم کہ وا
 درختہ دل وہ چہ لہ نہ نہ چہ لہ نہ ہم لہ ناو
 ہندیہ بہ رہ حسن لگوں نہ کئی دوجاوی دہر شان
 راہبا چو کج عجب کار کہ ساہرہ ہم بل
 آہرانے جاوی دل داران شکاری شیر نہ کرن
 نہ دگو کہ گوردانہ نہ لیں ساہرہ زما سن
 وہ خفا کہ چہ بن بو شہر روستا آگری زہ بن
 عود خفا کہ کہ بن ناوی ہوروی باز یوم سستی
 خاک و بن حصور و بندوبست با کسزم ستور
 محبوس بنوسر بہ زینر ساراوی ملو جہت
 بوردی ہر راہر وہ کو عیب من بہ ہلکہ ہت
 ہر لہ با بہ فر گوردہ کہ چہ نہ کو کہ نہ نا بن
 عود با سستی با ستورہ رازی نہ موعہ ہم
 راجی نہ خاہت بہ قولم بخہ بہ نوسہ
 سر بہ رزہ ہر موعہ عالم عالی بہ مظاہرہ
 نہ زینک ہگر رو نگہ غرضی دل خادہ ستالہ
 کہ شہدی قودا لاکرت شمشادی بہ برابر
 دو نوالہ ہر ای عفا چہر شکی شکک پیہ
 آسانہ ہر منزل صدق دل بہ جا رہ
 عرقای نہ نام عشقہ رہ کئی کہ بہ جاو نا بن
 آوی نہ کہ ہی نہ ہم وہ خفا کہ بہ رہ و رو ہم
 راجی مردہ اعلا نہ حری اعلیٰ عفا
 مناسرا ہر مولایں چوہ بہر زکی با پستان

ای صفا با زدی مه صصاله هرنه ی بویره و تا که ما چیکم نه بو فز راجی آهن پوره ستم و
 چونکه یاری دلبر با بونور قیب میلی نینه ~~مه نه وایوم غرق آهرو ناله و او بو جده و~~
 هری نه قویه با فی هموسینی بلورت که وا کازی سیمین تهره و اناز کو نرمو بطم و
 سو به بیداری نه گیرم خونین با بے جرگی صوم توله کیسی رکیس جادو که چاوت کونه ضو
 چونه صبا سگبری منصور ی نینه و کاکله له و نایهی طلعتنه نه ختی که بوی شل کاجله و
 شیخ نه گر حوضه نامه بورین غفتو صولیمینی بوچی و ای با که صوفی مله و مستو قله و
 خاک خوله خرمین راجی له وصلی دوله
 دانه نیکی فی نینه گر بنیوی بیزله به که و
 چاربه اوی چاوی من و جله به جله جو به جو بندی دله شکاوی من گشتی بسا وه لوبه لو
 جان به هوای سر وچن بو قوی خوشتر کرد چی بے دلوی جگر وچن گر چی گرا وه کوبه کو
 سنبلی زولغی هانه زوا زوره کونه هانه وچو معنی گرتو زوبه زو حلقه داوه هوبه هو
 مرهمی لیوی تکره نه م دله تا قرینه سره پر خفتو بے مغره هر کفن خا وه شو به شو
 گر و سلاقی دولیم فی له لایه دل برم رستی له صل نه کم سرم بینه جفا وه گو به گو
 جان به عزیزه کم اتو مکاره بسیم جینجو نه میکاری گفتگو شر چیبه داوه خوبه ضو
 فاطری راجی بکه جم جامی لبانی بخت دم
 چیکه له رستی م به شم کاوه بکاوه پوبه بو

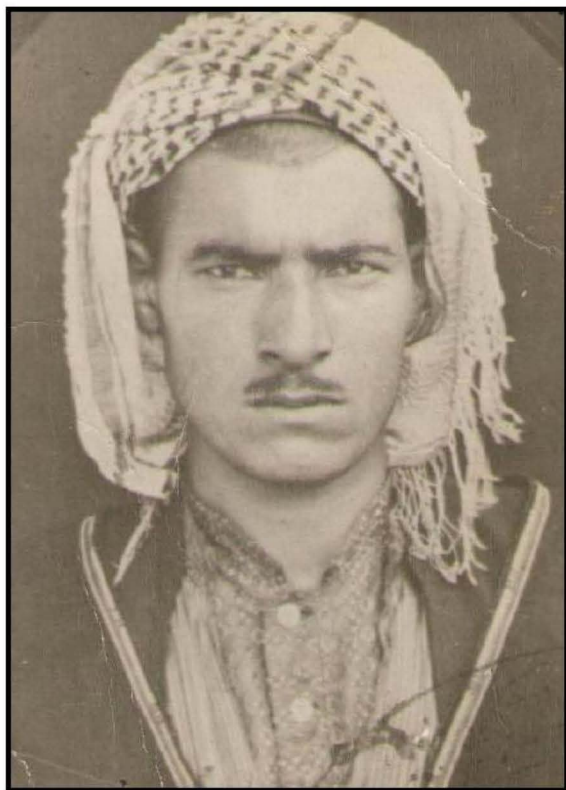
له سرگه بخی نریانی سر دور زلفت از دره امشو به فتان له زدم نگاهت یا ورو امشو
 درین روت که شدی خفته نا و فانیوسه دو جاوم درونم اگره ایتم لرشمه لا انوره امشو
 له سر بوجی ستاره پایه برزینا نکا هیکت له هرگز روی سینم در فدا پو محوره امشو
 سرم پر جوشه دیداره کولم پر درو بهیا ره به ناز یکی طیبیا نیم که در مانه و ره امشو
 له جاوم لعلو با قوت و انه با لاله و ختن گریا نه له لای نویکله خینه و کن تریکدی خنزه امشو
 هبا و نازه کدی رو رفته چه فو ما کشتی آمانه به هر چی خوم ز خمداری خنجره امشو
 بر تو به خوام سپاردی هر چی بودی جا که بخوانه
 سری دیوانگی اجماله قافیه دیره امشو
 و ختن له لبی باره ده بیلی شکرم بو نه مزانی له هر شس جهتا هسه بر کم بو
 هر صینه که دیشم له تم عشوه خدای صایله دلا افتو جاری خطلم بو
 دانیشته محبوبه له نا و سینه می من دا زانی که به ام قهره له دو یمنه طرفم بو
 ایرو که نه بوم بیکدم صد صیغرنی فریانه لم بندی جاگر حکمتی حرفی نظرم بو
 هر کک هرق صبریه بو تیری باد دل لای له رخا افتو لای شرم بو
 تا ذوقی نشتم هر بولم میکره یا راه نقدی طربو سوکتو فضا هضم بو
 ناوی هیوا و دلبره شیریند بی شویم و کن من که نه بونا و موشو نیو هضم بو
 نیوی شوی دوین شوی وای مام حمه قادر سوزی له هموریش و بندی جاگرم بو
 راجی مکه گریا تو له خورانی سپیریم
 هیشتا که نه بوم ام خطم نوسروی کرم بو

دیوانی راجی

نمونه نیک لهده سخته تی فارسی

ماهه نوره باده بیکم مهربم کونوم تونز
 و احوالی دینو عالم رو بوه بودید ننت
 طای صیارت به صلفی کا کلوا پرو کوان
 چونکه جانی ناولی بیری لیوی یا رم فرمونه
 ذره نوزی هفت در کوه پرده درون رون
 نیکه بوم دانه بر لجه و لاری شیرین باقیبا
 هینه بریایم آگر باهم رنگ آگر بره
 بیم ده تو بجه امجا بگره آرامو قراره
 شاه حافظ اصبیا بختی لبی دلبر ده که کم
 آب حیوان میرود بیدم زلفلام هنوز

آن غالیع زلف سیم بدن انداز
 دست من بیچاره که کوه زلف ننت
 بنگر که لبم خوشک بیارست ز بجزان
 خاطر صدقم کرد زمان در هم آخاف
 ناسیه بجا بست در این گلشن بستان
 در طرف جن مرغ دلوا بجلادت
 سیراب کن از زباله چشمت من مسکین
 وان لعل دل افزای بچین شکن انداز
 بهر قدح سینه تو در بهر بهن انداز
 از بهر خدا بر لب شکن شکن انداز
 در ظرف ظفر لعل عقیق یمن انداز
 شکن تو کلل سرو قدی خوش بامن انداز
 آلوده بشرف گل با سمن انداز
 در سیکه ده طرف بوجه حسن انداز

وینہی راجی له تافی لاویتیئا

(۱)

خاک و هوا يه گه‌ي وه‌تن، هه‌روه‌کو سر چوو به هه‌با
کهوتسه‌وه باوه‌شى ره‌قيب، هه‌روه‌کو قاوت و ره‌شه‌با
نه‌زانی چونه‌ حالى دل، له‌گه‌ل گولئی ده‌مى وه‌تن؟
راسته‌ نه‌پشکوون به‌ خودا، نه‌م به‌ سه‌بو، نه‌و به‌ سه‌با
هۆزى به‌ سۆزى گوردى من، ده‌مى‌که‌ سر به‌ زامه‌ون
بو‌ ده‌س و باوه‌شى وه‌تن، ييجکه‌ نه‌ما، چ شک ده‌با!!
وه‌خته‌ بخنکى بى‌ هه‌وا، هه‌ناوى بى‌ شه‌هيقه‌ وا
خوتساوى بيس و پاگزى، دانسه‌ي سپيشى لا نه‌با
سپل و زگت چ هاتووه، له‌ خانه‌ هينده‌ دانيشى!!
که‌ريده‌ چه‌نده‌ چاپوکن!! تيتوه‌ نه‌يچن له‌ عه‌با
تۆي وه‌کو پووش و کا له‌ شه‌و، گوردى په‌ريشانی وه‌تن
دوژمنه‌ گيشاى ته‌مه‌نت، چاوى خشانده‌ گاره‌با
ئسته‌ خه‌ريکى چى بلئى، له‌م هه‌موو ناوو ناگره‌!!
وا بپره‌ چاوت له‌ نه‌و، هاتووه‌ لووتت به‌ له‌با
يکسه‌سى وه‌ک ئيمه‌ وه‌تن، خوئى له‌ ته‌يياتى که‌سى
بيتو بکوئىن جگه‌رت، هه‌روه‌کو ميکروپ له‌ ته‌با
بو‌ دلى يووناکى چه‌من، نه‌غمه‌مه‌ (راجى)، هاته‌ جۆش
له‌ ميشکى خو‌ده‌ ناخن بىرى به‌هيزم، ئوده‌با!!

(۲)

مه‌شقى چيه‌ په‌روانه، له‌گه‌ل شه‌وقى چرادا!!
نه‌شقى چ رووه‌ ديتو ده‌چى، گيان به‌ فه‌نادا!!

دیوانی راجی

دوو زولفسی رهشی، شوعله فروشن وه کو کولمهی
پوژی رهشی به دبه ختیه، داخی به سه ما دا
هاواری موژهی، هوش و دل و دین که نه کیشی
گوشهی هونهری چاوه، هزار تیشی به نا دا
کاتیکی نه بو وه رنه گری چاوی، دلای خه لک
غه مزکی که با دا، جگه رو میشکی به با دا
نامووسی هه موو عالمی کیشاوه ته چاوی
هه لئایه، گرانباره، له شهرم و له جه با دا
باری دل و، سه باری جگهرمی، خم و خوین کرد
قازانجی چ بوو، زولفسی که دوو باری به تا دا!!
خالی مه حکی سوژه، کهوا لهو پوهه چه سپا
ههر زتیری نه کیشاوو، کشاوه به دوو دا
بروانه گلتهی، که نه وه ستن به هه موو پوو
زاناوو نه زانی، وه کو یهک دل به خوادا
باقیگی وه نه وشه و گول و سونبول، به سه ما خست
سه برو هونهر و هوشی، به سهودایی لبقا دا
پزگاری چ بن، مه ستا و به خو زیوو گرفتار!
کاتن، که خه لهی خال و خه تی بهر ره شه با دا
(ژیکو)^(۱)، چ هه راینگه له شوین ئاگری دیدار!!
با مه حکه مهیی پوژی دوات هات به دوو دا!!

(۳)

ساقی له په رده وه ستا، دهستی به با ده دا دا
موترب به چهنگ و به ربمت، به زمی به رووی سه ما دا

۱ راجی به ههردوو ناسناوی (ژیکو) و (پشکو) پش شعیری نووسیوه.

دیوانی راجی

بهینکه بو ره قیبان، لهم ده شته دا که لاکم
سه د مهر حبا له یارم، هات و ره قیسی لادا
دیشان به غمزه وهستا، بو قه تل و عامی عالم
دهستی به گول وه نهوشی، بو شین به بهر سهبا دا
وهک تازه سهروی سه رکمش، زولفی به نازی له رزی
بهم نازکانه له رزه، سه د عاشقی فه نا دا
نیمرو به ناهی سهردم، پرسیمه حالی چاوان
فرمیسکه دای وه لامم، نهم به حره جاری نادا
دبهر به زولف و کاکول، دنیا ده خاته وهی وهی
به به جه جلون له ریم، رووی خووی به لای منا دا!
(راجی) له تو موبارک، نهم عیشقه تازه پهیدا
یاره ب هه وایی یاری، وهسلت به ناشنادا.

(۴)

نهما به حری په روشی من، شه بوکی دا به دنیا دا
که شوری کوردو کوردستان، له تیخم دهستی بهر نادا
له میژه شوتنه واری ژین، به ماتهم بهرگی پو شیوه
ده لئی زهردهستی لی مردووه، له جوشی نیش و هیوادا
ژیان و نیشتمان رو، که دوژمن ناوه دانی کا
نهن چون حاسیلاتی هه لگریو، خه رمانی بهر بادا؟
له یشاوی کورانی گهل، لهشی خویناویسه خاکم
مه گهر فرمیسگی زامانه، له ره نگا ورهنگی سیمادا
نه لئی داکسی جگه رسوو ناوی بیتاوانه، بهوشه
به گریبان دهنگی نووساوه، له داگیرسانی فه ریادا

دیوانی راجی

سه با، بهرت و بلاؤم کوکوهه تا تیمگه ییتی شهو
له کام شوین و گه لیتی گهل، که بریاری تقه لادا؟
دزو جیزو درؤن ناسه واری گهر بررا، کاکه
بلن جه زنی دلّه، با دس بخانه دهستی هیوادا
خه نای شه تانی خومانه، که لوبه لمان که نفروشن
به خورایی، که خورایی دهره یساین له بونیا دا
که مادده نیش بگا تهنیا، به ته بیات ریزه ناگیری
که ته بیات لیگجیا وازن، له سر مه یسدانی ئیجادا
وجود گشتی له نیرو میوه تیکه لکیشه، بیزانه
که ئاینیش دروست نه کری، له می وو نیری مانادا
هه تا تهرکی نه کا کاری خه رایی، چاکی لئایا
به نیسه ت دهر ئه بی نیسه ت، له ته نریخی هه یولادا
به هق بیناسه ئه و زانه ی، که ناگونجی تو بیینی
که شه پرتوه به رامهر ئه و، هه موو بیرئ له سه وادا
مه ترسه هق بلن (ژیکو)، هه تا ماوی به سه رهستی
نه گهر بتکن به دارا، یا سهرت بپر له بی دادا!!!

۱۹۵۱

(۵)

بولبولی خهسته دلّم، هاتوهه دیسان به سه دا
له رهزو باخی روخی، ماری رهشی ییه وه دا
نرخسی له علی له به گه و، ده تکه هه ناری خالی
نابن بهرلین و عه جه م، له ندهن و پارس و کنه دا
کوشته یی نازی ده مت، زیندوهه تا رۆزی به قا
مهستی چاوت به خبه ر نایه عه زیم، ئه به دا

دیوانی راجی

دیدہ ہنمہ پرہ بہ نھو ناوہ لہ رنگت لادھم
ہمی دل و گیان و سہرو مہرومی تیتھت بہ فیندا
دلہ کم تیرو پرہ، ہیند لہ خہ یالی سینت
مہیلی جوورو بہری و باخچہ ناگا، بہ خودا
سہر چہہ! نہیخہ مہ زتہر پتتو نہ چہیڑی ناوان
گاوری موئلہ قہ لہم پتہ، کہسی سہر کہ نہدا
(راجیا) عیشق چہہ! سوزشی گیان و ہدہ نہ
خووی بہروانہ برؤ بگرہ، چ شاہی، چ گہدا.

(۶)

نیگاری گولہوزاری من، ہہوا بہ بال و بہر نہدا
بولبولی خاکہ ساری دل، لہ پئی وہ لامی سہر نہدا
دہمیکہ مہیلی شہر نہکا، بہ نازہ چاوہ مہستہ کی
کہوا بہ شیرو تیرہ کہی برؤ موزان، نہزہر نہدا
تہچیرہ وانہ دل بہرم، ہہردہم لہ پتہک دادہ نہسی
داویک لہ زولف و کاکولی و، بہ لہشگریگی سہر نہدا
تکای مہمانی نہورہسی، لہ موئلہ کای سینہدا
ہہنارو سٹیو بی لہناو دہسی براوم بہر نہدا
درشتہ بیری وردی من، دہرہقی خالی روومہتی
کہ کارہبایی وردو رہش، لہ پؤزی رووی قہمہر نہدا
خومارہ چاوہ شوخہ کی، بہہاری دل بہدہر نہخا
ہہلآہو ہہنگی خالہ کی، ہہنگوینی لیوی دہر نہدا
پشکووت بہخندہ خونچہ کم، چ شتہ (راجی) لہم دہرہ!
بیباکہ شوخی ناو رہزان، تانہ لہ رنگوزہر نہدا.

دیوانی راجی

(۷)

دهستی به ههوس ناوخته ناو دهستی نه گهردا
بۆ رۆجی منی خهسته، ئیشارهی به سهقهردا
بهم نیرگه جهند ناسکه دلبهر له تهماشا
پوشینی لهلای بشتهوه پۆشیوه بهسهردا
من ترسمه نهو خونچه به توندی بملیسم
نهو بۆ سهری من، دهستی به رق داوه له بهردا
تا گهنجی قهدی ون بێ، لهبهر دهستی دزی چاو
زیوی بهدهنی ناوه، لهناو قوفلی کهمهردا
دهسمالی مل و گهردنی، مالی مهم و سینهی
وهک دوزمنی بیعاره، لهسههر گهنجی گوهردا
دهسروکهوو سرکهی سهری، سورمه ی دلی عالم
رهنگینه بهههرا، له درهوشانی نهزهردا
رهنگینه به خویتی دلی (راجی)، سهری پهنجی
زۆر حهیفه که نهو نووره له وهسمه و خهنامهردا !!

(۸)

من چیمه له خووی ناسهف و نهسهندهرو دارا
پتویسته بهس روویی نیگارم له بههرا
تیکهڵ بووه ههر جوره گزوکیا، به گولووگا
وهک زولفو خهت و خالو، روخی خونچهوو زارا
جاری، که له گۆشهی چهمن و رینگه بگم پنی
چیمه له شههی و لهشکرو قانونون و مودارا
بادهم که له دوو چاوی ههبن، بۆچه باخات؟
خهیمم که له دوو زولفی ههبن، بۆچه خارا؟
خنجیلهیه، سههر سووکه، عههره فکیره، گوله ندام
شهنگۆلهیه، دنهرمه، وهفاداره، کههوارا

دیوانی راجی

نهم تهرزه جهوان دڤیره‌یه، وا دلئی بردووم
سەر، وهك سهری مه‌نسوره كه كردوویه به دارا
هر سۆزه، دلئی مردمی بیکس وه‌گه‌شیتین
(راجی)، بهسه تو بمو نه‌دهب و گوشه‌یی سارا !!

(۹)

ساقی وهره بنوتنه له‌سهر شهوقی خومارا
نمو قامه‌ته ره‌نگینه، له‌ناو بووس و كه‌نارا
تا كورد له‌سهر ناگری په‌رسۆزی نیفاقن!
بۆم تیکه مه‌ی، و، لینه له‌ نا‌هه‌نگی به‌هارا
نهم كۆمه‌له، به‌ندی دلئی دوزمن نه‌پسین
ناوێکی هه‌بن كۆمه‌کی یاری له‌ دیارا
چهند خۆشه له‌ لاییکه‌وه، گولشن له‌ ته‌ماشا
بو‌ببول به‌ گزه‌ی نا‌هه‌وه، قومری له‌ چنارا
نه‌یزانی، هه‌تا پستی نه‌نا كوردی قه‌له‌ندهر
خشتیکی كه‌ دای دوزمنی رۆحی، به‌ هه‌وارا
وا تیه‌گه‌ بی مه‌یله، له‌گه‌ما دلئی دندار
باس و خه‌بهری فه‌نییه، نه‌بکهم له‌ هه‌زارا
پشت و قه‌وه‌تی هۆشمه، رووی لوتقی نیگام
تاب و تهره‌ب و جۆشمه، نمو یاره له‌ شارا
كوردی، كه‌ وه‌كو خه‌رمه‌نی پووشن له‌ نه‌زه‌ر خه‌لك
با ناگری تیه‌رده‌ن، بروا به‌ نزارا
(راجی)، غه‌زه‌لی عیشتی تو هه‌ر كوردیه ئیمرو
نهم تو به‌ تهرزووی وه‌ته‌نه، سا كه‌ سوگارا^(۱) !!

۱۹۳۳

1- نهم نیومدیزه به بیی هم‌مارکردنی بیته‌کانی نه‌جمه‌د ده‌کاته (۱۹۳۳).

دیوانی راجی

(۱۰)

عودو گولونوونو و شهنګه بی، ناوی به دهم ههوار دا
قوڅ و هه لوزه و سهوزه چل، بههشتیان قهرار دا
من رووبه رووی مهیدانهوه، گهوتوومه ناو سهیرانهوه
حهیا به گول و شانوه، هه مووم به چاوی یار دا
چاوت به خو، له نجهت گهوی، خیرا نرۆی، خوش نسرهوی
وهک مهکته بیگی سانهوی، له قمت له سهد ههزار دا
لهم شاره پایز بار نهکا، زستان و هاوین جار نهکا
سهراموو گهرا تار نهکا، تارونهقی بههار دا
جاری به سینه دوگمهوه، جاری به گززی کولمهوه
جاری به چاوی سورمهوه، قهندی به روچی زار دا
مهیلی به خالمکه دهمن، گوی بگره گوفتارم گهمن
له ناوی تو که عالمهمن، شیشهی له جهرگی پار دا
(راجی) غولامه لهم دهره، نهگهرچی ههر سهوداسهره
قسهی خرابی گهوههره، گهسی بو نوکته غار دا !!

(۱۱)

گول یته که نن، لاله نهپشکون، له چه مهندا
بالا نههژن، بهر نهوهرن، چهنده له چهندا
سوورن دهم و لئو، زهردو سهی لامل و گهردن
خال و خهتی رهش، چاوی بهلک، سهوزه له تهندا
نهو دارو گیای بههروههروی، بهره می راستی
(زهردهشت) که چاندوویه له ناو خاک و وهتهندا
یاری وهکو توی دیوه، به چاوی هونهرو تیز
چی جانوهرو جنده، هه مووی خسته بهندا
نهو بهرچهم و نهگریجه، قهری دیوو درنجه
شهیتان و درو، گشتی، له ناو داوو کهمهندا

دیوانی راجی

ئەو مەرجه، كە بەستومە لەگەڵ خەندەیی لێوان
دۆراوم ئەگەر بیخەمە هەنگوینی لە قەندا
دارو دەوونە شانەوو هیلانەییە بۆ ژین
پازانگەوویی هۆشە، لەناو شاخ و چەقەندا
وەرگێری كە تۆ روو، لە دڵی شیخە دوژمن
ئاشی لەگەپاندا بۆ خەرمانی لە شەندا
با هەبێ لە ناسۆی هەووسا، پۆزی پووونت
ئاوابێ شەوی بەد، لە سەمای ئاری یو زەندا
مازووچنی باشۆل كونه، (ژینگۆ) كەچەلی گەل
پەندی كە هەمووی ناو، ئەپۆی لە سەرەندا !!

(۱۲)

كورد گەر هەبن شاھن هەموو، بۆ عەقڵ و نوتق و ئیھیدا
پێگاوو پەروشت ساز ئەكەن، هەوڵ هەناكو ئینتھا
كاكە لەسر دەوری زەمان، نەبوو زیا تر كەسێ لەوان
هەموو ژیان و پالەوان، شیرین زمان و خۆش ئەوا
میللت ئەكەن پەروەردە بۆ، وەختی بە فریابێ بە خۆ
خاوەن هونەر، رقیتی گۆ، هەم بەرەوەر، هەم موقەدا
مایە وەفاوو سەتەنەت، قازانجی هۆزو مەرھەمەت
تەبیاتی چاك و مەریفەت، بۆ وانە هەم بەخش و عەتا
مەست و غرووری وەختی شەر، هەروەك بەلا كە دینەدەر
ساف و لەسەرخۆ بۆ هونەر، وەختی كەخەلكیان پتەلا
ئەو پشێوانی قایم، بۆ عەھدی خۆیان دا بێمن
بۆ ئیسی چاكە حاكمن، چاكیش ئەكەن دەفەسی خەتا
(راجی) لە قەومی كوردیا، ئاوتەدارە بێ ریا
زۆر رازیسە لێیان كەوا، ئەگرن جەماوەر ئیھیدا.

(۱۳)

تا وا بگه‌رین دوزمنی بروا، له عیراقا
 وه خته بته‌قم، دهریچن گیانم له مەراقا
 وازی نیسه دهرۆنشی درۆزن، له درۆو سویند
 وهک دز له دزیو، مەردمی بی ئن له ته‌لاقا
 یهک دی به (بیا)، یهک به (ته‌عال)، ئیکن به (که‌مه‌یر)
 یهک (گیل)ه له گیلخانه‌یی ساووخ و سوچاق^(۱)
 گەر پیره، نه‌گەر گهنجه، نه‌گەر شیخه، نه‌گەر بیگ
 نه‌مدیوه، بر!! یهک سه‌ری راستی له شتاقا
 کئی بیتو بلئی؟ کاکه وه‌رهو، کاکه بنۆشه
 یهک ده‌وره له‌بی باده‌یی شیرین، له مەزاقا
 کون کون بوو هه‌ناوو، جگه‌ره له‌تله‌تی خاکم
 کیتشومه سه‌ری رینگه به‌سه‌ر، نه‌ک له دوو لاقا
 هه‌ر کورده له‌ناو کاوو چیا، بووش و گیاخۆر
 هه‌ر خه‌لکه له‌سه‌ر سه‌فره، له‌ناو کۆشک و تاقا
 ئه‌ی دلبه‌ری ناسک به‌ده‌نی کوردی قه‌له‌ندهر
 گریانی به‌کول بو من و، تووش، خه‌نده به‌فاقا
 (راجی)، نه‌ته‌وی حالی وه‌ته‌ن ئیسته بزانی!!
 بووشیکه به‌رووی باره‌شو، ته‌یریکه له‌فاقا^(۲).

۱۹۴۷

۱ بیا: (فارسی)، وه‌ره. ته‌عال: (عه‌ره‌یی)، وه‌ره. **Come here**. وه‌ره. گیل: (تورکی)، وه‌ره. ساووخ: (تورکی)، سارد. سوچاق: (تورکی)، گه‌رم.

۲ ۱ نه‌م نیوهدیزه به‌ بیی هه‌زمارکردنی بیتمکانی نه‌یجهد دمکاته (۱۹۴۷).

ب له‌شوینیکی دیکمدا ده‌لی: (بووشیکه به‌ده‌م باوه. ومکو ته‌یره له‌فاقا).

كهسيك بو نيشتمان، دل موبته لا كا
 دهبن خوى تووشى سوزى كاره با كا
 خهريكى مهرگو و زين بن، تا هه ناسه
 تهر و وشكى، له گيانى مهرجه با كا
 تهرارزو بن هموو كارو مرارزى
 تهرارزوى، هموو چسپ و تهب با كا
 تهبايى كا له گهل هوزو عهشيرهت
 برينى بيكهسى و شوخى دهوا كا
 فبرو فيلى حسوودانى له ناوبا
 گرينگى خاك و هوزى پر بهها كا
 له كومهل، جهوت و چوتري هيج نههين
 دل و چاو بهكدگيرو بن خهتا كا
 له ناو همر كومهلنك بزيا به زيرى
 هموو قومن له رووى حمدو سنا كا
 به هيو، باخى سهرهبرى بنيزى
 به شادى، ههنگرى يچو به داكا
 له رووى خوراك و بوخوشى و گهمانى
 گول و سيوو سهروى نهشئو نما كا
 له گوشه ي پاسهوانيدا بسوورى
 له سمر تهختى شهى، گيانى رهها كا
 له دهرياي گوشيدا تا نهخنكى
 چلون ياقوت و گوههر ناشكرا كا!!

ديوانى راجى

نه گهر ڀٽيزه خورگه سهر دو گهر مى
له قاره و هيلو، دارچيني له چا کا
نه گهر گيراوه چا وگه ناو هه ناوى
ده من سهرانى ساراوو ههوا کا
نه گهر په پووتنه نووسراوى ده ماغى
به شيرازو جزو به ندى رهوا کا
قور و قهوه زى نه گهر تيدايه ناوى
دهريدا، تا زبان برژئ له پا کا
نه گهر ريگه اى چرو پر چقل و چاله
به داس و خا که ناسى ما تهوا کا
نه گهر بين ناقه هو، من دال و ناهام
ملى بگرئ مه لای جانو، نهها کا
له سهر زئ، گهر مه لى هاتو نه زانى
جه راينكى به گورجى پر له با کا
به (تير و بشکه) رازى بين له بهش دا
بلئ با خوى و بهختى ناشنا کا
نه گهر پيوسته بزيا هه له خوشى
بلئ کومه ل بگاو، پشنى له شا کا
نهرووخن گشتى بونى دادو نيهادى
نه گهر ساتن له ياران خوى جيا کا
نه گهر بيستى، قسه ي بيستى وه گو من
نه بين (راجى) بزيا، سهرى خوا کا!!

ديوانى راجى

(۱۵)

بۆ يىگه يىنى مردم، چه ندم به تهما کا
ئىم يىچووه ناکامه وو، ده رنایه له دا کا
یۆزى هموو کس کهوته سه ماو، نافی بلند بوو
ئهستیره یى به خى منه، هه ئنایه له ما کا
چاوم، که به خون گولگولنى ئه سرین ئه یزینى
پر خه نده، دوو چاوه ره شه کهت با تهما شا کا
وا دوو که لى ئاهم، سه رو بووو گهرده نى پۆشى
لیتوت چ ده بىن ره حمه تسۆکیکی رهوا کا؟
دل، سه یری، وه کو منجه لى سه ر ئاگره ده کولنى
خون بوو به ههوا، وه خته دلش سه ر له ههوا کا
ده ستم نه شکى، ییگرمه ئیخمت به یری نادا
میشکم نه تهن، هه ر ده بىن میشکی تۆ به با کا
ئاخاوتن و ده ر گردنى تۆ، هه ر به که بۆ من
به کدل ئه وه یه، بۆ سه رو کارى تهنه لا کا
گیانه وه ره لام، چونکه ئه تۆش کوردی وه کو من
ئاسان نیسه دل به ر دلنى دل به ر به ره لا کا
گوزالکه یه دووریتو، له هه ر لاوه مزیومه
لیتوت چ ده بىن، ده ردی دزی (راجى) دهوا کا!!

(۱۶)

بۆ جیازى کولمه رۆح و دل له من داوا ئه کا
زین و عه یشى من به به کت دم، سه ره سه ر به غما ئه کا

دیوانی راجی

دلبره‌ی خنجر وه‌شینه‌ی، پر شه‌ری، عاشق‌کوزه
خۆی له‌ناگا و دهره‌خات و، بی‌کسان ریسوا نه‌کا
من گولی نازو نه‌عیمی یسه‌دهم، بۆ رهم نه‌کا؟
چونکه یا خوشمه‌وی، نه‌و، بۆه لیم حاشا نه‌کا
نامه‌وی باخی به‌ریزی جه‌نه‌ت و، مولکی نه‌به‌د
گهر سه‌ری یه‌ک موو له‌گه‌لما، یاری ره‌نگین چا نه‌کا
من نه‌زه‌رگه‌م خۆی نه‌بۆش، من بگره‌م خوش نه‌بین
من بپۆم نه‌و راده‌وه‌ستن، من بوه‌ستم، پا نه‌کا
نه‌ی به‌ قوربانی سه‌رو پووی زه‌مه‌مه‌ی جانانه‌م
وا به‌ تاریکی و به‌ رووناکی، دلان شه‌یدا نه‌کا
بگره‌ دامینی به‌ گولی، به‌رمه‌ده تو (راجیا)
یا به‌جاری نه‌تکوژی، سا یا به‌ خۆت هه‌متا نه‌کا!!

(۱۷)

گا که! گهر بیزانی کوردستان له‌سه‌ر کتوباز نه‌کا
بووکی تازمو ته‌ر له‌ خاکی خه‌لکه‌وه‌ داخواز نه‌کا
پیره‌میردینکی وه‌جاخ کویره، له‌ جاخی نووحه‌وه
فه‌ت له‌ جین نه‌بزووت و داوای هه‌ر قزو پاپاز نه‌کا
هه‌ر منایینکی ده‌ریکرد و له‌ خاکی رۆیه‌ ده‌ر
نواقلی غوربه‌ت بئسدی کرد و ئیستا ناز نه‌کا
که‌ی له‌ جیوه، ئیسلک و ماسولکه‌ی به‌هیزی پیوه‌یه؟
بۆچی داوای پاله‌وانی و، پشه‌وه‌و، چه‌مباز نه‌کا؟
لاوی کوردی! گهر ده‌زانی خاکی پاکت چه‌ند به‌شه
چاو ته‌ماشای عاره‌بو، تورک و، خه‌تی شیراز نه‌کا

دیوانی راجی

تازه، نهم زاوایه لهو بووکه نهزادی پتسهگا؟!
بوج بهشوکاری، لهناو دوو لینگه خوئی لاواز نهگا؟
هوژو تیره ی نهجنه بی، پروانه ناسا هه لکزان
تازه وهک ناواره بولبول، کوردی من ناواز نهگا!
خه لکه، ههروهک فریوکه هاته خووارو کهوته سر
کوردی تادارو تهمل، خوئی گیره وهی هه وراز نهگا
من کهوا دلسوژی نهم خاکه ی وه تهمنو، خاکه سار
ههروه کو(راجی)م، به کوئی تانه خوئی سه رباز نهگا!!

۱۹۴۲

(۱۸)

دلبره ی بالا بلنمدم، مهیلی دلداران نهگا
خونچه دم، سروه ی نهمی خوئی له کوردستان نهگا
رهوتو، له رزانسهو، نیازو، خه ندهوو گرژینه وهی
دایما خابوور نهگا، نیمان و دل و نیران نهگا
تا له خوئی پوئشی هه وایی نازگی روحولحه یات
پرووی به دبعی، که ی له درکی سهرک و گولبانمان نهگا؟
هه له یهک پین، سه د هه زاران جان فیدای ناوی نهگم
تا به لوتقی خوئی له سینه ی، سیوو بئ په خشان نهگا
دل له زاریدا به زار هاتو، نه هاتی چاوه کهم
چاو له پتسا، خوئی غه ربقی شهوچراو مه رجان نهگا
گه ر دوعای تهخت و مرادو عیزه تسی گا، دلبرم
من نه لیم نامین و، ویش، وهختی دوعام نامان نهگا
قته له دنیا دا عیلاج و چاره یی (راجی) نیسه
بهختی بهد، هه ردهم جهفاو مهرگی له سه ر ئعلان نهگا!.

دیوانی راجی

(۱۹)

بولبولی تہبم کہ یادی باخ و بوستانان نہکا
نہغمہوو ناوازی وازی، بہرتی سہد داستان نہکا
دامہپوشہ لالہزاری گولموزارت، نہی نیگار
بیتو گہر دل بیتہ سہیری، دوژمنان تالان نہکا
خوش نہسیمی باغ و باغی رومہت، گہر دہرکھوی
خاکی کوردستان و عارہب، گشتی موشگہفشان نہکا
دہست و بازووی نازگت، قہندی منائی عاشقہ
پیکہنیت، ناوی گہوسہر دائیما باران نہکا
موری نہنگوستیلہ گہی نہنگوستی ہمتای شہ ککھرت
خاتمہی ناسف بہ رہسیمی ہندہسی جہیران نہکا
قامہتی شوخت لہ باریکی، عہجبہ بیت غایہتہ!
گہرچی تہفسیری، پری سہحراوو شارستان نہکا
خوزیا جارئی بہ بالاتا، سہری مہستیم نہبہست
تا بہ بہکجاریم نہزانی، چون دلہم وئران نہکا!
پہرچہمی پری چینی یارم، رووی لہ مہشریق نابری
خالی جیتی شہرقہ، کہچی رووی خوی لہ ہیندستان نہکا
نہووہلی کارم نہزانی دیدہتم دہستاکھوی
ہہروہکو (راجی) کہ کاری بیت سہرو سامان نہکا!!

(۲۰)

ناسمان پیروزہ رہنگہو، مہیلی دیدہی تو نہکا
رہعدی دل پری ناگرو بہرقہو، تہم و روپو نہکا
ہہلقہیی زولفت لہ مل دانایہوہ، بو راوی دل
(یوسف) ی میسری لہ سیجی سوز دہست نہستو نہکا

دیوانی راجی

تا زولہیخایی خہ یالم، جہرگی سوونابن بہ تاو
نہو لہ پوژنئاوای زسانی پوژہلانا بو نکا
بولبولی پیر خم لہ دامن میرگوزاری پوومہت
وہک دہفہی شیخان، ج ناوارنک و جوستوجو نہکا!
شاهی چاوت، عالہمن دہسگیری موژگانی درنژ
ہہروہکو دل، لہتلہتی شمشیری دوو نہبرو نہکا
سہر، ہہوای رہنگی بہہاری پیر گولی راگرتووہ
دہم، بہخندہ کہوسہرو ہہنگون لہ میرگان پو نہکا
گیانی (ژیکوای) راگووشی، نہو موگنہتسہی چاوہکمت
پو مہزہی ویسکی و عہرق، داوای دلئی پونسو نہکا.

(۲۱)

یاری عہزیم ہہر قہدہر، سستی یو بیزارئی نہکا
دل بوہہ دایم پیر نہسہر، شین و ہہراو زاری نہکا
نہی قہد بہ لہنجہی چاو بہگل، چیدیکہ من مہگرہ لہ گل
لہم باخدا نوستادی دل، خوئی فیری مووکاری نہکا
تو جووری یا جین یا مہلک، یاقوتہ لیوت یا مہحک
من زنرم و تو بمخہ تہک، لیوت کہ ٹینکاری نہکا
شاهی، وہزیری، موثریسی، تورگی، گہدای، ہہرچی ہہبی
مہقبولی خہلک و من دہبی، چاوت کہ سہرداری نہکا
لہم ہاتوچوہیہ دل بلئی، نلحہق لہ عہشقی تو بلئی
بو گوہمہلہی وہسلہ وہلسی، داوایسی سہر داری نہکا
پشتم شکاوہ چاوہکہم، فہوتاوہ عومرو ناوہکہم
بیچارہ بہستہی داوہکہم، دل خوینی گمش جاری نہکا
دہستی بہ مستی خہنجہرہ، خوینم لہبہریا مہخمہرہ
کس با نہلن موقہدہرہ، نہو نیشی بہکجاری نہکا

دیوانی راجی

نقصدی حەیاتم لیسرا، مۆری وهفانم بئ بئرا
ناگر له جەرگم هەلگرا، زولفت کە تەریاری ئەکا
سینم سەرپەرەدی حەزەن، دەنۆی لەوئ یاری عەدەن
دل نیشکەچی پۆلا بەدەن، لەم قەسرە هوشیاری ئەکا
ناکای لە ئەحوالم نییە، روح و سرو مالم نییە
بئ ئەو ج ئامالم نییە، ویش پڕ سەفا یاری ئەکا
(راجی) لە وهسلت خۆش مەبە، نۆشت نەبئ، بێمۆش مەبە
هەرچی لەلای تۆ مەتلەبە، بیکای بە بیکاری ئەکا!!

(۲۲)

پووی، بەهاریکە بەهەشتی زین پری سینە ئەکا
سافو و رازاوه، بەهەنگوین و پەنیرو مەئ ئەکا
دل لە میجرایی برۆی ئەودا، کە سەجەدی برد بە قەد
بۆ تەمای ناھەنگی ئەو فیردەوسە سەد تۆبەئ ئەکا
قامەتم چرچ و نەخۆشە، خوارو خێچە بۆ رکوع
فاتیحەئ عیشقی، لە نەغمەئ جەند هەزار نۆتەئ ئەکا
تا گەوان و تاری من، هەر باسی نازو لەنجە کا
سەر بە قانونی تەرەب، جەشنی سوراحی قەئ ئەکا
ئەھلی ویزدان و پرسیالت، گەر ئەلئ جەننەت هەبە
دیارە باوەر بەو لەب و سینەو مەمەو کولمەئ ئەکا!!
هەرچی بئ بڕوایە نەگەت ئەبگریو، مورتەد ئەبئ
زاهیدی بازارە وەھمی چاوە چرکەئ کەئ ئەکا؟
جەننەت و دۆزەخ، لە ئەووەل رۆژەوہ هاتوونە دی
هەر بەکەئ رینگا بە عەردی ئادەمئ شوئەئ ئەکا
خێر و شەر، قازانج و دۆزاندن، جیە نیسبەت بە هەق؟
هەر کەسئ خێری بوئ، خۆئ نۆگری جیلوہئ ئەکا

دیوانی راجی

دامه‌نی بادهو، به باده‌ی وه‌سلی بهر باده خه‌مت
هر که‌سن خزنه‌ی سه‌فا داکا، به نم ئیشه‌ی نه‌کا
مانگو و رۆژم لی نه‌چن، تا سال به‌سال و مانگو و رۆژ !!
چاویان بی گز نه‌بیتو، جه‌رگیان خربه‌ی نه‌کا
ناخیری کارانه (ژیکۆ)، هه‌سته یارت هاته روو
کس نیه بیجکه له خۆی، سا کن له کن ئۆخه‌ی نه‌کا!!

(۲۳)

نه‌گهر زولفت نه‌کا جه‌زیم، هه‌واداریم له‌گه‌ل نا‌کا
نه‌گهر باده‌ش بی قوربان، گهره‌مکاریم له‌گه‌ل نا‌کا
خهریکی شیوه‌ن و شین، له شیوه‌ی زه‌مه‌ریر نا‌سا
به ئه‌لتافی مه‌لک، یارم، گوهره‌ریاریم له‌گه‌ل نا‌کا
له مه‌یخانه‌ی نه‌وادا بووم، ونم: مو‌تریب هه‌وایه‌ک بی
نه‌گهرچی ئیسته بی‌زاره، به به‌که‌جاریم له‌گه‌ل نا‌کا
فیدای سه‌روی په‌وانت بم، ج خۆشه‌ ما‌چی لی‌وانت
که خونه‌ش بی‌تو عاجز بی، به خونه‌خواریم له‌گه‌ل نا‌کا
نمیری قه‌یدی تابوورم، به خالی موشک بوو هاتم
که قه‌تلیشم بکا یارم، به نا‌جاریم له‌گه‌ل نا‌کا
هه‌وادارم، غه‌زه‌لسخوانم، وه‌کو بولبول له‌ گریانم
نیگارو نازه‌نیی خۆم، وه‌فاداریم له‌گه‌ل نا‌کا
زه‌لیلی ده‌ستی شاهینه، که‌وی دل مات و غه‌مگینه
هه‌زار‌جاریش بيم (راجی)، رجا‌داریم له‌گه‌ل نا‌کا!!

(۲۴)

له‌خۆشی چاوه‌که‌ت، دل کاری ناقۆلا نه‌کا چیکا؟
به ناوی ناره‌ومن بالات به‌ دم سه‌ودا نه‌کا چیکا؟

دیوانی راجی

له پئی ناههنگی کوردانا، له مهیدانی هونهرمندی
به نووکی نیرزهو دل همسهری ئالا نهکا چیکا؟
سههر بهردی که لادا، تووشی هر کومهل نهبن، ههرا
له رازی رۆزهوه سۆزی دلان بهیدا نهکا چیکا؟
سهری سهودازهدهم، سهه نهخهیی جامی خهراپاته
که دامیتی به مهستی، مالهیی سههبا نهکا چیکا؟
به بهزمی بادهوه ساقی، کهوای پیرانی گولگهون کرد
که گوینده چریکهی روو له عهرشی خوا نهکا چیکا؟
له تاریکی خهیا لاتا نهفهوتام، دلی ساقم
به نووری عیشهوه، ئهم چاوه گهر بینه نهکا چیکا؟
له عالمدا هومیدی دل نهما، بیچاره وا ماوه
له ناو بهردی تهوهککول، خوئی نهگهر نهیا نهکا چیکا؟
به شیرینی ستاندي لیتی گولروویان، دلی تيمه
که تالازی ههموو چیکای به جهرکیدا نهکا چیکا؟
دلی پر ههسرهتی (راجی)، له کونجی سینه ناگونجین
له رتی سههگهوتنی کوردی، که واوهیلا نهکا چیکا؟.

(۲۵)

دلبر به جامی دیده، نهگهر بئ وهفا نهکا
مهیلی له گوشتو بهستنی خهنگه، سا خوا نهکا
دامیتی وهفای بگهه، نهگهر مهردی کاری تو
تا خوئی له دهستو داوی هونهرتا جیا نهکا
خاکین له دهم سهباوه، که یئین نهمسهکهت
نابین کهچاوی عیشق نهپئیزی و دهوا نهکا
سورمهی له پئ گشاوه، موژگانی به رۆزو شهو
چوئن چاوی کارهبایی، سهما پر چیا نهکا!!

دیوانی راجی

هەرچی له عیشق تۆزواه، ناخرشهریی له خۆی
دهستی سهبینکه با له باخه ل جه فا نه کا
رپساوو سهرگوزه شته ی پیر و جوانه، ئهو کسه ی
بینایی مه ی په رستی و، باخاتی سه فا نه کا
خوینیکه رزواه، سا نایه لئ ئهم خوینه بدا
چاوی، هه تا کو قاتله گه ش بهر به لا نه کا
کهوتوو مه چۆل و بیابانی پر عهزابه وه
دهرناچن له چنل و چال، دلیم گه ر هه ر را نه کا
(راجی) له پێ کهوتوو، ناگاته ئامانجی کورد
تا خوینی ئال و گه شی، بو خاکی فیدا نه کا!!

(۲۶)

یاری عاله مسۆزی من، وا چاکه ماچی سه ر نه کا
گه ر شهه نشایه، له قایی کهوتووم من ده ر نه کا
من که باده نۆشی فه تره ی خوینی جه رگم، له م ده ره
با سه زه ی لیوانی بو میوانی رووی بیسه ر نه کا
چه رخی پشچوون، شوهره تی خستوو مه شاری عیشق وه
زاهیدی خوین نه گه ر چی وت، بلین خۆی گه ر نه کا
یاری بیدعه ت پهروه رم، ئیمرۆ که گه ر وینه ی نیسه
یتی بلیم چی؟ گه ر حوکمرانی به ئه سکه نده ر نه کا
مه جمه رتگی سینه بوو، بر دوومه بو ئهو دل به ره
چۆن ئه بێ میسک و عه بیرو غالییه ی پێ وه ر نه کا؟
دل له جۆشی په رچه ما، سه رمه ستی ئابۆره له جهنگ
ناروا، تا خۆی زه ده ی سه د خهنجه رو نه شته ر نه کا

دیوانی راجی

زۆر دەرئەسە ناخیری، (راجی)، راجی نەگرن گولئی
یئی بئین لایبەن لە ئەم دەرگانە، با سێبەر نەکا.

(۲۷)

چیکە گوێستانم لەبەر هەتاوا، سەر سەپی نەکا
چیکە گەرمیم لە ناو دێک و داڵ، پێی پەتی نەکا
تا لە کوردستان، ناوی تەواوی ولاتان نەکا
سۆزو بئێسە ئێستێرە ی جاوی، یارمەتی نەکا
بە پێ هەلپەڕین، شای و دەسگوشین، پیرو منالان
نابن جەرگی خەم، سەودای تیکۆشین لەتەتی نەکا
دەم زێوو پوو بار، دەشت و بیابان، دێهات و ناو شار
کاوو کێوسار، نازی جوانان چۆن خەتی نەکا!!
هەر باخ و راجی نایاب و پەنگین، ناوو قەراخی
نابن وەجاخی کوردی نازەنین، خزمەتی نەکا
ئەو هۆزی دلسۆز، جگەر بە پونسۆ، سەودایی نەورۆز
دەریکەن لە کۆز، هەرچی سەربەخۆ تاییبەتی نەکا
(راجی) بە کوردی ئەلێن بە هیوای ناو دارو بەردی
ئەوی لە دەردی خۆشین لە هانای قیمەتی نەکا^(۱)!

۱۹۴۱

(۲۸)

وام لەسەر خاکی وەتەن هەرچی جەیا و شەرمە تکا!
ئێستە ماچیکی دەمی لێ ئەخوازم بە تکا
گەرم و گور، بەزم و هەوا، شوورو نەوا سووریدا
دلبەرم کەوتە سەما، بەدە رزا، شووشە شکا
خۆشەویستیکە وەتەن، تەن بە فێدای ناوی بێن
مەن و تۆی گەردووه دلدازو نەماوین لە شکا

۱ نەم نیوونبیرم، بە بئیی هەژمارکردنی بیتەکانی نەجمەد دەکاتە (۱۹۴۱).

دیوانی راجی

راسته سرچاوه وو (سپرینگ^(۱)) ای تمه منخوارو ته مای
وه خته جان و دلّی پر شوژر که بخانه شه تکا
ناورم لیده وه ئه مجاره، ئیتر یاری وه تن
گهرده نی دوزمنه گانت، بخه به نندو په تکا
نووری کولمه ت بگه ری، تا له دوو چاوم ساتن
بؤیه داییم مه زه وو باده له لیوم نه چکا
دل بسو عه ماری هه موو زاده خیره، پر بسو
خهرمه نی دهر دو خمی دلّهری، (راجی)، له چکا!!!.

(۲۹)

چاوی پر سورمه ی به خوتنی ئیمه هیشتا رهش ده کا
یهک برژی لیکدا، به سهر دوو زولفی گیانم بمش ده کا
هر که کۆی گردن خت و خال و، له ب و دانهی هه نار
بؤ فری، داییم له کونجی بیکه سی بادهش ده کا
دایشکاند ئهم قامه ته شیرینه، جه بریشی نه گرد
ئیک و شمش، خشته ی به رانه ر ئیمه ئیک و دهش ده کا
گهر جیسابی باده کا، چاوی له نادی نازه وه
ئیددیعیایی تورک و فورس و عاره ب و ئیمهش ده کا
گهر به ناوی گریه روژو شهو جه مانی ناو بدهم
ئوده مه چاوی دوو تیرگز، کولمی دوو گول گمش ده کا
غممه پر پیچ و په نایه و، عیشه پر نازو فریسو
وهک تهرارووی زولفی لهو خال و خه تانه ی غمش ده کا
من، به هیوای نیوه ماچیکی سهرم خستوته ری
ئهو، ئهوا باویشک ئه دا، یادی دهس و باوهش ده کا

۲ (Spring). کانی بهمار.

دیوانی راجی

چون له خوشیدا نهسووتیم، له ناخوشی نهزم
خالی رووی رهش داگهراوه، خزمتهی گورورش دهکا
چونکه دلبر رووی له (راجی) بیکهسه، نمرۆ رهقیب
دهم نهقووچیتن و نهقۆخن، چاوی بشتی بهش دهکا!.

(۳۰)

دل بهدهردو داخوه، هاواری بن رنوجن دهکا
بن دهرو شهیدایه ناخۆ، حمز له چاوی کن دهکا؟
مست و لاوازه له بادهی بن غش و، دهردی به سۆز
ههروهکو مهجنونه داوای باوهشی لهیلی دهکا
من که دانستم له باخچۆلهو، بهعیشوه هاته لام
لامل و کولمهی نهپۆشی، گویا شهرمن دهکا
خونجه ییخهی دادری، بولبول، که بهندی دهمهتی
نم دل و جهرگی نهسووتن، نهو تهنی ری ری دهکا
که نهزانی لارو لهنجهی رانهکیشتن شاو کهدا
ههروهکو زۆلشی له دوولا، نارهرزوی بهر بن دهکا
چا، چ چاوتکه! مهکینهی ویکسی یو مهستی و ههوس
لینو، چ لیوتکه! مهزهی رۆزی قیامت تن دهکا
دوژمنی بیهش له ههرا، وا خهریکه پیتی بگا
دهستی بن نهنگوستی بهشکه پهنجوانهی تن دهکا
هینده پهرووت و کهریشه، نهو سهگی دهسناکهوی
کهوتوو لهم تهولهدا، داوایی نهسپی شن دهکا
داری بهرداریش ههتا یهک بهر زیاتر ناگری
دلبری (راجی) گول و نارنج و بن و ههرمن دهکا!.

دیوانی راجی

(۳۱)

چاوه گمت هر وهك غزاله‌ی ده‌شته، وا لیم رهم ده‌كا
بۆیه سه‌یادی دلم، نسكۆ له زام و خمم ده‌كا
له‌تله‌ت كرد جیسم و جهرگم، تۆ به شمشی‌ری برۆت
یار له‌گه‌ل یاران نهمیستا، زامی بی مهرهم ده‌كا
زامی كۆنه‌ی هه‌لۆه‌شان دووم و له‌باتی مهرهمی
ورده ورده، ئه‌و نه‌داوی من به زه‌هرو سهم ده‌كا
یار به رۆژی گهر بكا قه‌تلی سهدان، نا‌ئین چ بوو
من له‌سهر یك جامی مه‌ی، وا عاله‌میک لۆمهم ده‌كا
ئهو، له‌ساتی سهد كهره‌ت گۆرینی چلكی پشه‌یه
من به سالتن خه‌رقه‌ینكه، هیشه سه‌ركۆنهم ده‌كا
هینه گریاوم له‌ دووری تۆ، نه‌گهر باوه‌ر ده‌كه‌ی
سه‌یری لیشاوی سروشگم، هر له به‌جرو بعم ده‌كا
(راجیا) رۆژی نه‌زل، من خۆشه‌ویستی دلبهرم
ئسته پیتی عاره و سالام، خۆیی نامه‌جرهم ده‌كا^(۱).

۱۹۳۶

(۳۲)

نازی ئیواره‌ی كه سه‌یری به‌رزیی و نه‌ستیره‌ كا
بو‌تفه‌نگ ئاوتینی، غه‌زه‌ی گیانم سیره‌ كا
تا له‌به‌ر پیتی كه‌ومه‌ سایه‌ی ئه‌و چه‌م و باخچۆله‌یه
ههر نیازنگی هه‌یه، دلبهر، به‌ حازر ئیره‌ كا
یكسه‌یننی نیسه‌رۆی گرده‌مه‌ پرووكانی فریو
بۆیه ئیواران خه‌ریكه‌ مردنم بی گیره‌ كا!!

۱- نهم نیوه دیزه به پیتی هم‌مارگردنی بیته‌كانی نه‌جهد دمكاته (۱۹۳۶).

دیوانی راجی

فاقه ماچیکم به سسر لی خواستو، هیند پارامهوه
پی نه به خشم، چون نه بن خوی خاوه نی نم خیره
کا!! ده مژینتین نهو به نازو، هر به نازیش ده مگوزی
کینه وهک من، خوی به تووشی نم به لاو تاویره کا!!
چاوه کانی مه بیکه دهی عیشقن، به لن، لینی نابزوم
خو مه گمر عیسا وه کو من، خاوه نی نم دیره کا
ناگری بهرداوه ته ناو جهرگی (راجی)، روومه تی
داوی کوردستانی زولنی، تا له مل نهو شیره کا!!

(۳۳)

وه خته له خهفت بمرم، هر چهنده که نهو سل کا
پردهی دله کم شق بوو، من رهنگه که بن دل کا
تا روژی دوا بی دئی، همر دوا ی نه کموم ناخو
له کوئی که مبری ده گرم، دهستم له سهر و مل کا
تا سووره تی غارم بن، ترسم له ره قیب نابن
ده جالی به نفرهت بوو، با همر که ره که ی جل کا
پاره ی جگه ری مستم، ده سکه و تووه تا نیمرو
نوره ی حسه نه ی یاره، چاوی که پیری کل کا
مه ی، میوه یی میونکه، عالم له مه سه رسامه
هیوایه تی میخانه، بر سهوسهن و سوونول کا
باخاتی دره وشاوی نهو ساقیه لیکو ناله
ویستی به چلیکی خوی، گیزده بی چل چل کا
سوفی له ده می مهی دا، داخی به ده ماخی دا
میشتگی له سمره دوزاند، خوی تازه چ ناقل کا!!

دیوانی راجی

یار، بهندی دلی کیتا، ہی قور بہسری موٹی
بئی قیمتہ، ہر پوچہ، با ہر ہرہ شہی زل کا
ژہہری لہ برین ناچئی، چاوی دلی تا نہ فری
(راجی) لہ خمی گوردان، گہر خوی بہ مہل گل کا!!

(۳۴)

بہ تہمای سیمہری مردم و ہیندہم ہلہ کا
ہر خریکہ دلی نہم خلیکہ بہ تووشی تہلہ کا
چاویہ چاوی نہوہہ، جاری بہ بالای شایم
لیوی وشکم بہ تہری، مہستی روخی بئی پلہ کا
نووری دیدہم کہ لہ زاخاوی خہوی پھرچہم بئی
راستہ پھروہردہ نہبئی گیان لہ دوو چاوی بہلہ کا!
پنڈرہوی یاریہ، بہزمی گولہ، یار ہانہ وہفا
ہر کہستی عاشق و سرخوشہ، بلین کومہلہ کا
ہرچی شیخ و ولسیہ و، لافی کرامت لیتا
سہری بوکتہ وہ گو مار، بیگرہ لہ کوچک و کتلہ کا
تہمبہلی خوردو خہوہ، ہرچی لہ ہوڑی واڑہ
ہر نہبئی کاری بہدو، خوی گہرو بئی حوسہلہ کا
دلی (راجی) کہ خہ لووزی رہش و بئی سوڑی کہلہ
دلہری مہیلی نیہ، تازہ بہ کئی تہشقلہ کا!!

(۳۵)

دل، کاتن لہ ناو چیمہنی زولفانی نہہالا
جاری نہگہیشہ بہری پئی، جاری لہ بالای
وہختی بہ ختہ و بوختہی خال، قاقہزی رووی ہات
کئی بئی لہسہرو گولمی نہوہستی بہ موتالای!!

دیوانی راجی

بروانه نمسی ناره قه، گهرمایه تی شوخم
سه یریکه، دهم و لئوو مهم و سینیی والّا
بهم لهشکری خم، فیرقهیی خالی نهشکا بؤم
چۆن دیته شکان بۆکی، له گه ل قامه تی نالا
هاوخوته گهمه پرسسی، له پۆزانسهیی ماچان
ههی کاکه له رۆژ چیته؟ تۆ لیمپرسه له سالّا!
من ههروه گو مه جنوونم و، سه رگه شته له دهستان
ئهو ههروه گو له بلبایه، که دانیشتوو له مالّا
هه ر ههش بهوه، دووباره بسووتیوه تۆ (راجی)
قمت حاله تی تۆی نایه ته بهر چاوی خه یالا.

(۳۶)

سه حهر بهردهی له روو هه لدایهوه، تا دیده رهوشمن کا
دئسی به ناره زووی ئیمه، به ملیۆن ناره زوو بهن کا
شه قامی هاوچۆی پۆژی، به پۆزانسهی خه یالی خا و
ئها هه ر به موهه ندیس مایهوه، با هه ر خه تی چهن کا
له کوکردهی سه مادا، یرگه ییکی راست ناکیشری
له دنیا تا قیامت، گهر هه موو فیلیک له ده ربهن کا
وه کو هیزی تهشی، تا بای نه دا ده ستیک و لاپاتیک
خوری ناکا به ریس و، نایه وئ فه بریکه تن تن کا
هه وای راگر توهوه، تا کو نه سیمی زولفسی ده نگیشوی
خه نای کولمه ی چیه گهر دل سه ری مهستی له کولشه ن کا!!
خه نای کیشه؟ ته رازووی کار له نگه مو، لینگه ده ستاره
ئه لیدره م لۆکه، سا که ی هاوتای گورزی ته مه متهن کا!!

ديوانى راجى

بهٺن، باشه له گهٺ خهٺكى نه گهر پيوانه سه رېگرئ
 له گهٺ سووكا، گران گهى هات، دهسى كيشان له گمردن كا!!
 به ته نړيځى جهه ندم تن نه ماوم بزو به شهر، به لكو
 له ناشيلگه ي بهه شتا، كئى هه يه خه روا له تيجن كا؟
 خه يالى ميوه جاتگه، په لامارى هه موو كارئ
 له بيكارى چ دئ؟ با هه كسئ نهوسى به با شن كا
 غه ريم، تازه هاتوم، عاره، شهره، تيسه نابزونم
 نه گهر سه ودايي رووتسى و برسيه تيشم، سر له ديمن كا
 له گريمو ناله وا توفان هه نستاو، ميرگو رمز شين بوون
 به ناوى چى ده چن (زيكو)، سه رى سوژى له چيمن كا!!

۱۹۴۹

(۳۷)

گولم نابشكوئ، نم باخچى دنيايه دل ون كا
 به هاوارينك و بانگئ، نم هه موو چهره سه ره وين كا
 سه رت سورماوه تا سه يري شتى گه ووه فشفوفول گه ي
 مه گهر نه تيسستوه، يهك زه ربه، دنيايهك له مردن كا
 به زانين داخرا ته ندروروى زين و، عه قلى ليندركه وت
 له شو سه رمای جه هالهت، بوچ سه رو لاقى له به ستن كا؟
 كه پييلگهت نه بن، سه رناكوى له م به رزه بسى رينه
 به خو هه لډانى، نينسان، بوچى خو ي وهك گيسگه گنخن كا!!
 نه من تو قم له يتا، تا بروى هه دهنگ و ناله م دئ
 نه گهر نازايه ده ست، با نه ويش خو ي پر له بازن كا

ديوانى راجى

هزار داس و چه کوچ گيرانه دوستو، دانه مزرآ ژين
چ خوا بهرداره نيمه جووت به گاسن، نمو به ناسن كا!!
له لايين ناكروه شالآو نههين، لايين دهريايه
دلّم بو تو زهرمر نابهخشي، گهر سووتاوو گهر خنگا
نموى برسى بووه بمم دهردى عيشق و سوژه، يتويسته
كوليرهى روومهتى نيوه بينىو، زينى نهوسن كا
نموى لافى نهدا بمم نالووالايه، دوتينى شمو
نهين نيمروكه بهرگى بيكهمسى و رووتيشى چلكن كا
مهگهر - با - يى فهنايه، نهيزيوي چهرخى ره نكاورهنگ
به فرمانى خمه، شادى، نهين خوئى نهجن نهجن كا
نهگهر گمش بيموه كولمى، به زهرده خنده يى لىوى
نهين دل چهشنى خونچه، روو لهناو گيرفانى كولچن كا
له رستان و كړيوه يى دهماغى، رى به هيچ نابم
مهگهر نهكوزتموه (پشكو)، بههاري كوردى پرچن كا!!

۱۹۴۹

(۳۸)

ههتا ماوه بههاري نامرادى، ميرگوزار شين كا
له نالهي بولبولان، باخچولهكانى گشتى پهرژين كا
تهنافى ريزه رهن ليناوو دار ساباتي سهر بگرئ
فهرلك و تاله بمر، همرىك، لهبرچاو روحى شيرين كا
زهماوه ندى گولان و بولبولان، وهك ره شهبه لك بادا
ملو كهردن، چهك و خلى بهروكان بوخت و نهخين كا

دیوانی راجی

ترومیٹلو فروگسان ینہ گارو، خہت بکیشترین باش
له مهیدانی خہباتا، هرکسه سن بن نهمپی خوئی زین کا
کهمسن، گهر بهرزهوه نندی کاری دلنداری نه دوزنوه
له پوژی پوونی شودا بن، له خهودا دهس به نالین کا
زیانی خهلکه بهرماوهی من و، زینیش که ناسم
چ خاوهن باوه ری بن، عه قلی ناسره نگی سهنگین کا!!
بلییم ناشیرنم رهنگه له باوه شیا بنووم نه ماما
که پی ناکم جوانم، چاو نه بن سا کاری دوورین کا
بهرا نهر هه تیوهووتی، گهر بوهستی گون بهدهستی رووت
نه بن کاتی ههرا پاسی تفهنگی لووله چهرمین کا
کوری کوردم که دی عاشق بووه، بانگم کرد: کچه کورده،
بهلا ناگانه نهو یاره ی، که یادی سووری چاوشین کا
له میتره، ههر نه نیم باسیکی لاجانگی شکاوت کهم
بهلام بیستومه ههر کهم باسیکا، خوئی کفن و نهلقین کا
نهوا سرماو شلیوه عهردو بهردی بهستو، شهختن دل
بهناخیری گیانی، تازه (پشکو) کاری هاوین کا!!.

۱۹۴۹

(۳۹)

رهزی بن خاوهنم نهرشایوه، تلماسکی پر خون کا
بهرو میوهی به شیرینی نهوهستاو نیمه جون جون کا
سهرا بهردهی شهی، مابهینی چوارباخی که رهوشن کرد
نه بن ناسکو له راوینزی له قهسرو جهوش و هامون کا
به بهر چهخمه هونهردا تیهرین، دهوله مهندو رووت
به کیک زقران له بن عهردو، به کیک زقران له گهردون کا

ديوانى راجى

له مهيدانى كرى، بانگ رائههيتى همر سهحر، بولبول
كه رۆزيش هاتهدير، همر چاوه دئ، فرمىسكى گولگون كا
نمهيلم چا كه دهستم بهربدا، نهو شوخه شيرينه
ههتا ناگر له ناو چاوم نهخاو، ميشكم له هاون كا
نهمن بيژينگه خاكيم، به باوكى له نهدنى نادهم
نهكر هۆزى هزاريشم، هزار نهو رۆزى لى وى كا!!
بلن فيرعونه ميسرى گرتو، تيرى كوشتو، ميبى بهردا
نيت، بو جووله كى مه كيبه؟ وهك موساوو هارون كا
زه مانى پيرو جاجيلم، خهريكى ماجى ليتوى بووم
كه لىوم پيوه نا نووسى، ددانم لىوه مه منون كا
وه كو مندالى ناو سكت، همر مزيمو، تامى نه مزانى
نهميستا تال و تيزى دئ به گزما، چاوى خاتون كا؟
نيتر كيبه له دونيا، تهختى يارو بهختى واژوون بى؟
وه كو من يارى شيرينى، زمان پر عمر و سابون كا
سهرى شادى نه تيمه عهردو، بهيمانه ههتا ماوم
دلم همر هاموشوى بازارى بىرى بهرزو سهرجون كا
نهميم پشكۆزه كانى سهرجلانى داچلانن لىم
به ناوى دارى كه نهدل، تازه (زيكۆ) سر له پشكون كا!!.

۱۹۴۹

(۴۰)

نوش بكه راوى دل و، پر كه بيالهى تهقلا
فر كه بادهى عهرفى قهوم و، مه ترسى له بهلا
باخهلت فووده له سهد جوژه نوقودى هوشت
رووكه هۆدهى نهدهبو، بگه زريزهى عوقهلا

دیوانی راجی

سەری مەستت بەخولاً، بەمەرەوهریت ئەنوێتی
هەرەو کۆتەرەوهریت، سۆز ئەهیتتی بە دلای
شۆخ و وریابە لەناو کۆمەڵی خەزم و یاران
تاکو دانەوی دلەگەن، ئەو کەچە بیخاتە ملا
ئەم هەموو تاوو تریسکەیی لەبی کوردانەیی تو
چاوی پەر سورمەیی رووناک ئەهیتتی بە گلا
شەنگەبی، شۆرە سەروو، تازە نەمامی ئەمە
شۆخ و سەرپەرزو جوان، قامەتی پۆشی بە گەلا
بەن بەرن، گەرچی وەکو گەنجی خیرەدمەند، بەلام
بەری سەر سینەیی یاران، لە بەرابەر ئەسەلا
زۆرو گەم پیکەو بەن قەومەگە، بو دلدار
رێ بسرۆن، پێشکەون، تانە مەگێشن لەگەلا
بووگە سەرچاوەیی کوردانە، بشۆ، سا سەرو چا
(راجی) هەلبێتە دوو چاوت بە سەرو رووی مەسەلا!

(٤١)

چاوی ئاھوووی خەتا، زولفسی وەکو چەنبەری لا
سینە پەر سەرو سەفا، دوگمەوو مەم، قاوہوو چا
گەردەنی بەرزە، وەکو لالەوو مینا پێرەنگ
خالی وەک دانە هەنارو، خەتی رەنگینسی تیا
پەرچەمی دەستە بەدەستە، کە بە گز کولمە ئەچن
دیدیەیی هەلقە بە هەلقە، دلای ئەم خەلقە ئەبا
ئاکری گەرمی سەری کولمی، لەدل هەلقەگێر
باوەشتیشی لە دوولاوہ بە ئەگریجە ئەکا
بە تەمابووم بگەزم لێوی، وەکو نووقل و نەبات
سەرنخون بووم، لەپێن کەوتوو، ماوم لە تکا

دیوانی راجی

به چه کوردم بووه نه بووکی تهرو سازی وه تن
به ره قیسم بگه یتن تهره سازی بخوا
(راجی) ناواره مه به، ماوه به دیداری بگه
بمزی لیوو ده می، ده ست وهرتسی له ملا.

(۴۲)

یار، ئیسته له ری دیتم و خوش تیمه وه پاما
پوخی له سهری زولنی گریدام، به جا ما
نه گریجه وو بهرجه م، که نه پوخن گوله کی روی
شهوکی له شهوی نهم دووه، وهن پوژی سه ما
ئیشکجه جانم، له ده ری جه زه تی دایه
سولتان به ههوس بهرزی له دیوانی سه ما
ئهی نابه لهدی قورعه یی رهندانی خه ریکماو
بو چاره سهریت، خارو جه فاخانه به پا ما
تا له شکری خهت یته سوهرخانه یی کولمه ی
قهت کس نیسه ده ربازی رجه ی گوشتن و عامما
ساقی وه ره بهم ناخری عومره م بگه فریا
ره نگین که له بی خنده وو، گهردوش ده به جاما
تیشوو یی گه یشتن نیسه (راجی)، وه ره بمره
مه روانه له کاروانی دوعای ترس و رجامما.

(۴۳)

ساقی وه ره تو پرکه بیانه ی سهرو سیما
قَدْ صِرْتُ عَلَى الْبَابِ فَقِيرًا وَتَيْمًا
بو پوژی قیامت له هه موو جوژی نه بوورم
إِنْ جُنُوتَ إِلَيْنَا بِلَايِكَ نَعِيْمًا

دیوانی راجی

عومریکی درنژم به همیا سهرفی غهت کرد
فَأَنْظُرْنِي لَأَنْ كَيْفَ تَرَى الْعَظْمَ رَمِيمًا
که وتوومه ته ناو داوی به لای زولفی به پیچت
وَكَلَّمْتُ عَلَى اللَّهِ حَسْبًا وَكَرِيمًا
نمو نیرگسه شه هلابه، رفاندوویه دلئی زار
لَا تَقْبَلُ عَيْنَاكَ مَعَ الْقَلْبِ قَسِيمًا
سهرچاوه یی کهوسهر، که له چاوی تو به دهر کهوت
مَنْ تَارَكَ عَيْنَيْكَ فَقَدْ صَارَ نَدِيمًا
(راجی)، به هموو دم که ده سووتی به تهماشات
فَأَرْحَمَهُ مِنَ اللَّهِ، وَأَوْصَلَهُ زَعِيمًا.

(۴۴)

تورک و، عهرب و، هندو، جهش، چوونه تهمنا
چین و، بهمن و، مه کگسه، پرن نووری ته جه لالا
تا حاشیه یی زولفی، له سهر روویهری روو بی
دنیا له نه زهر جه للی رموزی، عه دم ناسا
جیلوه یی ره حمه، سهرچاوه یی نه نواری نیلامی
خنده ی ده می نهویاده یی بوستانی تهماشا
هه لته ی سهری زولفی، به هه وای سۆزشی عالم
وه ستاوه له سهر گهرده نی، وهک لاله یی به یزا
شهمیکه روخی، بو شهوی خم هه لبووه نیستا
په روانه، به رووی شوعله یی نمو شهمه وه سووتا
خالانی وه کو له شگری زه نگیسی، به فریم
وا مهر که زیان ناوه ته سهر تاقی موصله لالا

دیوانی راجی

(راجی) مہدہ تانہ، لہ دوو جاوی بہ لہ کی یار
نہو مہستہ، نہتو بیدل و دیوانہیی سہرا !!

(۴۵)

کیشاویہ ہہ لہ ماسی بڑانگی بہ دوو لادا
موشکی خوتہنی داوہ بہ دہم بلقہیی ناوا
خوتناوی دل و سینہمی کیراوہ بہ خانی
کہشتی خہتی بہرداوتہ ناو کیرہنی راوا
کوردیکہ، چ مردانہ نہنوشن دلہی بادیہ
کردوویہ ہہزاران سہری بہموردہ بہ داوا
برزاوہ ہہ ناوم، بہ ہہناسی سہری زولفان
سہد داخی بہ جاریکی چزاندم بہ ہہ ناوا
نہی کوردہ! گہلی زارو شہرزہم لہ ولتان
بہیتہوہ بہر سیہری بہرچہم لہ ہہ ناوا
نہمزانی، چلون گہیوہ بہری تالی ہومیدم؟
کوردانہ، ہہوای شیرنی پیدا لہ نکاوا
لہم خاکہ بہ ہہوا نہ گہزم لیتوی ولاتہ
ہہر کون بگہمن، گورجی نہ گہم دہستی بہ ناوا
گومسووم لہ کہ سوکارو ہہواو بہزم و گہبشتن
را بہر نیہہ نہمجارہ، دہرمیتسن لہ گاوا
(راجی)، بہ تہما کوردی قہلہ ندمر مہبہ توخوا
سہر شاری تہمای بگرنو، شہی گہن بہ گزاوا^(۱).

۱۹۴۲

۱ نہم نیوہ دیرہ بہ بنی ہہزار کردنی بیتماکائی نہمجد دمکاتہ (۱۹۴۲).

غم و خوشی دهرانی چونه؟ هر نم دیت و نهو نبروا
 بهلنی دهوری زهمانه، لاجر نهمریت و قهلهو نبروا
 دهماغی من به دایم پر له بیرو شوژی یاره
 که ساتی بن نهوی نابم، جهه نهم دیت و خو نبروا
 به عکسی دهره نهیاتی، به نهگریجو روخی ساقی
 به جوکمی دهستی قودرت، دائما روژ دیت و شو نبروا
 دهنی تهبمن نهوانهی وا خرقه بارن بو ریابازی
 وه کو داوی ویسالی یاره، بوم نهگریت و کهو نبروا
 عهجب ماوم که دلبر عادهتی خوئی وایه، یا قسته
 به ناهنگی خودی نایا، به وهحشی لاجلهو نبروا!
 گهلی نهمرو له یارم عاجزم، بوچی؟ که نازانی
 سمر و مالم له من تالانیسه، نهمما له نهو نبروا
 نمن باوه پر (راجی) گهر بکم، هر ههقمه، یا نهیکم
 که یاری قادیره نهمما، لهسر گفتم و شنو نبروا.

خوویی ویم گهوته سمر، عیشق به قوهت که دوا
 قوئی خووم هردوو دهرتا له کراس و له کهوا
 دلنی خووم دایهوه هرچند به دهسیسه و پرو فیئل
 ناقیبت بازی دوو چاوی، بهخوا خستییه ههوا
 لاوی کوردانهیی من، (دانسن و پلهینگ)^(۱) ناکا
 شووشهیی پر مهزهی عیشق له گهئا نهخوا
 جارچاره که بهیهک غهمزه دو چاو ههئسه برئ
 مهفته تیسیکه، لهسر عهردوه نهمخاته سهما

۱- دانسو بلهینگ - *Dance and Playing* - سهماو یاریکردن.

دیوانی راجی

هینده لهو قاپی یه نه خزیم، دوس و دامیتی نیم
ناخیری، لهو دهمه ماچیکم نهینن به رهوا
هیج هه نایبه بهرۆژ جاومو، دل بیوشه
هر وه هاش چاکه، له زین تاقی برۆی به له شهوا
کونجی لیسوی بگرهه، (راجی) له مهیخانه مهرۆ
بیمزه بادهیی دهم، بو ههموو دهر دیکه دهوا.

(۴۸)

له بهر دووری، دل به وه ختیکه خوتناوی جگر نه خوا
سهرو داوتن و سینهم، تیکه شالوی سهقر نه خوا
نه زانی موبتهلاته دل، ره قیسم، بۆیه ئیمروکه
به سه د فریاد و نافی، نه زین وا میشکی کهر نه خوا
خه یال بهر له لای تۆیه، به چی باهر نه که ی بیلیم
وه کو مندانی ساوا، مه مکی قامیشی شه کهر نه خوا
ده ماخ و پشه و کاوه، به شیوهی له شگری زولفان
له سهر مولکی مه لیک غازی، شه ره ئیسقان و سهر نه خوا
به چولتیکدا نه رۆم رینگای که بشتن سه خته، نایزان
نه وه ندهی ماوه زین تیشوی تکای باس و خه بهر نه خوا
ههموو عالم نه زانی، دیده شایانی نیسه، گریان
له گه ل نه م لوتفه دا بۆچی سهرو جاوی به سهر نه خوا!!
له دووری تۆیه ناخ و داخ و گریه و ناله، هم دهر هم
به وینهی گورگی برسی، جهرگی (راجی) دهر به دهر نه خوا.

۱۹۳۹

(۴۹)

کولتهنگی روخت رهنگی به سه د زهره وو مه ه دا
خونچهی له به کت له علی به کهنجینه یی شه ه دا

دیوانی راجی

موشتاقی قه‌دو قامه‌تی نه‌و یاره دیارم
عومرو سهر و مائی منی، یه‌ک ده‌فعه تبه‌ه دا
نه‌و پراو‌گه‌ری چاوت، به‌گه‌وانی قه‌فی نه‌بروت
سه‌د مامزی تو‌راوی، به‌بهر چین و سوپه‌ه دا
خاتون‌ه، به‌چه‌ند نازه‌وه هاتوته‌ه نه‌ماش
وا پنجه‌یی زی‌سوتی، له‌سهر چاوی سیه‌ه دا
ههر جی‌ک نه‌چین، ههر دل نه‌باری به‌نیساری
ههر کس هه‌بوو وا عه‌قلی به‌قانونی سه‌فه‌ه دا
پیر زام و برین، بیتدل و سه‌رگه‌شتم‌و، پیره‌نگ
تا دل‌بهره‌کمم جیلوه‌ه به‌گو‌تزاری نیگه‌ه دا
(راجی)، مه‌که تو‌باسی مه‌ه و زوهره‌وو که‌یوان
پاوه‌ندی له‌بی یارم‌و، من چیمه‌ له‌مه‌هدا!!!

(۵۰)

گوردی ده‌سته شکاو گه‌یشته مومیا
که‌ر بوو، نه‌یه‌تا به‌کارو تی‌ریا
نه‌وت و جه‌وتی زه‌وت کردی خه‌لک و خو
خاک و خو‌ل و ناوی بریدی وینی زیا
دو‌زمنی گیانت ستاندی ههرچی بووت
شکارو دینه‌سات و سه‌راوردی چیا
ههر خوری تو‌یه، که‌ه‌یکه‌ن جه‌رمه‌نه
لو‌پیا‌تسه، نه‌یکه‌نه‌ه فاس‌تولیا
ناوی ناوی بو‌گه‌نت ناوه‌ه گه‌راو
نه‌یکه‌نه‌ه گو‌گردو بارووت، نه‌شقیا
خه‌لکه‌ه زاینسی له‌باوه‌ش کردو، تو‌ش
ئاخیری می‌شکت نه‌ه‌با ماخولیا

دیوانی راجی

پنکھوہ نووسان و، دوژمن بوون بئند
تووش نہوی بووی، چونکہ لئکدی بوون جیا
قصور بہ سمر، قسنت ناکہیہ پوژی مراز
نہو سواری سمر ہواہیہ و، تو پیا
خاکی کوردستانہ (راجی)، ناخ و داخ
سسیمیاو، فیزیماوو، کیمیا !!

**

دیوانی راجی

پ -

(۱)

موزت دایم به خوونی دل ئهدهی تاب
به تیری ئمخهیه سهد گیزو گهرداب
نهما رهنگسی پووانم، ئهی نهزهرباز
ئیتز نایم له هجرانسی تو شاداب
که کاکۆلت ئهلهرزینی به هیوا
دلیم دیتیه رووخان تاوی سیماب
وه کو تو نهبووه ئهسلهن دل فریسن
به سیخرو فیتیهیی و تهریب و ئاداب
ئهگهر نهگرم به دایمسی تو، دهستم
چلۆن دهسگیره بو زنی وهسل ئهسباب !!
مهپرسه قهت له حالی جهرگو و دلمان
که ئیت گیرکردوون سهد شیش و قوللاب
چ ههنگری خودا لیم چاوه کاله
که (راجی) دا به فیل و جهورو دولاب !!

(۲)

دایما شایانی عیشقه، زه مزه مهی جهنگو روبات
رهقس و دهستوری نهشهووق، ساقیو دهست و شراب
دلبرو شاهد، لهسر تهختی دلا بگرن دهماخ
پوو لههر لاین بگم، سا بگکوژن مهست و خهراب
ئهی گهلی موقتی و نهقیب و قازیو سوئی و رهقیب
من به خۆم دهمرم، چ حاجت، ئیوه لیم بگرن عیتاب

دیوانی راجی

هر که خوی پوئی له قهسرو، ورده ره مزی خسته در
دینه حالی چه سرو ناکیشتن دو زولفسی بۆ جهواب
تا به گوللی دهرنه چه، لهم خاکه دا ناگم به کام
خاکی غوربت نه خشه، هیزم لیبرا، دل پر قولا ب
هینده زه پیراتی له شمش نه ترافوه هایتنه رووم
أَذْبَتْنَا عَنِّي الْبَصْرُ، حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ
خودفرۆشی گمسه نهگا، تا دل بهرم نرخی نهگا
سهر به خو، ناخر که (راجی) کهوته حالی ئیرتیراب!!

(۳)

ئهی سه نه می ئازهری دل پر عیتاب
بۆچی ده که ی مائی غمیریان خه راب!!
شکوهیی ره ونه ق، به به هاران لیاس
گولمه وه گو نووری خودا، ئیلتیه اب
له فری ده مت، که وه هری به حری مه عان
خنده یی تو، جیلوه یی مه وحی سه راب
زولفسی ره شت، بوو به که مه ندی دلان
شیشه یی موزگانه له جه مرگی که باب
سیحری دوو جاواته، عاشق بستی
ئمه برۆیی خوینرت ته، نیفسی قه ساب
دهستی وه گو لاله به خوینتم نه که ی
شاهیده بوو رۆزی قیامت، خیتاب
ماچی ده مت، ییده به (راجی) زه کات
زیوی رووان، که یوه ته وه خسی نیصاب!!

دیوانی راجی

(۴)

شوڅه کم، رووی له حجابا بنوتیښ چ عهجهب!!
په وشه نی، روژی سه ما گهر بکوژنیښ چ عهجهب!!
غمزه که ی جاوی پساندوویه ده مارو په گسی دل
گهر هوما نیتسک و تمنی باز بشکیتن، چ عهجهب!!
زولفی چه وگانی جه فا، گیانی به به غما بردووم
شوق نه گهر گوژی له مهیدان برفیتن، چ عهجهب!!
عیشوه وو نازی، ته پاندوویه هه ناوو جگهرم
له رزه گهر خانیه یی دنیا ته ییتن، چ عهجهب!!
پرتوی نوروی روخی توپه، دراندوویه به دهن
مه نه گهر بهرگی که تانی بدریتن، چ عهجهب!!
تا جگهر نیسی چه کوچ کاریه، شاگردی دلیم
له دهروون، کووره یی خم گهر بده میتن چ عهجهب!!
په مسزی نه بروته، هه لیکه ندووه جهرگی (راجی)
کاره با، ریشه یی عهردیش بهسیتن چ عهجهب!!

(۵)

نووکی یتنوسم نهوا خستمیه ناو شاری نه دهب
گهرچی نه فروش و نه کړ خویم له بازاری نه دهب
چونکه گیرفانم پره، وا دس به تال داماوه زین
تا زمان نه بری لباسی بیری هوشیاری نه دهب
تیکه لایم کن به خاک و به رده لانی مافی کورد
تا موعه تهر کا ده ماخم، بوئی گولزاری نه دهب
هر نه دهب گهر یتکه ییتن هوژی دواکه وتوو له شوین
په بی کویزیکه ی دوو جاوی دوزمنی یاری نه دهب

دیوانی راجی

خاکی کوردستان بوو گانی فهن و زانست و زیان
بوچی بهختی نووستوو، لئی وشکه رووباری ئهدهب!!
دوژمنم زۆرن، به گوردی، نایه ئن سهر هه لبرم
تا به سهر بهستی بدا دهستم بهلاماری ئهدهب
بووی هونهر چۆنی ئهگا ئاوینه کاری، تا ئه بهد
دیمه نی نهر سهر پتهوه ههچ کس له دیواری ئهدهب
ههر برۆ، تا شاره زایت دهسکهوئ لهم خاکه دا
تا له گوئی خۆتی نه نووسی، بهک وشه زاری ئهدهب
وا کولئی (ژیکۆ)، له چاوی بیکه سیدا هه تقولا
کس نیه گهر لئی بهرسن، حالی بيماری ئهدهب!!.

(٦)

یاره کهی باده گهرم دل دهرفیتنی به ئهدهب
رشته بی گوههری رۆحم نه بستی به ئهدهب
شیخ له ناو باخی ریا، خۆی له کهناری ناوه
گول، بههارنکه له لای، نه یهچرینتی به ئهدهب
زولفی ئهوه شوخه به سهر شوپیهوه، وه کو زاھید
کووره بی فیتنه به عالم ئهدهمیتنی به ئهدهب
بهرگی عیززهت که چ قهدرنکی نه بن، بوچی بئ؟
بهدهنی بئ شهره فی خۆی ئه نویتنی به ئهدهب
رازی دل بردنی من، بو دهری یاران چ دهکسا؟
گهر له بهر پئی هونهرا، خۆی نهمرینتی به ئهدهب
یاری شیرین چ عهجب قه درو جهمانکی هه به!!
رووحی پر دهر دو خه م، وا ئه نویتنی به ئهدهب
شههی ئیقلمی جوانی بوو، له سهر تهختی مراد
ههر به رووی دهولتهی لهم تهخته ئه میتنی به ئهدهب

دیوانی راجی

تاکو عیبرت بگرن، تازه جہوانانی چہ من
لہر نہم سرور مہہ، موو نہ خشتی بہ نہدہب
نیستی قیمتہی ماچیتی جہیبسی، (راجی)
ہر لہ قاپی گہرمی، لئی بستیتی بہ نہدہب!!

(۷)

نہم چاوه خوماری، ج عجب دلگرہ یارہب!!
نہو قامتہ شوخی، ج عجب نہنورہ یارہب!!
پنوستہ گہ بیم سیری جہمانی گہم و بمرم
رہحمی بگہ من بیمہ سر نہم مہنورہ یارہب
شادم بہ سہبب بادی سہبا، زولفی گہ لادا
یارہیبی بیوسم روخی نہم دلبرہ یارہب
سہد شاہ و نہمان!! بیکس و خونخوارو زہلیم
فریامکھوہ لاجم لہسر نہم مہجمہرہ یارہب
وایزانی رقیب، دوست نہکم تہرک لہبر نہو
ہی ہی لہ رہقیم ج حسوودی گہرہ، یارہب!!
چہند چاپک و لاوچاکو، بہدہن نہرم و جوانہ
چہرانہ دلہم، گہی بووہ نہم زیورہ یارہب!
خوت گہورہو و ساجب بہ زبان و بہ ہلاکی
(راجی) کہ رچای وہ سلی ہہیہ لہم دہرہ، یارہب!!

(۸)

تیکہل بہ خاکم نہکم، فرمیسکی ہوا تہلم
قا سوزو سوورو شین کا، گولیش ہشگون جہلہب
رہحمہت بیاری بہسر باخ و رہزو میرخوزار
دونیا درہوش بخاتہ ہموو لا بہ رۆزو شہب
چاو ہلبری گہل ہموو، بہ لیتی پر بیکہنین
قاپی لہ خوئی دابخا، خہزینہداری غہزہب

دیوانی راجی

خِیَوَت به خِیَوَت بَرُون، لیژمن به لیژمن بگمن
مههست کاردروستی بِن، له رتی پورهدهو نهدهب
کس نالهباری نهوی، کس ناهقی همر نهکا
هر کس رهوا کا به خوی، رهوشی شیرین مهزب
چهند خۆشه بِن پرسیار، بدهی ههموو کس وهلام
له گهل نیگاران کهوی، دووره بهلاوو نهکعب
هرچی بووه بِن رهزا، نهبِن له خهنگی قهزا
چهوت و چهویر راست نهبن، گول دینه سر زارو لهب
هرچی قسهی لیگهی، به نیسهتیک تیکهلاو
بیره رهگی ناحزی، له دهنگو رهنگو نهسب
بهمهشتی کیوان وه کو زمانه زردهشتهکت
بزیتموه بو گهلت، هه نارو سیوو عهنب
خاوتن بشووه دلت، بگیره کارو مشوور
وه کو(سکه ندهر) برۆ، سهههه بجه دواي سهههه
که هیزی باوه رههه، بوچیه ئاتوم و توپ؟
به شهر که زۆل ده رنهچن، هر خوی نهبن مونته خهه
سه با به گورجی وهره، بلاوکمهوه بوونی خووش
به تو گهش نهیتمهوه، باخانی کوردو عهههه
که ره نههوی سهرکهوی، دهسته که به گیرفانتا
به خیکه رووت و ههزار، له ناویه لومه و لهقهه
(زیکۆ) له جایی دلان، جی لهق بووه چاوه کهم
چونکه کولاره له ههق، دراوه گرئویه تهه !!

۱۹۶۰/۱۰/۵

(۹)

تازه بههاری گوله، ئهی بوئی شیرین تهههه
هسته بهرووی سۆزهوه، باده بده لهب به لهب

دیوانی راجی

شیوہی بالای نہ تو، نہ بووہ لہ باخی کہسی
شوخ و تپو بن گری، ئی سہنمی خوش لہ قہب
مہستی خووی خوشیہ، چاوی سیات کہوا
فیتنہ نوینہ بہ دل، قہت نیسہ خالی لہ تہب
بولبولی باخی وہ فا، توونیی سہیرو سہفا
کہوتنہ داوی جہفا، وہختہ بین بیئ نہدہب
دہوری ہوتی کوردیہ، رۆیسون شیخ و مہلا
گشتی لہ دین وەرگہران، فارس و تورک و عہرب
دہقہہ یئ مہیلی نہ بوو، پرسشی حالی ئہ سیر
پہردہ یی رووی لانہ چوو، کہوتنہ بہندو تہ عہب
ہیندہ تہ ماشا بگہم، رہونہقی چاوم نہما
ئہی دل نہ گہر جوویہ لای، بۆی مہکہ باسی مہزہب
کس و ہکو دوو چاوی ئہو، مہیلی لہ نافت نیسہ
لای وہیہ لہم ناگرہ، یتہ کہوئی (بوولہ مہب)
سہرفی بہری یئی بگہ، جان و جگہر، مال و سہر
غہیری ئہوہ (راجیا)، سوودی چیہ ما کہ سہب!!.

(۱۰)

زامی سہختم کردمی ناتاجی نازان و تہیب
چاوہر یی دہرچوونہ دل، لہم خستہ خانہ وک غہرب
گہر سہرو مالہ بدہم، سا جیگہیہک پیدئا نہ کہم
ہہ لہ بدہم بہیداغی ساغی کوردی بیئ سہبر و شہکیب
تا لہ زئیر باری خولامی، شانئ ہیزم داخزئ
ناگہ مہ ئاواتی بہرزی ہوژی دہسکاری رہقیب

دیوانی راجی

شاھیدی زۆن ولاتی من له چاخی نووحەوہ
شای ولاتانە، کە عالم ھەموڵ ئەدا ییدا قەریب
چونکہ نەمبەرزاندەوہ، ئەم زامە کۆنەم ھەلۆھشا
رەنگی ناشۆرتەوہ، ھەر جینگە قەترە ی بێ نەسیب
من نەبیم، ئەم کانیاتە گشتی رێککەوتوو ئەبێ
شەر لەسەر شوینی منە، پێر کەن لەوی، گیرفان و جیب
ئەم ھەموو میراتە جیھینشراوہ بوۆ پۆلانی کورد
وا بووہ ئەیتام و کەوتە بەتک و بازاری عەجیب
بۆچی تیمارم نەکا، ئەم گیاوو گۆلە ی نەوبەھا؟
بۆچ کەژو کێوم نەگاتە ئاسمانی پێر لە زیب؟
عادەتی پۆزانە شاھ و دەولەتەمن بکیرین ھەزار
ھۆزە کە ی تۆش دیتە زین لەم پیچە (ژیکۆ)، عەن قەریب.

۱۹۶۰/۱۱/۱۴

(۱۱)

ئە ی عەزیزان، وەرەنە سەیری سۆزی ئەشعاری عەریب
تا لە حەلقە ی بیکەسیدا، بیتە سەر سەبر و شەکیب
نامەوی جەننەت لەگەڵ ھیجراتی تۆ، ئە ی نازەنین
بۆ جەھەننەم حازرم، گەر وەسلی ئیتوہم بێ نەسیب
پەرچەمت دەوری لە گەردن داوہ ھەرەوک ئەژدیا
دوو تەلیسمی چاوو گەردن، بوونە ئاساری عەجیب
لالەزارە، خۆنچەبارە، نەوبەھا رہ پووسی یار
سەبزەواتە، ھەم نەجاتە، ئەم بەراتە ی زۆرو زیب
زۆر گەرام و چاوی خۆم گێرا لە دنیا، بو کەسی
موتلەقەن نەمدی وەکو تۆ، شوخ و سەربەرزو نەجیب

دیوانی راجی

دلہرئیگی چاوخومارو، موشک زولفو، شوعله رووی
سینہ سافو، دلنہوازو، جانگودازو پیر عہتیب
قمت بہسہراتت لہ رئی عیشقا لہلای گس ناکرئی
(راجیا)، لاجو لہلای پیرو مہلاو شیخ و نہقیب!!.

(۱۲)

وہختہ بمرم لہ فیراقی لہبی گولناری حہیب
خوئی چاوم وکو باران، دہرئی سہر بہ نشیب
تاکو سینہم نہرئی من بہ شہبولی فرہیسک
نافرئی تہیری حہیا، بو قہفہس و داوی صہلیب
سہبہبی مہرگمہ، دہسمال و حجابی سہرو مل
چ بہہشتیکہ لہ زیر وانہوہ بو شہوقی غہریب!!
من لہ رینکایی رجا بہندم و ناگم بہ ویسان
سہد ہزار ہیندہ بہلای گہورہترہ داوی رہقیب
پاسی وہسلم ہہبوو بو گمنجی قہدی دلندارم
رئی نہدامن سہگی ہہوشاری رہقیب لہ حہیب
جان و دل بسن بہ فیدای پہرچہمی پیر یینچانت
دہم و لیو بے بہ فیدای جامی لہب و لیوی لہیب
دلی خوت سادہ بکہ، تو لہ ہہموو گہردو غوبار
(راجیا) بہستہ نمہ، عیسمتہ بو روژی فہریب!!.

**

دیوانی راجی

-پ-

(۱)

ئەز دەلیم سنیو تری، نایتمە تۆ (ئەپل و گراپ)^(۱)
من قوتابخانەى ئەنووسم، گەر (سکول)^(۲) دەن لە چاپ
ناوەراستەم رۆژھەلات و، رۆژئاسا دوورە لىم
عەدلەکارم، کوردی سەربەست، ئەگەر نەمکەن خەراپ
خاوەنى ھەر پساوەتى و مەردابەتى و دیوانى تۆ
بگرە یارو، زوو لە دوژمن داخە قاپى و، داگرە قاپ
وازمەھیتە قەت لە راستى و، کەس لە رینگ لا مەدە
نایەوى کوردی، دروشمى ناپەوا و ناریتک و لاپ
ھەر کەسى بىگانە ھات، نامۆزگارى تۆ بکات
لیندە، تى ھەلئە بە شەق، ئەو دوژمنیکە پەر قولاپ
چونکە تۆ ناوتەدەل بووى، کەس شپەزەت با نەکا
ھەق، لە بىرت گەر نەچى، نابەن زەفەر شەیتان و پاپ
گەر لە گوێى ئەگرى براکەم، با قسێکت پى بلىم
ھەرچى شۆپى گەورە بى، تیری ئەکەن شەبلاخ و شاپ
رۆزو شو، چەرخ و زەوى، بۆ تۆیە ریکوینک بى گەر
تا بە ناریتکى برۆى، ھەر چا و بە تۆزى و دل بە تاپ
من کە بۆ نازادى کوردان، گیان لەسەردەست و فیدام
بەکەدل و بەکباوەرم (زیکۆ) نىتر بى لاف و گاپ.

۱ ئەپل و گراپ (Apple & Grape): سنیو تری.

۲ سکول: مەبەست لە وشەى (School) ە، قوتابخانە، خوێندنگە.

باتق و فامیده بووم، ناسیومه دهستی راست و چهپ
لیمگه پین رتی خۆم نه زانم، باش و بن شایاش و گهپ
هر کهم بن بیرنگی ناشتو، خۆی له خه لکی شاردوه
بن چرا نه پدۆزمهوه رهنگی دزان و چهوت و تهپ
چۆن قه له و بن کیسکه کهی خاله هه یاسی گورگه ترس!
چۆن نه بن دووروو ره هایی بن، له داوو قیرو قهپ!
بازوویی مه رگ و هه زاری، هیتسه پر هیزه و دریز
چۆله کهی دل دهر نه هینن، له م کون و له کون به لهپ
نه هلی دل، بروانه ئاتۆم و نه کسی مانگ و خۆر
شاره زابن کاری وه ستای بن چهک و بن تۆزو تهپ
خاوه نی بیرو زمان و نیشتمان و یانه نین!
ئیمه وا بو مهشکه زینهی خه لکه بووینه لۆره لهپ!
نه زهوی خۆی جووت نه کا، بهو هیزو باوو ناگره
ئیمه هر ماندوو نه بین، بهم گاسن و ههوجارو ههپ
نه گبه تی ئهم باوه ره، خستمیه بهر داری فهنا
رایه لهو دواگه وتم، گرتیمیه کۆشی شاپ و شهپ
به سیه (ژیکۆ) و نه بازی و تهون و بازار ی قومار
زهوتی کردووی فیلی سووری چاره قی مل قیت و رهپ!!

**

چاوی هائنه برئ به دووسد نازموه دل کا خهلات
 هر خهلاتیکی هزار تیری موژهی پیوه نه خات
 سینهیی سینی، نهراژنیتهوه نارنج و سیو
 تا به نارنجوکی مهم بکوژی سرو، بگری وهلات
 لیو، شهکرخندهو گول و یاقوونی لی بارکردوه
 بو دلی عالم رفاندن، داننه خیر و بهرات
 ناسهواری بریهوه، هر خوشهویستیکی هه بووی
 چی له شاهی گرزهروو کا، نوگری بی دستهلات؟
 وهک ههوهل شاقوم ناوتنه خهتی دلپهروه ری
 خوم به جاریکی دهراوتنه ده ری سهبر و سوبات
 چاوی کالت شهربهته، یاخو شهرابی مهستییه؟
 یانه قاهوی شیرنی هرگه له فنجانی نه جات؟
 ماری ره شویشن دوو زولفت، یا شریتی داره مه پت؟
 یا سوچی و وایه ری کولمن له شاری روزهلات؟
 قهت بههای ماچی نهواو نابین له عالمدا به کس
 وا مهلهک پوژی نه زهل تا نیسته هاتوونه مهزات
 من له نم دلداریه دیتم جهه ندم دووریه
 یتکه یینی جهنه ته، بخوازه گشتی موشته هات
 خوازه رو خوازراوو تالچ، عاقیبت پیروزییه
 وهر گه پراوو ژورو دهر، ساییت به هانی کاره سات
 ره ملسی من ویتسه تهرازووی کاره، نه یکشیته روو
 خال و خت ره مزن له جی، چبکن بهنات و نوممه هات
 خو له میشی خه م له رووتا بسره (ژیکو)، گه شیهوه
 سوژی راستی خوت نیشاندو، هیچ نه بی پیچ و بهنات.

دیوانی راجی

(۲)

یار له نەشئەى پەنجەرەى زولفى، كه گولمى دەرئەخات
هەرکەسى گە تۆ ئەبىنى، خەم بەسەر خۆیدا ئەکات
دەم، بە نازى لىوہ کانى ئەتلەسى پەپ دەر ئەکا
رۆخ و جەرگو دىنى عاشق، گشتى بى مینتە ئەبات
چاوەکەى تىرى لە جەرگم داوہ، چۆن شیوہ نەگەم!!
مەرجمەت فەرموو نەجانئەدە بە ماچى، تۆ خۆدات
بەس بەرموو، تۆ ئەسىرى موسلىمى خانى منى
من لە گوشتەى چاوى فیرعەوہ، بە ئەمرى زولفى لات
شاهى حوسنى تۆ تەرەققى کردوہ، فەرزىنى من
دەست و پى بەستوو لە داو، شاهى بەختم پۆتە مات
ئەمرى ئەبرۆتە بزەنم جەلبى دلمى کردوہ
یانە رەحمى زۆرە، دل بىمارە، چاوت هاتە لات
گەر لە رىگا ئەتگەمى، نازت فەرزدارم ئەکا
پۆتە گەر لەنجەى ئەفەرمووى، لەعلى ئەشکم دیتە پات
من ئەزانم تۆ لەمن تىنوووترى، ئەمما ئەبى
بۆ جەفای دل، شاهى چاوت زاھىرەن بگىرى ولات
موددەتیکە عەیب و عارى ئىمە (راجى)، ھەمدەمە
چونگە سەرخۆشەن دل و جان، پا بەجى نىن بەک سەعات.

(۳)

دیمەنى کىوانى کوردەم کرد مەزات
تساگو دامالام و نەمما دەستەلات
رەنگى گولزارانى بوردى ئابرووم
رۆزى ئاواتم بە روو زەردى ھەلات

دیوانی راجی

ہیندہ گریاوم لہ تاوی مافی کورد
تا لہ جاوم ہہ تھوولان دیجلہو فوران
ہوژی من، ہیزی لہ دست یگانہ نا
تا رہگو و پیکشی بے لاوازی دہرات
میرو ناغاو شیخ و بےگ، ہہریک لہ بےک
رایہ تیکی ہہ لیری و کوشتی خہبات
میشکی بردم، قاوہ قاوو جاوہ جاو
پیری کردم ریکھی ہات و نہات
نہی خوا خو دوزمنی نہم ہوژہ نی؟
بوچی وا پنی و ہرنہ کھی میکروبو لات؟
تا بکیشم رہمی سہوزو سووری کورد
ہہر خہریتھی زہردی دہردی، یا سہات
قامہتی شوخی بے بیر سہودا نہ کم
تا ہہ لیتیم پنی، سہرو جاوی وہ لات
تا کہ سہردارنک بوو، نہہ یگتیرا مشوور
ویش، کہ ہہر جاری نہما دوو جار ہہ لات
ہہستی بہرزی پی نہکا دوزمن نیتر
مہرجہ تا تیکی نہدا، کارئ نہکات
بہسیہتی (زیکو)، نیتر ہاوارو بانگ
کیت ہہیہ دوست و برا، پتہ پھانات!؟

(۴)

دنیا چلوں نواندی شوڑو نہوازو ناوات؟
لایں بہ شین و گریان، لایں بہ رہقس و سابات
یہک ناقل و سیاسی، یہک جاہیل و پروپووج
تیکہل بووہ ہہموو شت، لہ شاران و لہ دتہات

دیوانی راجی

یہک تائی بی ژن و مال، یہک مائیلی نیفاہ
یہک زور بہ خیل و نالچاغ، یہک غرقی ناو سہ خاوات
یہک عایدو ہونہ روہر، یہک بی حہ یاو موفہ تین
یہک ساقی شہرابہ، یہک تیچووی خہ رابات
پر خہوش و خہم زہمانہ، رازاوه ہرچی رووخا
رووخاوه ہرچی رازا، مہ قسہد کرایہ ہہ بہات
بولبول بہ ناخ و نالہ، رتیوی بہ دەستی کوئی
ہہ موو ہر چوونہ بہندا، تا گورگ و مارو مالان
(راجی)، قسہم بہ قورٹان، دەلیلی چاک نہمانہ
خودا کہ بی شہریکہ، دروست نہ کا چ حہز کات.

(۵)

نیشارہی نازی چاوی، نہفی و نیسہات
وہ کو موسا، دلہی بر دم بہ میقات
بہ بز ماری موژہم، قایم دە کیم دل
لہ سروہی باخی پر نہ سراری بالان
دہ خیلہی چاوه کانت ہم لہ بہرچی
نہبہی تالانی رووحہم بو خہ رابات؟
پوخت گول، قامہت عمر عمر، سہرت شو
دلہت بہردو، موژہت تیرو، برؤن لان
شکاندت جان، بہ شیری نازو لہنجہ
رفاندت دل، بہ بازی چاوی شہملات
ہہناسہی من لہ دامین عہسکری زولف
لہ پیش چاوی رہ قیسان بو تہ نالات

دیوانی راجی

که سینم کرد ههدهف بو تیری دوزمن
به مهرگی تو قهسم، نه مبوو موخافات
که نووری پوژ نه به خشن، خالی تارینک
نه بن چون بن له نوقفا رووت که هه لآت؟
لهوی زینتر نه بوو نومینده وارن
فهقت (راجی)، نه بوو جاری مواسات.

(۶)

سهده نه سف گوشه کهره، مهیل و موخابا بووه قات
بو دلی خهستوو بیچاره، سو داوا بووه قات
له هه موو لاهه ده نین، تازه جهمن خه مایوه
کهرچی بو بولبولی دن، خهنده بی گولها بووه قات
نه ی دلا، گهر به نومیندی قهدی زیبای نهوی
شیت و بیخوش و هوری، قامهتی ره عنا بووه قات
دلی مه جنوونی منه، شورشیه له یلا نه یهوی
بوئه نیمروکه مه گهر خیمه بی سه حرا بووه قات
ماهی تابانه سیمای جوسنی، که دامه نگیره
موشتری قهدری نه ما، ههروه کو زوهره بووه قات
چونکه دهست و قهده حی یارمه، نیمشوکه له ناو
خهنده بی لیوی ره قیب، وهک شوی یه لدا بووه قات
شوی بهرم و تهره به، مو تریب و ساقی به هه وهس
شیخی تو بهو نه زهری عیفته و ته قوا بووه قات
چهنگ و نای و دهف و عوودو، چه قه نمو به ربهت و ساز
چونکه هاتوونه سه دا، مه نه جی فه تو بووه قات

دیوانی راجی

خهوه یا زنده گییه کۆمه ئی بهزمت، (راجی)؟
که بهراواژه ده ئیسی، مهیل و موحابا بموه قات!!.

(۷)

مژده بن ئهی دۆ، له ئوقفا روویسی دئارا ههلات
چاره ده توانی بکهی دهردت، نه گهر سهودا ههلات
رووی له بهردهی شهرمهوه ههلهاتوه، گسراوه پوژ
کهوکه بهی خال و خهتی، تاقم به تاقم وا ههلات
شاهی یارانی زهمان، هاتۆته خانهی بهزمهوه
لهشگری عهقل و نهدهب پشتی شکا، پرزا، ههلات
خانهیی تاریکی دۆ وه بزانه زوو بگریتهوه
وا جهعالی دلبهران وهک تالیعی بهیزا ههلات
کهشفی چۆن ناگا؟ خه یالانی دئی غهباری من
هر ده من، لهو بورجی رهحه تدا پوخی معنا ههلات
جنگی بازی چیشتهوه، کهوته شهفق روژی سهما
یاری من هاتو، بهسه د زام و برین عهقا ههلات
بو ههوا ی کوردی عهزیز و خو شهویستم (راجی)،
چهرهیی ساغر، له کهفهیی شاهیدی رهعنا ههلات.

(۸)

ئهی دۆ، چ نه بهستی تو نهعه لوق به مهحالات؟
که نهقدی ته ئهب کاسیده، بۆجیمه خهسارات؟
تا جهرگی من و دیدهیی تو مهستی حیسابن
ئاگر گره دۆ، لهم قهسه بهی کۆیی عیبادات
ساقی وه ره تالانی سهرمکه، سهرو مالئم
نهک خهرجی بگا جهرخی سهما، فیتنهیی نهوقات

دیوانی راجی

یا لهشکره، یا زانیسهی سهروی پهوانن
نم دهستهی زولفانه، لهسر قامتهی پهعنات
گهنجی دلّی ویرانه، که ویرانی نیازه
ماچیکی دهمت بهس بوو، که نهتکرده موافات
دلّ حازره بو مولکی تیجارهت، به تهفانول
وا کهوته سهفر قافلهی فیکرو خه یالات
بهم زولفه، نهگمر قایلی خنکاندنه (راجی)
ساتی مه که ته نخیری قهنارهی قهو و یالات!!

(۹)

دانشتم و سورجی همهلم، قهوسی وهلا خست^(۱)
عهقرب به لهبی سونبولوه، دلّسی له پا خست
جهدی نهسدم، سهوری شیکایاتی شکاندم
چنگی سهرهتان، حووتی لهناو داوی فهنا خست
دهلوی دلّی من، راسته که میزانه لهگهله نشک
جهوزایی مهمی دلّسره، نیمهی به فیدا خست
نوجی سهری من، عینی جهچی بهری پته نهعدیلی
روخت، عهکسی لهگهله بهختی سیا خست
نم مینتهقهیی قهددی تو، بهستویه دلّ و روح
نهبرویی قهزهح، تیری بهناو جهرگی منا خست
بسی موشتهریه زوهرهیسی من، چونکه له نفاق
هرچی سهری دا، پایی له کندالی خهتا خست

۱ راجی لهم هوتراویمدا ناوی همر (۱۲) کهلو (بورج) دکانی هیناومو شارجهزیبهکی باشینی لهو بوارددا همبوود.

دیوانی راجی

وہک حہزرتی خورشید، کہناو قہوسی نہہارا
یارم قہلمی شوقی بہ (راجی) بہ سہما خست!!

(۱۰)

دانشتووی مہزون بووم، سولتانی خہیالت ہات
ہاتیف بہ نہوا فہرمووی: ہہستہ سہرو مالت ہات
جیژنی رہمہزان رۆسی، من زارو بہ رۆزو بووم
نہی دل گلہ بشکینہ، ہہنگامی ویسات ہات
تیکوشہ لہ مہنیوشی، سہر دہرکہ بہ مہستانہ
وا ہایزی ہیجران چوو، باغاتی جہمالت ہات
نہورۆزی خہت و خالت، باخی ئیرہمی نہنگاوت
شہدادی تہنہسوف چوو، تہشریفی جہلات ہات
نہم مہیکدہ تا سہرین، یارہب لہ خراپی دوور
ساقی وہرہ ناغووشم، وا حوکمی جہلات ہات
مہسروورہ ہہموو عالم، لہم پرتہوی کولمانہت
مہخموورہ دئی عالم، وختن مہیی نالت ہات
تہحریکی مہدہن سوئی! با جیلہ نہکا یارم
(راجی) مہکہ تہنگانہ، وا زہوق و مہجالت ہات.

(۱۱)

چہندہ دانشتم لہ گونجی خانہقا، یارم نہہات
چہند بریندارو نہخوشم، مہرہمی زارم نہہات
چہند بہہتیش، فرمیسکی خوئین ہاتہ لیشاوو خرۆش
مات و ناگام و ہہراسان، یاری دلدارم نہہات
بی دہرو رینگہ و عیلاج و قوربہسہر، دہگریم و دیم
ناوی کہوسہر، میسکو و عہنہر، سہروی گولنارم نہہات

دیوانی راجی

نہی پہ فیقان، وا وجودم تک بہ تک نثرزیتہ خاک
چونکہ وہ عدی داو شکاندی، ہر بہ ناقارم نہات
من شہیدی نہو دلآرامہم، بہ ہیوا کوشتمی
لہو ہموو کاروانسہرایہ، کس بہ ہاوارم نہات
سہر لہ خاکی زہمہتا ہلنا بریم، مہمگر نہ کاخ
ہر سہری نہ گہتمہ نوری دادو دیدارم نہات
زہمہتہ (راجی) پہایت بن لہ داوی گولپروان
وہک منی بیچارہ، دوچار بووم، نیوچارم نہات^(۱)!!

۱۹۳۶

(۱۲)

بہنی شاہی دلبرانی نازکی گولپو نہات
شہمہیی باخی بہارو سہزہواتی تو نہات
دائیرہی عقلم لہ دست وہ ستاوہ، خوارو پر غلہت
چونکہ بو تشریحی عیشتم، جہدوہلی نہبرو نہات
زوو لہ کوورہی عیش گہوتم، تا درہنگن دامرام
نہی خودا بو شہری یاران، بو لہ من بونسو نہات؟
سہبرو نارام نہماوہ، تاوی ہجرم گہوتہ سہر
مردم و ساتن لہ دہورہم، شیون و پورؤ نہات
والہیی دہردی فیراقم، گیل و سہرگردانی تو
داخی جہرگم، داروویی شہبوئی زولفی تو نہات

۱ لہشونینیکی دیکہدا دہلن: (راجی)، زہمہت خہلاسیت بن لہ جہوری گولپروخان وا زہمانیکہ
رہیقی کونجی ہاوارم نہات.

دیوانی راجی

یار، غزالیکه له کوردستان و ماجین خالیسه
وه خته کوئیم، چونکه شوعلهی رومتهی ئیمرو نههات
جیسم و جانم دایه دهست نهم دلبهری غارهنگه ره
ئهی عهجب! جاری به عیشوه بو سهری تابو نههات
دل له داوی بهنده، ههقیه، شوئنی جیسم ناکهوی
کهی لهگهڵ رۆژا نهئیی، بو شمعی جوستوجۆ نههات!
کاتی مهرگه (راجیا)، رۆسی ژبانی بن ویمال
دهردمان سهده دهرده چونکه، بویی یاری گۆ نههات.

(۱۳)

مهزاقم تآه بهم زههراوو خوئناوی خهمی عیشت
دهروون ئاشوفتهیه دایم، به توژو ماتهمی عیشت
له کوورهی دووریا سووتا، ههموو بهرگی ویمالی من
فهقیری کردوین قوربان، عهجاب حاتمی عیشت
ئهرانی من له بهرچی شیت و سهرگهشتهو ههراسانم!!
هوجوومی کرده سهر من، ئهی عهزیزا، عالمی عیشت
برینداری دهمی شیری برۆت و تیری موزگانم
ههمیشه خستهوو گیرم، له حلقهی ئهدهمی عیشت
له دهستی سینهما ههلسا، غوباری وه حهشت و نهفرت
به زاهیر چاکه بینایم، به دل کوئیری تهمی عیشت
چلۆن ژینگه ئهی دلبر، که من ههردهم نه نائیم?
چلۆن نه رژی ئیتر نه شکم، به شیوهی شهونهمی عیشت!!
جگهر دووباره بوو (راجی)، غهمی دووباره دیسان هات
موحه قهق بوو که تو فهوتای، به تیغی دووده می عیشت.

که لایبی پایزم دوور بن، له یارو خزمه کان نهی دوست
 به رهنگی زهردی بن قیمت له کوی پر قیمتان نهی دوست
 فلان کس بمکوژی یاخو بهخشن، من چم و چبگم!
 به غیری ناهی یندادی، له بازاری بوتان نهی دوست
 تهییی دهردی یاران یاره نیمرو، بو منسی غمگین
 خودا هه لئاگری دوزمن بکا دهرمانی جان، نهی دوست
 له بوتهی ماته ما جهرگم کولا، نیکسیری رووت یتسه
 به میعیاری له بکتکه تهجره بهی زیری عهیان، نهی دوست
 مهراق و وه حشتهی دنیا بوو، چیشتی روچی ناشادم
 فهرج بهخشن نه بوو دامانی بگرم، (ئه لئه مان) نهی دوست
 نه زانم هینده بی رهحمسی، وه کو گاور له گه لئ نیسلام
 نه بوو مهیلی سه لاحت کهی، له گه لئ به خیره کان نهی دوست
 قهزا نووسیویه کارم، ههقا مردن که (راجسی) بپ
 رجاگیری نیر خوم خسته خانهی دوستان، نهی دوست.

وا دلئی من بنده بهم غمزهوو هیندوویی دوست
 قاهتهی من بهستهیی حلقهیی گیسوویی دوست
 چارهیی موشتافی دل، گوشتنی دهرگاهی یار
 مهره می عوشافی روح، زه خمه به بازوویی دوست
 مردنسی زاری منه، هیجره تسی شیرین له بان
 ناوی هه یاتی منه، له نجهیی نا هوویی دوست
 زهنگی خه می گرتووه، دل له ته مه نایبی خووی
 لازمه سافی بکا، دوو له بی خوش خوویی دوست

دیوانی راجی

رہنگی بہ ہارم شکا، قور بہ سہرم، بئی مہ فہر
کھس نیہ خۆی راگری، بو خہمی ئہ برووی دۆست
داخی دل و جانی من، مہرہمی نایا بہ ہیج
غہیری لہبی پرحمہت و، خاکی دہری گوئی دۆست
ناگری عیشقم بہ جۆش ہاتہوہ بو پرووی گول
نہوتی بہ سہردا پزانند، ہیشتہ دوو جادووی دۆست
ہہر غہزہ لیکم پیری دہفتہری عوششاقیہ
فائیدہ نادا نہ گہر، جارئ نہچی سووی دۆست
لاف لیمدہ (راجیا)، بہم غہزہ لی سیخربار
مہنعہ لہ کیشانی ئہو، یایی تہرازووی دۆست!!

(۱۶)

گیانہ بہ فیدای جاوی رہش و تیرو کہوانت
مالہ سہدہ قہی لئی گول و، سہروی رہوانت
بو نیو نہزہری خوشیو، بہک لہنجہیی بالآت
ہہرچی ہمہ بہرتیلی دہم و لئیوی جوانت
جاوم لہ تہماشای ہہموو کس، گورج نہنووسی
بیجگہ لہ قہدو لہنجہیی دلئسوؤو ہہزانت
دل نہنگہ وہ کو خونچہ کہ قووچاوہ لہ دوریت
وہک خندہ ئہ پیشکوی، بہ ہہوای جاوو موزانت
بۆم پرکہ ییالہی دہم و لئیو، تاکو بنۆشم
ئاخیر نہفہسی مہرگمہ، دوریئ لہ گیانت
نہختن و مرہ باوہ شہم و، کہ نام بگہ گولزار
جہنہتمہ گہیشتن بہ تو، سوئندم بہ زیانت

دیوانی راجی

هرچه نده دلّم رانه گوشن پهنجهیی زیوین
زنده له خه یالّم، خه م و خوین دینه خوانت
هرچی همه هه رزان و به تالانی نه بهی تو
بی زترو زه بهر چیمه له بازاری گرانته!!
هر بۆزه به جوړی دلی خۆم دایهوه، خوښ بووم
بهو باوه شو و ماجانه وو نه شهی شهوه کانت
هتد ناسکی، نه تونه وه ونه ی عمره ق و قند
چند دلّسره سینگو و مه مه کهو، بهرگی که تانت
خوږایی نیسه سوژو که شه و خنده یی (ژیکو)
نه ی کورده له ریی گوشه نی رووی ممله که تانت!!

(۱۷)

مه خو زه هری هه لاهیل میله ته ی کوردی به ته خیمت
چلوته زه لزه له ی وه خت، له گه ل تالوو شیرینت؟
سویاسی میله ته ی خۆم هر نه که م، نه مئا نه حه ممولکه
که یف خوښی به سه، بیره ره گی دلّداری پر کینت
له خو ت هه رگیر فه راموښی مه که، یندا که، نازانی!!
شکاوه شوو شه یی دنیا، په ساوه رسته یی دینت
نیتر زور واجیه ییمرو، دروستی گی له کاری خو ت
که خه یفه سه وزه واتی تو، هه موو بگریته به رزینت
به نه سیاب و تفهنگو توپ و ته یاره و ترونیلکی
ره واجی خسته بازارت، رفانندی خه زنه یی زینت
به سه خوا بتگری، فکری له نه حوات بکه میله ت
چ خه یفیکه که دوزمن بی، به بادا خه رنه نی شینت!

دیوانی راجی

نمن کوردم، وه کو (راجی) به داخیشی له فهوتانم
نەتۆش رەحمەن بفرموو خۆت مەخە ناو داوی چین جیت.

(۱۸)

هه‌وش و دل و ئاوات و زیانم بووه نه‌گه‌ت
ره‌نگه نه‌گه‌مه باوه‌شی نەمو سه‌رگوله قه‌ت قه‌ت
که‌وتووومه تەم و ماتەمی دووری، به تەماشام
بیکرم، بگه‌زم، راییگوشم، بیخه‌مه سه‌ر خه‌ت
ترسم هه‌یه، په‌رچەم به سه‌با هه‌لبیزرکین
یا هه‌لبوه‌رئ میوه‌یی ئاکامی له روومه‌ت
نەمو، زینه‌تی باخات و گول و گیاوو دره‌خه
کاتی که به لیو دئ به بزوه، له‌نجه به قامه‌ت
گه‌ر تیری موژه‌ی خسته برۆی مالی که‌وانی
سینگ و جگه‌رن، ده‌بنه نیشانه‌ی هه‌موو ئافه‌ت
به‌و نیوه تەماشایه، که نه‌یکه‌ی به دزی خه‌لک
عاشق نه‌گه‌ییی به هه‌موو پایه‌وو ده‌ولەت
قوربان و به‌لاگتیری گلێتەو نه‌زهرت، دل
بیهسته به لاگیره‌وه، لاگیری خرینگه‌ت
تا له‌و مە نه‌تلیتەوه، به‌و ناسه نه‌ناسی
نەمو کاته له دوولاه، به قز بیخه‌ره ژهر به‌ت
بیزه‌ نهمه‌یه قوچی فیداو، هه‌جی قبوولم
بو خه‌لگی مه‌که، بیکه له گابه به زافه‌ت
نەمو عیشه‌وو نازانه که نه‌نوینی له روو دا
بو بردنی گیان و دله، کردووته به عاده‌ت

ديوانى راجى

(ژيڪو)، به تو بهيونده نه گهر بيخهه پيوند
نارامه له چاوى پش و، نازاده له خندوت !!

(۱۹)

نهى شاهى منى خسته له دونساوو قيامت
به کچاوه نهماشا بگه، يهک عيشوه به قامت
هر عيشى نه توتم جيتى ته له بو، گوههري مهرغوب
ساندوومه له دوزمن به ته ما، باج و غرامت
لهم داوى شهوى هيجرتهسى تو، بيتى دهسه لاتم
خوت فرموو، ههتا چاره نه گهوى دهر دو سه قامت
بو وه سلى جه مالت، دل گه م مانيعى دينه
دهر چوون نيه، له م مانيعى جه مغه^(۱) به سه لامهت
جبگم، که گولستاني جه مالت نه دره وشى
من به ندى ته لهى ناهت و جه موم، به مه لامهت

۱ المانع (پنجره پښه ده): زار او په يکى زانستى بيرسايه (علم المنطق) او. پنجره دېن له بمردهم پيکه موه
سازان و گونجان و پينا سمکړدن و کور دنه موى هه موه جوړه جيا و از هگانى سر به ره گمزيکى ديار يکراو
له زير سا بهى خو پيدا. لير هدا. زار موى (مانع الجمع پنجرى کؤکبوون) پنجره له بمردهم سازان و
کؤر دنه موى پيکه موى (وسلى جه مالى يارو. دين). واته هر دېن په کمپکيان هه لېز يردى و
هر دوو کيان پيکه موه هه لئاگمن و نا کؤک و نسا ز دېن. چونکه خسه لته گوهه ره يکانى هر دوو بي زه
(وسلى جه مالى يار) و (دين) له يه مگرتى جيا و از و نسا تويرئ له زير سا بهى پينا سمکړدن يکى
بيرسايه نهدا کؤبکړ ينه موه.

واتى دېر گمش به مجور يه: (بو زون و گميشتن به جوانى تو. دل م که تامه زو و تاسو وهه ده بيته پنجره
له بمردهم ديندا. له م ريگرى و نمگونجان و نشيانى کؤبو و نه موى پيکه موى هر دوو کيشياندا به سه لامهتى
هوتارم نابن. چونکه هر کامپکيان هه لېز يرم، نه موه گه دېکه له دسته دجن). بان: (بو زون و گميشتن
به جوانى تو. دين دېبيته پنجره له بمردهم دلى شهيد او تاسو وهندا. له م ريگرى و نمگونجان و نشيانى
کؤبو و نه موى پيکه موى هر دوو کيشياندا به سه لامهتى هوتارم نابن. چونکه هر کامپکيان هه لېز يرم.
نه موه گه دېکه له دسته دجن). چونکه دسته وازى (دل مگم مانيعى دينه) به دو و اتا خو دنه وينئ.

دیوانی راجی

ویرانه هموو خانہیی عومرم بہ نیازی
سد وہیل، کہ بن مہیلہ لہگن مورغی کرامت
لہم قافلہ نہفکارہیہ، (راجی) بکہ یادم
لہم غورہتہدا، لیمدہ تو موری نیقامت.

(۲۰)

رازایہوہ نئم کولہیی تابان و موختتہت
یتجاہوہ سد سونولی چین جینی موفہرہت
نہی دلمرہ تیرمکہ لہ ماچی لہب و کولمت
وہک زامی جگہر، تو بکہ جان مہزج و موختلہت
ناویرم نہگہر باسی دہمت کم، لہ جہمت ماچ
خو باوہش و دستگر تہگت، ناگری قمت قمت
لہم گہنجہ، لہ کونجیکہوہ وستا بہچہ زہنگی
یا کافری زولفت، لہسہری کردہ موسہلہت!!
نہم لہ ہموو لارہ سہمای گرتوہ، خت خت
نہشکم لہ ہموو خاکہوہ جاری بوہ، شت شت
عیشقت، سہنہما! مدخلہ بو قہلی بریندار
وہسنت، ج عہمبا بو منی بیکس بوہ مہسقت
نازت تہنہکم مہنہ لہ وہسنتی دلتی پیر شوز
(راجی) بکہوہ بہجری موختا، تو وہگو بہت.

(۲۱)

لہم باغی بناگوشہ، منی دیوہ گوارہت
بہم شہوقہ، لہسد بیکہسی پرسوہ گوارہت
باسی سررتن ناگہم و ہانومہ کہنارت
وہک لالہ، کہ لہو جہنہتہ خہملیوہ گوارہت

دیوانی راجی

عه کسیکه له دل کهوتوو، ینجاویه جیسمی
جیسمیکه، وه یا نیوه دلّه، نیوه گوارهت؟
هرچهنده جگهر کونکونی موزگانی به خونیم
سه د داغی منسی بیکهسی پۆشیوه گوارهت
سه گهنجی زهرو زیوی (سولهیمان)یی و (قاروون)
نیمروکه به بهک پیسهیی نه کپروه گوارهت
بهم رهنگه، که همیرهنگه درهوشانی به هرلا
قهدری جگهری بولبولی ناسیوه گوارهت
دل سهر نه زهری عیشقه، دهمنی چوو به تماشا
نایینی؟ هوا ی پهرچمی گۆریوه گوارهت
به به به، چ عهجب، تیکه له نه نشئی گول و نه سرین!
هه لبت، چه مهنی جه نه تی هۆنیوه گوارهت
بهم تیشهیی نه فکاره، به سه د مه مستهلی نه لماس
(راجی)، به گهلی سووره تی تاشیوه گوارهت!!

(۲۲)

دل حازره لهم ده رگه یه بیدم به به شارهت
نهک چاوی به لهک نه قشی نه کیشن به ئیشارهت
له وساو له ناو رهوزهیی حوسنت تهره به بوو
رۆیی سهرو مالن و دل و دینم به تیجارهت
تاکه ی هوههسی گولشن و، نواتی ویمالت؟
نه ی خانه ههرهس، هسته له ناو توژی فهتارهت
دهستی دهشکن، ئهو کهسه چاوی له تلهب کا
به غدا نیه ههر جیگه بینسی به ئیشارهت

دیوانی راجی

قہومی جہبش و تورک و عہرب، دست و دوعات
نہی کوردی گران، فرموو، نگہر مہلکہ غارت
نہقدیکہ، لہ دستی چوہہ قاروونی بہلاکیش
مہگرہ لہسہرم، تینہت و کہرپووجی حہقارت
چاوی لہ نومیڈی کہرمہمی تو نیہ، (راجی)
نہم سہندہلہ نووسراوہ لہ دیوانی وہزارت.

(۲۳)

لہم لالہیی نورینہ دووسد خانہ بہدہرکہوت
نہاگر لہ پکرو قالیی بہروانہ بہدہرکہوت
لہم چاوہ، لہبہر مہستی یو کالایی مہحہبہت
سہودایی مہی و ساقی یو مہیخانہ بہدہرکہوت
مورغی دلہ کہم بہستہیی سہد عیجز و نیازہ
خالئی لہسہری زولفی، کہوہک دانہ بہدہرکہوت
سؤفی کہ بہ چہند تہعنہوہ دوینئ سہری کیشا
لہم حہلقہیی مہردانہوہ، مہستانہ بہدہرکہوت
دل ہاتہوہ رووی شہجہری سولتانی عدالہت
بو قہیدو بہلا، بسن دلی دیوانہ بہدہرکہوت
زاہیر بووہ خونچہی دہمی نہو دلہری رہعنا
بولبول بہ دووسد نالہ، لہ ہیلانہ بہدہرکہوت
ناجئ بہ دوو عالم، کہسہری سہر دلی (راجی)
لہو بہرچہمہ، گہر تورپہیی شاہانہ بہدہرکہوت!!

(۲۴)

دلئکی گہر نہبئ بہروایی عوشرت
بہ نہفرہت بسن لہ بن دہرگایی عوشرت

ديوانى راجى

هه وايى مو تريبو ساقى له هه ر جى
 ده گيرئ چه ر خى سه ر تا پايى عوشه رت
 به گوئره ي جاوى شوخت، نه ي دلارام
 گهره م فه رموو به من مينايى عوشه رت
 له خه نده ي ليوى پر نازو نيازت
 ده پشگوئ خونچه يي زيبيايى عوشه رت
 نه سيمي زولفه گه ت، چه يفه نه شيويئ
 به له نجه ي قامه تي ره عنايى عوشه رت
 دلئى پر هسه رته م نه مجا نه رسكى
 به عيشوه ي نه رگسى شه هلايى عوشه رت
 چلون بشكىن به تپيى غه م له مه يدان
 كه سئ، گه ر هاته بن نالايى عوشه رت
 سه فا هاتوته جونوش، هه سته غه م بار
 شكاتى خوت به لاي شايى عوشه رت
 خه وه يا خود خووه (راجى)، نه مه نده
 ده فاتير پر بووه ئينشايى عوشه رت!!

(۲۵)

بوچسى ناپرسى له حالئى عاشقى ميگينه گه ت؟
 كه وتووه، بيگه س ده ناليتسئ، ئيتير غه مگينه گه ت
 زارو هاواري شه وو يوؤزى، سه ماي داگر تووه
 كه ده سووتئ، كه ده سوورئ، بو جرائ ره نگينه گه ت
 بولبوليكم، ناله نالم عالمه من بيزار نه كا
 كوا چه بيا، باخى خونچه و سونبول و نه سرينه گه ت؟

مہی بہرستگم لہ خانہی عیشقہوہ ناگرم قہرار
 تیکہ، بوم دانن ہدیہی پنجنہگی زیونہگت
 شاہیدی خال و ختت نقراریسان داوہ کہ تو
 دہمگوزی ہردہم بہ تاری ہرچہمی چین چینہگت
 لہعلی لیوت کہی دہکا شیرین، مزاقی روجی من؟
 وا کہیشٹہ فالی سہروت، جاوی تالغ بینہگت
 لہجزہین دہستم نہگیسہ باخی شمشادو ہہنار
 ہر تہرف دہورہی نہسووریم، مانعہ ہرژینہگت
 مہرحممت ناکی کہ جاری یمہ مہنہرگاہی پروت
 یا ہہسیتہ، کس قبول ناگا روجی ناینہگت
 سہرزہدہی جامی خہراباتم، لہسایہی عیشقہوہ
 بورجی نہسخی رژی عہقلہ، گومہلہی ہروینہگت
 ریم نیسہ، یمہ کہناری جہنہتی تابانی تو
 جہند تہلیسم و سحرہ وا پوشویہ گنجینہگت
 (راجیا)، ناوی حہیات ہر لہ لیوی دلہرہ
 ہستہ خیراہ قومئ فرکہ، نہسووتئ سینہگت!!

(۲۶)

زور زہحمتمہ دہرچم لہ خہمی فیکری بلاتوت
 ہر کوشٹہ پیشہی دہم و سہیارہیی جاوت
 رہحمی بکہ تینوومہ، لہ دوری تو نہخنکیم
 تیرمکہ لہ شہگراو مہی و نوقل و گولاتوت
 خہلکی ہہموو شان لہبہرابہر نہزہری دوست
 من بہندی گرانہ ہہیہ، ہم خنجہرو داوت

دیوانی راجی

دل دەرچوو له سینه منی میسکین، به تمهفات
هاوتکوه ناو گولشمن و لالهی نهچناوت
بهم خالوه، رووت مه کتهبی پر نووری گچانه
سایه بهسهر خستوه مورغولهیی خاوت
روح، بوتنه نهمامیکی تهرو وشک و پرو زړ
رسکاوه به قهتره عهرق و جامی شکاوت
(راجی) هوههسی رهندي یو بیباکی یو هیمهت
مه علومه، له دەرچوونی دل و سینگی دراوت !!

(۲۷)

نهی جیلوه دهری عالمی نهعلا، روخی گولبووت
وهی چاره سهری عاشقی ریسوا، سهری گیسووت
زولفت له نه زهر ناینهیی حوسن و جه مالت
چه رانه، په شوگاوه، له سهر شوعلهیی دلجووت
خندهی له بی گولناری تو، گهر بیته ته جه لالا
بسی شو به به سووتانی هه موو عالمی ناسووت
وا هه لخته تا دل، که له گوشه نه زهری تو
کهوتوتنه به لا، ههروه کو دیوانهیی هارووت
سهر جه لقهیی مه ستانه، نهوی مهستی ده می تو
وهک خاتری من نیسته که سووتانه له لاهووت
بزماری موژم، سوورو سبی نه شک نه دوژی
چاوم به خهوا نایه، له تاو تیرگی نوستووت
(راجی)، له نه زهل باغی سهر سوورتهی تو چی چاند
بو به ختی ره شی، خونچهیی نهو باغه نه پشکووت.

دلبهری گوردم که دی، خوئتم بزووت
 روومهتی، جهرگی گزاندم وهك بزووت
 خهنجهری موزگانی پاگردم له دل
 بو سهرم وه ستاوه نه برؤی ناق و جووت
 فارسیی وت: (خون بیغما میخورم)^(۱)
 (ما یفوت) ای عاره بی، بووه مایه فووت
 خرم و دۆستانم، له یتاوی تو نان^(۲)
 وا له سهر تو، بوومه رهندو رووت و فووت
 نهی ره قیب، تو کونجرتک بهیدا بکه
 (تهیری گول ناشق به داری زه قنه مووت)
 چون له ژنر نه گریجه وه، کوورهی ده ماندا!
 سینوو جهرگ و هه ناومی بی ده سووت
 خستمی، لهنجهو نیازو نازه کمت
 کوشتمی، بالایی بهرزو هاتوچووت
 نه خشی خال و خمت، خه تیک بوو خوئندمه وه
 (هرچی جاوی یتکهوی، نهو دیته دووت)
 وا هه لاهه سراوی بهرجه م، گهوتکه چاو
 رهش بووه (ژیکو)، به وینهی خالی رووت.

(۲۹)

بی گه سم، هیتدم به سه رها ت هه بت و هووت
 ئیتسه راهیم، بوومه گهشکی ناوه سووت

۱ واته: (به فارسی گوئی: من خوین به تالانی دهمخومه وه).

۲ واته: له سهر تو له خرم و کسوکارم بووم.

دیوانی راجی

من وه کو میخی گهریده شیرینیم
زولفی تو لیم بۆته تاری عهنگه بووت
شیت و هار بووم، له جات، چانه بووم
بۆچمه سا (بوودوجانه) و (جهلجه لووت)
پهرجهت بن بارو، سهربارت که بهست
بۆتەن و لیدانی سهرمه، باره شووت
هر وه کو ماری ژنان کوشتەم، ئەمن
دایهه شاندروم، تۆپ تراقهی گورج و زووت
هتد له دیوانی مهحببەت مامهوه
بیری نهستورم، بهرامهر داوه مووت
خاله گانت دهنگه نارن بو نه خوش
چاوه کم، یاقووتی لیتوت بۆته قووت
ههنده سهی بالوو کوتمانه که خوتند
شارهزا بووم توول و عهرزو، ئینج و فووت
ههروه کو (ژیکۆ)، له ئاگردانی بووت
بووت و قووت، وهک فرووجی ئاوه بووت.

(۳۰)

کول و نیرکز، له دل و بوونه لالووت
دلش وهک جانههر، لهم لانه نههزبووت
دهمی قووچاندو، خونچش هر خهمی خوارد
که بولبول هه نیری، جا لیتوی بشکووت
له نا و شاری جوانان، گهرمه بازار
به دل سووتوو سهوادی کفن و تابووت

دیوانی راجی

لهسهر پۆی دیوه خسی شاخی گوردان
ههلاوه سران، ههزار هاپووت و ماپووت
که پۆز لووتی له لوتکهی گیوه کان دا
به روو زهردی ههلاتو، پتسی ههلهنگووت
مهجس کاری نهما، ئاری له کوئ مرد؟!
ههتیوی وا کران پووت و بهرپووت!!
نهین کئ بن، رهقیسی نهم ههزاره?
که مه ندیکه، بههیزی دهست و بازووت
نه گهر دایه ر تهبابی کا، له گهل دل
نه کن هه ر لشکری پر جهك، به نابووت
نه شو پگری به نای دووروی نه دهه، پووت
چ نه شکهو تیکه من تیندا ستار به؟!
چ به ختیکه له گهل یارم بهم جووت!!
به یه کجاری له هیوا بهش بر او بووم
که خانیکی خیانهت کهوته سه ر پووت
که تو بیگانه دهستی لیه شاندی
نهن شیت بووم و دهستی خۆم له تو شووت
بهسه (ژیکۆ)، له هه ر جووره خه یاتی
خه یات هه ر جوان گهردو، جلی سووت!!

۱۹۶۰/۱۲/۱۴

(۳۱)

هینده خواردم غه می نهو شوخه، له ژیر دارو شریت
وه کو نالۆزیی سهرو بهرجه می، بوومه شهل و شیت

دیوانی راجی

غمی تو جهرگی پزاندم، بووه خۆراکی دلم
تیکه‌لی کۆمه‌لی به‌دبه‌ختی یو، سر، کهوته زه‌ویت
ده‌رکه‌نارم له‌ نینگاران و، له‌ خوینخوا‌ری که‌له
بن‌ گولیش خۆشه‌ که‌ دوور بم، له‌ که‌وادو له‌ ده‌ویت
تا به‌ سه‌ربه‌ستیو به‌رزی نه‌که‌مه‌ خ‌وا‌زراوم
قه‌ده‌غم بن‌ خ‌هوو خ‌و‌را‌ک و چه‌م و ناوی شه‌ویت
باغی گول، میزگی وه‌نه‌وه‌شه‌ت نییه‌ نه‌ی کوردی نه‌سیر
شین بکه، سه‌روه‌گو رازاوه‌ته‌ بازاری چ‌وویت
بووه‌ ویرانه‌ له‌ تو‌ شارو، بووه‌ با‌خی خ‌ه‌لک
که‌ ترازو سه‌ری بن‌چینه‌ت و، به‌ردی بنه‌ ییست
که‌ی نه‌گاته‌ سه‌ری به‌رزو، ته‌قه‌لا‌کا له‌ زیان؟
که‌له‌که‌ی سو‌ال‌که‌رو ساویلکه‌وو بن‌ نازو نه‌ویت
هر له‌خ‌ۆی خوین و خ‌و‌ری خ‌واته‌وه، با هر بخ‌موئ
دله‌که‌ی رو‌ح به‌ره‌وو چاو له‌ ده‌سی خ‌ه‌لک و که‌ویت
هر که‌سن هات و وتی: مه‌یه‌ تو‌ ویتزه‌ی (زیک‌و)
هیچ گون‌ی خ‌ۆی مه‌ده‌یه، هر وه‌ب‌زانه‌ سه‌که، ریتا!

(۳۲)

له‌ب و گولمه‌ت به‌بارئ نازمه‌وه، ئه‌م خ‌اله‌ هه‌ئه‌گریت
عه‌جب ماوم که‌ جه‌نه‌ت بولبولی به‌رداوه، قه‌ل نه‌گریت
له‌ داوی په‌رچه‌می گیرۆده‌یه‌ دل، چه‌شنی نه‌سکه‌نده‌ر
به‌لای ئه‌م داوه‌ بازی گرت‌وو، لای وایه‌ مه‌ل نه‌گریت
که‌چه‌ل خ‌ۆش‌وو به‌نا‌زو نیعمه‌تی دویا‌وو ما‌فیه‌ا
ده‌ما‌غی سا‌غه، دا‌غا! ریکه‌یی مه‌رگ و نه‌جه‌ل نه‌گریت

دیوانی راجی

سہری زولفت، سپیری خستہ ئەترافی بناگۆشت
چ جہنگی لەشگریکە قایمە ی گیشاوە، کەل ئەگریت؟!
کەسانی بێ سەر و گوێ، پالەوانی عوشرەت و شادین
خودا! بۆ عاقل و زیرەك، لە خوێ بێزارە چەل ئەگریت!
بە غەم دێ دەمکوژی ئەو دلبەرە شیرینە رەنگینە
کە نازانم بە خەشمە، یا دلێ نایا بە دەل ئەگریت؟
لە گەردو باری دووری، مات و سەرگەردان و داتەنگم
نەگەر تیغی موحوہەر حورمەتی نەگرن، چەپەل ئەگریت
لەبەر چاوم کەوت بەختی حەبیبەم، وەك تەلیعی خوّم
دەنی خوو شیرێ ناوی، حورمەتی ریتی دەغەل ئەگریت
بە جامیکی ویمالت تینووہ، دەم وشکە، دل داغە
کە (راجی) دەردی دەرمان ناگرێ، بێ مە ی کەسەل ئەگریت.

**

ئەي پۈرمەنى تۆ گۈلگۈن، ۋەي گەردەنى تۆ بىن باج
دەل شانەبەندى مووتە، يان تورپە بۆ سەرو تاج
زولفى تۆ بارە گەللا، پۇشيوپە رۆزى رووناك
پوويى تۆ چىكمە توللا، تارىكى گىردە تاراج
تا قوللەيى خەيالەم، بۆ ۋەسلى تۆ نەرووخى
بۆ عەرش و كورسى ئەروا، يىگەي ھەزاران ميعراج
عيشقت ئەلئى قومارە، مەراقى بىن نىھايەت
زۆر ترسمە دوايى، دەرچىم بە چەشنى لەجلاج
بەم دەردو داخى دوورى، ناخۆش و بىن قەرارم
ئەي (خدر) ى دەردەداران، بۆم تىكە جامى ناماج
تۆخى بەھارە قوربان، گەردن گەچە ۋەنەۋشە
قومرى بە سۆزە، بولبول، بۆ لىئوى خونچە موحتاج^(۱)
تاعەت چلئن قىبولئە؟ ۋەستان لە پووى دوو ميجراب
بەك رابەرى بەھەشتو، بەك دۆزەخى لە ئىنتاج
قەوس و قوزەح لەسەر پۆز، ھات و گەوانى كىشا
ۋەك نانى ھەورەمانى، سوونتا دلىم لەسەر ساج^(۲)
ئەروا زىيانى (راجى)، ئەي دۆست ئەگەر نەبەخشى
جامىكى زەوق و خۆشى، ماجىكى لىئوى غەنناج^(۳).

۱- لە شۆيىنئىكى دىكەدا دەلئى: (قومرى بە سۆزە بولبول. بۆ لىئوى خونچە ناتاج).

۲ لە شۆيىنئىكى دىكەدا دەلئى: (ۋەك نانى ھەورەمانى گىيانم گەپىشتە سەر ساج).

۳ / لە شۆيىنئىكى دىكەدا دەلئى، (جامىكى زەوق و خۆشى. بەناۋى حوكم و نىفراج).

دیوانی راجی

(۲)

گمشه زینم به زیانست، پیره کیسهه له خهراج
به نه سیمی سهرو زولفتت، همهه بازاری رهواج
ناوه دانه وه تهنی دل، به هه موو دهشت و جیای
چ به (ههنگورد) و به (کوسرت)، چ به (کندال) و (قهراج)
ومره با پیکهوه بمرین، که به خووشی نه زینهین
یه کدگریکه له دونیا، هه له، بو قهبره سیراج
غمی دل بوگه نه، نه گری بهری چاوی نه قهلا
ومره می سی و جگه ره، دوزمنی دهرمان و عیلاج
به سه بن ماریه تی، خزمه مه کن لیم قهدهغه
خوشه ویستی، که سهرو دل نه گه یستی به دو ناج
خوشه ناوتسه یی کولسه ی، بنوتسی دل سی خه نک
تا له گولزاری مراز، بستین هه موو باج
ومره (زیکو)، که به کوردی بگرین تاوی جه مات
تا خه بات له بهریکا، که زی کرمی قه ره فاج.

(۳)

کولشه نی بهرجه م، شوگر کردوویه پنج
دل شکاوی کولمه بوو، کردوویه پنج
چو له وانم تا له سهودای دیدنه تا
رهوشه نیمه، بوچمه سابات و زنج
گه نجی شاهیم خسته دهستی یاره وه
خه م له بهر به دبه ختیه گرتوویه کونج

دیوانی راجی

بادہی بی شادی لہ کومہل بہشکرا
کس نہ کا با تانہ داری و منجہ منج
کیانہ، پھر داخی گریشمو لہنجہ یہ
یکہ نینیشی ہلیر شستووه بـرنج
قامہ تی، سہروی رھوان و دلکھ شہ
زولف و ہرچہم سووس و رھش، بی لوج و گنج
خانی بن زولفانی ہستیرن لہشہ و
روومہ تی وہک چہرخی رۓ، خشت و خنج
خوتی دووچاوم بہ ناسانی خورہ
نایہوی ناوبارہوو تی مہگرہ گونج
نہمدہ زانی نرخسی لیتوت، کیانہ
تا دل و رۓت نہ برد، نہمدا سرنج
قہت وہ لاشی نہو کہمہم پتاکری
روویہ کی بی گونجرو پۓش و گرنج
وہک پلینگسی پـر خہم لہماتووه
رۓو شہو، ہمر شوئمہ خیزرو خورنج
سینہ بینم، وا دوو چنگی لی نہدہم
بیچرم نہو دوو مہمانہی وہک ترنج
گہشہوہ (پشکو)، نہکھی بگوزیہوہ
تا کزہت پندا، لہ بالای قیت و قنج!!

(۴)

قہدی سہروت، نہوا گرتوویہ نارنج
لہ (شہ قلاوہ) و (سہ لاجہ دین)، (قہ لاسنج)

دیوانی راجی

سہرو مائے لہ پناوت نہ یتیم، تا
لمزیر پست ہہ لہ بدم سرمو، بگم پنج
لہ (کویہ)و، (نازہ نین)و، خاکس ہیران
ہموو گولزاری نامانجن، بہ بن گنج
لہ (گانی خان)و، (گانی سارد)، (قہمچو)
بہ قہمچی دہر نہ چن ٹینگلیزو نہ فرنج
لہ کوردستان برا چاوی حسوودان
دہوا بوو داخلی ٹیکہ بردان و نہ شکنج
ہموو رازاوه دیوارو حسواری
لہ سافیدا، نہما ناتاجی مائنج
لہ کیوانی، نہ گم ٹیجا بہ ناوات
چ کویتسانی، چ گہریتی، بہ بن رنج
بہ قوریانی قہدو سینہو بہرو بووت
تیجاراتی فہرہ نگو، رومو، بیت لنج
لہ تاوی روومہ تی نازداری توہ
رہ قیتہی گرتو، کردی خہک قوننج
بہ کوردی، میوہ جاتہ بنگہ یشتن
ہہ نارو سیوو ہہ رمی و قوخ و نہ ترینج
بہ دل داخلی نہما (زیگو)، لہ خوشی
گولی رووی دلہری کوردی، گمش و خنج.

(۵)

شہ گہرخندہت پری کردن گوہر، گہنج
لہ لہوی گول نہ پشگون نہ خشی بن رہنج

دیوانی راجی

نہ گھر ساتن بہرہو رووی دل بکشنگی
کیان سرخوش نہی، بن بہنگو بن بہنج
وہرہ ناوړتک بندہ بۆ لای ہہزاران
بہ دہردت موبتلان، گہر پیرو گہر گہنج
لہ بہر نارنجی سینہو، گولشہنی رووت
فریتمداون سہرو مالو، (شمش و بہنج)^(۱)
چیہ توانام؟ کہ تاوی دابیشم
کہ زہنگی گوتہ زیر دہستی نہ فرہنج
لہ خالو زولفو کولمت، چوں بہ شوکام
خہ لوزو ناگرو دوکال، لہ گہل غہنج
زمانت لالہ (ژیکو)، تو لہ تاوی
قہدی سہروی رہوان، لیسوی گوہر سہنج!!

(۶)

ہردوولا ہر خزمی خومن، مام رہ جب، یان خال فرہج
خزمہتی ہوزم نہ کم، بۆچی ناکہم لیرہ حج!!
تیر کولیرہ گہر نہ خوی، بۆچی نہ کہی دوو تیرہی؟
یہک دل و یہک ری برؤ، نہی مہردی مہیدانی بہوج
گہر نہ تو خواہن وچانی، دوڑمت، مہیدہ وچان
نہک دہرتی چالی چاوت، ہمزدہرت لیگاتہ خج
شیخہلی نہو نہونہمامہ، شاقہلی مہردانی گرت
تا بہ باخی نیشتمان، راست برؤن و بن عیوہج
(نالی) نالی دی لہ گورو، (حمدی) دی دلخوشی نہدا
وہک (مہلای گوہ) بہرامبر (حاجی قادری) گورقہرہج

۱ شمش و بہنج: مہبست لہ (نیمان و دین)۔

دیوانی راجی

شاعیران، هرچوون و خویمان خسته کۆشی نیشتمان
وهك بریشکهی کون له کۆشان، کهوته ناو جانتای قهره ج
چهنده تیزو تالنه (زیکۆ)، ئهم ژبانهی بێ وچان
هۆزی چی؟ ناواتی چی؟ سهیرانی چی؟ سامانی کهج!

(٧)

بردمسی بای دامهنی باجی مهنج
تا لهلای (بهصرا)وه خستیه خهلیج
گێژی دام ئهم بهحری بێ پایانی خهم
قووتی دام دوزمن وه کو نوقل و عهرج
هرچی دوزمن یست بدا ههنگوین و شیر
چاک بزانه تامی تفتهو، زهوقی لیج
گهر گرفتار بووی به داوی ناکهسان
سوودی لی نایینی جهفرو عیلمی زنج
گهر بهخۆت باوهر بگهی، تۆش ئادهمی
ههر له ئهو یانسه قوتابخانهی خهرج
(کەس له دایکی دهرنههناوه جیهان)
ههر لهگهڵ ته دبیر و بیر، بۆته مهزنج
تۆش وه گو من، قور بهسهر خۆتا مه که
مه یفرۆشه خاگی نایابو^(١) به هیج
چهنده ناخۆشه له بهر چاوی ههزار
روویی گرزو دهستی قووچاو، چاوی قیج
نامهوی (راجی) پهواجسی رووبهروو
تا نهینه نهخشی ههر تهون و نه سیج.

**

-چ-

(1)

بؤ ژبانی من بههشتی پانه ماچ
له و گولئی کولمهت به گیان ههرزانه ماچ
من له مندالیوه لیبوی خۆم ده سووم
تا بکم جارئ له نهو لیوانه ماچ
ماچی لیبوی تو له قهند شیرینتره
بؤ موسلمان و سه قهر تیوانه ماچ
چۆن نه سووتین جهه ندهم، نهو کسهی؟
خۆشدایی گا، لهو سهری کولمانه ماچ
قهر له ماملهت نایه سایه زولفه کت
وا بهرانهر کۆمهلی ئینسانه ماچ
ماچ نه بی عالم درندهی به کتره
به کدگیری هیزی ژیر ناسمانه ماچ
نه جمهیی سهر شانی پاشاوو گه دا
خاوه نی برواو شکۆه و شانه ماچ
دوژمنی گریبان و سهختی و تالییه
دۆستی بهرزی و خۆشی یو خه ندانه ماچ
عالمی غهیب و شه هادهت دهر نه خا
شاهیدی بوونی هه موو ئیمگانه ماچ
تووخوا تا پۆحی سه ختم دهر نه چنی
بمدهری پۆژانه یان مانگانه ماچ

دیوانی راجی

ییت بلیم (ژیکو) نیتیر عیلمی پزیشک
بو هه موو دهردی گران، دهرمانه ماچ!!

(۲)

ئهی قه لندهر بهسیهتی سا منجه منج و مرچه مرچ
شاری بهغداو یارسی گرت، لهشکری کاکوئل و برچ
تا به هیوا رانهگا، ئهم دل کوزاوهی دهر بهدهر
ههروه کو داوی ههتیه، خوئیتهی لاوازو چرچ
یارو ئاموزاو برادره، لیم که یسزارو دژن
بویه نهمنیش، هه چسی ئه یینیم پلینگه و شیر و ورج
ههروه کو جارن، به یادی روومهت و سینگو به روک
دل گری گرتوتهوه، پر بوو هه ناوم قرچه قرچ
وا بوغازهی سر به کوئل هات و له هه لچوون روو نهکا
جوشی بی سهندوتهوه چاوی خومارت زرچه زرج
خه لکی شاری کوچه یاری سرکهش و تاق و بهناو
نهرزو باریک و بلندو، نهرم و شلک و چوست و گورج
ییت بلیم (راجی) که گه یه دلبهرت، میوهی زیان
چهنده خوشه چهنی خرچه، بیگروژی خرچه خرچ!

(۳)

بو عاشقی ریسوایی، دلدادهیی ئه نوهر کچ
بو لهزهتی ته نهایی، قه د نازکی ئه سمهر کچ
پر نازو نیازو لیتو گوئسارو تهره ب ئه توار
پوشاوی تهم و ئه نوار، سولتانی موعه بهر کچ
پوو خوش و نهرم گوئسار، دل نازک و مهه پوخسار
بو شهوق و سهفا بیدار، تورپه ی زهری ئه حمهر کچ

ديوانی راجی

نهنگوستی وه کو کافور، کاکوئی وه کو دهیجور
نهبرؤ به هموا معموور، ناقانهیی نهختر کج
کج بوته یهدی بهیزا، بو رسمی نههددی کج
کج بوته مھی کهنعان، بو چاوی سهفاگر کج
تشریفی کچی مهکتب، گر ییتی به خندهی لب
دیتیه دهم مهتلب، قمت نهبووه موکهدهر کج
گر قامهتی باریکه، خانی وه کو تاجیکه
زینت له مهمالیکه، مهعلوومه له دهفتهر کج
شهمی شهوی بهلدایه، عیجزی دهمی عیسایه
خوشنیمهتی مهولایه، راکیشه سهروبهر کج
(راجی) نهزهری عالم گشتی له کچه همدم
هم زینتهی دنیا کج، هم حوری کهوسر کج!!

**

له ناگرینی تری، بؤم پرکه پەرداخ
به بهر (با) ده له دل، بهو باده هەر ناخ
له سەرما دەرکه ماخولیبایی هەستی
دلی عالم بکه خەرمان و مشتاخ
به سۆزی خۆت، بسووتیه هەموو کەس
به یەك چەشنی بېشکوون تا رەزو باخ
به یەگرەنگی و تەبایی لەشگری بێر
له نەسپی بەکیەتی دەن، زین و ساچاخ
نەبێ فەرقی کون و گازێر و نەشکەوت
لەگەل کۆشک و تەلار و قەیسەری و کاخ
هەموو، یەك کان و ناوه نیشتمان
هەموو سووده، نەگەر دەریا، نەگەر شاخ
چ قەبیدی، هەر مەقامیک و دوو ناوه
له یاریدا، چ (سابورا) وو (چالاخ)^(۱)
هەموو کوردین، چ نیسکان و چ ساکین
له دۆ پەیدا نەبێ شیرێز و تۆراخ
نەلین (کەشکیش برای دۆیه)، عەزیزم
هەتا ماوی، مەخۆ قەت نانی چەمناخ

۱ (سابورا سابوراوا) و (چالاخ)، دوو گوندن سەر به هەزای دوکان. کەوتووئەنە نزیک یەمکزی له سەر
رینگای گشتی سلێمانی دوکان. خەلکی سابوراوا له دواي زینر ناوکەوتنی گوندەکیان (گەئینیری) به هۆی
دروستکردنی بێنداوی دوکانەمە. له رۆژی (۲۶/۱۰/۱۹۵۸) له لایەن حکومەتی ئەو کاتەمە گوایستەنەوه بۆ
سابوراوا، که بێشتر خانووی نیشته‌جێیان لەوێ بۆ دروستکراووو زمو کشتوکالییان بەسەردا دا بەشکراووو.

دیوانی راجی

نَمه عهردی زهراعمت، یانه ته بیات
به گممه و تووتن و رِنواس و سیچماخ
هموو گیانت به هارهو سونبول و گول
نُیتر بوجیته گولباتمان و شیرداخ؟
وهره (ژیکۆ)، برۆ سا دەس له دەستا
نەبن باکت به بهسکردن به بهیداخ!!

(۲)

گولشەنی روویی رهوشەنت، عزیزەتی کوردی بوئشاخ
دیتنی باکیی دیمەنت، سوورمەیی چاوی هەر مەناخ
لەم سەرچاوه جوانەدا، هەلشەقوولن هەموو تەگا
خزمەتی کوردستان ئەگا، لادئوو شارو دەشت و شاخ
نیرگزو گول بە چاوی دڵ، بولبولی خستە بەندی چل
لە ناو بهارو خال و پل، ئەخوا لە دەستی خەلک ناخ
هەزارو پەست و بیکەسەم، جگەر براری نەورەسەم
رینگام بێرە خارو خەسەم، لێرەوه تاکو سا بلەخ
کوردی عێراقیی لێو شەکەر، خەریکی ریی قەزاو قەدەر
نەبن لە خاکی دەربەدەر، نەجیتە چاوی ئینتیشاخ
نیگاری نیشتمانی گەش، گەیشتە روژی بەختی رەش
خودا ئەگا کە ئەم هەلەش، بچیتە بەندو دەردو داخ
خەزم و برادەران وەرن، لەهەر هەواری داوەرن
وەرامی یەکیەتی بەرن، بەهەر گەنارو کاخ و لاخ
بروانە رووی هەولێرو کۆ، گەرکون و دەوری بەکرەجۆ
کەزو شەمال و رەنگ و بۆ، لە ئابلاخ و گربداخ

ديوانى راجى

(زىكۆ) لە تاوى ھۆزى خۆى، خۆلى پرە لە شىرو دۆى
نەكى بوەستى يا بخۆى، ھەتا ئەگى بە (تورباخ)^(۱).

(۳)

مىنم جانا غەرىبى خانە، سەد ئاخ
ئىتر تاگەي؟ بىن دل، دىوانە، سەد ئاخ
مىوچىبى راست و ئەرپابى مەحبەست
ھەمووم دانا لەسر ئەم دانە، سەد ئاخ
زەفەر نابەم بە جامى چاۋەگات
دەناتىم لە دوور مەيخانە، سەد ئاخ
دەسووتىن چىراي گولمەت، بەين سووچ
پەرو بالانى ئەم پەروانە، سەد ئاخ
لە مەوتەن دوورم و، مەئىوسى رووتە
حەرىفى تۆن ھەموو بىگانە، سەد ئاخ
چەمەن خەملى بە نەشئەي قامەتى تۆ
نەھات بىنگى ئەم بوستانە، سەد ئاخ
لە تۆ خۆشى، لە (راجى) دادو زارى
عەدوشمان شادە بەم سەيرانە، سەد ئاخ !!

۱ تورباخ: وشەيەكى تۈركىيە بە واتاي خاك. لېرەدا مەبەست لە (مردن)ە.

(۱)

سه‌با گولزاری توئی هتیا به بهر یاد
له بیرم چوو (مهدینه) و (شام) و (به‌غداد)
به لارو له‌نجه گهر هاتی به گهردوش
دل و جان بوون له خوین زارو بیداد
خهریکم داپرتزم جهوشه‌نی عیشق
له خوی، شیرین که بیری ناوی فه‌ره‌اد
زه‌مانه مه‌وته‌نی نه‌غماسه، گهرچی
ته‌مه‌نماسه، له ماتهم بین دل نازاد
سه‌ری زنجیری زولفت به‌ندی دینه
که نیمانی نه‌هیتاوه دلی شاد
ده‌سووریم من له به‌حری بیکه‌سیدا
ته‌مامه گه‌وه‌ری وه‌سلم گهم نی‌جاد
به تاوی خمنجه‌ری نه‌بروته، (راجی)
برینداره، نه‌یتسه بیری نیرشاد!!

(۲)

نهرم و شل زنجیره بوو، ده‌سیکرا کاری ویداد
هه‌نخرا هه‌رلا له عیشقا، نه‌ون و بازارې ویداد
موشته‌ری زوهره‌ی کری، رۆژ هاته سه‌وداوو مه‌زات
وا پره هه‌رجن ده‌چی، گولانه‌وو شاری ویداد
ناسمان پرشگی دابه عه‌ردو نه‌جمه‌ی دا به شان
بوئه زه‌ردو سوور نه‌چن، به‌رزین و گولزاری ویداد

دیوانی راجی

دهستگانیکه هه موو مهیدانی بهغداوو عیراق
تیکه ئی نازو نیازو، چاوی بیماری ویداد
مهینه تی، ئا ئۆزه ری ئا ئۆزی دوو چاوی منه
نشته ری ناو جهرگمه، زولفی خس و خاری ویداد
سیه ریکه بو بوتی گول، نافه رینی خونچه په
بو په هه رچی کهوته رینگا، دای به لاماری ویداد
دهست رهس نابم به بالای، بلیم بمیچه وه
ههروه گو (راجی) نه نالم، دوور له دیداری ویداد.

بهغدا - ۱۹۴۴

(۳)

بن سووده له گه ل عیشی بوتان، شوڤشی بیداد
چبگم له هه رای رۆستمه و کاریزه یی فه رهاد؟
دارایی ئه سگه نده رو، زانیسی ئه ره سـتۆ
بو یتکه یی دلبه ره، وه ک له شکری بن زاد
چبگم له سوله یمان و، له ته سخیری جنوکه ی؟
هیشتا که له زنجیری نیگاری نیه ئازاد
من چیمه له ئیدریس، له گه ل مائیل و زائیل؟
با ئاگرو ئاو، خا ک و هه وای، بشنه ئه و تاد
کن بن وه گو من ده ره ده ری یار و نشیمان؟
هه ر دیم و ده یار یتکه وه، هه ی داد، خوا داد!
جاری به سه ری لیموه وه، نه مدی که بیرسی
کیسه، چ هه تیونیکه، چ ده رو نیشه، چ به ریادا؟!
مه رگی من و ده رگاته، هه ناسه ی من و په رچم
تا گو شه یی ئه و چاوه، ده رم دینن له بو یاد

چاوم نہرڑی تاکو لہ خاکس دہری یاران
 ہر کوڑہ لہ پرووی بہزمگہمی دلہری بہغداد
 (راجی)، چہمن و میزگی زبان گہر تو نہپرسی!
 سد جوڑہ بہہشتیکہ، سہری خوش و دلی شاد.

۱۹۶۶

(۴)

بن وہفایی بہسہ ئہی زوہرہ، گہ بی تامت کرد
 موشتہری، زہوقی دلی ئیمہ بسو نیقدامت کرد
 لہجزہین دہرنہ کہوت، گوشہیی شہعی نہزہرت
 ئہی عہجب تو لہسہر ئہم کیبرہ چ نیقدامت کرد!!
 پا شکاوی سہفہری وہسلم و زنجیری فیراق
 لہ ہہموو لاوہ ئیتر، خہستہوو ریسوامت کرد
 رینگہیی وہسلی لہبی خونچہ، بہ ئاخیر ناگا
 بہچہ گاور، تو چلون بہم لہبہ شہیدامت کرد؟
 بہسہ عہیاری، ہہر ئہمجارہ ویسالم یا مہرگ
 عہیہ لہم بیکہسیہ، ترشی یو نیججامت کرد
 بی حہ یا ماوہ نہزاکت، لہ بہرابہر قہدوت
 بہوہ زانسیم، گہ لہ یارانہوہ تہنہامت کرد
 سینہیی من قہفہسیگی شرہ، چس تیاوہستنی
 کہوی دل ہاتہ دہری، ہہر گہ تو سہرسامت کرد
 ئیستہ جیسی سولخہ، دہبا بن قہدہحی روممانی
 با فیدای چاوی تو بن، ہہرچی لہ ئہندامت کرد

دیوانی راجی

یار ئهوا خۆی له کهمین داوه، ههتا نهیبینی
چه یفه (راجی) که دلێ بوو، به جفا رامت کردا!!

(۵)

دل هاتهوه قایست، به جفا بێ زهوهرت کرد
وهترانی که قازانجه، کهچی تو زهوهرت کرد
دل، مهردی ههموو کات و ههموو جوژه کوتیکه
ناراده، که لهو چه مهربی زولفانه دهرت کرد
تووشی تهم و غم، دهر دو به لا بووی له بلسدیت
پیرۆز بێ له تو، چهندی به بێ من سفهرت کرد
ناگات له ههراي تازه یه، وا پر به جیهانه؟
ههر قیره شهوه، هه رچی کلاوی له سهرت کرد
چاوت، که نه ئین شه به تی شاهانه نه تووشی
بروانه، چلۆن تووشی دورندهی به سهرت کردا!!
نارزانی له بازاری دوا، تو له نه سیتیریت؟
بوچی دلی ئهم خه لکه، هه موو ده سته سهرت کرد؟
(زیکۆ) که له ونه ی گوئی رووت، بیری نه پشگوئی
بیستومه به لئوی شه که رین مو عته بهرت کرد^(۱).

(۶)

له سهر چاوت، هه موو کارو که لم بوارد
ئهوی هه مبوو، هه مووم به خشی و غم خوارد
ئه مه دونیا یه، سه د چه رخی نه گوژی
ده بینۆشه نه گهر گهر مه و، نه گهر سارد!!

۱ له شوینێکی دیکه دا دهن، (هه ربینه له لئوی شه که رین گو شه که رت کرد).

دیوانی راجی

که مارت یسوه‌داو، دویسکه دهرچی
بزانه مووی دلی بردو، سهری نارد
له روودا، تهمومان و خۆلته بۆته
به‌سهر خۆماکه، بیژومه وه‌گو نارد
له دهرکت نابزووم، نهی شوخی عالم
که لت له‌تکه‌ن دل و جهرگم به سیکارد
له‌سهر نه‌م نه‌خته لووسه‌و، کیسه نه‌سکه
به دارم یاریسه، وه‌ک توویی (بلیارد)
سه‌رو مال و دل و جهرگ و گیانه
نه‌وی هه‌بوو، له تووم دهرخست و نه‌شارد
نه‌گهر دادم نه‌پرسی، دل شیفا ده
که بیستومه (سه‌لاجه‌ددین و) و (پیکارد)
نه‌وه‌نده‌م عیشتی توو خستوته دونیا
خه‌بانم بۆته رادیو، جه‌شنی (مو‌لارد)
مشووری کارو بازارم دهراو‌بشت
هه‌موو نیشم به‌جاوی نیوه نه‌سپارد
به‌لن (زیگۆ)، له پۆزانسی زیانه
سه‌رم راگرتو، هیچم نوخته نه‌بوارد!!

(۷)

وا دلیم هه‌توو، سوپه‌ند ئاسا منی ییزار کرد
بای سه‌بای لیدا هه‌ناسه‌ی پرووی له‌ناو گولزار کرد
سه‌فجه‌یی ده‌توتسه‌وه، وه‌ختن که کوورهم داخرا
وا بزانه نامی گهرم، چاوی تووی بیمار کرد

دیوانی راجی

دلبره! جامتیکي گولپرهنگي شهرايت بگره دهست
ناگري جهرگم به گوللي، عالمي بيدار گرد
رؤحي پر دهر دو غهم، تیکل به گولمهي تو بووه
روويي توي بو هردوو عالم، مه تلعي نه نوار گرد
نه شتري گاکوئي زهريني، له زخمندا شگا^(۱)
هر که لوقمان هاته سر دهر دم، بهوي تيمار گرد
من، به بوي زلفو نه گريجت له سودا هه لگزام
زاهيدي ملکهج له باتي عيشق خوئي ديندار گرد
مودهني پيري و جهواني، تا زولهيخا هات و چوو
يوسفي ونسوو به داخي عيشقهوي هاوار گرد
روو له شوعلي نهوختي گولمي که، گهر خاومن دلي
هرچي خاومن سوزه گياني خوئي له هيو سوار گرد^(۲)
لهل بهندي گهردهني، لوقمهي حه لاني باخه نه
شيخي سه نغان بويه هيندي خزمتي زونار گرد
بهک نهفس هات و نه سيمي زولفي خسته شاره وه
لهشکري هوشي به جاري، ته فروتوناو تار گرد^(۳)
کيه گهر دهر دو به لاي (راجي) به ناسان چاره کا؟
غهيري نهو ياره ي که چاوي پن به ههشت و چار گرد!!.

(A)

کوردی بن غیرت له هيجي، بيري نهوتاني نه گرد
دوژمنسي ميسواني هات و، سفره وو ناني نه گرد

۱ له شوپننكي دیکه دا دهلن: (نمشتري کاکوئي پر صهيقه ل. له زخمندا شگا).

۲ / ۱ له شوپننكي دیکه دا دهلن: (هر کس سوزي همبوو. گيان و دلي خوئي سوار گرد).

ب له شوپننكي دیکه دا دهلن: (هر کس سوزي همبوو. رۆح و دلي نيزهار گرد).

۲ له شوپننكي دیکه دا دهلن: (عالمه مي عمقن به جاري موبته لاي تاتار گرد).

گشتی پیشکھوتن له نیش و سه نعتا، جیرانه کان
 نهم دهنی تهبه ته ماشای کاری جیرانی نه کرد
 چاوی پر توژت، که دوزمن هاته ناو مهیدانهوه
 گوشتیو تالانی بردو، ده رگی تاوانی نه کرد
 شه ککهره ههنگونی خاکی کورده، پهروه ردهی مه گمز
 خاوه نی بن مایه ساوه، تامی لیوانی نه کرد
 چند گران بوو مولکی کوردستان، له کیش و قیصه نا
 بن بهها دایانه خه لک و، خه لک هرزانی نه کرد
 با به فرچین توو خودا، قه میکی بن عه قل و وه فا
 خاکی، بن تاپو بهشی کردو چ پاوانی نه کرد
 کس له کس رازی نیه، هر کس به من خوی دانه نی
 شاهی سه نعت هاته مه جلیس، کس چ جووانی نه کرد
 کومه لی کوردان! ته ماشاکن، چ سووتا جانفیدا
 میلله تی غه یرت وه کو په روانه نامانی نه کرد
 (راجیا!) به رزی وه تمن نابن له کوردستانه کت
 خا که بيماره، ته بیی قهوم دهرمانی نه کرد!!

(۹)

تاوی کوورهی سینه یی من، وا مه یانندی ناهی سهرد
 ناهی سهردی من عه زیم، پیی ده سووتن دارو بهرد
 نهقدی سکهای سافی گونمت، نه قشی کاری کردگار
 بو به بانقی نهو ته واو ناگا سه ماوو مولکی عهرد
 کهه سهی په نگم، کهه من سوورو، کهه من تالی فیراق
 نهی عه جب نهشکی مه حبه بت، روو ده پووشن سوورو زهردا!
 من له غوربهت، بو قه دی د لگیری تو تا قانه مام
 ئسته یش لیم نا که ری، ده مکه ی به په یکی به رنه وهرد

دیوانی راجی

چاوه غه مزیکم له لوتقی تو تمهنا بوو، نه بوو
تا له چاوم، مهردمهک ناوی له خوئی بهرداوه مهرد
مهمله گهت به جری غهم پو شوییه، دهست ناگهوی
قهت له ئهرزی وهسلتا بو دلنهوازی، توژو گهرد
ههروه کو (راجی)، له تاوی دلهری شیرین بهدهن
چوومه خه لوهی بی قهراری، خوم له عالم کرده فهدا!!

(۱۰)

(گهین و بهین، دارو تهین)

لهشگری عیشتی له مهیدانی جواناندا نواند
پالهموانانی، دلسی شاه و گهدای گرت و رفاند
خستیه غه مخانهوو بهندو سزاو هیواو تگا
داخی خالی پتوه ناوو، موشکی زولفی تپوه چاند
تا لهسر عاموودی بالای، کاره بای کرد روومهتی
خوینی سهرتا پامزیم، تا پشتی نازادی شکاند
بولبولی گولزاری حوسنی، هیند به شیتی هاته روو
خونچه وا پر ییکه نی، تا لئوو یخهی دادیراند
من، که تالانی سهرو مالم له ژیر پیسی نازی نا
چاوی جادووی بریه دل، عفریته دهستی لپوه شاند
دل که ناویزانی بالای بوو، له باوهشیا نه سووت
وهک بهری پرس و وهلام، تا نهیراندم، نهیدواند
ههروه کو موسا، له بهر ختوکردنی خال و خهتی
زولفی گوجانی چهماندو، پوئی گیانمی پین ته گاند
کاش ئهیزانی که کولمهی نهوبه هاری ژینمه
ئو دهمه ده مگوت: ره قیب به زمورده بوو، قهله نهیقراند

دیوانی راجی

وا له یادم چوو، هه‌موو به‌زم و نه‌وای سالانی چوو
چاوی تاریکم دلنی گیشایه ناوخوی، تیی گیاندا
پۆژو نه‌ستیره ئه‌بێ بکوژتسه‌وه، به‌س نووری رووی
وا بزانه ئهم هه‌موو چه‌رخه‌ی به‌ رووی خۆیدا جماندا
هه‌ردوو هۆزیکین، زمانمان ئێک و دووی گیشاوه خه‌لک
گه‌وره‌مان باپیره‌یه، نه‌ک (فازه‌رو مازه‌رگراند)⁽¹⁾
پۆچی ئیستا دوو دلنی، له‌م یه‌ک دلنی به‌ست و هه‌زار؟
وا له‌ داخی تو له‌ دنیا، تووی به‌دناویم پواندا
لاپه‌ره‌ی رووی ویم، به‌ وانای سوۆزی دل پرگه‌ده‌وه
چه‌وتی زانی هیل و نوخته، به‌و موزانه لینی گراند
خۆشی خۆشیم بوو، له‌گۆشه‌ی چاوه‌کانی جی گرم
باپه‌شی نه‌گه‌ت له‌ هه‌ر شمش لا گولنی به‌ختی وه‌راند
گه‌وه‌ری نازی له‌ دهم به‌ستو، به‌ لئوی خۆنمژێ
هێزی بینایی له‌ چاوی گه‌ل بپریو، جه‌رگی گراند
خه‌نجه‌ری ئه‌برۆی له‌ کالانی دلان هینایه‌ دهر
به‌رده‌یی سینگ و هه‌ناوی عالمیکی هه‌لدراند
هه‌ر که‌سی که‌وته وه‌ن سوۆزی راحه‌ت و بیلابه‌نی
هه‌روه‌گو شیخی که‌رامه‌تدار، له‌ خه‌ودا پنی نواندا
چه‌نده ده‌روێشی ریا‌بازم دهرس دا، پۆژو شه‌و
سوۆزی عیشتی تێگه‌رێ، نه‌بیست و هه‌ر گوئی بو له‌قاند
ئهم هه‌موو چه‌رخه، که‌ سه‌رگه‌ردانی ئه‌مریکی ئه‌وه
هه‌رچی ناقل بوو له‌ ریشه‌ی عیشتی خۆی تیه‌وه‌گلاند
(دارو ته‌وین) و، تیه‌وه‌دان و، رایه‌لنی ئهم عالمه
هه‌ر ئه‌بینی ده‌ستی غه‌یه، پرسی و هه‌ودای هه‌لوه‌شاند

١ (Father Grand)؛ باپیره (Mother Grand)، داپیره.

كى ھەبە، خۆي گۆشەگىرى كۈنجى خەمكا چەشنى مەن!
دارى سەردارىم شىكاندو، داۋى خۇشخالىم پىساند
شىت و گىكى دلبەرو، خۇشباۋەرو، دوورە رىسا
ھەر بەتەنيا سۆزى دلدەرم لەدلما دانىشاند
تاكە رىنگايى حەقىقەت پىنى دەلەين: دەورى مەجاز
ھەر ئەگاتە پايەدارىي، ھەرگەسەن خۆي لىن خشاند
بۆ تەماي ماجىكى لىۋانى، سەحەر زوو پىنى گوتەم:
ئەو گولە، چەند بولبولى ۋەك تۆي لە باخا ھەلەراندا!!
جىلوۋەيىكى دا لە رىسى دىدار، بە روودا خستىمى
كىۋى ئاۋاتى خزانىدو، خانەبىي زىنى رماند
ۋا خەيالە تاۋىدام، بىرە پىالى پىۋە نام
بۆ وىسالى، گەرچى ھەرچى پىم سىپرا، نەم گەياند
زەردە خەندەي، تىشكە تاۋى دوو جىمانى عالمە
ۋا كە ئەم ئىجاب و سەلبەي بۆ تەماشا دارزاندا
سەيرى ئەم سەردارى عەردە، رۆلەكانى چى ئەكەن!!
يەك دزو، يەك جىزو، يەك مانىوو، يەك خۆي نەشلەزاند
ئاخ لەم دەستوورە سەختەو، داخ لەو نارىكىيە
دادو ئاشتى كەوتە پاشو، تەفروتونا تاۋى ساند
چى بىكەم لەو خۇشەويستەي دلبەرو ئىمان و دىن!!
چاندىمى و ئاۋى نەدام، مېۋە گەلەي زىنى ۋەراندا
تىن ئەگەي ھىزى ھەيوللو، زىنەتى سوورەت ھەتا
چەرخى ھاموشۇ ھەبەن، ھەر ئىش و كارى راگەياندا
كەين و بەيىتكە لە بەينى چەرخ و ھەلسورپىتەكەي
ئىكەرى (زىكۆ) كە كارىان سستە يا رايانپەراندا!!

دیوانی راجی

(۱۱)

له سەر تو نامەوئ ئەپباب و فرزند
به قوربانی قەدەت، سەر و نەیی و قەند
ئەو ئەند فرمیسکی من دەشتی سەفادا
دیاره و لەناو چاوم، دەماوەند
شەگەر خەندەت، شکاری رۆجی عاشق
سەری زۆلفەت، عەجەب زنجیری دێبەند
مەفرموو چاوە کەم لێی عارە وەسلەت
به ئەمری ئەو، موزەت و بوتە بیو ئەند
له لای تو هەرچی بێ، بۆنی وەفایە
له لای من گەر هەبێ، هەر سۆزە بێ ئەند
تەماشای کۆلمە گەت، لەزەت نیشانە
له خۆشیدا، کە زۆلفەت بوتە ئەرزەند
بەهانەت بوو، وشک بێ چاوەیی خۆین
به خۆین چاوم سەپی بوو، وەعدە، ئەم سەند
له تەحقیقاتی ئەهلی دانیشیدا
به دوو قیسمی تەبیەت، زوهدە، یا رەند!!
به لام (راجی)، لەسەر رووی نازەنینت
رەگی زوهد و ریا وەك دێو هەلکەند.

(۱۲)

لەم لەعلی لەبەت کێشە، به ماجیکەو خورسەند؟
دوووری قەدەحی لاله، بکێشێن له جگەر بەند
عیشووی قەدەمی نازی تو، ئەی سەروی سەمەن بو
بردووێه به تالان، دێی تورکانی سەمەرقەند

مه خشیتَه له ئهو گهردنه، ماری سیهی زولف
 مه شکینه هه‌وای گهنجی سه‌فا، بۆ چه‌به‌شی چه‌ند
 نا سه‌لته‌نه‌نی شاهیه، به‌م حوسن و چه‌ماله
 بۆ قه‌تلی منی خه‌سته‌یه، به‌ستوویه که‌مه‌ریه‌ند
 کافووری له قوژ گرتوو، به‌سمیکه له بازوو
 په‌نجی له دلم خستوو، خوینی له خه‌نه‌ی سه‌ند
 لاله‌ی هه‌مه‌دان، موته‌زیری ئه‌شکه له چاوم
 گه‌ردن که‌چی خوینی جگه‌ره، دامه‌نی ئه‌لوه‌ند!!
 ئاهم، که سه‌مای گه‌ردوو هه‌رقی تهم و ماتهم
 تیدا بزه، قامه‌تی سه‌د کێوی ده‌ماوه‌ند!!
 بۆ به‌زمی خه‌رامیده‌نی ئهو نازگی شیرین
 فه‌هادی دلم، کێوی تهن و عه‌شره‌تی هه‌لکه‌ند
 سه‌رچاوه‌یی چه‌یوان، چ ده‌کا مه‌یلی سه‌مه‌نده‌ر؟
 (راجی) وه‌ره تو بمره، به‌بێ یاری شه‌که‌رخه‌ند.

(۱۳)

وه‌ختی که‌شاکه‌ش بۆ مه‌ده‌د، سه‌رکیشه خات بێ عه‌ده‌د
 هه‌لمه‌ت ئه‌به‌ن چه‌یشی ئه‌حه‌د، ما مثلهم عوض یجد
 بر ملک دل دعوی زان، تحوی الزمان والمکان
 ده‌رزی دل و جه‌رگو زبان، والکل شیئا ما اعتمد
 جائت صبا نفسی الهوی، ده‌ردو برین ده‌کا ده‌وا
 فی حرب العشق واستوی، بر پای بیماران خرد
 دویتس له ری پیم یگه‌نی، فرجت فی تمدنی
 گفتم که تو شاه منی، فاشغلني فیم یتمد

(راجی) یا خون خور بدل، لاقتتمر ولا تحل
بر خیز جانان کن خجل، فرمو بیوسه جام و خد.

(۱۴)

چاوه گم، چاوه نووارم چ به گوشتن، چ به جوود
یکس و رووت و ره جانم، سری حسرت له سو جوود
نولفتن با بگرین یکسوه، نهی نازک تن
به دهف و شادی و عوشرت، به مهی و مستی و عوود
شاهیدی حاله، خودای عالمی هر کون و فساد
له دلا ناچیه دهر، ریژی جیسابات و خلوود
عاده تی عیشقه سری راستیو ریجی گهرم
نالهی وه حدهت و نهشکی تلهب و زیکری وه دوود
چ مه پرسه تو له نم زاهیده دنیا داره؟
نیسی ریختووه سا یا به درو، یا به دروود
نهی سهنم، نیسته مه گهر حورمه تی ریجم نه گری
تہنی جہنشتووه، هیناویسه دلیم به وروود
وه کو (راجی)، سری نیواره هتا بانگی سحر
هه لده کیشم قہبسی ناہ و، تو نارسی له دوود!!

(۱۵)

مہری روخسارت نیشانی رہ جمہ تہو نہ یامی عید
فا حترز فی الإنجلاء من کل شیطان مرید
وا رہ قیاب گمنجی دلہر دا دہ گن، ناکمن خیال
یوم یحسی نم تگوی جہہم، هل من مرید
لارو له نجت کوشتمی، جانا له بهینی دوو رجا
کل ذین فی قریب منک منی فی بعید

دیوانی راجی

روو مه پوښه لیم به کوللی، گهر به نه مری خوا نه کهی
قَلْ يَفْضُوا مِنْ عَدَا يَفْضُنْ مَمَّنْ لَا يَفِيدُ
گهر فريشتهم بيته ری، نه مجاره بگرم دامه نت
أَغْتَرِقَ فِيمَا أَحَبُّ، أَغْتَنِمَ مِمَّا أُرِيدُ
سهر بلند ناگرم له جوگی حسره تا، تا روژی حشر
إِنْ تُدْعِنِي فِي الْوَسَالِ، أَوْ تُعِدْنِي كَالطَّرِيدِ
شوگری مه ولا واجيه دایم له وه ستدا بگرم
إِنَّ فِي التَّالِيفِ دَوْقًا، ذَلِكَ أَيَّامٌ سَعِيدِ
گهر قبولم کهی غولامیکم له قایتا، مه دام
إِنَّ غَيْرِي فِي الْحُضُورِ لَيْسَ إِلَّا بِالْبَلِيدِ
دیمه مه بخانه ی ویمالت، بگره ناو ده ستم قه دوح
مثل (راجی)، اُتَدِيكَ فِي صَفَا النِّسَاءِ الْجَدِيدِ.

**

(۱)

دهسته نه زۆ، دل به تا بام یا مه لاز^(۱)
دهرده دارو حال خه رابم یا مه لاز
رووم نیه، گهر بجه ناو عالم ده من
سرگوزه شته ی پیرو شابم یا مه لاز
پر هه ناسه ی سهر دو ئاه و ماته م
پر بلیسه ی ئیز تا بام یا مه لاز
دل له لای دلبر به نعو من سا کینه
تهن کزو سه ئاسیا بام یا مه لاز
گهر بوهستم من له قاپی مه حشه را
قوریه سه ر خۆم، بی جه و ابم یا مه لاز
مه قسه دم دووره، فیرا قم دانسیره
حسیره تم، ئیزیکه و ابم یا مه لاز
دوور له ره حم و شه فقه تی دیوانی تو م
غهرقی ده ریایی عه زابم یا مه لاز
سه ر نوی شتم، ره نیدیو بی تا کیسه
عاقیبه ت موحی سه رابم یا مه لاز
که وته چائی هه تک و (راجی) ده رنه هات
وا به تالان چوو شه بابم یا مه لاز.

**

۱- سهروای نیرنگانی نهم هوتراویمه بریتیه له (مه لاند - ملاند) که به واتای (بمانا) دئ. لێره دا مه بستم له خوایه، وامان به باش زانی به رینوووسی کوردی بینوووسین.

دیوانی راجی

فَاذْخُلُوا فِي السَّلَامِ جَمًا بِسَلَامٍ آمَنِينَ
وَأذْفَعُوا بِالْحَقِّ كَفْرًا وَنِقَابًا فَالْبِدَارُ
ئهِیَ بَرای کوردو عه‌رب، باوهر که کوټان کانه‌وه
وه‌رنه هانای به‌کترو، بېرن له دوژمن ناسه‌وار
دوو هه‌زار سائیکه قه‌ومی جووله‌که به‌رت و به‌خو
یه‌کدگیر بوون، ئیسته نه‌یکهن هرچی کاری ناله‌بار
ئهم هه‌موو فیل و ده‌سیسه‌ی خه‌لکه، لټان ناگه‌ری
ههم زمانینه، ده ئیسه‌وش، سه‌ر بلن‌دگهن جاروبار
یوو له یووی ره‌نگ و بریقه، کیوو که‌ز ره‌وشن کران
بوټه‌ ده‌ریا شه‌وق و رووناکی له هه‌ر کیلگه‌و به‌یار
ناسان بانی به‌سه‌ر کی‌شاوه، به‌رزینی نه‌کات
کن هه‌یه له‌م عالمی نه‌وروزه، مه‌حکه‌متر هه‌سار؟
فه‌رقی ناکه‌م، بو هه‌موو خه‌لکیکه یکه‌لیکت و رټک
کوټیر بټن چاوی ناحه‌زی، گه‌ر وه‌سوه‌سه‌ی خسته‌وته کار
ناده‌می خاکی، پشه‌و‌کیش و که‌ خوراکر نه‌بټن
نه‌شله‌ژی با نه‌ملی باوهر، قه‌ت له ترسی نابه‌کار
ناگری شه‌ر هه‌لنه‌گهن، قه‌ت خو به‌خو رټکنا‌گه‌ون
سه‌یره بو نه‌وروزی ژین، رټکخا مه‌رو گورگ و هه‌زار!!!
چه‌رخ‌ی گه‌رماژو، که ناشی بیرو هوشی نایه‌وه
کون و نازه‌ی کرده باراش و نمونه‌و یادگار
مه‌رکه‌زی خاگت، که بیرو ره‌وت و نه‌وتی هه‌لقولاند
ینی به‌خاوه‌ن کن گه‌داوو، بټن نه‌واو په‌ریووت و تار

ديوانى راجى

حالتى (ژيڪو)، به رووتى جيسم و هوشى پوڻهيه
ڪارى سهد وهستا نهڪا، شاگرده رووتى هوشيار.
نهورؤزى / ۱۹۵۴

(۲)

(پنگاي نيشمانپه رستي)

هه موو دوڙمن، له تو پوونه سهگى هار
نه توش ڪوردي، نه پووي خوٽر تڙو خوٽنخوار
برام، ڪه ي تته گه ي ڪردارى دوڙمن؟
په لامارت نه دا، نه يسه ي په لامار
نه گهر خوشت نه ناسي، من ناسه
ڪريڪارم، ڪريڪارم، ڪريڪار
دهرامت گهر هه ي، تو هؤزى پر ئيش
دهس و باسڪ، هه موو ده بنه گري دار
گريدهن په تڪ و مل، شان و گوريسان
سهرى مهربى بهرز ڪهن، مانگي ئا دار
به جوتيارى، به جوت، يارنده دن هؤز
به ته نيابى مه گه ونه هاتو هاروار
به هو هو، وهرنه سهرچاوانى چاندين
به هه هه، بووگى هيوانان بڪهن سوار
به ليڙهن ليڙهن و، مهيدان به مهيدان
به بيرو هيزو خوشى، غار بدن، غار
جه کوچ به ندان و هونين ڪهن، له ڪانگان
به جهنجهر گيره ڪهن، خهرمانى به دڪار

دیوانی راجی

به کارخمن خاکه ناس و، بیورو ته وراس
بمائلن، بیقه لیشن، بیچرن دار
مه دهن ریسی گانه گال و، واتهی بیوش
بنووسن نامه یی مه ردیی، به تاو بار
به نازادی له روودا دامه میتن
که روو پش بن، پش و رووتن، هموو جار
دزو، بوختانگه رو، حیگزو، دروزن
دوایی، مهر له ناو قوردا نه خمن بار
به ده ستورو، به بیلان و، به بیلان^(۱)
به به رزی گهل، هموو کاتن بگهن کار
وه کو خونچه، ده می به سته و دلئی رینک
نه وه ک گول، دم به خنده و جه رگی بیمار
له رووی دوزمن، که پشکووتی وه کو گول
به تلیان نه تچن، نه تبهن به ره و شار
نه بن بونت بگهن، بیس و گول و گهر
که سیسیش بووی، بنیسای، ناتکری چار
له قانلب نه خشی ریکسی دابریژن
ته نافی لیلمن، تامان و دیوار
دلّت باوه ر نه دا، هه رجن پیاچووی
بنائین له بهر ده متا، بریندار
شتی خوت دایه خه لک و، چوو له کیست
فروشیاریش نه بووی، لیست بوونه کریار

۱ بیلان: نه خشه و بهرنامه. بیلان: کوی بیل: بازوو، شان و بیل.

دیوانی راجی

له ریتی هاتی، که جسی بیئدا نه هاتی
له لافاوی به لادا، بووی گرفتار
به هم دهر دو قهزادا، بیئ قهزا بن
به سه، بو دوزمن مهنه چینی دیوار
وه کو کارتیهی تهر، داچه مین
گرانبارن، گرانبارن، گرانبار
ده بینه کوله کهی هوزو، به هیز بن
که رابگرن به سهر، رازهو گل و دار
زراو ریزاو مهن، چیتر له دست خه لک
نسه وایش نسه میده میرادن، زراودار
له لاتان، هرچی بیئ له ولوه گورگه
به خوتانیش، به راینکی کهوی سار
ده ههستن، دامه نیشن، هاموشو کهن
ده را بن، شارهزا بن کیوو رووبار
وه کو دووبشکه کوئره، هر به ههستی
کهلی جار، چوته سهر ته بلی سهری مار
پشیلش، سهگ نه خنکیتن به ریکهوت
قولاینکیش نه ههنگ نه گرن، کهلی جار
نیتر خو ئیوه هوزنکی به جیش
له گهل (نوح) یش، له توفان بوون رزگار
له کوردستانه دامه زران و مه زران
به دیداری دیارو، بوونه دووچار
نه گهرچی خویترزاون، دل پزارون
که بوونه خوتنده وار، نهمین به خوتندار

نیترا (پشکو)، ههناکھی ههر نه سووتتی
له ناگردانی هۆزی بی کesoکارا!!!

۱۹۴۸

(۳)

داشۆرینی فه مانگهی ئینجیساری تووتن له گوپه
دوور له په جمهت، بیکهسی هتایه سه سهش، ئینجیسار
دهس به له رزین، چاو به گل، قاجی شهل و، دل ناله بار
له شگری رووتی و سه قیری خسته ولکهی نیشتمان
شعق دوو شانی گرتووه، زیره ی کهمه ندو زولفه قار
هتند شه پرزه و ناھومبده، هۆزی کوردی ده سه دهه
تووتنی وا هاته سووتن، چی له کووتالی توجار
سه حس و ته قیشی لقیلک و، دوو لقی ته مغه و سه بان
تا چه کی نه پیری، بهری بوگمن نه بن سا پیره دار
په سمی نه م بوول و ئیجازهش، وا شه پۆلکی نواند
بیی ده خنکین بیکهس و رووت و په جال و سه نگه سار
قائمه و زنجیره و ته ئریخ و نومره و، چه ندو چوون
نان و ناوی نیوه پوشت، لسی نه گاته زه هری مار
باسی دان و، گرتن و، وهر گرتن و، هه دیه و خه لات
ناکری، ئیلا به زه بری ده ستی پاکی خوینده وار
مووی په شی ریش شریتی فه رده ت و، گو نیه ت گونه
داریزین هه ر دوو به ناوی دیده وه ک تاوی به هار
وا نه هالی ههش به سه ر، زوو خاوی لسی نه خواته وه
نیره موو که نه ک له رۆزا، نه و شه ویش نایته کار

دیوانی راجی

هەر که رووی دیناری دی، بیچاره، خیرا نیمزئی
بیت بلیم نیمسالی؟ عینمن کج له باوهش همرزه کار
زۆری وایه، وهک ژیتک ههشت ئیکسی خۆی داوا نه کا
ناخری، کج نیویه، کور دوو بهشه، میرد تیک و چوار
چی نه میتی؟! خزمی دوورو دوژمنی قهرداری جاو
جگ له لیدان و جیتوو، چهپس و حیجزی نابه کار
کا که باسی چی بکهه؟ هه رچی هه زاره بوته کهر
نه هلی گومرگ و توجارو ناغه بوونه کهر سوار
میلله تیکسی وا، به سهرخۆشی و به سه ره برزی بزی
خویتی خۆی ئه یگاته یارو، ده و له تیشی پایه دار
مامه! هاوینت به سه هات، عهردو بهردت خۆش نه بوو!!
ناغه! قوربان، نیمه زادو، شه تله کانی شم خه سار
تێرته ی⁽¹⁾ لسی داوه، گرمی زۆره، پاره ی شم نیسه
هه ر نه تۆی خاومن که ره م، خۆت ساحه بی، من بهنده وار
جگ له تووتن، له عه نه تی لیدا، به لام ته موینه کهش
بوته سه رباری گرانو، بوته زه ههرو کلکه مار
وا ته رازووی عه دلی داناهه، له عالم بهش نه کا
بهو په تاقه و ته سه که ره و، بهو ئه ستیماره ی دهشت و شار
به عزه شه خه سیکه، کونیکو، سه د په تاقه ی پتویه به
ده ست و لیسوی شیرنه، هه نگوین فرۆشه، شه گر خوار
هیتده کهس، په رپووت و رووت و لێو به سه ر که و تالی غه م
کێرو گون ده ر چوو له رانک، بی بهش و ئوممه نده وار

١ تێرته: روومکێکی خۆهه لو سه. خۆی له قه دی رووه که گشتوگا لیه کهان ده ماله ئینو خۆراکی روومکه گان ده مزئی به مهش خۆی به هێزو نه وانیش لاواز ده گا. به عه رمی پهنده گو ترئ (حامول).

دیوانی راجی

به‌گا! به‌قوربات ده‌م مانگیگه لیره ماومهوه
گوم بووه ناوو په‌تاقم، خیره گهر بمکھی قوتار
دهی ده‌ریگن، ساخته‌چی، گرمانجی سه‌گباب، بی نه‌دهب
ناوی خوی نایته بیر، ئینجا ده‌پرسی خزم و کار
گهر بیوانه کرسی راستی بکن، ههر بی به‌شه
ساخته‌چی چاوی گه‌شه، کویره دل و چاوی هزار
نه‌ی خودا چیت کرد به‌مۆزی سه‌ربلندو پیشه‌وا!!
کاربه‌دهستی ههر له‌خویه، خوتنی خوی نه‌خوا به‌زار
چی له‌تۆ کم رۆله‌؟ زر دایک بوو تۆی بۆم یئگه‌یاند
کھی نه‌گه‌تیه باوه‌شی نه‌و دل‌به‌ره‌ی سیمین عوزار!!
رۆزی سه‌رگت هاتووه، وا ئاده‌می بۆته خودات
ههی خولات بری، له‌گه‌ل پیشچوون و چیزی و ئیتیحار
تاوی نووسیم نیه، رۆله‌ نه‌ماوه غیره‌تم
وا له‌بهر برسسه‌تی و رووتیمه بوومه له‌رزه‌دار
تا به‌شی خۆم پی نه‌دن، سئ به‌ش هه‌موو نه‌مبشکن
با منالیشم بنووزتیی له‌دامه‌ن می‌رخوزار
(راجیا)! ههر بیرقه‌ل و، جووتن برارای ده‌رنه‌چن
سه‌د بگۆری جیگه‌ت و، سه‌د عه‌رزو حالت پشه‌ کار!!.

۱۹۴۳

(۴)

به‌هار

ج سافه هه‌واوو ج خوشه به‌هار
به‌ ناوو پلوسکت و، به‌ بلق و بوخار

دیوانی راجی

له فہرشی زومہرہد، گیاو گۆئی گمش
شہنوی شہنگہبی و سٹیو سہروو چنار
بہ بیونی وہنوشہو، بہ خندہی گولان
بہ ناوازی قومریو، چریکھی ہوزار
بیبالہ لہسہر دەستی نارہفکشان
پری چہنگہ موتربب، زہی چہنگ و تار
گولانلہ لہ سارا نہرازنہوہ
گمھی گوترو، قہب قہبھی گومسار
بہ حیرانہ گہنجو، بہ بالۆرہ کچ
بہ پیوانہ بادہو، بہ لہرزانہ یار
لہ زتر خیسوتی بہرزی پیروژہ رہنگ
لہسہر سہوزہ شالی گیا، نہرمہ غار
لہ رووی بہزم و شادی کچان و کوران
ہہموو دہولہمہ نندن، فقہیر و ہہزار
کہ شہونہ نیشن لہ زولفسی بوتان
لہ لوتقی خوداومن، پرن دەشت و شار
لہ نہورۆزی کوردانہ بگرن جہمات
بہ سۆزی دل و، شوعلہیی نوورو نار
لہ نہورۆزی تۆبہ بہہشتی خودا
کہ نۆزنیسہوہ مہردوم و موورو مار
ہہموو میرگ و باخات و فیردہوسی پان
ہہموو جہوزو رووباری بوون و گہوار
شہرابن تہہوورو، شہرابن تری
لہ ہہنگوین و شیریش، بنۆشن بہ زار

دیوانی راجی

مہرو بزن و مالآت و گامیش و گام
به دم گوئزہ مہو، گوئزہ کہو بہ رخ و کار
زہرینسی کہران و، وہرینسی سہگان
میاوہی پشیلہو، گزہی تہیرو توار
لہ جیلہی کہ جیکہو، زریکہو نہزای
وہگو ہور ماین نیرتیزن خوسار
لہ پەردہی تہ ماشا، ہزار سینہما
لہ بیستن خہبر، زہنگولہی کوردو کار
لہ ہر لا سہرت سامو، دل گیزو مات
لہ ہر لا خہریکی گہلمو کارو بار
لہ شلقاوی مہشکہو، لہ کوندہی شہوی
بہ غیلمان و حوریت، بہہشتہ ہوار
زرہی دہست و بازن، لہ رینگاو سہراو
دلان پانہ کیشن، بے گہشتوگوزار
وشہو باوہ شیتی سہباو پرچی رہش
خزہی لفکہ دارو، مزہی بی قہرار
لہ زیرہی گوارہو، زریکہی بہرکت
خوناوہی سہمل، بونی میخہن، تہ غار
تہ بہق پرگول و، لالہ دہکشی بہشان
عہرق پر دلی والہ، نیرتیزنہ خوار
لہ واق واقی ریسوی، گزہی دورہ شیر
لہ گرشہی بہرازو، ہوشہی گورگی ہار
کہ واق ورنہ میتی، لہ جوار دہوری دی
برا گیان غہریبی، مہدہ خوت حہشار

دیوانی راجی

دړنډه دهستمو، له بهر دهستی کورد
هموویان کهوین و، هموو بهسته بار
له گهل باده نوښان، بنوښن شهرباب
له گهل نازداران، بگه ونه قومار
له نوى مارتى رومي، به نه ورؤزى کورد
به مەشقی زه ماوهن، مه لک دینه خوار
له جیلوهی گونووک و، گولوی گیا
چ گه بنانه میزهر نه گهن پیره دار
له شان و لادى، پرى دیوانه به زم
له ساراو دهشتیش، هه لته درین ده وار
نه گهر زه رده مهم، یتو بفروشرین
به هرزانی بگره، به گیان، یتک و چوار
له کیش و کرینا نیسه ما چى لى و
مه گهر پشکه خیر، بهر که وى جار به جار
به چه پله و، به سهیران و شایى و سه ما
که له و پؤزه نهمرى کردووه کردگار
گرؤهى غه ریب و غه زیزان له تەك
سالوو سوپاس و گوشین و بنار
کیتر، جه زنى ته بیات و رؤزى دلّه
زبانى وجووده، به بهن نعتیار
به پیروزبایی، که (ژیکو) نه لى:
به خوشى ببن بهرؤ پیروزگار.

۱۹۴۶

(۵)

خونچه

خونچه بشکووتن له باخو، شاهین موختاری شار
 پشنيارنگه، به ياسای ديمهني جوانی و يقار
 خونچه عاجز بوو له دل، بو بولبولانی ينگهني
 وا به جينديلني چنارونك، چش له باخی سرچنار
 خونچه، روو سووری خه جالت ما له قاپی ميرغوزار
 چاوی زهردو رووی سپی، تيرگز له چاوانيا ديار
 خونچه خانی سر ده می وا نموده ميدهی ديده يه
 خوینی دل يی هه لته چن، وهك بلقی جهرگی هرزه كار
 خونچه قهتره ی شهونمی نه سړی، وه نهوشه ی زولفه گه ی
 باقه يکی نه زديها، گردوته گه سگی چاوه زار
 خونچه بهو گرزنه وهی، نه زيشه وه پيرو جوان
 بهو ده مهی تیمار نه كا، مار يتوه داوو ده رده دار
 خونچه شادی كا به خه لکی، موته هم نابین لیتر
 چاخی سه يران، چی به سر بازار ی سه و داوو قومار!
 خونچه با نه دري يه خه ی، چیتر له داخی بولبولان
 با به شو تاكو سه حر، بیری له یارانی ده مار
 خونچه نازادی نه كا، بازار ی نوشی داننه ن
 با نه كه ونه داوی عيشقی روسته م و نه سفه نديار
 خونچه باسی خم ده كا، بو ره ندو لوی دتسری
 بښ دلان، با هر بكن هاوارو بانگی پر به زار

دیوانی راجی

خونچه میوانی ریزو، نه‌شئی بیزوی و بشله‌زی
بؤج بگم باسی هه‌واو ناوو به‌راوردی به‌هار؟
خونچه خوا هه‌ناگری سیس بی، له‌باوش بای سه‌موم
چون هه‌ناسی مارو دیو، برژتته باده‌ی پر خومار؟
خونچه تا دوگمه به‌روکی، بیتراژتسن له‌جی
قاچی بو هه‌لتن، گه‌لا په‌خشانگه، جه‌شنی پیره دار
خونچه، هه‌ر بونی بگه‌و هه‌رده‌م بینه‌دیمه‌نی
بگه‌ر ناو نامیزی شادی، خانم و خاتوونه‌وار
خونچه، تا تیماری زامی چاوی (ژیکۆ) گا، به‌روو
نایه‌وی دووربین و عینه‌ک، یا ته‌بییی ناله‌بار.

۱۹۴۵

(۶)

گول ته‌نا! مه‌رگی منت خسته‌وه سه‌ر به‌رگی هه‌نار
گوا له‌سایه‌ی قه‌ده‌مت، مه‌قبه‌ره، بی پایی چنار؟
سه‌روه‌را! عه‌ره‌رو شمشادو نه‌ی و بانی قه‌دت
وا له‌گۆشه‌ی دله‌گه‌م، رسته‌به‌وه‌ن باغی به‌هار
ئه‌ته‌رستنی له‌بنا گۆشه‌وه، تا پایی سه‌لیب
چ ده‌بن! عه‌بدی سه‌نه‌مه‌روه‌ری توو بیته‌ گه‌نار
له‌جه‌بین، مایه‌یی سووتانه عه‌ره‌قناکی دلم
له‌روخا، چاره‌یی برژانه جگه‌رها، دشوار
سووره‌یی ماچی له‌بت، سوژی ده‌روونی ریشه
عه‌ره‌قی گه‌ردنی نوورین بتگیته‌ به‌نه‌سار
نه‌ده‌من دیته‌ عیاده‌ت، به‌نه‌ساغی عیشت
نه‌ده‌من مه‌یلی نه‌گا، چاوی سیاه‌ت به‌خومار

دیوانی راجی

چ بیابانہ بہ رووی عیشقہوہ، ئہی لہ بلا خوو؟
چ جنوونیکہ لہ کہ لہم، نیہ ترسی کوہسار
ئہی پہری ہستہ، پری جاوی قہدہج بادہ بدہ
مہغزی پوہم، کہ گہلی وشکہ بہ بن شہرہتی یار
سینہ پر ناگری گریان و عہزابہ، (راجی)
بو بسووتن بہ گونامی دہم و لیوت، عہ یارا!؟

(۷)

پوویسی بلوورینی تو، ریکہ بہ تایی عوزار
لامدہ دہگری کہ یہک ریکہ لہسد چاوهزار
توڑی رہ و دامہن، ہہئسہورم دہم بہدہم
وہختی خہرامیدہنت، دہم دہمیش نہ گرم ہوار
سہیری دہماغم مہکن، وا دہمی غم چوتہ پووی
خوردہ کہ خوی ناگری، قہت لہ دہمی گورگی ہار
رہسمی حیجابست بہئن، مایہیی تاریکیہ
بو منی سمودازہدہ، یا دلسی زارو ہزار
وہعدہ لہ ہعق تیہہری، وہختی تہحہممول نہما
کہعبہیی من بوتہ پووت، دوڑمنی من بووہ قہرار
گہردنی مینایی تو، لالہیی شہوقی جینان
خہندہیی نہنواری تو، مہعریفہتی گردگار
سوورہتی تو ہی میسال، سیرہتی تو کافرہی
حہیفہ کہ نہو نیعمتہ، ئہم دلہ کا رہنجہبار
خیوہتی زولفت مہقام، شہرہتی لیوت دہوام
تا نہمہ خوا رایگری، بوچمہ کوشک و تہلار؟

دیوانی راجی

رشته‌یی نه‌شعاری من، مه‌غزی دورو گوه‌هره
واجبه (راجی) له پیتی دل‌هره‌کمت که‌ی نی‌سار!!

(۸)

له نه‌گریجه‌ت که ده‌رژئ موشکی تاتار
کشا باری ده‌ماری من، هه‌قا تار
به ئاسته‌م هات هه‌ناسه‌م، زولفی بردی
نهمه‌نده‌م مابوو من، سه‌بارو بن بار
به ئوممندی گرینی چوومو، فه‌وتام
ئیتیر هه‌روایه قوریان، سوودی کریار
ده‌میکه ده‌نگی نایا، جان خه‌بر کا
له په‌رده‌ی دۆستییدا، یاری خه‌عمار
شهوو رۆژم له باخی شین و نه‌حزان
نه‌عیم نه‌شکت و ئاهه، دۆشه‌کم خار
که په‌نجی دا له ده‌رگه‌ی نه‌قل و ئارام
تارازا پێوه به‌ک ده‌م دارو دی‌سوار
عه‌جولیم کردو نه‌مزانی له‌سه‌ر چووم
له ده‌ستم چوو، ته‌واف و جه‌جی دیدار
که عه‌ودت بوومه‌وه، جه‌رگی برام
له‌بی هیشتا به‌ ده‌س، نه‌ک نو‌قلی گو‌فتار
که شه‌وقی دل هه‌لستا، هه‌سته (راجی)
نه‌بن باکت، به جه‌وری یارو نه‌غیار.

(۹)

زه‌لیله دل له‌به‌ر هيجرانت، نه‌ی یار
تەمە که‌وتۆته به‌ر تالانت، نه‌ی یار

دیوانی راجی

نه گهر جاري به عیشوهم تسي نه فکری
نه بهی رۆحم له بو بوستان، نهی یار
جهالت شهیده، من ههر شهو له داخی
ده نالم، ناگمه تابانست نهی یار
نیه هه ددم، به باخی لاله وو گول
له کولمه زولفه کهی له زرات، نهی یار
له رینگی هه جی وه سلت، بی قهرارم
دل و رۆح و جگهر قوربانست، نهی یار
عه جوول و، بی شه کیو، دهر دمه ندم
به دیدهی تیرگی فه تانست، نهی یار
له خاسی شاهزادهی (شهره زوور) بووم
نه میسته خادیمی غلمانست، نهی یار
نه بوو جاري له ژیر چهوگانی زولفت
نه بینم دل له ناو مهیدانست، نهی یار
ته له بگاری شه رابی چاوه (راجسی)
مه زهی ماچیکی دوو لیوانست، نهی یار.

(۱۰)

(دنیا خۆنیه نانه) (*)

دلبر ماست هر طرف، بتله رهن، سپرینگ دهر
به هر سهری خهلق باشقیمی، جهورو جه فایه کینگ دهر
فیتسه نوس یازیم، باشوه گوویزی نوویه رهم
زات نس کلپهر گیر له، هه پسی مه مان و سینگ دهر

* نهم هۆنراومه به ههر بێنچ زمانی (کوردی، عهرهیی، فارسی، تورکی و نینگلیزی) نووسراوه..

دیوانی راجی

تا که در ناهنگ گرب، موعیه چه پر له عه کسی جام
یوزفل و بیوتفله، پیش دلان گرینگ دهر^(۱۱)
قاشنه شمشیری ههرا، نایسه گیتی ماجهرا
ئین همه دنیایی یهن، بو منی خسته رینگ دهر
وین له بی له علی ناتهشی؟ احرق ثروه الهدی
بر دل و جان، تو یور برؤس، داس و یم و برینگ دهر
بحر غمهاست این جهان، چون فیری مهج بلایموار
رید، یه لو، ناند فایولیت، برنجی دیشه دینگ دهر
خوشی به پیری کینوه دئی، فی مفرق المنازل؟
فکسل آوار السوری، هه لائن و دوو لینگ دهر
وهه، برؤ بنوشه مهی، بوئشه گوئدو سیلفهرت
اخر کار در فنا، مهرگ و گل و سلینگ دهر
سن نه پلاینگ گاردنه، (ژیکو)، به ماچ و موچهوه
دنیا به سؤیله یهم سه نه، خو پیوه نان و جینگ دهر!!

۱۹۴۸

(۱۱)

تو خوا وهه مالم، نهی دل بهری دین بهر
بنوئنه لهب و رووت، بهریا بکه مه حشر
نهی شوخی ههوایی، ههه توم وه گو شایی
کاری بکه خوایی، بهتیمه بهرا بهر
تو سهوزه وو ئالی، نهرم و شل و کالی
ههروهک کهوی مالمی، بخوئنه لهسهه سهه

۱. لهوشینیکی دیکه دا دهلن: (یوزفل و بیوتفله، کوئره یا قولینگ دهر).

ديوانى راجى

تيرت له جگهر دام، تيمسام به شوکام
ناوامهوه، زاکام، نهى دلبهري سهروه
بن ره جو وه فا تو، پر جهورو جه فا تو
بو سه يرو سه فا تو، مه مگه به سه مه ندر
پيرم له غرامهت، گيرم له نه دامهت
ماوم له مه لامهت، بو مهرگه وو پشدهر
سه ودا سه ري يارم، بيتدارو ديارم
وهک بولبولي زارم، بو غونچه يي نه حمه
تو حوري جينانى، تو شهوقى دلانى
خسته گرانى، سه د ناغه وو به گلهر
(راجى) چ فسيحى، دوورى له قه ييحى
بهم شيعره مه ليحى، لاي جه زه تى دل بهر .

(۱۲)

نيمرو له گه ل شهوقى سه حهر، يار بو غه زا كه هاته ده
رؤحم له باله ب خوش خه بهر، گرتى شه گهر، كمش نه يشه گهر
كه هاته سه له خواره وه، به نازو له نجوه لاره وه
به چاوى پر خوماره وه، كردى سه رو مالم هه ده
به جه معى ده سه خوشكه وه، به شه معى سوزو نه شكه وه
مه خلقى خسته ره شكه وه، چاوى هه ليتا پر نه سه
تيرى موزه ي ده رچوو له دل، به خونن ده ميذا ليوى كول
شيشه ي هه ناسم خول به خول، هاتو له عه رشا ده چوو ده
جيجابى رووى هه لدا يسه وه، رؤز پر نه سه ر پارا يسه وه
مه وجى نه زه ر بونگايه وه، قولزوم به قولزوم، سه ربه سه ر

دیوانی راجی

دەرسە بەئەفسون گەردە خەم، شەرەم بەنادا بەک قەلەم
چەندی نەرۆینی زۆرۆ کەم، دیسان تەجەللی دا قەمەر
گشتی مۆنەووەر بوو سەما، بوە زەرپەبەین چاوی عەما
بەردەیی حەیا شێر بوو نەما، هەر سوو لە عەلەم موعتەبەر هۆشم
نەماوو تێبەری، عەقەم لێ پێی دا سەرپەری
ورگی پەقەبەم هەلنەری، ساحب دڵ و سۆزی جگەر
مەست و غەروورو چاڤکە، بێساک و نەرم و نازکە
یاقووت و خەمرو ناسکە، (راجی)! حەبیبەیی خۆش کەمەر.

(۱۴)

گەر یار بێتە دۆشەم، ناچیتە کێشی دەفتەر
وەک شووشە عارەق و مەیی، بێرژێ بە تاوی مەجمەر
گۆل هەمەدەمی سەبا هات، پێر خەندە لەعلی نازک
باخی وەنەوشە پەسکا، سەد شێوێ ئەمبەرە و بەر
ئەیی نازەنینی عەبیار، ئەیی دابەرەیی جەفاکار
ناکەیی بە ناگری رووت، بێتۆمەوێ سەرانیسەر
وادەیی شەراب و ساقی و عوود و قومارە، فەرموو
هەرچی تەلەب ئەکەیی دەیی، مەیی، شیر و شەهدو شەککەر
ناچی لەبەیی حەبیان، وەک مەرەمەیی تەبیان
پێویستە بۆ غەریبان، جانا بەرۆچی دەریسەر
دڵ جۆشی پێر خۆشە، سا دەیی دەمەیی بێوشە
لەم شەهدی لێوێ خۆشە، وەک دڵ مەبە مۆکەدەدەر
ئەم چاوە شوخە ساقی، گرتووێ جانی (راجی)
هیچ کەس نییە بە پێی تۆ، شایانی تەخت و ئەفسەر.

(۱۴)

له غمی هیجری تو بو من، چ بیهشت و چ سه قهر
له دهمی وه سلی تو بو من، چ عماوو چ به صبر
گشتی ناخوش و پر نازاره له هیجرا، خوشی
گشتی هر خوشیه وه سلت، چ قهزاوو چ قهدهر
یوچی عاشق له قهدت، مزدهیی خوشحالی دا
دهشکی وهک دلی عاشق، چ بیانه چ فنه ر
له بو زارت به قسمو خنده نهبا ناوی گولان
کسره وهختی که له خندهی، چ عقیق و چ گوهر
ناسمان نایهته کیشی خمت و خالت نه بهدا
هر نه تو جیلوه فشانی، چ به شمس و چ قهمر
عهدی من ناعهتی تو به، به دل و جان و دماغ
کاری تو جوکمه لسه ر من، چ به زینر و چ زه بر
وه ره (راجی)، به تماشگاههی یارانی عزیز
هرچی مه یلت هه ستا، چ قیامت، چ که مر!!

(۱۵)

دایم هه وایی عیشتت، به سهر دل ده کا گوزهر
بو به نهو خبه رداره، منیش هه ردهم ده ربه ده ر
چاوت به غمزو نازی، کوشتوومی سه د نه مان
لیوت به نیوه خنده، نهبا ناوی گولشه که ر
سینم گه لی به سوژو تاوه نهی ناوی جهیات
وژر ته نگ و تاریکه دلیم، نهی غونچه که ی سه حر

دیوانی راجی

جاری به لارو له نجهوو عیشوه تو بیره لام
ناوا بکه خانهی بن نهوایانی قوربه سر
گاهن، له جاوی خوم دهینم نیگاری بههشت
گاهن، له سیندا ده سووتیم به ناری سقر
مه علوم، نهماوه مه یله گت نهی یاری بن وه فا
نیستا که ده شکیتی به دووری گهوانی که سر
میزگی نه سرین و وه نهوشه و سو سن و سر وی
بو زهوقی نم جهننه، چ ناکری له گال قه در
(راجی) له لومه ده چووه، وا بوته سر ساری
عیشتی له دونیاوه به، دایناوه ساری له سر.

(۱۶)

چاو کانه، سیا خانه، سهفا به روه ره، دلبه
خوش گامه، گوله ندانه، پری فامه، موعه نهر
رهنگ نه سمه ره، موو خنجه ره، قد عه ره ره، جان سووز
خهت نافه، جیهان تافه، دلی سافه، مونه ووه
شهو گیسوه، رهم ناهوه، وهک تیهوه، چاپک
شیرین رووه، له یلی خووه، تن بیچووه سکه ندر
دهم شریه ته، له په حمه ته، گول روومه ته، خهت خهت
من بهو گوله، بهو کاکوله، وا بوومه سه مه ندر
نمو مهوه شه، نمو سرکمه شه، نمو رووگمه شه، هه ردهم
هر سوویه، له سر روویه، ده می زولفی ته زه ندر
هر ناخه، هر داخه، بو جه رگی بریندار
سووناوه به بوئی نمو کلی شوراوه به کهوسه

بم دهردی خمت، هجری دومت، فسرزه بنالم
 نهی مؤم نهی، زیو زه فه نهی، سینه موعه تهر
 من قوربه سهر، بن جگرو، دهر به دهری توم
 نهی سه ده فی گه هرو مام گردو موده وهر
 دهرت له سیه به ختیسه (راجی)، تو بناله
 قور پیوه، له ههر چیوه، له ههر پیوه، فه له ندر!!

(۱۷)

نهی تهنک نه نام و سه نگین دل، جهین به دهری مونیر
 من گداوو تو شه نشا، تو غنیو من فه قیر
 دهست تهنم من له سایه کاکولی عه به رفشان
 پای له نگم من له ریگی به زمکات، نهی نه میر
 هه لکرا لاله سری کولمت، چلون نه تویمهوه؟
 بگره دهستم، سا به ماچیگی له بانته دهستگیر
 گهر له بادهی چاوه گی کالت، دهمن ناسوده بم
 قهت به روتبهو تهختی شاهه نشاهگان نادم حسیر
 فه تهیی گوردو عه ره، هتایه نیجاد و نه ما
 توی وها شیرین و شوخو، تازه ره سم و بن نه زیر
 خانه نایام بکه، جارئ به شوقی کولمه کت
 نهی کسکی، کس نه ماوه بؤت نه کا ههر شو نه فیر
 باره که لآ، ممله کت جیلوهی نه قالیمی ستاند
 لم له بی مه جووبه کورده، نهلی سؤزت شاب و پیر
 زه لزه لهی چاوی سیاهت، کهوته شوق و غه ربه وه
 شاه و سولتان و گدا، وا بوونه رهندی گوشه گیر

دیوانی راجی

نہی خودا! (راجی) کہوا! شہرمنده ماوه لهو بوتہ
کہی دهگا ماجی بگا، دہستی له مل گا، یا قہدیر!!

(۱۸)

نہم دوزمنہ، لیتم بوتہ بہلای کہلی نہانگیر
وہک چہرخی زہمان چہرخہ دهگا جیلہوو تہزویو
سیمین تہنہگہم مہستہ، لہبہر نازو نہزاگہت
بردوویہ دلئی خہستہ، بہ سہد جہلقہیی زنجیر
مہغرورہ بہ رووی خوئی کوزاوان، وہگو جہلاد
کوشتوومی بہبت تۆمہت، بہہک زہربہیی شمشیر
(حہققولقہدہم) ی جاوی سیاہی توه، رۆحہم
زوو بمکوژہ نہی دلہرہ، سوودی نیہ تہنخیر
گولچہرہ! دہمنی دائیرہ رہنگین کہ بہ خندہ
دایم کہ لہسہر سہر نہگہرئ گہردوشی تہقدیر
بۆمہنرہیی خہلۆہتی خاسان، نہزہری سوو
شہیتانی رہقیب خہستیہ سہر نالہیی شہبگیر
نہم نایہتی خال و ختہ، (راجی)، لہ لہب و روو
تہعبیری بہ مہعناوہیہ، کورتہ لہبی تہفسیر.

(۱۹)

بۆ مہجلیسی سہرہرزی، ہم تہرزی سکہندہر کور
بۆ تینہتی دل لہرزی شہہازو غہزہنفر کور
کور قایلی مہیدانہ، پری کاری ہونہر کانہ
خوش مہعدہنی ئیجانہ، سہر رشتہیی کیشوہر کور
کور لایقہ کۆمہلکا، بیدعت پری باخہلکا
لالہی نەدہبی ہلکا، سولتانی موزہنفر کور

ديوانى راجى

ههردهم له قهراڻيڪه، هر وهخته بههارڻيڪه
بؤ غمقى كه ناريڪه، غمواسى به لهنگه كور
گه نوحه، نهگه مووسا، نيدرسيه وو نيراهيم
هم يوسف و هم يعقوب، موختارى په بهمبه كور
كور قاسيدى عيرفانه، وهك مورغى سولهيمانه
نوورنيڪه له يزدانه، هر نوعه منهوهر كور
ساحب جگهرو ناكل، زيرك له هموو هائيل
فاريق له هق و بائيل، وهك ناگرى ميجهر كور
كور زينتهى نوراغه، يا قورپه يى نه حداقه
بؤ هردوو جهان ناقه، صاحب جيڪمه هر كور
پر فيكر و عمهل بؤ زين، ههنگوين دههن و شيرين
رهنگين كه رم و سهنگين، تيمالى موسهمهر كور
بؤ نهقى سه فاجويى، بؤ راهى وه فابويى
بؤ سولح و شه كه رگويى، مه شهوره له هر دهر كور
كور پؤسته مى ده ورانه، دورپى يه مى جه يوانه
(راجى) مبه ديوانه، هم جهوهرو گوههر كور.

**

دیوانی راجی

-ز-

(۱)

نیمرۆ له رینگت نمام، ئه‌ی بوته‌ی گهردن فیراز
من، هه‌مه‌ عوشاشقی تۆم، بۆچی ده‌که‌ی نیحتی‌راز؟
سه‌وزه، له‌ رینگه‌ی حه‌مام مانده‌وه‌ ناگاته‌وه
قامه‌ته‌که‌ی نازکی، ماوه‌ به‌ نازو نیاز
به‌رگی وه‌کو نه‌شکی من، چه‌شنی گوته‌وکی به‌هار
بۆ دۆو چاره‌ی غه‌ریب، نه‌شنه‌و قه‌وت و جیاز
هه‌سته‌ به‌ گه‌ردوش بجه، جامی ده‌مه‌ت ساقیا
زوبه‌ به‌ئێ موته‌ریبا، ده‌شته‌ی یو به‌ندو جیجاز
گه‌ر تۆ له‌ من ون بیه‌ی، نه‌خه‌یه‌ زنده‌انی خه‌م
وه‌ر تۆ له‌ من بی دیار، جیلومه‌ هه‌م سۆزو ساز
شه‌رته‌ که‌ گه‌ول به‌ئێ له‌بته‌، ئه‌نقه‌ فراوان نه‌کا
عه‌مه‌ده‌ که‌ به‌ئێ چاره‌ی تۆ، باده‌ نه‌به‌ن مه‌سته‌باز
لامه‌ده‌ زه‌لغه‌ت له‌ یوو، ناگره‌ بۆ دینه‌و مه‌ال
جه‌نه‌ته‌ گه‌ر بیه‌ه‌ یوو، زه‌لف له‌ یوو، سینه‌واز
توره‌یه‌ی خه‌ته‌ به‌خه‌ل، چاره‌یه‌ی جاه و جه‌لال
مونه‌جیزی سه‌رواح و دۆ، خه‌صیه‌تی نه‌فکارو راز
تالیبه‌ (راجی) له‌ تۆ، مه‌رحمه‌تی ماچی له‌ب
تاسوقی وه‌له‌ی توه‌، ئه‌ی سه‌نه‌می دانه‌واز.

(۲)

تا له‌سه‌رمایه‌ی ژبانه‌ی، خه‌رجکه‌م ته‌ون و ته‌یراز
نرخه‌ی گاته‌و کاره‌ساتم، نه‌به‌رێ سا کاری ساز

دیوانی راجی

کارسازی سۆزو شوقم، تا بدا تاوی دهماغ
خوین هه‌ئه‌قولینتی له قولپی دل به چاوم تانه‌خواز
خوازیینی بووکی موی کم، تا له کوپه‌ی بیرو هۆش
بۆشه‌گیرفانم، که ئەشکی پر مەزمە لێ بۆته باز
بازی دا، لێم تێپەری، نەو دڵبەری خاوەن شکۆ
شەکوە لای کێ کم بەرانبەر دڵبەری پر کێو ناز؟
نازموودی جەنگی هەفتا دەولەتم کردو، جەزام
ناخری کیشا، لێ دیدە موقنەتییسی حیلەساز
حیلەسازێ هۆزو هیلانەمی تەپاندم، تازە چی؟
بەم سەری پیریە هەلبێگرم سەلە نازو نیاز!!
نازو نووزی دووره‌ خەج، تاکی به سەد سەر هەلگرم
هیندە وەستارم لەسەر پێشک، که بوومە قاچەقاز
قازمە بی هەلکەنم، هەر نۆگری خاکی دەرە
بۆ تەمەل لێ نیشتنی تۆزیکە، سا ناواتەخواز
من وەکو مارم، کەچی سیرو لێ پووما شین نەبی
تا له بەینی سیرو مارا، خزمە ناکەم نیمتیاژ
نیمتیاژی مالاو دەستی دوژمنم، پێشین چە که
وا چەکی کردم، دزی دەم چیکەنە پیلان و گاز
گازو گازووک و گەزەت، گشتی فرێدە سەر به تۆز
چەشنی (ژیکۆ) تاکو مردن، هەر بۆ هیلانەماز.

(۳)

سەری شۆرا به سەد رووبار، کاغەز
نەسیم نەیدا به دەستی یار، کاغەز

دیوانی راجی

له شینوهی روومستی جانانه نووسیم
به یمک شینوم نمدی میلیار کاغمز
عجایب گهردهنی نهمپی بلوورین
سوواری دوودو رهختی بار، کاغمز
موره ککعب سروی نازک، شوخی عهیار
مهیو نهمی، نیرگسی گولزار، کاغمز
که هیندی بهچهکان هاتن به نیما
وهکو نوختی سیا هموار، کاغمز
نهمیمی زولقی موشکین، با نوما کا
له گونهمی پر خمتی ره شمار، کاغمز
نهمندهم (راجیا) نووسی، نهما هیچ
به قدری مرکزوی پهرگار، کاغمز.

(۴)

براه! لیتان موبارهك بی شوو رۆز
هموو سالتیکی بیکمن جهژنی پیروز
به لیتو خندان، وهکو بارانی نیسان
به سیما گمش، وهکو هاموونی نهورۆز
دهمیکه چاو لهبهرتاتم گهلی ژین
به رووی زهدو، به نهشکی چاوی هالۆز
هومیندم وایه نهمی هۆزی به هیوا
نهمین قمت له دنیادا تمپو توز
له گمئل گیانم نهمستن عهدو پهیمان
پری جهرگم نهکمن، تیرانسی دل دۆز

دیوانی راجی

حقیقت، نینوه نهللی خوشبویرستین
لمیبیانو تمیبییی دهردی جانسوز
له جوهدو کوششی خوتان بخون بمر
وهکو جمننت، نه وهک (نمندینک و نمنگوز^(۱))
له عالممدا، بهخوا دورری یتیم
له دنیاادا، نهکمن شمععی دل نهفرۆز
نموی ناخوشه لای، وهسفی نمدیبیان
له ینشی دابننن، همر پووش و گناگوز
رهقیبسی نینوه، بچنه بلقی سهختی
له خم رۆچن، مل نستورانی سر بۆز
نهگهرچی نانعدیبه نیسته (راجی)
بهلام تۆزی له دلدا شک نمبا سۆز!!

۱۹۳۸

(۵)

نیگارم خاتینکه، خاوهنی رنیز
دهرم ناکا، نهگهر بشچم به پارنیز
به شو مستم دهکا چاوی، لمبادهی
مهزهی پوختم دهاتسن لئوی نموخیز
نممن پاراوی بهزم و بهزم و خوشیم
رهقیبیش بابگهوزی وهک کهری دیز
منو یارم وهکو مهجنوون و لهیلا
له عیشقا، یا وهکو شیرین و پهریز
چ ناخوشیم، لئسی دورو جودا بم!
چ خوشیم، دهمنی بیگرمه نامیز!

۱ دوو گوندی وشکو کهم ناون له ناحیهی بئیتواتهی سر به ههزای رانیه.

کراوه مهیکدهو، می هاته بهخشین
 نیت پینوسته راوستم له دهلیز
 به باده گمر نشینلرابن دلۆ تمن
 هویرنکه، شلو بی پیتو بی پینز
 جوانیکه له عالم تینپیریوه
 له بازاری جواناندا دهکا بیتز
 بهچی سمرکوتون بیتگانه، (راجی)؟
 مشورو، بیرو، تهگیرو، چمک و هینز!!

۱۹۴۶

(۶)

یهک یهک، له خمت و خالۆ قەدو چاری دلتاویز
 بز کوشتنی من دەم به دەمن، تازەوو نموخیز
 قوربانی سەرو پەرچەم و بالاوو له بت بی
 سەد موشک و گۆلۆ سەروو عەقیقی تەرەب نەنگیز
 حەیرانە له پوری باغی جەمالت، نیرەم و چین
 لوبنان و عەدن، میرو یەمن، لەندەن و تەوریز
 مۆتریب وەرە توخوا، بەدەمینە دەف و شمشال
 ساقی وەرە بۆم تیکە، له چاوت مەیی لەبریز
 شاھید وەرە دەم بارە دەم، سینه به سینه
 زولفت بەتکمی ئارەقەرە، بیکەمە باریز
 دەستت، به هەوس بیکەرە تەوقی ملی عاشق
 هیچ مەخەرە دل ترسی رەقیبی کەری شەودیز
 فەنۆسی دلی هەلبۆه (پشکۆ)، به نەسیمت
 تا هیزی هەبن سۆزی هەیه، خوایه بەدی هینز!!

۱۹۴۶

-ژ-

(۱)

نمبہ کھی رہشکوئتہ دلبر، خوشربو پیر یالو بڑ
رؤستہ، یا حدیدہ، چاپوک سواری شیرکوڑ
خوش برودوش و سرہ، گمردن زہرو، روو سموزہ خعت
رہنگی گول، قامت سنوبہر، برگی رہنگین، گیاوگڑ
پالوانانہ لہ جہنگی خوشربوستیدا جسی
سا ج قومارہ بہ گورجی، ہیندہ زو زوم دئ بہ گڑ؟!
ہر خریکم من، لہ گمل دلبر دەستی ناشت بيموہ
نمندی رووی رہستار، دیتم ہممو دەم زیزو دژ
گرجی بربادو پرتشام، لہ دەس چمرخی زہمان
دەردہ کھی نینمن لہ دوو روو، پیرچم و کاکولئ قش
نینستہ من چاکم، بہ شیتی کاری یاری سر نەبم
وا رہقیب وەک بزہ گروئ، چین بہ چین لیبداوہ سڑ^(۱)
کارو پیشی زاریو ہاوارہ (راجی)، رۆژو شوو
دەردی رۆژی گرتوہ، بۆتہ منائی مەم نەمژ.

(۲)

لەم قایبە تاکھی بە ہموا بیمہ تمنانئ؟
لەم کوپہ خمی خوننہ، تاکھی بہ دوا چیئ؟
ہر نایتہ ہاوارم، ناگبا بہ وەرمام
لەم سینہی پیر شۆرہ، نہ دل مارہ، نہ راونئ

۱ سڑ: زیندہوہریکی بچووی مژوکہ، بہ لعش مەر و مالتەوہ دەنووسئ و خونئی دەمژئ.

دیوانی راجی

هیچم نیبه تا بیخمه ژنر پیتی و، بلتیم بن
وازی له گه لئاوژیه، دوو چاوی گه لاونژ
بهخشیموه سر مشقی خمتی مرگی جوانیم
خالتیکی نیشاندام، دلئی کرده مه ساروژ
دل کوت کوتو، تمن پهل پهله، بهو جینگلی زولفه
ساریش و کولن، دهرهو برینم نبوو ساروژ
نخشین و به لئهک چاره، خموالوو به ههموو دهم
سرخوشموو ژاکاوه، له یاریعه دهر اوینژ
من بوومه نیشانهی خفمتو ناگری پوری تو
توش بوویه مه کزی تیرو گوللمو قونبوله هاروژ
دهستم نه گیهیی بیخمه باخه لئو، له گه لئا
یاری کمه و بتمژمو، سهرهو ژووو سهره و لئوژ
(راجی)، که له پهردهی ئه دها مرگی به تو دا
ماسی وری گینژاوه، دلئی کاسه، سهری گینژ!!

۱۹۴۷

(۳)

چمندم به سهرهات ئاوه کول، چمندم برین ههواروو لئوژ
چمندم دوعا خوتندن شهوان، چمندم ئه دا بهرتیل و نوینژ
چمندم ریازهت دا به دل، چمندم نه کوشت نویسی خموژ
چمندم شکانه نرخی گران، چمندم درین ههواروو گینژ
چمندم له سهرنا تاجی گول، چمندم به بادا چمتری سر
چمندم نواندن گولروخان، چمندم فرین پیاله نهرینژ
چمندم نه گرت غزالی سل، چمندم له داوا دهر پهرین
چمندم فرۆشتن نهوجوان، چمندم کرین ناشتی نه چینژ

دیوانی راجی

چمندم گه باندن خالو پیل، چمندم مه باندن سیمبر
چمندم گوشین بالزهره زان، چمندم مژین هیرانمیتر
چمندم گمشاندن سهوزه چل، چمندم وهراندن په لک و بر
چمندم خواندن باخسوان، چمندم چنین شمامنیتز
ناخیر، بدهن بوو سستو شل، هیوام نمما (راجی) له گل
دینو دلم دانا له بان، خۆم و خمی دورو درتژ^(۱)!!

۱۹۴۷

۱. ئەم شیعره جوانکاریمکی سەیری تێدایه. سەروای لەته دێری یەکەم لەگەڵ سەروای لەته دێری سێبیه و بێنجه و... سەروای لەته دێری دووهم لەگەڵ سەروای لەته دێری چوارەم و شەشەم و... هەر..... وها. لەگەڵ یەکتێدا جووتن و رێک دێنەوه.

دیوانی راجی

-س-

(۱)

له جهفاو ماتممی دوروی، به خودا بوومه په لاس
پوژی شادیم بوته مرگو، نهجه لیش بوته گلاس
رهوږهوی مه پتی منه، عیشقی دوو چاوی زیبا
گوزی نه فکاری منه، سینهی خاوی نمناس
رووی دنداره به لن، جهونی خمتو خالو خه یال
چاوی بیماره به لن، دم به دهمی شوکرو سوپاس
سینه په بیکانه دهی زولفو موژی تیری نوم
دیده هه تیا به لبمر تاوو تر بسکو لبو کاس
په لهوازی چ بکم؟ گنژه نی غم رنژه نی دا
نیمه بزگاریو ده چوون، به چ بورهان و قیاس
که په لامارم نهادا سرکشی شاماری کمزی
قوژبنیکم نییه ممر بجمه پهنای مملک و کراس
ده ستارزیهی نو گردنه ناچم، به خودا
همروه کو دیتم و بووم تیکه لی سعد دهنگ و باس
عمر عمری (ممنده لی) به، (نوریه) ناوی، گوژار
لاملو گردنی خوشبویه، لهرووی تمون و نمناس
(راجی)، ناواره مبه چیکه له تاوی یازان
و ده وه باووشی غمخانه یی تاری دلی کاس.

به خدا - ۱۹۴۳

(۲)

نیمه سمودایی قومارو، نارو زووی دهنگوباس
عاشقم، بزچیمه زانستو تهرارووی قیاس

دیوانی راجی

پہرچہمت رابواردنی شہومہ، بہ خالی وردو رہش
رومستت یارسدہیی، پڑڑمہ، لہ پڑڑنامہی (نہساس)
پینکی مہم، لئوی مہزہ، سفرہی بہرڈکت مینزی پر
ہنشتہ بہرمان ناکموی لہم بہزمہ ماچی لئوی کاس
دہم چ دہم؟ نوقلی ہوس، چالی زہنہخ، ناوی حہیات
گمردہنی قنندی عمرووسی، مینشی رڈحی لیکہ پاس
وا گہرہم کومتزتہ سر چاوی بہ شہرہبت رشتراو
مستی ویم، یاخو لہمہرخز چوومو کہللم چوو بہ تاس؟
تا خموالوو بی زباتر ناز نہنوتنی بہ من
وہختہ لئی رابیم لہ نازو، ہیچ نہمیننی ہماس
سیبہرنیکم نییہ، سوزاخی زولفسی تو دہکم
ہم لہرووی توہ ماوہ ماوی، نیعمتو شوکرو سوپاس
ناکری ہمدہم بہ سمدایی لہ دووت بخولیموہ
خوم دہباریزم ہموو وختی لہ تہنہنناسی ناس
خاکی غورہبت بوو، خہلوزی جہرگی (پشکوزای کومتسر
ہنچگہ شوعلمی کولہکانت، کیم ہدیہ سا چاودناس!؟

۱۹۴۸

(۳)

کوتوومہ تاروی عیشقموہ، زانراوہ گہر نام خہلاس
بہربوو لہ دل ناگر بہ تارو، بی دہدی سر نام خہلاس
مہجیوری دیدارم سنہم، مہووو گرفتارم سنہم
سرخوشو ہنزارم سنہم، قمت سرہسہر نام خہلاس
سوداسہری گولزارتم، موشتاقی لئوو زارتم
ناشوفتی زولفسی خارتم، نہی جیلوہدہر نام خہلاس

دیوانی راجی

نمی شاهنازی دلبران، نمی موتربیی یاران جان
خستته بهندی بنی نعمان، پژوی قندهر نام خهلاس
من پروتو قسوتو عاجزم، زهر دو رفقو وشکو کز م
گیاروی داری پایزم، خاکم بمسمر نام خهلاس
په یوسته وه حشو بیکمسم، بی دسو پی و فریاره سم
گیژده یسی خارو خسم، مالم ختمر نام خهلاس
خالته به کوشتن حازره، نمبروت به غمزه دانیره
پروت بز عمزام ناگره، نمی لعل شه کمر نام خهلاس
هر شو بهغم، جینگم سقمر، ژهر و زه قومم دیتهدر
گیانو دل و دینم له در، نمی خوش کمر نام خهلاس
(راجی)! له یار شه کوا نه کم، که کس نه پرسی یا نه کم
مالی خودا نارا نه کم، بسوم دهرهدر نام خهلاس!!

(۴)

که ساوی دا، بروی ششتری نه لاس
بروی شهیدی، شکاندی پشتی قه یاس
به خورتنی چاوی من، دنیا پروانندی
گول و نمرین و سوسمن، مژدره و نمناس
له دهردی هیجره تا وا قور دهرینوم
به تشکی گمرو ناهی سرد، سمری کاس
برینی دل، له رازی کینوی عیشقت
دهری کردن، هه لالو شنگ و بزواس
شکارتی^(۱) بهختی بعد، وشکو خساره
زیاره یشم نیسه، وه نالمتی داس

۱ شکارتی: کشتوگان گردنیکه کم. وهک جانمنی دوو سن تهنه که گهن.

دیوانی راجی

دیواره قورتی زستانم دهفورتی
له هاریننا، نیلاهی ناسو نهجناس
نمک گیت نمین (راجی)، عمجیبه
وهها چاکه، له تز زهجت بکا پاس!!

(۵)

دهستی دوعا دهگرم دهمن، گونم پر له گوفتاره مهبس
چارى به کول ههلتدینمو، قوچارى دیداره مهبس
دهکولینموه زامى به کول، که بیری دیدم دیته دل
ههردم له ناوازی نمیز، دهرم گهلی زاره مهبس
که مانگی پر کولمى ههلی، نافاقتی جان دهگری بهلی
ناوا دهبن بۆزی بتان، لهم چرخو پهرگاره مهبس
هر کس وهکو من پروته بن، ریشی گیانی سووته بن
پرداخى نهبرزی کهچ و، پرداخى پروی یاره مهبس
دهردی دهروونه، سر نییه، له نیشی موو بهدهر نییه
له چارو غهمزه دهرنهچی، جاسوسی نهراپه مهبس
سهوزه به گول چنینهوه، خونچه به پیکمینهوه
هرچی به بولبولان دهکا، خونینی گولزاره مهبس
پشکوونی (پشکز) یه لهبی، بۆیه دهسورتی غمبغی
سفرهیی سینگو مهبیتی، متعممی هوشیاره مهبس.

(۶)

که سووک سووک دیته پیش، سمما دهکا نهفس نهفس
خمتی وهنوشه تۆپ تۆپ، نهداته زولقی دس به دس

دیوانی راجی

خبریکی ریکه ریکه دل، نعیری سیره سیره روو
خه یالو خاله کیشه کیش، عوزارو زولقه کس له کس
به له نجه نهختن دای ته کان، سوزه شمامه هه لته کان
هزار گیانی خوشویست، فیدای مسمانی نیسورهس
باده وه کو حه یا پڑا، لسمر کراسی (نوریه)
دیده به دیمنی پڑا، له رهنگو رووی بسمکه بسم
روژی ورسداده دادی من، چ روژه ژانه سمریتی
شوی سهفا ههژان نهکا، (ممدیحه) سووری دهسکه بسم
واتهی کچانی (جزوج)ه دئ، جمواهیتری له جزوی دل
تیکم له به جهرگی من دهکا، چ باقه باقه خارو خس
جمنابی رووی کاره با، که با حیجابی لا نمبا
ترسک و تاوی سمرسمر، نهخاته چاری خزم و کس
پهنره گشته روویستی، مزمی سپی بازوویستی
جهفا به یاران خوویستی، پترانه گا فریادرس
دهستم له توقدا تهقی، گهیمه وتاری نهستقی
وهک منی زاری دهرهدهر، (راجی) یه وشکو بنی هموس!!

بغدا - نوروزی/ ۱۹۴۳

(۷)

نهی سمرایایی قعدت، وهک کو کمناره بۆ عمس
وهی دلتارامی لهبت، شیرین گواره بۆ هموس
هر کس عیشقی لهبت نهقشی له دل کیشا نیتر
بۆ خمرامی مهنزلی، هستی نییه دهنگی جهرس
لیم حوامه مهی له بهزمی نو که نیتزیکه رهقیب
لینگهری جامنی بنوشم من له شوفا نهی ترس

دیوانی راجی

نازو عینوانت، قسمدی شمشادمی ختم کردوده
تا که نیتزیکه جگمر کا بسم سری بمرزم همرس
ترشو شیرینی زهمانه، عیشقی بسن سرمایه
تالو تفتسی عاشقانه، سافو شیرینی مهگس
نوعی تمخیرت، که قهیدی خاتری نازورده
بسم گرانبارسه خردا، حهیر نمین سا هیچ کس
وا لهگهل گول بؤتسه هممسر، (راجیا)، لم باخدا
خاری دوشمن، هر وهکو توتی لهگهل قهل، هم قهفس
دهستی دنیاوو قیامت، عنبمر نامیزه هممو
گر سباییتنی له نهفخی زولقی موشکین یهک نهفس
من وهکو مووسا، له تووری عیشقی تز فرخونده بووم
لازمه ههلکم به یادی رووی رهنگین، یهک قهیس.

(A)

لمسر مولکی دلا، سهیرو سهفا بس
به میدراجی رجا، جندگو جهفا بس
به گویزه عاشقان، دهستی تهره حوم
له گهردن، قهیدی نازارو خمتا بس
برینداره دلسی پر ناه و گریان
به یهک مهیلی تداویکه، دها بس
مهکن لؤمی همواداران به تعنه
له زانینی خبمر، یهک ماجهرا بس
که من غمرقم له ناو دهرسای غهریبی
به پایزری تموهتون، نیلتیجا بس

دیوانی راجی

نیشانی دہولمتی عوزما، لہ نمبرت
سمرہوبن سوو بہ تیری کیمیا، بس
لمبر زنجیری زولفت، شیری دل چرو
بہ نیزہاری مہزب، کوفرو بہلا بس
عجب بے دینہ خالت، نہی پری روو
لمبر نہم کیشودہی دل، نیستیا بس
کہ لوتفیکی نمین یارت، بہ کوللی
لہ قاپی حورمہتا، (راجی)، رجا بس.

(۹)

پڑحم لہ برابر نمزہری سفایی رہقس
دہوتتسہوہ وک شوغنی پر سہبایی رہقس
ساقی! ہموہسی مہیکمدہوو وہفایہ، بے
بگتیرہ، بسمر کڑمہٹی پر ہموایی رہقس
گیراوه، دلہی بینکسہکھی ہمزاری من
بمو سلسیلہی عوشرہتی نہوایی رہقس
پابوردووه، خنکاوه، بہ رووی بہحجاری غم
ہر کس، کہ نمین راگوزہری لیوایی رہقس
معلوومہ مہحببت لہ دل و دہماغی خہلک
بزیہ کہ دہبن مستی مہی و نومایی رہقس
پڑحی کہ لہ رووی دہردوہ پر شمارہ بے
خیرا بکسوی، بے لہ دہری دہوایی رہقس
رشتہی دلہی (راجی) سووہ، نہی غزالجان
وہک تارن، لمبر تارن روخی خوش لیقایی رہقس.

دیوانی راجی

(۱۰)

چارم له دوسو جودی توه لم دهره، یا غموس^(۱)
بن سمبره دلو، سوته همنام، وهره یا غموس
عومرنکسه، به پیرانسه ده گریم و گراوم
فرمینکی قهلم هینتا پری دهفته، یا غموس
کس نایته هانای دلو، ناگاته هناسم
نم دهره دهره، بینکسو بن همسره، یا غموس
هیوام دوه، دل مانسوه، هاواره به هاوار
یک واریسه، یک بز شوی دل رهبره، یا غموس
بیستومه که پیلای توه، تاجی ویلایت
سه یاره بی من لم دهره دا پنچره، یا غموس
کوتومه قوری رهغیریه، تیکه تی به کار
پنیرا بگه، بارمکه له نم محشره، یا غموس
چغند جاره له بهغداوه، نهاتومه دهری تز
لم دوروه هه لپی منی سوداسره، یا غموس
گمر تزش وه کو یاران له وفا کورتی بهینی
قت ناگمه نار باوهشی نمو دلبره، یا غموس
لم ناهی جیهانسوزه، که (پشکزی) به ده سووتی
وا غمرقی تهمی ماتم و خاکستره، یا غموس.

(۱۱)

قمتریی چارو حه یا ریسی تکاوه به عبس
عمره قی عاریزی جانان نهرژاره به عبس

۱ غموس (غوش)، مه بست له (شیخ عبدولقادی گیلانی) به، که مزاری بیروزی له گهره کی
(بابولشیخ) ی شاری بهغدا به.

دیوانی راجسی

گیان لمر تهختی گولا، تیکه‌لی زنی نهمه له
خینوه‌تی زولقی سنم هه‌لندراوه به عبس
شهری خالو خفته، تالانی خه‌یالاتی منه
دل به نهم ینکسیه تینوه‌گلاره، به عبس
به برین کاری کرا، عاشقی غمگین جانا
تیغی پر جهومری تو، تازه سواوه به عبس
باغی ششاده گولو لالوو نسرین رسکا
بولبولی خسته‌جگر بانی شکاوه به عبس
کونجی نمو لیوه که جینی ناوی ژسانی^(۱) وه‌تمنه
کۆمه‌لی خالی^(۲)، به‌لن، تن نه‌خزوه به عبس
سربسمر، ماچی ده‌سی، جهنمت و دنیا دینن
بۆزه خاوه‌ن وه‌تمنی، له‌م دووه ماوه به عبس
پیری سر له‌وجه‌یی رهندانی خه‌راباتم نهم
قامتی شخو له‌تیم نه‌چهاره به عبس
قده‌حیکی به جگرگۆشه‌یی، (راجسی)، نادا
یاری بیدعت هه‌وسم، خاوه‌نی ناوه به‌عبس.

(۱۲)

نه‌ی دل له زه‌هادت بسه، تیکۆشه له تقدیس
راکیشه به پەرگاری تهره‌ب، عیشق له تهریس
نه‌فست به خه‌فت بکۆزه له مه‌یخانه‌یی رنکیی
رابووره له خه‌خانه‌یی نه‌هرامن و نیلیس

۱ له‌شوینیکی دیکه‌دا دلن: (کونجی نمو لیوه، که جینی ناوی جهیاتی وه‌تمنه).

۲ له‌شوینیکی دیکه‌دا دلن: (کۆمه‌لی خمتنی، به‌لن، تن نه‌خزوه به عبس).

دیوانی راجی

گمر مووری سوله ایمان به سفا بینیه بردهس
زوو حازرو ژندهسته، سوپاو جننتی به لقیس
خوت غرقی خه جالعت مه که، نهی یاری گولندام
هر فیری شه جاعت به، وه کو حمزرتی نیدرس
جار جاره له حوسنا، روخی یوسف بکه منزهه
یمعقوب سیفت، مستی تمحمول به له تمهریس
تا نه قندی دل و دیده ندهی، مه گره قمدوح قمت
نور وخته تماشا مه که بهدکاری بهدو پیس
وا بهخششی کومهل بسوه خوزا، له عیراقا
بویه له شمش نمترافموه دایگرتسوه ینگلکلیس
دل بۆتسه غولامینکی هراسان، له دهرو ژوور
تینکهل به پروتونی بکه، بیکمره ته کلیس
رؤژو مسمی فرمانبهره هرکس، وه کو (راجی)
تیراوه له یه کرهنگیی و، وه ستاوه به تنیس.

دیوانی راجی

-ش-

(۱)

نارذروی نازادیسه چام به تاروی نمشکباش
چونکه ههقیینی قعدی تزیه، نمینی پیش و پاش
گمر نمشکون گول، له سایه قمترهیی فرمیکی من
سووزی ناهم بمشینی پتویه، نهجا همواش
زهرده روم، خونباره دل، چام نمریئی باری کول
تا خجالتت بم له نازو بازی نمو کوتری قهلاش
وهك بهلا، نمشکی بهلا لوك نالوبالوم پی نهکا
بلقی گچکم گوره بوو، وهك موجی بهجری پر له داش
وا بعدارم خستوه، نم سووکه تمومی وهسلی نمو
بمن کمه، بزم ناتمنی نم رایهلمی وا شاش و واش
سینماینکه دوو چاری، سمد فلیمی پتویه
نیوه غمزنکی همزاران سیجره، سمر شاشی بهشاش
چای نمو دهرچوو له چاوبرکی، که چاری من ههلات
تارمایی کموته سمر، ههلتایه نهجا بز سعاش
نمسی ناواتم گهلی لاکو بنیساره له دووی
نیسکی وا رهش بوو، سپی ناکاتوه ناوهنیاش
کاتی خومه، نای دهبوم پر چمک به بیر وهك پالموان!
زهوتی کم، بوومه نشان، نمزانی دامیه بمر رهشاش
خاتری چاری رهشی، هرچی که پینکردم خستی
نیسته بز نمخاته خندهك، خونهکم نهخوا بهلاش؟
بز دهخالتت، من که کموتم لمم بمر و دهرگانهدا
تینک نهچی چاوت بزانی من تهرام یا تهراش؟

دیوانی راجی

سونبولو، میلاقو، خونچمو، لملو، یاقوتو گوهر
تینکهلاری پهنه‌قینکن، مه‌یکه باراشی مزاش
بولبولی پر ناخی دل، وا چاره‌نوسی خونچه‌یه
کن هیه گمر نیستیفاده‌ی لی بکا، حمتتا سباش؟!
دل، جگمر خواردیسه، هاته چاری پر زامو گرین
تازه ناگونجی به تیغی موزگه بکری قاش قاش
تا دریکرد گرده‌لی پر کیمو خورین، هینایه‌دهر
نسهک نیتر هه‌لدا‌تسه‌ه نهم عیلمته‌ی ناکیشه‌خاش
هینده دلخوشم له رینی وه‌سلت، به ناهق بمکوزن
نارزم، وهک مه‌یته‌کی مه‌زلومی دوکان نرقه‌داش
بزو دیسو نرسی دهم و لیسوت، که ماچیکم دزی
چیم هیه غه‌یری دلتم، سا لعت لمتیکو خاش خاش
هر دهمه یهک سورته‌ی لی دانغتاشم، نمو گولته
سه‌یری من ناکا، که بووه نازه‌ری په‌یکه‌تراش
سه‌یری نهم دنیایه‌کمو، باسی وه‌فای تیندا مه‌که
هر کسینکی بیپهرستی، فمرزه هارینت به ناش
تو، که خوت خسته پناو به‌ختی گولتیکی به‌ختیار
وا دهناسن ناگری، دهستی دسووتینیو، مه‌قاش
رووتو قووتم، بن کراسو بن کهاوا، برسیمه من
چاو له دیداری گولی سوورم، وه‌زفهی بن معاش
کومه‌لی فیکرم فری، غهمزه‌ی دوو تاپر بوو، ته‌قی
ساجمی خالی نتیجی عومری گوشت، نیشم چواش
چاندمو، تمام نه‌کرد کونجی و برنجی لیسو دهم
گیره‌شی پیکردم و دوری نیشاندام نیسک و ماش

دیوانی راجی

گمر نمرانی حالتو به ختم له گمئل یاران چیه؟
باخی شادیم تازه ساوا، دهولمتی مرگم همراش
بیرو بازارو موغازم، پر له رهنگاورهنگی هق
تا قیامت بیفرۆشم، ناکرم (ژیکۆ) قوماش!!

(۲)

عجایب! غمزه کئی چاری، له دل وهستاوه نهجارهش
به سیحرو نازو عینوانی، له دهر خهملاره نهجارهش
سبا بۆی زولقی گمر بینسی، ممشامی دل بکا ساوا
نمزاتم یار له قاپی مهیکمه ههستاوه نهجارهش
له همر فسلنی که توشی هاتیم، پۆشیویه تهلهت
له بهختی بهد غهلهت بوومو، به خۆی داداوه نهجارهش
سروشکم هیند بهخوڕ دهڕۆی، وهکو توفانه کئی پینرار
هممو عمردی بهدین غهرقی تووڕو لیتلاوه نهجارهش
به پیچو تابیی نهگریمی، دلنی خهلکی له بن هینا
تعمای گوشتاری مهخلووقه، که تینک نالاره نهجارهش
له دهر دانیشبوو دلپهر، به سدا عیشوه له جی ههستا
مهزه نهه وا نهبهم یاران، رقی ههستاره نهجارهش
ههتاکی بی خهمی (راجی)، له عیشقی نو پهری روویه؟
له بهحری خوشمویستیدا، دلنی خنکاوه نهجارهش!!

(۳)

نه زهمان، بۆچی منت کردۆته قۆچی ماری رهش؟
دوو له نازو نیعمهتو، نیتزیک له دهر دو زامو غهش
رینکوپینک نایم له گمئل کمس، هاوتام نابن لهبار
چونکه نیتزیکم له هق، دوورم له خهلک و رۆقو بهش

دیوانی راجی

پینکمنیم دی به گریانی سمرزک و به گل عمران
چاو به گریانم له خنندی روتو قوتی سر بهمش
هر قوری مرگه که نه پستم بسم، تا پی به پی
نهم قوروی ناده مه، بژیتتوره وهک رهنگی گمش
دلبری ژنه، که دین تالان نه کاوو دل نمبا
دین و دل گمرچی له گمل یک دوزمنن وهک پینچ و شمش
تا کو روم رهش سوو، له عالمدا چ ناوم کرد سوو
نیسته نارچاوان سپیم، بوومته گاجوتی قمش
جزکیسو لوتیته یا شیخ، وهک دهم و قونت به گسون
خوت جنزکهی عالمی، بوچیته جندو دیوی رهش؟
هینده بعد نسلن له گمل خه لکی، مه لاو و شیخه کان
چی نهران نه یکمن، پهنا به خوا نیتر نایکمن فلهش!
هینده ما (پشکوژ) له ناگردانی سر لوتی جمات
نیزگه لو قه لنو سیلی، گشتی خسته که شه کش.

(۴)

له دهری مه یکمه دیتم، سمنمی باده فروش
زولقی رهنگینی لسمر کو پموره پینچا بوو له دژش
باخه لی، وهک یمدی به یزا نهدره و شاهه له دور
دلی پر جمهرتی پر کرد سوو، هر لاره له جوش
نازکو، خاوهنی دوردانه یه کی ناسوفته
که به پریشکی هممو تهنی تهنی، دیته خرش
چ سهفا سینمو پوستانی هواخوازی هیهه؟
که لبر شیوهی نو شوخه، نه دل ماره نه گوش

دیوانی راجی

له ههمولا نهیهوی، دل همدافی تیری بی
کس نمبن بیتموه ناو مامله کمتی ناوهزو هوش
سهیری نهوتولی قمدی، چمنده خرامان نهروا!
شنگمبی حمددی چیه؟ بیتته نزهه نهو به دروش
سوزی جانسانی وهتمن، ناگری دوو کولمی نموه
هرچی فانوسی دل و دیدهسه کردویسه خسموش
سمتو سی بنده وهکو گزی، به چاپ دابرهژی
بهلهکی ههروهکو مزمی، که بسوتتی شوی خوش
دهم و لیسوی شه کمرین، له عمل و دورو یاقورته
سهروچاری له جینان، کوسههه، سا ههسته بنوش
پهغه زیونه، چ نهخشینک و بههائینکی ههیه
بو سهری ماملتی ناخو، چمنده دهبی شیت و پهروش؟
گمردنی، شووشه شهراپیکه له پورتمو داپوشراو
کاکولتی وهک شوی دهه یجوره، پهشینوو مهدهوش
نیددیعی دینی ههیه، بینچوره موسلمانه، دهلی:
بوچمه تاجی سهلاتین، چ دهکا نوت و قروش؟
شاهیدم گتسوره، سا نهمنیسه، کوردی مهیه
خاوهنی جامه، له هههلازه بیینه قهرهپوش
چ له تیغه، چ گولنه نام و لهیببو، شیرین
بوژی خاوهر بوته نوکرو سهجاده به دوش
(راجی)، نیمرۆکه چ رهندانهیه تهبیات و تهبی
یا له گرتی شیت و نزانان، نه گوشینن به سروش^(۱)!؟.

۱ له شویننکی دیکمدا دهل: (راجی، نیمرۆکه چ رهندانهیه تهبی شیمری یا له رهمی جوههلا،

دیوانی راجی

(۵)

نیتتلاعیم زّره من، نوسخی ویسالت بیته پیش
حوبی خولدم زّره من، چاوهی زولالت بیته پیش
من نمسیمکم له سوبح و نیسه و زّو نیوه شو
تا له زهدهی بوومه تم، باغی جمالت بیته پیش
عاشق و رهندم، له ده رگانهی خمت کمتوومه کار
خوش، له مه بخانهی دومت، جامی حملالت بیته پیش
سینه پر ناگر، گهریدهی سوزشی نستواری تو
تا نمه خویسه فواری چاری کالت بیته پیش
عزمی دیدارم له دل ناچی، به سرگو زینده گی
تا لمر تختهی بشم، لوتفو کمالت بیته پیش
دهردی بیدادم، به سرگرمی فریدادم له جی
با له موستشفای لعبت، دهرمانی حالت بیته پیش
دائیمه نو مینده واری وهصلی یارم، (راجیا)
با لمر سینی رجا، لمعلو لونالت بیته پیش.

تا له کولمه‌یدا تماشا کام به دل نمنواری حمز^(۱)
د نمه گولبانگ و شکوفی بولبولو گولزاری حمز
سیلسیلی کاکولی پر پینچت به جوری هاته پرو
وا له ژیر پنی ناوه باخ و میزگوزاری شاری حمز
شهرته تا من بهختی بهد، همیارو یاریده‌م بدا
نهمه بهر دستی کس، خرمانی شیرینکاری حمز
بیتکس و سردا پرستی وهک منی شه‌یدا نیسه
ناهومیدی قیله‌گاهی دلبری عه‌یاری حمز
بمیه بی سروت، هتاکمی تهره‌دان و درود خم؟
بم همورو روتبو نیشانو تاجی هیمم‌تداری حمز
بی‌دعتی چاوت به شوخی، مالی کالی پوخته بی
به‌لکه نمک‌نیشته تاق و کوشک و دیواری حمز
تیغی دلبر معرهمی نازاره (پشکو) گمش بهوه
همسه دایر ترو پوژه جهوشمن و زونساری حمز.

۱ سروای دیرمکانی نهم هونراوچه بریتیه له وشه‌ی (حظ) که به واتای (به‌خت) دئ. وامان به
باش زانی به رینوسی کوردی بینوسین.

دیوانی راجی

-ع-

(۱)

دل لہ بندے جیڑنہ گیتڑنبارہ یاران، نهلويداع
بڑح لہ داوی غم کرا نہی غمخواران، نهلويداع
ہر کمس مشغولی کوشت و عوشرت و قوربانیه
من بہ قوربان، بوومہ فیتنی جیڑنی قوربان، نهلويداع
لیمگرمین تاوی بہ گریان، ناگری ہلکم لہ خوم
جمنہ تم ناوی بہ سہیرانی رہ قیبان، نهلويداع
نازکو بالآ بلنسو، سوزہ پشوشو، خونچہدم
نیستہ لیم توراہ چیکم؟! سد ہزاران نهلويداع
دہردہ دارم، بیتہرارم، خستہی شاری غم
لشکری زہمت فمنا دا جیسم و نیسقان، نهلويداع
نهلويداع، نہی منزلی جانانی قامت عمرعری
نہی شہکمر لہ فزانی باخی دین و نیمان، نهلويداع
نهلويداع، نہی جمعی سہیادانی عقلی عاشقان
نہی گوہر سہجانی جانی حوروو غیلمان، نهلويداع
نهلويداع، نہی ساقیانی مہیکدہی پر میحنستان
نہی عزیزان، موتربانی شاہ و نمرکان، نهلويداع
نهلويداع، نہی قووتی رووح و قلب و گیانی (راجیان)
وا لہ ہجرانم حزمین، نہی پیری کمنعان، نهلويداع!!

(۲)

نہ غمہ بارہشی تکا، دلبری ژین بہ سد سعی
أطوفُ خُدَّہِ کَمَا حَاوَلْتَنِي بِمَضْجِعِ
رُوحَتِكَ لہ دوو بدمدن دہکا، دلبری لی بہ گمن دہکا

دیوانی راجی

لَهُ الْكَمَالُ وَالنِّهَاءُ، فَهُوَ غَجِيبُ الْمَصْنَعِ
يَارْتَكِبُهُ وَيَارِيدُهُ مَهْ، دَرْدُو بَرِينُ مَرْمَمِهِ
بِقُدَّةِ الْمَلْمَعِ، بِخُدَّةِ الْمُقْتَمَعِ
بِكَيْشِهِ چِمْرَخِي غَمِغَمِي، دَلِي فِيدَاكِهِ وَهَكَ لَسِي
بِحِذْرِهِ الْمُكْتَمِبِ، بِصُدْرِهِ الْمُرْتَمِعِ
شِينُوهُ رِهوشْتِي كوردِييه، دَلِينِرِي دَمِستُورِدِيه
وَلَا يَخَافُ مِنْ دِيَّةِ، يَقْتُلُنِي بِالْأَصْبَعِ
بِهِ پَهْجِدِه سَتِي نَعْرَمُ شَل، بِهَخُوشَمُوسْتِيمِ كَاتِه مَل
أَلْفُ خَيْرِ مَا يَدُلُّ، عَلَي نِظَامِ مُرْتَمِعِ
خَسْتِييه بِنَدِي چَاوَه كَمِي، بِه دَه سْتِه زُولَقَه خَاوَه كَمِي
بِوَفْقِيهِ الْمُسْتَبِعِ، وَنَسْجَعِهِ الْمُتَمَسِّعِ
بِهِ نَازِي نَوِيَسَمِينِي نَمُو، دَلَمِ فِرِي لِه چِمَشْنِي كَمُو
عِنْدَ غُرُوبِ عَقْرَبِ، شَمْسٌ بَدَتْ بِمَنْطَلَعِ
(پشكوز) كِه هَاتِه سَوَزُوهُ، لِه رُوِي ژِيَانِي هَوَزُوهُ
يُنْظَمُ الْبُنُودُ عَنْ مَرَامِهِ الْمَنْوَعِ.

دیوانی راجی

-غ-

(۱)

لسم قاپییمیی دلبره راغستروه یاتاغ
تاکو هه لیدم قامتی رهنگین وه کو به ییداغ
نارژم به هممو لشکری خالو خستو پرچم
تاکو نه گرم شووردهیی باغ و گولتی یاساغ
فرصوی بدهمی نازوه: خوت مه کوژوو راکه
کوشتن لسمر نمو خۆشه، نموهک بيموه قاچاغ
همردهم له دوای چاره یین، همردهم له همواری
گیژده یسی بی دوتلیمتیوو دل پسر و ناساغ
گهر کاری پراگنده به زنجیره و چمپان
نۆزی گوزوو گمشته، له مینرگو رهزو ساناغ
بۆم بینه لسمر سوزوه، دلدار به دلدار
بۆم تیکه به نمو نازوه، پهرداغ به پهرداغ
بۆژی گه یینو، پینگه یینو، شادی یو جهژنه
لیدن چه قهنو عودو ده قمو بستموو بهرماغ
بگرن دسو باوش، بهرله، تیکه لئی ناروق
بگوشن ممو، بمژن دمو، دهرکن چه قه لئی باغ
(پشکو) چیه؟ سووزنده نمین بز سرو پرچم
پرچم چیه؟ گهر هه لئه کروزاوه به دوا داغ.

(۲)

پسه دهریایی سوروشکم، چ له دامن، چ قهراغ
له دورو گهره هری شاهی، له سکی گیانو دهماغ

دیوانی راجی

وهرهوه دلبره کسمی باوهشی خواهش، که نهمن
کیم ههیه بیجگه له تۆ، بیتسهو مالم به چراغ
ههروه کو خونچه نپشکوم، له بهرودزی تووا
به پیاسی دهسی بولبول، به ههناسی ریزو باغ
بئ تۆ نهی غارهتی دینم، به خودا چۆله ولات
بئ تۆ نهی مایهیی ژینم، به خودا کویره وهجاغ
له تهرازوی نهدبا، هیشه بهراهر ناین
عارهیی سیمبری میسریو، کچه کوردی قهره داغ
پرسیارم که دهکا، نهو گوله ناسک بهدنه
نه به یهک تکه ناوو، نه چمه دهشتی موغاغ^(۱)
به نسیمی سهحریی، مردووه، زیندووی بکوه
باوهشتینکی به زولفان بکه، (پشکو) یه نماغ!!

(۳)

دل له سایهی زولفو خالت، بۆته خهزنی دهدو داغ
هر خه یالی خۆی نهباته سر گولتی رووت وهک نماغ
چاروچر کویر بوو، له چهرخی عیشه تا چاوچرکمه
چاروی دل بالاته، به سمه بۆ عیبر یهک چاوی ساغ
نیزگسی زهردو سپیم، فرمانی دتسهنگیم نهدا
تا کراسی گول بهشارهت ههلهکا بۆ پیر وهجاغ
چهند له بیری خۆشی تۆدا، راپهراندیم بیره خه
یهمنی سریمسته دلم، وهک قامستی سمروت له باغ
عیشقی تۆ مه بخانمه، هر سۆزو سازنکم ههیین
ههردوو قوناغم بوی نهبرم، له سئ، نه کرم وهتاغ

۱ موغاغ، گوندیکه له نیوان سوسن و گوندی کانی میران له سهر رینگای گشتی دوکان سلیمان.

دیوانی راجی

سہیری نم غوغایہ کہ، چمندی بنی بہرہ، بنی بھندہرہ
عیشق نورہ، دلبرہ، زہوقہ، بھمشتی بنی قہپاغ
دیمنی تو بو، بہ سرمستی لہ خوی دور خستموہ
خوم نقوم کرد، مسوجی نم دہریاہہ خستیمہ قہراغ
شیخ نہلن: نم عالمہہ بنی شوینو رینسو شوینہوار
خالہ شیخ! بڑچی لہ من وا تنگہ نابینم فہراغ؟
سر لہ دوو پینت رائہ کینشم، تا بہ کامی خوم نہ گم
با لہ تیکہ لکینشی وہسلت، پر بکم میتشکو دہماغ
ماچی ژنر تاقی برۆت گمر سوننمتہ، فہرزی منہ
تہرکی ناکم مہ یکمشی، بیکیشیہ کوورہی قاوہ جاغ
شیرنہ تامی دہمت، نمسکہنجیمینی ہوشمہ
بۆ مہزی لیوانتہ، نم سووتہ بیرہم پر لہ جاغ
ہمروہ کو کشک نارہ سوو بوومو، منالیش بووموہ
قسووتی خالی نمرغومام، نمک لہ چینہی پیرہ زاغ
تا کو راوی رووم ہمبن، پہ قلاوو شیرم بڑچیہہ؟
تا کعبابی دل ہمبن، ناخوم پلاوو یاپراغ
تا لہ نازی لیسوی تو تیرم، لہ شانان ناگہریم
قاممتی شلکت، خممی پشٹین شلانی گربداغ
کس عیلاجی دہدمی پیناکری، بیتجگہ لہ خوت
ہر نعتوی بز من شیفاو خوشیو بھمشتو باغو واغ
نیوہ شو، ہاتو بہ شوہو بڑی کہ زیندوو بووموہ
رۆژہہلات، (ژیکو)، چراغ پی بو، کوژاندیسوہ چراغ.

دیوانی راجی

(۴)

تا کو دلبر تہ فرہ بازہ، سوودی من نادا دہ ماغ
غرقتی بھری سۆزی عیشقم، گمہ لہ ناوا، گمہ قہراغ
دہ مکوڑی نو، یا بہ تیغ و نہشتری زولقی کچی
یا بہ شختیری بروی جوہر تکتینی خوش صباغ
تا سواری رہ فرہ فی بہختی بدم، بز رتی نہ مات
بز چمہ؟ بز دہردو زامی دل کہہ پاکیشم ولاغ
من کبوا بی تاقتو، لب وشکر بیتارم لہ خوم
لیمگہری تاوی بگریسم، نمی رہ قیبی قورمساغ
دیدہ بی نورم، لہ تاریکی شوی غم چون بروم؟
نمی سمنم! زولقت بہ لانن، چاکہ رہوشن بی چراغ
چم نہ کرد، چمند سالہ وا رتی وہ حشہ تم گرتوتہ پیش
با بزاتم چون دہسن، نہ بجارہ لینی بگرم وہ تاغ
چاوی بیماری، نہ کا رۆحی نیران شہرمغزار
(راجیا)، لیرہ لوی، معلومہ تۆی دل پر لہ داغ.

(۵)

خالئی لیتوت، خبیری داوہ بہ موشک و گولہ باغ
نایوی کس لہن زہر سبزی ہوا، تالیی نہ یاغ
بادہی می، لہ لمبی تازہ جہوانانی بہ مار
لمسر نم سفوتہ، بز دلی عالم بیوہ داغ
سرو و رہیحان و چمن، سۆسن و غونچہ لالہ
گشتی کھوتونہ خجالت، نہ گیا ماوہ، نہ باغ
نم جعیبانہ، خودایہ! چ تمبین لہ دلا
بۆچی مہمنوعہ بہ نمازی، کہ پیرسن لہ نساغ؟

دیوانی راجی

چاره کدم گھر له برابره روحو تو بن، سمنعا!
بنیازی ته کوپو، حاجتی نابن به چراغ
من که هیلانه ته پیوم له هممو لا، به فیراق
یه کدگیر نابن خدیالی دلز که لسم به سوماغ
پاسوانه دلی سر گشته له دهوری بالات
حدیقه ناکمی تو له نحوالی به یسک غمزه سوزاغ
بادوو مه یکده بی ساقییه، چاروم بگری
بزمی موتریب وه کو نو، گیره له جانو له دهماغ
کولمده بی نالی، نه گمر بیتسه شه فقه کاریموه
(راجیا) عهدش و تروپ سازه، برۆ، (ژان بلاغ).

(۶)

دئم دهرچوو بدهم سوزاخی پر سه ودایی گهردن لغ
سرم پر سوو له نه فکاری مل و زیبایی گهردن لغ
کمبر بندن، به بندن دل، له همرلا هاتوو بندن کرد
تماشا! خانمیی کینشا برۆی لالایی گهردن لغ
نیشانهی فخره، هاتوو، دای نیشانی عالمی نولفت
به حکمت گهر نزه فرمووی، دهچی بو لایی گهردن لغ
چییه بازچه، بازی چی؟! به بازی بازیه دلبر
له جیلوهی جیلوه گاهیدا، بدهم شه لایی گهردن لغ
موسلمان ره سسی بی پهروا نه کینشی موتله قمن، چاکه
بیتنی هر له پرتسودا، لمن نالایی گهردن لغ
چ جانی جاویدانی سوو، چ لاونکی جینانی سوو
سراپا قهری مانی سوو، به چه ترسایی گهردن لغ
له رنگی حورمستا دهستی دوعای په لکردوه (راجی)
له نار نالایشا به لکو بیوسن پای گهردن لغ.

-ف-

(۱)

کاکوئی پیرنشانہ، لہسر عاریز و نمتراف
خالئی لہ خمتی روومتی، وہک کمعبوو میتواف
نیشی شہرو داوایہ ہمموو کاری زہمانہ
نوو کونہ ژنہ، داوی دہزوی چاکی نندا باف
جاری بہ جہفا دیتہ ہمواداری ممتان
جاری بہ سہفا دیتہ تہلمبکاری نمتعجاف
ہمردہم بہ تہرازوی فنون، غم دہفرؤشی
ہمردہم بہ قومانی فیتن، سینہ نہکا ساف
گہر بیتو، جیجایی بترازی لہ لہبو پوی
معلومہ درؤ پیشہیہ، جادوچیہ، حہللاف
مسقوفی وہا نہبووہ، براگمل، دلی فوتاند
جاری بہ فسوونبازیو، جاری بہ پقو لاف
زانپوتہ نہگہر عاقبمتی مہکرہ لہگہلتا
(راجی) لہ نہجمل چاتری، کارت نیہ کمشاف.

(۲)

وا لمتاو شہنگولہکانی نیوہ نازو کم خیلاف
وینل و سرگہردانی شہوقم، وہختہ ہچمہ کینوی قاف
من دہسنی بادہ دہرئژم، ہم دہسنی ساگر دہخزم
وا لہگہمل کاکوئلہکانی، نیوہ خارو نیوہ باف
خوشہ ہمزمی رؤژو شو، یارانہ ہہلدہی دہنگی ساز
تیکہلی نازو گریشمی یاری سادہو بادہ ساف

دیوانی راجی

خوتی تی بالینی وه ک ماری رهشی عاشق نمام
 هر له پین تا توقی سر، نینجا لمر تا قاشی ناف
 مستی دوو چاری رهشرو، گمستی دوو زولفو شانیم
 کاتن جانو دل که بوونه خانمخانو پیر شکاف
 من که ناوارهی ولاتو، چمپی چالی گمردنم
 حوکمی شاهی چاره، بن سروده تمیزو نیستیناف
 سوزی ناگردانی رووی، (پشکۆ) نهکاته خولمیش
 وا همناسی زولقی رایکیشا له سحر، وه ک تمناف.

(۳)

بمنازو لمغجه کوشتمی، وهکو دوو زولقی قف به قف
 دَقَفْتُ صَدْرًا بِالسُّهْوَى، مِنْ كَرِيْلَاءِ اِلَى نَجْفِ
 بدهستو پهغجه رشتمی، وهکو تنۆکه باده کوی
 وَالْأَرْضُ صَارَتْ بِذِمِّي، تَمَثَلًا مِنَ التَّخَفِ
 تکای دوو ماچی دهم دهکا، دلوی ههزارو بیکسم
 حَتَّى يَطْرُقَ كَعْبَةِ الْمُنَى، وَيَلْحَقَ الشَّرْفُ
 له مینزه بیری باوهشی نهکم به مهکرو ساحیری
 فَمَا بَلَغَتْ مُلْتَقَى نَشْرِ الرُّودَادِ وَالشَّقْفِ
 لهو ساته خۆشته ناگهمن، بۆسو کمنارو باده زۆر
 ضَاجَعْتَكِ بِعَعَزَلٍ، كَلَوْلَؤَيْنِ فِي صَدْفِ
 دهمیوه خالی پرووستی، لهو رهزو باخهدا دهمی
 زِدَامُ وَرْدُ دَمْفَتِي، فِي الْخُضْرَاتِ اِلْتَخَفِ
 کورتوومه شاری عیشقوه، سده سالته تام شارهزا
 اِنْسِي هَذِيْتُ مُهْجَتِي، رَاحَ الْحَيْيْبُ وَانصَرَفِ

دیوانی راجی

که پنچوانه کاریه، هنگونیه ژه هری ماریه
 مُرُّ الذَّوَابِ نَافِعٌ، حُلُوُ الْمَقَالِ مُخْتَلَفٌ
 بینه خالی چاوه کی، لمر گلینه بهر دهر
 كَأَيَّةٍ مِنَ السَّمَاءِ، وَطَرْفَةِ مِنَ الطَّرْفِ
 تهرکی کمال و ژین نه کم، یوی خوّم له نازنین نه کم
 يِرْحَمُنِي بِلَطْفِهِ، وَقَدْ عَفَى عَمَّا سَلَفُ
 (پشکو) تو بمکه فو له خوت، وهک من گشمت کوژایموه
 زَمِيَتْ طَلْفَةُ الْأَمَلِ، زَمَا أَصَابَتِ الْهَدَفُ!!.

(۴)

بلی مورتیب، به سعد ناوازی پر قف
 به ریزه دلرفینسی بهریمت و دهف
 بده ساقی شهرابی ساف و بی غمش
 به نمشهی دست و زولقی پر خم و لغ
 نیتر سهیرو سهفاکین تا زهمانی
 خودای عالیم نینیری نهمری موترهف
 منم دل خستهیی سارایی عیشقت
 شهمی چارت، نینیری جهیشی پر سف
 عهجهب! وهلت هومیدی جاویدانه
 خودایا، ساعتی بکمی موشهریرهف
 مده لیم دهستی دوری، با نمشیتی
 گوتی کولمو، لمی نازو، مهیی کف
 له کوردان شوژشو غموغایه نیمری
 بهمهشتی کولمهیان کردوته مهتعف

دیوانی راجی

نه گهم دهستی مرازم بمر بدهم لیت
وه کو شیخم له جوبیی ناوه میندهف
له دیدی خوشهویستان، کامی دل بی
به ناری عاشقیی بزچیمه ره فیرهف
دلیم کهورتوته ییم، دهستیک بفرموو
که قایهغ ناروا، بی یاری میجرهف
له جیلوهی رووسی رهنگینی تز (پشکو)
دهسروتینی دهرورن، وهک نسوتی نهشرهف.

(۵)

وه کو گزگردی کوزکردی، له سوزت هه لدهم کف کف
به فرمیسکی برین و چاوو دل، تیکم له دهیم کف کف
که هاتی دیتمی جانا، له مه یل و مرهجا ساتن
وه کو موزمین لیسر ناگر، به گورجی حمل دهیم کف کف
له مه بخانهی رسالت، پیشمه نوشینی مهی ده مدهم
له کولخانهی فیراقت، سینه پر منقل دهیم کف کف
به داغت بوومه چۆلپهروهر، درزغت قمت نه بوو غمدهدار
ده گرفیم هر به تعنه تووشی هر کز مه ل دهیم، کف کف
سوزاخم ناکمی و جارن له کیبرا روو له کمس ناکمی
وه کو نیکسیری پر فن هه لدهم، موختل دهیم، کف کف
له باخی خوشییا نهی گول، له لیتوت خنده به تم تم
وه کو دانوری مه شیخ، من بدهن هه ل دهیم، کف کف
نهما (راجی) ته حه ممول، مه حه ملی جانان نهوا رۆسی
له تاریکی فیراقتا سینه پر دوکمه ل دهیم، کف کف.

دیوانی راجی

(۶)

په بجزیری کردم جہفایی رڈزگارم، ہر تہرہ
خہم بلاوی خستہ خہرمانی قہرارم، ہر تہرہ
پر نمر، نارارہی خاکی غہریبی کردوم
بن قہرارم، بن ہوارم، گرہبارم، ہر تہرہ
نہی خودا! قت کس وہ کو من، سا لہ خوی بیتار نمین
ساتو حہیرانم، نمریم، خاکسارم، ہر تہرہ
غم لہ کوئی سینما جیسی گرتوہ، نایتدہر
قورہنمر، گہڑدہیسی لہیلو نہہارم، ہر تہرہ
عالمی دنیا، بہ کوللی، ہمتک و نہفرین نہکن
تیرہبارانی جہفای گہروہو صیقارم، ہر تہرہ
نہی خودا ہر تزی کہ نہحوالی نمران چارہکی
خوت نمرانی من کہوا بن کاروبارم، ہر تہرہ
جی قوماری ناکسانو، قہشقیانی عالمم
بن نمینو یارو پر دہردو ہزارم، ہر تہرہ
ناٹومید نام لہ رجمو شہفقتی جان، نافرین
چہندہ غہرقی بہجری قہہری کردگارم، ہر تہرہ
(راجیسا)، مہولا رجاگیرو حہکیمو غالبہ
نستہ بن حکمت نیہ وا دہردہارم، ہر تہرہ.

(۷)

سرو قہدیکم ہدیہ، نازک و شوخو زہریف
چاو بہ خومارنکہ نمو، دلہسرو مستو لمٹیف
سینہ بہ پھیکانی سووی، کونکونو پر شوڑشہ
روو بہہوای روومستی، چوتہ مقامی خریف

دیوانی راجی

دیتہ سماو ہہ لپیرین وہختی تماشا، رہ قیب
کلکی بہ جینگل دہخا، سگ کہ بیننی رہغیف
سہ تمننتی محکمہ، چاری رہشت دانیم
خالو خمت زابتو، جانو دلئی من رہدیف
لیوی برنباری من زارہ گہلی، نمی تہیب
ماچی لہسر دابنی، مہرمی نرمو خہفیف
لہجہیی خۆشتبعی تو، زینتو کہیفو سروور
قامتی نازادی تو، راستو بہدیعو نہحیف
مہگرہ لہ (راجی) بہ عار، گریسو سہوداگری
نایہ لہ یترینگ دا، (ماءُ دماءُ الوصیف).

❖❖

دیوانی راجی

-ق-

(۱)

راسته! رازاوه برادر، شارو بازاری نیفاق
گمردنی شل بوو کسینگی کمرته کوتخانمی ورساق
چارونهوژی قاییبمی دوژمن نهکا، با هیچ کس
هر لهجینگی خوژی موههیاکا قوبسو ناسارو تاق
روو له مولکی عزیزهتی نهفسی بکا هرکس، بهلنی
نمو حوکمرانه به نهقلدی سمربلندی هر سوفاق
هرچی سمرچاروی ژسانی میللمته نوشی بکمن
خو پپاریزن له مهکرو، بی خیانت، نیتتیفاق
قومیمت، قوربان گهلی خوژه نهگمر تامی نهکمن
کووروی بوخوشییه، ریکسی له ناو مولکی عینراق
نامسوی گمچی نهزانی بی زهکاتی کم حصول
یبعنی کاری مشهورهت، سمر بمرز نهکا نهعلی حمزاق
قمت مهکمن تالوکه بو دهرکومتی رنگی فنا
ورده ورده، وهرنهدو ناقاری ژسنو نیشتیراق
پیرو جاحیل هینشته قوربان شارهزای دنیا نمبوون
بوژه دهرناچن له نیستینتاق و نیفتیراق
من تکاکارم وهکو (راجی)، که میللمت رینکبخن
نیشوکارو، رسمو نادابو، بلندی و نینتیفاق.

(۲)

که رازاوه بناگوشت، به میلاق
دهرووختنم بناغمی زوهدر نهخلاق

دیوانی راجی

میاسالت نمبووه نی میسری، له عالم
برندی دستو شیشی جهرگی نحداق
گهرامو، دیتمو، نمندی دهر ژور
نهبو وه من، بمتو محتاجو موشتاق
له ریزه خالو ختتو لیسو کولمت
به دل کردم لهسر هتق، بهختی سه للاق
نیت نهیگرتو ریژی، نووستو گوم بوو
نعمیشم چوو، نومیشم چوو، لهیهک تاق
له جهوری پزژگاری دونی غمددار
حوکم کردن، نسیبو، وه لئو نوراق
پوخی نارایسه، وا نارامی برردوم
نتیجی غارتسه، یاری سممن تاق
نیگارم را نهکا، رامسه مرامم
کمنندی ناهی سینم، سرده خا لاق
نمین باکت به دوری دههر، (راجی)
بکوشه، هر دهگیسه دلبری تاق.

(۳)

رووی نیگاره مستهکم، دهکا له برگی گول سبب
نیگاهی یاره چوستهکم، له دل نهکاته دهر رهسق
خوری خوماره جانی من، نایته روی خمرانی من
رهونهقی دلبرانی من، شوقی بهاره سد تبسق
خندهی لهعلی من لبه، لههر کناره متلبه
عیشویی قعدی عمرعمره، کشاره سا به هر نسق

دیوانی راجی

گلینه کمی عزیزه کمم، حمیبه کمی تمیزه کمم
لمبر خجالتمی تکا، له رووسی خونچه سد عمرهق
مه کمن به من جه فارو فنن، ممدن به دل تهب و شکن
چاوه نواری یار نه کا گولی سحر، به هر وهرهق
جاری به ماچی سحریمی، له لب تو بیره یاوه ری
حه لالی جانی عاشقه، ناری حه یاتی تو به حق
له رنی خوداوه یهک نه نفس، وهره سمرینی بولهوس
له پینی تووا نیسار نه کا، (راجی) دل و جان و حدهق.

(۴)

له گمردن زهنگه، دوو سنی قمتره عارهق
له غوتسمی غم، دلتم خنکا به نستمق
له هیجرانی حمیبانی گولنمدام
دهروم گمرمه، ناهم سرده، سر لسمق
به داوی عیشقی تو، نهی شوخی کوردی
بمدن سستمو، نه خوشه و زارو بسن دهق
سه فرمان حازه، بس مه فتسمی غم
لهوتشا، بس سه فارو دیده نی حق
دلتم پر داغه، چارم هر له رنه
که ری پر کا له سونیول، بهم دلی رهق
سواری نمپی فوتاتم، له عیشقا
له دهست کولی، به کولنی فرزو به بدهق
به زوقی باده ممسته تینسته (راجی)
له عالمدا ستاندی رهنگو رهونسق.

دیوانی راجی

(۵)

تا کو له روتم سمنم، خوشه غمزابی حمریق
دایعه بز حوزنو غم، جامی شرابی ره حیق
مسمکوره تا دیمه روت، بوسه ددهم، دست و شیر
بؤحسی منو پنجه کمت، بؤزی حیسابن ره فیسق
سمری ققدم داچمی، همره کو چوگانی زولف
خانمیی عه قلم خراب، هر وه کو بهیتی عمیق
حادیسه زولفت به نهم جزره که ناشووبه زور
دینه نزهه نووری حلق، لثم هممو فمجبی عمیق
گشتی تمشه بیوس نه کا، حیفزی له دوژمن بیی
حویبی به فسر تینه گا، فسرپی له روودا فمریق
مینشکی سمر چوو نعمان، نیره وو یارو خودا
کومه لی غه یرو ره قیاب، چیکه مه کمن زیقمزق
چاره ره شی گاورت، چوته لیبایی غمزه ب
بوسه له خزی جوش نهدا، هر تهره فی مه مجدنیق
کس نییه چاره بکا، زللمتو بیی چاره بی
دهرد، نسرباری گران، تا به خفت چرومه دیق
مشق و خدمت و شیعیری تو، خوش و تهره دلتهواز
هیشه له گمل حوسنی یار، (راجی)، شرابو عه لیق^(۱).

(۶)

گواردهت که لمر قامت و روو برونه موتایق
وشکر خجه لن عمر عمرو شمشاد و شه قایق

۱. لمشونینکی دیکه دا دهن: (هیشه له گمل حوسنی یار، نایمه کتشی بهریق).

دیوانی راجی

گۆنمت لمر نمر قامت و بالایی سنویمبر
نیعجازه، عه جایب ونه نهفکاری خه لایق!
جیلوهی روخی پر سۆزه، به پروانه شهرونگیز
پروانه به سورتانوه، هر ساییت و عاشیق
گهردهش مه که، بق بزمی حسوودان و ره قیبان
بزمی تز له گهل یارو گهلی عوشه ته لایق
گهر بینی به سمری پهنه، له ناو نازو نیازا
هر مه حوه، هه موو تیفلو ژنو پسر و موراهیق
گهردن زده دیمی قهیدی شموی پرچمی کوفری
نهی رۆحی رهوان، مه مه که له نمر قهیده موفاریق^(۱)
گهردی که له لای تۆزه، ده ماغم بوه شینن^(۲)
پنشینشی قدومت، سمری قورانییه صادیق
گۆگردی دلتم مشقه له داری دهم و لینهوه^(۳)
زه براتی خمتت، سوورتهی کیشهاره حدایق
(راجی)، لیمی دلبر مه که کی یارو ره قیبه
قاتی کوه دل، بیکه به بیک جهوه سمری فایق.

۱ له شوینیکی دیکه دا دهان: (نهی رۆحی رهوان، مه مه که له زنجیره موفاریق).

۲ له شوینیکی دیکه دا دهان: (گهردی که له لای تۆ، دل و بیده هه موو بگری).

۳ له شوینیکی دیکه دا دهان: (گۆگردی دلتم مشقه له داری دهم و لینهوه).

دیوانی راجی

-ک-

(۱)

حمییئکم ههیه، عه ییارو بیئاک
له گمَل دَل جووته، نهما بز بدهن تاک
له ره قسا، عیشو بازو چارو شهینه
له رندا، شوخو شمنگو چوستو چالاک
چرای چاروم کوژاره، نهی چرای چار
به یهک نیما، بکه نم کوغجه رووناک
که شیوهی دَل، رویای جامی دهست بسو
نمن چیه له بدمنگو خمرو تریاک؟
له دهردی عیشتتا، نهی خاک بمسر من
له سوزی وهسلتا، نهی من بمسر خاک
بری زاهید له ریزه عیشقبازان
له بز تز و جوانه بچییه سمر لاک
شوی خم زور درتزه، نهی خمی شو
ده رنکه، تا ههلی پوژم له ناو ماک
نه گهرچی رهندو بی شرمه، سهحر بی
دهزانم عاشقه، بز نیقهیی چاک
ههقیقهی (راجی) یه، رهندیو ممستی
تهریقی زاهیده، کهشکولر سیواک.

(۲)

حورمستی هاتمه ریان، لازمه بگری نه فلاك
فوتی خا که هممو کس، قووته بز قووتی خاک

دیوانی راجی

عەكسى ناوئەهەبى روى، بەخشى شەرقى وەتەنە
هەم لە جىلەبى بەرى پىتى، رۆشنە خارو خاشاك
تا دەماغم لە غەما، چارەسەرى گىسەروپە
يارەكەى گەرمەسەرم، نايتە سەر رىنگەبى پاك
يارەب! نىمە نىيە كەس غەمخۆرى وەسەلم، هاوار
مەن دەخالەت بە حەبىبەم، لەگەڵ ئەم سىنەبى چاك
شەپەز و تەغزىمەرو، شۆرە هەراو زارەسە
بىنكەسو بەستەدەل، عەاجزە هەم خەستە كەلاك
پادشاهى سەرى مەن مەستە، لەمەختى رۆزەو
سا خودا موفتەرى وەسلى بکەى، هەبەر، نىمەسك
تورک چارە، پەرى ئەندامەرو فارس گوشتار
عارەبى وەجدو، حەبەش جورنەتو، حورپى چالاک
(راچىسا)، يار وەفادارە مەلەئى غەصصابە
لەنى ستاندم دەل و دىن، گەوهەرى رۆحى غەسك.

(۳)

دەست لە مەل ئەب رەقىب، هەستە بچەن بۆ دەرەك
سەودى نەبوو دوژمنى، تالەبى پۆشى فەلەك
وەختى تەرەب سەرمەسەر، مەن سەقەرەو ئەو غەزال
وەختى ئەدەب دەر نەزەر، ئەو كەبەك و تۆ دەلەك
ئەبى لە دوو عەلەم جەوان، هەم تەزىبى وا پەرى كەمال
هەستە لەسەر تەجرەبە، مەن زەهەب و تۆ مەحەك
بەهرى سەروشكەم كە هات، مەوج ئەدا خۆنى گەش
مەردومى چارەم نەچەن، راستەر چەبى، وەك كەلەك

دیوانی راجی

تالیبی دیداری توم، گیتزه سوم بز و سالی
هینده گهرام له دووت، تورپه یی گیان بوته حهک
دل به هومیدی لمبت، هاتو له خوی کرد خراب
خانمی زوهدو ریا، کموته خفمت تهک به تهک
عقل و خزان خه یال، همره که خوش گمنج بوون
ناقیمتی دامه تو، سمد بسمدو، لهک به لهک
باده بخو عاشقا، شه کوه له ممستی مهکه
جهومره بز تیغی عیشق، تک به تکو، یهک به یهک
شوقی جسمالی بدمیع، بیدعتی تینسانو جین
(راجی) یو غیلمانو حور، عاریفو مولک و مه لهک.

(۴)

مهبه بارگیر سوارو نمپی وهستک
به پی بشکینه دارو بمرده کستک
له قمد هالا، به لهک ماری قباله
سمرنکی پیوده انسو، نیکی بستمک
له چاوان تا شرابت پیگه یی و، هات
سوروشک و خورنی چاوم سوو به خستمک
له داوی زولقی گیاون سمر و دل
هممو تهیرو تواری خسته رستمک
نوه ندهم خورنی جرگو دل مژویه
به جیمام، شه پوزه زارو ستمک
گه لیک شه مهنده یی هوزو گهم، من
فریمداون لسمر تو دارو ده ستمک

دیوانی راجی

کہ (پشکوز)، کہوتہ سوزو پینت گمشاوه
خہ لوز ناکا، بہ سمد قاپورت و پمستک.

(۵)

دل لہ ختکھی چوو لمتاوی گمردنو چاوی بہ لہک
راچمنی گیانم لہ خرمہی بازنو دہستو مہچک
گمردہنی گسیژدہ کردم، گمردہنی نازایہ نمر
گہرچی قمرزارن بہ ملیوزنو، خمت و خالی بہ لہک^(۱)
راپہری شیرزی خہ یالی من، لہ بینشہی پەرچمی
ہوری غمہزی دی، سمرہوژیر، بوو بہ دوو ماری بہ لہک
تہخچا مالو ژسانی من، لہ بانقی روومستی
نیستہ ناسوودہم لہ سوودو دہفترو قازانچ و چہک
چالو چک چوزاموہ، چرہی دل تویینکم نسما
تابو تہسووتہی ہمزاری، بن چہکی کردم بہ چہک
ہمروہ کو بسوکی و ہمن، پویشیویہ سہرپوشی خہم
توش گولتی لہسو دہست، خستوتہ ژنر باری لہچہک
گہر سہا جارئ بیروتنی چل و پوپی درہخت
تہیر سہرسامن، کہ نیتر ناکہوئ بز میوہ پلک
نازہنن عمر عمر نغنیژئی، سہروو سونبول دینہبہر
زہر د تہمن سہوزہ شہمامو، دہست و پہنجہ پی تہمک
کوا گولت، کوا بولبولت، کوا نارہق و وسکی و مہزہت؟
چی بلیم! بیجگہ لہوہی با ہر بخوم داخت، کچہک

۱- لہک: بریتہی لہ سمد ہمزار.

دیوانی راجی

هینده هاتوچوم له رنگت، پږ به قعد کتوتومه تور
تازه دهرنایم به پالمو، پالو به نوزلو به جمک
زامی من نایننه تیمارکردن، یارم به یار
هوزی من نایان جیابوو، بالک و شیروانو لهک
جانو، گوزانو، بهگو، ناغاوو، کرمانج، گزیر
شیخو، سیدو، سوالکرو، پیو، موریدو، دل مژک
سوزنیو، بلباسو، ناکو، مامشو، مهنگور، بهیات
رافزیو، شهیتان پرستو، ژنوو، سوزانو، شمبک
قادریو، نهخشیوو، چشتیو، سوورهوردی، وهدی سوور
شافیعیوو، مالکیوو، نهحمدیو، نهعزم سهرک
شیخ بزنیو، شوانو، همموهند، دژمو، کهلهوو، سالتی
خانو، پاشاییو، وهجاخ، خیلانو، خوشناوو، همرک
رؤژبھیانی، داوده، کاکو، جیمباری، زهنگنه
سهموززریو، ناغاسووریو، مند، میشن، تک به تک
بندیان، بنجوو، ملو، میرمهحمالیوو، میر و سوو
پشدهریو، شیلانهیو، هم ممرگمو، هم وهرتهرک^(۱)
شیخ رهزاییو، کاکسووری، باجولییو، نالمر
جووکی، بنزیری، گلو، مروانو، شیخانو، رهمک
کیکیو، میرا، کچا، تهییاوو، همسناو، موسرهش
توزیوو، کوزدهاخو، تومریاوو، تومرکا، جمک

۱ وهرتهرک، رنگه نیکه لاوکردن و دارستنموه بیتمکانی وشمی (تهرگموه) بیت، چونکه (مهرگموه و تهرگموه) لهگه پمکزیدا ناویان دهینرئو و لمرووی بیناسکردننکی بیرسایبانمشموه بینزه (تهرگموه) دهینته ناوونکی زیادکراو بو بینزه (مهرگموه) و همدووکیان پیکموه بانتر دهناسرینموه.

گویی، خاوهشتا، گسولی، نالاعمباساوو، خهلیل
 سندی، نعترووشی، قوشوری، حاجی بهیرا، بهز، نعتك
 بهدرخانی، کارسا، ژیرکیسو، گهوداو، گهرگهری
 مام خنزا، خاوهسوری، مهکسو، نهلباکی، مهحک
 ینشهباپیو، گهژالی، تا گرافسیو، شهرفان
 دۆسکی، زیندان، بلینجان، پیرمامهد، پیر کوتهک
 خانی، ماسیو، گهلالی، گهردی سو، پنیانشی
 تۆره ماریو، عمروسی، داویان، شهمزین، شهتک
 بازیو، شهزگوشو، سورچی، تا به نیروهیو، تحوب
 هاجه، ریکانی، مزووری، زیتکو، قولیاو، رهشک
 بورچی، زیباری، بهرژوی، تا به سهیداو، نامندی
 وهک شیو، هرچیو، نهیلی، تا برادۆستو، شهکک
 گهورکو، زهزاو، ههوتیری، بیژه فهیزوللابهگی
 بیجگه دیبوکریو، دودیری، وهک سلیقانیو، شهمهک
 پشگهلیو، دۆلعمهری، گهلایخی، ههورام، تیلهکۆ
 هم غهفوری، هم حویزی، دوو عمشیرت یهک گهرهک
 پینت بلنیم تا تورکمانو، مامسینیو، هم سیان
 زهندو، میدیاوو، میکایلی، جنسی ناری پیر له چهک
 ممرزکی، خدری، دپی، عمبیدی، سهیدان، مامهدی
 کارداری، هایدهری، سنگار، ساچووری، فنهک
 سلهی، لیسوین، ههناری، داسکانو، حمهنان
 تا رهشاههندو، تهیاریو، ماممالی نارپوهک

دیوانی راجی

دهك چه لي، بهر راجی، ممنتك، حومعشیرهت^(۱)، ناروی گیش
ماتیان لیتکجوا یمزو نسرخو فمسالو سال، یسك
هعریه كسی نیمرژ قومانداریتکه، لای ژوروی نسین
بزیه پیمان وهر بروره دهردی گوانه نر ممو ناتمشك
پردی دونیامان پسا، بز پردی قیامت کی همین؟
داکوتسی پایمی ره وشتو، راسته رینگمی موشتیرهك
(سیر کساندهر) را نه لئی، یسك چاره که ملیونه سال
پینشی عیسا، عیلمو سمنعت نمبروه چمشنی دارژهك
دهد بهمی همدنوسی ناریو، سینمعی سیحری مجس
چی بسرهات، کینوه چوو، نو پوخته خورهی دووگه شهك؟
دهولتتان، وا فیکره کونسی باوکه پیریان دوزیموه
هیزی ناتوم، هایدرژژین، کاربونیان کرد که لهك
رژژه هلاتو رژژناوا، بیرو دهرسیان ینک نه گوت
دهسکه لایتک بو له دستیان، چمرخو نمستیرهو فلهك
بهخته یاریدهی نهدام، گیانسا! پمانا بز کی بمرم؟
سینه سووتمی نیشتمانم، پیرهك و سیسو کوردهك
تا شنمی باغو هواکمی تاوو گولزارم نعدیت
نمدهزانی خاکی دهروازته بهمشته، نمی مه لیک!
عاشقی تز دهلستانی عالسمن، بزیه نسین
تارو پوزی جمرگم پساوه، چمندی نهیرنسم خیرهك
کس نه لئی سا بیرو بهندی کوردهکان کافی نییه
مهرجسك، ناگاته کینشی زهره بیینی مهرزمک

۱ معیست له حموت عمیرهفته کهی ناوچهی ناگریه به.

دیوانی راجی

یوسفی میسرہ ولاتم، جوانو شیرین، بی گوناه
خَلَکَہ لَیئِی بۆتہ زولہ یجاو، دەرگداخمر، (هَيْت لُکْ^(۱))
گمر خوا حمزکا، لہ زیندانی دوو چاری دیتدەر
چاوی بارکی گمش نہکا، جوملمی برایانی لہ تہک
تہونو بازارې نمرستامان، لہ ناوِستا نِمبوو
وا بعمہشتی جوانمژن، بۆتہ رہوشتی خشخشمک
دارہ پروتھی مہکری شیخان، سنبہرنکی وای نییہ
دل کہ فینسک کاتہوہ، بیناسہ خانمی بن فشک
نالوگوری زینرو نہلماسم، بہ زیل و تۆز کرد
وشکی و تہر، یا بمری و زر، کمی قیاسیان دئ لہ یہک؟!
تانباری ناکمساتم ہاتہ شان، (ژیکۆ) بمسہ
ریچکہ میروولت بگاتہ ناسمان، کینشمت کمہک!!

(۶)

نمو کاکولہ، نمو زولقہ پەرنشانہ موبارہک
لہو گمردنہ، لہو عاریزہ تابانہ موبارہک
نہی بولبولی پیر شۆزو فوغان، ہمتہ سہجر ہات
سہودایی گول و گولشمن و رہیجانہ موبارہک
سورتا لہ ہواگرتنی نمو شمعہ، دلی من
سۆزو نہلممی عاشقی پەروانہ موبارہک
وہستاوہ چ مستانہ لہ قسپی ہوہسا، بۆج
بہزم و تہرہب و ساقیو مہیجانہ موبارہک

۱ هیت لک، وەرم بئ.

دیوانی راجی

من کولبهیی مهزونی و، تز قمری بلندت
بزو همردو، هوای کولبوو کاشانه موباره
نازاری جگمر زوزه، له دس بهچچهیی تورکان
نمو خاله، لمر عاریزی جانانه موباره
(راجی)! که گهیی دستت، به شیرین کهمری دوت
وهصلی تز به دلدادهیی تاقانه موباره.

(۷)

شیری غمی روت، وا له دلی خستوه چرنوک
پنستی سوری دامالی به فرمیسکی بهلالوک
هرچی همه پیشکینشی دهم، ریشوهتی زولقه
دلدار وتویانه: نیت کمر کولو، بار سوک
خمندهی که نهونیتسهوه زنجیری ددانی
شزراوه، دورو گوهمره، نهک دانهمی چهلتوک
شیری منه تازو تپرو، ههلبستی لعمویش
خوشم که نهوئ، شینویی بربوک لمر بوک
سینم به خفنت داقلمشاو، کورته پراسوم
وهک پشت چمی ماموه چرچو کزو بی توک
قوریانی دهم دیده، چ (بمرا) او چ (بغدا)
پیشکینشی ممر سینه، چ (هولیز) و، چ (کمرکوک)
تاکمی تو خودا، دیده دلم داده خورنسی؟
شاماری، دهمارم دهگرنی، پرچمی گسازوک
تینومسه، به جامی دهم مهینانهیی چاوان
برسیمه، به نارنجی ممر کولهمی نمتوک

دیوانی راجی

گیانی لہ تمنی زارو بریندارم دہرتنا
شابازی موڑو چاوی، بہ چنگالو بہ دہندوک
سر مہغزی پڑا، ناوکی ہنایموہ نیرگس
دل فرچکی گوروا، بہ ہموای سونبولو خرنوک
داخی جگہرم، رنگی گمشو نائی بہ پوو دا
لسو زولقموہ، کہوتوومہ جہفاداریو بہر تسوک
نہو عالمہ کویوتموہ سر نیمہ بہ تیلا
لیندہن، بکوڑن، عاشقی یسزدانیو مہتوک
حالی منو دل، عیشقو قعدت، نایتمہ پڑشران
وہک چولہکہ سزفیلکہ، لہسر ہلہمتی باشوک
(پشکو) بمہ، نہم غالیہو دوو کہلی میکہ
یا خوینی سیاوہشہ، بہ دہم رڈستہمی سہرسوک؟!.

(A)

نہغمو تہرہبو تارہ، نسوا گہیوتہ تا تسوک
گولگشتی بہہاری، وہرہ، ہیناویہ سد بسوک
نہختی لہ گولو سونبولی دوو لہو دوو زولقت
برڈنہ بہسر خاکی دتم، بیکمرہ مہملوک
رڈجم لہسراپہردہی عیشقت، بہ ہہوس ہات
سد قامستی نازادی، بہ تز کردوہ مہشکوک
دامناوہ لہسر پہجہی دین، جامی لہبالب
سورغیتی بریندارہ، بہ جامی بوہ مہشوک
گہر گہندومی خالت نہدہبو، نادہمی نہپرواح
ہہرگیز نہدہبو، دلگری سد خہرمہنی چہلتوک

دیوانی راجی

زولقی سیعت، حازری هدیایه به هر روو
چاره نیبه نمو ماره، له نم گمردنه وا سووک
(راجی) له رهقیب تیپه، با هر بوهری سا
یا چارهیی سهگ سهله، به یهک نیوهیی نمستووک!!

(۹)

له دونیا، هر دلی عیشقه سممندیك
تمنی پیرو بزسوو وشك و قرچوك
نمیری زه لزه لمی چاوی نیگاران
تسهوللا بسون لمر پهنجمی ترنجوك
كه دهرماناوه نمشئی باغی جمنمت
نیشانی كهوسمه ناوی (چناروك)
چممانی (كزیه)، فهخری رۆح و ره بمان
شهراب و شیره سرچاوی (حماموك)
وهره ساقی، به نمشئی دهستو پهنجه
وهره موتریب، به ناوازی ره بابوك
له بمزمی قامتی مروی خمرامان
چراغی شاهیدانی باغی بابوك
به نوكتهی تازهی باریکی (راجی)
سری بووکی معانی كهوته سر چوك.

(۱۰)

دل و شهرم و سه یام، ناوتیه كمندینك
له پهچهم تا گوشابین سووکه بمندینك

دیوانی راجی

شموو پوژم نمدی، نمی یاری عه یار
له قاپیتسا، نمنالنی دهردمندیک
نوهندی ناوی چاوم رشتو گرم
خودا نهیدا له لیتوت دانسه قندیک
نمویتر بسوو له خاکمی پینیه کانت
که ساتنی موبته لای تز بسوو بلندیک
خه یالم بسوو، له پروتا شاد بکم دل
به قرچنی، مهنمی کردم ناپمندیک
خودا حیفتزت بکا نمی شوخی شیرین
نهینی قهت له دونیادا گزه ندیک
عه جب ریئیکه رنگمی وه سل، جانسا!
به سعد پی دهر نه چوو غمیرا سمندیک
به شوعلی کولمه کمی جانانه، سووتان
به کومدل عاشقان، هر وهک سوپندیک
له سرفی کاری عیشقو جورو هیممت
وه کو (راجی)، کسئی نهیدیوه رهندیک !!

دیوانی راجی

-گ-

(۱)

نیبه بن رهیمی وهکو تز، نه له موسلیم، نه فمردنگ
تالیبی قمتلی منی تز، به خمدانگو به تفنگ
نایموی شورو فوغانی منو، دلتنگی تز
مالیکی روح و دلی تز، چ به سولج و، چ به جنگ
شیوهی پرچم و له علی لهبه کت، نمادیوه
هیچ شتیکی له جیهانا، چ به بینو چ به رهنگ
بادهی چاوی سیاهت، له لمبی عوشاقتان
تا نهد ساریه، بن وهسفه، به زوو یا به درهنگ
هینده موشاقته به ماچی لهبه کانت، دلی زار
توش به یکه غمزه نه کمی کسری، وهکو شوشوو سنگ
ماسیه عاشقی غمبار، لغانا به جری فغانا
کوا نه گمر گوهیری وهصلی تز بیی کامی نه هینگ؟
(راجیا)، کمی نه گهیه مهزلی جانانهی یار؟
بم هموو باری غم و، غوصوو، بم لاشهیی لنگ.

دیوانی راجی

-ل-

(۱)

به بیهوشی بصرچوو عومری شیرینم، دلتی پهل پهل
که نم پارانہ ہرلا، بنی بسھا پنی وویوہ میگل
کہ دلبر دستی مقسودی نہ گرم، وک سبھا رژی
لہ زستانا بہ پروتی ماموہ وک دارہ کی سرکل
ہممو کاری لعدل بردومہ دہر، غہیری خہ یالی خزی
بہجاری دینو نیمانی وک کو دل کردوم ماتمل
بہ عہیاری، لہرووی ہلندایسہ پەردہی حہیاچوونم
لہ ہاویسا بہ تینووی، لہ پی کسوتم وک خرتمل
لمسر کولمہی بہ فیکری گہردنی کینشاوہ، شاماری
کہ دم دم، لاسری سیحری بیزونیتو بگری مہل
نہجمل ہرچہند نہکا ناگاتہ من، نیمری بہجیمارہ
قوری بہ گوئی، ہمتا نو را نہکا، چاتر دہبم مہمہل
بہگوزری خوشویستی، پنی نعوئی (راجی) دہماغی وشک
کہ یاری نازہنینی، ہدیہی ناکا بہ یسک حہنزہل.

(۲)

لہ تمنگی دلتی بیمارہ، شینوانی کاری گہل
بہ داخی جگر داخداخہ، ساراو شاخو کمل
بہ کارم نعدی جینگوہ رزو باغو باغوان
لہ سیرچکموہ خنکام، میوہ لقو سہرپہل
نہ ناری ژسام پینگہیشتو نہ نانی مہرگ
وشک بووموہ بنی ناوو نانو، لہ خوم چہل

دیوانی راجی

نه کولمى گولتى هوزم نپيشكوت، نه هه لوهرى
نه سوزى ولاتم هاته جونبوش، نه دهخل و خمل
هممو كانو گنغم كوته دست خهلك و تيبهرى
نه كس ديتته هاوارم، نه دهكسا خفمت پمل پمل
رهش و رووت و بى شوين و هوارم، خولا براو
كه رهجاو و بى قازانچ و مايسم، چلمو خمرتمل
نه باركم به كارها، نه عهقل و نه هيرشم
به جيتام لىسر مهيدانى پيوست و، قاچم شمل
هتا كاكى خوم خوى كاته مامم، عمدوم به خال
بمسد بيرورا چاره نيسو قورعمه پيرقل
خستاي خومه بينازم، كه بازم به كونده بوو
فرؤشتو، نويشم ورنه گرتو، له مل ما تمل
مته لخانه كم هه لئايمنى، كورك و هيلكناويز
له خووش كه هه لئى، بز پشيلو سه گان و قمل
بلنى كاكه (ژيكو)؛ سا هتا ماوى بى ماوه
هه لئو گوفتى بى معنا، هتا ديتته دست همل.

(۳)

ئى بىرومعت ماھى تابان، وهى به بالا موعتمدیل^(۱)
وهى به سیمما نههلی جمنمت، چاره کمت کوسر خه جیل

۱- هه موو دوا سوراكاتى نه هونروميو جمند وشهيمكى ديكه وشهى عمرهين. به پيوستمان زانى لئيردا
واتايان ليكيدينهوه،

(معتدل، پئلكو راست، مامناوندى). (خجل: شعر مزلكار). (تبسم: زهرده خمنه. بزى لئو). (منفعل: هه لچوو،
خروشاو). (منقل: ناچيگر). (منقل: كاركرده، كريكار، سهراڤال). (منقل: داگرساو، گرگرتوو). (تجربه،
تافيركردنهوه). (بهل، كردنى همر شتيك كه بخوازي بگري). (غتاب، دارتيكه بهرمكمى ومكو بهرى زهيتون
وايمو سوورو شيرينه). (منقل: بينكاتوو، له خوگرتوو).

دیوانی راجی

غونچه لب کمی دئی؟ بختندی شه ککمری گولرہ نگموه
بولبولی ناوارہ کا، تا یسک تبسوم مونفہمعیل
کمی له سایمی ریژنو گورنہوہوت ده گرم قہرار؟
تا له کزی دہردی فیراقت، دہم بدمہم ہم مونفہقیل
ساقیا! توخووا لمبادہی چاوه کانت پرکہہ جام
ہمروہ کو ممستانی قہدرت، بیکہ جانا موشتہمعیل
نیو نہزہر، گہر بیئہ سہیری نمہ ہمژارانہی فیراق
چلچرای کولمست نہ کمی بسز دہردہ داران موشتہمعیل
کئی ہہیہ پہروانہ ناسا، دل نسووتیننی له دووت؟
ہمستہ سا بسز تہجرہ بہ، جانا تسق شہمعی روو بہمعیل
دیدہ عونناہم، لمسایہی جامی ناتہش رہہ نگموه
ہمروہ کو (راجی) کہ جہرگی ہوو بسمہد خوین موشتہمعیل.

دیوانی راجی

-۱-

(۱)

نازکو شیرینو خاوهن نازو حال
گولبهددم، بهنگین قهلم، مہم پرتہقال
لب مہمک، زسین مہمک، گمردن له چہک
زولقی سونبول، پرومستی گول، نافہ خال
خوابو خوزراکم نسماوہ، چساوہ کم
چون دہکسی مہنم له گریسو نالہمال؟
رینگہ نادہی، جینو ریو عیلم و نمدہب
ھیچ نہہم، دہروشم و دیم بز سوال
وا له خوم بینزارو، مہرگم، دہی رہقیب!
حاجستی ناکا، به تمنسو گالہگان
خوتنی دل، گم ہاتہ سر کولسی گولم
دہسیری زو، نسو به زولقی پہشتمان
(راجیسا)! دایم دہسووتن ناگرم
دانراوہ بہختی بہختم، وشکہ سال.

(۲)

دوو چارم وا نہگریمن ناسمان حال
سہینتی یاخوا بیکاتہ سامان
حییہم رژی روی ہلکا بہخوشی
دلی پموانہ، بیسووتن پمرو بال
ژمارہی نایہ رژیانسی فوغنام
به من مہیلی نہفمرو، شوخی چارکان

دیوانی راجی

ترازاندم قسسی تهرزی جسمالی
پمشوکاندی دلّو دین، کارو نهحوال
خوداگرتویسه هرکمس رووی نهداتی
له قایدا بنالسی، یاری منبدال
هموو قریبون جگمر سووتاوه کانت
لمسر ماچی سمنم، ههلمهگره نوبال
مهلی تز گاوری، نیمهش موسلمان
به یهک رینکناکموئ، زوننارو دهسمال
نهگمر سدا ههلقهیی ودرعم لهلا بی
له پیتی زسری، من نهیکم به خرخال
لهلام بیهودهیه (راجی)، ممشایخ
نهگمر بفسین به بالی پشم و بهرمال !!

(۳)

بهفیدای چاری خومارت جو، کاکول و جمعال
ناگری خسته ههناوم، به خودا تاروی خهیا
نابری حوسنی تز نمی دۆست، وهفایی که به من
تا قیامت بکشی، گمر به خمرارو به جمرال
بۆسه ییکم بدهیه، بیکوژه نهجا به ههوس
چاکه بز ههردوو تهرهف، خوینو جینایاتی ههلال
به دزی کوشتمی نهر یاره پهری پوخساره
قاتیلی من، نییه سزراخی له لایسی به دهلال
جگمری تازه لمسر ناگری رووی دانام
بۆسه سر کولمی، بز زولقه دهکا سازی شممال

دیوانی راجی

قدهچی دلّ له دهرورن دهرچوو، شکا، باده رژا
به بهتالی چیه قازانجی، خودا، جیسی سهفال؟
هلقهرو نالهیی عوششاقه، له دهرری حوسنت
مهگمسی زوره، بهلن، میوهیی دوکانی بهقال
دهم و ساعت، به خودا، مستی خه یالاتی نعتوم
نیبه قنت سمرو قمرارم، نه له سحررا، نه له مالن
حالی من دووره، له نهحوالی نیگارانی بهدیع
چاکه نهدویم وهکو (راجی)، له خه یالاتی مهحال.

(۴)

ریم نیبه، ناسوده ساتی دابنیشم بی خه یال
دهست ترازاندن له عیشتت، بۆته فکر نکی مهحال
من به دیدهی نیرگسی، گهردهن کمچم، دهستمو نهمزه
تۆ به شوعلی خنده سمندوته له عالمدا کهمال
گول روخی، دم خونچهیی، نم عارهقی، قه یاسممن^(۱)
لاله گمردن، سینه مینا، زولف موشکین، دانه خال
کاکوزلو نه گریجه داره، تیرو کهوانسه دور برزی
چاره کمی نیچیرهوانه، بۆ دلّو گیسانی غمزال
من له درسای بینکسیدا غمرقم، گیزی فیراق
تۆ به غموواسیی، دهخیلت بم، وهره سوویی وصال^(۲)
شینوه حۆری، مست ساتی، لهنجه کهبلکو، پهر پهری^(۳)
کوتره دیدهی دلّ له روتتا، خیره ماون عقلو حال!؟

۱ لمشونینکی دیکمدا دهلن: (گول روخو، دم خونجهوو، شومنه عمرق، سمبزی کهوا).

۲ لمشونینکی دیکمدا دهلن: (تۆ به غموواسیی، دهخیلت بم، وهره پنگهی وصال).

۳ لمشونینکی دیکمدا دهلن: (شینوه حۆری، خاوانی می، لهنجه کهبلکو، پهر پهری).

دیوانی راجی

ده فتمری دیداری من سووتا له کووری دورریا
دهستی من دامینی تو، نهی یاری سرتاپا جهمان
پوژی جیژنو گمشتو سارایه له یاران، (راجیا)
قوربسر من، کوچی گریان بوته خانم مانگو سال.

(۵)

نه گمر دهستم کمری یاران، نمونسی خالو چاری کان
به جننمت نافرۆشم، تا بیتی جیتی عالمی نوبال
همه من مه یفرۆشن، گیان به قمترنکی ده کا داوا
گهلی عاشق موههیا بن، گهلی همرزانه می نهمال
خروشی عالمه ههولا، پهرتشانیه له پهرچهمدا
هموو حیرت زدهن لم سونج و کورنه، عالمی نه حوال
که دهستی عاشقانی دی، به گویره چاری بیماری
ده گنیرئ سا به ناویانا، غهم و دردو بهلا ده رحان
ره قیب داوای به قمتلی نیمه کرد تا تیر بیتی، پیم وت:
له پاش فوتانی من، که تیر دهی تو نهی کمری ده ججال؟
که هات دلبر به کوشتاری غمربان، جی بهی ههتام
له پیش هاتن، به گونما هات نوایی هاتیفی خرخان
کمیکی تر وه کو (راجی) نیه گونگر له فرمانت
که بز کیشانی نازو میجنمتی تو، هر نوه جهمبال.

(۶)

دل پر خم و خوتناره، جگمر لمتلته، نهی گول
دهرچوونی له ناو داغی غممت زه همته، نهی گول
پوژو شموی ههواره، که وا بولبولی پر زار
لم باغه مه گمر مونتزیری ره همته، نهی گول

دیوانی راجی

نم سونبولی گیسووته، به ره بجانمیی کاکول
سروی هوهسی لمو دهسی وهک غونچمته، نمی گول
سد عمر عمرو شمشادی حسیبانی گولندام
سف بستمه، همرو تالیبی یلک خزمته، نمی گول
سد سه لئمنمتی ناصفو، سد مولکی سکندبر
خاپوورو پرنشانی نمی کولمته، نمی گول
سد یوحی فرامرزو، دلی یزستمی دهستان
ناوارهوو گومگشتهیی نیو عیشوته، نمی گول
(راجی) عجبیا هینده گرانجانه له عیشقا؟!
سد دفعه کوژا بوو، دل و جان سمغلمته، نمی گول.

(۷)

وهک برایم، نمو کسمی نامه قه لاندنشان و کول
پنی گبرام دنیات و شارستان و سحر او کیوو چول
گبر دبوو، گبر من نمبوو مایه بهختوی نمو گبره
نیسته و اچابوتمود، کتوتته لومو بوله بول
سهیری یژانسی بشمر، سهیری وه فاوو پیاویتی
سهیری ده ستاودهستی بیو، سهیری گورگان، کاری^(۱) هول
سیبیری داری وه فا، وهک سوروره تاوی نیوهریز
دانه خا کووروی همنارو، سمر نه کاته تزو خول
نمو کسمی نمکرده شان، وهک تهپلی مه بیوون هه لپهران
نیسته پتورستی نمرانی، لیبدا بز من ده هول

۱ کار: مبعست له کاریلمبه.

دیوانی راجی

پی به کورت دلّ به غم، سر کز نمبوو وه کونده بوو
من دهرمهینا له دهستی دوژمنو کاری هه لؤل
بوچمه، مالو ژسانی پر له ناشووب و گری؟
بوچمه، تاینک تهرازوو تاگرو، تاینک سمهؤل؟
لهم همموو بزمو همرایه، بو سره تیکدانی کار
(باجی سمله) ش بن قهزاین، لیم بووه پووره جمهؤل
تا وه زسری نیوه شم (دایه گولن) بی، موژده بی
با کچو ژن هه لپسین، خرخال لپین، بازن له قؤل
وا گه لاونژ کوته بهر شو، پیرویش هینشوی گه یشت
هینشته میروی بهختی من نمبووه مزر، یان نالو بؤل
وهک فریشتی هۆزی کورد ههستاموه، رامکردو دیم
جون به جون دینو دهچن نم رهنجیهرانه، گورج و گؤل
بوومه (پشکزی) عمرده به فری کتیوانه کان رهش بوونسوه
بووکی شادیم سوارکرا، نهورۆزی ژینم گرتسه کؤل.

نہی سہا! جارئ لہ باسی نمر گولہم بدوی بہ کام
 تا ژسانی بولبولان، بینیتہ باخو سمر شہقام
 پەرچمی پەرژینی لادبو، چارو دل پەر ژسن بکہ
 قامتی نمر سمرہ بادبو، بادہ بینرہ پەر بہجام
 مہشقی پشکووتن بکا خونچہی دەمی، سا دەم بەدہم
 پینکمنینی، نارہقی گریسان بخاتہ ژسرو فام
 ہستہ، ہستی ہیزی شۆرشگیری چاوانی بکہ
 تہیرو بنیادہم نەخاتہ کوشتو بستو، راوو رام
 لیوی ہہ لیتنی بہ تہفرہو تانہبازی و نازو نوروز
 ہمر گورۆی خۆی باتمہ، نەوتول نەمامی خۆش خەرام
 بیتہ پینشپرکئی، لہ مہیدانی نیگاری و دلہبری
 ناخو داخی پیونہن، جەرگو دلی ژسرو نەفام
 بۆ ہوا، چیتژی لہ چنشتەنگاری کولمہی ہہ لہبدا
 بۆژی جہژنی نارہزوی سورتاوەکانی نابہ کام
 تا بہ موقناتییسی چاری، رابکینشی مامو خال
 کارہبا کسا، دہردی قرژالتسی دلان و کونہ زام
 بیتہ دەسبازی بہ زہبری غەمزہ خونیرتژی بکا
 دوزمنی باب کوشتشی ہاوار بکا، من ناشنام
 تاوہکو داگیر نەکا مالو سمر، دنیاوو دین
 تا بمراری خۆی نەلن، من پادشاھی بی سوپام

دیوانی راجی

شایدی (ژیکو) یه نهشکی ناگرینو جمرگی کول
بهختی رهش، ناساگی لمش، پهپمانه بۆشو تاله تام.

(۲)

روو نمایه، هر تهرهف، وا شهمعی کافووری لهلام
لالهیی پر داغه، دوو روو، کموته نوقی کافو لام^(۱)
یار بمر پهخعی نیگاری، بادهیی گولرهنگ نهدا
بولبولی دل هاته هلقعی جۆشو گولبانگو کهلام
چمند ده کم هه لگینرو وه گینیم نهما، لمو پهرچمه
هیند نهفامانه به لایا چووم، له چمنیر بستم
دهستو بارهش، نونهمامی کرده قروتی رۆحی خۆی
موغبهچی کاکۆلی یارو، من به نومیدی پسام
دیده ناهنگی له گولشندا نهما، نهی جانی من
بۆ نمونسی لالوو گول، خوین دهریزئی رۆژو شام
چوومه دامن، بوومه بمر پینی عیشقباران، بینوا
ماموه بی جی، که بیناکانه هاتم تیخزام
غایلهو شۆرو فوغاتم گمر دهپرسی، (راجیا)؟!
رنی درنزه، کاروان رۆسی، منی بی مایه وام.

(۳)

خۆشو لماییی زولقی دهرکومتن غولام
گشتیان خهنجمر وه شینن، رۆژو شام
عهکسی ناورتنسی له دل ده گری، غمریب
قمت بزر نابسی، لمبر جهلی نیزام

۱ کافو لام کل : ههموو، گشت.

دیوانی راجی

لینوی نتملمباری یارم، نینک و دوو
قیمتی نابئی عینراق و میسرو شام
زۆر بمتوندی، هر که دلبر خۆی شکاند
لمشکری غم هم هیزشی هینا بسلام
بکوژی، من بۆژی مهحشر تالییم
ماچی دوو لیتوت، لمباتی نیتیقام
نیحیمالی جنگو عوشرهت، بز حیجاب
چرونکه موشکیل دیتسه برچاوم، مهقام
زۆر نعترسم، وهختن تووشت ب له یی
بیتسه لهرزین قامتی سهختم، تسمام
ناتوانم، گمر قسینکت پی بلییم
گهرچی جینگه عیشقه تمویللی کهلام^(۱)
رادهبووری، نیوه غمزهت پر دهکا
خانیهی دل، زهخم و خهروق نلتیام
مهردومی چاوم غوباری عیشقی گرت
کهی مونهوهر بی، به تمنوراتی جام؟
بۆحی (راجی)، وا له تووبا بهسترا
جیسی بی نیحساسی ماوه، وهسهلام.

(۴)

لهم رنگهیی عوشاقییه، تینچووم و نهریکام
لهم حوجرهیی بیدهنگییه، هر چابوو نهفوتام

۱ تمویللی کهلام : درۆیز دادری، درۆیزهدان به هسه.

دیوانی راجی

یسارم به نزهه، نمرزی پری نوورو زیبا کرد
من لم یسمی همیرانییدا، بوچی نهخنکام؟!
نهی لالهروخو، خونچه دهم، سینه سورویا
والسم^(۱) له کناری چمننت، ماتو سراپام
سرکوتی له کیوانی سماحت به ملاحمت
بسم زهخی گران هاتمو، داکوتمو وهستام
پهیکانی نزهه، کونگون نهکا سینهی پر شۆر
خندهی لمبی گولرهنگی، نمبا ناری دلی جام
پوری سووری که هینایه نزاری مه‌لک و مولک
دل، زارو برینداروو بی رهنگه مرحه‌بیام
دهسکی له بهما موشکی خمتا، بهم سرو زولفه
هر وهك دهسهکن وهختی تماشا، قداو بالام
پر حیشمته، پر نازه، سمرنه‌فرازه حییمم
چند نازکه، چند چاپکه، نو معوهشی گولقام
تا جۆشی نعدا ناگری پر شۆرشی، نهیوت:
(راجی)، وهره سر عیشق پهرستی سرو سیام!!

(۵)

کوردستان! تاکی له داخت، خمت خمت و پۆرینه بم
وهك چماوت چم له چارو، وهك چیات نهخشینه بم
وهك بههارت شینتو هارو، چمنی زستان نمشکبار
پایزه پر شینه‌بم، هارینه گهرمه شینه بم

۱. واله (واله، ولهان)، شیتو شهیدا، دیوانه.

دیوانی راجی

خۆم له بیر خۆم چووموه، سودایی رووتم، پێم بلتی:
کوله که شیرینه بم، یا کوله که زیرینه بم؟!
من له نیوان لوتفو قهههت ماموه، بم واموه
کۆتره نوورینه بم، یا کۆتیره نارینه بم؟!
تا به دهستی خه لکوه، پینچاتهوه زامانی کول
لینگهری پسی چینه بم، تینچینه بم، لسی چینه بم
تاجی نه لماسو گوهر تۆ ناته سه دوژمن، نه بی
نۆکهره رهغینه بم، یا جۆکهره گهغینه بم!!
ناتوم گهر باشو گهر بهد، ژیره کوو بم یا خولام
توتنه بهنگینه بم، یا گولشمنه رهنگینه بم!!
دامرم چاکه، وه کو کوورهی خه لۆزی شاخه کان
پنهری ماکینه بم، دارینه، یا بهردینه بم!!
بووه میراتیک، چ عورفو شمرعو قانونی نه بوو
ژینی نه نایینه بم، پهرژینی نه لادینه بم!!
بۆچ له بیهت چۆتوه شاخ تاشیو، تووشم نه کهی؟
کینه بم، مولکینه بم، خۆلینه بم، کۆلینه بم!!
باوک و دایکم بوو، هموو خوشکو برامت دانه خه لک
نیم خالی بۆ منالی، مامی یا خالی نه بم!!
تازه پێم ناسیندری، پێشم سپێرن سوتندی پیس
پالهیی هۆزینه بم، یا مالهیی تۆزینه بم!!
لازمهت گێرا له سه باسکو دلم، بۆ دوژمنهت
بۆ پیتلاو په ل پینه بم، یا بۆ پیلاره په پینه بم!!

دیوانی راجی

چاره‌دهش خوّم و براکاتم، له تامبووی ژبان
قمت نمبوو خرسی نه‌م، برسی نه‌م، پر سینه م!!

(۶)

له خوتتیی عیشقدا، با دهر بده‌در چم
له پی کمم بنندی ناشادی، به سرچم
زهمان گمر ناموساعید بی به رووما
به ناکامی، له کیا با لبعبرچم
له‌لای نو شوخه، جارئی گمر خبیر بی
نمبئ بز گمردوشی شامو سه‌حمر چم
نه‌کینشی ریشهبی رّحکم، نیازی
نه‌گمر بیتو به گولزازی نمزدر چم
که تیری خسته ناو نمبرو، به قمتلم
موحه‌ققم همر دهبئ بز رووی سه‌قمر چم
له په‌نجهمی گمر تکا خوننی کوژاوان
منی بی کس، مه‌گمر شایسته دهرچم
خمتاینکی نمبوو چاوی حمیبهم
که من بز زه‌لزله‌می دارولقده‌در چم
نممنده بیته کوشتن یار، نمبئ من
به قوربانی کمم، رووح، بی سوپر چم
له‌لای تاروتنم پروویانی زهمانسه
بلنی (راجی): منی شیفته جگمر، چم!؟

دیوانی راجی

(۷)

له جابولقاسی^(۱) فننادا، بی کس و ناواره تا مردم
به شاماری زبرجمد^(۲)، رسی ناهی ریشی هه لکردم
به هارنکی به هاوارو نه لسم هاتۆتسه بهرچاروم
له مهیدانی هه بیدا، نه رخهوانی کینوی هه لگوردم
دلی گهر ناگزوره وشکه سۆفی، بیته لام ساتن
به فرمیسکن که بیته چاره وو تبعی شه کمر خوردم
تهرو تازه نهماسی شوخی چارومستم، که عیشوی دا
هیجایی دل به سینسد پهمردوه، بهرچاری لایردم
به فانوسی مه محببت، گهر نه بینم کاخی شو شوخه
له معنادا درشتم ههروه کو که یوانو، نهک وردم
سپی چاره کسئ، یاری نیشانی دل نهدا جارئ
وه کو من دیتهدر ناخیر، که دامردووم وایردم
نیگارا! رهحم و نینسافت له دل دهرچوو، به بی رهحمی
به سهرتایایی (راجی) دا به فرموو، وا نه لئ: پردم.

(۸)

سورچینکی نه لسه تریکی روخی، وا جهرگی گیراندم
به سوزنکی به کول تا کو به یانی عیشق نالاندم
که دهنگی نازی هاتو، رهنگی گو لهنه ندی بریسکه ی هات
وه کو هه موری شموی نیسان، دوو چاری تازی گیراندم
به هرق تینی راخویریم، شو دل به هری شیرینو دوو بالا
به تاوی ته رزه بارانی، بناغهی ژینسی رووخاندم

۱ جابولقا، ناوی شارنکه، تمنها ناوی هه یه بوونی نییه.

۲ زبرجمد (الزبرجد): بهردنکی گرانبهابه وکو زومهررد.

دیوانی راجی

وهكو لشكر، خمت و خالی بهتالان بردنی دل هات
وهكو مشكه ههلاوهسرام، دلی پیر ژانی لی ساندم
هموو دهشتی خمو تالیم، رهشو شین داگهرا یه کسر
هفتا ناخر سپی و سووری گولی خونینی پشکواندم
منالیکه وهكو دل، قهلفه تم چندی له باوهش گرت
که رووی نوورینی یاری دی، ههناوو جهرگی قرچاندم
تعماکاراننه پزیم، نهشگه یستمه دلبرم (راجی)
بهلنی، لیم داوهدا تا سوورو ههولم خوارد، نالاندم.

(۹)

جاننا! وهره لای من، دانیشه کهنارم
بروانه وهفای من، ههر شیوهنو زارم
نهی دۆست به لهجه، جارئ مبه رهجه
یهك باده به پهجه، پیسی بهجکه دهسارم
وا دل بهخهبر هات، خونای جگر هات
سعد تیرو تبهبر هات، بز پۆحی ههژارم
وا غهرقهیی پۆپۆم، ههردم له خمی تۆم
نیزیکه که بتخۆم، ههرحهههه که لهسدارم
تا دهر بهدهر نیکم، ههر قور بهسهر نیکم
سووتار جگهر نیکم، بئ جیرو ههوارم
نهی دلبره رهعنا، خۆشقاممتی زیبا
گهر دهکسوژی نیتا، ماچن بجه زارم
(راجی) بهسهری تۆ، گهرا له خمتی تۆ
تا جیلره دهی تۆ، من ههر شهوی تارم!!

دیوانی راجی

(۱۰)

جاریگی نـمـبرو، دلبره کـم بیتـه کـمنارم
نـمـجـاره مـه گـمـر بیتـه قـتـالی دلی زارم
نـمی سـمـزده، سـمـروی چـمـمنی باخی بـمـهـمـشی
خـو لاده لـه ریزی قامتی دلجـزی نیگـارم
دل دوزه، جیهانـسـوزه، هـنـامـم لـه غـمـریبی
پـمـژمـورده یـه، پـامـالـه، گـه لـا ریزه هـمـوارم
دـه ردم، لـه نیگـاهی قـمـده چی چـاری خـومـاره
بـز نـمـقدی شـیفا، مـونـتـمـزیری سـیـو هـمـنارم
بیمـارو سـراسـیمـه دل و ریح و جگـم مـام
شـیـواو و گـر فـتـارم، زینـدانـه حـمـسـارم
نـمی ریحی رـیوان! پـورسـشی نـم خـمـسته هـتـاکـمی؟
تـاکـمی بـه هـمـوس؟ یا وـره، یا بـیـره دـهـسـارم
تـا مـه یلی نـمـز ریا زیمـه، شـا هـانی دوو چـاوت
شـایانه، کـه شـایی کـمـنه سـمـر ریحی هـمـژارم
مـهـحـروومـه بـه کـوللی، وـه کـو نـم بـمـندـه لـه خـمـان
هـمـر کـس کـه بـلـن، دلبـمـر نـمـبا سـمـبرو قـمـرارم
بـز قـمـصدی سـمـری (راجی) یـه دئ هیجـری دلـارام
تـا هـمـنـه فـمـسی بـادی سـمـبا بـن گـول و خـارم.

(۱۱)

ده لئین: مـهـجـوبـه لیم تـوزاوه، نـیـستا بـزه بـن سـمـبرم
لـه نـاشـادی دـلـم بـمـرگـشـته یـه، نـتـزیکـه گـمـر بـمـرم
لـهـوی تـرسم نـیـبه گـمـر بـمـرده بـازی رـاهـی عـالـمـم بـم
بـلا شـمـر مـنـده یی یـارم، کـه تـوزی دـامـمنی بـگـرم

دیوانی راجی

له گۆشهی مه‌حشره‌دا دێتم راده‌وستم، تا به ناخر دی
له رینگهی دۆزه‌خیشا، راده‌خهم سو‌ججاده‌یی نه‌جرم
نه‌تۆ، مه‌تجووعی جه‌یوان و نه‌بات و جه‌وه‌رو عه‌ق‌لی
هه‌تا لێتم دوژمنی، مه‌حزه، له‌سه‌ر تۆ دایه‌یی قه‌برم
وتم: تۆ سه‌روی، با من سه‌ری‌سه‌ر به‌ت‌گرمه‌ ناو باوه‌ش
وتی: سه‌د سالتی مه‌حشر نا‌گرت تینه‌رده‌دا، جه‌برم
نیلاهی! سا ده‌وامی ده‌ی، که دایم مه‌ی به‌گه‌ردوش خا
سه‌کوونم که‌ی له وه‌سه‌لی یارو پرتی ده‌شت و چیا نه‌گرم
قه‌لای به‌ختم وه‌کو (راجی)، له‌مه‌رجی سه‌ست و رووخاوه
له شاری گاوارانا، موته‌زیر بۆ (هوسه‌)وو (خدر)م.

(۱۲)

ئه‌ی سه‌نهم! نیسته له‌به‌ر عیشتی تۆ، من ده‌رده‌بده‌رم
بینک‌سو، خه‌ست‌ته‌ن و، په‌ر خه‌فمه‌ت و قوربه‌سه‌رم
گولشه‌نیکت هه‌یه په‌رژینه له‌عالم، نه‌هه‌ما
نه وه‌کو من، که ده‌که‌ی قه‌ته‌ی ده‌سه‌رو جه‌گه‌رم
تسو خودا، بیکه به‌خیری سه‌رو گۆزی بابت
بده ماچینکی له‌به‌ت، به‌گه‌ره که‌مه‌ال و هونه‌رم
به‌میستی، سه‌خت دلیسی چا نیه، ره‌حه‌نیکت بی
قه‌ده‌جی به‌اره ده‌سه‌م، هه‌لقه‌یه‌ی به‌اره که‌سه‌رم
له‌عه‌لی تینه‌راوی هه‌به‌وو یارم و نه‌یده‌ام، وتی:
هه‌سته خه‌ترابه به‌رۆ لینه‌ره، که هوسه‌نوله‌شه‌رم
نا‌گرت‌کی به‌هوسه‌سه‌ره سینهم، دیسان
به‌سه‌ری دوو که‌ه‌لی چاوم، به‌ده‌لی وه‌ک جه‌سه‌رم

دیوانی راجی

نا عیلاج، له تسمى قاییه کمت بیته جزور
چ به سرگو و چ به وه حشمت، سمنما! نوسه فرم
رهق و وشکو کزو گیزده بی سمد داری فه نام
چ ره فیتی که بیرسی له حریفی، خبیرم؟
ناوی بیعاریه کردویه لبیر خزی، (راجی)
همش بمر نمو، به قیاسی چ ده بی؟ بهرورم.

(۱۳)

تاقه سواری عیشتی دوچارم، له ری دانابزم
گهرچی قوماروشه جنگی دل، له جی دا نابزم
خانومانانه له کورچی باخدا، خونچهم که دی
من وتم: بزج عاجزی؟ جانا وتی: بزج عاجزم؟!
بم بمر سینو ممانمی، چونکه گهخی زاهیه
گهرچی خزی لادا، به راستی، دهستی خوم برد بیدزم
تا خمریکی گهستی لئوی شه کمرباری تز بووم
هینده بسو لئوو زمانی خوم بجنم و بیگزم
پنچوانمی پنچه کمی، پنچکمی دلی پنچراومه
دهستوانمی دهسته کمی، بهتوویه دهستی قاقزم
کاسه که لاهم، که مبرو دوگمی که نهخرینگینوه
چاروی هه لدینتی بهرووما، بهشکه کویز بی ناحزم
هینزی کومه لپهرووم خستزه دلداری، به لام
چشنی (راجی) گیرهوی سمت کارسات و قهلبزم.

(۱۴)

له بازارای جواناندا قهلاشم
له کرپارو فرۆشیاران بهلاشم

دیوانی راجی

که فرمیدیکم به خمیاری له دنیا
به تمنیایی، مه گسر حق بی، وه لاشم
به خوم دلخوشو، باوه پر له هیوا
له رتی هوزم، دران کوشو کلاشم
دهمی عیشقم به بالاو چاری کورده
دهمی سودای میو بمرگو معاشم
به تیشه، (باوکه نازهر) دار نتاشی
به پیشه، من هوای دلدار نتاشم
له کاتی، حالتی کوردم ره چاوکرد
نتاشم لاسمری خوم و براشم
جمماتی مستیو بمزم و زه ماوهن
که تیکنایچی به بومباو ره شاشم
سبا خیرابه، کوردان به مهروهه که
به بوغوشی، همتا بیژمه ته، باشم
له نایین و رهوشتی باوگو بساپر
زیادم کرد، ته یاترؤو سینمعاشم
نمروک هر باوکه کوشتی دهستی چمرخم
نممن تالانکراوی بیرو راشم
دلتم بهو دلبره ی ناواته خوشه
که بیته باوهشی یژانسی باشم
له هه لسنگانی چمرخو کاری، (ژیکس)!
به پیشی کس نه کومتم، هر له پاشم.

دیوانی راجی

(۱۵)

له عالممدا گرفتاری کمهنندی خانمدانیتکم
شهرزهی دهستی چهرخی رومستی خانم فلانیتکم
شومنکم دیوه، سا عومری درتژم ناخیری خیره
له ماچو باوهشو بوزو مژنی نوجموانیتکم
دهمیتک بوو، بهشپاوی زوقو نوشی نمو نیگارم بوو
نمییسته دس به باچو، سر بهتاجو، خوش زمانیتکم
نومنده هاتم و لین لانددا، لوتفی که کرد یارم
نیتروا تینهگم شاهی چوارقورنهی جیهانیتکم
نموی شاهانو بهگزادانسه، بهرزو تهرز نمدامه
قرانو مرگه، بزیه دل، بهموی خاوبن قرانیتکم
بهنازو، نازکو، شوخو، جیهانگیری دلسی خه لکه
منی بیتکس له شرمانی، چ بی گیانو ژانیتکم
ولاتی گرته دس خوئیو، سمری (راجی) به سعودا دا
منیش ماوم، له داوی بیتکسیدا ناتموانیتکم.

(۱۶)

جانا! به خودا من که له بۆت خون جگهرنکم
همردهم به غهمی رووسی تز غمرقی ختمهرنکم
بگرم بنی ممکولتتو، بمژم سمری کولتت
تیشوری دلسی بیماره، خهریکی سهفهرنکم
بیبسته له گهردمو قدم، هلقهیی زولفت
بروانسه چلزون عاشقو، چۆن جیلوه گهرنکم؟!
وهختی که خهرامان نهچیوو، دینسوه مه کتعب
چاو پسر له گورلو لالهیه، دل پسر شه کهرنکم

دیوانی راجی

دل یز قهفسی پهنمده کمت توتویه، قوریان
جاری به ودها فرممو، بکه چاره سرنکم
بن رهم ودها بمییه، خفعت کوشتی نعمال
بوز ماچی دهمت، سوزو بلنسمو شهرنکم
تابوری غمت، کوته خه یالو دلو که لکم
نم لمشکه ملیاره، منیش هر نفرنکم
همردهم ودهکو بولبول، که له ناقاری گولنکم
هیرانو سراسیمه، سمری سیبهرنکم
نمشو له خوم دیوه روخو گردنی، (راجی)!
نه گوشم، نهمژم، بابگزم بروی قهرنکم.

(۱۷)

به نمرۆزی جیهان نارا، سمری هتایه سز، سالم
گیاننکم له تاریکی، خردها هتایه بن سالم
لمسرموا زهمهریری غم، به تیشکی روو نه جاتم بوو
له گریه گمردن وخریسی دلان زاماری چهنگاتم
له قویکمی کیتی تاس و سمر، له رهنگو بوی همناسو سمر
هنتا ناوا نهمین پۆزی روخی، ناوایه ناو سالم
له میترگی سینوو معدا، درهوشا سموزه، رهنگاورهنگ
به سیمری لیتو دهمدا چوو، نسیمو شتیخی سمر سالم
به ناوازی ملو بولبول، هممو دنیا گولنهشان بوو
به وازی بینکمنین هانتن، کچو ژن، پیرو مندالم
تمنافی، تازه بنیاتی هممو هوزی سمر اوو گرت
نیتر باوی نهما تازه، شمرو تیتالو فیشالم

دیوانی راجی

قسمم بسو چاره پری نازهی، وهکو بازی سر نمنگتون
همزارو نوسمدو پهجاو دوه، فانوسی نیقبالم
مهفهموو نامرادنکه، همتیوو بینکسو و زاره
له خمم هه لگرتتی دوریت، به قورنان ریستمی زالم
بلی نهورزه و ماسی به مانگ ریژی حمل نه گری
له قارهو بارهیی مینگل، چ حشره دهوری ره شالم!!
که ژاوهی سووکی میزگام، به ژاوه هازه رازاوه
به تیپی سونبول و سوسمن سپران دهشت و کمندالم
به رهنگی نمرخوانو، خونین و، سوزو زهردو لالعو گول
نمدا خول دهوری دونیا، ریژی سیمای یاری چارکالم
نه لینی سیلداره، و دل بز ههواخوایی چوه سر کم
که تیماری بکمن سوزو، نسیم و دهشت و شامالم
تهری و گهرمی، نه جوشینن مه کینمی کاره بای گشتی
گلژی گول، وهکو دل، هاته گیرسانی سهری قالم
له میرگو باخی کومه لدا، همزاران روو بریقمی دی
له رهمل، نمتیریهی به ختان هه لاتن، وا نه لن فالن
نوهی بهرگی سپی و سووری گولنی پژی، نه لن شاهم
نوهی نه جمی به سوزی گرت، نه لن من میرو جهنرالم
وهه مه پیمانسو به زمی، دل و دلداری سو خوشی
بنوشین، تیکه لئی یهک بین، نمتو شیرین و من تالم
فوتسزگرافی خه یال، ناماده بی بز ره سی بهر چاوان
هموو چهنن بکینشرین، قیسی خال و زهیره مقالن
به دوربینی تماشا دینه گهردوش، خانهیی پاشا
هموو په ربوت و نابوت و کزو ره پژی نشکالم

دیوانی راجی

نه گسر شازاده وو شاهن، نه گسر دیندارو گسومراهن
یملکو دوو دینه سر شایی، دلی والمو گولئی نالم
شوو پوژم نوما، کاتی بههشتم هاته چمرخی ژین
به کامی نفسو چاوی گمش، هممو گمل بوته ناوا تم
به رووت گمشووموه، همشرم کرا، پیم بمخشا جمنعت
که برگی سوندوسو نیسته برهقی پوشیوه نمسالتم
که شیخیک چل چلهی دییی، بلی نهم جژنه بی جیه
بلی نمی فیتنهیی نیمان و دین، هلمه گره نوبالم
له تو من تازه دس هلناگرم، نمی شوخی شارو دی
نه گسر سا پمل په لیشم کمین بدهم سگ، زوتیل و زیوا تم
بههارانه، به بارانی سروشکم میرگ رهنگین بوون
له خندهی لیسوی شه کرینت، شوکر وا سافه سامالم
له ناوچاوانی قمشکم، چوو زه کاتی پارو پترارم
له دلتهنگی، همناسم کوته سووتانی پمرو بالم
گولمو مارهی بیا، بولبول، به باغاتی جهفا وهر بوون
حهیا کی نه یکری؟ بی خاونه مهنديل و ده سمالم
نیتر سریمسته هرچی مسته، سا راوهسته بییمسته
به دستان، ساغ و خسته، هر بیمسته، پال بده پالم
له هلبمستانی (ژیکز) دا، هممو هینزو ژباتیکه
کهچی همرده له بازاری فنیش و کونه پوستانم!!

۱۹۵۲

(۱۸)

لمبر دهر دو بهلا، بهم شیوهی پیریمه مندالم
به نیسبت قامستی یارانموه، تیفکره من دالم

دیوانی راجی

نه گهرچی دهم بدهدم ناگر ددهم، فامی سهفا سووتا
به یهك شوئم نهبوو بن دۆست، له بو پرسینی نهحوالم
له غمخانی فیراقا، تیپهیری عومرم به تاریکی
له چارنکم نهدی زهیراتی دیداری خست و خالم
به کووی خوئی تیپهیردا، چاره نوژی بادی دامینم
که پیوستی بکا، با، بیته کینتی تۆزی نامالم
به هر لادا برۆم، مانندی عیشقی من نییه هرگیز
له هرچن دابنیشم، میسلی نابن یاری چاوکالم
له سر عومری عزیزم، پیمده لئن گریاوو روو زهردی
به قوربان! چیبکم بو رهنگی زهر دو سووری عودالم؟
نه لرزم، هر که تشریفه له هرلا هاته بهر چاوو
له سایه حوسنی تۆیه، پایمهال و بسی دلو لالم
وه کو هیلانهیی زهنبوره جهرگی من، له بر خالت
به داوی سهنگساری بگره یاره ب، مامی یهك خالم
لیباسی شوق دهبیری، نوعه روسی وه سلی لیونالان
نه لئن: (راجی) له پهردی قودرته با بیته سر مالم.
(۱۹)

تۆ (با)وو من خزانم، یا مانگی، من کتاتم؟^(۱)
یا رۆحی من رهواتم، یا معنی، من به یاتم؟
چاوت به جامی باده، شاهیکه مست و شاده
ره حنیکه شاهزاده، ده مینکه پاسمواتم

۱. له شوینیکی دیکه دا ده لئن: (تۆ بادی من خزانم، یا ماهی من کتاتم).

دیوانی راجی

مسوت نافهیی تتاره، زولقت به حلقه ماره
رووت کانگهیی بهاره، گیان، گیا پروان^(۱)
نخشت وه کو وهنوشه، بینخوش و پر درهوشه
قامت چناری حوشه، من تهیری بی نیشام
بهختی فقیری دلرهق، گمر لینی بدن به مترق
ناگونجی جن بکا لبق، بز نهوجی ناستام
تو شاهی من نسیم، تو بزرز من فقیرم
تو تیفو من حریرم، تو فیکرو من جننام
محبوبه هاته گوftar، فرموی به لینی مهیار
(راجی) مهیتره نشعار، تو سووکی، من گرام.

(۲۰)

بهخشیومه به چاری به لکت، جیسم و ژیانم
دامناوه له رنگی هوهست، زهین و گیانم
چن هاتمه سر چرخ گیانبهخشیو خرمت!
هر گوم بوو لیسر لینی شه کربارت، نیشام
بم دیمنوه، مات و قه لندرم و دنالم
لمو زولقه هزار داه، نیت نابی نمام
گرژنوه کت، شرحی همور رازی بهمشته
وا چاکه، بکم من به جنان، کاری جینام
گمر نابه لمدن خالو خمت، بز همدافی دل
ناتومی نزه دیتسه تهقین، هر نیگم نام

۲ لمنوینگی دیکه دهلن: (رووت منبعی بهاره، نیمرؤکه من شولم).

دیوانی راجی

کئی بیٺی که له دس گوشه‌یی چاوتم بستینی؟
کئی بیٺو له رینی وسل، بخا باری گرام؟
دل‌بسته‌یی سه‌وزه خدمت، نوخته‌یی ده‌می خونچم
سرممستی مویو خنندوو سه‌یرانی چه‌مام
تاکی به دلی سه‌ختموه، نایا به‌زه‌یت پیم؟
نم چنشتوره هینشتا له دست، تامی زمانم
هاوینه دلو، پایزه غه‌خانسه‌یی (راجی)
زستانه له شیوه‌تمو، به‌هاره له گولانم.

(۲۱)

له چارم فیتنه ده‌ناچن، نماغی دینو نیمام
به‌هشتم بۆ تمواو نابن، جه‌هنم دینه سربام
نیراده ویتزی کرده‌اره، خمره‌کرتسی همموو کارئ
له‌هر پیچو گهرنکیدا، همزاران داوه بۆ گیانم
له کاخی عزیزتی ماتم، له بورجی ره‌سی هه‌له‌هاتم
به قانونیکی سرخ‌زشی، پرمرکرد ده‌ستو گهرفانم
هویتی تمون و بازاری قه‌دیمه، نم تعه‌للایه
که هرکس چی نموی چاویک بگیترتته ره‌زو بانم
سما بهم پوژده رووناکو، ده‌ساردهم عمره تاریکه
به دوو بهش به‌شکراون شت، وه‌کو هاوینو زستانم
به‌شی من عاجزی و تویو، به‌لاو ترسو نماغی بیٺ
ژبانم نسته تیناگم، دوی مرگیسه رسزوانم
سیاحتبازی نم ده‌شتو بیابانه، گیانی پاک
له له‌شدا پیس بووه بویه، زه‌فر نابا به یارانم

دیوانی راجی

مجالینکی گھلنی پان بربنہ، ہرچی ماندو بوو
بلنی دانیشہ تارنکی، لہ ژنر سایمی درہختام
نممن تا کولہوارو دس بمرارو گران سر بم
نمیری داوی کوردانو، دروو سوتندو بوختام
خوا یاریدہیی (ژیکو) نندا بز ہیزی نم ہوزہ
نمبن وہحشیو نمسکیمو جنوکشم یتنہ سہیرام!!

(۲۲)

زیندووکھوہ نہجا تو خودا عہقمی رہمیم^(۱)
لم رینگہیہ ہر توی بہ خودا عزمی صمیم
یبنجگہ لہ تو کی چارہ دکا جمرگی بریندار؟
چند سالہ کہ لم بمرہرو ہدیوانہ موقیم^(۲)
بم لہجہوو بم لارہ، مہگر دنیہ تماشا^(۳)
بوی ساغیہ دئی، لم دلی پر دہردو سقیم
سہچاویہی دل، داغی غممو لالہ نونہ
بم نارہقہ نوشاوه، بہلئی، پیرو قدیم^(۴)
سہیرانی رہزانی گولو گولزاری گرینہ
وامی سہفہری گیانہ، سہرخشیو بیم
پہڑموردہیی ناپڑہیی کاکولو موژانم
تیراوی سہروچاری بہہشتی بہ شمیم^(۵)

۱ لہشونینکی دیکھا دلن: (زیندووکھوہ نھجارہ سہم ! نینکی رہمیم).

۲ لہشونینکی دیکھا دلن: (غیری تو ج کس، چارہ دکا جمرگی بریندار؟ چند سالہ کہ لم گولنمنی ہجیرنہ موہیم).

۳ لہشونینکی دیکھا دلن: (بم لہجہوو بم لارہ، مہگر دنیہ عیافت).

۴ لہشونینکی دیکھا دلن: (سہروچاویہی دل، داغی غممو لالہ نومہ بم نارہقہ جوشلود بہلن، پیرو قدیم).

۵ لہشونینکی دیکھا دلن: (بہڑموردہیی ہولایی جمرکیشی موژنم تیراوی سہروچاویہی سہد فہترہ شمیم).

دیوانی راجی

(راجی)! سده فی من که زمانی ترو تیره
وا دیاره له دیوانی شهیی، دورری یتیم^(۱)!!

(۲۳)

نو شوخه ده کا غارته مالو دلو دینم
یا ره بی نیمین، که ده من یار نیمین
نو پرچمو کا کوله، نه کا کولو ترازوم
هرچمنده که عیاره، له معیاری نیمین
بهم چاره دل نارامه، دل نارامی نماره
هر غمزه به سد تیره، هاتوته کمینم
غم، هاته دلی پر غم و خونناوی خه یالات
وا ژاری فیراقت نمتکینیتسه برینم^(۲)
قورسانی لبو کولسو دوو چاری خومارت
نم نیو ره مقی رجه، ده منی بیره سرینم
جاری نمبو نهی دلبری عیار، به ماچی
پر شوقی بکی، نم دلی پر خون و گرینم^(۳)
مهیلی له هواداریه، دوو سونولی گیسوت^(۴)
چی داره له تاروی شهرری ناهی به تینم؟
زاهید بده بر تیغی جمالت، وه کو جه لاد
تا پزلی جنوکان نه خزینیتسه جهینم^(۵)

۱ لهسویزنیکی دیکمدا دهل: (راجی! که زمان بن سمدھی من، به تمامنا بهگیره له دیوانی شهان، دورری یتیم).

۲ لهسویزنیکی دیکمدا دهل: (غم، هاته دلی تمبو خونناوی خمیالات هر زهری فیراقت نمرزینن له برینم).

۳ لهسویزنیکی دیکمدا دهل: (جاری نمبو نهی شاهینی عیار، بهلوتفن هه لگی بهوفا دیدھی پر خون و گرینم).

۴ لهسویزنیکی دیکمدا دهل: (محبووری هواداریه، دوو سونولی گیسوت).

۵ لهسویزنیکی دیکمدا دهل: (تا شووی شهتان نه خزینن له جهینم).

دیوانی راجی

(راجی)، له هه‌موو کرده‌یی پر مایه که ده‌رچووم
داغی سمنمیکم له دلا ماره، غم‌مینم.

(۲۴)

ماتم‌یکى تازه بۆ مه‌یدانى ژین په‌یدا نه‌کهم
پۆژى مهرگى خۆم له نوقى پهرچمى ناوا نه‌کهم
سهر هه‌لینه، هه‌لبره چارت له بازاری هه‌موس
تا بزانی نا‌و و‌الای سۆز چلۆن سه‌ودا نه‌کهم؟
ئینه ناسیارو، نهمن شیتوهی غه‌ریم بیتته پوو
پینچه لاده، جه‌زنی دل، له‌ملاوه وه‌ک نه‌ولا نه‌کهم
سرخه سه‌وزو نا‌ل بگرێ ده‌ستی یاریده‌ی به‌رین
جه‌رگی هه‌لقه‌چاوی خۆم، بۆ ده‌ست‌پیری ورسا نه‌کهم
من که به‌ختی گیان نه‌کهم له‌م شاری عیشه، بی ریا
کس بناسم یا نه‌ناسم، فه‌رق نا‌کهم، وا نه‌کهم
ناوی گهر بینن، نه‌زاهه‌ت پر ده‌بی ئیمان و دین
پۆژى جه‌شرم را نه‌بین، جه‌ننه‌ت پیری تو بیا نه‌کهم
دادی من له‌م شاره‌دا، نا‌په‌رری نه‌ی خونه‌چده‌م
بۆسه وا په‌ر زارو دل، هه‌وار نه‌کهم، هیوا نه‌کهم
گهر نه‌لینی پۆژوو‌گهرم، زه‌رده‌خنه‌ت نه‌مه‌باته‌وه
به‌رگی نیلامی نه‌پۆشم، کهرده‌ی ته‌رسا نه‌کهم
پین نه‌لی دامه‌ردوی، (کاکه ره‌سول)م نه‌مکوژی
من که باده‌ی مهرگ فرکهم، دیاره نیشی چا نه‌کهم
چونکه شای شه‌تره‌نجی عیشه‌م، چوومه به‌ندی شاره‌خی
سه‌رکز ماته‌م، وه‌لاتم، گهرده‌نی نا‌زا نه‌کهم

دیوانی راجی

من کوری عیشتم نه گمر جاحیل و گمر پییم، نیتر
پهیرهوی باوکانمسه، گمر چاک و گمر بی جا نه کم
ناموی لهم کاته کورتمدا، هونمر دهرخم لهلات
بۆیه وهک چاوی دزان، تا خۆم پهنادهم را نه کم
جگ له رۆحم، قیمتی ماچم له باخه لدا نییه
وا رچای (کاک نه محمد^(۱))، و، پیغمبرو مولا نه کم
تا ملم کهج کم له مزگوتو، به خۆم بییه روو
رمبو هۆری دل، ج شینخانه به نیلله لا نه کم
(راجیا)، سد کس نه لێ تۆ هممیری په یانه نی
من که خۆم ناسیوه بۆچی ختم نه خۆم، بپروا نه کم!؟

(۲۵)

تا به کمێ خۆم تووشی دهر و عیلمت و سودا نه کم
سا به چاوانت قسم، نهجا ههوس پهیدا نه کم
بۆ بناغی قمر و هه یوانی سه فاو و شهوکه تم
هه لکمینی کینوی سبرو، قۆنگره ته قوا نه کم
وا مهزان، من که سینکم کم به هاوو تانه جۆ
حمز له نازی نازکانو، کولمه یی زیبا نه کم^(۲)
دائیما سۆزو نیازی کوردی دلدارم هه یه^(۳)
دل له باغی پهرچم و بالا به کمێ ره عنا نه کم

۱ مەمبەست لە حاجی کاک نەحمەدی شێخە.

۲ لەشوونێکی دیکەدا دەلێ: (حمز لە نازی نازکانو، جەهریبی زیبا نەکم).

۳ لەشوونێکی دیکەدا دەلێ: (دائیما سۆزو نیازی کورد تۆرکاتم هه یه).

دیوانی راجی

بیتکسی، قازانچی له کوئی دیتته بمر دستتی تکا؟
هیچ نمبن، سا خۆم به داری دلبرئی والا نهکم^(۱)
مهرعبا نئی نازنین، دلداره کئی نازک بدهن
وا به عیشقی چاره کانت، ممشقی نملاولا نهکم
من وه کو رۆژی هه لاتوو، دیمه نافیاتی بتان
شیت نبوم، بۆج خۆم به تووشی چاری کم بینا نهکم؟
من که نوستادینکی پیری عیشقو سۆزو جیکه تم
بزو مساتیل همرکسن بیتت خواهشی نادا نهکم
(راجیا)؛ چاری خه یالت لایه قی رویی دلبره
بۆیه وا نیستا رمووزی یه کدلیی نیما نهکم^(۲).

(۲۶)

له کوئیی میهنمتا مردم، نهمندهی کاری بی جا کم
وه کو مووسا، وه چاکه روو له جیلوی تووری سینا کم
به عقلمو عیلمو عرفاتم، له گهلم تو چیم که پی نه کرا
بزاتم چۆن نمبن وهختن، دلتم مهجنوونو شهیدا کم
نه گهر دهستم بگا دوو چاری دوژمن هه لکه تم، قوربان
خردا نیکر ایمان نه گرن، دلو دیدهم له تهقوا کم
سراسر مهنزلی جانان، له توحیدا موزه یسن بوو
له وه سلی تو نمبن جانا، سوپاسو شوکری مولا کم
زیادی نیعمته جانا، لاسر لعلی لببت ماچی
نه گهر نیحسانی ته کلیم، به شوکری نمو موحه دلا کم

۲ لهسوونینکی دیکمدا دهل: (هیچ نمبن، سا خۆم حمریضی ناھویی سهحرا نهکم).

۳ لهسوونینکی دیکمدا دهل: (بۆیه من نیستا رمووزی معریفهت نیما نهکم).

دیوانی راجی

که دیدارت موکپرور بوو، له دیدی جمعه مهختووبه
نیشانی ساعت زوری له خوتندندا، له فوقها، کم
سهبای ختمم له گونزاری خسوورم هاتووه، (راجی)!
به یادی غونچمزاری شو، دهماغم چاکه گولسا کم.

(۲۷)

دهستم له همورو جینگه بړا، روو له نشی کم
سیس بوومو وشکبووموه، یا نهختی گمشی کم
چاوت که پری بنگه، پری مهیکده می که
تا دس له ملی مستیو ناوازیی نی کم
شو پرچمه، پسرژنی گولو سنیو ههناوه
شو بهژنه گولندامه، شمین سا قدهغمی کم
لیم لاده نیت شینخی ریا، چیکه درو کمی
کاری که به توی کم، بهخودا نابین به می کم
با قهل بفریو، کوتره باریکه بیتنی
میدانی منو تزیه، شووی ناشین دهی کم
من هر خمی توّم پینه، دلشم به تو بهخشی
تم نیوه غممش، با له دلی مامخممی کم
رهنگی گغمی کولمته، مالوسکه دهبستی
خرمانی سرو پرچمی تو، گمر به شنمی کم
نیستاکه به سرهستییه وا دیمه کهنارت
تاکمی به ریا، روو له دهی گیسکه گولمی کم!؟
(راجی) که گوناه، کارمه تا یوژی قیامت
پاک ناچوه، گمر له همورو بهحری مهلی کم !!

وچاننداری و گمداایم بن، نیت رومی خزم له شا ناکم
 به رووتی رۆژی دواایم بن، بسه داوا له خوا ناکم
 نموی سرخۆشی دوو رووسی و، ههواوو بادهنۆشی بن
 به پوولی ناموئی، من ههقهیرتم نارهوا ناکم
 بههشتم پنی فرۆشرا بن، به گیانو مالو مندالم
 له نهم مهیدانه کورتعمدا، ههرا ناکم، ههرا ناکم
 که نارهنجی ههسوو تیردم، به چاکتر هۆز دهرچووم
 ببن عهقلی، له شهرقو غهربهوه پشتو پینا ناکم
 به خزم باهرهکم و هۆشی ههسوو سوود و زیانم بن
 نیت یارنک نهناسم، خۆم به شهیتان ناشنا ناکم
 نهوی سمر چهوته، ترسو لهزوی خۆی بهسیه ههتا سرگی
 له گهل زۆردارو بهدخوشا، نهمهنده خۆم تهبا ناکم
 نهگهر دووباره زیندوو بینهوه، یا نهبنهوه مهردوم
 که پینکه لپینک ههسوو بمرن، بهشی خۆم خاک چا ناکم
 نهگهر بن خاوهنه نهم چهرخو بازاره، چیهو چونه؟
 که مادهدهش بو تبعیت بن، به معنای شارهزا ناکم
 نهزانی؟ هینهده تو بهرزی، له ژووری چهرخی بنیادهم
 که قوچت هاتو زگ زل بووی، نیت فرقت له گا ناکم
 له نیرو مینوه، تا یه کهتر بناسن، گهروهتر، ههقناس
 ههسوو مندالی کۆزنک بن، چ پهنگی لیکجیا ناکم
 شهپزهی کینوو سارامو، وه لاتم بوته مارانگاز
 له پاشمر پینشی هیچ هیزیک، بلن (راجی): رجا ناکم.

(۲۹)

تا قیامت، مه یلی چاری کال نه کم
 روو له داوی زولنفو دانمی خال نه کم
 لانیوالی، گوئی له کمر ناگرم ده منی
 جگ له دلبر، خوم له عالم لال نه کم
 گمر بوستم من برانبر رووی تو
 چمنتموله نوا له رزوم تال نه کم
 گمر بنوشم من له بادهی چاره کت
 دل له دوزخ سد کمرهت خوشحال نه کم
 وا له قاپیتا نمانائیم به سوز
 بز خوماری چاری شزخت سوال نه کم
 زاهیدا! منعم مه که گمر مهی بخوم
 وهک وهلی، من کاری بی نوبال نه کم
 یار له باسی کوشتم نمدوی، منیش
 بهخششی دوو لیسوی، رزوم مال نه کم
 وا بمر دلدا نهباری تاوی خورین
 چمندی چاری خوم له رووی سامال نه کم
 روژی مهحشر، من له جورو زولمی یار
 (راجیسا!) تسلیمی عمرزوحال نه کم.

(۳۰)

خودایه! من له دردی بن دهماغی خوم و گمل چبکم؟
 له گمل روینتمنی میحنمت، به شمشیرنکی کمل چبکم؟

دیوانی راجی

که من ناواریی مولک و و تم من بم، ده دست و پی خسته
له ساحتب نه قریباو نمپو، ره فیکی پینو پهل چبکم؟
وهره نسی نازهنینی من، به ماچی لیوه کی نالت
بمبی تو غیری داغو دورد، دهستی خوم له مل چبکم؟
له زنجیری فیراقت، بمستور مات و مه لوول مارم
له زورداری جهمالو حیددتی لاری فحمل چبکم؟
چ ناشووم، به رسوایی سهرم هیناوتیه سر خاک
که من خاکم، له لالو سمزهواتی میرگو مهل چبکم؟
بمبی من، نهی نیگاری شوخی سربستی به عیشو و ناز
نمبوو جاری بفرموی: بن فقص له تهیری دل چبکم؟
زه مانعت دوژمنه (راجی)، چ تدبیرت نییه نسلن
نییه رنگی منیش وک تو، لسمر نه م داوه سل چبکم؟.

(۳۱)

له دنیا دا نه گمر دورجی معیشت، دورجی عادت کم
لسمر کورسی تهفه ککور، هر دهبی خوم نه خشی راحت کم
له موددهی عومرما ساتن نمبوو خالی له خم، حالت
لسمر گهغی خففت نمدی، له کونجی نستراحت کم
به عیشتی نمو گوله، نمو شوخه، نمو کورده پمیری پرویه
تعمامه گمر خم و تالیی، همموو نم ناوه غاروت کم
به تمننازی تمنافی زولفسی داممزاندو، داممزرا
له خهیمه شاهی خالی چاری پینورسته بهشارت کم
ده لیلنکی ههیه، ده لالی چاری کالی نمو شوخه
له عهینی گوشه گیریدا، تعماشای کاخی عزیزت کم

دیوانی راجی

کولادوم، هه لکراوم، خانه سووتادوم، چ بی بی تاوم
به نویندی رسالت، گمر له نم دنیا به رحمت کم
له هرچی های و هزیه، باهری دل دینه بر گویان
بهائی بز حال پرتشانی، نمین نم نرخه ماملت کم
مهجالی زولجه لام هر نمبوو، یاره ب، جهمال و مال
به هه بیست تییکوشم، هیمنتی خرم سرفی بیدعت کم
شمالی دلبرم و اهاتو، راستو چوپی و هر گیسرام
وه کو (راجی) که تونکم به دم با، رو له خرمست کم.

(۳۲)

خوزه بنوشین نمی سمنم، جیگه به جیگه، دم به دم
باده به باده، نمر به نمر، سینه به سینه، دم به دم
نووری روخت که هه لکرا، زینته بز نهلی هموس
نوخته به نوخته، خمت به خمت، تورره به تورره، خم به خم
وهختی فیراقت گریمه، دیده به دیده، دل به دل
گونه به گونه، کز به کز، چاره به چاره، یسم به یسم
وهختی رسالت خنده مه، سوز به سوز، چل به چل
خونچه به خونچه، گول به گول، لاله به لاله، نم به نم
مسخره زولقاو خالی تو، دست به دست، مو به مو
دانه به دانه، رو به رو، سایه به سایه، هم به هم
قیدی دلم محببته، روزه به روزه، شو به شو
کیفه به کیفه، پر به پر، هلقه به هلقه، کم به کم
بزمه برزی و بیمه دووت، خانه به خانه، کون به کون
سیله به سیله، ری به ری، باخچه به باخچه، چم به چم

دیوانی راجی

حدهغه نهمین ماچی دهمت، جومله بهجمله، لیتو بهلیتو
جیلوه بهجیلوه، قف بهقف، خه لوه بهخه لوه، جم بهجم
(راجی) یه موشتاقی قعدت، سوکنه بهسوکنه، دهر بهدهر
هازه بههازه، هز بههز، گرسه بهگرسه، غم بهغم.

(۳۳)

گه لئ سوورام، نهمیسته ناره زوی سهیری جیهان ناکم
به روودا کهوتووم گمشتی به په رگاری زه مان ناکم
له رووی راوو شکارا، تیری غمزه ی خوسره وانی من
به خوزایی که ناچن، خوم به نیچیری گران ناکم
نومیدم بوو، به سهیزی نهوده میدی باغی روخساری
درو یا گیزی میحنعت، له خمرمانی خمان ناکم
مه لک بوون دستو دامینی پیری رووی من، پری عمردی
لسمر بز، تانه کیشی قعدت گولوی ناسمان ناکم
که دلبر، بهو گولی ناو پرچم و کاکوله خوی دهرخا
نه گمر خود بیته چارم، چوزن فراموشی جینان ناکم؟
له سوزو لوولمیی تاساتو کاساتی لمیی ساقی
له گهل کاروانی ماتمندا، دلی مسم رهوان ناکم
که چوویه ممرکزی دلبر، شهمنشاهی ولاتی عیشق
بلن (راجی) گه یشتم، جا به هیچ لا کاروان ناکم.

(۳۴)

دیده کم، یاریده کم، جهرگو همنام، گیانه کم
دینه کم، ناینه کم، نامینه کم، نیمانه کم
سووره گول، نارامی دل، چاو پر له کل، گوهمر لمعل
سوزه کم، پیوزه کم، نوروزه کم، نیسانه کم

دیوانی راجی

نیوہ شو، خوش بیرہ خو، نخشینہ کمر، ناسک بسرہو
بازہ کسم، شاابازہ کسم، شانازہ کسم، جانانہ کسم
نازہنیں، خوش پینکمنیں، ناواتی ژسین، هاواری دین
راحدہ کسم، رہ حراحدہ کسم، نیرواحدہ کسم، مستانہ کسم
سیمبیر، عمترو گوہمر، شیرین کسممر، ہی دز نمزہر
زیزہ کسم، نازیزہ کسم، پاکیزہ کسم، پھیمانہ کسم
خوشہ کھی، سرخوشہ کھی، مسی نوشہ کھی، پرچوشہ کہ
پژڑہ کسم، پژڑانہ کسم، مانگانہ کسم، سالانہ کسم
داحدہ کسم، بیدادہ کسم، پردادہ کسم، پیرلاحدہ کسم
باحدہ کسم، بوشناحدہ کسم، سرشناحدہ کسم، نرمانہ کسم
چاو عرہق پر، لیتو خفتت بر، کولہ ناگر، دل بہ گر
گنجہ کسم، بسی رنجہ کسم، نارنجہ کسم، رنجانہ کسم
پنجہ پنجھی، لہنجہ لہنجھی، قیتو قنجھی، خشتو خنج
یادہ کسم، خوش یادہ کسم، ناصادہ کسم، خندانہ کسم
سینہ کسم، یاسینہ کسم، ناسینہ کسم، تاسینہ کسم
کاسہ کسم، سریاسہ کسم، گیلانہ کسم، تاسانہ کسم
نی سنم، گول خونچمدہم، نارنجیمم، قامت عدلم
شاهد کسم، ہمراہ کسم، شاہانہ کسم، دیوانہ کسم
رہ ہمتھی، پر ہیہ ہمتھی، شیرین خمتھی، ہر شوکمتہ
خانہ کسم، مہخانہ کسم، بتخانہ کسم، ترخانہ کسم
شدنگہ کھی، پرشدنگہ کھی، گولرہنگہ کھی، دل سندنگہ کہ
لاسہ کسم، ریواسہ کسم، بلباسہ کسم، گورانہ کسم
بانو عرعر، قعد سنویر، شوخو دلیر، نہیشہ کمر
نرمہ کسم، سرگرمہ کسم، جی شرمہ کسم، گریانہ کسم

دیوانی راجی

چار شہینہی، دلفرینہی، خُونوینہی، عیشق چین
گیانہ کم، بیگانہ کم، جیرانہ کم، جہیرانہ کم
سرو و بان، نارامی جان، رُوحی رِوان، شوقی گولان
چینہ کم، خارتہ کم، دروتہ کم، خمرمانہ کم
بیرکوڑی، عاشق دڑی، ہی خونمڑی، گول دارڑہ
زادہ کم، نازادہ کم، بہگژادہ کم، کوردانہ کم
ماچہ کھی، لالیوہ کھی، وک سیوہ کھی، خستہ کینو
سامہ کم، نارامہ کم، نارامہ کم، نامانہ کم!!

(۳۵)

مردم لہ غسما دلِ بَدِری، ہیندی پیرِ کم
سوودی نہبوو نم کیسہیہ، خرم بڑچی خرمِ کم؟
بہختی سیہم، نمندی، وہ کو خالیو پیرِ کم
جاری سری نم تہیرہ، بہ دہندوکی ہلِ کم
قیری سیہی لیتیکہ، سد کعبہ پرووخی
با دہستی ہوس، قف بہ قہفی گمردہنی تو کم
تا رنگ و روخم زہردہ، لہ دنیا دہگریِ باس
معلومہ لہ روی گول، کہ دہین رنگ بہ تو کم
بم ناہی منہ، یوڑی روخی کوتہ بلندی
دل بڑیہ دہلسی، بم قندی دلسارہوہ شز کم
وازی نییہ لہو گنڈومی خالانہ، رِ قسیم
سر نمو کمرہدیزہ، بسرہ لای خمرمانی جو کم
نہی رُوحی رِوان، لیمگمیریِ ماچینکی لمبت کم
خز، بادہ لہ ناو شووشہیی خوی نابی بہبو کم

دیوانی راجی

له فزم وه کور ههنگوینه، به ژه هراوه مو به دهل
کئی دئی؟ له گه ئی، نیسته ههتا مەرچ و گرو کهم
(راجی)! له ورسائی که خودا بیهشی کردوم
تا قامی قیامت، چ ده بن شیرو و رو کهم!!!

(۳۶)

نهم کچی باده، به هیچ جوړه ته لاقی نادم
نیوه بو سیکئی به سد مولکی عیراقی نادم
سەر و کاری ههموو کس، عیشق و فغانیه تاخر
جئی خوری مەرگی به سد تاقر و رسواقی نادم
ساقیا! جامی عهرق بینه مهزایایی حوزور
به ههموو مولکی سوله یمانیه باقی نادم
دئی غم دیده نه گهر جاری بکا بزنی ورسال
چیکه بهر ده به بهی کوسی فیراقی نادم
باغوانا! مهبه دلگهرو، مه که په ژین، گول
وه کو شیخ رووسی شه کمر، من به سماقی نادم
لمبی جو باری سهفا، سهروی دل آرامی ههیه
روژی به زمم که هه ئی، راهی میحاقی نادم
(راجیا)! معمله کستی خۆمه ولاتی رهنگین
به ههموو میللهت و مولکیکی سیبای نادم.

(۳۷)

به سۆزی دل، به ناله، چه شنی کو کسوم
سهرم پر جو شه، بهرگی زهرده، دوو پروم
سو یای سهر کیشه مه یسدانی دل نه گری
له کوورهی شۆرو شهوزارمه هه لجوم

دیوانی راجی

کهنندی زولفو کاکولت، بهجاری
نه کا بنندی مرارو گیان و نستوم
نمیتیم، ره بیسی بی ناگر بسووتیم
نه گمر بی زوق و نوشی دیمنی تووم
به تیژی خنیمری موژگان، پهله دل
نیت بز کوت کوته، ناو جمرگی گرتووم؟
نه کمی لیمان بتوزری، هرچی قسوما
معترسن، من لهبر دستا که خزش خووم
سه نفر، هرچمنده مایمی ناله مباره
به لام نه مجاره هستا بهختی نوستووم
له ترسی شیخ، نمین هه لیم به دهشتا
نهوهک بمینسن نمشکینن تهرارووم
به لنی (راجی)، دیاره سوزی نیمه
له دلتهمنگیم و دوو چاری خموالووم.

(۳۸)

لمم وه حشتمه من تووشی چ شاخ و چهقمنی بووم؟!
گیژده بی سر پرژی، چ دارو دوهنسی بسووم؟!
گرتت به جنیونکی، ژسانم به تیجارهت
وهک تازه همتیونکی، که نیمرو به تمنی بووم
دهتوتسه دل، هروره کو شمعنی که بسووتی
بابسته بی سودایی عهرهقدان لهگمنی بووم
لمم بهحری خه یالاتی تس، نیزیکه بخنکیم
وا بزانه نههنگیکه، به تووشی گسزهنی بووم

دیوانی راجی

هرچمند نمرئی خوتنی دوو چاوم، له غمی تو
بسم خوتنموه، بروانه چ خاوهن کهنن بسوم؟!
هاتو بهی من لیره نه فرموی چیه؟ قوربان!
سهودازدهیی قامتی نازک سممن بسوم
(راجی) له قیامت که بلین: چیت بوو له دنیا؟
بئ مالو دلو، عاشقو رهندو ره بمن بسوم!!

(۳۹)

هرچمنده به ناهه کمی قهله ندهری، هاتو چوم
هر وازی لئی نه هیتام، هتا بردی نابروم
بیستورمه کهولی ره قییب، ده بیاغی نییه به لام
لینی ناگهرتم عمیزم، نه میسته تا نه یگروم
شمپولی چاوه کاتم، بسم روو که دینه خوار
ساتن به رهنگی سوروهو، ساتیکی زرده رووم
له وینمی زهره داری، دارو برودی (کویه) کمت
فرمیکمی چاوه زارم، نه شورتنن شوره بسوم
جیلوی شکوفه کانی خمتو خاله تازه کمت
پازایموه به شموبای نارمزویی ناهی زوم
تریکمی عقیقه کانی لیسوی به زرده خمند
پرتمو نه خاتمه سینمی ناسمانی پر نجوم
نمی گیانه پر نیشاته کم، نمی چاری دیده تم
نمی یاره دلقریوه کم، نمی شخی ناو قوتسوم
کمی دینی به ره می تازه، به (راجی) نهدی هموس؟
بینجگه له تو شک نابم، لسمر خاکی مبرزو بسوم.

دیوانی راجی

(۴۰)

(ناز)

لمسایمی خواوه، خوا نانی بریسوم
له نیشوکاری کوممل، تنی تریسوم
به غم، وا کولسوارو دل نه خوشم
به وننمی کاله کی بل، داتپیوم
له دایکم بسوم، سرم هر دهرده داره
له مندالیوه پیر بسوم، داچمیوم
نه (خونسا) مو نه (من) ام، نیر بسوم له لای خوم
که چسی وهک یه خته یی تازه خمیرم
له بر بن بابو داکسی، دهر کمناری
تممن چل سالوم، هینشتا همتیوم
نموی چاره بینسی، وهر نسووری
نه لینی درکم، له چاوانی چه قیوم
جهنمدم پر نه کم، رژی قیامت
له عالمدا، که من داوی بسزوم
نموزنمی سنگماری و نالسمباری
دیاره، وا له دور شانی خزیوم
به نسپی، و، کینچو، میشولمو، همزایی
له بن باری فهلاکت، داهمزوم
نموش عومره، خوا داوتنه به من تز؟
حیاسیشم نه کمی، رژی نمدمیوم!!
جزای ناخوشی نیردم گمر بدی، خوش
پشیمانی، بلنی تازت کریوم

دیوانی راجی

که کاری خوتنه، هر عقل و نه فامی
هزاروی دهر لمتی پینکدا سیمپوم
کسی گمر هاته دهر گمت، کموته هاوار
دهرت کرد، هروره کو گیانی له قیوم
رجا، ناوی رهشی پیندا پژاندروم
حهیا، تیخمی حه یاتی داد پر سوم
ریا هاتو، به ریشی خوی پینادم
تاما، بنندی تهمامی هه لکه نیوم
چ سهیره؟ پژژو شو من هر گر سوم
معازه لالا، به بیتری پینکه نیوم
له خوشیدا، له گمل خه لکی چ بوشم!
له ناخوشی، که هر خوم، نژوو نیوم
لمر گه بجان نه نون خه لکی، هممو کات
نمن هر ورده بیره، زبرو زبروم
(عوزیر) پینغم بمرم بیستوه له قورنان
که زیندوو کاتموه نیسکی بز سوم
(خه لیل) یش هروره کو من بوو، لمدس هوش
هه لاتو کردی ناوا، شاخو شیوم
غه لمت بووم، نو کسینکی ده ستریز بوو
نمن هر ده سبروو خو نمر سوم
نیتر (راجسی)، همتا ماوی بنوشه
غممو، تالوو، ژارو، ژانو شیوم.

۱۹۵۳/۷/۱۰

دیوانی راجی

(۴۱)

من پروتو و ده جالی تۆم، لمم گولخمندا کسوتوم
فی محزنکم حق لِّلَسَاتِلِ وَالْمَحْرُومِ
هرچمنده وتم: جاننا! همسته وده لام بز سوود
ناخر که نه هاتی تو، رژیشتم و من تیچووم
ساقی قده دحت بیننه، دانیشمو، هه لئده ستم
بز هرچی ده لئی فرمو، من خادیم و تز مه خدوم
موترب بخه کاری سوز، سد عوود و بهابو چنگ
شادمکه، هه لئسینه، بهینیکه به غم نوستوم
دلبر تز تماشاکه، بهنگم له پروا رژی
نه چاوی سپیم و ناخ! نازانی که من چون بووم؟
ده ستم که له کمی گرتم، ماتم سری لیساندم
سد کویره دریم کیشا، بهختیش له تله می بستم
یار هاته ئیشاره ی ناز، (راجی) په له پهل هیچه
ده ژمی به خفمت تا دی میقاتی ده می معلوم.

(۴۲)

من له یارو یاره ران و نازکان بینگانه خۆم
پس به ده رگانه شمالو، جینگه ناگرخانه خۆم
دل بمسوزو سینه پر ناھم، له دوری دوستان
وا پراگنده ی زه ماتم، بیگسرو تاقانه خۆم
تو له تلهعتدا وه کو باخی بهمستی، جیلو ده
من له نالین و خرۆشا، مورغی گوستاخانه خۆم
دائیره ی گریسو خرۆشم، ممرکزی و یران نه کا
شین و قورینواغه، سمر پر خمی خوشخانه خۆم

دیوانی راجی

تمی خودا، مردم له تاوی عیشوویی بالای یار
تو شهمنشاهی عمومی، ساتیلی دهرگانه خوم
بو نیازو بهزمو رهمسی گهردشی مهخانه تو
پر غممو، ماتهمزه دو، گهردن کهچو مستانه خوم
کولیهی بهختم، رهواجی دنکه جوینکی نهما
(راجیا)! سافی سپندو، رهنگی نیوارانه خوم.

(۴۳)

له ناو بهحری فیراقت، بانهخنکیم
کنارنکیم له دهستا بگره، دهریم
غولامیکم له دهرگانهمی ویرالا
له شورا، گهر تو نازانی نهمن کیم؟
له میهنهتدا، لهر پهنهانی کولمت
به چاوی زاهیرو باتین، دهگریم
که ناگرخانهمی عیشت به گر هات
له دهری عالممو، هر من دهسووتیم
له رنکهم وهفنه گهر ناکهمی، نهمزانی؟
عهجهب نابسی وهکو بهمنزین نه گهریم!
به بی تاوی حهیاتی لیسو خنددت
لهر من عهدی وشکی بی، نهریکیم
به نیوه نیلتیفاتیکی، نهمزانی
له بنهدی نامورایددا دهسووتیم!
حهیبا! گهر دهرسی حالی چارم
دهمنی پر موهجی خویناوه، دهمنی دیم
له تاریکی شموی بهختم به شوعلهی
مهحببت، بو دیاری ماچی دم دیم

دیوانی راجی

نه گمر شادم، وه یا زارو نهمزارم
له یایمی زولغم، تاینم بمری پلیم
له یارم متلعبه یهک بۆسه، (راجی)
بلا، ترسی دل و دینه که یلیم.

(۴۴)

با له خانمی عوشه‌تا، کارنکی ده‌ستوری بلیم
تا درهوشی روی ددها، ناله‌یکی ده‌یجوری بلیم
من به کامی لینه‌کانت، غاتیلیمی عیسا بکم
یا به‌یادی قامستی تو، نایمتی (تووری) بلیم؟
چهنده وه‌فی تو بکم، مابه‌ینه وهک نه‌روز سما
جا مه‌گمر هر بز مه‌سل، می‌صباحه‌کی نوری بلیم
چاروی شوخی یاره‌کم هرچه‌نده کاله، پنده‌گا
با نهمن جارئ به‌گویری سینوی لاسووری بلیم
باسی دره‌یایی دوو چاروم کم، له توفانی فیراق
یا له گمریمی دل هموای ناهیتی تهن‌دووری بلیم؟
چیم له نیزیکی حه‌یبیان داوه، وا مه‌دحی نه‌کم
قاعیده‌ی وایه به‌دایم، زه‌له‌له‌می دووری بلیم
باغی حوسنی روممتت، نمی دلبه‌را پازایسه‌وه
با به‌ناهمنگی عیراقی، لاله‌وه سووری بلیم
تا له غه‌ئانه‌ی فیراقم، شینی ناشادیه من
چاکه‌هاوارو فوغان کم، حالتی ره‌نجووری بلیم
(راجیا)، بز زولغی دووتا، تا به‌تا بیخوتسه‌وه
نوخته‌نوخته، خمت به‌خمت، گمر نهمی گه‌نجووری بلیم.

**

دَلَم پَشكۆ، دەرۆن تەندوورە قوربان
هەناسەم سەردو، تەن مەغموورە قوربان
تەماشایا رێژەنى خوتىناوى چاوم
دەلێسى لێشاوێهەگەى ناعوورە قوربان
لە دوورى تۆ، سەبەیان و ئێواران
لەبەر مەدەى نەزەر دەبجووورە قوربان
كەرەم فەرموو لە تۆزى رێگەت، ئەى دوست
كە چاوم دوور لە تۆ، بى نوورە قوربان
دەماغم رۆژو شەو پىر شۆرۆ جەنگە
دەلێسى هیلانەبى زەنبووورە قوربان
سەر و رووت بۆ هەموو كەس بى جىبابە
چ رەحمىكە؟ لەمن مەستووورە قوربان
كە رۆژى رووى تۆى پۆشيوە هیندو
گوناهىكە، بە ئەو مەغموورە قوربان
قورپى كۆى كەم بەسەر خۆما لە تاوت
دَلَم تۆراو، دايم دوورە قوربان
هەميشە چاوه نۆزى دەستى ساقىم
جگەر خشتوو، تەن خاپووورە قوربان
بە (راجى) روو ناكەو، مېرەبان بە
لە خەندىكى لەبەت مەسرورە قوربان.

تەرزىكى جگەر رەنگە، خوتنى دلى بى دەستان
بۆ مەشقى خەت و خالى، موزگانى دژم وەستان
نەشئەى قەدو بالاگەى، شمشادى بە بەر با دا
شيوەى سەر و كاكۆلى، رەبىخانەوو موخىستان

دیوانی راجی

دوینا له هه‌وای عیشتا، چه‌رخیکی شلک پینه
زه‌رپیک بوو سه‌ما چیتستی، هر گیزه وه‌گو مه‌ستان
ناسایشی هر مه‌نزل، سه‌بری دلسی بیچاره
لاکین به‌ج دای بوکتی، عقل و دل و دین هه‌ستان
عه‌نقایی زه‌مان عیشته، ره‌نگی که به‌جاو نایی
ناساری له‌عالمدا، به‌یدا وه‌گو ته‌رده‌ستان
ناوینیی بی‌زه‌نگم، وه‌ختی که به‌ره‌و روو به
نیستا که له‌دووری تووم، رامخستوو ه‌ه‌نگستان
(راجی) مه‌ده ئیعلانی چه‌ری نه‌مه‌ل و عیشتا
موفلیس له‌هه‌موو لایین، چه‌و ریزه‌یی پابه‌ستان.

(۳)

یاری گیانیم لسی نه‌که‌تیه دوژمنی دینم، زه‌مان
قاره‌مانیستم نه‌که‌تیه شین و نالینم، زه‌مان
داغ نه‌خه‌تیه چه‌رگی گه‌ش، به‌رگی په‌لام پی‌ته‌ده‌ی
نوقره‌ناگم، ناخه‌وم، هر خزمی نه‌فرینم، زه‌مان
خانه‌سووناوی چه‌رای چاکه‌م، ج بۆنسۆ دئی له‌ژین!
شیوه‌ن و غه‌وغا نه‌گیزی تو به‌شوین ژینم، زه‌مان
خاکی خۆمت کرده‌گردو سه‌نگه‌ری باس و هه‌را
شانی به‌رزت گرته‌ناو داوی گه‌وزینم، زه‌مان
دانش و هۆشت له‌بیری بی‌ره‌وی پر کرده‌مه‌وه
تووزله‌ت لیداو، زله‌ت لیدام، بن‌چینم، زه‌مان
چونکه‌له‌م دوینایه‌دا، جیگه‌ی سه‌عاتیکم نیه
وا نه‌زانم له‌و سه‌ریش، بی‌ناوو راشینم، زه‌مان
هه‌رچی نه‌یکه‌ی ییگه، گۆمی قوول مه‌له‌ی خۆشه، ئیتر
نامه‌وی ناوونیشان و هۆزو ئایینم، زه‌مان
دۆست و دوژمن گشتی لیت هاندام، کینه‌ت خسته‌دل
هیچ زهره‌ر ناگه‌م که‌پووت و قووت و غه‌مگینم، زه‌مان

دیوانی راجی

پایه‌مانم کی گه‌لی خوشیمه، نهک بکمی به شا
چونکه حق خوی بیکسه، ناوانه ناسیم، زه‌مان
هرچی هاته رینگم و خوی خسته باو‌ه‌ش، بۆ تکا
تۆ دهرت هینا له باو‌ه‌شم و له با‌لیم، زه‌مان
من کورپی جاران و تۆ ههر گانه جورکی تری
نایه‌یه بهر دل به چاوی پر له نه‌سیریم، زه‌مان
گرچی (زیکۆ) مایه سووناوه، که‌خوی ماوه له‌خوی
هر نه‌لی: من به‌سمه خۆم خوینداری گولچیم، زه‌مان.

(۴)

له دس چوو عقڵ و دینم، به جیلوهی رووسی نارداران
به بهر - با - مدا له‌بهر باده، سه‌رو مال و دلی جاران
له با‌خی سۆزدا عاشق نه‌بن ئوستادی بولبول بئ
نه‌هک عومری به سه‌ریا سه‌ر به‌فرسەت، چه‌شنی هوشیاران
که مه‌ولا ره‌حمی زۆره، گهر له گه‌ردەن به‌ستم ئۆبالت
فیدایم موتریا، خۆش، هه‌سته لینه‌سه‌ری سازی بیداران
ئیتز ییشه‌ی قه‌دیمی تۆ، سه‌راپا لوتف و ئیحسانه
به‌ره‌حمی خۆت بگه‌ه‌نام و ده‌رحم سا له‌هاواران
حه‌ییا! کی له‌ناو دوو دوژمن، جیگایی نه‌مکینه؟
وه‌ره یاری، نه‌جاقسه‌ده، سه‌نەم، یا بگه‌ تیرباران
نه‌گه‌ر سه‌ختم، نه‌گه‌ر نه‌رم، له‌ نا‌هم وا دیاری دا
توو‌اوه جیسم و لینه‌ده، تکه‌ی ئیکسیری رووی یاران
له‌لاین که‌وتوو‌ه (راجی)، له‌لاین نووستوو‌ه دل‌به‌ر
وه‌گو من به‌ختی به‌سراوه، له‌ سارا یا له‌تۆ شاران.

(۵)

ئهو کۆمه‌له‌ کوردانه، ده‌لیسی شاهي زه‌مانن
خۆش فه‌م و خیره‌د، حیرزی ملوکانی جیهانن

دیوانی راجی

وهختن که نهچن بۆ شهرو شوڤر، ناگری زهیتن
وهختی تهنهلا چاپک و، وهک ناوی رهوانن
وهختن که نهبن ناوی ههوهسبازی یو مهستی
گولزاری نیرهم، لالهیی دامهن ههمه‌دانن
خاوهن هسهب و رندن، بیساکن و مهستور
رهنگین قه‌لمه و، خوڤ خمت و، شیرین، به زمان
مه‌جووبن و، سه‌ره‌رزن و، شاداوی مه‌لاحمت
دلدارن و، هه‌موارن و، هه‌ر زال و به‌سامن
بۆ رۆژی هه‌را، هه‌روه‌کو عیفریتی به هه‌لمه‌ت
بۆ دوزمنی سه‌ر، ئافه‌تی پسر ناوو نیشان
هه‌ر تابه‌ه، گه‌رده‌ن که‌چی نه‌و کۆمه‌له‌ نابن
مه‌ردوودن و، فه‌رتووتن و، بی‌عقل و نه‌زانن
هه‌قناسن و، بی‌باسن و، ده‌ربازی ته‌م و غه‌م
زانراوه له‌ دنیاوه، هه‌موو نه‌هلی جینان
(راجی)! نیه حاجت به قه‌لمه بیخه‌یه نووسین
سه‌ره‌رزی هه‌موو عالمه و، عالی، به مه‌کانن.

(٦)

به‌زم و هه‌وایی گولشه‌ن، بۆ نیمه بوو ده‌رخشان
تا لوتقی گول نه‌بینن، دل زاری کونجی زیندان
وا عومری من به‌سه‌رچوو، تاکه‌ی جه‌فا بکیشم
خوا بگرێ وه‌فاکه، ماچیک له هه‌ردوو لیوان
وهک لاله‌زاری رۆوی تو، هات و نه‌سیمی نه‌نگوت
پێویسته گه‌ر حیسابم بگرێ له‌ ریزی رهندان
میخه‌ت زه‌ده‌ی برۆتم، تا تاق و جووته بۆ فی‌ل
قوربان! وه‌ره‌ بنۆشین، من خورپه‌م و تو خه‌ندان
رۆحم له‌لات به‌جیما، هه‌ردوو ره‌نی به‌یان بوو
من سوتند نه‌خۆم، دلشیم، حاشا نه‌چۆته هه‌جران

ديوانى راجى

سهرمه سى غه مزه يىگم، سهودا ده ماغى تىرى
قەت رەنگ نيه له گەل تۆ، رۆستەم گە بىتە مەيدان
دەل دايمما خەريگە، بەم گوو رەيى خە يالان
بۆ جۆشى تىرى ئولفەت، يىسوودە چە کوچ و سندان
زويىن بە دەن مە تاگەي، بىن رەحم و بىن زە کاتى؟
رەحم و زە کاتە يىويست، مەردەم لەسەر موسلمان
يىموت: بە ماچى چاوت، گەردن گەچم، وتى پىم:
(راجى) رجا گە ميک بوو، کردت بە بەحرى عوممان!!

(۷)

نەم خاتو هەواو ناو، گە بىن ناو، بە يەزدان
هەر فىرى ديموگراتىيو سەرچاوه، بە يەزدان
بەرچاوه يى هۆزىنگى ئەدەبىيە روو زىن بوو
نيمرۆگە يە دوو چاوى بە گل ماوه، بە يەزدان
عيلم و هونەرى داوه بە با، گوردى خەريک ماو
مەندىلى لەسەر دوزمى خۆى ناو، بە يەزدان
باشاوو گەدا، عالم و خاوم مەرو رەنجەر
هەر ئىگە بە مەوجىگەوه خنکاوه، بە يەزدان
بىن تانە گە خۆم گەدە سوپەر، بۆ سەرى ميللەت
بۆ شووتە ونىم، سەد لەپى لىداوه بە يەزدان
نايىنى؟ چاؤون باغ و مەزاري دلى دوزمن
رازاو تەسەوه، تازەوو پاراوه بە يەزدان
ماتە مزە دەوو گەوتە يى بىن باري فەلاکت
ماوين و دلىش پەست و پەشوگاوه، بە يەزدان
بىن قونبەلە، بىن تائيرە، بىن موخىقى غازات
ئازۆت و ئوکسجىنى مە، هەر ناو، بە يەزدان
نيمانە سەرو سىرەتەى کارو، دلى باوهر
دەل وشكى مەعاريف بووه، گوشراوه، بە يەزدان

دیوانی راجی

هر زاهدی غه‌داده، ئیتر چاوه‌نواره
مردن به‌سهریگاتهوه، ناکاوه، به‌یەزدان
هر شیخی مل ئه‌ستوره، به‌به‌رمائی ریایی
په‌رده‌ی به‌سهری غه‌فلته‌تی داداوه، به‌یەزدان
ده‌روئشی مه‌گربازو، به‌رازی کولنی نایی
هر یه‌ک به‌سوالیکه‌وه پیرزاوه، به‌یەزدان
هر هۆبه‌وو هر هۆزه، به‌ناوبانگی عه‌شیره‌ت
دوندانی له‌گورنانه‌یی خۆی ناوه، به‌یەزدان
خۆ بیه‌ سه‌رو کۆکری جاجئی له‌ناو شار
وه‌ی وه‌ی! که‌ له‌ روو، پۆده‌ی لێداوه به‌یەزدان
بیری نیه، قومیه‌تی چی؟ لووسیه‌ کاری
خۆی بۆ به‌ری یی بیجیجه‌ کیشاوه، به‌یەزدان
پیرانی ردین په‌شم و خوری و موو، به‌قه‌ی پان
هر ئیکه‌ نه‌ئتی مستی له‌ که‌ر داوه، به‌یەزدان
خۆ کۆمه‌لی ناغهو به‌گو و سه‌ردارو گزیران
هر ئیکه‌ له‌ وئی پارووی، سه‌د چاوه به‌یەزدان
هر باس و قسه‌ی فیتنه‌گه‌ری، سۆزی کچ و ئن
سه‌ودا له‌ مل و گه‌رده‌نی هه‌لاوه، به‌یەزدان
ئیکه‌ ره‌ش و، ئیکه‌ سپیو سووره‌یی چاوشین
هر لۆمه‌وو هر غه‌یه‌ت و، هر راوه به‌یەزدان
باسیکی مشوورو گه‌ل و زانست و سه‌روکار
ره‌ش بۆته‌وه، له‌م لایه‌ره به‌ولاوه به‌یەزدان
هۆ کاکه، منیش مردم و مه‌رگم به‌گزاچوو
بینۆشه دووای من، هه‌موو تالاره به‌یەزدان
ئه‌وه‌ل شه‌رو، ناخر شه‌رو، ناوه‌ندی گه‌ج و گێر
هر بۆ من و هر بۆ توه، به‌زاراوه به‌یەزدان

(پشکوؤ)، جیہ؟ بہرزی وہتنت بی سہروکارہ؟!
ہیتی لہ دلی غمزہدہ ہمراموہ، بہ بہزدان .

(A)

وہختی نیسہ ئیستا کہ بیستی لہ ہہواران
وا پایزی رہش ہاتو، نہقومئ لہ دہواران
ناہی منی دل خستہ، کہ ناہستئ لہ دیوار
کہی خو دہگرن قامہتی شمشادو چناران؟
ناگر لہ جگر ہلئہگرتئن، بہ دەمی سارد
خو گہرم دہکن، چیلکہ نہکیشن بہ ہہزاران
بہرزین بہگول و سونول نہکن، روہمتی کافور
خوتی جگہرو دیدہ نریتزن بہ ہہزاران
خووگیرو، خواگیرو، دلئہندازو، ہہواباز
نیچیر نہکوزن، پایزو زستان و بہہاران
چند خوشہ بہ مندال و نہفامان، بگہزی شوق
نہک بیسہ قومارباشی سہرو کوئیہلاران
وہختیکہ، لہبہر قرچہیی گہرمایہ نوسووتی
کاتیکی لہشی، شہختہ نہبہستئ لہ کہناران
عومرت بہ فیدای ہلئہبی ماچیکہ، کہ ناچی
گیانت بہ ہہوای خندہبی، نپروئ لہ بہیاران
سہودا بہ ہہوو سال مہکہوو کانتئ بناسہ
بارہی ہونہرت، قہت مہخہ گیرفانی دہلاران
بو نہو گہسہ سوونتاوہ، لہ تاوانی بسووتئ
ہر ناگری نہو خوشگہ، بہ لادیوو بہ شاران
(پشکوؤ)، بہ مہقاشی بگرن بو جگہرہی لیو
گیانی بہ گہشی دیتہ بہرہو پیری نیگارن .

کاره ساتی هیرشی کولله زهرد

که وهختی ناشکرا بوو سووچ و تاوان
 بهلا وهر بوو، بهناو قهومی موسلمان
 له ساتی نۆسه دو بهنجاوو سنی دا
 ههزاران کهوتسه فریتسک باران
 له لایینی گمنه سووره زهنگی لیدا
 له لایینی درک و دال، زیوان و زیزان
 له لایینی بوو ته‌های خه‌رمانه ره‌شکه
 به دهس مندال، گه‌لیکی هاته سووتان
 سه‌پان و مامه‌جو‌تیار، دل به غم بوون
 ده‌ماری بشت و دل‌بان کهوته هی‌شان
 له‌نا‌کاو، جگ له‌وانه، له‌شکری زهرد
 هجوومی کرد، به سونگی هاته مه‌بدان
 به تیر و میوه تیکه‌ل، وه‌ک هه‌لاته
 هه‌لوعه‌و، تیری نا‌کا خاکی کوردان
 که سه‌یریکی هه‌واو نا‌وو گیای کرد
 هه‌موو بوونه عیش‌قازو گرانجان
 به‌ک و دوو سواری به‌کتر بوون، هه‌وایی
 که گرتی بووی زه‌مین و، پۆشی ناسمان
 به‌قینی کرد، به دهس نیمه نه‌فه‌وتی
 گه‌رای دانا، له وه‌ردو به‌مل و ده‌ستان
 حکوومه‌ت کهوته برسپاری نه‌هالی
 به قانونی زیراعه‌ت هاته جه‌ولان
 به‌لاغی دایه مه‌نموورو موفه‌تیش
 که پۆلیس چووونه سهر موختاری گوندان

دیوانی راجی

نمونوی هه لکهن، جیگهی بزانی
هه تا میزانیسهی گهن، گورج و چهسچان
که مه علوم بوو، له مه نموری مه للی
خهریک بوونه قسه و بهرقیه لیدان
وه زارهت کهوتکه ته خیسسی مه ساریف
به دامه زانی چه ند لیژنه له گهنجان
به هه زنو رۆژ که متر، نهو کوللهی زهره
زیاهه، کاکه! ونه ی ناوی توفان
به سوتهی خوی موخه ووهل، (مستفا بهگ)
که مه نموره له کویه، بیکی جافان
به بارخانهی جه لب کردن، عه قاقیر
سه م و گوییسه که پهک، بن حه ددو حوسبان
له شهرقی کویه، داینا دوو موراقیب
نه وانیش (واجید ناغا) و کاکه (په حمان)
چ تیکۆشهر، نه بهز، گهنج و دلاوه
ته هه متهن، کیمیای، مه ردی مه یدان
که هه ر نیکه، به لیژنیکی کریکار
خه باتیان خسته دهشت و چۆم و گردان
تورومیلکی لوری، وهن فروکه
نه کیشی، گشتی پیوستی په زو بان
شوقیر کاک (نه حه ده)، وریاوو نازا
قسه و روو خوشو، لوی پر له خندان
له لیژنه ی تیه دا، نه من و (فهقن حوسین)
نیشانداری، جله و کیشو، قوماندان
دوو (عه بدوللا)، یه کی کویی، نه ویتز
دیژیکسی به ناویانگه، له (به زان)

ديوانى راجى

له نَسلى هۆزى گورده، (لاوه ميرزا)
دوو ئاموزا، بهلىن (توفيق و عوسمان)
موره تهب (مام تها) به، نَسلى خۆشناو
(سمايل)، حارىسى گهنج و خهزنان
وه لاغدارىكى عه تىكه، (كهريم بهگ)
سووارى نَسبه بۆره، وه ختسى بازدان
سهروكى ليزنه، (عهبدولواجيد ئاغبا)
غه فوورى، خانهدان و خاوهنى شان
سهروكى ليزنه يى (دۆندار) و لاي (گۆ)
حهويزى، گهنجى جيندار كاكه (رهحمان)
كه (ئىبراهيم)ه، مۆسيفا له جهنگا
هه مووى سهرخۆشه، گهنجى، گهنج و لاوان
هه موو، وهك پالسهوانى پۆزى داوا
هه موو ئوستادو، خاوهن ريزو مهعلان
هه موو پۆزى، له لايىن بانگو هاوار
كه له شكر هاته ناو تووتنان و مالن
(حسين خانوون)، كزو سه رسام و ساوا
له ناعوورو، پيازو، شه تل و، بيستان
سه دايى (يادگار) و (مامه زهينه)
له گهل (نحمده مهجيد) و، كاكه (قوربان)
كوره هيچمان نهما، مردين له ناو پاس
ده سوورد كهن، نه وهك بخوا مالن
له زهرفى چهند پۆزىكى، سوار بووين
نه بووين موخاجى جهك، بيجكه له دهرمان
كه ئيمهين له شكرىكى پر له نهرهت
كه مئى بووين، زۆرى كردين حهقى بهزدان

دیوانی راجی

به غازو قونبه‌له‌ی زهریره، به نیش چووین
که ئیشی پینه‌گردیوو، جه‌بشی ئه‌آمان
ئیتیر هاواری عالم، وا بئند بوو
تله‌می پۆشی، سه‌رو لاچاوی دینان
ده‌ممن (ئه‌لیاسه‌سوور)ی که‌سنه‌زانی
ده‌ممن (قه‌سرائی، ده‌میکسی خه‌لکی (کاوان)
ده‌میکسی (گۆمه‌شین) و (کانی هه‌نجیر)
ده‌ممن (کانی ره‌ش) و، لای (قازی به‌گیان)
له هه‌ر جه‌فهل، که روومان تی ئه‌گردن
له ترسا، جه‌بشی زهره‌ گشتی ئه‌خنگان
له ناو خۆمان ئه‌گرت، ئه‌و له‌شگری زۆر
به ده‌رمان و به شورکان، دوور له بوختان
به ساتن، جه‌فهلکه‌مان لی ئه‌گوشتن
شهری ئیمه‌و، سه‌روورو جه‌ژنی ته‌یران
گه‌لی جارن به به‌ر ئه‌زیه‌ت ئه‌که‌وتین
له‌جیی ناخۆش و نووسه‌ک پتوه نووسان
خه‌یالی هه‌نده‌سه‌و، ره‌سه‌و، خه‌رتسه
فریماندا، له خوتسه‌ی کاری ده‌وران
مه‌ئین بی رتوو ته‌قدیر، ناگرتن نیش
چ ئیشیکه، که نه‌یکا عیلم و ئیمان
به سه‌ردان هاته‌ لامان، گاکه‌ (ره‌حمان)
له رۆژی بیست و سینی مانگی حوزه‌یران
له‌گه‌ل گاک (ئه‌حمده‌) و (ئسیراهیم ناغیا)
له کرده‌و جه‌نگ و ره‌زمی مه‌، عه‌جیب مان
شه‌ویکی پیکه‌وه، زینمان به‌سه‌ر برد
به شمخال و، ده‌فو، هه‌یران و، گۆزان

دیوانی راجی

مهعلومه به نهم شوخیه، نهمگندهرو ناسف
بابهستوو سرگهشتهیی یهک نیوه نهعستن
(راجی)! چیه وهک ههوری نهجهل، شهکوه
دهگیری؟ نههلی تهرهه و مهیکهده
نیزیکه ههسستن!!

(۱۱)

له چین و تازی گیسوتنا، بریقه و جوششی رووتن
له موحی مهشعهلهی رووتنا، غولام و بهندی گیسووتن
له گوشهی چاوی مهخموورت، نیازو غهمزهوو نازت
له قهتلی نیمه مهرووتن، به دوو شمخیری نهرووتن
که مهر بهستی قهدی شوخت، چنارو سهروو شمشادن
شهقیقه، لهعل و یاقووتن، خهجالانی لهبی قووتن
له کونجی سینهما بهزمی خهبال و خاله دامهزرا
به تاقی زهمزههی عیشت، لهگهله بابی نهجهل جووتن
شهفافی چوو، سهما ناوی نهما، رووت ههنگرا، جانا
دووسهده هارووت و مارووتن، سهراپا خاکی ناسووتن
غوباری رووسی من چونکه، لهدامت خوداجو بوو
له عهرشا نهحمهده عیسا، موریدی شاهی لاهووتن
حهقیقه تکاریسه نیمرو، له عهقل و رووسی یسدادم
تهریقه تداریه، نهفس و ههوا مونقاده و سهرووتن
نهما سهبرم، تکا سهرم، شکا نهقدم، پسا جهرمک
به گردی، ههرجی ههمیوو من، له زیز نالانی جادووتن
له قایی خیر و نیحسانا، به قایی مهی که (راجی) به
دل و دیدم تککاری، لهب و زاری شهکهرخووتن.

(۱۲)

وهتهپههروهراهم، چ لادی، چ شان
کوران و کهنیشکن، له زین بهختیارن

گولم گہر پشکوئی، لہرووی گہنج و لاوان
نہ زمانہ لہ توخی بہماوو بہمارن
لہ نہورۆزی ہۆزی بہہیزو بہ بیرم
پڑان و، خڑان و، ہمزانی ہمزان
بہ قاتی دہ قاتی، قہلات و قہباتن
خہباتی خہلاتی وہلات و ہماوان
بہ ناتۆمی ہۆش و، بہ نۆشی جہمانن
بہرہو پووی ہومیدو، بہرو پووی وتان
ہونہر بہہرہوہر ہوو، لہچاوی گہلم دا
تہ ماشا! لہبارو، لہ کارو، لہ دارن
لہ فوجی نہقووچان، چ چاوو چہماوی
لہ رہنجی نہرہنجان، چ دہست و چ زان
لہ کونجی ترنجین، نہگونجین برنجی
کہ تیکرا دہزین و، کہ پیکرا دیان
وہرام و مہرامن، دوروست و مہبہستن
بہ داواہی دوزمن، ہلاوو ہلارن
لہ بورجی دلیری، وہکو شیرگیورجن
بہ نازایی نازو، بہ راوو شکان
نہگہر تہپی دوزمن، لہروو سہد ہمزان
گہلی من لہ پۆزی ہہرا گورگی ہارن
بہ زانین و مہردی و، بہ پیشچوون و بوردن
نسیتر خۆشہویستی خوداوہندی کارن
مہبونگیوہ (پشکو)، لہ سۆنگہی نیگاران
ہہموو کس دہزانن، کہ ئیوہ خہسارن.

ياره بى په قيسان له پهنائين به فناچن
 بو دهردى نه جل بين و، هموو سا به رچاچن
 وهك شخ و مهلا، بونه سفاپوشى زهمانه
 روو رهش نه متهن، زاهيرى، بو راهى سفاچن
 وهك شاهيدو ساقى، كه به زهوقى دل و مهستی
 نهو قهومه خوداينه، كه بو كه شفى دوجا چن
 جهمى گول و مول، نهرگس و شمشادو وه نه وه شه
 هستاين نه گهر بو قهدهمى بادی سفاچن
 هر كس له خسوسيكه وه ديتت، وهره سهيران
 قهومی به له ناوردنى نهو، هه لسگرى پاچن
 زاهيدا بهسه مه مينه، له سر له وحه بى عرشا
 سر نين كه نه مانه تۆ نه بينى، هموو قاچن
 (راجى)، تۆ بيارتوه له ديوانى دوعادا
 نه م جومله نه خوشانه، به دهرمانى شفاچن.

نهمجوره ده سيكسانه، له دینارو فلووسن
 راوتزى گرهو سه ندنى ئينگليزى بو رووسن
 هر نيكه به سازيگه وه نه م چهرخه نه گيرن
 عاشق به بمر و رووى وه تن و، روومه تى لووسن
 بازاری سرو مانه، كه مالى هموو مالىن
 ساتن نيه، سهد ده قهرى ئيحصا كه نه نووسن
 تيجوونى مه، پى هاتى وان، شوومى مه، جهز نه
 پوزانى گمش و باشى مه، هر شورش و بووسن
 بو يوزى زيانانه، نه وان كات و سعادت
 بو خير و شبرى شو به خه بر، جهشنى خرووسن

دیوانی راجی

رؤژتیکه، نوی سائی هموو کوردی قه لندهر
نم جهزئه بکن، بی شکه مورته ددو مه جووسن
تا نیمه هه بووین، خه لک نه یانداینی سهرانه
نیستا به سهرو مائی مه، گوومرگو موکووسن
نهمزانی، نه زاواین و نه زاوین، که نه تاشرین
دوژمن که به تووگی سهرو بهر، نوره وو مووسن
نمو خه لکه، هموو هارو به خوژیو له هه لستان
گوردینه بهسه سستیو، تاکهی له جلوووسن
بوچی نه تهوه گشتی بهسه رکهوتن و، نیوه
وا چاره رهشن عهینی خه لووزو عه به نووسن!!
به ریچه زهمان، موچه بر او، موچه زیادن
خه لکی له درووس، نیوه له بن کوتک و ترووسن
خمتان خه نه چاو، نیوه له بو دوژمنه گانتان
وا کاره کهر و عه بدن و، هیشتا که عه بووسن
(ژیکو!) وه تهنت زوره، بهشی هوزه که ناگسا
لاموایه، له بهر ته به لیبو زوره نووسن!!.

(۱۵)

له که ناری سهروی دلهر، به ته لب سکه ندرم من
به خوماری چاوی شوخی، له شفافی گوهرم من
به فیراقی نازه نینان، به ویداعی یاسه مینان
له شکهنجی عوقده چینان، به خودا قه لندهرم من
چه منی و سائی مه جووب، به له بی جه مائی مه هووب
به سهری خه یائی ناشووب، له که ناره بی دهرم من
سهری زولفی نمو نیکاره، دلای خسته سهر قه ناره
له ب و نازی تا دیاره، له دیاری خه نجهرم من
ده نویتن چاوی مهستی، به دلای بلند بهستی
له به می خومار رستی، به ههوا سعه ندرم من

دیوانی راجی

لکسی بهختی نابه‌سندم، بهری وه‌سلی خستو سه‌ندم
چ نه‌خوش و زه‌خمه‌ندم، تووشی دهر دو گه‌سهرم من
سه‌ری (راجی) گیزو مانه، به خودا بن ده‌سه‌لآته
نوه به‌ندی عیله‌ساته، چ به‌لآ به‌سهر سه‌رم من!!

(۱۶)

هه‌موو رۆزی به ملیۆن، ده‌ستو دامینی نه‌مان من
له‌گه‌ل ناھ و نه‌سف، په‌روه‌رده‌یی رینی جاویدان من
گولی به‌ختم وه‌ری، نیکسیری وه‌سلم خاکی تیکه‌ل بوو
به دم داوی نه‌مان، یا له‌بهر جه‌رخ‌ی زه‌مان من!
به چاوی خۆم ده‌بینم، وا قیامت رابووو نیم‌شو
که‌چی هیشتا خه‌ریگی کاری عیشقی نیشتمان من
هه‌موو عالم به‌گورجی نیسی ینکیناوو، یا فه‌ونا
به‌جاری، سه‌رگوزه‌شته‌ی پیرو لاوو دل‌به‌ران من
ده‌فه‌رموی، کیوی خه‌م تو هه‌لگه‌نه، نه‌و شوخه شیرینه
له‌بهر بنی ئیلتفاتی، وا ده‌زانن پالنه‌وان من
به کوللی سه‌برو هیزم لی براوه، من بریندارم
خه‌نهرمه‌ندو، زه‌عیفو، بی گه‌س و قه‌لب و زمان من
نه‌فیرم ناسمانی گرتوووه، هاواری نه‌ملاکه
که نه‌مشو بو خروشی عه‌قل و عیرفان، پاسه‌وان من
له‌بهر ته‌وقی که‌مه‌ر، خرخالی پیسه، به‌ندی نه‌رواحم
له پیی بارانه‌وه روح سووکم، نه‌مما سه‌ر گرانه من
نه‌مان نامانه هه‌رلا، دائیره‌ی عیشقی دل‌ی (راجی)
به‌لن، نوخته‌ی به‌راهه‌ر مه‌رکه‌زی جه‌وری بتان من!!

(۱۷)

یار هاته سه‌ر هه‌واله‌ی، نه‌م دل‌ه‌ی خه‌رابی من
ره‌سیدی کرد ده‌فته‌ری عیشقی بن حسابی من

دیوانی راجی

نهی دل بنائے تاکھی، نہ کیشی تو باری غم
رؤسی بہ بن نشانہ، ختی بن جہوایی من
ہاوارہ سا رہیقانی غمکیش و پر بہ لا
بن خود بہ دہستی خستم، ہواایی شہرابی من
سہبا و ہرہ بزائم، لہ گولشمن چ دائیرہ؟
لہ بہینی بولبولانی قہلندر بہ تابی من
نآخو بہ نازو عیشوہ، نهدا کامی بیکہسان
نہو نازہ نینہی دل بہری عالی جہنابی من؟
ہرچہ نندہ من بہ سوزو نالہوہ و ہرام نهدہم
نآخو کہمن نہ گاتہ، شہمی بن جیجایی من؟
(راجی) و ہرہ لہ پروویسی بہقین ہلکہ چل چرا
تا لہ عہ کسی حرفہوہ، بگریئ شہابی من .

(۱۸)

کن ہیہ گہر یتہ ہاوارای دلی پر دہردی من؟
کن دہکا دہرمانی دہردی ہمدہمی خواگہردی من؟
گہر بگریہم تا قیامت، نایا نوزہی پیکہنین
کشتی نابی نآوہ زاری نابہ کاری عہردی من
نالہ نالہم روزو شہو دیتو، نہ گہیہ ہیچ کہس
چی نہ گرد سہد سالہ لہم مہیدانہ ناہی سہردی من
دل بہ جارئ بوتہ باری ہوش و عقل و غایلم
پشتی خوم نہشگین گہر بیہاومہ دوزمن بہردی من!!
راخزی ماری غمی تو، کہوتہ ناو کونجی دہماغ
خوی لہ ناو سک نا بہ ہیزی بہختہ گہی نامہردی من
نیمہ ناوی غم بہ سہد نہ سہر، لہ مہیدانی نہمہل
وا دہ گاتہ چہرخی تویم، نالہیی شہو گہردی من
نیمہم ہر نآخ و داخہ، زینہم فریمسکی نال
خوتی جاوی خومہ بردی نابرویسی زہردی من

دیوانی راجی

هر گهسن هات و خهنی بوو، تیخزایه گهنجی بهش
درک و دالیستی نههیتاوه، براكهه! وهردی من
(راجی)، ده رگهی ویسات لی به قور گیراوه، سا
حالی توش وهك داشی ریسوا، كهوته بهرینی نهردی من.
(۱۹)

نایه ته سهه مهقامی دل، به شووریو جنوونی من
نایه ته کاری باغ و گول، به بولبولی زه بوونی من
دوینی گول به دهستهوه، له دهستی خوم ده گستهوه
له یوویی توی ده بهستهوه، قهترهیی نهشکی خوونی من
په نجه له گهل كه مهر ده كا، مهیلی له دهردی سهه ده كا
خوی به ههبا ههدهر ده كا، خهیالی توون به توونی من
جیلوهیی جامی مهی دهوی، ساقی یو بهزمی كهی دهوی
موتریب و ههله لهی دهوی، غم له دلی نگوونی من
ناگمه كاروباری تو، نیمه سههری دیاری تو
لهو جهم و خونچزاری تو، بن وهجه هاتوچوونی من
به رجهمی خسته پیچ و خهه، خال و خهتی خرایه دهه
تاسی نهه ماوه زورو كهه، چاوهیی نوزغه نوونی من
کاری به زه بیری نهه برووه، ههه قیری مهه كهه و جادووه
چونكه له ههه لاره رووه، باتیله تیخ سوونی من
بمخههه زنجیری نهه مهه، بمدههه بهه چهرخه نهه جهه
چاره ده كهی بهلكه له گهل، جنوونی پر فنوونی من
هاتهوه (راجی) به ستهه، كهوته فوغان و دهردو غهه
دیدهیی روونی بوونی نهه، هاتهوه رووی نهه بوونی من.
(۲۰)

نههه تا قمه خالانه، كههوا دل نهه رفین
لهو كهوورهیی سهه كهومه، به تاوی نهه دهههین

دیوانی راجی

نہم دستہیی خہتانه، به دہم زولفی سہہمار
بہک رشتہیی جہرگم ہہیہ، وا نہیچرتین
نہم جوملہ نیگارانه، لہ رووی حوسن و لہتافت
بسئ ناوی جہیا، بولبولی من ہہئسفرین
نہم جہمعہ تہیانہ، لہسہر زامسی بریندار
سہبرو خیرہدی عاشقی بسئ دلّ نہستین
نہم ہجہعہ ناساتہ، لہسہر چاوی خہرابات
دینی غورہبا، ہہر بہ تیجاراتی نہہین
نہم جہلقہیی دلّدارو مہی و موتریبو ساقی
بازاری جینان، لہجزہ بہ لہجزہ نہشکتین
نہی دلّ، تو لہگہلّ روچی بریندار لہ دوس دوست
لہم کونجی تہنی (راجی)یی ناوارہ مہمیتن.

(۲۱)

نہسرن جہ سہر جہم، وہ گولّ، وہ جوشن
جہ زہبری شمشیر، جہ خامن جوشن
موشکین گولافان، نہ رووی سازو باز
گریاری شہران، ناشتی فروشن
گونہی گوللان، جہ ہوی پہنگو بو
مہغنہتیمی دلّ، وہ بیرو و ہوشن
جہ ناو باغی گہل، نہوی سازو مہی
نہنہ نہ پہروای ہیج عہیش و نوشن
نوویسہم بہ خوون، جہ نامہی جہان
پہی گوردی سہرمس، گہ بس خہموشن
رینزان و قیزان، بولبول بہ باغہم
گولان گہ بہرگی راستی نہپوشن
نہی ساتہی سامن نہوینم بالات
جہرامہم بادا، چی مہی جہ دوستن

دیوانی راجی

سەدای سەمتووران، خۆش ھاتنە گوشەم
ھۆزێک نە مەرگەن، وان تێتە کوژشەن
بۆ نیە (پشگۆ)، سەرجم کوژیاوہ؟
بە زامانی گەل، خەیلی پەرۆشەن.
(۲۲)

مەستی کردم بێ خەبەر، ساقی لە جامی مەی دەھەن
بەندی کردم موتریی خۆش لەھجە، شیرین، سیم تەن
بۆم بلسن شوورو بەیاتو، چوارگاو پۆم و حیجاز
شەرقیو قەرزو ئەوا، سێگا، سەبا، دەشتی، چەمەن
بیخە راستی حەنجەرە، بەندو، عێراقو، دەستگاہ
لاوک و حەیران و لامی، نەرم و شل، پەر سۆزو فەن
دەم لە مەنسووری بەدە، روویی دلارا یێنە جۆش
خۆش بچێزە مەسنەوی، گول گول، لەباسی یاسەمەن
خانی پێسواری قەتارو، ئای ئای و نیوئەشو
تا لە ھەموری لارەو، نەشیل بە ئاغە دا میحەن
لیو لە نە ی رەختی شەو، رەقسو، شەپۆلو، ماھ و زەر
پەردەوو، بالۆرەوو، بووگانە، بۆ ھاواری تەن
(راجیا)! ئیمشەو عەجەب مەبەلت گە مۆسیقاریە
یانە زانیوتە لە گووتی موستەشاری موئەمەن!
(۲۳)

ئاھووانی چاوی دلداران، شکاری شیر ئەگەن
ھەر لە مندائیوہ خۆیان پەنجەبازی قیەر ئەگەن
ئەمگوزن ھەردەم بە ناھەق، شۆخەکانی دیدە مەست^(۱)
دل دەسووتین لە رووی خۆیان و گۆیا خێر ئەگەن

۱. لەشوینگی دیکەدا دەل: (دەمگوزن ھەردەم بەناھەق، شۆخەکانی جاو ھەژ).

دیوانی راجی

ھەرۆھ کو پیرۆزە دەشکێتێن دئسی ئیسقانی من
خۆ لە مەغزی من عەزیم، جارە جارە تیر ئەکەن
ھەمی بە قوربانی سوپاھی خالەکانتان بێ، گەوا
ھەرۆھ کو بێھەرۆھران، تەقوا لە تاقی دێر ئەکەن
وہختە دل دەرچێ لە تەن، دەرچم لە دین، بمرم لە تاو
ئەو نیگارنە، گە بازی راست و زوورو زێر ئەکەن
ھیندە بێ رەحمن لەگەڵ خەلکی، دوو چاوی مەھووشان
وا لە کونجی بیکەسیدا، گیان و دل بێ خێر ئەکەن
(راجیا)، چونکە عەجەب کارێکە سا ھەردەم بئسی
ئاهوانی چاوی دلداران، شکاری شیر ئەکەن.

(۲۴)

نیگارێن گەر بە من رۆژی ھەزار جیگا ئەکەن چیکەن؟
لە راوی بیکەسان سەد تیر لە دل ئاوا ئەکەن چیکەن؟
بە دەم ئەگریجەدا، گیان و دئسی عالم ئەجۆشێن
بە ئەم زنجیرەیی سوو، عالمێن شەیدا ئەکەن چیکەن؟
لە چاوانا ئەرێژن بادی مەستی بەناو دونیا
بەلێ، گەر جوستوویی عالمی بەلا ئەکەن چیکەن؟
ئەچن وا چون بە چون، تالان بکەن ئیمان و دین و ژین
لەلای خۆیان وەھایە، روو لە پئسی تەقوا ئەکەن چیکەن؟
لەسەر موولگی دل و سەر، ئەو شەھەنشایانە تا ماون
ئەگەر دەستی تەسەرپووف دائیمەن و لا ئەکەن چیکەن؟
گە یارو موتریب و ساقی، بە بەزم و رەزمی دل وەستان
سەرانسەر دەفتەری مەستی، بەمەی ئینشا ئەکەن چیکەن؟^(۱)

۱ لەشوینێکی دیکدا دەلێ: (سەرانسەر دەفتەری مەستی، لە سۆز ئینشا ئەکەن چیکەن).

دیوانی راجی

له داغئیکسی دئسی (راجی)، شکاون نهشتهرو خنجهر^(۱)
ته بیان گهر بهای موزگان لمن داوا نهکن، چبگن؟
(۲۵)

به چهرخی عیشه، نازکان، زهمانه عهنبهرین نهکن
به پیچ و توپره، دلهران، جین و بهشر له دین نهکن
له کوچگاهی دلهری، به ناوی شاهیدی که دین
له روویی قهتل و عامهوه، عالمی دل نهمین نهکن
بهدهنگو رهنکی هاموشو، سهرایی چشمهساری مهی
به سه دفسوون و ساحری، لهسایهانی چین نهکن
دهمن به کام و شهرمهوه، تهلب نهکن نوقودی جان
دهمن به لوی گهرمهوه، غهزب پری جهین نهکن
نومایی گول ددهن دهمن، له روومه تانی ئافتاو
که قومریانی توفهچی، له توفی یاسهمین نهکن
له میوه جاتی خال و خت، ددهمن بهراتی نیوه شو
خهلاتی بن دلانی غم، له باغی نازنین نهکن
بخوری مهجمهری روخه، بوخاری زولفسی هه لئه دا
رقومی رهنگو بویی مهی، له جامی ناگرین نهکن
چ قاقمیکه دم بهدهم، به نازو نازکی نهچن؟
جگهربرای عیشقیان، له شاری ئاه و شین نهکن
دلنیه زاره چاوی من، له کارخانهیی فسیراق
که دلهرانی فیتنهچی، له سوزی (راجی) کین نهکن!!

(۲۶)

له عل و گوهر و لاله، به خندهی تو له باون
کور و عهره و شیعه، له زولفسی تو بهداون

۲ له شوینئیکی دیکهدا دئلی: (له داغئیکسی دئسی (راجی)، شکا نهشتهر بهسهد ملیار).

دیوانی راجی

تا جامی دهمت دم به دمه، نهی دهمی عیسا
نم گۆمه لهیی عیشته هموو زینده گراون
گهر حاکمی دوو چاوی سیاهت، سهری کینشا
وا دیاره دل و عقل و سهرو سهبر شکاون
زولنف و خهت و خال و، که سهرو گهردن و بالا
ههر شمش له عه زابی منی دل خسته به تاون
یهک عیشوه له مهیدانی تهمن بگره، به هیوا
موقتی و عه سهس و عاشق و پاشا، له بهراون
پازانهوهیی مهمله که تی زولنف و پوخی تو
نم ریژو شهوه، چونکه سهرو سپیری له ناون
نهی شانزه نی پهرچه می چین چین، وهره سهیران
په روانه وو دل، بولبول و (راجی) که کوزاون.
(۲۷)

خۆی له من په نهان دهکا، نهو دل بهری رهنگین جه بین
نهی هله، شوخی زه مانم بوته شیخی سه زه من
پاچه ته لجه لتووومی که تهری ناو زه نه خدانت هه بی
تک به تک ده تو ته وه شه که ره له زاری نهنگه بین
نهی دلی بی ره حه و لوتقی تو، که کیمی حال زان
وهی دوو چاوی پر فسوون، عالی ته بیی رهنگ بین
چونکه خالی پوو مه تی، مییاری نه هلی حکمه تن
وا له جه نهت بوونه جیگهی مه رحه باوو ناهه رین
گویا من کافر م، ماچی دهمی داوا نه کم!
ناوی زولفی ناوه هه زدهر، بو گونا هکسارانی دین
تا به ریسوایی نه روم، سا شه رته نه چه دهر له شار
تا به کوزراوی نه چه، لهم چاوه بهر نادهم که من
من که رازی به له دل بهر، نهو ده بی عه فووم بکا
بهم دلی پر ناھ و جه رگی لهت لهت و چاوی گرین

دیوانی راجی

پہرچمی گشکھی بہ عالم دا، لہ رنگھی چاوهزار
بُوہ جاوی بن جیجاہانہ، لہ جاوی نین نہمین
ہمر بنالہ تُو بہ تیماوی لہ کوورہی میجنہ تا
(راجیا)، تا میل دہہائیتی لہ بہندی یاسمین .

(۲۸)

نہی سہمن بُو، غونچہ دہم، قامت سنوہبر، زولف چین
لاح لکی العیش من الوصل بیک بالیقین
چاوی ناوی، جسمی خاکی، جان ہواہی، قلبی نار
مستدیمون لکدک للوفاء ناطرین
خانہقای بہرم و نہواہی قہد شوخی یار، وا تیتہ گہم
ہذہ جنات عدن فادخلوها خالدین
سہلسہیلی لیتوی نالو، شہدی لوتفو، رہمزی چاو
ہذہ آلاء خلد، فاشربوها دائمین
بن دلان، قورباتان ہم، بن نودہب قتت مہجنہ پیش
خیرکم عند الحییب، ان تقوموا قاتین
مانیدہی سینہت، لہ ہہنگوینی موسہفناو شیری ساف
ان ہمی فی العشق إلا لکدہ للشاربین
(خالد) و (جلال) و (سعدی)، ہم تہرقہی عشقیہ
قالوا آمنا، وکانوا فی الفلوم راسخین
عایدی گونجی غہمی تُو بووم، بہ تیری گوشتت
قد شہدت، فالجنان ازلقت للمکتین
(راجیا)! ہم سہوزہ ختہ، مووجیبی دلخوشیہ
فاتعمم فی العشق حتی مت بالجل المتین .

(۲۹)

لہ ناچاری لہ چاوا ناوہ گردین
لہ ژیر پیسی عالمہا مردین و پردین

دیوانی راجی

کہ دلبر ہاتھ کوچھی عشقبازی
بہ تالانِ روحو و مال و دینی بردین
چ ہاوارتیکہ وا کہوتوتکہ سینم!
لہ گہل بہختی رہشا، بی دہستوبردین
بہ دہم چہوگانی دوو زولفسی سیاہی
لہ مہیدانی مہشہققہت، گواہ گہردین
لہ بیرت چوو نیگارا وہختی تیفلی
کہ سہیرو راوو روونت بی نہکردین!!
نہتو مہہ بووی و نیمہ ہالہ دائیم
کہچی نیمرو لہ دہورا، ویلی ہمردین
مہلی (راجی)، گہلی زارو نہزارین
نہگرجی پر عہس، لہم پیکہ سردین.

(۲۰)

نہم دلبرہ، چہند دلبرہ، چہند دینبرہ، شیرین!
نہم نہی لہبہ، چہند مہی لہبہ، سہد مہرتہبہ، پہنگین!!
غارہتگرہ، روو ناگرہ، جان ہلگرہ، ہاوار!
خاومن خووہ، پر جادووہ، خہت ہیندووہ، موشکین
چہند نازکہ، چہند چاپکہ، چہند نازہ لہ دہمیا!
رہنگ نہسمہرہ، قہد عہرعرہ، سیمینبرہ، گول جین
تالیب کوڑہ، عاشق دڑہ، گہوسہر مڑہ، شام
خوتیریزہ، نیمان بیڑہ، جینان چیزہ، خودا بین
ہر عوشرہتہ، ہر شوکہتہ، ہر رہجمہتہ، ہر ناز
ہر میخنتہ، ہر زللہتہ، ہر حسرتہ، ہر کین
دلبارہ، خووش ناوازہ، سہرئہفرازہ، سہفاخواز
نہو رہستہبہ، گول دہستہبہ، شابستہبہ، نہسرین

دیوانی راجی

ناگاته مولافاتی له بهدبهختیه، (راجی)
بیراره له خوئی، خستهیه، دوعا بکه: ئامین!!

(۳۱)

خنجیله! وهره بیکهوه با نهشتونما کهین
بو عیشقی نهزل، شوکری نههد، زیگری خوا کهین
گهوههر که بههونراوی نهدا رهونهقی دوکان
با روویی یهگی، همدوو، له دیوانی وهفا کهین
رهحمی بکه، من گوشتیی یهک چاوه تهماشام
ساتی به ههوس، بیکهوه با سهیرو سهفا کهین
لهم دووریه من عاجزو، تو خوریهم و خندان
با تهرکی رهقیبو، عمهلی زوهدو ریا کهین
عیشقت که له من باخچهوو مهیدانی قوماره
چهند خوشه نهگر بیکهوه لهم دهشته ههرا کهین
تووش تیری مهحبهت له دلی داوی، کهوابی
مهفروشه بهناز لهم قهده، با یهکدی دهوا کهین
رهحمی بکه، چیت به جفا مەمخهه غوربهت
وا چاکه سهری عیشق به بالیفی رهزا کهین
عالم، که ههموو غهرقه له دهریایی مهلامهت
قوربان وهره با دهم له دهما، حمدو سنا کهین
(راجی)! من و یارم له فیراقو له ویمالا
گر رینک بکهوین رهنگه کراسان به کهوا کهین.

(۳۲)

نهی پهرحهت گری چین، وهستاوه چین لهسهر چین
بهستووته روچی مسکین، گرتووته دیده، بی دین
بهم دهست و بهنجه نالهت، بهم چاوه شوخو کالهت
بهم لهبو کولم و خالهت، تو ناگر، نیمه بهنزین

دیوانی راجی

هر تۆی که پر کهمالی، هر تۆی به سهد جهمالی
جووتی برۆی هیلالی، نیکهی به بارو شاهین
هرجن نهچی بهاره، رووت روۆی دهشت و شاره
جوسنی تو هر دیاره، بوجیمه چین و ماچین
موتریب بلس ههواين، ساقی دهتیکه چایین
بار هاتهدهر له لایین، دل کهوته فیکرو تهخمین
نایتهدهر ههناسهم، دلزاری نهم ههياسهم
کوشتهی نهم سر به قاسهم، تالان دهکا سهلاتین
رازوه دهشت و سهحرا، یارم هچجابی لادا
دینا جووه تماشای، نهی دل نهمهش دهبابچین
بردی عقل و کهمال، سهودایی زولف و خالم
دهگریه و هر دهنال، دل سهردو سینه هاوین
(راجی) کهست نهماوه، به خوا دلت شکاوه
نهم یوو کولم و چاوه، له تو دهکاته بهرزین!!

**

پهوشی خراپی بیفای مزگھوت

مزگھوتہ تھوہلی کھرو گولک، چ خرابہ
 بڑ میٹھو مہ گس بڑتہ موقدہس وہ کو کابہ
 تھعتیرو بخوری ہممدہم قشپل و پخہ
 پیوستہ (مہلا) ش بیتہ جماعت بہ نیابہ
 مہزلگھی مندالو قومارہ، بہ جگو فلس
 بڑ سریمہری، پڑ عمرہقو دەوری شہرابہ
 دیوارو حماری ہموو ویرانہ بہ پووخان
 وہک عاسیمہی کومہلی بن دایک و بابہ
 نہو نوڑہ چ نوڑنکھ، کہ نہ کرت لوتدا
 ہوزنکھ، پھرتینہری مولایی عیقابہ
 نہو ہلہلہسو زیکرہ، کہ نہروا بہ سمادا
 لہو مہزہلدا گشتی دعای فیتنہ موجبہ
 شوانیکی وہ کو من، دہرہقت گولک نایا
 کابان، چ ہویزکی دہمالتی؟ بہ تمبابہ
 کھ، حمزرتی نہسکندہرو من ہوومہ نہرستوی
 گہر دین نہپرستی، بہ ہموو رنگہ رزا بہ
 پیوستہ لہر شانی مہلا خرمتی مزگھوت
 نہم دیہ سونالی ہموو بن قہیدو جوابہ
 پیستیشی نیہ، مہغزی نہوی مہری مویارہک
 وا دیارہ ہموو کاری تھرازو، بہ قولابہ

دیوانی راجی

بمو بۆن و بوخاره، که مهلا کاسه ههناهی
وهک مستی هوای رهشبه لک و دهنگی روبا به
چونکه به ههمو شینوه، زمان دیته سفارش
بنی عهیهه بلین، خالمهلا تزخی شهرا به
نهم وه عزو نهادیسه، که نهروا به ههوادا
وهک بایهکی ناوهختو، وهکو فوو له جهرا به
من خاوهنی زانستو هونهر، بوومه قوماچی
بمو پووجهلی سرفیتره، مهلا، حاجی شههابه
رهیبی! به خمی بگره، بهلام دور له کنیشته
دور به له مهلا، یهعنی برۆ مالی چی به
خوزیا ره بهمنی دیرد نه بووم، عانیله وازی
نهک هه لگری نهم غهیبست و بوختان و عیتابه
گشتی به قسه خزمه، به یهزدانی تمعالا
گشتی به عمهل، ههمسری شهیتان و دهوابه
بروانه موسلماننیو، بروانه موحه ممد
نهم هۆزه بلنی چۆنه بهرامهر به سهحابه؟
فرقنکی نییه، تز کمره من عهینی مهلا بم
تۆش ههروه کو من مونهزیری بۆژی جهزا به
گوتم ههردوو زرینگانهوه، بهم وهجی سعماری
(اللّٰسَنُ شَرَّارٌ، غَمَلُ الْغَيْرِ كِتَابَةٌ)
نیشتیکی بکهم، مامه، بهزانیسه نهیکهم
وهک تز به کهری نابنی بلیم: دایکنه، دابه
تایع به نیامینکو، نیمام تایعی قهومی
تا دوو سهره بنی، نیسته نه لیم: عهینی سهوابه

دیوانی راجی

هرچی بیسوی کشفی حقایق، له وتارم
بیخاته سسری، تالیعی نمنگوستی سسبابه
داوایی دوو کسس، راسته یه کی و نینکی دروزه
خوی پیچه، نه لن: وهی له مهلا پیاری خرابه
(راجی) وهره سا مه پخیره ژنر پی، نغموی بهخت
بیستینه له یزدان و، بهرووی نمر گوته شا به.

(۲)

نموی من پندوی ساقی! پیالهی می نییه، کووبه
نموی تز پیم ندهی باتمان نییه، مسقاله یا رووبه
له خاکی مه یکدهی تزدا، سسری شادیه نمنوینم
موسلمان نی، مسیحی تز، مسیحیش گهر نیمی، جوو به
بتیکی وا لمر شانت، به ناری زولف داناره
کنیشتهی مالم مریهم، پیری غوغاوو ناشووبه
تماشای زرده لوری سینت ده کم، یا قوخی بهر گهر دن
نمتوش سرخوخی خالی، هر خریکی نالوبالوو به
دلیم هاته خه یالی وهسلی چاری کالی نمو شوخه
وتم: بزچی نموستی تز؟ لهرنگهی شیریا روو به
تماشاگردنی کولمت، دلی عالم نپشکوینتی
به دوو زولفت، نسیمی جنته توله نوایی دوو روو به
به ناز نیسواره تینپر بووی، کتوپر سینمت پرواند
به چاری تز فریکم، سا خریکی داس و داسرو به
چ باکم دوژمن و فیله، چ باکم عالم و لومه؟
که من هر شیت و بیتوش بم، نمتوش هر نازو جادوو به

دیوانی راجی

که بریارنك نهدا دیدت، له خودا بیتوم و بتنوشم
نموزیم بیته باوہشتا، به من چی؟ هر خواتوو به
جهفاکاری دوو عالم هر نمتوی، تۆو وهفاداری
شهمنشاهی سرو بهختو، نیرادهو دستو بازوو به
که (پشکو) بهختی ناپشکوئ، له لیبوی نمو دلارامه
خهلووزنکسه، لبر چاری نینگاران بۆته نوعجوبه.

(۳)

نمی دل وهره بسس بمندو گرفتاری یهخی به
سرخۆشی دهمو لیبوو گولوو، پاشی قسمی به
لهم کوروهیی دلداریه، هر مای و نسروتای
سووربوونو نسوتان و گرین، لۆمموو عهیبه
جاری به وهفای وهعدهی و، مزگینیی ماچین
زیندووبهوه، نهجاره به مرگی هرهبشی به
جاری به هوای کولمه، لبر تاری بههاری
جاری به تمهای زولقی، له بن داری خنمی به
لهم میترگ و غوزارانیهی سینگ و ممو کولمی
وهك بمرزهیی بن کلک و گوئ، فیری جنمی به
هر ناشنی که بینیهوه، قازانچی رهچاوکی
دلداریی نمبن، هسته، له بهستو چهقنمی به
بینجگه له می و مدیکده، نیشته هیده؟! مدیکه
هر نۆگری ساقی و تهره و نالهیی نمی به
تا ماوی ره موودهی قمدو، بهدناوی دهمی به
پینساری زهی دهستو، تکمی زهردهخنمی به

دیوانی راجی

گهر بیبیه سه‌روی جهورو جه‌فار، چمرخی زه‌مانان
باکت نسیمی لم‌گیره‌یه، گساجوتی بنسی به
چرپوکی خه‌فت، بیکه شریتمی سرو به‌خت
بۆ رۆژی هه‌وس، قه‌مه‌زه قه‌مه‌ی نه‌و زه‌قه‌مه‌ی به
(پشکو!) وه‌کو گول‌پینکمه، خیزابه پیشکوی
وه‌ک خالی ره‌شی لیتی، گه‌مه‌ی نه‌ر به‌ده‌نه‌ی به!!

(٤)

نهمسال به‌ناوی یاری، سالیکی توندو سه‌خته
به‌فری خه‌فت ده‌باری، دل‌یش ده‌بوونه شه‌خته
په‌رۆزگاری په‌نروو، ته‌رازوی دادی کی‌شا
ره‌زیش له‌رووی گه‌لارنژ، هه‌لاتو راه به‌خته
بینه‌رخه چوو به‌تالان، سه‌ره‌م گه‌را له‌مالان
تو‌غه‌ن که‌دای له‌بالان، چاو ده‌رقولینسی وه‌خته
بیت، ره‌نگه‌نیشی پیت بی، گه‌ر تو‌زی شوین و ریت بی
وا مه‌گره‌گه‌ژو شیت بی، به‌شله‌رزی نه‌خته نه‌خته
پالتوزی خانه‌شیناو، له‌به‌ر چه‌راوه‌گه‌یی چه‌را
نه‌لیاس و خدری ده‌نگداو، بی سه‌بره‌حه‌مز به‌جه‌خته
دل‌م چه‌لی به‌سه‌رکمه‌ش، تو‌ناغی کرده‌سی شه‌ش
پشکوی وه‌تاغی کرد گه‌ش، خه‌ریکی ره‌خت و ته‌خته
له‌باز به‌مرانی نازه، نه‌روزی کوردی سازه
نه‌گرئ هه‌موو مو‌غازه، به‌بی هه‌راو زه‌خته
دو‌ژمه‌ن له‌تو‌ی رووانی، که‌چه‌مه‌د گه‌ش و جوانی
بی وه‌ی به‌خۆت بزانی، خه‌ساندی سووی به‌یه‌خته

دیوانی راجی

نینجا بههارو هاروین، زستانو پایزت چین؟
بارت نه کمڼ دهمی زین، بنی باسه، نیشی ره خته
نرخو فساتی ماملت، بازارې خسته دهرفت
بنی قمرتو، سوودو، نافعت، کوتالی پوختو نه خته
بهرچو ساردو سوله، (پشکوته هاته توله
نماره کس له بوله، سوزو گشمی دره خته.

(۵)

نمی وه تمن، داخی گرام، پوتبھی سمر شاتنه
قرچهیی جرگو همنام، فرچهیی چاوانته
خرمیی ناو زگمه دئ، بز توله خرپو بیره خو
گرمهوو لرممی دله، خوزاکی گولزارانته
نهم کنیشکانو کورانست، هر هرژارو بینکمن
چمند زهمانیکه همناسو ناهی وان ناسمانته
نیسته بینگانه هممویان، نوتهبازو مؤیقین
کانی مؤسیقا بزانه، لاوکو جهیرانته
باوو بارانی همناسی سردی نیمه، توز نه کا
جوشه زستانی گهلاوژم، سمری میزانتنه
گشتی بز خه لکه نهوی چاندوتنه، وا خرماتنه
بز خمزتنسو پاره کانت، دهستی وان گیرفانتنه
نمی وه تمن تاکمی له کاری نالهباری نامراد
بینوهژن کوشی بکه، قازانچی زارولانتنه
کینوه کانت بورچی نسوروزو، رهزو باخت بهمشت
لاوی نیترو منی به هرلا، حوزی سو غیلمانته

دیوانی راجی

نهی وەتەن، گەر تۆ هەژارنامۆژی بازاری شوی
بۆژی دۆژمەن نێخەگیی گەردووشی دامانتە
نهی وەتەن تاکەمی کزۆ ئالۆزی دەستی هۆزی تۆ
ناکەسو کەس، ریزەخۆزی سەرەو دیوانتە
نهی وەتەن سا کۆریەکت، (ژیکۆ)، بەختیکە بە خۆت
هەلبێن تا پێدەگا، ئەو هەلگری نازانتە.

(٦)

دل لەناو پەردە خەیاڵاتا، خەریکی فرستە
هەرەو کۆ مەغزی گولەندامان، چ نازک هیممەتە!
تا لە سەرچاوەی دل و جانم نەنیشێ تۆزی غەم
کەمی بە چاری خۆم دەبینم، ئەم سەفاو سەفوەتە؟!
دیده هەلنایە لەبەر بمرق و بریقەمی رووسی تۆ
وو لەهەر لایێ دەکەم، پەردە حەیاو عیسمەتە
خەستەخانەمی عیشتی تۆ، ژەهری بە دل وەرکردوو
و هە شریقی زولف و موژگانەت، خەریکی سیحمتە
سینە پەر تابو تەبو سۆزو بێنەسو گریهە
هەرەو کۆ چاوت کە غەمزەو نازو مەستی عادەتە
نەعمەتی دنیاو قیامەت، وا لە چاوت زاهیرە
زینەتی دنیاو دینیشم لە هەردوو کولمەتە
خەندەو گرژنەوت، شوقی بە عالم گرتوو
زولفی تاناشت خەریکی باری زەخم و کولفەتە
مەستی بەنگو، عارەقی نازو، گریشمو لەنجەکتە
تاوێ کۆ بۆژی بەقا، نوستووی هەوایی دەرگەتە

دیوانی راجی

(راجیا)! دیوانہ ہی دانسی لہ عیشقی دلبران
کئی نسووتیتی بہ گورجی ریوخی خوئی، بنی غیرہ تہ!!

(۷)

تا لہبہر یاری عزمیزم دل حسرتیم، رہمتہ
ہم بہ زولفو پرچمی، دہردو برینم رہمتہ
دیمہ قاپی دلبری رہنگین و شوخ و سرورم
چونکہ و سلی نو لہ جیسو ریوحو ژینم رہمتہ
سد کہ غمبارم لہ تاروی پرچمہو نہ گریجہ کئی
جوروو بنی رہحیشی بو نیمانو دینم رہمتہ
بوژی بووت ہلہاتہ چارم، پئی بلی ناوا نمین
چون بلیسو تیشک و تاوی، بو گشینم رہمتہ
سوژی عیشتت کومتہ دل، ریوحو دہماغم ہاتہ گیش
خیرو خوشم، ہوش و نوشم، لوتفو قینم، رہمتہ
تو شہنشاہی زہمانی، من ہزارو بینکم
چاوہنوری من لہ دہرگایی مہتینم، رہمتہ
گہر لہ تاقہ تما نمین بگرمہ باوہش، ریوحو کم
نہو دہو لیوہ بہ خونیشی بیینم، رہمتہ
کارو پیشہت، گہرچی جوروو قہہرو فوتانی منہ
ژہہری بنی رہحیست لہسہر چاری گرینم، رہمتہ
(راجیا)! ہرچی ہمسہر من دئی، لہ دستی عیشقی یار
ہمروہکو ماچی لہبو کوٹسو جہینم، رہمتہ.

(۸)

خالت لہ دلی نیمہ، دہلیسی سہ لکہمزوتہ
چارم لہ مہزہی فینکی دہو، بادہی زوتہ

دیوانی راجی

ماچت بسمرو گیانو دلته، نرخیو فرۆتته
بازاری سمر کولمته، هینده به پرووته
دل بهستی نه گریمو، گمتهی سری مووته
جان خستهی سینو مومه، یا مستی همموته؟
نمبرۆتته لمر تاقی عهردق، تاقموو جووته
گرتوویه سمرت ریزه گول و تاقموو جووته
نم ناگری خرمانی تمنی نینه، له رووته
سووتانی منی رووته، به بن قهیدو شرروته
هیوای دلی بینچاره، به ماچی یهک و دووته
هر لایین نهچی، وهک توله ناماده له دووته
(پشکو)، سری زولقی قهیسو دستهی شووته
نم ساته که گمش دهییوه، تو کاری پشووته.

(۹)

بم دهردی دلته، قاممتی داوم له ههتته
زولقی له برین برژهیسی، دهرمان و پلته
وهختی نهدوب و زهوق، شهراپی له دوو چاره
وهختی شمرو داوا، دهرسو بازوویی جلیته
وهک شیعهی عاشووره، ته نم هینده کوتاره
هیندینکی برین، نیکه رهشو، رهنگی چورته
نمبرووتوه دل، لمر دهموه لاملی گرتووی
مال مالی منالانهیه، بهردی بنه پسته
تا بانگم نهکا مهرگو، ژمارهی گهله نه کری
چارم له دواي روومهته کسی سوورو سپسته

دیوانی راجی

نم کورده وه کو من، که شمپریزی می و بعزمه
هوزنکه، له ژنر مرممستی بمرزو نوتیه
گوارهت وه کو میلاقه، ترنجت مومه، لیتو می
نم تک تکهیی نارهقی سر سینه، جهرتیه
بروانه قمدی، هه لچوو وه ک عمر عمرو شمشاد
نمو جووتیه مومی سهیرکه، قنچ و خپو قیتیه
(راجی)! به خودا چمندی نهرنژم له دلم خونین
تمن کوتیهیی باری خمسه، چارم پیره لیته!!

(۱۰)

نه ورۆزی سالی ۱۹۶۱

جهرنی دله، جهرنی گولته، نه ورۆزه، بههاره
جهرنی نهتموی کورده، چ لادیتوو چ شاره
دهرچوونه له دس جهورو ههوار، بهستن و سرما
چی خاکه، چ نینسانه، چ گیاوگۆله چ داره
نم پۆژه، سهری سینهدو شمت پۆژه له ژینا
پۆژی هونمرو بیره، بهشی راوو شکاره
گهر نوحه، نه گهر هووده، نه گهر کاوهیه، تینکیرا
لهم پۆژه گه یشتون به ژبان، ههرچی لهباره
نم عمرده که هی تزیه، دهیکتله به گورچی
بیژنسهوه چی مرده تسوو پروت و ههژاره
بیگولتینسهوه، داپرینژه، نهری رنژهوی کانه
پینی لاده له خوت، چی دژه، دوژمن به ههواره
پازاره نهری مینرگو کهمزه، تیرکه تماشا
پرشنگی، ههموو پهنگی گول و باخ و چناره

دیوانی راجی

بوو کینکه له ناو باوهشی زاوایی ژماندا
شایی له هممو گوشهیی ساراوه دیاره
هر پنجه گولډو داره، که جینگیره له ریزا
دوو روو نیسه، لهم یه کیتمیه پالمی کاره
چاوت نفری، مژده به بز هوزی قه لندر
گمر ناگری نمسالو، نه گمر سووزهی پاره
بینگانه! نعتو چاکی بزانه که گهلی کورد
نامری، که لمشی گشتی له پولاو دهماره
میژوی سره تای ناریبو هیندوسه، له پیش خه لک
پیشمر هونمیری راسته، به میلیارو قمتاره
نعتیستوه، چرخو فله لک و یحری مه جکار؟
پیلانو ته لیسما تی جیکایمت، به همزاره
نیسپاتی نه کا عیلمی نممر، کرده ویی کورد
وهک (سیر کساندر) که نه لن، بیکه به گواره
زیندو بسوه، نوروزه، له رهگ شین بسوه نه بجا
گورئ بگره، معدو پرتنه بهشت، بهخت له کاره
چارنک بخشیننه تز به خالو دهر دهر دهشتا
چمشنی وه تمنی تز، له چ لاینکی دیاره؟
پاشی تمه لئو که وتن و، دامان و هه ژاری
نوروی تمه من و یه کیتمیو گشتوگوزاره

دیوانی راجی

مه‌فرۆشه شه‌پرو، وه‌رگه‌ره هه‌ق، هه‌تووه کاتت
خاوتنی کموه چانده‌مه‌نیت، تۆخی به‌ژاره.^(۱)

(۱۱)

ئه‌و لاله‌ دره‌خشانه، نه‌ئینی پۆژی به‌هه‌اره
وا دیتو ده‌چین، ئه‌رفقی دئی گه‌ته‌ که‌ناره
ئه‌و گولشه‌نه ره‌نگینه، له‌ ده‌م بادی سه‌بادا
یا شه‌وکه‌تی ئه‌و، هه‌ر له‌ له‌به‌ی خونه‌چی په‌اره؟!
زولفو خه‌تو خالی، هه‌ره‌سی گه‌نجی جه‌مان
گه‌نجیکه‌ به‌کس نایه‌ته‌ نووسین و ژماره
چاوی به‌ هه‌وای غه‌مه‌زه، ده‌کا غاره‌تی جانان
چاوی چ؟ مه‌گه‌ر هه‌له‌ته‌تی شایازی شه‌کاره
ئه‌ی ئینو شه‌که‌ره‌ی جیلوه‌گه‌ره، مه‌رحمه‌تی که‌
یان لوتفی تۆ له‌م خه‌سته‌یی ده‌رگانه‌ خه‌ساره؟!
واغیز! تۆ مه‌ده‌ په‌ندی ئه‌دیبان و له‌میه‌بان
وا تیه‌گه‌ نه‌م ده‌رسی په‌رووکانه‌ قوماره
نه‌م سه‌به‌ره‌ مه‌خه‌روته‌ له‌ناو جه‌یمی نه‌خۆشه‌م
نایا دئه، یا سایه‌که‌شی په‌رچه‌می په‌اره؟!
زانیه‌مه، سوپه‌ر نایه‌ته‌ به‌ر تیه‌فی جه‌فای تۆ
سا یه‌به‌ نه‌گه‌ر رووچه، وه‌گه‌ر سه‌به‌رو قه‌راره
(راجه‌ی)! به‌ هه‌با مه‌وای له‌ناو داوی په‌جاها
تۆ رووتو و په‌جالتیکی، ئه‌ویش خوسه‌ره‌وی شاره.

۱- نه‌م هۆنراوه‌یه مه‌وایه‌تی، به‌ هۆی ته‌رپه‌وونی دیوانه‌که‌وه ره‌ضیۆته‌مه‌، بۆمان نه‌خۆیندرایه‌وه.

دیوانی راجی

(۱۲)

نم خونچه دهمی، مسم که لممی، کولمه بهاره
نم سیم تمنی، دست به خنمی، لاله عوزاره
نم موشک موری گول رووه، نم بیچوره غزاله
کوشتوومی لهه لاره، بسد بندو قناره
نم باخه یه خمی، هاله روخمی، تازه نیهاله
خستوومیه سر ناگری نم سبرو قناره
بم غمزه بی چارانه، وه کو سومبولی گیسوی
بستوویه دلای غمزه ده، بسو قدهده چناره
بای وه عده هناسم، که پیشکوی لمبی خندهی
بزو باخی نموه، گرمه نم حوزو کوفاره
نمشوچ ده کا هموری غم و ریژنهی گرم؟
وه بورجی ده لوو ماسییه، نم بلقو بوخاره
جانا! بهخوا سوندت ندهم، بزچی هممو دم
(راجی) لدهری وهلی تز، پیریوت و هژاره؟^(۱)

(۱۳)

مستهلمی عیشقی حمیبیم، گم به ملیون دهفته
ناگهیه باسی رسالم، یهک به یهک پندا وده

۱ جینی سمرنجه نم غمزه که ماموستا نه محمد دلزاری شاعر کردویمتی به پینج خشتگی، له دیوانه دستنووسمگی راجی دا نییه، له (دیوانی دلزار) هوه وهرمان گرتووه. دیوانی دلزار، نامادهکردنی: دلزار، بیجاچوونموی، نازاد دلزار، جایی دووه، بهریژوهیمرایهتی چاپخانهی روستنیری همولیر، سالی ۲۰۰۶، لا ۷۴.

دیوانی راجی

ختم له دهرگانسی دلندا، پاسوانه پوژو شو
کومه لى بمزمو خه یالو شاسواری دلبره
دهم له شتو ی باده ترناکم، له کزگهی دوریا
نشکی خورتینیم له روودا، جزیه باری کموسره
وا له دوری دل نسووریم، همره کو سوداگه ران
نالهی هی همدم له دلما، چونکه عهینی میحوره
بۆچ نمانم پوژو شو، نه ماهه نارام و قه رار؟
دل نسیری باندوباری ساحیری نسیکندره
گر نمانی چاره کم، پوحم به لای کیندا چووه؟
وا هه لاسو ساری بو تخانسه مه قامی نازره
کووچه کووچه، همره کو دیوانه تۆ خوت بدم مه که
هاتو چۆی یارانئ نیستا، (راجیا)! دهری سره.

(۱۴)

دیسان له دووای قامت و رهفتاری عمزیه
پامالم و سودا زده، بئی پوول و پمشیه
بۆ چۆلی نمرۆم، غم سوری خوشیم نشکینئ
بۆ شار نهچم، نهگه به سمر بمره و ستیه
هرچهنده شوتنی نییه بیکم به نشیمن
سمرای ههمو نم حاله، نیگارم دژو زیسه
پینچراوه له پهرچم، دلکه می به رووه برژاو
نیمز که حسرت چۆته که باب و تهره تیه
بالای که نه لئی قالبه، نووریکه له یسزدان
شایانه ههمو حوورو پهری بینه که نیه

دیوانی راجی

بۆ بەزمی مەو و بادەو و گۆزیندەو و بلوێر
و ەك ەلەقەیی ناو كەبەییە، گرتوو مە زرزە
سەر بۆچیە، گەر دانەنرێ بۆ گۆلی كۆلەت؟
ناڕۆم لە دەرت، تانە كۆریم ریزە بە ریزە
گرتوو بە قەد، سەد دڵ و سەد جۆرە گۆل و بەر
سێوو دوو یاقووت و، گۆلی باغ و گەزیزە
(راجی)! تۆ بێ تەمبەلی ھۆزە، كەرەدیزە
نەرمیکە سەری چەوتی، بە قەمچێ و بە نەقیزە.

(۱۵)

نەچم میوانی دلبەر م، نەلێن سەردار و قۆناغە
كە باغی پوومەتی ھەردەم، لە چاوی چاوی ما زاغە
غەزالی خالە كەمی كۆلەمی، چ گەنجوورێکی پەنگینە
پیاڵە لێو كەمی نالی، چ پەرداغێکی پەرداغە
لەبەر قاپی نەنالی دڵ، لە لەب لوتفێکی بۆ ناكە
خودا! یا بیدە یا بیبە، كە ناساغێکی پەر داغە
بە گۆلزاری و سالی نەو، ھەموو زاغ و پەغەن خۆش بوون
لەبەزمی عەندەلیبی مەن، عەجەب نەو باغە یا ساغە!!
نەزانی بۆ تەببوم، بۆ پزبوم، بۆچی سووتام؟
لە لای یاری جیھانگیرە، دڵم شەش سائە قاچاغە
چ غەدەدارێكە؟ ھاواری، پەقیب خستۆتە ناو دنیا
تۆ پێی بارەر مە كە گیانسا، قورمساغێکی ناساغە
لە دیوانی كەمالت دا، نەگەر دڵ بازە، بێ نازە
لە بازارێ جەمالت دا، نەگەر سەر ساغە، ئایاغە

دیوانی راجی

پوخت بۆ رووحی پر زیکر، چ فیردهوسنیکی فەر دهبه
سعدت بۆ لاشکری فیکرم، چ بهیداغتیکی بهیدابه
نوبی زولفت نواندوبه، مهگهر ههر خونی (راجی) بی
بهلنی یهک رهنگی معنایه، نهوهک سهد رهنگی بویاغه!!

(۱۶)

له کوردیدا ههموو گیانم، بهگوردی، خاسه خوزاکه
له مهیدانا که کوردیکی تیاوو، سهربهخو پاکه
سهراوردی زهمانو گۆزه، گۆزی کارهساتی کار
گولو گهر، وهک شملو کویری، ههموو تازاوو چالاکه
شمپۆلی بای خهفتت بهحری موجیتی سهربهسر وازاند
زهمین وهک کانی نهسماک و سما، وهک عهینی خاشاکه
جیهانی هانه هانای دل به هیچکس رانهگا، چیهوه؟
درو بارانه، پیلانجاییه، کویربوونی ئیدراکه
سهراپردو تهلارو کاخ، سهروین بوونو تیکرووخان
قورپ دهسناکوی، خیرا، تهمی دونیا بهسهداکه
له چاخی زهرپوو نوکسیده، بی سهر کهر نهین یهکسه
چ بیی، چی بیینی، چی خهیاڵ کهی، ماکی نههلاکه
له خاوهن خانو خانانا، که دهستاو دهستی خهرمانه
له بابست پارهپاری خاکه، نیستیملاکو نهملاکه
نهلتین نهم چهرخو نهفلاکه، قهدیم وتراوه (لؤلؤ)
که نهم توپسوه، کرمینسه، ده پووت لهولاکه، لهولاکه!!
ههموو هارینو زستانی بهسهچوو، هینشته نهمزانی
چ خوشه، چی نهخوشه، بهخت و تهختی لی بهرهللاکه

دیوانی راجی

عبدالست وک ترازو ناسراوه، سر بهرامبر سر
بمشت همشتو، جمعمدهم حوتو، گاور زورو کم پاکه
چ سرسام که بنیادهم، همموو تیتالو فیثاله
نموی کردت به مینشکی تیگه‌یشتن، پوخی لوولاکه
له کوشتو بریه دهرناچی، به خاکا چیو به ناوا چی
که خو دهرختو مان بمستت، بز مرگو بیتاکه
برا لینکیونو دوزمن، من، نما جینگم کونو قوژین
به ناهمق بردیان ردهجم، چ سیواکه، چ تمباکه
له مولکی شاکه شاکه غم، لکی خه‌لکی تمناشاکه
چلزن ژاکاوه، میروی هه‌لوه‌ریوه داره ساواکه!!
چ رزگاری بکا نم هوزه داماره، له دامانی
که (ژیکو) پر به دنیا، دل بهبارو، گیانی خمناکه.

(۱۷)

بمس دهریده‌ری هوزو، تمعی خم به سرم که
بمس تیخی موژو، جوشی وه‌لاتان لمبرم که
چیت به هموس ممدده بر خه‌نمیری دوزمن
هر خزتو خوا، لم دهره لعتلت جگمرم که
مستمکه له چاری وه‌تمزو، بمخره زیندان
زنجیرو گرفتاری کمره‌ستی قده‌رم که
چینشتومه همموو تامی دلو، زاری غمربیی
لم خاکه، بسه بمکوژو، بمس دهریده‌رم که
دست هه‌لگره، هه‌لینه تو نم چاره، بیینه
خه‌لکی له چ باونکه؟ نیت خوزش خمبرم که

دیوانی راجی

عالمہ لہ چ راوتسٹو، چ راوتسٹو چ راوتسٹو؟
یا دل بہ دلہ دادہ، وہیا سر بمسرم کہ
وا گول نہ گشن، پینہ کمنن خونچہیی لیوان
توش راہوڑہ سا مستی پالہی سمحرم کہ
سر داومہ بر پینتو، لشم پردہ لہ ریتا
بمو تۆزو تسمی دامنہ کمت، بمرہورم کہ
باسی سرور زولفت کہ دہ کم، پۆژی بہلامہ
ساتن بہ دہم کولسمو مہم، جیلوہ گہرم کہ
نامادہ یہ (ژیکسز)، بہمسمو سوودو زیانینک
سا ہستہ لہ دوو چاوی بہلہک، چارہسرم کہ.

(۱۸)

نامہ! بز جمرگت بریسوم، ہلگوشیوم، نامہ کہ؟
نامہ! بز گیان دل و بعیت دزیوم، نامہ کہ؟
پینم بلن سا کہی بچیژم تام و بۆنہ خوشہ کمت؟
کہی نغیشی پینم بلن، ہوشی فریسوم، نامہ کہ؟
چارہ تیرہ نڈازہ کمت، وا بۆتہ موقناتیبسی رۆح
کارہبات خستۆتہ جمرگی راہمۆبوم، نامہ کہ
لوولی زولفت خستہ مل زہوقی خہ یال و بیری من
وا وہ کسو میوہی بل و پینکداتمیوم، نامہ کہ
رہنگی نالی روومستت، تیکہل برووسکو تارہ
ریوہلسو، روو زہردو، لینوقرچار، ہمتیوم، نامہ کہ
تو خودا، بۆچی لہ باسی ماچہ کانت نادوتی؟
سۆزی رووت پردہی حہیاو شمرمی دیریوم، نامہ کہ

دیوانی راجی

سمر، به گیتی ماتم و سوداته وا نهخولیتسه
 وهك رهوز، بوركان زدهی روتم، خزسوم، نامه که
 زولفی ره شماریت که گمستی لاملی وهك زرده بیت
 من به ژهرو زامی گمستی داپزسوم، نامه که
 تیر نسوم لسو باوهش و بونعت، چریکاندی وهلات
 شینتو هار بسوم، تازه نیت تپه پریم، نامه که
 ورده خالت کرده تمغی مرگو بی هوشیم دل
 تز به مزی شا سمر و مالت کریم، نامه که
 کوشمی نو سووره بنده، نو گولئی ناسک بدهن
 په جمی پیم دادی همسو دیسو نسوم، نامه که
 سیم و لاوازی خمی روتم، جه فاخوردی زه مان
 وهك گولئی باخت له داخت هه لوریم، نامه که
 همروه کو (ژیکو) برامبر ورده زولفو، خال و خمت
 بز همسو دهر دو به لای عیشت چه قیوم، نامه که!!

(۱۹)

شاعر که نهوژن بنده، هر نیکه مبعیتیکه
 دنیا لمبرامبر هتق، همروهك لپه دهستیکه
 یاریکه به هینزی یار، یاردهی کومل ده
 یا پاکه لسرووی دیدار، بروا به هرستیکه
 هر جه هری ناتومینک، سازارو بزوتیکه
 هر کاری گمل و هوزتک، گپزده به قستیکه
 هوشی بشمرو زانین، بیزانه چ هوشیکه!
 دستي هونرو توانین، بینانه چ دهستیکه!
 دیده نسوی بیبینی، پامه له په لاماری
 هر بزیه همسو گیانینک، سمرمستی نهلمستیکه

دیوانی راجی

هر کس بیوی چاری هوش و دلی خزی گمشکا
بیژه وهر جامی ژین، پر بیری هوهستیکه
نور کاته له بیرم چوو، بیرم به عمره قدا رشت
نیستا که کراس پیسم، رووتیم لمه قستیکه
ههلتایم و ههلتینم، سدا جووجه له غمباری
بیرم له کونو کولیت، ماوهم چلو شمتیکه
سمر کردهیی پوژی بوون، گنبرای سمری پر کاری
پسرگاری نهو ستاوه، گنبریم له ج هستیکه؟
سوداسری زهره ووسیم، هر وهك شه که گنژی مال
هرچی که سمرم بیری، هر بز کوه گمتیکه
هر کس بیوی بزیا، پیاوانه له هر خاکینک
دامینی خوا بگری، چی ساغه چی خمتیکه
لهم کوه له نینسانه، خاوهندی دهماغی بزوش
گرچی بهشمره ناری، عهینی قوره پمستیکه
هونیم کمژو ناویشمی بیرو لسمری توم بهست
نم خانوه رامبستوه، هر بهردی له بهستیکه
هو کاکلی گهلی کوردم، سمره به منالی تو
هر باوه تو باپیرینک، میشکوژ له ج رهستیکه؟
مینژوو نییه گوftarم، هر دهسک و پمیزنیکه
وینزه که بنیژم من، سدا میوه له رستیکه
نم دایکه نهخوشی خاک، نیمرژکه نهز کینکه
نم کاره چروو کانهت، (ژیکز) ج کرهستیکه!؟

دیوانی راجی

(۲۰)

ساقی! قدهحت وهك دمهكمت دلکمش و تنگه
مهپلت وهكو زولقی سیهت مانیلو لتنگه
لهو کولمهی پیر نووره، به خالو خمت و پرچم
نیمری تممنی لوتفه، تماشایی فورهنگه
تا پنجهیی زیونی تز رهگینه به خوتیم
بزو نمشی سرو زولف، چ هیوایی به رهنگه
دهردت له دلم، زههری ههلاو زهخی سینانه
عیشقت لسمرم، شوژی تیساح و نههنگه
ماچی دمهكمت، بز قدهخمت کردوه نیستا؟
خو ماچی دهمت وهك مهلهی سانیره، دهنگه
هر نیشی ههیه خالی رووان، بز منی بیزار
همنگونی نییه، هر به خمتا ناوی به همنگه
ناسراوی ههموو عالمه، نهو یاری بهلک چار
وا نهمرو تهر و ناسک و چالاک و چهلنگه
بهو بهندهقهیی زولقموو خالی ختمراوی
گونم همدوو پری گوللهیی بندنگی تفنگه
بزو رهسی وهفاداریه، دئی یاری گولندام
خیرابه وهره حازره می، (راجی)! درهنگه.

(۲۱)

رنگهیی عیشقم درتزو، همدوو قاجیشم شهله
بزو خبهر وهرگرتیش، ری، بی تهلیفونو تهله
هیند نهرتیم نهشکی پر سوزو بهکول، لهم چولهدا
بوتسه دهرسا دهوره و ناخاتسه وشکی، پی مهله

دیوانی راجی

ناگمسه بالائی نیگارو، باوہش و بسوس کمنار
گمر بہ خونیش بیتہ بر چاوی خہ یالم، ہمر حہ لہ
نازہ نینہی سرکشمی بیباکہ، بی خونین کوشمی
ہمر بہ چاو نیشم نمینن، ہیندہ عہ ییارو دہ لہ
کاتہ کی دی، دامنی ہہ لکاتو زیندووم کاتہوہ
پنی بگم، دہستی لہ مل کم، نینتہ ہیچ ناکہم پہ لہ
نرخسی ژینو دیمنہ، دلسداری پاشاوارو گہدا
بیری پاراوی دلہ، ہیواہی سرورکاری گہ لہ
وہختی راوی دابہشی، خوی تیکہ لی سد لہ نجہ کرد
چاواہ کھی بازو ہہ لژیہ، عاشقی بینکس مہ لہ
لاکہ لی زولفی، تراقی خالی وا ہاتو تعقاند
نہ یکوزی ہمر کس لہ دہشتو ریگموو چومو کہ لہ
چاوی (راجی) بوو بہ چوارو، چاوی بیماری تعدیت
بابزاین چرخہ چہ پ، ہولئی بہ کینیہ نم ہہ لہ!!!

(۲۲)

ہو (کا حسن) شوقم بزوت، بہ قاقیزی تو نم ہہ لہ
سولتانہ زاوہ توئی غلعت، راکیشہ بانگو ہہ لہ لہ
بوختانہ تووشی تو بووہ، بیبمش بہ گڑ مہ لا چوہ
وا خانہ می پسر کردوہ، لہ لژدہ کاوارو مزہ لہ
دہستت لہ گیوفان بیندہر، تامی نمما سمبو سہ فہر
کورپی سولتانہ بوو بہ کمر، لہ پینشی دانسی خمر تہ لہ
سراوو نافہ کی دری، سہری ہاتو لہ ہمر پیری
جاشک بہ بیچوہ سگ وہری، لہ چوکی داکسی کمن جہ لہ

دیوانی راجی

(احسن، حسن) هسان مسوو، جاسووه لیت کچو خسوو
پینچو پمانوو لاپمسوو، هرچی گیشیتین هر حله
نایتهدر کچی قمرهچ، بوی بانگ نهدوم، (فرج فرج)
میتکی لمرنی بیی به حج، نیحرام بیستی بهچکهله
بمزم و هراوو هلهله، به سازو بازو سموزهله
به چورزهکی و به زلهزهله، به چمنگو تارو تووزهله
باینه سر مامانهکی، وریا بیی جاشکدانهکی
نهدرین لهگمل نقدانهکی، پییدا پهلووله، زوو لهله
خاتم دوزی فیدای نموه، به دهشت و همدو ووردوه
به هملیرو به پردوه، همتا دهگاته بهرتله
سولتانه، وتیان ناوسه، ههلازه ساوی چوار دهسه
دهزی وهک معشکه گارسه، له دزو کمره مهکنم پهله
نیسته شواری ناغیه، بز دان نهلتی بناغیه
لبر نمو دورد داغیه، سولتان کومی به گنجهله!!

(۲۳)

دوینا به هسموو شینوه، نهگمر شیرنو تاله
چاوی له نمونسی دهمو لیسو خمتو خاله
وهک من، به نهدوب نایته سر تمونی تعماشا
که لکیتی موژی نینزهوو، کاکوزلی متاله
گوزگردی نیگای، شورایی گیام نهگرتنی
من دیمو به کوشتن چم و، نمو شوخه له ماله
کورده له سوله پانیوو، کوزی به هرا خست
داونکه تکای ماچی و، سعد سیلکی له پاله

دیوانی راجی

بہو خالو خست و گھومرہ، سہرپافو عمتارہ
بہو شیرینی و مینشاویہ، قصصاابو بہقالہ
نستیرہوو پوژیش، وہکو پرووی کونجرو پوژن
بنیادہمی بی ناوہلہ، وہک سوزہیی کالہ
سایہی لمہرم ہوتہ حماری دلہی زارم
شہوقی لہدلہم، وہک لہ شہوا پوژستہمی زالہ
نہجارہ نہگہر بنیموہ کہعبہی شہرفی کورد
نہو سورہ گولہ، ماملہتی بی نرخ و فہسالہ
(راجی)، بہ ہواوی سینگو بہرو دؤشی مہلیحہ
گزیی دل و تزیی مہمی کردؤتہ گہلالہ.

(۲۴)

بولبول لہ شکوفہی گولہ کہت، جہڑنی ہلالہ
بؤ چہچہہوو خونندنہی، گول گولگرو لالہ
مہشقی ہوس و مستیہ، لہو چہنہری زولقہ
غہیری تہرہو جیلوہ، ہہموو نیشی بہقالہ
نہو وہختہ گہیشتم، کہ بہخزمہت گول و بولبول
زانیم دلہ کہی سہرکشم، نہو ساتہ لہ مالہ
گیانم، بہخودا، ہاتہ ہواو بہزہمی مہحببت
فہرموی: بہ لہقا خؤش بیہ، وہربگرہ حوالہ
گہر سؤسن و نہسرنہ، نہگہر نیرگی شہلا
یادی نہفہسی ہادی سہبار، خؤشیی سالہ
ہونیککہ لہ پوژانسی ورسالی دل و دلدار
گہر عہنہری سارایہ، وہگہر سونبولی کالہ

دیوانی راجی

چون نایسته بر شوعله‌یی نمنواری هیدایست؟
گمر حمزرتی ناسکمندرو، گمر ریستمی زاله
جانا! له فیراقت به خودا تنگه دلی من
گمر شه‌ککرو همنگورینه، لمانا زارمه تاله
(راجی) له‌هموو ریوه، مه‌گمر عوزری قیووله
بۆ تۆقه‌یی جمژانانه، خوا شاهیدی حاله!!

(۲۵)

دل له ری نی شوخه‌دا، ونسی سممندو دولدوله
گهرچی نمو شوخه له‌گه‌ل نیمه، هموو دهم دوو دله
چار له‌بهر لیشاوی فرمیسک و تنزکی ناره‌قه
لینل و سوزرو کول بووه، بی سووده پونگو و قلقله
هینده هولمدا که ینک شا بینو، باوش دهم له تو
کزیسنجاقم فرندا، گه‌یه خاکی (قولقوله)^(۱)
وه‌ک قه‌لی بال و ده‌ماخ و دل ره‌شه، نیمرۆ ره‌قیب
کلکی سربالیک درنشه، وا ده‌زانن همر قوله
هینده ناسک سینیه، لامل زهره، زیوین تهنه
وه‌ک وری لۆکمو حمزیره، ناسک و لووس و مله
وه‌ختن نهمتۆقینن بمر تۆقه‌یی سمر و نه‌گریمه‌کی
وه‌ختن من پهل پهل نه‌کمن مینخه‌کبمن و نمو پلپله
چاوی سمرخۆشی توه، گیانی نه‌خۆشی نیمه‌یه
کولمه‌یی سوورو سپیته، بروی منی زهر و بله

۱ قولقوله، یمککه له گوندگانی دشتی کۆبه.

دیوانی راجی

بوومه به حری گریه وو زاری، دلشیش گوزهی گلّه
نم شکا، نمو هه لچووه، بمشکم برسکئی نمو گو له
گمر دووای مهرگیش، دراوسی بین له گوزستانه کان
بهینی گوزی همر دوولامان، نه یسم وینسی و له
دل له ریگای چاره کانت، چیشنی دیوی سرچله
همروه کو نمو روومته لاسوره، سیتی سرچله
همته بیینه قعدی شخی، به سینو ممیوه
(راجیا)، همر بیچنه، بیشکینه مهغزو کاکله.

(۲۶)

نمو ماچی دهم و لینه، که شیرین و بتامه
نه مزانی، نه زاینه، نه روتزه، نه وامه
من، همردهمه لیم چاوو دلهم نیشک دهرتزم
تامینه دوغای یۆژو شوم، ناممه، نامه
نارنجی مهت، بۆته مهزی سۆزی درتزم
ناهی دلی سرخوشمه، لیمو بیینه به کامه
کولمعت گولئی ناواتی گه لیمو، زینعتی ژینه
بالات قعدغی نیشک و غممو، تازه نمامه
بیرت له دل و مینشک و ده ماغم، که چه قیوه
گیانیکه له له شداوو، شمراییکه له جامه
نمی سووره گولئی یۆژی جوانی له بههارا
تاکی دله کم لیمو گولئی دیداره نه کامه؟
رووت، قووتی جگمر، باخه لئی ناواتی ژیانه
بۆ په ره رشی هۆزی به شمر، کارو وهرامه

ديوانی راجی

نہی نمرہ و شلمی ناسک و ترمزی تہرو پاراو
بس بمکوڑہ بم دہرہ سہری و دوورہ پہیامہ
نہی شاہدی بازاری ہمسو کوترہوہری دل
بؤچ وایہ بھشی ٹنمہ، ہمسو زاریسو زامہ؟
نہجامی نہبوو، گریسو ہاوارو ہناسم
چؤن گسورہ بہ نہجؤرہ، لہ نازاری خولامہ؟!
(ژیکو) بہ ہواینیکی دہمی تویہ، نہپشکوی
خندہو ہوسست مایہیی ژین، پشتو پننامہ.

(۲۷)

نیشانی بس نیازیم و، فوغانی پؤژی مردغہ
ہموای ناسزو رہشہختی، جہزایی چاکہ کردنمہ
لہیندای نہوا پیشام، برشتم، چاری دل کز بسو
لہرینی نارہکولی بسوون نہبوون، ہینسانو بردنمہ
گولم کزیسو لہ گولشمن، ناگری تی ہمدرا گولزار
نہبولبول ما نہ قتل، ہرچی کہ نوبالی لہ گمردنمہ
جہہندہم داخراوہ بسو خواناسان لہدونیا
ژماری پیسو پاکہ، یانی پؤژی ہہلبژاردنمہ
دہرہمکن، وام رفینن، بمکوڑن، بیجگہ ہہقم ناوی
بہ یارم بؤچیہ؟ کاتی درہخت و میوہ چاندنمہ
چ ہیزیکہ لہروی ہمق دانہمیتنیو، سرخوون نہکری؟!
چ کاتیتیکی پشیلو گورگو شینرو مار خواردنمہ؟!
بگوغیم، رنیز رابگرم، لہمہر شت چاکترہ، نیمرؤ
لہ ریکویتیکی دہرناچم، چ تہ توو، چ من منمہ؟!

دیوانی راجی

در ریزی هیچ کارینکی، وه کور دهوری فلهک نابسی
له لایسی ناگروه دوو کمل، له لایسی به فرو بارنگه
که هر مرم، همتا نمرم، له راستی زنده ناناسم
نه گهرچی راه رنویسه، له کینوو دهشت کون کونگه
گه لی کومهل کرانو، هیچ، نه یانبوو سوودو قازاغینک
به بوشی چورونه دهر ناخیر، وه کور نهم بهرگه چلکنمه
گه لی مینشکی منالان پسر کران، بیری منالانه
له کیسم چور کورو کچ، نهی خوا، نهم عصره دوژمنمه
که مخوم خوم نهوی بوی له خه لکم چاره، چرکهی چاک؟
زه ریسو کانو نارم چور، کونو کور جینگه نووستنمه
نه پارهو پورولو ناتم بوو، که جارنی بچمه نار عالم
نه خوشی سیل و سووادی، که خوشی و رابواردنگه
نممنده بز چمنه ریزو همراشی، سال خراب (ژیکو)؟
به لن دهرهستی خوم نایسم، نه گینا هه ققی بهستنه!!

(۲۸)

سرخوون کهوتووم و بهختی بعد له ناری چاره
ممشقی بینگانان شه پزلی دیدهی گریارمه
قاقمهی هژدهم شکا، سهربانی راتیشم تهمی
هرچی دوژمن پینم نهکا، سوئندو درزی بی نارمه
بیرو ممستی، کوزرو فانوس، عمقل و عاشق، چۆن نهی؟
قهچیه، ناموروسی لبر پیتی پورولو پارهی لومه
تو به کئی باوره نهکهی؟ لمر کارخانهی دوژمنان
هر کسین ههستن بلنی، سعد جاره بز خوم گارمه

دیوانی راجی

سویندو په پمانیک به رووتی کترو کوس بڼو، میتزی پر
هر مفری میزو گووه، دژشوی جرگو ناومه
کوردی دامه نپاکو رهوشمن چاوو دل سافو رهوان
وا نزام ته فراهواریت، وهك خه یالی خامه
نم كژو کتیوانه نابینی؟! به چمند رهنگ دایسین
دیمنی خورتی دل، سیننی به غم سووتامه
نم هممو میلاقو نیسانو، چه قیلو بووکی سوور
نشکی دیدی ناگرینو، گوشتی ززر برژامه
ناخه بژ کورستانه کانو، داخه بژ گهرمینه کان
دهستی خوی بردژتوه بینگانه، من دژرامه
یه کدگیریمان نمبوو، بم سوینده بعدرژیانسه
خوشتی خوشتی دوژمنان، لم هوزی تیکنالامه
بم هممو کانگی وهلاتو، بم هممو ماری دروست
دهستگیری هیچ نمبووم، نیسته چاوو رامه
دهستلالت گهر هبڼی، دوژمن به گژ مارا بکه
من له ترسانو هلاتن، یهك شریت شاقامه
دامرامو بوومه (پشکو)، تا نمبوومه خو لیمیش
کورده کان! پیم دا بڼمن تهنسووری هیوا، باومه.

(۲۹)

هوزی بههارو گرمه گرم، له ناهی ناو هغناومه
تاوو بروسکو خرمة خرم، بارانی همدوو چاومه
لمسر هواره بهرزه کم، پژاره تاره تهرزه کم
به لمرزه بڼی بلمرزه کم، خرپسی دلی به تاومه

دیوانی راجی

که خونچه هات و پیکمنی، تمنو گیانم راجمنی
که ناشکرایه دیمنی، خیرتنی دلئی پڑاومه
به لهغه چوست تپسیری، به عمرودو بهردی دا تبری
داگیری کرد زهرسو بهری، منیش تسمای خونومه
نمیمی نیوه شو وهزی، چورومه که لین بالاو کمزی
سنووقی سر سینم دزی، نموش دهسی براومه
له عیشقی تۆم پنا نعا، غمزیمو چورومه لانما
لم دهشتو میترگه پانما، سه لا له ننگر ناومه
چندم چمشی قه لندهری، هیوامه هر سکه ندهری
جادوری نمیمی میهتیری، هممروی له بن کلارومه
شینخو مهلا مهگرن یخهم، ترسم نیبه له پیچو خم
نیازی خۆم که سر نهخم، به نابرووی رژاومه
بئی پملو پزیه کوردی من، درشته بهری وردی من
کس با نهیته پردی من، گمر خزم دایک و باومه
هر کاره ساتن بیتته روو، دوویشکه، ژاری پر چزوو
نمن پیرۆشی تۆمه تو، چاوت له مهرگو و جاومه
(پشکۆ) بمه سۆزی جگمر، خرامه کووروه دهردی سر
کارم نهومتا سهر بهسر، خۆم و بهشی خوراومه!!

(۳۰)

وتم: پشتی وجودم تیکشکاوه، نیسته پۆرۆمه
وتی: مردن له عیشقا، خسلتیکئی چاکه بئی لۆمه
وتم: تاکهی لمر گۆنم، بریزم تاروی فرمیسکم
وتی: نمو بهره لانه گمر نمینی، ناوی عبس جۆمه

دیوانی راجی

وتم: وا دل لهلاته، زامنسی ماچینکی لیسوی که
رتی: هی شیتته باسی چی دهکسی، رووحیشته هی خۆمه!
وتم: لاکسی سرم دئ، لئو مهقاماتی سرو زولقه
رتی: نمراری نهم چمرخه، له خانهی زولقی لؤلومه
وتم: بومه خهراباتن، له نهنئی چاری به خومارت
رتی: نیشت رهوا نابسن، بریز دهر لیره بۆ تۆمه
وتم: شاهی حبش گیانا، دهخالاتم قبول کا دیم
رتی: کارت له پروما همر درۆسه، ماتیلی پۆمه
وتم: خالت به بهختم شاهیده، زولقت به بالای من
رتی: لئو کاتوره شانئی دلت فهوتاره، نئو کۆمه
وتم: گهر من بکوژیم، خوا رهوا نادا رهقیب مابسن
رتی: بۆچ وا نهفامی؟ خۆم نهمزایم سرمهخۆر دۆمه!!
وتم: شیرین وتارم، نوختهینکی ماره عومری من^(۱)
رتی: (راجی) بریز، لئم نوختهدا نیشت گهلئ گۆمه!!

((۳۱))

بسن خونچه، نییه راجمتی زاغ و زهغمنی مه
بسی پهمده موهیبایه، گولۆ یاسممنی مه
معهشورقه که دای حوکمی، به کوشتمو به کوفرم
خۆی سهیری نهکا، بولبولی خورتین کهفمنی مه

۱ نهمگر نوختهیهک له سر بیٹی (ع) ی وشه ی (عومر) دابنننن. نهوا وشهکه دهبیت به (عومر غمر). نهو کاتمهش دوو واتا دهبخسن، بهکه میان به واتای (نقوم بوون و شهلال بوون) دیت. دووهمیشیان به واتای کهسینک دئ که هیشتا کاروبارمکانی تافی نهمگر دینتهوه. مهبستی (راجی) پش له دانانی نهو نوختهیهدا نهومیه که پارهکه ی تقوم و شهلالی ناو خۆشی و جیزی بکلت. پان به پارهکه ی بلن که نهو تاکو نیستا کهسینکه تقومبوون و شهلالبوونی لئناو جیز و خۆشیهکاندا تافی نهمگر دۆتهوه.

دیوانی راجی

هر لاله غویارتکی نه گهر نیشته سرو بروی
ته لیتی ده کا قمره بی ناونگی غنیمه^(۱)
هر لشکری سیمایه، له سد لاره که بشکن
گهر بیته سفا، دلبری ناسک بدهنی مه
تیراوه له نازاری قسه، له علی لمبی تز
ناسوفتیه فیکری، وه کو دورپی عدهنی مه
وهک نهیشه کهره قامتی مه، بز قسه لی خه لک
جانا! چ ده کا وهختن تز هاتی، جه گمنی^(۲) مه
(راجی)! چ غریبن قسه گام له هموو جی؟!
نایا له جیهان کس هیه نهلی سرخنی مه؟!
(۳۲)

نمو زولفه کویتانه ده کا شی، به دوو شانہ
بۆیه دلہ کم پر له همرای لامل و شانہ
مه یغانه بی دوو چاوی، نه لیتی کانی ژبانہ
کیشانی شهینکی تهرارووی، به گیانه
نه شیخی ریا، بۆچی نه لیتی کورته زمانه؟
نۆبالی منی عیشق زده، بهو مله پانه
ویردی تسوره تسخیری به شمر، بۆیه شهبانه
من پۆژو شوم ناروی یه کنی، ویردی زوبانه

۱ غنیمه، دستکوت، دشمن به (غنمی مه) یش بنووسری، نمو کاتمش واتاک ناونگی دموله مهندی
نیمه دهبه خشن، که معیست لئی نمشکی سوورو خویناوییه، به معیش چۆر نیک له تمنا سوب له گهن
وشی (لاله) دا چن دهبین.

۲ جه گمن: گیاهکی لاسک سن سووچهو له زۆنگاودا دهرۆن، جارن جیخو حیسریان لئ دروست
دهکرد.

گیانی منہ، ناوی منہ، ناوی دلو نانہ
 من قومری پابستوو نو سمری پوانہ
 عشقی منہ، عشقی منہ، عشقی ریزو بانہ
 من بولبولی پر زارو، نو شاہی گولانہ
 پیرنکی قہلندر، وکسو (راجی) بہ کوانہ
 صہیادی جہفای دای گولو، راوی کوانہ.

(۳۳)

یاری پارم توورہ سوو، نیمرکھ میوانی منہ
 چونکہ تزرا سووم لہ نو، بڑیہ لہ دیوانی منہ
 شوکری نمستیرم بکم، چند جارہ نو تزرا بوو لیم
 نیستہ بوردنارتزی پشتی، رہمزو ہارشانی منہ
 چاوی، پرگریانی ناز سوو، نو دہمی لیوم دہگہست
 نیستہ نو نازہی لسمر دوو لیوی خندانی منہ
 لزمہ کاری من دہکاتو، نایتہ مالم دہمی
 تانہ گزی دہعیسو دہمارو لافو عینوانی منہ
 قولی چپ ماج کردن^(۱)، نووسانی سنگو معیبتی
 نمر و شل بق چاکو خوشی، دہست و دامانی منہ
 ہستی شمش مانگی بہ چاوا داموہ، سربازی چار
 بڑیہ وا سورمی حہیا، پر ہمدردو چاوانی منہ
 بق گلسو راستی، دہمی دانیشٹو مستی بردوہ
 مالموایی خواستو، رزیشتو، دوعاخوانی منہ

۱ جاران کجان و زنان توفعیان لگمل بیواندا نمدکرد، بہ لکو قولی چہمی بیوانیان ماج دہکرد، بہ تاپہتی لہ کاتی سردانو جہڑنہ پرؤزددا. نہم دیاردہیہ تاکو نیشتاش لہ ہمدنیک شویندا ہر ماوہ.

دیوانی راجی

حوججمتی حه جکردن و تمسحیفی همر دوو لایه بزم
نمو که میوانی منه، سا جمژنی قوربانی منه
وهک نتیجعی دامنی خستوته کوشی ناوکی
بزو گرانباری له رتی عیشقا ده لیتی شانی منه
نمو ده می چاری ده هینشار، من ده منی ماچم ده کرد
بیری دل می خستوه، زولقی سناخوانی منه
یهک دوو بژژی تر، نهچم بزو لای و تاقیکردنوه
تابزایم خوشبوستی نمو له گیرفانی منه!!
تا خه جندهی نیمه بی، نهندازه کاری هه لکشی
کومهلای جوغزی له مانی ناوهر استانی منه
جهختی پاشموبیتی من، همر شمشعدو سی^(۱) دیته روو
بی ژماره ی نوخته عومری فخری نینسانی منه
نمو ههجه، یاخو ههجه، یا حوججمتی ژینی منه!!
یا وهکو (پشکوز) به دایم، رووی له سووتانی منه!!

(۳۴)

ناگر له دلی بی زوهرم، هه لمه گرینه
جاری به سمری لیتوی گولینم بدوینه
بزو مردن و ژین، شانوو هیلانمه نیشتمان
بزو جینه کی تر، هه منگی دلیم هه لمه فرینه

۱ / شمشعدو سی، به جیسایی بیتمکانی نهجمد ده بیته (جخ). نهمگر پاشموبیتی بکهمین
(هه لیکزینموه) ده بیته (جخ . واته هه ج). له دیری بیش و دیری دوی نم دیرضدا نامازویمکی ناشکرا
بو ناوی (هه ج) هه میه.
ب نهمگر نوخته (سفرای زماره (۶۰۲) یش لایبهمین. نمو ده بیته (۱۳)، که ته منی به یامبری
نیسلامه (د. خ).

دیوانی راجی

بیوانه وه کو خولخوله لم دهشتی گه یشتن
بزو هولته که نمخلیتسه، وهک بازو شهینه
همنگوبن نمرۆنی، لم دلی هیلانهیی ویران
سا ساوه کولتی گریستی پیندا مەرۆتسه
نهی تازه به گهغی، وه کو عمر عمر شلهزای
دهستی له سرو کولمهوو پرچم بخشینه
تۆزو تهمی ناشادیو ناریکی به باده
یهک باده، لسم پرچمیی زیوین بنۆتسه
نهی کوردی سراردهیی غم، مسمکوژه جاری
ساتن له سراردهیی شاهیم بنۆتسه
بزو پینکوه نووانو، بلاوی چهپهل و پاک
نم زیره له بۆتسی تهقه لادا وهتۆتسه
وا حمل بوو همرۆنی دل و سر، بس بکۆتسه
چیدیکه لهنار بوگمن و زیلی مهخزتسه
نهی سرویی لاچای سروچاوهیی کوردان
پیتسم بگوروو، ریشهیی جمرگ مهپینه
(راجی) وهره بینیشه، له هیلانهیی خوتا
لم بوورو بهیارانه، نسمامت مهچهقینه.

(۳۵)

چمنگم چه نه گهی چمنده چنی، همر نه چناوه
مینژوی هونمرو هینزی مژیم، نمو نممژاوه
پمرونی ژده و ژینمه، پیری ژان و هژانه
وهک پرچمیی پر چیم و چهماوی، که چهماوه

دیوانی راجی

ناواره به هاواری همواری دلسی نایا
نمو یاره دیاریمه، به یاری نبرواوه
هاتم به نهاتیموه، ناروم به همتاره
تا تاوی دلّو دیده، له تاوی خهلتاره
جاری نبوو، جاری بمو، جاردهم لموی لیموم
خالی منو، نمو خالی، دهسی خالی نهماره
همرچنده، به هرچندنه که لم چندهمه نهمچند
هینشتا نهمهلی نمو کچه گچکم نمبرواوه
همر راوه سهلم^(۱) بوو، نه ریبای ماچی دلم دا
وهک گیانوسم، دهوری دروم نهمدراوه
پااواوی رهوی راوم نهمهکا، راوی رهوی رووی
بیماری به تیماری خمتی ماری مراره
دوپشکی که پیشکی منه، دوو شک له بهشیکه
بیش له شکو پیشکه، دوپشکی که شکاره
رهفتاری که هم تاره، بلن تاره له گوفتار
دیوانی له دیوانه، پترهو پینوه دراوه
تاوانی چبوو؟ تمونی همنام که لهنوچوو
ناوچی نچمتای عیشقی، به ممشقم نهچتاره
با لمو کمژو کینانه، کوژاینشتموه کینشم
سوزوهو گری ناگر، له کمژاوه نه کوژاوه

۱ جاران، جوتیاره همژارمکان له سمرتمای وهرزی کشتوکاژ گردنی خویاندا. برینک پارهیان له دوله مهندهگان به همرز وهردمگرت، دواپیش له جیاتی بره پارمکه بهروبوومی کشتوکالییان دهمایهوه دوله مهندهگان. نهم برهوسه پیش بیی دمگوترا (سهلم).

دیوانی راجی

تا نۆگری بم، خونتی گرنیش کممه گموهر
هر داوی شمداری، له شمتاوم نشتاوه
نیشم کهچه، ریشم کهچه له، گنچه له پیشم
تیشم نسبرو شوومه، که تیشوومه تهاوه
هرزانه، به لهرزانه، رهزو روزوو بازم
لهرزوی بلهرزه کم، زراوهی له زراوه
ناخر، له خیری خیره که خیره خرمی
یمعنی بعدرتی نیمم دانمهرزاه
بازیکه به بازی، هموو نازی نهمزنی
بازاری همزار زاری، بهزاری زره راه
نیشوکه پیشوکه پشووم، بهو گولتی پیشووا
نهمزوتوه، زاوا نیسه، ناوانی بهزاه
پوژنکی چ بی پنهوه، بی نهوه دوو چاوت
سارپتی بکه پنهونی نیم دیده پراه
پووت، عهکی له کس مهگره، مهگر هر منو ناهم
ناوتنه، وهها وتنه، به هارینی نهداوه
تا ماوی، له تاماوی تهمابر مهبه، وهک لات
لاتی به بهلاوه بگره، مهگره بهلاوه
کارت، کهرتی لم دلته ناکا رهتی ماتم
له پووتنه، دوپوو رهتی داوه، که رهتاوه

دیوانی راجی

(ژیکو) ! مژو کی میتشکو، ژه کی بیروو بیو به
مایمت مهینه مهیکدوو، می بکه چاوه^(۱).

(۳۶)

دو باره یه کیك له خانمه قوتابییه کانی کویه

نووسراوه

بمنای خویسه هانام، دونیای همرو داناره
وهفی یارنت بۆ ده کم، لمر دنیا نه کراوه
گوئی راگرن براینه، بۆتان بلیم تمواوه
یارم به لمغه دهروا، خمریکی کانی و ناوه
وا شیر و شخ و ناسک، پارو پروزی هه لداوه
کوشتاری عاشقانه، بو زولفو خالو چاوه
ده لئی شهینو بازه، له تهیران بهردراوه
همموان به جارن ده گری، جحیل و پیرو لاره
قوربانی نه گری می م، وا چین به چین رسکاوه
هر وهك ره شه ره یحانان، شواری تیگهراوه
وهك ناوری شمی له شاران، به سمد جیگا چناوه
وهك باریزه ی له رازان، ره شو گمش و به ناوه
که بای دی ده بیژ سوئی، به دم تکمو خوناوه
نازدارو شوش و بارسک، گوهری پی خراوه
که زمی سمره نشینه، به جینگل ناسراوه
ده لئی ماری موسره، به جمر گمیسه داوه

۱ دشن نهام نیوودخیره بهام شیوهیهش بنووسری: (مایمت معیه، نه مهیکدوو، می بکه چاوه).

دیوانی راجی

بالای گرتزه باوهش، خمزینکه تیی هالاره
خوایه بگمی به هانام، پیمان به تز هیناره
سمری تاریکه شهوه، شمی زسری لیدراوه
دوو مانگی نوی له‌دامین، به برزیان ناوی ناره
پینشمز مانگی چوارده، به خرمانهی تمواوه
بسز بسز همرجن دهچی، رینگست نیشان دراوه
قوریانی گواره‌کست م، رهنگ زهره، هه‌لاوه‌سراوه
ده‌لینی سد کلسی کوشتوره، له سیدارهی دراوه
به چار به‌مشتی خزی دی، جیگمی پی به‌خشراوه
به دهوری کولمی خزش بوو، تمعای به کمس نمواوه
به خولامی م، بژانگی، وه‌ک نشتری سواوه
بسز جمرگی عاشقانه، ریزی که لی گسراوه
چارى شووشی شرابه، چمند ممسته، هیننده خاوه
پسری مهزه نارقه، قمزینکه لیتی تکاوه
ده‌لینی دلیمی هه‌ژاره، گلینمی تی گلاوه
هر تیری پینی ده‌هاوی، له جمرگی من چه‌قاوه
بمزم بسز سمر کولمانی، له نووری پر کراره
نه‌لمتریکهو ده‌سووتن، شوقی به عالم داوه
ناشوق وه‌کو پروانسه، سووتا له سینسد لاره
دلیم تاساوو کاسا، بخووری تی رژاوه
عمجب ناسک و نرمله، ده‌لینی به‌فرو خویناره
شین و تپرو مه‌زدار، به همنگوبن تیکه‌لاوه
بسو ماچی دوتن کردم، هیندینکی داروشاوه
یاخوا عومرم نهمینتی، ناگرم له خزم بمرداوه

دیوانی راجی

نہمزانہ ہیندہ تورتہ، وہمزانسی قمندی خواہ
کہپوری دہلنسی فندہقہ، لہ زتیری دارپڑاویہ
دہنکنیکہ گہوہری ژبان، بہ دور جینگا سماویہ
خزتمہ کمی لہ یاقووت، بہ سمد لیری کپراویہ
دہمی دورجی مرواری، بہ دانقمی ہیناویہ
دہانی ریزہ گہوہر، لہلای خوی ہزندراویہ
لینوی، بلتیم خونچہیہ بازاریم لی شکاویہ
یاقیقو لہعلو مہرجان، ہممو دہچنہ پنناویہ
لینوی لہسر کہ داننیم، دہوستی گیان بہ پارہ
دہست بہجی دہردہ پیرن، کہ لینوم ہہ لگیراویہ
چمنہ گہی گزی نالتورن، بہ قودرہت نمخشاویہ
نیشانہی ریکورینکی، چمخیکی تی خراویہ
بروانہ قزلتی رہنگین، پیر شہدو پیر شہ کراویہ
ناوی حہیاتی تیندا، تک بہ تک راوستاویہ
ناگوترن برغہبابہی، بہ کارہبا کراویہ
تورتو تہرو سیو و لوس، رہونق دہخاتہ چاویہ
گمردہن دہلنسی قولینگہ، بارسک و ہمزو لاویہ
نالای لہشکری ہمہشت، لہسر شان رزندراویہ
شہرابی ہمزوی گہرنی، جہوازی پیندراویہ
بینوشہ ساخیراہ، ہمقا نہبوی تہواویہ
قورسانی شانہکان ہم، دہسالی تی شہتاویہ
دوو لہمی داری بانہ، رہگی خوی داکوتارہ
زہونہ قزلتی نہرمی، کافوری ہم ہمتاویہ
نانیشکی تیشکی پڑڑہ، لہ چاوی کول دراویہ

دیوانی راجی

باسکی ده لئسی خه یاره، وا ناسک و به ناوه
به شوشموات و بازن، ده لئسی خه لات کراوه
بروانه پشتی دهستی، وهک ناوینمی سراوه
ده لئسی مؤنجهی سرابه، به بریقی یوژ سراوه
ننگوسته کانی بلوور، پر ههیت و هووت و هاوه
ننگوستیلمو عزامات، به سد جیتی تیکراوه
هموو شفقاری بهفرن، به چمرخی روح گهراوه
هیلاو بهدري دایم، هه لاتوو به لهباوه
بانی نینۆ که کانی، خوا زینمتی پینداوه
تینجا بز سینهی بمرم، سفرینکه لئسی نهخوراوه
فنجانه کانی یاقووت، سهره و غوون کراوه
ژسانی دل ده بهخشن، بهر تهرزه دانراوه
هر یهک گۆزینکی پینوه، عالمی پی کورژاوه
پیم ناگوتری ههوالی، وا دیاره ریزهی^(۱) ناوه
چت پی بلیم؟ که سینهی، تبهقی ناقتاوه
لهبهر عمجایهباتی، ده ماغم ناسیاوه
بروانه قاشی ناوکی، به هه لمانی ساوه
هزار ره همتی لی بی، به دهستی کنی براوه؟
لهبهر گومبمتی زگی، جیتی خاله هینشتراوه
پهینهی تر قه لاته، به دهستان نهگوشراوه
لهبهر دوو تختهیی عجاج، چلۆن بینا کراوه؟
لهلای عهردی موقوددهس، ده رگینکی تی خراوه

۱ رینه: رهنگه کورتکراوهی ناوی (ریزان) بن.

دیوانی راجی

به لشکری خه بالآت، هینشتا فمتح نه کراوه
قورفلتیکي بی کللیه، جرگم لهبزی سووتاره
خوم له چاو ناکهوی، حاله لی پمشوکاره
دهندووی باز لهسریه، تله سمی بهستاره
له بهینی دوو قولهی زیو، به سمتیان ناوبراوه
نیشکه چین خاله کانی، ژسانم پی نهماره
خرو پرو بهشوشن، به خمرتی خوا گهراوه
همتا کلاره چیژی، ده لیتی قهلاتی ناره
نیکو ده ماری دیاره، ده لیتی ماسی سواره
به له کور قاپو گوزینگ، کافوره تیکسرماره
نهرمو خرو پرو لووس، به قالب دارژاوه
ناوم له چاو دهینتی، وه کور زیوی سوواوه
ننگوستی شوشهواته، گهوره گچکمو لهناوه
ده چو بز کورلر قماری، به نازو فیرو تاره
خوری به له نجه ده روا، پمیری ده بسون بلاره
نهو خبیرم هاته گوئی، لیم داده بهشی راوه
پمنا بسو خزم گه یانسنی، لوم ده کرد کلاره
تعامشای کرد منی دی، ده سهری به خور داداوه
تاقه ماچیکم لی خواست، گوتی: بریو بهولاره
لیم لاده نمی همتیوه، تو چیت به سمر من داوه؟
چمندم کرد نه هاته را، دونیام لی پمشوکاره
پنمگوت: قولایی زولفت له جرگم خستاره
وتی: نه مجاره ده بریو، نیشکی زور نکاره
شمرت بی بهمرتی راستی، نه مجاره بخه لاره

دیوانی راجی

جارتکی دی به پیتی خۆم، سەد ماچم بۆت هیناوه
وتم: ئەمی گیانی شیرین، فرسەتم باز نەداوه
هەتاکو جارتکی دی، بەشکو عومرم تەواوه!!
چەندی وت گوتیم نەدایە، دلەم بۆی پەسچراوه
وام راگوشی لەباوەش، کە پێمەوه دووراوه
وەمزانی رۆحی خۆمە، زیندوواستیم تەواوه
لینوم مژی بە جارێ، دلەم هاتە سەماوه
لەناو دیوانی سینەم، مەجرسی لێ گیراوه
بە نای و سازو سەمتور، شایی لێ راکشاره
هیندەم گۆشی و مژی نو، بێهۆش بووم چووم بەلاوه
مریدی غەوسی بەغدا، ئەمەم بۆ تۆ داناره
بایی مەکن لە کن کەس، ئەمی یاری بەلەک چاوه
نەمنو نەتۆ حەيامان، هەر پێکەوه رۆاوه
نیشمان بە ناقلی بی، تا چی تینە گلاره
بە کولم و مەمکەکانت، کە عەترو پەر گولاره
مەنەم مەکە بە قوربان، جەرگم لە بۆت پساوه
چەند جارێ کە من هاتم، دەمی بێخە پەناوه
ماچ بکەم لینو کولەت، دەلیم ماندوم حەساوه
نۆخی چەند خۆشە وەسلت، بە چەندە تام و ناوه.

(۳۷)

لە زمان پرایەکی خۆشەووستەوه نووسراوه،
بەمەبەستی دلدارێ لە شاری سلێمانی
سەرم کەوتۆتە گێژاوی بەلاوه
هەموو دەرگەیی ژبام داخراوه

دیوانی راجی

دل تیکم بسو، که کرد تانه که بایتک
لشم بزشه له هوشو، دانراوه
نممندهم کوروهی می شکم نه جوشاند
که فرمیشکیش بمسر ناگر گسراوه
نه گمر سن ساله، سیمد ساله لای من
به لئیدانیکی دل، سالم تسمراوه
ره قیجو، عه یبو عارو، تیکه لای
به هر گوشمی خه یالم تیکه لای
له قاپنلکم نه گمر ده رچم له رووتان
نه لئن پمردی حه یارو شمرمی تکاوه
نه گمر مات م لمبرگی خوشویستی
نه لئی په یمانی یاری لی پساوه
نه گمر خۆم کم به شهیدایی له شارا
نه لئی ناکمس به چیک و نان براره
نه گمر بیتم، باده گیری کم له مالتان
نه لئی سهیری همتیوه نان و ناره
که بولبول م، همیشه بز گولی رووت
له کاکول و قشانت، راره داره
به خۆم باوه نه کم، نمی هوشو ژنم
دلنت برردوم و بمرم لا نسمراوه
چ بریار تک بدم، بز پژی وه سلت؟
که دوو ده ستم، له شانانرا براره
به کی کم، راره ته گیری کی دیدار؟
که وه ستارم به تقدیری خوراره

ديوانى راجى

دلئى، گيانى، سهرى، رووناكى چاوى
به (كاك نه محمد) شكى تيندا نهماوه
بهري ناخان، نهمزاني ناگرم من!
دهمارم پس پسو، نهمژنوم شكاه
له تۆزو ماتمى عيشت، هممو دهم
لشم وهك بهخته كهم، رهش داگه پراوه
له تاوت ميشكه لهق، چاويشه نهملق
سمرم لمرزهك، ههمنارم داقوپراوه
نهگرم تۆ ههمچهرستو، يارى گيانى
له لؤمى خه لك و يسارانم مههاوه
بزانه نهمپيرو نهمپير، له عيشتقا
به دهستى خۆته نهم جادهه برپراوه
به خۆت نه كرى، به حهقتى روى جوانت
كه نهمى كى، دلئى نهم دايلكو باوه
عمزيم، دلبرم، مايسى ژبانم
نهمى نيش تينك نهدا لهم شاره، ناوه
فيداتم، بۆچ نهمى وا زوو همسان
نهمتۆ چاكي، نهمن كارم كراوه!
له هم فهقره له قانونى مهحببت
نهمتۆ كارسازو، هسى من چاوه پراوه
بهرا نهم تۆ، نهمى بيكهم عهيبدار
كواته همر قبوولم كى، تهاوه
به بهري رهمو لوتفى تۆ نهمنازم
كه ناخه يته جهفار شۆرو همراوه

دیوانی راجی

له من کورتی، لمتو بهخشین و ویژدان
نمیجهمی دوره تسان، زوری نهماره
گوزیده کارو، سوزنده، بهیانی
خمریکی تو، خمریکی گیانه لاره.

۱۹۵۵

(۳۸)

پروت به تهنیری همناسی سردی نیمه، زرد بووه
یا له شوروی پرچممت، باری غمی هملگرتووه؟
نم مسمت بوج شل بووه؟ نم سیره، یا دور هاتووه؟
یا گهیشتو بووه، به بای پایز له سینت کموتووه؟
تو یسهودی، له یله بی، نهک نهخیه لیبو عامری
توبه مهجنوونی شکاند، من زاری تویم بمستووه
ژه هری ماری تیگمرا، گیانی نهخوش و زاری من
نم دهمو لیتوت، که ماسی داوه، وا شیرین بووه
خاتو زین و کاکه مسم، یا شیرنو فرهادی کینو
هیچی ناوتری، وه کو نیمه له عیشقا پیر بووه
بولبولیش ناونکی وای ناوه له خوی، بز دهردی گول
وهک منی ینکس چریکمی، شو به گژ عمرشا چووه
همسته ساقی نهرمو شل، پرکه پیالتمو بمدهری
سوزی (ژیکو)، جمرگر ناوی بهختی می سووتاندووه.

(۳۹)

ناگری سووری جهزای نوباله، لیتوی گرتووه
جهنمتی کولمی، نهجندهو نهفس و دیتی گرتووه

دیوانی راجی

عمر عمره نارنج و لیموی خسته بهر هم، یا قعدہ
یا چنار نه گریں همنار، یا سرووه سیتیو گرتووه؟
خمتتی پر شانمی دلہ، یا چمنگ بهستمی حافیزه؟
خالئی، میشمنگینه وا همنگوبین و مینوی گرتووه!!
بزو نمونمی تمرزی بوخسارو، بهمشتی سرممدی
قاممتی نمو شوخه چاوی بساده پیتوی گرتووه
من له دوس کورتیمه هسورازی بههیزم دتیمیش
ده سدرتزه دلبرم، رنگمی نشینوی گرتووه
چاوی پر سورمعی، دووسد نیچیری برهراوه له راو
غمزه کمی جادروی، بهلام، دووسد خدیوی گرتووه
بزو نموی (پشکوز) که نهیدوزتسه تمرزی قعدی
پمرچمی کردوته پهرژین، خوی له نیوی گرتووه!!

(۴۰)

چممن هممو گمشانوه، له رهنگ و روی بههاروه
گیان به تمن بهشانوه، له گشتی سموزهزاروه
هوا همناسه بسر نهدا، همناره سیلی دهر نهدا
سما بمر سوپر نهدا، نستیره دینه خواروه
دادو ترازوو کوز نهکا، گمغینهیی ژین بز نهکا
جیماتی ممی مهکوز نهکا، له چاوی پر خوصارهوه
کعمر نمبستی خونجهدوم، لسر نهوستی پیچ و خم
له پمرچم ناو نهداته چم، به عمر عمر و چنارهوه
دهمی گولان پزارو نمین، تممی دلان بلاو نمین
ممی چلان له چارو نمین، به لیتوی شیره خواروه

دیوانی راجی

دهنوشه دهستی شلیپیتی، دهسالی شین له ملیپیتی
به چاوی هوز کلپیتی، به گیانی ناوو دارهوه
به رووسی باده رهنگموه، به خونچه لیسوی تنگموه
به دوو مسمی قمشهنگموه، چرومه کمناری یارهوه
یاری چی؟! شاهمی دلپیره، گیانبهخشو سروره
ژسانی هوزی بی دهره، له تسمونی نیشوکارهوه
سازنده چهرخی نوزیمین، گهلی گهبانده نرخسی ژین
ناوازی بمرزی (هبرژین)، وا کموته دهشتو شارهوه
پمردی، سحر هلدایموه، بووکی وهتمن رازایموه
کومهل به خوشی مایموه، به بهختی پایسدارهوه
زهره به رووسی موشتیری، به چاکه هاته یارهوه
به کوردی دا په یامبیری، له رژی کارزارهوه
نارهقی نیرچمواته، هومیندی جاویدانه
تکایی کورد ستانه، به یارهوه هوزارهوه
ژارهوه هوزارو قومریسه، کماوه بووکی چوریه
هیچ کس له گهل دوروو نییه، به جمرگی پاره پارهوه
زانین پهرسته هوزه کم، لمر هوای نوروزه کم
جمنی همموان پیروز نه کم، به سوزی دل وه بارهوه
(راجی) و دلی (پشکو) ییتی، قازانجی گهل بز خویتی
باده له هشتو نوزیتی، به نشکی سمد هزارهوه.

۱۹۴۹

سہیری لمبانی خونچہ کمن، بہ روویسی نیشکباروہ
 سہیری دہماغی گول بکمن، بہ چاوی نیعتیزاروہ
 فمیلی سہفایی نیرگسہ، لہ مینرگو نساوہزاروہ
 چاوی سپی بہ دہرئسخا، بہ زہودہخندہی پاروہ
 سہیری چیاوو چوئی من، کوردیی نشان نندا بہ تز
 بہ سیوو بیسو خاروہ، لہ سونہی کردگاروہ
 لہ گنجی کوچی مہیکمدہ، ساقی کہ دیتہ مہیکمشی
 بہ ترخی میلیمت نہچن، بہ سورجی پیر نیگاروہ
 کشاوه تہرحی تاجو پیر، لہ ماچی لہعمل و نوشی دہر
 بہ خمدادو خمتتہو خالموہ، بہ رہونہقی عوزاروہ
 نہقدی بہعہشتہ گولشہنم، رہنگین لیوایہ نیشہتم
 سایہی ہومایہ ہر تہرف، لہ ناوہ یا کمناروہ
 نوبرستہ مؤردو سوسنہ، شمشادو کاجو مؤزہنہ
 ہر بیک بہ سؤزی دیتہ روو، بہ سازی نیعتیاروہ
 ہر بیک لہ عاشقانی مہی، بہ بزمی جامو تاجی کمی
 بہ تہرزی مونتمزہم نہچن، بہ پیری نیشوکاروہ
 دہتمن پہرستہ میلیہتم، لہ رہوتو زہوتی سمنہتم
 ہمموو خہریکی فرسہتم، لہ روویسی کارزاروہ
 مہی، ناوی نیتتفاقیبہ، سمنہتم نیامی ساقیبہ
 زولفسی بہختم نیفاقیبہ، لہسر ہمتاکو خواروہ
 دہف، شہوقی پیر نہژادیہ، نہی، بانگی عدلو شادیہ
 شاہید بہ مہردی دیتہ سہر ژبانو نیختیاروہ

دیوانی راجی

دلیسر که شاهی عادلانه، کامی لیبی دل حالته
به چاوی پر خوماروه، به تیغی نساوداروه
خولاسه میللت چیمنه، وشکی و تهری له دامنه
به نشنمی لالسمزاروه، به خالک و ناو داروه
له بهختی بهختی بی کسی، له تعوقی عموقی موفیلی
نایه به روویسی کار، یار، به دهست و جام و یاروه
حاصلیل، وتاری (راجی) یه، نتیجه نیندراجییه
لههات و قات و زاروه، له قهلب و جان و زاروه.

(۴۲)

نهی بر!! بگری له دامن باغی کوردستانوه
ناژیسه بیخوی به که یف و شوکت و سهیرانهوه
سرمهخوی موره کت، شوربا به بارانی نیفاق
خوشییو زوق و مورادت، وا بدمه توفانسه
هرکسی هات و به نانی، حاجتی دینایه بر
ناقبت خوی کرده سولتان، هاته ناو کوردانسه
بیری خوی سرفی ژبان و غیره تی هوی نه کا
نروکی پسرگاری نموریتنی بمر دورانسه
هینده ناشادم له چرخ فیتنه گیری ناسمان
هر نیم ناکسه، رووی دیته ناو دیوانسه
نیشتمان پر معدن و، میللت لبر بن جهره می
خاکی بی قیمت نهغاته باخه ل و گیرانسه
نم عیراقی نینه چشنی برخی ساوایه له چول
گورگی هار بوی دیتهدر، همددم له بن پنچکانوه

دیوانی راجی

پسِ بزانه سا عمزیم، کارو بازارت چیه؟
 هم دلت پیشا به ناگر، هم سرت تاوانوه
 کورت و کم پروانه خه لکی، چی نه کن، چون نه چنه پیش؟
 گیانفیدابه، رووکه سمنعت، چس نه کا پارانسوه؟
 کوئر نمبوی پروانه خه لکی، چون نمبوی سوقیات؟
 گاه له لهندهن، گاه له تاران، گاه له هیندستانوه
 کوردو عاره ب، هه لگر، هستن به ناری نیتیفاق
 سمدی میلست کن له گورزی دوژمنی نیمانوه
 تو خودا که چاوو بووت هه لکن، له خاکی پاکی خوت؟
 تو که نم گنجت به خورا، خسته ژتر پیتانوه
 نه عیزاق چایو سپیم، چمند بی کسی، چمند بی دهری
 شار به دهر سووی، بی قباححت، چوریه نار زیندانوه
 فیرقه فیرقه کوردو عاره ب، بوونه جمردهی رووحی تو
 جمرگی من سووتا له تاوت، بهم دلی گریانوه
 چاره نۆرم ههروه کو (راجسی)، له بیری میلله تم
 بیته روو بۆزی سمنایع، لم کورده میوانوه.

۱۹۳۸

(۴۳)

زنجیره گی گه لی گوردو سهروه ران، که رازایهوه
 گیانیکی نویسی به مردوو دلان، به خشرایهوه
 به تیکوشهری بسو بنگه یانیدن، گشتی داوهری
 همریژی وه سن، هوزی تههمتن دلی دایهوه
 کزه ههول و هوز، له ژبری منال، که هات لمرخز
 دم بسته خونچمو، به خمی پر خه یال، ده می دایهوه

دیوانی راجی

له تافو بافی روی میترخوزاران، تا کینوی قافی
به ژنسی سافی، گبری همزاران، وا کوژایسوه
به تیشکو تروی نستیزی مرز، کانی و چمماوی
کورودی بمانوی سریمستو شاباز، هلقولایسوه
دلئی پر له سووی منی سرگران، وه کو خائی روی
به یسک داره مووی یاری نیشتمان، بمترایسوه
سکئی ولاتی (راجی) قهلمندهر، زژه لساتی
خیسرو بمراتی کورودی هونموره، دارژایسوه^(۱).

(۴۴)

له گفتوگویی خوشدلئی، ده می وه تمن گشایسوه
بمهاره موژده هیتی هر گولینکی روی کرایسوه
سبا همناسهیی کچانه، رژژو شو که خول نهدا
بزانه لهشکری خفمت شکایسوه، کشایسوه
نه گمر بهمشته کمی بمرین، له چاری نیشتمانه کمت
به شینخی دین فرۆش بلس، ژبانه ناشی نایسوه
..... من شکا^(۲)
به هلممتی رهوشتو خو، دهماخی دل حسایسوه
کمناری جوگه لوسه شمتو، کمناری یاری دهر کمنار
خمتو تممن نه کینشنو، شهووره دارژایسوه
کچانی میوه نیوه رهس، له باوهشی تکا، ته کان
ته کان نهدن به نیشتمان ژنسی لسی تکایسوه

۱ له روی شیوازو روخسارموه هونراومیهکی دمگمن و دانسهه به. له هر دهرینکدا (۴) ۶ سروی تیدا
بمکارهاتوو.

۲ به هوی تهرپوونی دیوانه که رضیوتوم، بؤمان نه خویندراپسوه.

له دستو زاری دلبران، بریقمدار نمین هموار
 قهلاوو قونگره هومس، بناغمی داکوتایموره
 له ژینی بنی بهراتو بمر مپرسه قمت، خرا نه کا
 که کشتوکالی نارهزوت، به میزی خه لک زایموره
 همرینی میتشک و خونمه، هموای ولاتی نازدار
 ترئو همنارو میوهجات، به پووی گمش پشایموره
 برارو بابو کور، هممو، ره ها نمین له بنندو پست
 که خونینی جمرگو چاو، له دل، به قولپ ههلقولایموره
 که تو هیلانهمستی خوت، به دستی خوت بکمی خراپ
 بزانه سونبولو گولتی وهرامه کمت وهرایموره
 وهتمن کچینکی تازه بوو، له باوهشینکی پیره زال
 وهکو ستارهیی سمعد، به ناز پاکشایموره
 راهوی پووی شیرنی، له چاری نهمستهرن نه کا
 گوههری تاجی دیمهنی، به نازکی توایموره
 هیزی برایمستی بزوت، فیتنه گمری برایموره
 وهتمن همتاوی لینهلات، ناگری شمر کوژایموره
 گوژیموره (راجی)ی همژار، نیسته به (ژیکو) ناودار
 بیسه که هژی کوردی من، مردبوو، وا ژایموره.

(۴۵)

داشورینی فه رمانگهی ته موینی کویه

دانهری تمموینی کویه، هر خهریکی دانیه
 کردهوی مالوس و مانگاو، گوئندرئو گانیه

دیوانی راجی

هر کسک بیت و سواریان بی، جمنی ده گرن هممو
هر کسکی بیانگی نیت، هر قرونی وانو (ران) یسه
بهردهری قسری بیتاقان، هر وه کو مانگا به کم
هرچی گانی ده سکوی، بزچی خمریکی ناییه؟!
گاندهرو گانکمر، به سربستی دبا بیتن و بچن
چونکه لم کاول ولاته، شک دهبمن پاشا نییه
گمر بلتی تیتان دهبستم، خزش، دومت شیرین ده کمن
چانییه بز خاسو عامی خه لک، شه کرو چا نییه!!
لیم مپرسه بزچی هیندن شیرنو هیندیکه تال؟
قون درانیان بز دهمینسی، گمر بلین ناوا نییه
پیاوی ناقل تیدهگا، چیت درنژهی ناده می
پارهدان لم هو ده دا، معنای له گان ناسانییه
نایمنی زارم که ناوی یسک به یسک بیهنتمه روو
زه می کس ناکم، نهمش تاپوزیه یا خاقانییه
بزچی هینده بن حهای، (گوبا^(۱))، سمری خوت شور بکه
عالمی نیمرد ره هنده بی کسی و تاوانییه.

۱ راجی، ناسناوی (گوبا) ی له جزره هونراونددا بمکارهیناوه، که به واتای (هسکمر، ناخپور، وتمبیز) دی.

ديوانى راجى

- و -

(۱)

بروانه دده فسى سينى، سيني و قده حى خملاو
جا نمو قده شيرينى، كورتو خرو تينك سِرماو
پوروزو به له كى زيون، دستو مچه كى رهنگين
بستمو له چه كى نه خشين، باغى مسمو دم پارار
چاوى به مه هه لئايه، همر جهنگى له گه لئايه
دل بشكوژى هه لئايه، لسو چمنبرى نالوزار
كولمى جگمى روزه، روناك و گل ناموزه
بسم خالسمو پشكوژه، بسم ليووو قمنى خار
نمو پرچمه خارابى، پمردى قدهو بالا بى
دل رهنگه كه خارابى، همبانه بى هه لكوتراو
نمو لامل و لاجانگه، بز گواره كه بهرمانگه
پوژو و گرى شمش مانگه، گيانى منه ليقومار
نمو نيمرووه كه چبازه، سربازه لسمر بازه
گرتى خمت و شيرازه، بردي سمرى تن سِرمارو
نمو پنجمو ننگوسته، بز دوره بى موى چوسته
همردووكى نموا خسته، جمرگو دلى هه لگوشراو
(پشكوژ) كه گرى دامرد، بهختيشى خه لووزى كرد
په كجاريه سا رابرد، بمسيه كه وتت سووتاو!!

(۲)

تا له سمرما بى، هويايى ره شهبه لك
باخو فرميسكى گر نسم ديتت چاو

دیوانی راجی

تاكو پهرئين كم، رهزى سينگى به چمك
باخوان نه يباو، نهمينم بمش براو
وا نهمى تليانه گول بچمن مه چمك
واش نهمين پوووزو به لك دهر كمونه ناو
بشموى گهر دابنشين، تمك به تمك
ناگمه ناخير هموارى ويستراو
گهر شمونكيش رينكموى، كهولى وشك
چقلى بينگانان به رزؤ نه گري همناو
با بچيژم زامى زؤر كوچك و كوتلك
مردنسم چاتسر، له دهر گمى داخراو

من كسو كارم نمتؤى مردوو سراو

من دوس و زارم نمتؤى، بين چاووراو.

ژينموه چمند ميترگو، نيرگس پينگهين
رووى سپى و، چاوانى زهردو، بؤنى سال
خؤش نمبوو هيندهى رووانى و پينكمنين
زهرده خفندهى خونچمشى هينابه پال
نابرووى جوانى رؤايسه ناوو دين
رهنگ و بؤى شادى كرايه به يتهمال
تا له يتهزشى مه دوژمن تينگهين
هيچ ميراتگر نهماون كوردو كال
خاوهنسى باخان، وهجاخ كويزن له ژين
نمو بهرانبهر وهسييمتى خزميشه لال
دواكون خوشكيش، به بين هاره برين
داكى سهرشينيش، كه زاواى كرده زال

دیوانی راجی

من نعوا تدم چووی و، مام بن مالو حال
بنی براو کوی، بنی کسو بن مامو حال

من کسوکارم نعتوی مردوو سراو
من دلو زارم نعتوی، نمی کوردی خاو.

ناخ، بلیم کن بن له نیمه هه لکموئ
دوژمنی ژن هه لگره، کیتلای زهوی
وا سمرۆک ماره کران، بوونه ههوی
حمز له نیکیشیان بکمی، دانا کموئ
نعو نعویتر سووک نهکا، تا نسرهوی
جا که باتداوه، له گه ل ویش ناخموئ
سا وها چاکه بکمی بیرنکی نوئ
بیسه دوژمن، قوزفرۆشانی کموئ
وهک کمری ناو نیستری جوو دانموئ
تۆش بلقی ناخ سوئنده کم خۆ ههر ههوی
بار به کۆل داده، برۆ لیربو لهوی
کۆکموه زۆر کۆل به شانی پهل قهوی
نعو حمله، نمی نسوری چاویم ناکموئ
نعو دهمه، وهک خمو له چاویم نارهبوی

من دلو دینم نعتوی، ممردی نکاو
من سمرۆ ژینم نعتوی، تیشکی همتاو.

خونچموو مینلاقی نینمن، له کتربیک
رینوو رهز رووناک و، شارو دئی بلوور

کۆشك و یانمی من، چیاوو کاوو تیک
 گیاووگژ پمرداخو، رهنگی زهردو سوور
 لهم سمری دونیات له گمَل کم، زیکه زیك
 لهو سمرت پی راگه یینتم، باسی دوور
 گمر بهرو رووی دوژمنانیش بووی خمریک
 من ههوا نه گرم به بالندهی جمسوور
 کشتوکالی ناره زووت، گمر بوو فمریک
 داسی بالامت نه بختشم، بی قسوور
 کۆکموه، بیکیشسه وه، مه گره شمیریک
 ممرد به، دانیشه، بیسته سمر سنوور
 همر بخۆ، همر بژسه، بیتچوو بیننه ژوور
 میشک و دل پرکه، له زانینو له نوور

همر نعتۆی بۆ من ژیانیکسی تمراو

همر نعتۆی بۆ من دهوای جمرگی خوراو!

(۳)

هیند له عیشقی نمو دل آرامم بمر هات بئندو باو
 گرمی شمش روو خهفت، تا کموته حالی گیانه لاو
 جمرگی ده رکیشام به چنگر، زولفی چنگالی پلینگ
 همر نه گرم زار زارو، همر نمانم تاو تاو
 گمر له جمنگی خوشه یستیدا نمریژی سمر، چیه؟
 دل به که لکی هیچ نایه، خوین نمریژی ناو ناو
 ستلۆ جامی خسته دهستو، مستو سمرکش تیپیری
 بیرو هژی دا به شانو، نمره نمره چوو سمر او

دیوانی راجی

باغی ممتی شادو پاراوه، له چاری گولعوزار
ماری زولقی وا له مل هالاوه، ژانم چوره همنوا
یارممتی گیانی نه دامو، لیتی ستاندم رهنگو پروو
بویه ریژو شو که ناوهستی ریژانی ناوی چاو
سینه، نالوژی غم و تالی و خفعت بوو، پر برین
دیده، پر توژو تممی تاریکیه، جمرگم بریو
تینگه بستم، پینگه یشتن قمت له رنگم ناکموی
هر دهبی زاری کم و بشکیمه کاری ناتمرو
بمختی (پشکو)، گمر نمزانی بویچ پمیشان و ره شه؟
زور له دوو یاران گمراوه، چمشنی بازی ناشقراو.

(۴)

سر بمر نممشو ده نالم، پایسمالو دلشکاو
وا بمتاو ریژم ده گریس، خورتی نالم دی له چاو
دوو برزی دلبر، به تهردی من که شیربازی ده کم
با بگریم تا قیامت، همی له خزم جمرگی بریو
ناگریکم کموته دل، تا ریژی مهشمر دایسی
بشکه ریژی مهشمریش، هر وهک جهمنم دی بمتاو
گمر ده زانی بو دهرتژم خورتی جمرگم، بسم شووه؟
تینووه باخی خه یالم، پیسی دهوی جاننا! شمرو
جینگه ییکی تنگه دل، تاریکه، بی سوود و تمع
بینه هیریشی ده بینسی، عالمینکی تی خزاو
تیلی زولفت وهک ته لیفون، وا له پینت نالاره سا
چاکه هر بوی مرحمبا، جار جاره بینمه سر هه لارو

دیوانی راجی

نهی سویا لاری دلنداری، له دهستی عیشتا
عمرزو حالتی من، همتا قافی بهما نابین تهاو
بژی وای بی نیلتیفتی، نهی نهمای تازه بر
وا له رینی تودا، هموم دانا کمال و ننگ و ناو
کاری (راجی) گمر ده زانی بژی پهرتی عالمه؟
وا له پروی تودا ده سووتی، عالیسو موشک و گولوا.

(۵)

دل وک دومه لان پر له خفت، هله زهیمتا سوو
بایهک له سمر پورهیی جانانه پهیا سوو
چاروی دل و بژی روخی نهو، پیکمه نهنگوت
نهنگوتنو پشکووتنو سووتن، له پمنا سوو
هرچی به خبیر هاتو، نهوی سابوو له خودا
هر هینده نمانن، به تمیق نووری له لا سوو
نهو سته که دیم کولمی، وکو تافی نه لمتریک
دینارو دره گشتی، له لام په لکه گه لا سوو
چاروم، که به چمند نایستی کوردانه نهووسا
سد شوکری خرا، روو به هه نینانی رهوا سوو
رهیمی خمت و خالی له به کمی، لهم دلی پر شوو
هر نیکه، به پهرگاری بری مرکزنی نابوو
(راجی)، که دلی پر خم و فیکریشی بدیعه
رادی که کمسن پوره رشی جهورو جهفا سوو.

(۶)

وهختی له لمبی یارهوه، مهیلی شه کهرم سوو
نهمزانی له هر شمش جیهمتا، همش به سرم سوو

دیوانی راجی

هرچمنده که ریستم له تمعی عیشق خه لاسی
جاری له دلا نافستو، جاری ختمرم بوو
دانیشتوو مهجویه، لغناو سینهیی من دا
زانی که به نم قسره، له دوژمن زه فرم بوو
نیرۆ که نهچووم بیکمه سعد جیژنهیی قوریان
لم بنندی جگر، حیکمتی سرفی نهرم بوو
هرهك همدافی جبریه بز تیری بهلا، دل
لایس له روخا نافستو، لایس شهرم بوو
تا زوقی بههشتم هه بوو لم مهیکده، یاران
نهقدی تهره بو شوکت و فزل و هونرم بوو
ناوی هه بوو نمو دلبره شیرینه، بهی شوین
رهك من که نه بوو نامو شوینو، هه زهرم بوو
نیوه شوی دورتنی، شوی مامم (حمه قادر)
سۆزی له هه موو ریشوو بنندی جگرم بوو
(راجی) مه که گریانو، له خۆدانی نهمیریم
هیشتا که نه بووم، نم خفته نووسراوی سرم بوو.

(۷)

دل لبر چین و خمتی سر کولمه، ناگرخواره بوو
رووت و قووتی، هه ره کو مزراحی رستۆن کاره بوو
کهوته ناو چهرخی به تاوی روومستی تابانی یار
بۆیه رهند ناسا، له قاپی عالمنا ناواره بوو
سپیه کووری قاشی نهرۆی، بهو گولهی خالو خمتی
وا له جهرگمدا، عهزیم، بهرت و پاره پاره بوو

دیوانی راجی

دوو پیره نمر مسحفی کولمهی نیگارم، سریمسر
بۆچی دل لئو دوو پیره، وا چل پمرو سی پاره بوو؟
سینه پر دهردم لمبر جهورو جفای خاتوننه کان
بۆزه رووحی بینکمیشم، تووشی نمو نازاره بوو
تینسته یتیم ناکرئ، همناسم، هاتوچۆکی ساف بکم
نمو دهمش وا دیتته بیرم، روح له داره داره بوو
(راجیا) گمهی خهمی تو، بمش دهکا تا ناسمان
بمش دهکا، گمر عالمی دونیا ههموو دووباره بوو.

(۸)

دلنم سروتا به جارئ، چلچرای سمر کولمه کهی ههلبوو
به دهم شاماری نهگریمی، شل و کول نیرگی جادوو
چ خوسرهو کوته خانمی عیشقهوه؟ شیرین دلنی هینا
چ فیهادی قوی پهیکمر، قولینگی کوته سمر؟ دهرووو
نه لیم: نهمی نهنه مامی تازه چانراوی خهرا مانم
بده ماچین، نه لئ: کافر برۆ لیره موهسته توو
به دهم سروی سها، گولشمن به سینه نغوومن خهملی
دهسا نهمی بولبولی دل، تووش بیابانی وه کو کوو کوو
سراپا ههلقهیی زولفی له مل هالاندو، دلنی گرت
وتی: نهم جوژه رهفتاره نمونهی کاره، سا فهرموو
له ژنر نهم سایه بانهی پهرچهمه، وا بۆژی نیورۆسه
فیدای بۆژو شموی تو بم، سیاخالنی کسوان نهبروو
نموا پيشا له ناگرخانهیی عیشقا، دلنی (پشکو)
به جامنی بیره هانای، ساقیا! یا تاره کهی گیسوو.

دیوانی راجی

(۹)

دل له دنیادا به دایم، بیکسو دیوانه بوو
یار له عالمدا به کام خوښیو نه‌فسانه بوو
هرچی کردم، ناقیبت، بردم پشیمانی لمسر
بهم نیشانه‌ی پوریم، نیشم هممو رهندانه بوو
خوش، له وهختی روومعت، رژژو لمبت چمشنی مزه
نیو گریشمعت بادهو، دوو چاری رهش مه‌بخانه بوو
گمر له یادم چی، نمین کافریمو دنیاپرست
نمو ده‌مسی رۆحم له لیسوا، حمزرتی پيروانه بوو
نم سبه‌ینی، دس بمستل و جامی دل، چوو بز سراو
روح لمسر نموجی سمری، تاجو پیری شاهانه بوو
نمرو شیرین، لیسوی نهختن خسته نازو هم‌مسره
دل به تاوی تیژی عیشقی، سربمسر دوندانه بوو
ناهی تیره‌ی هموری من، کموتوته دهوری روومعتی^(۱)
دیتمو، هرلا، لمسر چارم مسه و خرمانه بوو
جنگه مشقم، گمرچی دهشتو شارو زهریمو بر بووه
گشتی بز گیانی حمزینم، زه‌جررو بمندبخانه بوو
کهی نموشم شمربعتی لیسوی نیگاران؟! چونکه من
کونجی خوشحالمیم به دایم، (راجیسا)! ویرانه بوو.

(۱۰)

دل! نایتتموه یادت که یارت میهره‌بانی بوو؟
له‌لاین بمزمی شاهانه، له‌لاین عیشی جانی بوو؟

۱- لمنوینکی دیکدا ددل، (ناهی تیره‌ی هموری من، دهوری لمرووی نمو دا به هم).

دیوانی راجی

به زولفی ساقیان قوبیهی شوغاعی رووسی جانانه
به تاری موتریبان دهستی به خورن نالو دهسانی بوو
لهلاین پمردهداری بوو، لهلاین بروکی زیباپوش
لهلاین تاوسی سرخوش، لهلاین جان فشانی بوو
پیاله پر له ناره‌قدا، به نازی دلبران ده‌کشا
به چای گولبهران ده‌خورا، نهمیمی نامسانی بوو
نمزیفی جاریدانی بوو، حمسیبهی نیمینانی بوو
زه‌هیسهی زینده‌گانی بوو، بدمیسهی لامه‌گانی بوو^(۱)
له نازو نیمه‌تا جانی رهمیدهی بیکسرو زارم
له پایسهی کمترین ژووری عمزیزی میسری سانی بوو
عدهجب زوقی له باوه‌شدا، دلو دلبر که بمراون^(۲)
له عالم همله‌له‌می وصلو، له (راجی) هم زوبانی بوو.

(۱۱)

خوایه بزمان بنیری، ناوی له قور نغیشتوو
یا گنجی پینگه‌یشتوو، یا پیری تیگه‌یشتوو
نم کومه‌له هم‌زاره، چندیشه نیتیزاره
به چای خوی بینن، بردی به بیر قه‌لشتوو
هیوام لم قومه گشتی، دووره، چونکه سعد پشتی
کسینکی سریمست نییه، دلی و ستم نه‌چیشتوو
کومدل به تیکه‌لاری، له کامی جیده‌مینن
له ساردو گهرمی بۆژان، قمریوه یا برشتوو

۱ له‌شونینکی دیکمدا دهلن: (سقای زینده‌گانی بوو، بدمیسهی لامه‌گانی بوو).

۲ له‌شونینکی دیکمدا دهلن: (عدهجب زوقی له ناغووشا، دلو دلبر موه‌مید بوون).

دیوانی راجی

خه لکی، له روو چ بمزه؟ مشووری خوئی ده گتیری
نیمش هممو خموالوین، به نابرووی رشتو
نیزیکه مرگی کومل، بهین دهرمانو دوختو
همی کاکه تازه ناژی، به شیخو سحر نوشتو
هعتیوی بی براب، قعت نیشتمانی نابی
حمزی له میرده دایکی، نایکا له دوو شوو پشتو
تعیاتی هر له ژینه، بی رهفی و دابو ده ستور
بیری جهماتی ناکا، همتا نه چن له خشتو
چمند خوشه پوژی رووناک، (راجی) بلنی "دلاور"
بروانه نیشتمان پر، له قوریانی و له کوشتو.

(۱۲)

عمریزم، وهختی گول هات و بهر چوو
منالی وهل ناکام بوو، له بهر چوو
سهبا نه یخته دهستی بهندی شادی
به لایسا، بزه گیانی پر ختم چوو
نموی هاتو، چرای ته عزیمی دیتی
به تاریکی زه لالمت، بز سه قهر چوو
بلنی بهر چاوه سا په پمانه پرکا
نیتر خیزابه، وا گیانم همدو چوو
که خوئی هارته هر کولمت، دلی من
له شرمی، بز تمامی سرفی نزار چوو
به نمو ماچمی که کردم دور به دوری
به خوشی، بز هممو مستان خبهر چوو

دیوانی راجی

که کھوتہ چینی نہ گریخت، ترازا
دلّی من، نہی عجب، چوَن بے مہم چوو؟
نیگاری دلّی رقم، چسی لئی نہ پرسی
دلّم گھر چسی بہ خوتناوی جگہر چوو
برو (راجی)، لہ عیشقا داممیتہ
لمہر مہولا، نہ گہر ہاتو، نہ گہر چوو.

(۱۳)

تہو دوڑمنہ سہ گبابہ، لہ یارا بہ نذرہ چوو
تہو سرکشہ مہحبوبہ، لہ دوڑمن بہ سمہر چوو
سہیری کہ لمہر سککھی روی، تورپویی زولقی
بؤ دستہ منی خستہ، لہ لیوم بہ ہمدہر چوو
مہیلی کمہرم چونکہ لہ دلّ پسر جہولانہ
ہمہر مووی نیکاتم لہ عجبیدا، بہ کمہر چوو
سرکیشہ لہ نمہ دائرہ، بؤ سرکیزی نیحسان
یاری، کہ بہ لای عاشقی مسکین بہ سہمہر چوو
وہک شوعلہی رہ خشمندہ، لہ سیلابی رفاقتہ
دلّ ہاتہ نذرہ وہ سلت وہ یزانی لمہر چوو
نیمرو، کہ زہدی نمشتری جہللادی برزتم
خوتنم بہ حمہر خانہی موشتاقی جگہر چوو
لمہر حوجرہ کموا کھوتوی (راجی) بہ خہیالات
تھوتی دلّ کھمت وایہ، لمہر مہیلی شہ کمر چوو.

(۱۴)

جینگیرہ لہ باہوش، خہفتی دلّ پرسی جادرو
رامم نییہ، راگردہیہ، ہمہر وہک رہمی ناہوو

دیوانی راجی

وهختنی به خدیالاتهوه، سینم پری ژاره
وهختیکی له دوو لیتی، لمر لئومه کاهوو
دیدم پری لالوو سممنو خونچموو باغه
پنجی گولته جوړیشه، بمانو کوچی دلا چوو
چیدیکه موره نختنه منی بیکسوو ریوا
پنجیکه دلم، بو مهبی سر په چموو بازوو
سر، بیتو به قوریانی تکهو شوغی کولمت
گیانم به فیدای نیرگسی دوو چاری خموالوو
نوتوولی قمدی، کاتن به سمد لهغه نرسکی
نمشکیتوه بالامو، نسترزیت پراسروو
(راجی)! سرو مالو، دلرو دینو، ندهبوو ژین
هر قیمتی ماچنیکه، به کیشو به ترازوو.

(۱۵)

نهی نسیف، بازاری من سمد ساله هر نه بیوو برو
تاقه ماچنیکم نمبوو قازانچی ناهی نیوه شو
چونکه یاری دلروبا، بو منو ره قیب مهبلی نیه
من نوا بووم غمرقی ناه و نالوو، نو بوو جدو
همی به قوریانی ممو سینمی بلوورت م، کوا
کاوژی سیمینی تهره، و نازکو نهرم و پشو
من به بیداری نه گترم خوینی نابی جمرگی خو
تو نه کیشی نیرگسی جادوو، که چاوت کوته خو
چون سبا دهگیری مقسودی نیه، بو پرچمه؟
لهو نمایی تلهعته، نهختن که بوئی شل کا جلمو

ديوانی راجی

شیخ، نه گهر هفتاسه بز ریتی عیفتتو حققولیه قین
بژچی وا بیباکی سؤفی ملهپورو مستو قهلمو؟
خالکو خولنه خرممنی (راجی)، له وهسلی دلیرا
دانهینکی تنی نیسه، گهر بیتو بیبیتزن به کمو.

(۱۶)

دلسم، بئی یارو بئی قمرداشه نئمشو
وه کور چاووشی بئی شاباشه نئمشو
خه یالو ناری چاروم، سمر ده گتیرن
چ سمر؟ ناشینکی پر باراشه نئمشو
نممن مهورومو، دوژمن شادی دلدار
که هر جیتزنی سه گور دالاشه نئمشو
نه گهرچی چاوه کم پر خوتنی نالسه
له تاوی یاره، بئی بیناشه نئمشو
غمرهز، پر بوونی دنیا یسه له هاوار
هفتا ناهی حمزین هر باشه نئمشو
مه پرسن حالی دل، نئی یارو نغیار
نه خوشو زاره، هم ریسواشه نئمشو
سمعاتی بهختی سخم، بئی عمهل بوو
چ جیتی میقاتو پیتشو پاشه نئمشو؟
له بمر زه هری هه لای دوری حمزیزان
دل و سینمو تهم خمخاشه نئمشو
بهری بئی تاقمتی بوو، ناه و شیوه
نه گهرچی باغی من ساواشه نئمشو

دیوانی راجی

له خانمی دامو، شمتروغی و سلی
شمم بی بیدوقو، بی داسه نمشو
به رنگی نمشو ناهی نوکتمغی
دلا (راجی) عجب نهقاشه نمشو!!

(۱۷)

نمیرم بز نیسارت لمعلو یاقوت و گوهر، هر شو
نمیرم، یعنی فرمیسکی دل و چارو جگر، هر شو
نیگارم تا به تصویر خه یالی، بیته بهر چاوم
له ناغوشی نه کیشم، نه میژم وه نه یسه کمر، هر شو
منی تمن خسته بینکس، دایما زاری نه کم، یاران
نموش عوشرت به کامی خزی ده کا تموقو کمر، هر شو
دهروونم وه جهننم داخرا، دل چونکه موسلیم بوو
لموی دهرچوو، به کوی تودا ده کا گمشت و گوزهر، هر شو
به دهردی بی دوا گیرم، به مقصد ناگمه لوقمان
منم هیران و سرگمشته، له رنی خوف و ختم، هر شو
به گریاتم ده کم بازی، که نمشکم شو علم بازی کرد
له گمزل زوهره، سوریه یار، موشری و دهری قمر، هر شو
عجایب عاشقینکم، ساعتی خالی نیسه قه لبم
وه کو (راجی) نه خوینم شیری پر شه ککمر لبم، هر شو.

(۱۸)

لمر گنهی ژبانی من، دوو زولقت همزه دهره نیمشو
به سموتانی دلی زارم، نیگاهت یاوهره نیمشو
دوینتی روت که نووری خسته نار فانوسی چاوام
دهروونم ناگری سمنو، لمشم لا نمونه نیمشو

دیوانی راجی

لمسر سورجی ستاری پایه بهرزتا، نگاهینکت
له ناو گوردوونی سینمدا، قولاپو میحوهره نیمشو
سرم پسر جۆشی دیداره، دلم پسر دوردو بیساره
به نازنکی تمیبانم بکه درمان، ودره نیمشو
له چاوم گوهرو یاقوت نبارن، چاخى گریانه
له لیتوت پیکینمو، هر ترسکی نهختره نیمشو
جهفاوو نازه کمى بؤژت، چ قوما، کوشتى نهى داد!!
به هرچى دل نسیتم، زه خمداری خنجره نیمشو
برؤ به خوام سپاردی، هرچی بؤ دل چاکه، بخوازه
سرى فرمانبرى (راجى)، له قاپى دلبره نیمشو.

(۱۹)

بؤحم له برابرم نیگههت بادهمه نیمشو
گور سرفى بکم مالو دلو دین کمه نیمشو
هاتویه تمنیستم، به هموو نشنوو شوخیت
بروانه له هر لاره، ره قییم خمه نیمشو
نهى سرورى بلند قمدوو لغتافت لمبى دلجوت
هرچنده له خزمت بکوم، هر کمه نیمشو
دوورى منى دل خسته له دیدت، که دهمى بوو
هر قمدرو بسرائى منه، بؤ عالمه نیمشو
هدلمسته، به چاوى بهلکعت مجلسى زهوقه
مستى و تروبوو جیلوه، هموو همدمه نیمشو
قهیدى چیه! هر عادهتى جانانه نیازه
گهرچى له دلت خوشه، کزى نم دمه نیمشو

دیوانی راجی

تا نیتسه له سر دل، سری داغی نللمت بوو
نیستاکه له سایه چممنت جیلومه نیمشو
شایانه، دلتم نیتسه له تندا که نه گوئین
بو نو که لمر خهلق، وصال زمه نیمشو
دهردو نللمو قسوهت و گریانو جهفا چوو
(راجی) بکه شوکرانه، سفای سینمه نیمشو.

(۲۰)

پهونهقی حوسنی تکاند، نمرگسی دلداری نو
قیممتی پیری شکاند، شینوهی بازارای نو
راسته به لافو گمزاف، هاته دلی عاشقان
لمشکری تاتاری یار، نیزهیی خونباری نو
بوچی نهیا هوشی من، بهم سیرپی مهجنونیه؟
کوئچی گوهرباری رووی، زولقی سیمهاری نو
داغی گول و گولشمنه، خندهوو گرژنیهوی
موقتبسی نووری هق، کولمرو روخساری نو
جینگهخموی دوزهخه، نهم دلی دینداری من
جینی ختمری جننتمه، زولقی گونمهکاری نو
قاممتی ده گری گهلی، میوهی شیرین مزاق
جگ له شکوفی گولو، لالهیی بیماری نو
یار به نهلتافی خوی، گوئی که له (راجی) نهکا
دیاره له عالم چ کس، نایتمه هاواری نو.

(۲۱)

سر له دو یاران نه کیشم، بهم دل و جمرگی پزیو
نهیکمه شیرازهیی هوزی بزمیوو دابمزیو

دیوانی راجی

هر گه لیک، هاتو له گه ل خرمی نه فامی تیکه ترا
چاره یی ناکا له ژین، فیئل و سیلاح و زترو زرو
ناگری مگرگی گه لی کوردانه، هر دانامری
وهک رقی نسفندیارو، روستم و زرابو گیسو
رژو شو نه گرم له توی قومی بن پیشچوونی خوم
وا له ده رگسی دوژمنو بیگانهدا، بوونه هستیو
من همناسم بوته غازی موخنیقو، ناهم تفنگ
دل لسمر شو لمشکرو ناقاره، وهک بزمبا ته قیو
تا نه بوومه جهر بزو، باری غمی توم هه لنه رشت
نمدوزانی نی وه تن، بز خه لکه دؤخینت بزمیو
وهک حویارا هر ده سووریم، ناگمه هیلانه کم
جی هوارا پاره چول و، خانه یی به ختم ته پیو
خوت بناسه نی گه لی ناواره، بن شوین و رهوش
چار له دس بیگانه کانو، دل به خونه خورست جیو
سافه (پشکو) جیسمی پاک، سر به پی یهک ره گیه
رژو شو سووتانه کاری، بز گهل و کووری ده فیو.

نمی خودا، بۆچی نهچورومه بنمبانی گولمبۆ؟^(۱)
 بمشکه سا بيموره سر دهورو قومارو په لویو
 هر کسین ددردی له مل بمستروه، زنجیری خفت
 پنی بلن: خاله! له نم چاویه دانیشه بخو
 ترش و تاله بدهنو، شینوویی شیرینی نهوئ^(۲)
 نمی دوو لهب و شک و رهقا، همسته زمانت کهرهفو
 کینه گمر دهبدهبیمی ددردو بهلا نهیگیری؟
 گمر پیاری لسمر نم چمرخه نعتو ماوی، نعتو
 مشقی خالو خعتی نمر دلبره، نیمروچ دهکا؟
 باددینکم که به دهس ناکسوئ، چیمه له سمبۆ؟
 من زهمانیکه له گمل نمر گوله بیناکه نه لیم
 ماچینکم لی نستاند، سا به سوینندو به درۆ^(۳)
 هر نپشکوتوره هینشتاکه گولووکی دله کم
 هوره سم بر ره شمبای پایزی داوه، به خمرۆ
 شیخ، نه گمر هاتو وه کو زاهیدی ریش لوکه وتی:
 لاده لسم رینگه، بلن: همسته نعتو چیته ترۆ؟
 (راجیا)! هر مسهله حیکمت و شانیکه هدیه
 جاهیلی نه جمع و کمر، بسییه نیت خرمینی جو^(۴)!!

۱ له شویننکی دیکدا دهلن: (نمی خودا، بۆچی نهچورومه بنمبانی دلهرۆ؟).

۲ له شویننکی دیکدا دهلن: (بهدخنی تالو ترش و شینوویی شیرینی نهوئ).

۳ له شویننکی دیکدا دهلن: (بۆسمن لیم نستاند، سا به سوینندو به درۆ).

۴ له شویننکی دیکدا دهلن: (رسته گمر جاهیلکان، جوونهته سر خرمینی جو).

دیوانی راجی

(۲)

عجب هاتوته برچاو، شاره‌کی کز
نواندی سموزو سور، گونزاره‌کی کز
خه‌فت جینگه‌ی نسما، دل به‌مهره‌ی سوو
که دانیشتم لسمر پووباره‌کی کز
که رنگو بانو سارا، تون به تون چون
که‌یف خوشم، له‌گمل نازاره‌کی کز
سمرایی مردنیشم، ژینوه‌ی‌یشم
قورو کولان و میرخوزاره‌کی کز
نیت تا پوژی مه‌شمر به‌مرد به‌بازم
سمبارت چاره‌کی دلداره‌کی کز
ته‌نم بی‌هیزه، گیانی‌شی ستاندوم
سمر زولقی، به‌فندی، یاره‌کی کز
ده‌کم گمردوش، لمانا باغو مزاران
که مائی هه‌قمه، نیرگسجاره‌کی کز
به تاجی (خوسره‌ی) ناده‌م، وه یا (کی)
سمری یه‌ک موو، له باغو داره‌کی کز
وده (راجی)، به نشنو پیکه‌نیت
به یادی نیرگسی خه‌ماره‌کی کز^(۱).

(۳)

نهی سمری بلند قه‌دو لغتافت لمی دلجو
پاداشی گوناهی منه، گرتویستی نمتز

۱ له شوینیکی دیکمدا دلن: (وده راجی) بگری: هم تعرب که له معیخانی دمر و دیواره‌کی کز).

دیوانی راجی

توویا، چ دہسن لہو قندو بالایہ بترسی؟
یا سروی رہوان چی لہ قعدہ، بیخمرہ سر گز!!
نیمرؤکہ تہجلایی دوو چاوه، لہ دوو عالم^(۱)
نیمشؤکہ پری مہیکدہیہ، جونبوشی شوہوز
بی مرحممتی بمییتی، مردم لہ فراقا
سا ہستہ لہرووی لوتقموہ، ماچی دہ لہسرخؤ
بن لعلی لہبت، مہیلی بھمشم نییہ قوربان
بؤ سووتنی دل، جگ لہ روخت بؤچمہ پشکؤ؟
تا شاہیدو ساقی، لہ دزہ جامی دلانن
ہر جؤرہ زہی گیانہ، لہژر پارونہیی تو
تا عیشق زہدی پئغمہیی شاہیتی دوو چاوه
بیباکی شہپؤلی غمہ، (راجی) و دلی شہتؤ.

(۴)

دہروون پیر دہردو، ناہم گہرمہ نیمرؤ
جگہر برژاوه، - تا- یاوہرمہ نیمرؤ
ہیلاکی ہاتوچؤی دہرگہی حمیبہم
لہ بندادی، حہیا، پینم شہرمہ نیمرؤ
سہری سروک ہلہرہ، پیر پینہ جامی
کہ دہردی بادہیی نہمہرمہ نیمرؤ
لہ سرورانا، بدچہی زہنگین خست و خال
خہیالی من سویای سؤجرمہ نیمرؤ

۲ لہ شوینیکی دیکمدا دہان: (نیمرؤکہ تہجلایی شہرابہ. بہ دوو عالمہم).

دیوانی راجی

هوارم کزنه بوو، درکی رواندن
نمیش باعیس به مووی دلبرمه نیمریز
که راوه‌ستا به شزخی، یاری ره‌عنا
وتم: نئی دل بریز، محشرمه نیمریز
به‌دایع سه‌نعت و غمزه‌ی دل نغنداز
له کونجی سیندا می‌جوهرمه نیمریز
له‌بر غمزه‌ت، کوانی نمبروانت
کمینی دوژمنی سر سرمه نیمریز
چلوزن (راجی)، نه‌یم غمقی هلاکت؟
فهلک زب باب، غم مادبرمه نیمریز.

(۵)

جاریه ناوی چاری من، دیله به دیله، جز به جز
بندی دلی شکاری من، گشتی پساوه لز به لز
جان به هوایی سر ده‌چن، بز قمدی خوش کمر ده‌چن
بی دل و بی جگر ده‌چن، گمرچی گمراه کز به کز
سونبولی زولفی هاته روو، نه‌زده کوته هاتوچوو
معدنی گرت و زو بزوو، حلقه‌یی داوه هز به هز
مهره‌می لیسوی شه‌کوره، نم دل‌ه تا قور به‌سره
پر خفت و بی مهره، هر کفی خاره شز به شز
گمر ده‌سه‌لاتی دلبرم، بی له لبانی دلبرم
دستی لمل نه‌کم سرم، بیته جه‌فاوه گز به گز
جانی عزیزه‌کم نعتو، مسمکوزه بسییه جوستوجو
نرمییه کاری گفتوگوز، شهر چییه؟ داوه خز به خز

دیوانی راجی

خاتری (راجی) بکے جسم، جامی لبانی بخہ دم
چیکہ لہدستی مہبہ دم، کاوہ بہ کاوہ، پز بہ پز۔

(۶)

نممدیوہ لہ میٹرووی مہجس و ناریو ہیندؤ
نہم جوڑہ کزہو دہدہ بہو کردہویسی تو
زولقت چ بہلا، خمت چ خمتا، خال چ خہیالہ؟
چار رہ شہلہ کی سیحہ، لہ دوو یہ کشوہ نہبرؤ
پڑڑی، بووہ ہزی کردنو، خمتن لہ شوو پڑڑ
تو کردتہ دوو پڑڑو، خمت بردوہ تو خو
گشتی خلتن مارکسو، نیشٹاینو، گورینگ
سوقراتو، دیموقراتو، فلاتوونو نمرہ ستو
وتیان: فہلہ کی خاکو ستارہ کہ لہ پڑڑن
کوزیرونہ کہ لہم خاکہیہ دوو پڑڑی پووناژڈ
بہم پورتموی تو، ہمرچی عناصر ہہیہ سووتان
دونیسا بووہ تہ کانی نلہ متریکو سپرتو
ہمر باسی ہہ بوولاو، شتی (لا یتجرأ)
دوو جوڑنی بہیک تیکملو، نسبت بہ کمو کو
ہمر یک ہہیہ بیکاوو، بزاسن بہ ہممو لا
توکسیدو پڑڑتوونو نلہ کتر بہ پیانز
من خوم کہ نغاسیوہ، خوی خوم چ بناسم؟
مردم بہ جہفای عیشتو، کسوت لہ پہلو پز
داماری ہزار بیرہ شرو ناوہ، ژسام
نادانی بہ تاوانہ، لہ گمل سوزشی پشکو

دیوانی راجی

نمیبوو سمنم، یاسممنو، سونیولو، سوسمن
نممدی همووسی چاوی ریشو، گوردوشی شوبو
سیحرو همدهشی روسو فورهنمو، نممیریکاو
نینگیسه، لهگمل موسلیمو جوو، همر کسه بز خو
نم قارهی ناسیایه، که ناسیایو بهلایه
همر کس به هموایتکی نهگیری، بسمری تو!
دونیا به قومارخانیهی نم جانمورانسه
دهستچینی نسوان: شیخو، بهگو، ناغموو، میرو
قوربانی قولینچکینکی وهتمن، لاندنو توکیو
واشتتو بسمرلینو، نیورک و موزک.

چرخت له منی غمزه ده کړدو ته نه مھاتی
 جارتکی بمردانی دلسی خسته نه مھاتی
 وا تو ده سلاتت هه یه، بز شاه و گمدايان
 بزچی له ههواخوایی من بی ده سلاتی؟
 جارتکی نمبوو پینکوه بین، مچ مچو، دم دم
 وا دیاره نممن دهشتیو تو بوویه قهلاتی
 دهستم که نه گا داممنی یارست بته کینم
 پیشکینشت نه کم بیرو خدیالم، به قهپاتی
 هه لدین درو ده عبا، له که لوی گول، که تو هه لدی
 وهک نانی هه لاتم نممنیش، تو که هه لاتی
 چمند ساله له نم دهر گه ده حو کیتموه دیدم
 نممدی نه وه نموزکی، نمسبری، نه سویاتی
 یارم کچه کوردیکه، له مالم که ده کا راو
 راونسانو جینیوامم نمداتی به خهلاتی
 جاری نمبوو، تیسری پمژم لیسوو دم و موم
 جاری نمبوو، باوهش کمه مهیدان و مهزاتی
 چمند خشت و خرو ناسک و نارودارو بموژه
 چمند خزشه قسمو خمندوو دیدارو جمعاتی
 خه لکی، که به پاره ده گرن باخچه به سالان
 من ماچی زه مانگیره گیام به سمعاتی
 نمروا به هوای، هه لنموروی گول، به همموو روو
 پاسی سه فمرم بستو، غموم خوارو و خبباتی

ديوانی راجی

نہو دستو بہ من پتدہ کمنی، دور نہرژنی
من لعلو گولی نمشک نہرژم لہ جیاتی
(پشکو) کہ نہلتی سووزی دلی، کوورہیی عیشقہ
چی داوہ لہ توفانو، لہ نوحو لہ نہجاتی!؟

(۲)

خوین رژاوی دل لہ رنگی نیشتمان، رۆرژستی
ہرچی شیون کا لہ ہاوخوینسانی گیل، بز خویمتی
خونچہ خندہی دا بہ دم، بیباکہ لیسوی ہلدرا
ہرچی دم دورواوہ چاخی موزدو ورددو شزیمتی
مسی بہ نابوری نموشن، دیدہ تیکمل ژن نہکا
دلبری شیرین گیان، پەرژنی رہنگو بزستی
وا گہلاوینژم ہلاتو، روزنہسب پری ہی ہلات
کاری ہلکینشانی بیدہ، دوو تہرازوو کوزستی
بز گہلی ناوارہ، ناوی گول گہشیی رۆژو شہرہ
بز گہلناموژی لہ ہر مہیدان، نہوا ہز ہزیمتی
مسی، بہ ہزمی کومل و گویندہ زیکمی سہربکا
پاسوان نمستیرہ بی، دل خواہنی شہربزیمتی
حوت روہندہ کہ خول دہن، نوکمری بہزمی نمون
عونسورو سی رۆلہ بہخشین، ناسمانیش گویمتی
نہم گہلاوینژہ، بریقی خستہ نافاقی ژان
رۆژو شہرہ بز پەرودرش، نورنکہ ہاموشزیمتی
ہر برینکی جگہر، زوخاوی لی نمکتیتوہ
رۆژی مہرگی بیکمیسی، توبالی من ہمزیمتی

دیوانی راجی

ہم کسے سرخوشی جامی ہوزہ، وازی پوویستی
دانہمی سوورو سپی مہی، تاقستی ٹوڑیستی
تا ہسمر کاری ہونہر، وہستارہ بڑ ہوزی بہ کول
ناگری نہوروزی بہختہ، (راجی) یو (پشکو) یمتی۔

(۳)

باسی کوپرو کچ باری، وک دانہمی مرواری
کوپ مرحمستی باری، کچ زینستی ناور شاری
کوپ خواوہنی دیوانہ، وک شاہی سولہ پمانہ
کچ مرہمی جانانہ، بز باری یو دلداری
کوپ مردی شہرو شوزہ، کچ گنجی دوقو موزہ
کوپ سہلتنستی زوزہ، کچ بڑتہ شہریاری
کوپ شیزہ بہ سرمستی، کچ بازہ بہ سرہمستی
کوپ نہقدہ لہسر دستی، کچ پونہقی بازاری
کوپ چاوی خودا بینہ، کچ ناینہمی ژینہ
کوپ دلدہرو گول چینہ، کچ باغہ لہب و زاری
کوپ عاشقی لہیلایہ، مہیلی قعدو بالایہ
کچ نیعمتی مولایہ، رہحمت لہ کسوکاری
کچ شہمی شہبوستانہ، کوپ بڑی بوہ پھروانہ
کچ کہیفی لہ سووتانہ، کوپ بیتہوہ دیداری
شہرین، کچہ، شازادہ، کوپ خوسرہو و فہرہادہ
کچ لہشکری بیندادہ، کوپ بڑتہ عہلممداری

دیوانی راجی

تو شاعری فننانی، (راجی) کوری مهیدانی
سودای کچی کوردانی، سا بیده پهلاماری.

(۴)

وہمن! بوچی له گه لئا، هینده بن رهحم و جهفاکاری؟
نه لئی بز پینوهدانی جهرگی من، شوگر دو ره شماری
ده من نمندی خرامان بیسه بهر چاوانی خوتساریم
په لامارت بدا نمختی، ده سی یارانہ بز یاری
مه گمر مه یلت له گه لئا همر نماره، بزسه تزواری
له ده ستو باوه شی خه لکا همژاری، بزسه بیتزاری
به بزوی خونچمو گول و ره یمان و به بیوون و بنوشه کمت
مه گمر بوژاومره لهو رۆخی پهرینست، به ریواری
به نم نازو گریشمو له خمو لارهت، به شۆخی، تو
له گمّل دوژمن تهر شیرین، له گمّل من وه حشو لاساری
تکای رۆژی نه کم، بزم سۆزوه، گمر بیسه باوه شما
له دل بکوژتسره به شکو بلنسی بانگ و هاواری
وہمن، دایکی به شیو شیرین و بن شوو بوو، هه لگپرا
برۆ بعدوای کوه (راجی)، نمتۆش همر بن کسوکاری!!

(۵)

دینه مۆی دل کموته کارو، جهرگه بوته پاتری
بۆ مه کینه جیسی نیمن، زولفو پهرچم، وایبری
کۆیل و دیلکۆی همنام، بزم همناسانه پلاک
رۆیسوه تهقسیموو همر دوو پلاتینی وهری
نم ترونبیلی خه یالتم، لهم دهره پهنچهر سووه
بمو همرمو خال و خمت و نالاته، همر توژی فیتیری

دیوانی راجی

گم له رنگای عیشقدرا چا بیتومه، په یمان نه کا
جگ له تز، هه لنه گری جنده ناده می و حوروو پیری
ناهی تیزم هوزینی ده لسه، له ریم لادین په قیب
نه میژئ تا خوینزو خورتان، کاره بای نمسکمنده ری
خانه یی بمنزینو وړنی، هر دوو سووتان دوور له ناو
مستی کرد نمو سائقی چاوت، می و جادوو گم ری
شفتو سپرنگی شکا، رینگی پسا، تایمی ته قی
وا لبر نم سووره توی کولمه بوومه هم مشری
بی کلاجو، بی جه لمو، بی سلفو نیستوپ و گلژپ
کاری دل یه کده م کرا، لمو سه یرو راوه بووم بیری
کتی هیه (پشکوژ) وه کو تز، سوورو سووتابن له عیشق؟
هر وه کو نیمریژ لمر خوت کرده تاپو شاییری.

(۶)

چاچنلییه کم لسم خه فته، گه یوه به پیری
هینشتا گوله کم، جورو جهفا نه چووه له بیری
ره شتالیه، شیرینه، چ خونگرمه، چ دلکیش؟!
بمو پرچمه، رنج و دلی بر دم به نسیری
خالی سیری لینوانی هممو گنجه له بووما
خاکی دیری نمو دلبره ناده م به و دزیری
عومرنکه، له گمل عیشقی تز من بوومه برادر
سالنکه، لبرچی تو خودا لیمه^(۱) زویری؟

۱ لیمه، کورتکرووی (له نیمه).

دیوانی راجی

بم پرمچم و نه گریجه یه، بمنونه له باغان
بم نارهق و باده مه یه، بمشینه همویری
بم نازکیو نهمییه، تۆ زوبده یی جانی
بم تورت و تمیری و گورییه، تۆ سه لکه پهنیری
لمو بندوق مه قاماتی جفا و هه لئه له تانن
تۆ بوویه نه بوزه ییدو، منیش بوومه حمیری
تاکمی؟ له دوا ی باده یی خاری تۆ به جوستی
نهمرین برژنم، به دوو سدا شیخی جهمیری
لمو مه جهمه دا زاهیهه (پشکۆ)، که گشاوه
دلگهم و به سۆزو کوله، وه ستاره به ژیری.

(۷)

له شکری وه هم و خه یی لآتم، لهمر دل دابهزی
بوژی سیزده ی شوومی شوومی، کرده گریه عاجزی
سووره سیتیکم له لق، خستمته بمر دارو قه لانگ
یا ممی بمر سینگ ی نو بووم، چوومه بمر دهستی کهزی؟
بۆچ نه هاتی، هینده بانگم کردی یو پارامسوه؟
خۆپهرستی، گاوری، جادوو گمیری، یا رافزی؟
پینم بلن ناوی چبوو، نهم هاتن و نازهت که کرد؟
من سهره همورازو کموتم، تۆ سهره و ژترو بزی
گمر سه یینیش، بینهوه جی راوگه که ی نیمه رۆ نه هات
وا نهمزاتم نهم نهمیم، کاله وه ختیکه وهزی
ههروه کو چاری رهش و، خالی له بمر، کولمی سپیت
سییه لاکم رهش بسوه، دل داخه، جهمرگ قاقمزی

دیوانی راجی

چون نه گریه، پرچم و زلفی که نخشیتنی له رووی؟
کینه دیتوریه لمر خمرمانی خونچه، باره زی؟
راچمنی رۆحم لهدهنگی بازنو، دل هاته جۆش^(۱)
وهک له ناگردانی رووی، جبرگی کعبام داچزی
(راجیا)؛ یهزدانی پاک، بۆت ههله سوورینتی سبهی
پینی بگی، همر بیگوشی، همر بیمری، همر بیگمزی!!

(۸)

که هات ئینشاری مینشاری سروشت و نیشی رامالی
له پینشایی شهپۆلی کول، خهفت شهروالی دامالی
له ناوژینگه هینسکی ژین، دلی کورد وهک همناسی من
له گهخینشی زهوی و کاتا، به بن دهسالی، دس مالی
ملی همر کس تماشاکه، به توقی تاقتیک گره
سری همر کس تماشاکه، تهمی ههله داوه رهشالی
سبا نهمسال سبهینانو، شمال تیاره کان نایمن
مهگم رهش بوونه چاری بیدی بارهش بوو همل، کالی
بلیم بارهش نییه چاکه، همناسی مردی زانایه
که لهم دونیایه بمر پانه، نییه هاروجوت و هاوالی
زهمان کردی نهوی کردی، که تزانسدت کسوکارت
ترازانسی له یهک دوو دل، به تیتال و به فیشالی
نسیم سرکز بووه نیمشو، له جۆشی هۆشی بن نۆشان
دههزالی دونبهکی مهکره، ههوی زورنایه شمشالی

۱ له شوینیکی دیکهدا دهان: (راچمنی رۆحم له هاری بازنو، دل هاته جۆش).

دیوانی راجی

پہلی بگرو بہ زنی دادہ، نہوی دہرچو لہ ہوزو گہل
بہ خوی و ناغہی و شیخو، دہسو پوزینو بہرمالی
کسئی چاری دلی روشن نہبو بہم نیشتمانی کورد
شہدیکو، پیر شہدیکو، لینی مہرہ سوچو نوبالی
کسئی گہر ہاتہ بیری نازو بالای سووکی باغاتی
لہ پینکہ زینستی میرگو چیارو میلانو قہمتالی
شہوی کانوونی کوردانم، کہ (پشکو) گہرمی دہینا
لہسر کورسی دہنون گہرمینو کورستانی، بہموشحالی.

(۹)

منالی دلہہ گہرہ، لہ رسی شارانہ یارانی
لہ بی شیری وشک سوو، تازہ وا دایانہ دایانی!!
وہنوشو خونچہ دینو، سونبولو گول تیکہ لایان بن
لہ کولہمی دابنن پمروینو نم ناوانہ ناوانی
چ قامت: عمر عمر و سروو سنویر، نمستہرن، شمشاد!!
دلہمی پیر ناگرم، دلہمر، بہ نم لاوانہ لاوانی
دہمی مستم دہکا چاری، دہمی مستم دہکا نہبروی
تہیب تز چیت لہ من داوہ؟ کہ لم نازانہ نازانی
کہ دئی بز کوشتنو گرتن، بہ ہارہو ہارو ہوژنکہ
کہ کاتن نیشی خوشی دی، لہ بن ہمستانہ ہمستانی
کہ بہستی پمچمی دی دل، گروی گرتو سروو بن سوو
لہ بازار پی جوانی یار، بہ نمو تزقانہ تزقانی
دلی (راجی) نہپشکووتو گولتی بہختی وہری، چونکہ
سہنم زو بہو نیازو بیروو تاسانہ، تاسانی.

دیوانی راجی

(۱۰)

بزو کوشتنی کرمی دل، سمر دوو کھلی غم بھنگی
بزو پشتنی ناوی چارو، چاوی عہدقو بھنگی
شیرینو تھرو پاراو، سھروی لھ نویں رسکاو
ھمر سعد ھونھرو یلک داو، ھمر یلک گولو سعد رھنگی
لھو دیمنھ بیبھش یم، بھختم رھشہ، چوئن گمش یم؟
ساتن کہ لھ باوھش یم، سھیری دلو ناھنگی
نھخشی خعتو خالی رھوت، ھمر یلک بھیکھ کن نھنگوت
کولھمت بھ ھوا پشکووت، دنیا پیرہ پھشنگی
ھمر ساوھ زراوم چئن، لھرزین لھ ھناروم چئن
نھشتر لھ دوو چارم چئن، کھوتوومتھ بھر چھنگی
نھاذا وھرہ رازاوھ، تھای زولھقی تھرازاوھ
کھارت ھمھو سازاوھ، وا تھمھگھ دالھنگی
بھو نھبرووھ پھرگاری، بھو روومھتھ گولزاری
بھو دیدھ بھ یماری، بھو توندی بھ سھرھنگی
نھو سئوھ بھ دھستھکھ، لھو سینھ بھ مھتھکھ
بھو سینھ بھستھکھ، بھوئنھ بھ بھندھنگی
(پشکو) بھ سھووتانت، ھارین بھوھ زھتانت
ھنشتا بھ تھمای دیدھو، دوو قھترھیی ناونگی!؟

(۱۱)

دل بھرہ دھستی دایھ دل، لھتھمتی کھرو نھنھنی
تارو دھماری جیسھ کھم، پھتیو پاکی پھکنی
لھیری عھقی خستھ بھر سینھری زولھقی سونھولی
گھردھنی زھ عھفرانو، دھم خونچھرو، روو گھولی چنی

دیوانی راجی

دل، وه کو گۆ له میر شعی زهانه دهشتی گرته پیش
حوررو پیریو ناده می، بسو شیتو شووره پینکینی
پهردهیی خوینی دل دیا، پڑایه حموزی چاری من
گریه بناوانی شکا، نیتسه مهاله بهستی
کولمته خوینی لی تکا، نازه، رقه، یا خهجه له
گسر رقه هسته بکوزه، بهسییتی نازو شمرنی
چاو غمزه بیکگی گرتووه، زولفسی دوولا ههلازه سی
جهژنمه چاوه راسته کم، تز که قمناره بز منی
ممکوه تا پژی دووا، پمت به ملو شانی هوا
به لکه ههموو کس تینه گا، عاشقو تمیمی کردنی
بی به فلاقه، سر به کزوت، دل به ههناسه درپیری
گیان به بهمشت شا بووه، لهو پوخو سینگو گهردنی
دلپیری، (راجی) که نه کوشت، کفنی به قامنتی بری
پژی له پستی بستو گشت، تیشوی جمعالتی ناخنی!!

(۱۲)

بهسییه دل و دین بردن، لهم توخه به بی دینی
بمس پیم بده ژه هری مار، لهو زولقه به شیرینی
نهقدی خمه تامر دن، باری دلی ریسوا مه
هر کووچهیی بیدادی و، هر کولبهیی غمگینی
چارت به ههوا ی خوشی، تالانی سمر و ماله
بسو تهوقسو خرخاله، تاکسی له رقو قینی؟!
بز بولبولی پیر زارم، وه ک غونچهیی دهم بهستی
بز دهردی به ههوارم، وه ک سووردهتی یاسینی

دیوانی راجی

بم کولسه نه لہتریکی، یا پوڑی لہسر شوچی؟
بم زولفہ شہوی تازی، یا شوورہوو پھرژنی؟
لیوت کہ پری خنندہ، قننداری خہجالت کرد
زیونہ دہسو پہنجہت، یا لہو دہمه زترینی؟
وہک تازه لہ خو ہستی، شو چاوہ پنا بہ خوا
بو ہمتکی ہموو خہلکہ، نازو غمزہب نہنوتی
گولزاری بہہارانی، یا بووکی سہراپا سوور؟
یا پیشتمہ خورتخواری، یا ہر بوتی خونینتی؟
سووزہی جگہری (راجی)، ہیچ کارئ لہ تو ناکا
چونکئ لہ ہناسی سرد، زانیومہ کہ تہنمین.

(۱۳)

یارت کہ ہمین، بارتہ تا پوڑی دوایسی
بارت کہ نمین، غارتی تو بی سرو پایسی
دوژمن مہکوژہ، دژست نہوہک بتکوڑی پوڑی
یاران مہخہ سر تہختی ہموایی، بہ مہرایسی
مہروانہ ہمتا کومہتی بہدبہختی دیارہ
ہمزانہ قوماشی دلہکمت، نہک بہ کموایی
دپوشہ سرت، چمتری غم و سیر بہ سہرکہ
پاپوورہ، لہمہر حسرتی دوو پوڑی جو دایی
تاریکہ شہوت، ہہلکہ چرایانی نہ لہتریکی
لہم شینوہی نوہسانییہ، تابییہ خردایی
کارئ مہکہ گہیژدہ بیسو، دہرنہچی بو خوت
نیشینکی بکہ سہریکوی، دوور لہ ریایی

دیوانی راجی

مشکینه دلی شووشه شمرایی دهمی خونچه
تاگو نمرژی نارهقی چاوت، به سیایی
هیزنکه، هممو کرده بی کومه لی نیستا
لسو هیزهوه بخسازه، نهوانسی به تسمایی
(راجی) مه که نغدیشمو، دانیشه له خانه
یا راکه له دو کارئ، به لاین، نه ده لایی !!

ديوانى راجى

- ئ -

(۱)

له چىنى پەرچەم و زولفت، چ تەبىرىكە نەگىرا بى؟
به رىزە تىرى موژگانست، چ نىچيره نەكوژرا بى؟
لەسر تو شوخى چار كالم، له دەستم چوو سەرو مالم
نەپرسى جارى نەحوالم، نەگەر رەحمت له دل دا بى!!
به بالا شوخ و شيرىنى، به چاران شەرىفتى ژىنى
به سىنو مەم چ رەنگىنى، بلا مەيلت لەگەلما بى
ژىانى خۆم به بەر با دا، كه لىتوت بۆسەينك نادا
چ شىخىك بى له دونيادا، له دىنت وەرەنگىرا بى؟
به رۆژ خامۆش و بى هۆشم، به شو پىر جۆش و بى نۆشم
شەو رۆژ مست و سەرخۆشم، كه چاوت بادە پەيا بى
چ بى نارام و بى سەبرم؟ له سەرداى تۆبە وا نەمرم
له سىنەت هەلكەنن قەبرم، بەهەشم شۆين و مەنوا بى
دەخىلى داكو بابت بى، به ژىرپىن خۆل و خاكت بى
به فىداى رۆحى پاكت بى، لەبەرچى ماچى روت نابى؟
دلەم پەربىوت و غەمبارە، له دەردى تۆبە غەمبارە
بگە هانام، بگە چارە، ويسالت با له رىنى خوا بى
خودا هەلتاگرى قوربان، لەبەرچى عاجزى لىسان؟
بەسە، (راجى) مەخە كىوان، نەوك ناخر زەمان را بى!!

(۲)

هەتا چەرخى ژيانە، كۆمەلى كوردانە بەسرا بى
سەروكارى رەهۆشت و خو، به سەد شىرازە هۆنرا بى

دیوانی راجی

بلیتیه ساده روویان، بزمی می بگرن به هر لا دا
بلیتین گوینده ناوازان، له هر شیوه له داوا بی
بلیتیه پزلی شادی، روو له ناونگی گشوگیا کمن
تنوکی ناره قسی رووی دلبران، تیکمل به بالا بی
بلیتیه رووتو قووتانی محببت، نیسته یاری کمن
که زانیومه، هموو کس خوشبوستی دی به رووی شاین
که جمرنی عالم نارایه، گهلی کوردانه وه ستاون
نمب هر کس له دیوانی ندهدب سرخوش و نازا بی
به پیروزگاریو تۆقه، جساموهر زوهری بهخشی
دهسی یهک بهرمه دن، بیگرن، نه گهر مندالی ساوا بی
بئیرنه دوا کچان کز بن، به هارو هارو دابریژین
له هر لا، خانمو به گزاده تیکمل نالو والا بی
مهلاو شیخو جبر مندیبل و شال، باوتنه کوپمی می
هموو بیان شوئوه خاویز، نموهک نم پوژه ناوا بی
هموو میترگو رهزو باغان، بکمن نازاوو پازاوه
چریکمی بولبولو قومری، زریکمی پیرو بوپنا بی
به دوو دس باده گیری زوقو خوشی، راستو چمپ می دا
دهزلو تمپیلو تمبوربو، کمانچمو عوودو زوونا بی
بلیتیه دلبری شیرین زمان، لسم بهرمه دا فرموی
به دهستورنکی شاهی، غمرقی خشل و نهخشو زیبا بی
برون، مردوو له گزوان تیگه بئین، خوا عه فوری کردن
خودا هر نوور نمبارتنن، که گمل تیکرا به یهک شا بی
مه گهر بیرو ژسانی نوی، له گمل نیمرؤکه سازاوه
که (راجی) خوی لهبرگی یه کدلی، وهک خونچه پیتجا بی.

دیوانی راجی

(۳)

دلتم پیشکوتو، نیمشو با رها بی
نه گمرچی پایزیشه، هر سببا بی
نمما نیمشو که قدری له یلمتولقدر
دلی خه لقی، دها بم شاهه شا بی
قمو گوفتاری چمشنی شیو همنگوبن
به لیسوی نیمه دایم دارژا بی
عسزیزی بسز و هتمن وک نیمه سووتار
خودایا، دور له رووی دهر دو بهلا بی
نهنیس و مه حره می پازو دل و دین
سرو گیانی منی همردم فیدا بی
له کوردستانی شادی و فممن و پیشچون
همتا یژژی دوی، سوورو زیبا بی
لمسر لیسوی نیازو نازی کوردان
وه کو ناونگی روخاری گیا بی
به دم سوورژی بهختی کومه لی کورد
جریوی موشتیری و زهره سوها بی
هریفیکم نموی، وک من له عیشقا
به سوورهی رووی هژی، سووزیا بی
به تازی زولفو، عودی دست و ننگوست
پری چمنگی، له جمرگمدا سدا بی
به ناوچارانی ساف و چاری بینین
و هتمن نهجا همسو دهر دی دوا بی

دیوانی راجی

بلیسی کشف و حکمت، دایہ کەللم
نەبێ قاپی نەزانی داخرا بێ
نەدیکی تەرو بمرزو لەبیبە
لەناو یارانێ مانا، ناسرا بێ
زمانم لەنگە بۆ وستی زەمانم
قەلەم ساغە لەگەتە، تا شکا بێ
منیش هەرەک قەلەم، تا لێو برام
دەبێ پێشم هەموو حەمدو سەنا بێ
نە وەک قاقەز، لەگەڵ نیشتمان و میلەت
بە زۆلفەر، خال و خەت، کۆلەم سیا بێ
لە عالەمدا عەزیزێکم موعینە
رەسووفی دیزو دویاشم پەنا بێ
نیتەر (پشکۆ)، رجاکارم لە مەردان
لە بەرزێ تینکۆشن، کورد گوشا بێ.

(٤)

کێ هەبە گیان و دلی، بەستی کەمەندی روو نەبێ؟
کێ هەبە لەم هاتوچوونە، بەستە دل، کوشتوو نەبێ؟
دیمەنی پاکێ، نمونەیی جەنەتی دەربەستە
چۆن نەبێ ئەو دلەبەرە، دەربەستی ئەو دەربوونە بێ؟
ئەو کە پەرەدەهێ شەرابو، نارهەقی لێوو دەمە
با تەرازووی خێری من، دوو لێوی ئەو خاتوونە بێ
ناسکی کێوی لە گۆمبەز دایە، رامی من نیبە
چی دەبێ نێمەز لەبەر چاوم، رەمی ناھوو نەبێ؟

دیوانی راجی

نہو بہرو دوشہی قومار دؤراوہ، بؤچی پینکمنی؟
سہر لہ گریانی خہجالتت کا، بہ ہیوای خوو نہہین
تسا وہرز سووم، رامسپارده لایو بازی دا لہ لام
با وہکو تہیری کہوی، خؤی وئلی نئم هامورنہ ہئی
وہک شدہی نہرمی لہ مل ہالاندو، دہستی دایہ دل
خاوہنی، توئہی دئی لی سہندو، با ماندوو نہہین
تساوہکو مووسا، لہ کینوی دہستہچیلہی بانہیسی
ہہر بہ پین خواسی نیر، با تووشی نئم جہہیورنہ ہئی
من گری ناگر لہ دلہہ، بؤیہ چاوم سوور ہوہ
شونہی نہو خستہسہر، با تووشی داوی سوو نہہین
سینہ ناگر، کاری مہم، دل سووتہ، کاری لیرہیہ
گہر خمتی تیندا نہہین، ساورن دہہن نابورنہ ہئی
خونچہہی لہیوی، لہ گہل دوو نیرگسی چاوی دہکا
لالہہی کولہہی، دہبا یاری خمتی بہہیورنہ ہئی
تسا بلنہسی چاوی (پشکؤ)، دل پہلاماری نندا
وام نمرانی چہنگہبازی دووکہلی گیسوو نہہین!

(۵)

رہونہقی بہختم، لہ چاوی نیرگسی شہہلا نہچئی
عاجزیی وؤؤو شہوم، بہو دلہہری زیبا نہچئی
نرخی عومرم، نایمتہ ہاسرو تہرازوی جیکہمتی
مہرگی سد سالتہم بہ خہندہی لہوہکہی زوبدا نہچئی
تامو بؤنی زولف و کولہو، غہغہہو سینگ و مہمی
کہی بہ حؤری شیو ہنگوین، کہوسرو توہبا نہچئی؟
تسا لہ ملہالاوہ رستہی زولف و کاکؤلی گہشی

دیوانی راجی

شانہی دل شی دہ کسا، وا زہر دوشی بالا نہچی
ہرچی وہک من دل بریندارو کولافہی نازتہ
چاو بہ گریان، بڑ خہ لاتیکی دہمت خیرا نہچی
نہی دہ خیلست ہم ورہ، چہند دلکمشہ دوو لیسوی تڑ
ہر ددائینکت، بہ شوعلی گوہری لالا نہچی
نافرین بڑ رہمی پاکی تڑ، لہ دونیاو لہ دین
رہونہقی نیمانو دینم، کمی بہ کس قعت لا نہچی؟
دیمہنی پسر نارہزوت، تاکو بہ ناسان دیمہوہ
خستہ گورفانی دل، وا گول بہ کشتی با نہچی
جوانی یو نازت، کہ شہر نہ فرۆشنہ چہرخی نیشات
زامی گوشہی چارہ کانت، وا بہ گڑ عیسا نہچی
نہی نمونہی قودرہتو، نسوری خودایست تیکہ لار
ہر کہ تڑ ہاتی، خمی کۆنو نوینم تیکرا نہچی
نہو کچہ نہو بو کسہ، نہم جہڑنہیہ پیہڑزہ لیم
جہڑنی بیرو باوہرم، بہو شۆخی بی ہمتا نہچی
سویرو تالی ہیجری نیمشۆکت، شہوی پی کرد مہوہ
نہم سہینہی بہینی ہمدوو لام، بہ لوتفی خوا نہچی
سی دہسو مل، ماچو بۆن، مینشکی وجوودی پر دہ کرد
بۆہ نہقلدی زہوقہ کم، واپر بہ دوو دونسا نہچی
چینگہ گہستہی زولقی، کولمی عاجزی سوور کرد مہوہ
نہمشی دہستی قودرہتہ، بۆہ بہ گڑ سیما نہچی
بڑ بہروردی غمہو خۆشی، کہ (ژیکۆ) کوشتہیہ
چاوہ راوینکیش بکا، وہک نیشی بی سروا نہچی.

همنارو سینو گول پی ناگه ییتی
 همتا بارانی پایز نهیرشیتی
 سمرو پرچی، نهرازاون له بازار
 به شانور هنگی کودرهت، دای نهییتی
 به یاریده موژبو، چمنگالی زولقان
 له سینگى عاشقان، دل دهرنه ییتی
 پیری گیرفان و کوش و دم دهبی دور
 نمامی قامتی گمر راهمژنی
 نه گمر چارنک بگپرتسه جماتیک
 یه کاویسهک، چار له بر بی دل نه مییتی
 محبیهت، وهک نمامیکی گولی گمش
 له نمرینو چه قین، هر خوی نه چینی
 لقی وهک داری توویسا، نم پم، نو پم
 که هر کس چی بوئی، لسی داته کیتی
 له باغی کولم و دم، سینگ و ممی زهر
 ممری چاوان، به لیوان راگه ییتی
 نیتر چمند خوشه تیکهل بن خمت و خال
 جگمر بادهی محبیهت بیتمزنی
 بمسرخوشی، له هوزو دین پشیمان
 نمری جاسوره هر ناخان هه لینی
 له بازارای محبیهتدا، دروزن
 دراویکی له کیسی دا نه مییتی
 خودا، ونسی بهمشتر یارو (ژیکز)
 همتا عالم نه مییتی، ینگه ییتی.

دیوانی راجی

(۷)

دیہات و شارو گہرہ کہ کست، با کہ لاولہ بن
خزمی خہراپو نفسی گلاوت ہمتا ہمین
سر ناگری رہوشتو، سروشتت کہچو چہ پیل
لہ مالو ہوزو حکومت، ہمتاکو تما ہمین
تہما وہ لامو کارو بناغست کہ تیک نسا
تہما نہمین دوژمنسی گیانت برا نہمین
نہ گہر بہ ریکوینکی بژینو ہق بناسین
نہم شیخو مینخہ سا بوچی موشکیل گوشا نہمین؟
ناموسی پایہ مالو، دراوسینی بہ دہنگوباس
لہ مالتی نہخزنین، ہمر کہسی لہ لاولہ بن
بہدکاری مالتہ، میکروبو ژہہری ہناومہ
نہو کہسہ دوو چاومہ، لہرینی تہقہ لاولہ بن
خز لایدہ (راجی) لہ دۆستی بہد، نہکو لہ سہگ
سہگ چاودناسہ، لہ یاری بہدگۆ گلاو نہمین.

دیوانی راجی

چوارین

(۱)

سمر به خۆ ، سمر خۆشی بزم و مه یگمه
پس بکه جه رگو دل و گیانو گمه
خۆت به هق بسپیره ، بیره بیری سۆز
دهس له داوینسی نیگارت بمرمهده .

(۲)

په خشی هیتز تکهو ، نهمینن کسردوه
تیبگه خولدانن نهم پۆژو شموه
بس توه ، یان بمر دو دارو وه حشیه
یهک رووه ، ده رکا سمری لسم دوو پووه .

(۳)

شاهی کانی شارو بازارو کمنار
هر نموه توانا به گشتی کاروبار
خۆی له دوری خۆی نهمو پرتن همبوون
هر دهستی شهیدا نهکا یارتک به یار .

(۴)

هیچ له دهس خۆما نهمین کارو مشور
رهت نهکهم دهدو به لاوو مهرگی سوور
چیم له پۆژی حشر و پردو هه لزه لین؟
چیم له نازارو له شادی و نارو نوور؟ .

(۵)

تا به ههنگل دا نهکمی کوپسی شراب
تا دهماخت پس نهکمی چمنگ و روپاب

ديوانى راجى

ناگهيه دؤستانى ماناو، راستو همق
باوهشت بؤشه، وه كو دونياى خهراپ.

(۶)

همر خوداينكه، كه بيته باوهريم
ملكچسى ويسم، به هيت موزتسريم
كوشتى، چيم لينده كا جازنكى تر
نمته نيتو، بؤچسى مافوورو بهريم؟.

(۷)

ناگرو ناوو، هموورو خاك بوو
پاش خولى دوو زهريه، خوا بيناك بوو
گيانلبر سورونكى داوو نيشته خاك
لوقمهيى مارو مملو خاشاك بوو.

(۸)

تا به كهي هوش و تكاو پارانموه؟!
تا به كهي شهرم و ههياو پاشمانموه؟!
رووى ژيان ماچكه و بنؤشه ناوى سوور
بمسييمتى مه كرو ريساو پارانموه.

(۹)

داخسى كردم ناگري مالو منال
گهرم و ساردو، عادهتى چوار فسللى سال
همر تمولمى بوو، تمولمى شكاند
لينگه فركهم، بيمشيبى هينامه پال.

(۱۰)

ئهى خوا! خز من دروستكردهى نستموم
خزوت خهراپى، گهر خهراپ و ده نجرموم

دیوانی راجی

عاره ناپازی بی بز ده ستکردی خوت
کمی بسوه بزئی نزل، من هاموشوم؟!.

(۱۱)

نیسته خه لکیش تینه گا، من تی نه گم
بسو پیانمی سوزه تازه پی نه گم
نیحتیلامم بوج بهشیتان بی له خو
بوزمه خونو جنزکمو پیچو خه؟!.

(۱۲)

کئی لهباتی کن، نسووتینی جهزا؟
رهنگه قانونی عدالت وا بکا؟
هرچی من بیکم، یه کن تر بیخوا
هر کسه بز خوی خواینک بی، خوا!!!.

(۱۳)

گمر هژارو بی نوارو سوداسم
دولتمندو ماهیرو دانوشورم
هر ده کم جیهک له خاکا ناره دان
بینگومان، گمر شاهم و گمر نوکم.

(۱۴)

خانه کم ناکمی به نایتک ناره دان
خانه قای شیخیشه، پر پر نوارو دان
من بناسم تز، نمریش خوی گوره کا
خو تز ناترسی له نازاو ناتموان؟!.

(۱۵)

خوت نهائی: برسیو تیرهش پروت و قووت
من نهدم پیتان لیباس و جووت و قووت

دیوانی راجی

چمندی پرسیارم بکمن، هیچ کم نه کم
چش بزر ناکم له نابوت و له بسوت!.

(۱۶)

نانونو بمرگیکم دهی، یارنکی یار
گوشه مه پچانیک، سوزی سازو تار
کووپه ینک و، پینک و، بمرچاونکی گمش
ناموی نیتر بهمشتو میترخوزار.

(۱۷)

خاوهنی هر پاش و پیش و ناوهراست
تو که هر خوتی به چوتی، یا بپراست
پیم بلتی: سیحرو، جنو، شہیتان چین؟
خیرو شمر، قازانچو بازارنکی کاست!؟.

(۱۸)

کینه ینسان و مه لایک، سر به خو؟
نه یکمی، نه بیکی، به وارنژنکی تو
من خمتابارو، به سووتان موسته مق
سوچی خوته هرچی بیکمی ره بچهره!!.

(۱۹)

زانباری غه یبو حازر، چونکه تو
نامری، نمرتنی گشتی کام و رژی
کورتی کاتینکی ژانسدت گیانلمبر
ناری ته نریخو خمرت من، هاتو چوی.

(۲۰)

چونکه تمنیای، کن هدی لنت کا گلہ!؟
دانری هر نیسبت و پست و پله

دیوانی راجی

چونکہ بنی قازانچو مایہ، مامسوه
بمبہ (ژیکو) فہلسفہو نام ناوہری.

چواریفی تہرجیع بہند

(۱)

تاکو تمنیا دینمہ نالو، باسی دلدارو غولاما
نہنیمہ مل سونبولو گول، دل نمیننی خوی لہ جاما
توش گرفتاری وہکو من، دور لہ قاونسی عواما
(یا ندیمی قُم بلیلِ واسقنی، واسقنی الندامی)
تا بہ سرخوشی لہ رۆژا رابوریم، پوو لہ خوشیم
کمس نیبہ گمر بیته هانای نالوو گریمو نہخوشیم
پیم نمپوشرا رازی عیشت، چونکہ دہردی تزیہ نوشیم
خَلَنِي أُنْهَرُ لَيْلِي، وَ دَعِ النَّاسَ نِيَامَا
وا لہ دہریای خم نقووم بووم، وہختہ بشسووتیم لہ تاوت
هدلگری لؤمسی کسانو خزمی خومیشم، بہ ناوت
بؤچمہ سا مالو شادی، وا نہنیمہ ہمدوو چاوت
أَسْقِيَانِي، وَ هَدِيرُ الرَّعْدِ قَدْ أَبْكِي الْغَمَامَا
پتکنمہ، یاریکہ، بادی معی دہ، گیانا بیترہ لاما
ہدلپہرن با موتریبو ساقی لہ گمل تارو مہقمعا
چمندہ خوشہ پتکموہ سرخوشو، حاشاکہین لہ ناما
فَمَا وَأَنْ كَشَفَ الْوَرْدِ عَنْ الْوَجْهِ اللَّشَامَا
پوو لہ نمشمنی پرمچمیکہ، چاری ناوچوانی یارت
تہرکی دنیاکہ بہ جاری، پووکہ شوقی لالہزارت
ہمرچی منعنکا لدلپہر، پینی بلئی و لنیندہ بہ دارت
أَيُّهَا الْمَصْفِي إِلَى الرَّهَادِ، دَعِ عَنْكَ الْمَلَامَا

تسو گرفتاری کمنندی زولفی یارو خدت و خالی
 ممست و سرخوش و غریب و بیکنسو و پروت و ره جالی
 چونکه وایتزیکه مرگی، هیند نه خوشی چاری کالی
 فز بها، من قبل ان یجعلک الدهر عظاما
 سهیری نوتوولی قدو، سینتر موم، قمندی له جاما
 شینت و شهیدای بووم و هرکس، کبوته ناهنگ و وراما
 قل لمن عیتر أهل الحب بالحب، و لاما
 لا عرفت الحب هیهات، ولا ذقت الغراما
 سر له گیتاوی محببت، دل له ناو بهری به لادا
 دولت و ناصوس و دینم، بز کمنی گشتی به بادا
 تاوه کسو نمرم، نچن گیانم به گز بژی جزادا
 لا تلمني في غلام، و ذع القلب سقاما
 (راجیا)، وهك شیخی سمعدی، من نوا کتومه داما
 بن نواو پیریوتی عیشقم، دور له قانون و نیزاما
 لیس وحیدی فسی مسدی الوجید ترکت الإحراما
 فبدأ الحب، کم من سید أضحی الغلاما!!!

(۲)

نمی بوتی شیرین کلام
 بینه لب و خال و خدت
 نمی دوری گنجی مرام
 بینه لب و خال و خدت
 تزی هوس بی دلان
 تزی چمنی بولبولان
 تزی تهره بی جاویدان

دیوانی راجی

بینہ لبو خالو خعت

نہی سمنمی خونچہ دەم

خاوەنی بساخنی نیرەم

نہی گولنی رەنگین کەرەم

بینہ لبو خالو خعت

یاری دوو عالم نەتۆی

نادەم و خاتەم نەتۆی

شوقی دل و غەم نەتۆی

بینہ لبو خالو خعت

مەمکوژە بێن ماچی پروت

بەو شەکنی تاق و جووت

تاکو منم دوسەدروت

بینہ لبو خالو خعت

نہی شەمی عالم بەها

نەعمەتی بێ نینتەها

شاپەری زەوق و سەفا

بینہ لبو خالو خعت

مات و قەلەندەر منم

خەستەو بێ دەر منم

مورغی سەمەندەر منم

بینہ لبو خالو خعت

مەعدەنی کام و ویداد

گولشەنی رۆژی موراد

ساقی کاس الرُشاد

بینہ لبو خالو خعت

دیوانی راجی

بڑ دلتی (راجی) همزار
نئی بوتی سیمین عوزار
همسته به زهوقی بهمار
بینته لبو خالو خمت.

(۳)

چین چین له چممن، وا له نمو نالآوه خمت و خال
سهیریکه چ تمرزی، گمش و تیراوه خمت و خال
تینکمل بووه بسم روومته، خملآوه خمت و خال
همر لا که نهچی غالییه سورتاره خمت و خال
نمو دلبره ناھو رهووشه، هممیری کئییه؟
نمو نازکه گول غونچدهسه، هونیری کئییه؟
نمو شیرینه روح سووکه، خودا، رههبری کئییه؟
لهم باخه، که نارایشی وا داوه خمت و خال
جاری به تمعای کوشتنی من، خنجیری نسوی
جاری له خودا ترسیو دلنرمییه، ندوی
لام واشه به خویتی من، نم پرچمه نموی!
نایینی له رووی شوقوه هستاره خمت و خال؟!
تینوو، به نمی ناروقی سر پهلکی گولانم
برسی، به دوو یاقوتی لمبی تازه بوتانم
پر دهردو غم و حسرت و هاوارو فوغانم
بهم دور شتوره، لهم دلّه تزاروه خمت و خال
ناگم به کهمیر گرتنی نمو شوخه لمبییه
نمو دلبره، نمو دینبره، نمو کورده نهجیبه
همرچمنده له من وازی نهینتاره حمبییه

دیوانی راجی

بۆ دوژمنییسه، ناگری بمرداوه خمت و خال
قهدری تو من نهیزانم و نهتهنمه سرچاو
بۆحم نهکمه دۆشهکی نازت، ببدل و دار
وا چاکه رهقیب لادهی و بگری قهداحی ناو
نمک وهختی بلینی حهیفه پشوکاره خمت و خال
چاندورمه گۆلو نیرگس و نسرین و وهنوشه
همر نیکه له لاینکوه، پسر تافو درهوشه
(راجی) وهره نم باغه، چ رهنگینه به ورشه
وهک بولبول و قومری، دهمی کینشاوه خمت و خال.

(۴)

داشۆرینی فهرمانگهی ته موینی کۆیه

تموین که رزقی من ددها
له قوونی نیستیحقاتی بام
ژسان و مالتی دا به با
له قوونی نیستیحقاتی بام
ویستی کمنی بیتاقه کا
له نو سندوووق و تاقه کا
بمشی خۆی بن علاقه کا
له قوونی نیستیحقاتی بام
له نۆسه دو چل و شمشه
چمند سهر بهمش سالی رهشه
غممی له کۆلو باوهشه
له قوونی نیستیحقاتی بام

مه‌نمور نه‌لئی نهمکنده‌ره

پۆلیس له‌ پێنوو به‌رده‌ره

سهری له‌ داوی دل‌بهره

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

وه‌رزی سه‌پانه، جیتی غمه

گه‌لمش له‌ گه‌ل گورگان، گمه

ده‌ستی بیتاقه‌چی و مومه

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

قه‌له‌نده‌رو هم‌زارو پووت

کوژانسه‌وه‌ هه‌روه‌ك بزووت

له‌م شاره‌ نه‌یما به‌رگه‌و قووت

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

چ گه‌وره‌بووم به‌به‌ره‌وه‌ر

گۆریمه‌وه‌ به‌ ده‌ردی سه‌ر

بیتاقه‌كه‌م نه‌هاتسه‌ده‌ر

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

شكاته‌وه‌ عه‌رزو‌حالی تو

به‌و‌ حه‌یفزو په‌فزه، سا به‌و

چه‌دیكه‌ خۆت مه‌كه‌ خه‌ره‌

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

به‌رتیل نه‌ده‌ی بو‌ت نا‌کو‌ری

به‌ی پاره، به‌ش، به‌یت نا‌خو‌ری

گازت سه‌راوه‌ نا‌گه‌ری

له‌ قوونی نیستی‌حقاتی به‌م

دیوانی راجی

هیند هاتوچوم قاجم سووا

وهك بسی له نارهقا پروا

بهختی بهدیشم لیم دووا

له قورونی نیستیحقانی بهم

به سرکزی، به کوزکشی

به بینهنگی، به چارهشی

هر ماموه به بینبشی

له قورونی نیستیحقانی بهم

به لایی راستیدا نمچی

من راستو بوومه ساختهچی

زورم نمدی خواری و کهچی

له قورونی نیستیحقانی بهم

پینچی، (فتحاح) فلانه بهگ

نیمزای دهکا بن برگو رهگ

موجده دیدیشه نا به حدگ

له قورونی نیستیحقانی بهم

مه نمود تعاعی خزی نیبه

چاری له حدقگوزاریه

(عهلیبه فمیش) به کی دیبه

له قورونی نیستیحقانی بهم

به دهر دو هیش و نیشوه

به ناحیهو به دیشوه

بشارو پاشو پیشوه

له قورونی نیستیحقانی بهم

هنونسوو منونسه بن
بهگ جووته گون به قوونه بن
شوکریش، درهنگو زوو نمبن
له قوونی نیستیحقاقی بعم
کوتالی زهردو سوور همسوو
بسز بایعو مهنموو نمبوو
کرمانج به قوون دران نهچوو
له قوونی نیستیحقاقی بعم
مهنمووه جوستوجو نهکا
موسنورهدهی تاپو نهکا
کرمانجی رهخهرو نهکا
له قوونی نیستیحقاقی بعم
ورگی زلو ملی قوی
شوکر نمبی نابن کوی
عالم لهزیز دهستیان نوی
له قوونی نیستیحقاقی بعم
کیلو به دوو کسان نهکا
بایع دزی لهویش نهکا
وهزی نهقیریان دا به با
له قوونی نیستیحقاقی بعم
هاوار! کوردینه بیگمنی
لهدهس دزو جهردهی بغنی
سمتری گونیشم نادهنی
له قوونی نیستیحقاقی بعم

دیوانی راجی

عینراقه رنگرو دزه
دوو چاوی حیزو سمرکزه
دوژمنی چاوی چمند بزه

له قوونی نیستیحقانی بزم

قمزایه (کز) ، لیم بووه قعزا
خستیمیه بمر دارو جهزا
هینشتاکه لیم نابن رهزا

له قوونی نیستیحقانی بزم

قانیممقام (عارف جهلال)
نهیچیشتوره ناوی جهلال
نهرزانی کرد به گاله گال

له قوونی نیستیحقانی بزم

موستوروده (سهید فمتاح)
نهیسیستوره رنگی نهجاح
تنگن دهمن ، دهمن فمراح

له قوونی نیستیحقانی بزم

قانون چیه ، نیداریه
نیداره قانونسی نییه
لسمر بدم یهکی دییه

له قوونی نیستیحقانی بزم

مهنمور به کهیفی خویمتی
خمریکی ووردو شویمتی
داسی له مل مهلویمتی

له قوونی نیستیحقانی بزم

دیوانی راجی

(گویا) حمیاکو شوردهیی

وهرزت خوراوو پینگیسی

هرچی زگی بۆ تیگیسی

له قورنی نیستیحقانی بم.

کۆبه / ۱۹۴۶

(۵)

دهمینکه بۆ کوردی همژار

هاوار نه کم، وهتمن وهتمن

وهك تارو هموره کئی بهمار

نهترسته دم، وهتمن وهتمن

که بهشکران گنجو چممن

که سمریران دارو دوهن

به دلرهقی شاخو چممن

سمریان به تم، وهتمن وهتمن

بهرارو پشتارو زهوی

چی خوی نواند بهرزو نموی

له ناستی دوژمنان کوی

به زرزو کم، وهتمن وهتمن

به کانگموو کۆگمو کهلین

به دارو ئاری دهستههلین

وهك من به سۆزو کولێ نهلین

به دهردو غمم، وهتمن وهتمن

ههوا به باغو راغموه

بولبول به زامو داغموه

به بهردی بن بناغموه

چارویان به نم، وهتمن وهتمن

دیوانی راجی

بستااله وا دهماغ و دل
له کیسه چون چنارو گول
نهائین به رهنگی زهردو پل
لهژیر سستم، وهتمن وهتمن
(پشکوژ) که نهخرینگیتوه
وهک تمپله نمتزینگیتوه
پینی خوشه نهزینگیتوه
له جامی جهم، وهتمن وهتمن!!

(۶)

جژنی نوروزم، وا هات بهلاوه
ناسۆزی ساردیم، همموو کولاره
تیماری نهکا گول به گیاهه
نهپینچیتوه دار به گهلاوه
هارین به گرمی، دل نهگهینتی
به ورشسو پایز، دای نمتهکینتی
له شختی زستان، سهریست نهمینتی
سوزی کا بههار، روو به خوداره
خونچه پیکمین، که گول چینه
که ویش^(۱) بوو به گول، جگهر گوشینه
سهرشین وهنوشمش خهریکی شینه
میلاق و نیسان، ملکج به پاره
روو سپی، چار زهرد، نیرگس که نهزروت
حاجیلهو به بیوون، دلیان نپشکووت
فوجی گیاهوگول، ههزار تاق و جووت

۱- ویش، نهویش.

دیوانی راجی

به سمد هزار رهنگ، هاتنه سماوه
هاتنه تمعاشا، نمرۆزی خوش پرو
دلّی دایهوه، هرچی که زیر بوو
گیاوو گیاندار، بناغهی مردوو
به خاسو خراو، هممووی ژیاوه
تمییات هاتنمجوش، خوشه‌نگو خوشبۆن
نمشی گیانی من، گمشوی چاری تۆن
سمد نه‌لیکتۆن، به یهک پرۆتۆن
له کار درووستی، واجووزی ناوه
سمرسام، نعیینن بفرلینو به‌غدا
به چمند مه‌کینه نهدن کاره‌با
مه‌کینه‌ی نمرۆز تنیا له دونیا
بن سووچو گلۆپ، چرسکو تاوه
گولووکی خونین، سپی رهنگو سوور
له تن سووری خوارد، نیشتمانی نوور
همموو جی گهرا، چ نیرسک، چ دوور
لشکری میکرۆب، پستی شکاوه
جهژنی کوردم دی، (راجی)، سوزو تال
چمند مل به ده‌سمال، به کشیدهر شال
تمعمنی کوردان، له‌نوی همموو سال
که هات کۆمه‌ل کمن، مه‌کمن بلاره.

(۷)

دل، نرخی لاسر خالی سیای دل‌بیره نهمشو
سمر، باجی لاسر خاکی ده‌ری گول‌بیره نهمشو
معلومه له مه‌بخانه، همموو قمتیره نهمشو

دیوانی راجی

والایه به لای حمزرتی تم ممزیره نمشور
گرتویه دلم جیلوویسی خورشیدی نینارت
پنویسته لسمر نه جهیی دیوانی بمشارت
یارم، که لسمر تمختیی هدیوانی صدارت
خاوهن حشمی ناسف و نسکمندهره نمشور
هاتو، به سفا سوزه گری کرده بهانه
دانیشتو وتی: وهختی جفا هاته نیشانه
تم سهیرو سلوکمت چیه نیستا له میانه؟
وا عالمی تم دهوره، له دهم نهژدهره نمشور
نورینه، بلورینه، روخ و گوردنو سینیی
رهنگینه لغار دانیرهیی لهنجموو عیشوی
بیینه لبروی حوسنوره، بشکینه میو نی
سرویکه، ته لای موشک و گول و عنبره نمشور
خنده و نزهری، دل دهرقینتی به موهیمات
دعیو گوزری، روح دپسینتی له مولقات
بمستویه بدم کاکولتی موشکینی، حشامات
نی وای لمنتی، زله لیهیی معشوره نمشور
پابندی هوای گولشینی رهنگینی عیراقم
سوداسری گیسوی سببکاری میحاقم
بیستومه که لمو دلبره نیزیکه فیراقم
روح دوکله، دل غالییه، تمن مه جهره نمشور
جاری له هوا بندم، جاری له زمینا
یارش به غزوب حازره، هردهم له کمینا
عارق دهرژنم له همسو چاری برینا
بازاری تعاوم هیه (راجی) وهره نمشور.

دیوانی راجی

(۸)

ناواتی مرگم، شادیم، نه خوشی
بژذانی ژینسم، رژیین به بوشی
چمند بازارم کرد، به خو فرۆشی
فنجانی خوشیم هرگیز نمنوشی
مههک و گۆگرد، هسر گرد و کۆمه
گۆی کردم به شق، لسو گرد و گۆمه
نهۆم ناهینم، لسو دوو نهۆمه
میترده زمی غممم به کۆل و دۆشی
رههندهی جهفای بایرو باران
ههتیوهی پیناو، چوغلز و بعد ناوان
سرووتاری چاکمو، خنکاری تاوان
هرچی هات دلم هاریشته کۆشی
چی سوود و قازانج، لم دونیا کۆنه
ههزار میتردی کرد، ههشتا نههۆنه
به بۆله بۆل و، به هۆنه هۆنه
هر گیتی مژاند، هر هۆشی دۆشی
لایین به شایی و، چهپلمو چهپاله
لایین ره شایی و، تهپلمو تهپاله
میشکم به تال و، نهشکم قهباله
پالهی ناواتم چی تن نه کۆشی
دونیا گۆمتری پیاوی زهنگین بوو
پارووی بهتام و چهورو شیمین بوو
له گمل زانایان، دژو به کین بوو
نههات بهزهیی و پهحم و پهروشی

دیوانی راجی

ہاوارہ واکمن، را بن، رہا بن
تاکہی بہ (تاکہ ای جمورو جہفا بن؟
رہش و رووتو قووت، نہخوشی تا بن
گیان بہ لہرزہوہ، کس دای نہپوشی
سرمماو برایموک، نیمو ناکوکی
خہلکی ہلیدا، بہ جاکو و جوکو
سعد ماوہی بری و جارئ نہکوکی
خاکی نیموی برد (ریستو فلوشی)
سرمستی ہیوار، سرمستی بام
سرمستی واتمو، برہستی کارم
دہشتو چیاو باخ، یانعو ہموارم
(ژیکو) شتیکم لی دانہپوشی!!

(چوارینی تاک)

نہگمر بیناسی بنیادہم، ہممووی نہملی و تاغیکہ
لمسرچاوی چہماوتکو، لہ قساری قاوہ جاغیکہ
بہ تہمیات تیکہ لاونکو، لہ ریزا رنکخراوتک بن
لمبرچی وا ہممووی و ہشو، درنجو بن دہماغیکہ!!

دیوانی راجی

۱- پینجین

(۱)

سهیری فنجانی مومو، بادهی دهمی زیبا نه کم
یارمستی چاری خومارو، ماچ مزهی رهنا نه کم
رهسی شاباشی له ههلقهی پرچمی مینا نه کم
یانهمی بهختم له سینهی گولشنی سلا نه کم
شانشینیی خۆم له کولمهی کهرههیی سیما نه کم
جووتی شاهینی برژی، پتویسته بۆ شارپاری دل
نمشتیری موژگانی بۆ شیشو قولایی شان و مل
دانهیی خالی له داوی عیشقدا بۆ تهیری زل
ناگری لیوانسی بۆ برژاندنسی زامانی کول
نهرم و نۆله، چمنده شل شل قامستی سودا نه کم
مهیکهدو لۆقتنخانی بزم و سۆزی (رهحمخان)
رایهلهو بالا ههژانی بیدعتو، شۆری زه مان
نازی پر ناواتی چاری، عیسمته بۆ نیشمان
نامهوئ بهرگو معاشو، سیستری بیگانهکان
خستهخانی گیانی زامارم، لمی له ییلا نه کم
شهر له گهل کس ناکمو، سوودی ریایی، نامهوئ
شت له کس ناخوازمو، باراشی مرگم داکهوئ
من خموی مستیمه دایبۆشیومو قعت قعت نارهوئ
بیری پارو ماملهت و بازار ناکم، هیچ ههوئ
کۆنه پیشی خۆمه خۆم ریسوای قعدی تووبا نه کم
دهولتسی گریم ههیه، وا پر عهقیقه دامهت
رینجبری عیشقم، له نیشم گرتوون گیان و تهت
پیاری ناغارو شیخو بهگ نیم، تووتی ناسا پینکهتم
ئهو نهمامانهی خهلك چاندوونی ههلیان ناکهتم

دیوانی راجی

دوژمنو دورنده نیم، چؤن کاری بئی پمروا نه کم؟
گمر له سایبی نازی دلبر، پاکمتی (لؤکس) نه خؤم
گمر به سمرخؤشی، ولاتی عاره بو فارس نه خؤم
گمر ببری پی پانه گه بوی همر دلی نارس نه خؤم
ناو بیسکاری و ته غم، همرده مه سوکس نه خؤم
سعد شوکر، توانام هدی له خاکه نملاولا نه کم
باسی سئو سمر و بئی ناکم، له نم دامیندا
چون دلارامی بنام، لسو دهمی بئی ویندا
ناکری باسی تهاوی، تا جینوم پی ندا
شمرته لو گولزاره تا بو لینه میوم لی ندا
پاسی نارنکی و گمزه ندهی حورصتی تغیا نه کم
باسو جاسوسی له سمر کس ناکم، ناکم هرا
نیش له کس تیکنادوم، نادم به ناکس پرس و را
همر مشووری خؤم و هؤزی خؤم نه گتیرم، وهک برا
گمر له کاتیککی دهر و تنندوری هیوا داخرا
قؤل له سؤزا هه لئه کم، تا شل نهم همر را نه کم
دهوری پارو پولو ماملعت تیپیری، دهوری دله
دهنگی باران و بریقمر، بولبول و باغ و گوته
سازو نهی، قانون و چنگ و برهبت و سمره منگله
همرچی له مه یخانه دورره، عاشقی مرگ و گله
همسته (ژیکو) چاو له منکه، سمر پری سهبا نه کم.

ب- پینجینی تہرجیع بہند

(۱)

نہی خوا! لم ساوہ دامام بہ پاوہ، یا نہجات
بمشخراو، پی بمستراو، کارم کراوہ، یا نہجات
مرگہ سمرخوشیمو زیم پر لہ چاوہ، یا نہجات
گیان لہ گیرفانی دلتم بی ناز ساوہ، یا نہجات

راستہبازاری ژیانم بمستراوہ، یا نہجات

کن ہدیہ پرسینکی پینکم، راستیم پیندا وہلام؟

کن ہدیہ دورہ شمرو داواو ناشنایی سہلام؟

کن ہدیہ ہارتای ہمقو یاری و دوستی و ژیرو قام؟

ہمچی ہمس دوروو و دروژن، پاشمژن، پینشو خولام

شینتو سمرسام بووم، دہلیلیکم نمساوہ یا نہجات

نہی خوا، تو نادہمت کردہ فریشتہ، یا بمشہر؟

گہر بہ تمنیا نادہمن بوو، بچی کردت دہرہدہر؟

بچی کوشنت، بچ کورانت کردنہ و وحشی و زہرہر؟

بچ رقت ہستا لہ نمصلاکو، زہویت کردہ کوژہر؟

نینستہ داوای نادہمییت رتی براوہ، یا نہجات

تو وت نادہم لہ قور خولقاوہ، شہیتان ناگرہ

خاک تہیاتی سوہات و سہرہ، ناگر باغرہ

نینستہ نیمہ ہورینتہ نمو خولعمیش و دامرہ

ہمہ نمٹوی کارت بہ گشتی، پینچوانہ حازرہ

گہر سمر کاری قدیمییت را براوہ، یا نہجات

گہر ہعموو پینغمہیرانت نارہوون تیش سمرکوی

چاوی نم قانون و وہیانہت کہ ہمرگیز نساخہوی

شمرتی نینسافہ کمسی خوشتبوی، قہت نمسرووی

ناحزہ، سستی و بستالی و نامرادیمی نہوی

دیوانی راجی

من کہ کووری دۆزهخم بۆ داخراوه، یا نهجات
عالمسی کۆزو نوینی خاکیتسه، خاک قوتی نهدا
گیژو لولسی بارهشو بارانه، بمر لووتی نهدا
چمند بمریدو میلی لی ناستینی، یلک فووتی نهدا
ویش، بمرناری نمرک و ممرگو گۆرۆ تابوتی نهدا
کار وا دژوارو سمخت و ناتواروه، یا نهجات

نمسخمنه ژیر باری کۆتو، همر فلاقو بێ لهقه
نمدهنی ژههرو زه قومو، سرده من نممکن شقه
نابیری تۆپو تیری نهم هۆزه لیم همردی تهقه
توخوا نهم حاله بۆ مملووقی سمریستت ههقه؟
چاو پر نارو، دل به تاو، گیان به داوه، یا نهجات

دلسمری خۆ پیتوهنانو، پیتوهدانو، پیتوهچوم
پیتوه رسیکی بێ حه یاییو، پیتوه ریژی نابروم
خامه کیشی نهخشی تۆمو، تانه کیشی کونده بووم
چی هه لینی دهم وه کو من، همر نه لێ بدم چهشنه چوم
ناسماری چاکه پاشمپاش گمراوه، یا نهجات
پوورهشی و دوودهسته نهژنۆیی، گهلینک پهیدا بووه
بێ رهوشتی و تمبه لێ، پهنگی ژبانی بردووه
خانهقاو تهکیه دهیسی دوژمنان سمرکوتووه
همر منالیککی ههیسوو، لیبی پڑا بدم جادووه
بیژه (ژیکۆ) بهشخوراوه، یا نهجات، یا نهجات!!

(۲)

که مه یغانه ی و سالت هاته ناو جۆش
که یارو یاهه رت کردن سه فاپۆش
لغانو بزم و نواو که یفو دغو نۆش
که رازاوه حیجابی مه جلیسی خۆش

دیوانی راجی

له نشنهی می، نه‌کمی بیکمی فراموش
تمعاشا! چۆن ده‌نۆشن می، نیگاران؟
له گولزارو چممن، وه‌ختی به‌هاران
ده‌گتیرن چمرخی نولفت چارخوساران
نعتۆش قیری سیا، وه‌ک گشتی جاران
له خنهدی می، نه‌کمی بیکمی فراموش
نسوا پر بو دلی عالم له چاوت
هموو مستانه هستان، چونه داوت
عه‌جب نازادی کردن قهددی لاوت!
نه‌گهر نیمش جه‌فاکشین به ناوت
له گری می، نه‌کمی بیکمی فراموش
له رنگی عیشقددا درچوو همیاتم
تمام هر تۆ سو بو فوزو نه‌جاتم
کراسی مهرگ، گهر کردت خه‌لاتم
له پیش کوشتن، به فیدی می، من فیداتم
له شینوی می، نه‌کمی بیکمی فراموش
ده‌می فرموو، لسه‌ر چاوم مه‌کان که
دلی پیرم، به یه‌ک له‌جه جوان که
له سۆزم، ده‌فتیری عیشقم ره‌وان که
ده‌خیلت ب، سونالی بی کسان که
له سووڑی می، نه‌کمی بیکمی فراموش
به جیلوی رووتو نشنهی چاری خه‌مار
به خنهدی ده‌متو ریزه له‌علو مروار
به توحفی ممتو سینهی سافو گولزار
له ژیر خیمهی سـرو زولقی پر نعنوار
له بادی می، نه‌کمی بیکمی فراموش

دیوانی راجی

نه گمر بیشمکوژی قوربان په وایه
که دهرمانی نه لم کا، هر خودایه
دو چارت لیم به دایم ناره زایه
نه گمر (راجی) له خزمهت بی چه یایه
له خاصی معی، نه کی بکمی فراموش.

(۳)

چ خودایتکه ده کا چهرخه به رووی کمونو زه مان؟
دایشی کردوه نم خه لکه، به چمند جزوی جوان
هونری داوه به پساوانو، زهرو زیو به ژنان
ناگزوری به مهلا داوه، گزوریش به نزمان
دهولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان^(۱)
نم نیشانانمی دوتیا، به دهر دو به بهلا
بسم همورو ناگرو سامالو هوراو هورو ههلا
باخچسورو زورگو گیا، کمندو چیا، دارو گهلا
درکو گول، شایدی نیزیکه لسمر نم که خولا
دهولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان
دهولتمند ناری له دهمدایه، دهلی واوه نهچی
ناقلمو عیلمی له دل دایه، دهبی خوارو کهچی
حاتمی تهی به گونی نابن، که بز مهرگ نهچی
پالتوان بیتشو، هوشیار گرانبارو، کهچی

۱ حاجی قادری کوئی له شیعریکتدا دحلن: (هر نمدیبتک بووه سا خوا له دهمی ناوه بلن دهولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان). دیوانی حاجی قادری کوئی، گردو کوؤو په خشکار: گیوی موکریانی، جایی سینه مین، چاپخانه هیولیر، ۱۹۶۹، ج ۴.
هرموها: دیوانی حاجی قادری کوئی، لیکولینموو لیکدانمووی، سردار حمید میران و کهریم مستهفا شارهزا، بغندا، ۱۹۸۶، ج ۸۲.

دیوانی راجی

دولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان

قاوه‌خانیکه پری بهزم و همراو زله‌له‌یه
ده‌غلّو دانیکه پری ژیلو سنو خمرته‌له‌یه
میزگو قشلاغه پری کاوره‌لورو بزگه‌له‌یه
من ده‌لیم به خودا گیانه که حاجی شه‌له‌یه

دولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان

لهم هممو بئش بئشی دونیایه، براقم! شریه
لهم هممو خوشییدا، مرده له قاتوقریه
مشکیمی شیخ له ریا، همروه‌کو ناخویر پریه
توش بئتی کاکه وه‌کو من، نممه باوکی خریه

دولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان

لهم بئرو ده‌رگه دووسد گورسنه پاراوتوره
به دلی پر غممو سبیه‌لکی ریشی ماوتوره
چونکه دیتومه هممو ناکسرو بیچ، ساوتوره
من به نم نوکته لهرتی خه‌لک ته‌لهم ناوتوره

دولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان

به‌سمه من لوتفی خودا، هینده که ناسیومه به یهک
بساوهرم زوره به پیغمبرو قورسانو مه‌لک
کردوهی خوم که به هانا بئ له پوزانی کوتک
(راجیا)، چیم بئمر نیم‌زیه به میلیونو به لک

دولتی داوه به کمر، نیعمتی داوه به سهگان!!

(۴)

براکان، وه‌رنه سه‌یران وا به‌هاره
شئمی باوه‌ش، کزه‌ی جهرگر ده‌ماره
نمشی پشکووتنی سمد لیتو زاره
زه‌ماوندو گریشمی گیاوو داره

دیوانی راجی

له کوردستانی شیریندا دیاره

له لایق همولز هوی کوب تیکه لاوه

له لایق بهینو بهستو، چاوو راه

له لایق بسزمو رهزمو، بگندو باوه

به هر لادا نمرۆی، هر تافو تاره

له کوردستانی شیریندا دیاره

دهمی سۆزه سەرو، سوزی لقو چل

دهمی لهغی قەدو، پەنجی گول و مل

دهمی پرشمی گه لاوو، مرشمی پل

دهمی ورشمی ههناوو، دوو کەتی دل

له کوردستانی شیریندا دیاره

چراخانە شەمی بەزمی گه لاویژ

بوو سیزی نەستی کوردی چا بیژ

به سەردو گەرمی هر مەحلیکە راویژ

دەوارێژو، هەواچینێژو، تەمەنێژ

له کوردستانی شیریندا دیاره

چەرسکە کۆو تەرازوو حەوتەوانە

تەرسکە موشتمەری زوهرەو کەوانە

له چەخمە بەرخو شیرو گول رهوانە

نەوانە بۆ گه لاویژن شەوانە

له کوردستانی شیریندا دیاره

له سەییو یلا نەما تاوی کلکدار

چەزوی دووبشکە رشتی گومگومە ژار

دەوولکە ماسییو، قەزالیو گابار

به پتوہ یا بەریتوہ، مەستو بیمار

له کوردستانی شیریندا دیاره

دیوانی راجی

تکاتان لی نه کم شیرانی شمرزه
له سردا وهرنه خواری، چمشنی تهرزه
ژیانی نیشتمان، نمر پستو بهرزه
نموی ساغو شمرزهن، لم دوو وهرزه
له کوردستانی شیریندا دیاره

هه لالتمو ستک و ره بجانه سمپانه
دهمی شیرو پلینگ و لووتوانه
چه قیلمو مؤرد و میلاق و نیسانه
له چارو رووی بهمشتی معن نیشانه
له کوردستانی شیریندا دیاره

دلۆبمی چاری (راجی)، لالهزاره
له رهنگاو پهنگی سارا، غم گوساره
گولمو ههروا لهسر قه لغت سواره
همموو همر کیمیایی کردگاره
له کوردستانی شیریندا دیاره.

(5)

نم همموو خوتناوییه، خاکمی له کوردستانه
نم همموو باخ و زهوی هیلانه می باوانه
نم همموو رووباره سویرانه، کولتی گریانه
نم همموو نال و گمشو، سووره گولمی میترگانه
خوتنی باوک و مامو نامۆزاو براو یارانته
بسئ کموکارو همتیوو، دهرده دارو په نهمۆم
- تا - گرانی کردووم، سسریاری زامو سینه پۆم
بۆ دها، ژههرم نه دهن توروکو عجم، نینگلیسو پۆم
کاکای خۆم کهی چا دهیم؟ مهنتاعه بیک نه مندی له خۆم
همر دلتم مابوو، تمقی کردو چمشی کرمانته

دیوانی راجی

پنبنزانسه گیانی شیرینم، له کوئی هاتو بعهده؟
بینجگه لم خاکمی که تیندا بویه توژو دهر بعهده
بۆج به معدی، باوکو دایکی خۆت نمناسی، قوربیسر؟
مممکی دایکو تربیییی باوکت به کارت بی، مه گور
باوکه ناواری ولاتو، دایکه سرگردانه
تینکهالی همر هۆز نعی، بویه هوین، کردت به زیر
نهیمن بینگانه خوینت، تۆش نعی چرچو چهری
میشک و موخت دهر نههینن، نعی نغانی گئو هیر
جا وه کو بوخچی ژنایش، نمتخمنه همر زالو تیر
حالی تۆ همر من نغزآم، بویه قوربیتوانه
نیش و زانین و هومیدی کورده بۆسی، وهک یلار
کهوته دهستی نابه کاران، نهیوشینن بن ژمار
همرچی لاقو دهستی کورده، نهیشکینن وهک شکار
داخه کم، بینگانه بوونه بۆستم و نسفندیار
تەفروتون بۆ تورک و پۆم و عاره بو کوستانه
نهی گهلی هاو خوتنی شیرین، وهی گولی خۆش بۆن و رنگ
گور منالیکت بینم، نهیمژم وهک نوقل و بهنگ
پیره میردیکت بینم، نهیخمه شان وهک تفنگ
زولقی خاتونان بینم، بۆ کمه مندمه پۆژی جینگ
تۆزی پینلاوت، وه کو نازت لمر چاوانه
کومه لیکم پیکره نووساره، دل شه پیدایمتی
همرچی قازنجی ولاتسی کورده، نمو پیدایمتی
هینده گورنکی نهغامیش، زه رتک و سودایمتی
واله تیمارخانه کانی لسندهن و بهغدا یمتی
بمس له مهیدانی هونردا، هوهوی مردانه

دیوانی راجی

سووره سینوی روومنتت، بۆج زهرده زۆلئی شیرینم؟
هر منم، بیتگانه نیم، دۆستم، معزانه دوژمنم
هر لمبر دوروی دوو چاری تۆیه بۆرو چلکنم
نیسته پیتت شابوومهوه، خوشه ژبان و مردتم
تۆم له دهم دوژمن دهرینا، شایبو سهیرانمه
پایعداری کهی خودا، هرچی له کورده پینشووا
ناوی تۆم لی بستو و پوری خۆم کرده عاسمان و هوا
خاکسی خوتناریم بکاتسه گولشمن و ناو هوا
تاکو (پشکوژ) قمت به کمس نه کوژتتوه، بهختی رهوا
بمشکو گرمی کاتبوه، هرچی دلی کورداغه!!

(٦)

بووکی چممن سهوزه بوو، سوور بوتهوه
تک تکهیی شهونمی رشتتوه
مینزهرو دسمالی که کردتوه
چاروی قه لانیش خموی بردهتوه
دل به گهشی باوهشی کردتوه
بزمی گول و بادوو دوو چاری یار
وا نه گریئ ناو گره کی نوبهار
پر له حهزو زه مزه مهیی چنگ و تار
کاری له نهوژزی نه کا چارهزار
هرچی که سووک هات و گران چوتوه
قولنی کهمبر، تا نسترازی لمبر
دوگمیی موم، تا نهمژی میشکی سر
ماچی ده مان، سهرنه کرین سهربهر
دل چ نییازتکی نییه بیتته دهر

دیوانی راجی

بہجری کولی، چونکہ نغیشتوتموہ

کاتن لہ پمدہی گولی سووری خزا

جمرگی بہ تمندوری خسووی داچزا

بووکی بہ فرمینکی بہ لالوکی زا

کوزپہیسی خونسی کہ مژاوو دزا

بابہ کمشی خونتی نمسندوتموہ

شیوہنہ لہو مالہ، ہمتا دیتہ چنگ

بہرگو گہنم، نموتو خمریتمو تفنگ

ہوزی شہرزہی تہقہلا، دئ بہ چنگ

ہیچ لہ سمرکوتنی ناکا درہنگ

کس جلموی نمسپی نمہستوتموہ

تیبسگہ حسزکردنی جاحیلو کچ

چون نہگنہ یہ کترو، کولان و رچ؟

خوشہ دہمنی ماچی خمتو خالو لچ

سہختہ دہمنی، گرزپو توران و خچ

دہست بہ کہلپچمو بہ سری کوتموہ

تینہ پیرن لشکری خم، جون بہ جون

تسا بکموئ ہیزی ہونمر، سہرنگون

تینستہ کہ ہہلستتموہ لیتی بہ خون

دوژمنی ناسیوہ لہ رتی چمندو چون

دہستی نمنی، شہرتہ بہ (پشکز) تموہ.

(۷)

لہ گمل ہوزا مہبن خودارو دوروو

بکینشن بز ہمموو نیشی تہرازو

برنٹرن ناوی چاوو رہونہقی روو

بنیژن گولشمنی ہوش و دہمودو

دیوانی راجی

هه‌لته نهی گه‌لی کوردی خموالوو

له رۆژی ژین، ههموو گهر بینه کوشتن

به مردی، نه‌ک، هه‌یا قه‌ترنکه رشتن

زمانو دل بکمن خاوین، به شووشتن

گران بکرن یه‌کییو، پیسی فرۆشتن

رهوانسی قووت بدهن قازانج و پاروو

سهری بهرزو، دله‌ی خاوین سوپهر بێ

رهوشتو بهرگی شادیتان له‌بهر بێ

دوو چاوی نیشتمان، رهوشن نه‌زه بێ

پهری سه‌ربه‌ستییو جه‌ژنو هونهر بێ

نه‌یینی شیخ و میخ و سحر و جادوو

سوله‌یمان، گهر نه‌لین کاری به‌قاش بوو

خودا دا‌بووی، ههموو نیشی به‌لاش بوو

به‌عقل و هۆش و نازایی و ته‌لاش بوو

له‌جه‌وتیی دوورو، سه‌ربه‌ستی وه‌لاش بوو

جه‌ماتی مه‌ردییو عیلمی له‌لا بوو

گه‌زنگی رۆژی کۆمه‌ل، که‌وته کینوان

مه‌ترسن قه‌ت له‌شه‌یتانو له‌دیوان

به‌نۆشن با‌ده‌یی خۆشی به‌لینوان

به‌کرده‌و مه‌شق و هه‌له‌کیشانو پینوان

به‌گیان په‌روه‌رده‌کمن مندال و زاروو

جه‌ماوه‌ره‌کمن، که‌کارنکتان له‌پیشه

به‌ته‌دبیر بیخه‌نه‌کار، بیهو تیشه

ره‌گی ژین بێ میانه، ههر به‌هیشه

سه‌روکاری ههموو شت، کیشه‌کیشه

شتی ره‌ق ره‌ق بینه‌ن به‌په‌راسوو

دیوانی راجی

به زانین، صنعت و فن ناره‌دانه
کلیلی دهرگه‌یی شادی و ژبانه
تمماشای دلبر و باخی گولانه
هممو دهم، بژژو مانگت پاسوانه
وهرن (راجی) بدهن باووش، له بانوو.

دیوانی راجی
ج - پینج خشته کی

(۱)

پینج خشته کی لہ سہر غہزہ لیکھی لہ دہب

بساہنمہ ہاواری دل و خاک پھرستان
میللت بخوین، ہمرہ کو شیران لہ نہستان
تا سربکوی خاکی و تمن، وہ گورہستان
نیمشوزکہ برازتتہوہ ریزہی گول و بوستان
قت ہلنہوہری گول لہ تمن، جان لہ تمنستان

کومل بکنو، رنکیبخن زینتی موتن
لاوانی عمشایر، کورہ جاحیلی تمہمتن
بگرن بہ ہوس، دستی برایانہ لہ گردن
بادہ ہسہ بزینو، بدن می، بہ خمی دہن
نیمشوزکہ شہبوسانہ، با بیتہ گولستان

نیمہ بہ ج حالتکوه مردینو گرفتار؟
خوننی دل و چاومان نمری، تالہ لمبو زار
گمر بیتو لہ مہ ہلبکوی گمورہو سردار
چمند خوشہ لہ پردا، کہ دلرامی وہ فادار
خوی بیتہ عیادہت لہ نمخوشان و لہ خستان

پاشا بہ عدالت بی لہ گمل میللت و رعیمی
پزلو سہفی دوژمن، وہ کو تو مار بکا تی
لندا بہ ہشارہت لہ و تمن، چنگ و دہنو نی

دیوانی راجی

خوشتَر نییه بزوی که نیساری قددهمی کھی
سعد جانی عمزیزت، نه بددهستی، به دوو دهستان

هر کس کسببنی لهچممن، یا سهری کینوان
بیکھی به برای خوتو، نعبن پوردوو نینوان
هرچی که بگی پینی و تو بیکیشیه گریوان
جاری شه کهری لینی نورهند بژی به لینوان
شهدی شه کهرت بتکی لعبن ناخونی دهستان

بزمینکی یه کیی بینیه روو، خوت کدیه نعلی
تبععی بگری، هه لیکنی ریشهیی جمعلی
وه بزانی له پوردوی وه تسنا، وینهیی بعلی
جاری سهری کولمی بگری، گاه لعبی لعلی
گه بکی دوو ممکی بگری، گه سهری پوستان

شیرین و تهر و شوخه وه تمن، دلبری میللمت
قازانجی دل و گیانه، ژانی سهر و دهولت
جاری که بکا مهیلی عدو، خوشه به هیمنت
گاه زه جمتی دهی، گاهن ندهی، گاهن به تیبیت
رینکی بگوشی، عوزر پزیرایه له ممستان

بووکی وه تمن، هسر که به تو نازو ره می دا
بو کردهو بس معرفتت، گنجی شمی دا
بو معدن و بو سکه که هات و نیگهی دا
نه مجاره قدی خوت، له قدی سهری سه می دا
بالتنی وه کو مار له نخلی عمره بوستان

دیوانی راجی

❖❖

ناخو بہ دلی شاد تمینم کہ چرا دی؟
بمزمی و دتمن و رینکیو عمدلو سرو پا دی؟
(راجی)، بہ سونالینکو جو اینکی بقا دی
تاکھی (نمدہب) نم عوشرہ تہ، ہر تاکو نیدا دی
مردوت بمرئ ہمستن، نوا مردو ہلستان.

❖❖

دیوانی راجی
به ندو بهیت

۱- ناو نیشانی کوردان

(۱)

هانام به بمر تو یا غه ففار
سولتانی شاخو دهشتو شار
دامزرتنی لهیلو نسهار
بزقی ددهی به مورور مار
هارین، زستان، پایز، بهار
چمرخت گیتراوه پایمدار
به خیتو ده کمی گمدار توجار
بزر ناکمی یهک توزه کار
له همورو حالتی ناگمدار.

(۲)

ناگاداری همورو حالان
هی دهردهدارو چاو کالان
لنناو شاخان، لنناو مالان
رهحمی ده کمی به عمودالان
دایان پزشن به ده سالان
چ هودو ناز، چ بن دالان
به ماچان بیرسن حالان.

(۳)

بیرسن حالتی فهقیران
دهریان بینن له زنجیران

دیوانی راجی

بارانیان مه کمن به تیران
همروهک دیلان و نه چیران
له لای خمزیم و لاگیران
بؤ منی همزارو مال و زران
جینگای ماچمکه، ده سگیران
لیناو رهزان، لیسر بیران
هیچ مفرسی لیبی پیران.

(۴)

لیبی پیران، نمتین باکه
نازه نینمی پرومست پاکه
هی چارومستی پر تریاکه
گهردن بللوروی نه فلاکه
بمو خودایمی تمنیاو تاکه
رؤحم ده لئی له ژسر خاکه
بمدن ده لئی: لیم حاشا که
له داخی تو، جمرگم چاکه.

(۵)

جمرگم سووتاری کولمانه
لبین ریزهی نه گریمانه
شنگ و هه لالو ره بمانه
دهسته دهستی کاکولانه
گیابندو خاوی شاخانه
میسکر عنبر چمند همزانه

دیوانی راجی

غالیسی عمتری شیارانه
نموندی زولقیسی یارانسه
دهلیسی ریزهی باریزانسه
له دهم شه کراوی چارانه
داغی سر جرگی باغانه
بروانن ناخر زه مانسه!!

(۶)

ناخر زه مانم له چاره
شمرم و سه یام هه لگیراوه
پیاالی شه رابی داناره
نیرگس له دوری رسکاره
مهزه خال و خست کشاره
هیشتا دهستی لی نهدراوه
جووتی بادهی لی نه خشاره
ساقی بزم بینه بهم لاره
نمجل نیزیکه، وه ستاره
شیری برزی دهرکی شاره
جهوهرداره، تازه ساره
تیری برژانگی داناره
خیرابه، کارم تمواوه.

(۷)

کارم تمواو له کموانی
دلی کردوومه نیشانی

دیوانی راجی

لمبهر شوعلمی دوو کولمانی
وهک مانگ و پوژی تابانی
بزرگ ناکاله چاوانی
به پرشنگ و بلتسانی
به مونجان و درهوشانی
بی فرقتن شموو بهیانی
بهخوا خوشه راموسانی
سببهینان و، تینوارانی
نیوه شموو، نیوپوژانی
پاش عسمران و، بهیانیانی
چینشتنگاوو، مال نووستنانی
شه کرو شیرو خمیرهکانی
همنگورینی بی هارقمیرانی
بهره خوار بینی، بسز لیسوانی

(۸)

لیوی چی؟ ناری حباتن
زتری سووری بی زهکاتن
یاقوت رینژن، بو وهلاتن
شیفای سد نوقلو نمباتن
چمند پاشای بمرزی بسز هاتن
چی فموتان و، چی ههلاتن
هیندن به هیوای خهلاتن
وهکسر من بی دهستهلاتن

دیوانی راجی

به‌لام به سمبرو سویاتن
دایم له سوداو ممزاتن.

(۹)

سوداو ممزاتی لیوانه
موشتری ریزهی ددانه
دورپرو گوهمر به بارانه
ماملتگرم مالتوززانه
سودای به خورنی چاوانه
هیشتا ده‌لنی چمند همزانه.

(۱۰)

همزانه کوی زه‌قمنی
دارژاره به سد فمنی
قمت ده‌رنایه له مه‌قمنی
لمسر قه‌لاتی گمرده‌نی
قوبیهی سد رهنگی معده‌نی
قوربانی بم، پنده‌کمنی
بژحی عالم هل ده‌قمنی
موسا بژیسی بز مسکمنی
له شینوهی غمبغیبی تمنی
پیتلاوی پیی داده‌کمنی.

(۱۱)

نمعلی چی؟ نیتره تمووایه
جینگای ناسینی خودایه

دیوانی راجی

گمردن، داری داگر سایه
شورش، تارک و سمرمایه
هورو باران، ره عدو بایه
دهسته چیلنکی بز نایه
سر لی شتیوانی مووسایه
بی زانن کاری مولایه
هاروونیش هاتسه هانایه
تمسخیری فیرعمونی شایه
به کموکبمو تمماشایه
با غمرقی کمن لسم داوایه
نورهی موعجیزی عیسایه.

(۱۱۲)

موعجیزی عیسا له سینه
سفرهی خودای بی قمرینه
ناردی بز قوموی بی دینه
نیمان بینن به یه قینه.

(۱۱۳)

سفرهی شیرین، سینگ و مومه
چارهی همزار دوردو غممه
بللووری سافو بی تممه
به فنجان، به زهمزه مه
ده لیتی دایمیهی عالممه
خبرو پبرو شه کر لعمه

دیوانی راجی

سارِ پِری گشت دِردو غممه
هرسک خونچِپِکی به دهمه
بشی هزار هزار جمه
نیمان بینه به دلّو دهمه
نهورک بتکاتِه شمشمه
نهی خوشویستی همدهمه.

(۱۴)

نهی همدهمی کارو باران
ناشقی بالای چاو بهخوماران
دلّ به لمرزی گواره داران
لیقوماری گوئی به گواران
بروانمی چوچی هاواران
لمر لاجانگی نازداران
سر نشیو دین، هرورک جاران.

(۱۵)

هرورک جاران، نمر و شله
له رتی کمزیمی، چاوم کوله
ماری رهشی شان و مله
هانبا دِبا، به بولیوله
گمردن لفیش لمر پله
ده لئیمی ماریوتی بابله
هه لاره ساروی کاکوتسه
کرمزکی دینه بمر دتسه

دیوانی راجی

نهجا نوری قنفله
جانتای عه یاری له مله.

(۱۶)

له مل، جانتای عه یاریه
میخه کیندی دلداریه
پمرورده ییتسی باریه
به زنجیره نازداریه
سودای لادنیسی و شاریه
به پیروزو مرواریه
هموای له پووی سرداریه
لمر سینهی بهاریه
سه گول خونچه بهزاریه
نیرگس بهشی غه خواریه
چاوی زهره بوو، به کجاریه
رهنگی سپی سرباریه
قور بهمر من، ریم هاریه.

(۱۷)

ریم هاریه، وانهم دورن
سوورو سپی، رهنگ بلوورن
سوزو نالو، زهره و سوورن
هژانی بنگ و بمن سوورن
دوگمر هیاسهی پری سوورن
کمبره لوولهی ممرورن

دیوانی راجی

سمرگرمو مستو مه خمورون
لشکری بی باسک و سوورن
لییان دوره هرچی زورن.

(۱۸)

هرچی زورده، لییان نایه
میزگیان به ناوو هوایه
هریک له داوایک دایه
بی نزمیرم لم دنیایه
ورشه ورشم له پنایه
چ لم لابی، چ لم لایه
بهمشتم جیگمو مه نوایه.

(۱۹)

جیگم له باغی بهمشته
قاشی نارکی چهنده خشته
شوشمی زگی ساف و دهشته
نخشاری خال، حموت و همشته
تورت و تمرو لوس و گشته
وا ده بی حوری سروشته
پیوزیان بیت نم فریشته
به ناو نیکه، همزار چشته
یک ته خته یه، خشت و مشته
هر کاری وه ستای بی پشته.

دیوانی راجی

(۲۰)

کاری وهتای به حمواوه
هر به نممرنك دارژاوه
قروبیئکی وای لسی هه لداوه
ناری سد گنجی لیناره
نم نینسانهی وا بمر چاره
هی کاکه لیره رسکاره.

(۲۱)

هی کاکه جینی جوستوجۆیه
له دامینسی گمردن، گۆیه
مابهینی ناوک و نهژنۆیه
تهوقتیکی وام له نهستۆیه
لیره ناکمم گفتوگۆیه
عهیبی ئیمش هر هی تۆیه
مه لاین شایرمان شه تۆیه
نه گمر ییلیم باوکه پۆیه
جرگم سووتاو، بۆنۆیه.

(۲۲)

جرگم سووتا وهك قه قنسی
لستاو نهستوندهی نه تلمسی
همردهم دهرهوشی نهرگسی
قهدت شین نابیی خاوه خمی
دلیمی بماناز هه لاره سی
به قهددو سهروی نهوه سی

دیوانی راجی

حمپسه تا ناخر نه نفسی
چمندہ ناخوشہ بینکسی
خوایہ ہمر تۆم فریارہسی.
(۲۳)

فریارہسم ہمر تۆی خودا
پووزو بہ لکمک بہ دہردہخا
مۆمی بلہموری ہلئدہکا
دونیاہ پسر ناگر دہکا
سدا نمولیا کافر دہکا
پاشار گدا، شیخو مہلا
دہبن بینہوشو بی سدا
فکر ناکمن چ حمشتہبا
غہیری دوو قالب کارہبا
لہ نمژنوی تاکو سووکی پا
لہ چاروان دہکا مرحہبا.
(۲۴)

مرحہبای گمورہو مندالہ
ہارہی پوانسو خرخالہ
لہ پینی کچی چوارده سالہ
لہ پارو پووزی عمودالہ
تینی ہالآرہ مالسو مالہ
دہلینی ماری بی نارالہ
لہ گنجی زسرو سامالہ.

دیوانی راجی

(۲۵)

سامالو شوقی لهجہ یہ
نہجا نوری سر پہجہ یہ
نوریش لہدم نمو گنجہ یہ
دلہنی لہ جینی پنج فرزہ یہ
رووی لہ مککو مدینہ یہ
ہر یک فانوسی دیدہ یہ
خیری واتم، یک بہ دہ یہ
ہر ساتی، سد خیری ہدیہ.

(۲۶)

خیری پہجہ می کافورین
لہ خوا نغاسان پرژنتن
ہند ناسکو نمرم و شیرین
کازی مہر مہر، بلورین
بستاو بون، داری چین
تہرزو تہرو، ہینو مین
وا رہنگاوردہنگو نہخشین
ژسانی رووی سر زہ مین
خو کوئر نہبون، بو نایین؟

(۲۷)

بو نایینی پشتی قاچی؟
لسر کووردی غمان لچی

دیوانی راجی

گمر بیگه به، بیکمی ماچی
تیی نافرکی، دای ده پاچی.

(۲۸)

دای ده پاچی همروه ک شه کر
وهک نه خوشن، بوی بی به فر
یاخوا، یا حمزرتی خدر
جرگم بوی بسو پندر پندر
بزشه کرو به فری وا نادر.

(۲۹)

نادرن، نمی برای رتیه
نهجا، نورهی ببری پییه
ده لینی ناوتنمی ناوتیه
که یفت، کاکه، لهمر جیه
تعماشای کمو، چاوت لیه.

(۳۰)

چاوت لیه له قومپانی
توی زترین، یاری گیانی
شهری نینگلیزو نه لمانی
هراکمی چین و ژاپانی
به نیتالیانو، نهمریکانی
به روسو میسرو یونانی
لهمر ویه گمر دهیزانی

دیوانی راجی

همروهك بهیتی بهره‌شانی
له قمرانگوئو، قوم‌مرغانی^(۱)
به تاسو، لئوولی زولقانی
ممدحی ده‌کا، تا قومپانی.
(۳۱)

ممدحیان کرد تا قوپانمروه
هممورو چوونو برانمروه
شایمر به چمند لیکدانمروه
یار لمبر ده‌ستیان مانمروه
منیش مانندووم حمانمروه
هیندیکم نایه بانمروه
ده‌ستار ده‌مم کشانمروه
که تی فکرم به گیانمروه
عهیی نییه بادانمروه.
(۳۲)

بادانمروه، بۆ بازووه
شهینتی سمد تهرازووه
خردا دروستی کردووه
لسمد ماددهی بۆزاردووه
بۆ ده‌ستملانی ناردووه
دوو چلچرای هه‌لکردووه
له بالای یاری بستمروه.

۱- دوو گوننن له دۆلی جافایه‌تی.

دیوانی راجی

(۳۳)

بالا و نالا دستاو دسته
قؤل و باسک، دستو رهسته
کازی زیسین، شیری خسته
هرکس جینگای بهرزو پسته
جهرگی سقمت، رزحی سسته
سهریهخو، شیتو سهرمسته
نینجا دلبرج دهریهسته؟

(۳۴)

چ دهریهسته یاری مهنزن؟
لبر هر هازو هاره ی بازن
پاشاو گمدا بوئی دهنزن
لینوو سینلان دهگهنزن
به مهقسند ناگهن، دهنزن.

(۳۵)

ناگهن به پهنغمی گوههری
به قهننار ییننن مشهری
بهردی به قیمت جهوههری
قهنناره ی شمهنندههری
له دو ریش باری حوشتری
نینزکی ناداته بههری
نمو نمونماممی دلبری
حسورودی پی دهنن پهری

دیوانی راجی

له پیوه تا توقی سمری
بژحسم به جارئ هه لوهری
وهخته له خۆم بسم بهری
به بینکسی و، به بی دهری
به فهقیری و قه له نهدری
هاتم که بیمه هاوسهری
مردم به سعد کویرهوهری.

(۳۶)

مردم له داخی روومهتی
گه پرام، سوورپام ممله کمتی
به پی خواسی، بسم پمتی
به ههزار جوزه نافمتی
هه چچی هه مبهوو له دهوتی
دامنا له بان خالو خمتی
رووت و قووت بووم نا قیبتی
ده بیمه قه برم، عه زه تی.

(۳۷)

عه زه تم هه ناخ و داخه
چو لیم کردن کاخ و لاخه
جار نکم گوت: جیم بو راخه
وتی: هه هه، چمند گوستاخه.

(۳۸)

چمند گوستاخه وهک پهروانه
کاری پهروانه سووتانه

ديوانى راجى

له نه لستريكى كولمانه
بليسى نوري يezdانه
چرخى هزار شمبوستانه.

(۳۹)

چرخى لعجمى له بالايه
زهره و سور، نالو والايه
شدهى به ناز لمر نايه
دلى خه لكى لى پينچايه
هر يك سد گزنى ليدايه
چارزكمى بسمر كيشايه
ده لئى گه نجه داپوشرايه.

(۴۰)

ده لئى گه نجي بى قيايه
شاهيد، توررهى پيچ و تاسه
جينگى همر او باسو خوايه
ريشوي به ريز ناسو لاسه
هر يك مستى تاسو كاسه
به گيلاس، به رتواسه
چون ناكوتته وهواسه؟
نموي وهلى و خودا ناسه.

(۴۱)

نموي ده سولجا بى خودا
له مزگهوت و له خه لودا

دیوانی راجی

که دی دلبر له جیلوردا
بمجارئ وا هه لئه لمتا
گاور بسو، له دین وه گمرا
شه یقان حسوودی پی دهبنا.

(۴۲)

حسوودی پاشاو خونکارن
به ناخ و داخ و همژارن
شینخ و دهر و نیش خزمه تکارن
پاکیان به هیش و نازارن
چاره بیتی نهمری دلدان
سرممست و شیتو بیمارن
له گیانی خویان بیزارن.

(۴۳)

بینزاره همرچی دینداره
همردهم له هاتو هاواره
به همزار دل برینداره
نمشقی دوو چاوی نازداره
همرچی پیره، همزه کاره
گمر زاروی پارو پینراره
وه کومن زارو نهمزاره.

(۴۴)

زارو نهمزار وه کومنه
نقروم له گزمی بی بنه

دیوانی راجی

چونکو چاری له گهرده نه
مالتوزانی به لگو بنه
پشکنیم کورن و قورژبنه
دیتم هرچی کچ و ژنه
نمندی وه کو نو گولپونه
نمتوش بریو، بیپشکنه.

(۴۵)

بی پشکنه هرچی باشه
چی خاوهن بوتیمو معاشه
به قشمو، رایبو، شه ماشه
به دزمی وه ستای که لاشه
وه ستای بیژینگ و ته لاشه
هرچی گردو، هرچی شاشه
به بارینن زینرو داشه
چ ناوری شمو، چ قوماشه
هینشتا بهای یار، به لاشه.

(۴۶)

بهای قمت نایمه رایبه
نژرهی سهیرانو سه فایه
له شارو دهشتو سه حرایه
به کومل دین بز سمایه
ناسکه کیژن، رۆلسمی دایه
کارناسکی نایسه و مایه

دیوانی راجی

همسوری شیرین و لهیلایه
خاتو زینو زوله یغایه
خهرانان چینی ناوایه
قمرنازیش له ختایه
هرچمند ده کم قسم نایه.
(۴۷)

قسم نایه به زۆرو کم
هاتن کوری قامت علم
شیرانو مست و موحتیروم
زه بر به دست، ره نگین قهلم
چاپوک سوارن، خاوون حشم
(گیو) و (سرهاده) و (کاکمهم)
(یوسف) و (خورشیدی به کم)
دهست به خه نهم، سگریت^(۱) به دم
هه لده پیرن شاه و خمدوم
نمماوه ناری رۆستم.
(۴۸)

رۆستم و زال، خاوو ستن
ناغوار به گلهم راده وستن
له میدانا سف دهبستن
له گمئل دوژمنان سره بستن

۱ سگریت، Cigarette: جگه ره.

دیوانی راجی

گرتن، خستن، کوشتن، بمتن
گوللمو خه نجر ده پیرستن
رژلمی شیر، نازاوو مستن
کوردن، سرگرم، دروستن
گوردو مگردو، توندو چوستن
دهرگمی وریایی نابمتن.

(۴۹)

نابمتن دهرگمی دیوانان
دینو ده چن پالتهوانان
ده چن بز ناوو ناوانان
تفمنگ له دستو له شانان
حیلله حیللی بمتن زمانان
نرکه نرکی شاه و خانان
هرهوه گوللمی عاسمانان
سواری نمپان، وهک یه کانان
سمان ده خشین له بانان
قهلتاغ دوهستن به رانان
گرشمو بلنسمی دهبانان
همموی له ساحینقرانان.

(۵۰)

ساحینقران، شستو شمشن
بمنابانگن، دل بی غمشن
جگهردارن، ساحینب بهشن
ساحینب کمالن، سرکمشن

دیوانی راجی

تاعورنی قسومی پوروشن
کوردن، عه‌گیدن، چمند گمشن
راوی خزبان داده‌بش‌سن.

(۵۱)

داده‌بش‌سن راوی ناسک
نمرو و لوسو و پوسو و ناسک
هه‌لده‌مالن قزلو و باسک
دایده‌هینن ره‌گو لاسک.

(۵۲)

ره‌گو لاسک داده‌هینن
تازه نمامان ده‌چینن
خوینی دوژمن دهرژسن
محبوبه‌می خزبان ده‌هینن
رینک‌رینکی ناف‌موتینن
به ناوو ناربانگ ده‌هینن.

(۵۳)

ده‌هینن کوردی روحانی
عمشاییری، هم دیوانی
عینلی جافان و بابانی
شیر و پلینگن لاوانی
پال‌موانن من‌دالانی
ناژمیزدین بوز چازانی
خینلی کورد و هم‌رامانی
ناغ‌سوروی و سایلانی

دیوانی راجی

میکایه‌لی و جاف سوتتانی
نمعلی پزده، به هوزانی
عمباسیو، بابسه کرانی
ماممش و مه‌نگور، نازانی
ناکز، خوشناو، بالسه‌کانی
(پاشای کوزه)، شای جیهانی
میر مه‌معلی و، میر وسوانی
هوزی بنزتری و پیرانی
ممرگه‌بی و شاله به‌گیانی
له‌گمل کزی و ناقارانی
به غه‌فوروی و حموتزبانی
همموری له مردی مه‌یدانی
ممریوانی و موکریانی
سوتسنی و هیندی نیرانی
بانمو سه‌قزو سرده‌شتانی
قه‌لاستیوکمو، سیکانیانی
به مسکین و شیخه‌کانی
شیخ بزنی، له‌گمل شوانی
لای کمرکوک و سلیمانانی
باسی ناکری به زمانی
بزلتی و بابولتی و خه‌یلانی
سورچی و همیری و شیخانی
زازا، به‌رانبهر سوزانی
زراری و ناگری و بینجانی

دیوانی راجی

کورہ کورہی دزہییانی
وہک تایہدھی کاکہمخانی
(نہ محمد پاشا) ی روتہو شانی
برایماغیایی و قہمپلانی
مامہینی، لہ گہل سیانی
جگہ لہوان، بریفکائی
بہ بہرزنجہو کمہنہزانی
ساحینی ناوو نیشانی
تادہ گاتہ لای لاجانی
حدودی تورک و عورہانی
کورہی زہندی ناوہدانی
جانفیداکائی کیتوانی
بہ قہلم ناکری بہیانی
ہمہوان دہناسی و دہزانی
قوشمن قوشمن، پیرو جوانی
دہچن بز راوو سہیرانی.
(۵۴)

راوو سہیران، ززو وازہ
بہزم و خوشی و سوزو سازہ
ہمریک بز نیکی دلخوازہ
بالاوی شہین و سازہ
لہ ناو چزم و کمل و رازہ
نووزہی تاژی و، دہنگی نازہ

دیوانی راجی

بینکـو زلی نمـچی لاوازه
حودود کموتوتـه شیرازه
زیلمی زورنـاو نای و سازه
فیقمی دوزه لـسو نـاوازه
وا دهـسوتـی بمزمی تـازه
وهک بمـنزین و نموت و گـازه
همرچی دوره لـم دهـروازه
بمشی هر سـیرو پیـوازه
ماندوی نـشیتور هـمروازه
لینی بن سندان، پینی مـننازه.

(۵۵)

پینی مـننازه، نمو بهـگژیـه
پیشمی بوختان و درژیـه
نمو بهـدکاری من و تژیـه
جسوتی به سـر، وشکـمژیـه
روورهش و دهـسته نمژتژیـه
چی پیناکری خـول به دژیـه
له نیشی بن جی خـمژیـه
هر کس له گـمـل یاری خژیـه
خـمـریکی مـرج و گـرژیـه
له ماچ و مـوچ گـفتـو گـژیـه
گه بـسـتن و هاموشـژیـه
خودایه نه بـخمی نم گژیـه.

دیوانی راجی

(۵۶)

نم چرخه هر له سما بی
چرای پیرو جوان و شابی
یاری شیرین له پمنا بی
دهمت له ناو ده می نابی
دهستت له مممکی گرابی
دهرگمی غممت پتوه دابی
خوایه بز نیمش وهها بی
یارهب لیم نهگری عیتابی
بیگرم، بیگوشم، نیسو نابی
لینوی بمژم، دهر دم چا بی
گمزینی کولمهی رهوا بی
یاخوا گمر شورتکم مابی
دلبر به نالو والا بی
به غمزهو نازو بالا بی
به باو شمهوه دوورا بی
نینشانه لالا، ده بی وابی
خودایه مالتت ناوابی
با بمشی حممدر سمنا بی.

(۵۷)

حممدر سمنا بز یمزدانه
له تهرهف (عمبدوریه مان)ه
ناوی (راجی) له شیعرانه
خزمی جافان و بابانه

دیوانی راجی

له شیرازی کوردستانه
نم بهیتی دانا به گیانه
ناوو نیشانی کوردانه
دیاری بسز براکانه
لیسی خوشین گمر نقوستانه
رهحمت له بارکی هموانه.

۱۹۳۹/۳/۸

دیوانی راجی

ب- وینہ یہ کی میژووی تہ بیاتی نیشتمانی
کوردان بو تیکوشین و پزگاری نہ تہ مہ لئی و نہ زانی

(۱)

هانام بہ بسر شاهی کوردان
دامزرتنی عمرو عاسمان
خودای نه جنده و ناده میان
هنار دوویہ پیغممہ بران
نیشامان دن دین و نیمان
ہم فیربونی گہلی نشان
جوی بونہوی عیلر ریشان
سازندہ بی کارو پیشان
ہر خزیمتی خاوهن نیشان.

(۲)

ساحیب نیشان پمہرتینہ
نینجا گورہی مورہ لینہ
شہمنشای مہ ککو مدینہ
بریز دہ ستوری بینہ
ہر خزیمتی خاوهن دینہ
بہ عارب خاسی مینہ
بیز ہموان، وک یکہ نمینہ.

(۳)

نمینی کوردو عوربانہ
سرداری شاہ و سرتانہ

دیوانی راجی

جی نازی جینن و نینمانه
خودا فرموی له قورنانه
نهی کورده خاسی بزانه
نمیری نومان لمر شانہ.

(۴)

لمسر شانان نمیری نموه
چیدی مه که چینه خوه
بزیشتوی، خینرا وهره
له خزمان مهچو دهره
هیندی له خوت بفره
ملت نستور و قه لسه
هوش و بیرت لاجه لسه
بهرمائی شانت بکوه
دوخت به شیخت بدوه
نوزی جووت و گاو دهره
بهختو که مینگه ل و ره
وا روزه، یا مانگه شوه
چاروت دهبینی خریکوه.

(۵)

خریکوه هرچی پنت دوی
نیش و کارت لیره و لموی
شانی بمرزت قمت نهنوی
تا میللمت سهریکوی

دیوانی راجی

جرگہ و دل و گیانت نہوی
تیکوشہ، دردت بسرہوی.

(۶)

دردت بہہ ہیش و گرانہ
خوننی نالت لہ چوانہ
خاکت خاپوورو ویزانہ
پووش و پہلاش و پاوانہ
بڑ غہیری تہ، بی ناوانہ
نینجا سہیریکو پروانہ
چمند مہعدہنت لہ کینوانہ
لہ کمند و چڑم و گردانہ
ہم لہ چڑو بیابانہ
ہممووی شہرچراو دوردانہ
مؤمنایوی و خاککی سہرانہ
بہردی خہلوز چمندہ جوانہ
گلکی گوزانو دیزانہ
بیناسہ گلہ بہرانہ
گلکی سپی دوشاومانہ
بڑ زہرو زیو، ہممووی کانہ.

(۷)

ہمموو کانی دہست و لونچہ
ہمموو دہوری خوارو خینچہ

دیوانی راجی

شاخو کینومان قسلو گینچه
خیرابه، خوی تیره پینچه.

(۸)

خوت گمش کموه، سالت هاته
خاکت پری له مالاته
بزنو مبرت بؤ خهلاته
گاوو گولت له مزاته.

(۹)

له مزاته کمولی رینوی
گوشت مامزو بزنه کینوی
شورو ده لک، های له نینوی
بؤ گنجی وانه تسز خینوی
پنریسته که خوت ببنوی.

(۱۰)

خوت ببنوه مامه بیره
مالاتت مه که له بیره
همموی مالی یو دستگیره
خاوهن خوری و بؤنو شیره
به شیریزو به پمنیره
خوارده مینی شاو گزیره
هممو گنجی بسن نمزیره.

دیوانی راجی

(۱۱)

هموو گمنجی بی پایانه
جا نزره پووشو پاوانه
چهند قشلاغو، چمند همزانه
له کینوانو له ده شتانه
ده تینی ریزی سوارانه
پالوانمو له مهیدانه
شنه باسکی بالوزانه
گیا گوزره پووش کورتانه
ستک کنگر به بارانه
شنگو ره بجانه سپانه
دۆری و کارده له پازانه
بن بمرده قی و مه لایانه
جا پیفزکی سه لک پانه
بۆحی پاکت پی بزانه
له نازو نیعمت میوانه.

(۱۲)

میوانی سمربرزو لاوه
گیاو گۆلت وا نه خشاره
به ملیۆن ناوت لیتناوه
به ملیارش نغنا سراره
خزمهتکاره و راه ستاره
چ هی سحر، چی هی کاره

دیوانی راجی

چ ہی سینبر، چی ہتارہ
سمروزو سوورت داچناوہ
وہک زولقی یاران تینراوہ.

(۱۳)

تینراوہ، بڑی جوستوجو کہ
گوزیہ لسمو نالہ کو کہ
گہتمو جزہ، نیسک و نو کہ
زہوی و زارت و ہردو شو کہ
گہنجی ژنت، لسمو پو کہ
شوخی لسمر خہ لک و ہز کہ
گیای بون خوشت جاری نو کہ
تا نعبوریہ مارمیلز کہ
نہی کوردہ، حمہ، خوت خمز کہ!!

(۱۴)

خوت خمز کہ، جمزیرہ
بہ شمپانی و بہ بیرہ
چمند دہرمانت کتیرہ
نمپون پری لہ لیرہ
گلینخہ، مامہ بیرہ
سرنش دہ لیتی مدیرہ
مازورو بمریو، ہم شیرہ
بہ ہسمو بر لہ زیرہ.

ديوانى راجى

(۱۵)

له زيرى جوتو منداله
نه گمر مانگمو، نه گمر ساله
بزو توى راگرتوره نيم ماله
له خوى پينچاوه دهسماله
دهلنسى كچى چوارده ساله
ناچيتموه، همر له ماله
برېژ، بزو خوت بيگه پاله
ماره بكمو، پنى داماله
كورده بميه گاله گاله.

(۱۶)

كورده جا مه بده ته لاقه
له دونيادا بووكت تاقه
گوارى، گولروك و ميلاقه
موى، ودهوشمى باقه باقه
يان باريزه له قعد تاقه
چاوى كانيم پر معراقه
بوزجى سا نايكمى نيلاقه؟
همر وهك رتويت واقه واقه.

(۱۷)

واقه واقت همر وهك رتوى
كمولت نموا كهوتنه كينوى
جارى بوزج خوت نسا بزيوى؟
گمر خوت بناسى، وهك ديسوى

دیوانی راجی

بۆ دەرمان و خواردن، خیسوی
باغست رازا، بریز نیتوی.

(۱۸)

بریز نیتوی قه لهنده
همموری به دست و خهغیره
له پشتی بهستوه کمبیره
به سینه پیره، به سینه پیره
ده لیتی عمسکری به پیره
خوت، یهک به یهک پیندا ویره
پیتج سو، شینه شاتیره
گشتی جوان و دلپیره
بۆ مرگ و ژین مهنده
رهگ و قعد و په لک و بیره
به همورو دوردان یاویره.

(۱۹)

یاوهری پیرو ره زیله
چ نیرگزه، چ حاجیله
درۆی نیمی و به بی جله
گشتی بۆ ژینت کلپله
بۆ باوک و بۆ لعت که فیله
کم نیره چاره چمه قیله
سئ بسکۆلو گرگازریله
نهر گیایه کانی خنجیله
همورو له بمر ده ست دیله.

دیوانی راجی

(۲۰)

همموی دیلسی بسر دهستانه
همروهك گولسوکی نیسانه
له دامیتنی بههارانه
رازانهموی کوردستانه
خندهی گهرچی له لیوانه
جهرگی رهشی کورده کانه!!

(۲۱)

کوردی کم نیمان و دینه
شینکت پیری کالشینه
وهی چمند تهر کالو شینه!
مژده و چه قالدت بیینه
نمسانه، هم یاسمینه
کووله کمت، (قمرج) و (یه قتیله)
بزو هممو دهردان پهرژینه
ده لیتی سوورتهی یاسینه
سرو و شنگمبی همژینه
سپیدارت لمر زینه
خنخو هه لووژه مرژینه
قهیسی و تری بگورینه
همنارو ههنجیر چینه
نهی کورده چارت هه لینه
سا بارهشی تی وهرینه.

دیوانی راجی

(۲۲)

باوہش بگرہ بۆ نسو بووکه
بۆی زولفسی پسونگو خرنوکه
خالئی گۆنسی بهلا لوروکه
مالو حالت پیر له شوو که
داره بامن بۆچی مهتووکه؟
له گمئل قه مزوان هاتو چووکه
بنیشتت پیری قوتووکه
دهوای زگو زارو پووکه
بمتام و بۆن، نسرم و سووکه
نینجا رینواس و چه لتووکه
کۆگزیی و کفره بالووکه
همموی له تۆ دهکا تووکه.

(۲۳)

تووکی بهیوونسه فیزهیه
له گمئل نهمی گمزیهیه
دهلنسی کولمسی عمزیهیه
له باوہش نازو تیزهیه
بۆ خزمتمت کهنیزهیه
تیردووکو و زی، زریزهیه
داری دهستت نه قیزهیه
کموهر و تهره تیزهیه
مام جهۆنۆ کسمت له ریزهیه.

دیوانی راجی

(۲۴)

له ریزت، سیرو پیروازه
به کمرت و گوگم بنازه
زهل و زولو قمل، سازه
بزو نیش و کارت شیرازه
په لپینمی شیوت بخروازه
شیرخوشیلکت له دهرورازه
تیماری سمد مارانگسازه
سه لکمی بیننه تمندهازه
چمند پمپولمی پینوه بازه
بزو کاروباری تو سازه.

(۲۵)

بزو سازه دارو دیوه نه
کمندو چوم، شاخو چه قمنه
همموی مردی سر که لهنه
راوه ستاوه، تههمته نه
نعتداته دست، هرچی همنه
نه گمر ده زوو، نه گمر بمنه
چ پینوسیتیت به لهنه نه؟

(۲۶)

چ پینوسیتیت به جاپانه
به نیالیار نالمانه
گمر ناقلی، سا بیزانه
نخشو تمنت له دستانه

دیوانی راجی

له عالهم خاکت میوانه
هممو گمنج و دورو کانه
هممو ژبانی نینسانه
نمتوش نمرکت لمر شانه
به کینشانو، به پیتوانه
مبسه دهر ویشو دیوانه
رینکیخو، مه گره بهمانه.

(۲۷)

بهمانت بکه بهتانه
له کاریکه، کفر و ژاله
هی خوته، مالتی جه لاله
شوخ و نمر و شورو کاله
گمرو، بی و، په لک و پاله
قامیشی خانو، همزانه
همموت بز هاتون حواله
چیدی به زاری منانه.

(۲۸)

منانه چیدی به گریان
کارت پینکدی همر له جه یوان
خاک و گیا، بیجگه لمان
بروانه سوزی بی باخان
له گمزل مه عادی نی شاخان

دیوانی راجی

تیکرا، غمزنه یه کوردستان
داخی جمرگم، نییه که سمان.

(۲۹)

که سمان نییه بیتسه پینشه
دلتمان پیری زامو هینشه
ناقلمان شیخ و دهروشه
پیاره تیه سان ژارو نینشه
نیشمان کهچ و تیکه لکینشه
نیخه نیخ و کیشه کینشه
چیکه ناخان هه لمه کینشه
دیواخان پیر له لاکینشه
به لام همووی شمش و بینشه.

(۳۰)

شمش و بینشه کارمان تهر او
دسته دسته، پامان شکار
باخچه لیمان تاو لی بر او
رفق و وشکن، زهوی و بهر او
دهره میزگی تازه چنار
به چمندیشی بهر لی خور او
به خوزایی کموتینه داو
به بی دانمی هه لاره سار
سینهر پیدایا، دور له همتاو
به خوا نینه یین، مردوو مر او
دهبا بمان پنچن له جاو.

(۳۱)

نیتر، جاروشمان خساره
نیشو کارمان نالمباره
لمبر دهسمان دهنکه ناره
کینرو چیوار، زویو زاره
بۆ سمعنت کانگمی بهماره
جینگمی تیغی جوههمرداره
تۆپو تفمنگی نازداره
چمند فابریقمی بن نمژماره
بارووت، به بارو قیتاره
شۆزه گۆگرد، وهك بالداره
لمبر دهستت دارو باره
هینشتا چاوت لههلائی پاره
چاوت کوریره، پر له خاره
جرگت تمپی، پر له ژاره
دلنت پر سفتوسۆ، هاره
شینتو بینهۆش، نمی هاواره
نمی هاواره، نمی هاواره.

(۳۲)

هاواری دل، قمت نارهوی
خومی ممرگمان نارپوی
ناچینه سر له هیچ هوی
بم حالمش، خوشیمان دهوی!

دیوانی راجی

ھیوامان، پوژتسک و شموی
که دوژمن په کی بکوی
تیتگه ینم، گمر ده شموی
وهک جوو نه لیم: لیروه لوی
زور چاکم (فهلستین) دیوی.

(۳۳)

زور چاکم، بی حال و حوال
خاکم پیره، زالم و زوال
کاریان بوو کوزک، ده یکن به تال
به هر شهو به گاله گال
بی جین، فقیر، له دهشت و مال
قش زرد، بالا بلند، چاو کال
دوو زولفسی ریش و کور زوخال
دوو مسمکی وهک دوو پرتقال
دوو لیسوی گول، یاقوتی نال
دوو کولمی سافی بی و وبال
چستری سوری وه کور مه تال
هه لی نمدای پوژتسمی زال
نمبروی کوانو، دهنکی خال
ژسانی کردمه ژه هری تال.

(۳۴)

ژه هری برینم پر له سو
هیچم نمدی خوشی له تو

دیوانی راجی

هرچندی کردم هاتو چو
راستیم هممو برونه درو
توش مایهه بی گفتوگوز.

(۳۵)

بی گفتوگوز، جرگم رزی
شانی هممو هیزم خزی
دل و ههناوم داچیزی
سواری غممانم دابیزی
له دل چهقی سد درکیزی
دزخینی نیشتمان بیزی
دهستو دهمی خه لکی گیزی
دهماری کورده کان تهزی!!

(۳۶)

تهزی دهماری کوردو من
هوش و دلم نمما له کن
دایکی وه تمن که بوو بئژن
به خه لکی دا، چ سر، چ بن
پنی برونه سر کردهو مین
کاروانسرایه، دابیزن
بخزن، بنوون، میترگو رهن
کوردیش، به توشی قه لبزن!!

(۳۷)

به توشی قه لبزن، له کینو
هه لدین له ونه می جنسو دینو

دیوانی راجی

مالو منال ناگمن بهختیو
ماندوو، له هورازو نشیو
هر به تمان بینه خدیو.
(۳۸)

بینه خدیوی میسرو شام
گنده لیان کردن جووت نمام
نمژمیزدان بستو مهقام
نمپینوران باخچمو شهقام
هر پینک نهچن، ناغمو غولام
تمبملو پوشتو بی نیرام
بی نیشوکارو عقلو فام!!
(۴۰)

بی عقلو فامو بش خوروا
هر یهک به جورئ کموته داو
له کیسی چوو سهیران و راو
زمان شری، حهیا رژاو
به دستو دم، به گویوو چاو
به دکاریه پیشمی، تمواو
کوردی نمیری دلشکاو
دوژمنی، خزی ناویته ناو
ناترسی قهت له چاوو راو.
(۴۱)

له چارواری لانددا
خه یالی خاوی با نددا

ديوانى راجى

مینگه لی وهختی را نهدا
دراوی خوی، به کا نهدا
تولسی به جوت و گا نهدا
توش بسووی، بم بانهدا
بم چول و میزگمانهدا.

(۴۲)

لم چوله چیکه سر مه که
خوننی کوران همدار مه که
گویی له زهرنی کمر مه که
قازانج نه کس، زهر مه که
له هوز خوت بی خبیر مه که
بووکت له مالا دهر مه که
گورگت به میگمل وهر مه که
یاری له گمل خنجر مه که
(راجی)، قسی که وهک ژه که
بیری منالت، ژیره که.

(۴۳)

ژیره که لای دل به جوش
چیدی مبه، بی هوش و گوش
نمن پمزشی تومه، توش
دور له تمیبو، هر نه خوش
نمبووه یارو بادنه نوش!!

دیوانی راجی

پہسن و پیداہہ لڈان

پہسنی روئینتہ نی جاف

تا ہہ لیکموی سہروہی وہک نیسہ، لہ جافا
نامیننی لہناو کورد، عمشیرت لہ خیلانا
لاؤتکی ہونہرمہند، وہتہنہرودہو مہردی
کئی بن کہ بہرہو رووت بوستنی لہ مصافا؟
ناوت چیہہ؟ رڈبین تنہ، پؤلایہہ کارت
لینکھاتوہ، خوش نہسمر، موسہما لہ تنافا
شایانی وہزیری، بہخوا، گہرچی مودیری
سہرہری تمدہب، کانی ہونہر، شیری لہ قافا
نہی ہندی دلی (حاجی نمین)، جافی تہممتہن
نہمیستوہ لہم ہوزہ دوواکوتہ لہ مافا
وہرگتیری کہ تز رووت لہ کمان، نہختی بہکینہ
عَنْ مَطْجَعِهَا مِنْكَ، جنوب تہجافی
بورہانہ ہموو بیرو، وشہت ہیکمت و شانہ
بورندہہہ شمشیری وچانت لہ غیلانا
دانیم کہ پری نیعمتہ دیوانت، لہوا خہلک
يَسْأَلُونَ اِلَى الْبَابِ ثِقَالًا زُخْفًا
ہمچی نشی ناسییی، کہ نتناسی لہخوزہ
وا دیاری لہناو کومہلہ، وہک پڑی لہ تافا
با عالمی بینگانہ بزانت، کہ مہ جافین
في المجيد، مع السؤدد لَنْ تَتَنَافَى
جینی فخرہ ہمن ورتیبہی تی زور لہ عمشیرت
أَلْبَرَّةُ بِالْقُلْدَرَةِ، حتسی تہکافی

دیوانی راجی

چونکہ ہونہر، شۆرہتی خستۆتہ سمای کورد
بینگانہ نیتر هیچی نسمارن لہ گمزافا
من بندہیی نم ہۆزبوو خاکم، کہ ہمتا ہم
ہمر چہیلہ لہ دستانہ، ہمر دەم لہ ہوتافا
نہی کاکہ، ژبانم کہ لہ رووی نیسۆہ تہوارہ
کُلُّ مَرَضِ الْعَيْشِ يُعَافِي رُشَافِي
من گول تہپرستم، کہ لہباخی گہلی کوردان
کَالْبَلْبَلِ فِي الصُّبْحِ أُغْتِيهِ عِزَافَا
کوردی و عمرہبی تیکمئل تہکم، تا بہہ برایی
نہم قافیہ لیکخۆش بی، لہ ہۆزینو لہ بافا
زہردشتیہ نم کینوو کەژوو، میوووو مینوہ
قَدْ وَارَتْهَا الْجَافُ بِهَامَا وَبِلَافَا
نہمزانی سوہاست بہ چ کەم؟ کاسی جوانمیر
إِذْ خَيْرَ نَسِي وَصُفَكَ، لَمَّا أَتَدَا
نہو کاتہ لہریت، بینکسو نساوارہ نہوستن
لَا تَتَّشْرِكُ الطَّافُكَ لِلْخَيْرِ مُضَافَا
نہو شەخسہ جەسوودی کہ نەبا پیت، نەزانی
قَدْ أَلْبَسَهُ الْجَهْلُ مِنَ الْحُمُقِ إِكَافَا
لہم عشرہتەدا، کار ہەموو راستو تہرازوون
فَالْعَدْلُ يَدُ الْحِكْمَةِ، وَالْحَقُّ يُوَافِي
(راجی)، بہہموو شتوہ لہ رووی ہۆزی نەیشکوی
لَا يَمْنَعُ عَنْ ضَوْعِهِ جَنِيًّا وَقَطَافَا.

۱۹۶۰/۴/۲۰

دیوانی راجی

پہنسی سہید ہادی نہ فہندی

بہنوعین کومتدہر عرفان، ترنگی تہلی شادی ہات
سراسر پرکران دوران، کہ ناوی نووری ہادی ہات
لہ زینت ناسمان پربوو، وہ کو گز شوقی دل خہر بوو
بہمیدانی ہونمردا چوو، گرنسک، سد گوشادی ہات
بہمزمی نزمی تعمیرات، خودا ہینایہ تہحریرات
لہ کوزسناجاقوہ دیہات، ہمموو جہڑنی مورادی ہات
وہ کو رڈستم، سہید ہادی نہ فہندی رڈڑی بونیادی
ہتہ کیسو مسجدو نادو، بہبازاری تہمادی ہات
عجبب حوکیکی دامہزران، بہ کم وہختی وہ کو باران
لہلاین مہمہرو مہرجان، لہلاین حہرفی بادی ہات
لہلاین گتچو بہردو دار، لہلاین ہندہسو کردار
لہلاین مسجدو بازار، لہلاین نہختی عادی ہات
دہلین مہنمووری نہوقافہ، درویہ، نہو قولہی قافہ
نہووزی تہمہری پسر تافہ، بہ گوزرہی تہعتیمادی ہات
سہمای گولٹاری پنداکرد، ستارہی نہحسی ناواکرد
کہچہند دووکانی نینشاکرد، چ تہسکندہر نہژادی ہات
چ دووکان، قہیسہری قہیسہر، چ دووکان، مہمہرو گوہر
لہزینت مونتہزیم یہ کسہر، بہ بہزمیتی تہرادی ہات
ژبانو نازکی و رہوشمن، دلی وہک جہننتو گولٹہمن
کہ (کوزہ) مہیسہرو مہہمن، بہیشکومتی بیلادی ہات
بہ شوعلہی راستی سہرکومت، لہتہوجی غیرتہا دہرکومت
لہقاپی نہو عدو وہرکومت، بہناہی نامورادی ہات
حکومت مالی ناوابسن، کہ ذاتیکی وہہای لا بسن

دیوانی راجی

به تفریعی موه‌ییا بی، کما هوشیارو هادی هات
خودا تا ناخیری کاری، میتنی کارو بازاری
که نم، سربرزه ناساری، به چاکیی شکل و مادی هات
هممو (کویه)، سفا پر بوو، که شو شیری شکاری خوو
بمه‌یوانی وه‌فادا چوو، به توریری نیجتهادی هات
لمسر حوکی نه‌زل (راجی) که کیشای ره‌سی ته‌نریخی
جریوهی کوکبسی دایم لمبورجی نینفیرادی هات^(۱).

په‌سنی شامیل یه‌عقوبی - جینشینی کویه

(۱)

خودا چمرخی به‌کاری کیمیا کرد
همزنی دادی، پر عمرود سما کرد
درووشی دا، قمزایی کژی سنجاق
که یژی رونی کوردی ناشکرا کرد
بایسی عدل و نستیری سعادت
به قانیمقامی تیمی ره‌هنوما کرد
نموی یه‌عقوبیانسه، کاکه شامیل
هممو دهردیگی بی دهرمان دوا کرد
نمعالی و شیخو ناغارو مه‌لاکان
هممو پینوستی هر کس، پی رهوا کرد
لمسر مقیاسی ژیریسی، بی تهراروو

۱- نم نیوودنیزه به بنی همزمارکردنی بیتمکانی نمجد دکانه سال (۱۳۵۴ کویج) بهرامبر به سال
(۱۹۳۵ زاینی). به‌لام دعبن بهم شیویه همزمار بکرن: (جریوهی کوکبسی دایم، له برجی انفرادی هات)،
که ریئوسوی دیوانه‌کویه.

دیوانی راجی

بهرانبر هاتو، ماخلوقی ره‌ها کرد
لبروی به‌خشینو لوتفو ره‌جمو نینصاف
قمزاینکی تمبرو تازهی بینا کرد
به‌عیلمو فننن وریایی، له‌پردا
بمعالم کمرویای به‌مهری وه‌فا کرد
لمرئی ته‌حلیلو تمبرکیبی نساسی
به‌بمرزی نیشتمان، فمرزی نهاد کرد
که‌هاته‌سر ژماره‌و جمبرو نیسبت
شکارو ساغ‌و ناوه‌غی جیا کرد
که‌هاته‌سر مساحی میللمتی خزی
هممو شه‌کلنکی پرداخ‌و بجبا کرد
که‌خاوه‌ن خزیستی بز‌نمزمو تمبرتیب
دلی کوردی پیری حممدو سنا کرد
بووه‌باوکی به‌شمر، وه‌ک ده‌وری ناده‌م
به‌لن وه‌ک نووجه، کشتی بز‌چیا کرد
حقیقت، فدیلم‌وفینکه‌له‌کوردان
که‌ده‌ستوری سوله‌یمانی په‌یا کرد
که‌نمو گنجیمی به‌نم چرخه‌نیشان‌دا
خردا ره‌حمی به‌قومی بی‌نموا کرد
به‌چی کم‌وه‌سفی نمو عالی جنابه
که‌(شامیل بیگ)ه‌ناری، نینتیه‌ا کرد
وه‌ره‌(راجی)، پیاریتوه‌له‌ی‌مزدان
که‌نیممی‌وا‌برایانه‌ت‌مبا‌کرد.

۱۹۴۳

(۲)

دیوانی راجی

به نووری هینز روونساکن، زمین و ناسمانی کورد
به ناتومی عمهل پاکن، دل و کهللو گیسانی کورد
به بریاری جیهانگیری، هموو یهک بیره وه ستاوه
نیشانهشکینی ناواتسه، سهروکاری زمانی کورد
که تهنرغیش نهکا ساغی، بلن ره حممت له رابردوو
که نینتا نمو بهمشتهی خوا تهنفرموی، نیشتمانی کورد
مشوورگیری نهگمر زؤرشه، کورتی پینت بلنیم کینیسه
ره نیسی شاری کمرکوه، شهی روتبو نیشانی کورد
نهمسب (یمعقوبی) یه، ناوی به (شامیل بهگ) نمناسن گشت
کوری بهگ (صافی عمبدوللا)، نهجالی نیمتیحانی کورد
له ژیندا کۆن و بن تام بوو قومی نیمه، سر لهمنوی
دلینرکی وهها بمرزی به دهستورده ژسانی کورد
نمینن هموو باران و، بلاچس مانگو پؤزو چمرخ
لهرووی قازانجهون گشتی، بهگشتی پاسهوانی کورد
گوئی بهختی وهی بوو، چرچ و سیس بوویون گیاو داری
گوئی پوشکووتوه دیسان، گمش و تمر، باغ و بانی کورد
چریکهی بولبول و قومری و، زریکهی بازو نازی گهل
نمیریان دایه بمر مودای شهپۆلی کشکهلانی کورد
ترینگی تهپلی جهژنه، پر به دنیا، نهمسرو نهمسرو
ژساوه، نامری، سربمست بؤوه خانهدانی کورد
بمزانینو به وریایی، به بهخشینو به نابووری
لهچاخی نهم چه کیمه، سربهخزیه کامهرانی کورد
شهمنشاھینکه بؤ ژینو ره وشت و پاسی سربمستی
نموونینکی نیرادهی خوایه، نهم نوتسو و بهیانی کورد

دیوانی راجی

سویاسی نمو سویاسالاره، (راجی) قمت تمواو ناکا
نیتر هر جهژنی پیژژ بئ، هممو هوزی جوانی کورد.

(۳)

قانیمه قامی کۆزه، گهغینکی شهسواره
ساحینقرانی دهوران، ممردینکی پایمداره
(یمعقوبی) به نهژادی، که (شامیل بیگ) ه ناوی
سرداری عییل و هوزی کوردی وه تمن بههاره
ژیانه خاکی پر کرد، همانوه عشرهت
کۆمهل هممو لهباره، دوژمن هممو ههژاره
وا کاره بای عدالت هه لئوو له مولک و میللت
گورگمو شوانی بهرخه، گوتوو نهیسی خاره
وا کیمیایی لوتفی، رووی نیشتمانی پۆشی
دئیک و سمت ههزاره، گوتئیک و سمت ههزاره
پرووی مه قامی بهرزی، پووناکه وه ک روخی خۆر
نه حکامی بئ گری و گۆل، میزانی زولفی یاره
به تهرزی ریکوینکی، نم شوخه چونکه ههستا
هممو بههسته هه چسی لادی وو دهشت و شاره
نستیره کهی درهوشا، بهتاجی سمعدی زئیرین
منال و پیرو بورنا، هممو قعدی چناره
(راجی) بهخۆزت و کۆمهل، بخوازه سا دهوامی
نهری سویاسی ناکا، زانراوه نابه کاره.

دیوانی راجی

(۴)

نسو سرودره سرپیشکه، له کزمنل که عوانه
یمعقوبی(یه، (شامیل بهگ)ه، شاهن به کماله
دهستوری به سریمستیو بهخشینه بهعالم
زانارو خیره مننده، خودا شاهیدی حاله
تیکوشمیری بمرزی وه تمنو، پموره شی کورد
زنجیره یی کرداری، هممو نقش و جماله
دیوانی پیره، شاه و گمدا دینه سوپاسی
لهم دوره نمازیش، هممو زانستی لمپاله
لَمَّا اخْتَرَعَ الْوَحْدَةَ وَالْأَلْفَةَ فِي الْقُرُونِ
قَدْ اِمْتَلأت عَرْضَةَ دُنْيَا بِعَدَالَةِ
وَاللَّهِ، لَقَدْ ضَاءَ بِمَجْدٍ وَّ سَعَادَةِ
لَمَّا عَزَلِ الْخَائِنِينَ، وَالصِّدْقِ اَمَالَهُ
(راجی)! نتموی باسی سوپاسی که بنوسی
قوریانی بکه هرچی گیان و سرو ماله.

(۵)

بنام، کاکه (شامیل بهگ)، پلینگی کوردی دورانی
کورپی (بهگ عبدولا صافی)ی، بلینسی نوری یزدانی
نمتزی وا (جینشین) لهم کزهدا، کوزتومه میللمت
به روتبهر شانی نمسکمنده، لمر تهختی سوله یمانی
وه کو زورتک له دل سوزان، هومیدو بهختی نم هوزهی
له عیلمو فهیلم سووفیتا، نمرستو یانه لوقمانی؟

دیوانی راجی

به بهخشین (حاتمی تانی)، به داد (نوشیروان) ی تو
بهلاغت (تیمرونولقه‌یس) ی^(۱)، فماحت پیتی (سحبان) ی^(۲)
بهچی وهسفت بکم، یارب، مسودت غمرقی نافت بن
لهمر شیوو رهوشتینکا، گرانیت کرده همزانی
بلتی (راجی) همتا ماری، خودا بیکاته بهرخوردار
لمسایمی پیبگمن گهغی ولاتر مردی کوردانی.

پهسنی مهلا عبداللهوللا - کاتیبی دادگای کویه

مایه‌یی ژنی منو، بهمرزی وهمن، شابازی کورد
نوسری دادو عدالمت، میهترو هممرازی کورد
خوشویستی گیانو دل، نواتی گهل، ترخی عممل
ژسرو زانسا، پیری بیرو، زاخی هزشو نازی کورد
تاجی سر، بازی هوسر، سژی جگمر، باغی بهبر
شیری ژین، شیری مژین، شاهیزی تین، شیرازی کورد
تا فلهک درخا، وهکو کاکه عبداللهولایی من
نایته باسو قیاسی عامو خاصی رازی کورد
تا سوله‌یمانی، بکا شاهی سلیمان ناوه‌دان
نایمنی وا شاره‌زای بازاری هیممه‌تقواری کورد
دل که بیری نمو نه‌کا، خونین هه‌لهرینژی و دیته چار
هیند گمشو پروخوشه یاری یارمستی و ده‌سازی کورد

۱ په‌کێک بووه له شاعیره عهرجه ناودارحکاتی سردهمی جاهیلی.

۲ سحبان، ناوی (ابن زهرین ایاس وانلی)یه، وتاریزینگی به‌ناوبانگی عهرجه بووه له سالی (۵ کۆچی

۶۷۴ زاینی) کۆچی دوایی کردووه. (معاویه) بیی گوتووه: تو بههزترین و بهتوانترین وتاریزینی

عهرمی.

لینوی خوش گوشتاری همروک دستهچیلمی کینوی ترور
 کاره‌باو دهرمانی زامو، جه‌نجره‌ی نساوازی کورد
 بز ژسانی گهل، چ تیکوشمر، نه‌منگور، پالسمان
 راوه‌به‌ختی نیشتمانو، راببری نیعجازی کورد
 گیانی شیرینی گهلو (راجی)، که هر توی گیانه‌کم
 چاوه‌رنم گمش بیتسه پینت، روومستی لاوازی کورد.

سویاس و به‌خیر هینانی

حاکم عه‌لانه‌ددین - دادومری دادگای کویه

(۱)

که رۆژناممی لمعیژ و، چمرخی ده‌وار
 نیشانی دا نیشانی نیشتمان کار
 له نیسانا، نیسانمی سمزو سوور کرد
 که باراندی له‌دیریا، دورپی شه‌وار
 پروژتون، لیکتۆن، نووسانو گیران
 پا زنجیری به‌دکاران، به‌یسه‌کجار
 (عه‌لانه‌ددین) ه‌کاکم، حاکمی (کۆ)
 گه‌یشتوته هممو مه‌یدان و هاوار
 له دهرسای کوششا، گوه‌رده‌رتسه
 به‌قازانچی وه‌تمن، بوتسه کم‌وکار
 سمری سمزو، دلی پیر بیرو، روو خوش
 به‌خو شیرینو، خاوین سمزو گوشتار
 (سلیتمانی) ی نیشاندوم، سلیمان
 مولازم سمروولی له‌شکر، به‌میلیار

دیوانی راجی

له به گزادانی کورده، کاکه (حامید)
نموره، جینگه سویاسو کمشی نمرار
مودیری (تهتمق) ای مه، کاکه (په مزی)
له به گزادانی جافه، مردی سالار
نمناسی ریزی یاری و، هوزی سر بهست
نمرسینی سویای هوزیکی لاسار
سویاسی (قادر نهفندی)، نووسری چاک
ده کم هرده، بیهن پایان و میقدار
له نیجراثاتی حق، بن چمندو چوونه
گولی گوردنکشی نیسان و نادار
بهماموستا (حممد)، زانین درهوشا
نمرستوی دا به نمتو، مردی جیدار
له چمرخی فهلسه فهیدا، قوتبو میحوور
له عمردی همندهسه، نمو بۆته پیرگار
براکم، (کاکه قادر)، ریش موعه لیم
گولی سر تهپلی سرمه، مردی هوشیار
قهدیین پینکوه، هر بۆم بینهی
وه کو نمرستیره بدرهوشی له ناقار
برای عاروب زمانم، کاک (نمجیب)
نفوسی خسته بمر مقیاسی نمرژمار
قومیسر ناحیه، (صدیق نهفندی)
لمبیم چوو، که بینوسم همدل جار
نموش رۆجیکی کورده، بن فروفیل
له تحقیقاتی کۆشمر، هر وه کو مار

دیوانی راجی

برای خزم، دلبری خزم، (کاکه رهش) بی
پسندو، حورپرو، گهغینکی خبهردار
نیتر (کاک مستهفا)، وهسفی بهچی کم؟
له یاریدا، سداى همی همی، دهلز سوار
له نسلاکى، (سعید ناغا) نمناسم
هواى وهرگرتنى نهخبارى نهقتار
بهخیزن، تاییمو گشتی لیوا، حبق
به خزمهتکاری دهولمت، یمعنى جاندار
نیتر (کونخا حوسین)ه، میری (گرمزک)
که ززم خوشدهوی، ماقوولو موختار
له (کارنز) داده نیشی، کاک (موحه معد)
نماسن کویسه، نو مردی سرکار
لمسر چارو دلو گیانم، بکمن شوق
به چنگو نهی، کمانچمو، بربستو تار
له دیوانی (عزمیز ناغای غهفوری)
مهلهک دینه سمارو بمزمی دیدار
لهینکی بادهدا، دلبر نهکینشی
عکوسی راستو چمپ، وهک زولقی عهیباز
بهخیزن، هر لمسر گیانم، بهخیزن
گهلی نهربابی مهعناو، قوموی بیدار
بهچارى نیروه، کوردم سهربلنده
بمنای نیروه، من بوومه بهشدار
لموهی خوشی زیاتر، بوچ بگوئیی؟
دته سافو، جگمر نهیماره نازار

دیوانی راجی

چ کۆمەڵ، کۆمەڵی بەزم و زەماوەن
چ کۆمەڵ، کۆمەڵی زانست و نێقارار
ببۆرون، گەر نقوستانە لێرۆوتان
کە (راجی)، ناکۆیتە کێشی نەپار.

١٩٤٥

(٢)

نامەیهك بۆ حاكمه لانه ددين

بەرای بەرێزم كاكه لانه ددين
سوپاست نهكهم لهمارگو لهماژين
بەنامەكانت، كە گەش بوومەوه
نامن لەسەر چار، هەزار نافەرين
نەو كاتە وابوو، بەرهنگاری كات
لەتۆ تەنەسوف، لەمن ناه و شين
كاتێكی تر دیت، خودا حمز بركات
كە دوو دەستی يەك، گەلی راگووشين
بە ئاوات و هات، بە جەرگی بەسۆز
بە گڕۆنمەوهی ولاتسی نەمین
نەوهك خۆتەهوار بەرای يەكەتین
خۆتەدارن هەتا لێرۆوی خۆتەمژین
نەو كاتە رۆبیم، پێتۆستم بەفەر
نەتۆ ببۆره، لە كورتی و لە قین
لە بێم ناچین، لێره، لە كۆرە
كە پامانبوار، بەچەند زهوق و بین

دیوانی راجی

خصوص، که هاتم بز مالتی نینوه
نمستیزم ههلات، لهخوشی یهقین
دنیا همر وایه، دلان لینگ نهکا
دهبا ناخ بخوین، بهدیده نورمین
عالم ههزار دل، نیش تیکه لاور
بورتسی خه یال، گولستان چینین
فرموتسه مالتیک بمین گلهمیی
سد مالتی تر بی، برام، خوشترین
نینسته تالع رهش، که دور کورتسه
هیوامه پینگم، بهبالتی فریزین
لمنیزیکو دور، بی بهینه بز دل
گیانی وریای سهماوو زه مین
به بیی نینوه، ده کم همموو دم
چاوی دل ورونک، تامی دم شیرین
گهرچی توش وه کو منی بریندار
خوایه چاره ساز، به همر پینگه بین
کاکی خوم، مرؤه به سهرو سویات
به داخواز نهگا، بمین ننگ و کین
نه کمه خه بخوینت، لهنازی گه نیت
به خوراکی ریح، باغت که پهریزین
بزانه رؤت، ههلاتسه رؤه
شموت به پرشنگ، بهتافه پهریزین
دهستی پیوژی باوکت ماچ نه کم
سهلام له (دلشاد)، برای به تمکین

دیوانی راجی

دلآهر، کوزرہت، چاویان مچا نہ کم
سہلام لہ خوشکان، بہ حورمست بڑین
والیہدی غمزیز، بہ خیزر بیتہوہ
لہ پایتمختی بعر، بہ سمد ہینزو تین
نادیدہ، عمرزی سوپاسم بمرہ
بزو کاکہ حاکم (محمدنعمین)
نمیش کسینکہ، وہکو سورلہیمان
خاوندی چاکو، نقیم و نگین
چ خوشہ برام، لہ پڑژانسی شاد
بہ پرسو وہرام، کہ دابنیشین
نممہ کزی دل، نموش نیشتمان
لہ بہینی سوزو، گمشو، پینکمنین
بہ ناوازی خوش، بہ نوتھی ہوس
ہموا بکہینہ کووری ناگرین
لمبری تماشاوار، مرتالای پروان
ہمتینہ ہستی لہچاوان دزین
ہریک بہ رہنگو، ہریک بہ دہنگی
ہریک بہ بزن، تیکرا پشکووین
کہ یک دیار نمبو، بینہ خمبار
بزو نووری کوتھی، بہ زاری و گرین
زوقی جمعاتو، یارانو، یاری
بلئی گیانہ، لماناو مینشکی ژین
نعتو زور باشی برام لہ شارا
نممن لہلادی، پراسووم پزین

دیوانی راجی

وا مردرووم، وهها، نابوژنمموه
بمسد ناروقو، به نسسکه نهمین
ببیداده دهردم، قمرارم نسا
له لئفسو دۆشهك، لههچ سر سرین
له دهردی دوروی، هاواری کن کم
که فریام کوین، له گرمی تهین
ببهخسه زاری شکام نیسه
قلتم تهرومی نسا له نووین
خوی پیره (ژیکۆ)، خه یالی تازه
وهکو لهشمودا، جهماتی پهروین.

(۳)

بۆژی جهژنه، وهختی بووناکی دلسی کوردانسه
دهسگوشینو سربلندی، نیسته وا میوانسه
کۆمه لئیکی نیشتمانی بۆ ژانام دابمیزین
یهك به یهك تاجی سرو، پرشنگی دوو چاوانسه
حاکمی کۆیسنجهقه، کاکه (عهلانهددین) ای کورد
مهردی سربمستی رهوشتو، دیاری یغزانسه
پایهیی بمرزی، دهکا دههمانی دهردو نارهزوو
غایهیی تهرزی نهوه، روتبهر نیشانهی شانه
یهك، مولازم بوو له کۆیه، نیسته تهموین نهمر نهکا
کاکه (مهحمود بیگ) ی سروهر، رههبری هوزانسه
بۆ ههموو کاری وهتمن، نمو بۆته شایانی سوپاس
بۆ ههموو بیری لهجینی باپهروو باوانسه

دیوانی راجی

نوسری برده‌ستی حاکم، کاکمی خۆم (عبدالصمد)
 جیتی هومیندر سینگری نهم کوردی سرگردانمه
 نمو جوانی تینگه‌یشتوو، کاکه (نوسود)، نورتوجار
 ناره‌زوی سربرزیو، نعدینه‌یی خیرانمه
 واره دیوانی (عمزیز ناغای غنفوری زاده) دا
 پۆژو مانگو موشتیری و زوهره، لمر مردانمه
 گول دهمینو، دن گشین، پۆژی ژبانسه وهک بههار
 با لمر رهگ شین بیی، نهم هوزده گمر پوانمه
 من له رتی نمو سرودرانم، سر چیه، قوریانیه!
 (راجیا)، چونکه نیازی گشتیان هه‌لسانمه.

(٤)

إِنَّ بَيْتِي لَفَتِيقٌ، وَأَعْيِشُ فِي مَجَالٍ
 وَنَسِيمُ الذَّهْرِ أَعْيَا النَّاسِ فِي تَشْرِيحِ حَالِي
 طَالَمَا أَزْهَقُنِي الْأَيَّامُ فِي زَخْفِ اللَّيَالِي
 لَيْسْتَنِي أَعْرِفُ نَفْسِي، وَبِمَيْنِي وَشِمَالِي
 لَمْ يُجَاذِبْ مَغْنَطِيسِي، عِنْدَ سَلْبٍ وَتُبُوتِ
 وَأَرَى الْأَحْلَامَ تَعْدُو الْحَقَّ فِي سَهْرِ الْحَيَالِ
 عِنْدَمَا جَاذَفْتَنِي الْحُبَّ، وَإِخْوَانَ الْمَعَالِي
 قَدْ تَرَكْتِ الْعَيْنَ تَجْلُو بِالذُّمُوعِ وَالْوَصَالِ
 يَا دُمُوعَ الْحُبِّ، هَلْ تَجْرِينَ صِدْقًا بِالْأَمَالِي؟
 أَمْ يَنَارُ الْقَلْبِ تَغْلِيْنُ دِرَاكًا لِلْمَوَالِي
 يَا عَلَا، الدِّينَ، يَا شَمْسَ الضُّحَى، غَوَتْ الْفُؤَادِ
 إِنَّكَ الْمُخْتَصَّ عِنْدِي، بِسَجَايَا وَخِصَالِ

دیوانی راجی

یا ابا المجد غیثاً، أنا فی انفس حال
 لو بقیت فیہ فلا تقدر حمل الوبال؟
 تو، کہ خاوند بیرو زانینی هممو کارو ورامی
 ناتسوی پیر یم به گهغی، یا بگم هینشتا به کالی
 تاجی سرمی، چونکه تو هر بزم بیژی، گهغی ژبانی
 چمنده تاری کینوکمژ یم، دیموره، دهیموره مالی
 سردهمینک بوو، بن خبیر مابووم له گیتراوی غمانا
 نسته خوشیم هاتو شمرته، دانغیشم به بعتالی
 دستگیری دیتو دونیام نیتونو، نووری تسواون
 زهنگولمی دلمه، له دوررتانه نبروا نالغالی
 إِنَّ (راجی) بهواکم ذاب یسعی لِانجِمال
 فغلیکم عَزَّ جُهد، فی قرانی وارتحالی.

په سنی حوسین بهگ

کینه؟ هونسری بزو گهغینه کلیله
 شوخیکه، سمعادهت لسمری پوژی جهلیله
 قانیم له مهقامی مهله کاندایه (حوسین بینگ)
 باوکیشی، هممو کاری جماله که (جمیل)ه
 وهک پوژه به زهرراتی حهقایق، له سمعادا
 بز بمخشو عمتا، بهحری سپیو، چاوهیی نیله
 رووچیکه لغاو جیسی وهتمن، مسردی بنغوابانگ
 یاری هممو سرببرزه، هممو دوژمنی دیله
 فکرش بدل خلق، چو جان در تن پاکان
 معزول شده از همه اوصاف ردیله

دیوانی راجی

قَدْ أَحْكَمَ مَا يَخْتَرَعُ الْيَوْمَ وَأَمْسَ
مَنْ رَاجَعَهُ يَفْرَحُ مِنْ غَيْرِ وَسِيلَةٍ
این گنج همایون، بهمین حکم در این کوی
وَاللَّهِ قَدْ إِخْتَصَّ بِمَجْدٍ وَفَضِيلَةٍ
در دائره و چرخ بود همچو سکندر
لَا يَفْرَبُ عَنْ عِلْمِهِ أَفْرَادُ قَبِيلَةٍ
لام گمردوشه پر شورشه، (راجی) نییستی باک
نم حوزرتی سرداره، که بز کاری کهفیله.

په سنی نه حمده دلزار

چاره‌ی هونرو، نوکتی سیمینره دلزار
هیوای وه‌تمن و جرگی دلّو، دل بمره دلزار
ناواتی گه‌لی به‌ره‌وه‌ری کورده، به یزدان
کووره‌ی هممو زنجیره‌یی بی جوسره، دلزار
گه‌نیکه، له دیوانی نده‌بدا هه‌لیداوه
تیماری دلّو سپل و همناوو سمره، دلزار
نمستیره‌یی ناواتی دره‌وشا لمسمای کورد
هر وه منی ماتمه‌مزده تینکوشره دلزار
نم تازه نممامی وه‌تمنم، بز به‌ری خوشی
وا پینگه‌بیره، کانی گولّو زسوره دلزار
بیری لمدلّو گونی نوده‌با، گمر بچمقینن
هیند تیژه نه‌لئی نووکی پم و نه‌شتره، دلزار
ده‌ستوری ژبانی گه‌له‌کمی دانم‌رژنن
بمشکو نمته‌وی نازرو نمکنده‌ره، دلزار

دیوانی راجی

په سنی گیوی موکریانی^{۱۱}

(۱)

رووناکی چارم، همتاوی مالم
کاکه (گیو) گیان، نرخ و فساتم
لمسایبی تزوه، همرننه کاتم
دولهتم تموار، نهوروزه سالم
چرخم له گهردا، سمامابازه قعد
له عمردی رهنگین، نمانان لاتو بد
پایانسی نادا، خوشی رهسم جعد
خمرمانی خیران، له کشتوکاتم
نه گمر کریشم، کسنی نایوم
له باووشی غم، نیتسه ناخوم
شمرته بز و تمن، همرگیز نسرووم
بفرۆشم لهرتی، مال و مناتم
چیمه له ناتۆم، له هایدرۆژین
له گازی خنکین، له گهل تۆکسجین
که کارسازی همق، سازاندی بۆم ژین
نارینکه درۆمن، رینکه همواتم
نۆری بههاره، به زوق و شادی
میترگو هواره، سرو نازادی
تازه خه لستام له نامرادی
(ژیکۆ) گوئی بگره له گاله گاتم.

۱ ناوی تمواوی مامۆستا گیوی موکریانی نووسرو زمانزان و پۆژنامه نووس (عهبوورپه حمان سهید له تیف شیخ نیسماعیل خمزایی) به، له سالی (۱۹۰۲) له شاری مههاباد له دایک بووو له (۱۹۷۷/۷/۲۴) له موسل کۆچی دوابی کردوو له ههولیر له گۆرستانی (نیعام محهمد) نیزاوه.

دیوانی راجی

(۲)

دانیشتوی هرولتیره، زمانپسروهری کوردان
ناسراوه لهناو کوردو عمرهه، (گیوی موکریان)
چمند ژسرو، هونرمهندو، گیان سووکه له پرودا
چمند بمرزو، نهدب پسرورو، خاوهن دلّو گونجان
تیکدلّ بهمموو مسردومو، دوریش له سیاهت
هانسایی هرژارانو، پرسیتینهری یسزدان
چمند خوشه له تمبیاتی همموو کس، وهکو خوراک
چمند تونده لمر جمتهیی دوژمن، وهکو سندان
پؤل پؤل نهوا دینو دهچن نووسرو زانا
تا بینه قوتایی هرتهو فلهسهفه لئندان
نمدیوه، براكهم وهکو نهو میهتهره یه کدلّ
زور دوره له حزبانو، نیتزیکشه له خزمان
هر رههبری دلّپاکییو، هر همسری زانست
نهو ماوهتهره نیسته، که وهستاره له میدان
پیروزه له نهو، تازه که چاپینکی کریوه
روژنامهیی سر تهختو، سهرایمردهیی دیوان
بیجگه لهوه چمند ساله له فرههنگی خریکه
رینکدانی دهها نهبووه، له نیوانو له دیوان
(پشکۆ!) وهره تز پینکمنه، وهک خونچه بیشکوو
دلّ گه یوه به نامانجو، سریش گه یوه به کینوان.

نامه‌یهك بۇگيوي موكریانی

براکمى خوشمیرستم، (گیوای کوردی
دهزاتم بیۆ وه تهن نازارو مەردی
که ناوی تینگیرا، نم گیانه وشکه
بمدهن خواردی، به سافیو به دوردی
له دیوانی وه فسادا، یادگاری
له مهیدانی هونمردا، گردو گوردی
له توۆ زیاتر، سرو مالم نهماوه
که داخی هۆزه هرچی همببو بردی
دلم پسر ناخو هینشی کوردو کاله
که نازنکی بوو، هرچی هاتو کردی
شموی لیکجوایمزی کورتۆتسه چاوان
همموو نووسین درشتن، تا بموردی
نموی بپروا بسمه بهحری مرازم
نه گمر گیانیشمه سا نهیکم به پردی
دلم خنکا، له رینگمی خاکو خۆلی
جگمر سووتا، لستای دارو بموردی
شموو رۆژ، دیتسه گویم لهم خاکو گنجه
سمدای هاوارو، بانگی ناهی بموردی
له رینی مهقمد، همتا کولمهی بیینم
له چاوانمی نهکیشم توۆزو گمردی
له خاکی تینه، دوزمن چمتری هه لدا
چ ناسمانتیکه وا هممورازه نمردی؟

دیوانی راجی

وہ تمن! چہ کم لہ توفانی بہ لاداً؟
کہ نمشکی چاری من بو، گمردی شردی
برا کم، چاود کم، رۆحی ژام
مفرمو، (راجیا) لہم حالہ مردی.

وہ لایمیک بو مہ لا نہ حمہ د^{۱۱}

عہلہ یکم سلام، شاگردی شیرین
خوا بہرزت بکا لہ زانینو دین
تفسیری خمونی شیعو مسمنویت
جوان تینکوشہ، بزوزو زہریت
پہلہ پمل مہ کو، کورتی مہینہ
دوایی بیرکمو، ہیچ دامینہ
ہموہن عمروزت، شایانی تہ قدیر
شاگردی باش بو، دوور بہ لہ تمزیر
تہرازوی شیران، زور تہریقہ یہ
دہرسی ہمرہ زل، ہمر سہلیقہ یہ
لہ ہموو عیلمیک، تا زور بزانی
لہ جہرلانگاہی شیرا جوانی

۱ بہ (مہلا نہ حمہ دی سیوہیلی) ناسراوہ، لہ رۆزی (۱۹۵۱/۹/۱۰) بہ مہمبستی خویندنن مہلابستی
سمردانی شاری کۆپہی کردووہ، لہ سالی (۱۹۵۲) ماوہیک لہ لای (راجی) لہ کم لہ چہند فہمینیکی دیکمدا
دہرسی خویندووہ، لہ رۆزی بہک شہممہ ریکموتی (۲۰۰۴/۷/۱۱) لہ میانی سمردانیکیدا بؤ شاری رانیہ بہ
خزمعتی گہیشتمو گہلنیک زانیاری بسوودم سہبارت بہ (راجی) لیتورگرت. مامؤستا گڑاہموو وتی:
(شہونیک لہ خہونمدا مامؤستایہک دہرسی عیلمی عمرووزی ہن گوتہ، منیش نامہیکم بہ شاعر بؤ
مامؤستا راجی نارد، نمویش بہ شاعر وہلامی داموہ). شیاوی گوتنہ تاکو نامادگرتنی نہم دیوانہ کہ
نہمرؤ ریکموتی (۲۰۰۹/۱۲/۱۹) پہ، مامؤستا مہلا نہ حمہ دی سیوہیلی لہ زیاندا ماووہ لہ شاری سلیمانی
داندھنیش. نیسماعیل راجی.

دیوانی راجی

نه گهرچی شعیر بوئنه می بوو که
به لام نهک همورو بوو کینک روح سوو که
تامو بۆن خوش بیو، ژسرو رازاوه
معتسه، بیخه دیوانی شاره
نه حمد! هونر به، نهک شاکي له چمرخ
له گیتچهل ده رچو، به عه قلر به کمرخ
سهلامی بمرزم بزمهلا (حمید)
مامۆستای بمریز، تالی سعهید
کاک (عبدولفستاح)، سهلامی لیکه
له خانمی سوزا، پیکي بۆ تیکه
نمزام جیتان (که لکه سماقه^(۱))
مانگتان له بهینی بدمرو میحاقه
هیوام له گهنجان، تنگه یشته
نینجا مشوورو پنگه یشته
تسامی له دنیا نه کردروه، (ژیکو)
هر بزمه قایق، نهکا جو سوجو.

په سنی گوندی عه وداآن

هینزی قودرهت بوو هه لیدا خینوهتی شین، ناسمان
دهستی حوکمو و حکمتهتی خسته نیزامی نینسو جان
پمرده پمرده، سورجو قادر مئی کهواکپ هسوزا
کوره کوره، عمرده ناورو ناگر داخران

۲ گوندیکه له هه زای دوکان و مهلبندی بزوتنهوی هه هه بووه.

دیوانی راجی

چمرخی عونورخانہی دنیا، کہ ہاتھ جوشی کار
ہم شتی رینکی گرت، پڑو شو تہرتیب دران
نادہمی ہینایمدہر، کردیہ خہلیفہی جینشین
بڑ کمرہستی نیتاعہی، گیانلمبر مہجور کران
تا لہ مندالانی شو، بدخو پہیابون جون بہ جون
ہاتمہدی قانونی وہجیو، پہرہوی پیغمبران
دوڑخو جہنمت، نیتر، دو موقیفی نینسانیت
جہنمتی فرہوسی خستہ باغ و راغی (عہدہلان)
لمسری دونیادہا، تا نوسری چیکا، وہفات؟
نو مراری پڑوسی پاکی مورشدانو سالخان
دستی ناسازی ہسردہا ہیچ نہکیشراوہ، نمہد
نہخو تہونی عیفتہتو، حکمتہمراہی لامہکان
بڑ نہخوشی دل دہاوو، بڑ نیزامی عہقلہ جوش
نیشتمانی بیروا، دیوانی ہم رہمزو بہیان
پنی گہیانسن چہندہ پیرو پینشووارو دستگیر
تینی گہیانسن فہیلہسوفو شاعیرو شانامہخوان
پیم وتی: شو جہنمتہ لاهوتیہ، کاخی جہرد
کافریش گہر بیتہ وی، ناچیتہدہر بنی نیتیحان
(شیخ عیصامددین) لہنسلی (شیخ نیسماعیل)، ہہلات
پڑی شوہل نوبہہارو، قیبلہ گاہی جیمو جان
ناکری باسی کورانی، کاکہ (فہتاجو، کمریم)
کاکہ (عہدولقادر)یشہ، دورہ زہنسی موفسیدان
گشتیان خاوہن کمرہم، سہبارو، دل نمرہم عہفیف
گشتیان خاوہن علومو فہننو ہم نرخی گران

دیوانی راجی

وان سعادہ تمنندی دونیو دینو وعقلو، بہخت و تہخت
یہک رہنسی دینو، یہک دیناوو، یہک ماہہینی وان
ہمہ کسمی بؤ خوی بچی بچنی گولئی باغی مہرام
با بچی، بؤ خوی بیناکا، کوشک و قمر و ناشیان
ہموزو جوگہی، کوسمرو ہنگوین و شیرو ناری ساف
جگہ ہموی خمونیکئی نابینی نیتہ رّوحی رہوان
بؤچی شیت نابن، نوانہی دہرکراو لمو جینگمین؟
بؤچی نسمرن بنی نہجمل دوزمن بہگیان سہختی و دران
بؤ حہقائیک سمر فرازو، بؤ مسائیب دلنہواز
یہکدگیو، یہک سوباتو، یہک مشورورو یہک نشان
این ہمہ مزرعہ خواہد بچولانگاہ عشق
دختر از حق شناسیدن بہ زندہ و مردہ گان
از صبا رفت و رسیدی بلبلان کفت شنید
در حیا چشم گلان چون غنچہزاری بوستان
بر ہرای ہر چہ شد آمد بدین عشرت سرا
از ہوا سودا سرو، دل مست و گوش از امتنان
لَنْ تَرِي فِي رَمِّهَا رَمْرًا مُشِينًا، فَاسْتَمِعْ
شَاكِرًا يَزْهَوُ بِهَا الْكُونَ الزَّمَانَ وَالْمَكَانَ
إِنَّ مَا فِي صَنْعَتِي لَيْسَ لَهَا شَبْهُ وَجُودِ
إِنَّ مَا فِي عِبْرَتِي لَيْسَ بِهَا شَيْءٌ يُبَيِّنُ
تابہ کہی (ژیکو)، وہ کو چاوش نہ لئی باریکہ بند
ناگہیہ و سفی تہواری موشکیلمی جوغرافیان.

۱۹۵۴

ديوانى راجى

شيوهن بؤ كوچى دوايى

ماموستا مه لا تهيب نه حمهد به هانه دين

چ شوزينكه نيلاهي؟ رۆزى واوه يلاو و گريانه
بشمر پسر شوپشه، عالم، خيريكي نمشكيارانه
به بپردو داروه، نم خاكه وا هه لچوو له كول، هاوار
سدای نملاکه، رۆزى جينه، قورينوانى نينسانه
له جهننهت هه لکراوه چلچراي نمرواحى ماموستا
له نيمه شيوهنه، شايي و نيازي حورور غيلمانه
نيمامى تهيبى نه حمهد به هانه دين، حقيقت نۆش
بپره حمهد فرستى ده سگيره، گهرچى لینه پنهاننه
کوژاوه شوغله يى نه هلى مونا، لم ده يري سوداسر
سرى شاهان، لمبر پى، بپرده بازي جيسى بى جانه
له عالم چوو، نيماسى عيلم و شعر و فمئى رهنگاوره ننگ
مه گهر نينتا له فېردهوسا، خيريكي ده رسي قورنانه
وهلى عاليم، عهلى عارف، نيميسى ده نبي پينغممبر
لمبورجى مه غفېرهت خورشيدى تابانى جيهان بانه
لمسر عالم، زيارهت واجيبه بؤ تاهيرى توريهت
که بۆنى جهنمه تولمه نوا، له نيمترافى نوماياننه
هتا دونيايه کى تر بۆمه دينى، چمئنى نمر زاته
به دائيم خۆى غمريقى به حرى قورينوان و نه فغانه
نيمامينكى وهها هونراوى توربو و سيلسيلمى فهتوا
که رۆزى، بابگريى همرچى نه هلى عهدو په يمانه
نمسف بؤ مورشيدى کاميل، درنخ بؤ پيرى نيدر اکان
لمسر ته ختمى کراماتى، که نينتمش سادو نۆشانه
بنامزم کورکوبى به ختى، (موحه ممد)، قورور يى چاوى
لمرينگى نمر نيمامه، وا خيريكي عيلم و عرفانه

دیوانی راجی

خودایه، سو چرایه کز نه‌کمی تا رۆژی ناخو دی
که بۆ دینی موچه‌معد، ره‌نگو ره‌ونق، شوعله پمخشانه
به لوتفی تۆ مونه‌وه‌ر بێ، له خوتتمی عومری به‌رخوردار
که باغی عومرو نه‌خلاق، سزای نه‌رواحی شاهانه
نه‌گهر (راجی) تمعاشاکن، ده‌زانن گه‌نجی ته‌نریخی
وه‌کو تووتی له جه‌ننه‌ت، وا به‌شی دوو لوتفی ره‌جمانه
نیمامی مینه‌مرو، میهرابی وه‌رعو، جامیعی ته‌مقوا
له‌رۆژی دوانزه‌می جومعه‌ی ره‌جمدا، (بازی غوفرانه)^(۱).

سوپاسیکی سه‌روه‌ری

بۆ کاکه‌زیادی جه‌مه‌ ناغای کۆیه

(۱)

دو‌نیا پیری جو‌ودو هون‌میری کاک‌زیاده
عالم‌ه‌ممو سو‌تندی به‌میری کاک‌زیاده
گه‌نجیکی وه‌تمپه‌روه‌رو سو‌لتانه له‌کۆیه
گه‌نجینه، ه‌ممو جیلوه‌گه‌ری کاک‌زیاده
بو‌ره‌هانی دلی کوردی‌بو عه‌قله، له ده‌ماغا
مه‌ردی و نه‌ده‌بیش به‌مه‌روه‌ری کاک‌زیاده
فه‌رشه‌ی به‌ری پتی عه‌رده به‌ مافوری گیار گول
شه‌خینکه، سه‌ما چه‌تری سه‌ری کاک‌زیاده
تیژاری ژبانی گه‌له، ده‌ستوری ه‌ممو ه‌سز
شه‌یرین له‌بی هیوا شه‌که‌ری کاک‌زیاده

۱ (بازی غوفرانه)، به بئیی هه‌زمارکردنی بیته‌مکانی نه‌جمه‌د ده‌کاته (ساڵی ۱۳۵۶ کۆچی) به‌رامبه‌ر به‌ ساڵی (۱۳۲۷ زاینی). به‌لام ده‌بین له‌کاتی هه‌زمارکردندا به (بازی غفرانه) بنووسرێ که رینووسی دیوانه‌که‌یه. واته (مامۆستا مه‌لا تمیپ). له رۆژی هه‌میێ ریکه‌موتی (۱۲/ ره‌جمب/ ۱۳۵۶ ک) کۆچی دوایی کردووه.

دیوانی راجی

کسانی هونسرو دادو عمدا لمت، له جیهانا
دیوانی پورو موعتبیری کاکمزیا ده
هرچی بهخبیر هاتو، نموی ماوه له خودا
چاوی بهخودا هر لمدهری کاکمزیا ده
چیمه له ستالینو، له مارشالو، له چمرچل؟
هیتلر خمدوم باده گمیری کاکمزیا ده
شایانی سوپاسی گملی کوردانه، بهیمزدان
فیردهوسی برین، ری گوزهری کاکمزیا ده
لوتفی نموه تاجی سمری نم میللته، (راجی)
وا لوتفی خوداش، تاجی سمری کاکمزیا ده.

(۲)

له درنژدهی په سنی کاکه زیاد دا
هممو عالم لپرووی بهختو مراده
دلی یاران به دیدی شوق، شاده
هممو بازاری دوژمن، وا کساده
زهمین رووناکییو، جمنی بیلا ده
که وژ بازی سمری کاکمزیا ده
شمی نیقلیمی کوردانه، بهیمزدان
که هر نو خاوهنی نانه، بهیمزدان
هممو فزلی لیدیوانه، بهیمزدان
نله کتیریکی شمبوستانه بهیمزدان
که زوهره دلبری کاکمزیا ده

دیوانی راجی

(سولهیمان)ی عدلممداری جیهانه
(فلاتوون)ی جه کیمو، دلستانه
موحیتی عیلمو غیرفانی زهمانه
فهری جوودی، وه کو دهریایی پانه

سکندهر نوکری کاکزیزاده

له ته ترسخن، که دونیا دانراوه
مه لک، جندو پسری، ریزه کراوه
نعمامسی نویمه ری نادهم ریواوه
زه مان رۆله ییکی وای نیشان نعداره

بلیم گهر همسهری کاکزیزاده

بنوشن، نهی گه لی کوردی قه لعدنهر
به قهریابو، به بادهی کاسه یی سهر
بسه ناوازی بلنسی میرو نوکمر
وه کو بولبول نهواکمن، پیرو نویمه

که جه ژنی کیشورهی کاکزیزاده

سنووری نیشتمام، باغ و راغه
بلووری دۆستام، ساف و ساغه
دلی دوزمن، له سعد جینگاره داغه
له بن هاتن، چ قومی قورمساغه

که چهرخم، ره ههری، کاکزیزاده

همموو بهزم و نیازو کامه نیمرۆ
همموو زهوق و کزه ی پتنامه نیمرۆ
هیوای دوو لئوی ساقی و جامه نیمرۆ
سهروکاری گهل و نعنجامه نیمرۆ

لمساحو سینه ری کاکزیزاده.

دیوانی راجی

له په سنی کویه و کار به دهستان

خاکی ولاتسی (کزیه)، برچاوه کوی بههاره
هونراوی نیشوکاری، له چاومدا دیاره
هونزکی وا به پینشچوون، وهک پیری بیرو دلخوون
به تینکوژین و ده چوون، شیزو پلینگ و ماره
بۆ کییای نیداری، قانیمه قامی عادیل
(شامیل بهگ) ی جگمردار، شابازو شاسواره
بۆ نیستیلای حقووقی، (عهلاندین) ی حاکم
لهم کومه لئی به ناربانگ، نمو کانی نیشوکاره
بۆ نیندیفاعی میللت، رۆلئی (حیکمت نهفندی)
مدیری مه کسو گو مرگ، رۆحی دل و ده ماره
مدیره کانی زانین، سرچاوه یی هومیدن
لهم ممرده سمروهراته، نم کورده به ختیاره
ساحب نفوسی کزیه، (جهمال ناغای حمویزی)
بۆ نینتیزامی میللت، پر کوشش و له باره
زه خیره داری خیزان، تممونی ناوه نیمیز
فه قیرو دهلتمندان، هممو ده کا ژماره
شورتی نه گمر نه ناسن، چ دائیریکه، یلیم!
بۆ نه خش و تمونی میللت، جان داری جان بیداره
سهریمستی نیشتمانی، تهجنیدی سمر بلنده
وهک موغنتیسی رۆژه، یان کهره بایی شاره
ناغای له گسل نه هالی، به لوتف و چاره دیرین
بارانی فلس و دینار، له بمر ده سی توجاره

دیوانی راجی

مقیاسی بهیوع بازار راستو تمواوه، بکرن
پنویست، لسمر دوکائی بهقالتہ یا عمتارہ
نم رہبتو زہبتہ وابئی، چیمہ لہ چمرخی دهوران؟
نم عدلو دادہ مابئی، بڑچیمہ نیستیمارہ؟
سمری خوشو دلی خوش، (راجی) لہ کوزہ ماوه
پیشکش نہ کم سویاسم، تا ماوم لہم کمنارہ.

شیون بؤ کوچی دواپی

سہید نہ حمہدی خانہ قای کہ رکوک

لہ نیسلاما، نسری نسمری خودا بوو
به چاپی فرزو سورننت داپڑا بوو
نمزول، کارنکی هینایسه دروستی
دروستی کردو، پری سوودو بهما بوو
همبولای کرده راونیژی سمرورکار
به ملیون سرگرو رنگی نهخشا بوو
نیرادیکه هموننی عیلم و قودرہت
کہ تینسان، چاکترینی ماسیوا بوو
نیتر بڑیہ موکوللف بوو به نیمان
نہخوشخانمی همموو دوردو بهلا بوو
کہ ماموستایہ، بڑتہلیل و تہرکیب
معالیبدو عناسیر، کیمیا بوو
لہ رووی پیغمبرانو، فہیلسوفان
نمسرخانمی رهوشتو بیریو را بوو
زہمانمی هاموشو، میژروی کہ تاؤؤت
لہ مابہینی بهسمر، نیسبت پہیا بوو

دیوانی راجی

له تمك پیغمبری، نافیامی بی بر
دهمن ناشتی، دهمی شزرو همرا برو
له نملی خاتم و فخری رسالمت
حوسینی سهد نه محمد خانہقا برو
که هشتا ساله عمرزکی نمنهخشان
خمریکی راه و رسمی مستفا برو
نمدیبو، فیلسوفو، عدلو، عالیم
سخو، سرهستی کزرو، موقتهدا برو
زوبان چ بلسی؟ لئناسینی تهاوای
که نوعجوبی تهاوای نمولیا برو
له عیلمی نهفرو، هتزی موغنتیسی
.....^(۱) برو

له کاتی گنجیبو پیری، برهو پیش
لئناو شاری دلاندا، کههرهبا برو
هستا ناخر همراری خزمهتو دین
نموی کردی، بعبی فیلو ریا برو
هستاکو جهونی قوربان، رژی دوشم
برو مالو دلو گیانی فیدا برو
که نجرامی شکاندو، مالهوای خواست
نیتر مالتی موسلمانان خمر برو
له دونیادا، که تدریسی تهاو کرد
خمریکی جامعمی دارولبهقا برو

۱ بهوئی تهرپوونی دیوانهکموه رض بوتهوه. بومان نهخوینزایهوه.

دیوانی راجی

بشترین، کاکه (حوسین و کاک موحه مد)
لنماو نمو دائرہی کانگمی و فسا بوو
نموانیش هر یه کمی، نمخممدولیللا
بهرینگی باب و باپیران رها بوو
له نمخلاقو، رهوشتو، تیگه یشتو
همموو خه لکی لهوانرا شارهزا بوو
هومیندن بز گه لی کوردانو عاره ب
له گه لیان بی، نموی لوتفی خودا بوو
به جیتی هینشتین، همرومان، باوکی ممرحوم
له جهنمت جینشینو، دننموا بوو
له گوتی (راجی) زینگا سالی کزچی
به فسر شادی به هشتو، نمولیا بوو^(۱).

شیومن بؤ کؤچی دواپی

شیخ نورهددین حاجی مهلا عه بدولای جه لیزاده
له دونیادا، نموی دهر دو بهلا بوو
بمشی میراتگرانسی نمنیا بوو
گرانباری علومو و خولقو خوو بوون
قیاسی وانو خه لکی، لیک جیا بوو
له خانمی دواوه، نمرهت نادرئ قمت
نه گمر لم خانمدا، نمرهت درا بوو
که پیانکی هونسرهو، کزچی فرموو
له جهنمت سعت چرای بز هه لکرا بوو

۲ نم نیوه دیره، بهینی همزمارکردنی بیتماکانی نهجمد دمکاته (۱۳۷۱ کؤچی) بهرامهر به سالی (۱۹۵۲ زاینی)، بهلام دهین لهکاتی همزمارکردندا. بهم شیویه بنووسری (به فر شادی بهشتو بولیا بو). که رینووسی دیوانه که به.

دیوانی راجی

به عیلمی نهم جه‌لیزادانه، دونیا
پراو پر موغنتیس و کاره‌با بوو
یه‌کایه‌ک، نابغه‌ی عیلم و نهدب بوون
له‌واترا دل پیری زوق و سه‌فا بوو
که نوری دین بوو، (نورهددین جه‌لیزاد)
نمیش هم یه‌ک وه‌کیلی مسته‌فا بوو
نمیش، نهم خاندانه‌ی وا به‌جیه‌یشت
ره‌وان بوو، مم‌شمی بابو برا بوو
گه‌یشته دوا هم‌واری خزمه‌ت و دین
به نیستی‌حقاتی خوی، وه‌سلی خودا بوو
خمریکی ده‌رسی دین و، زوقی ر‌و‌جن
هم‌مویان، نازو نیعمت‌یان ره‌وا بوو
هم‌واری وانه، قمت ها‌واری نابی
که زاتینکی وه‌کو سمعی تیا بوو
نمدیب، عالیمو، بمرزو ب‌منا‌بانگ
هم‌وینی بیرو ه‌وش و کیمیا بوو
خودا نهم خاندانه‌ی تیکمه‌دا قمت
له‌ نا‌چاوانی وانه، دل گوشا بوو
بیتنی و، بیت‌گه‌یتنی کاکه (مم‌هود)
نموی پینوستی عیلم و نیرتیقا بوو
که جینگه‌ی فخری کوردو (کوزیه، نیم‌ر‌و)
هم‌موروت‌بوو نیشانه‌ی نا‌شکرا بوو
چ گه‌نخیکه‌ی خمزنده‌ی بیرو ه‌وشه
گمشه‌ی چاری، هم‌مورته‌گ‌بیرو را بوو
له‌ عیلمی دین و، نیستی‌حقاتی نینسان
به‌لن، خا‌وین شه‌هادو شاره‌زا بوو

دیوانی راجی

لهجینگمی باوک و مامی، وهک مساوی
لهرووی جسمری خسارهی گمل تمبا بوو
که لیتنی تن نه بوو، نه مملدولیللا
که شیخ قهرمی بهجیهیشتو، رهزا بوو
بیتنی کاک (عملی)، گهغی بهقیمت
دروای شیخ، نمو بناغمی دارژا بوو
بلسی (راجی)، له ته نریخی وهفاتی
به دیداری بهمشتی و، فرزی شا بوو^(۱)
به بیست و نۆی زی قعدده، چوار شب^(۲)
وه بیستی نابی غمری، رۆژ بیا بوو^(۳).

بوکۆچی دوايي (نه حمهد) ناوئیک

لهچارهی کوسهرا شۆزا، لهسر دل هر غبرایی بوو
لهچۆلی ماتهما درچوو، شکرهفی خونچمزاری بوو
ههتا تیغی ههوس نهیدایه بهر مهودایی دلداری
وهکو سۆفی بهدایم تانهجز بهد نیشوکاری بوو
که کوته زهمزه مهی شادی لهبرێ دلبهر پهناهی دا
بهدهم تازی تهرب جامی رژاوی دهستی یاری بوو
تکایه خاکی پیلای شهمی نیقلیمی جیسم و جان
له زهیراتی ههوادا، عاشقانه شرمهساری بوو

۱. نهم نیوه دێره بهینی ههژمارکردنی بیتمهکانی نهجمد دمکاته (۱۳۳). بهلام دهبین لهکاتی ههژمارکردندا بهم شیویه بنووسری: (بهدیداری بهشتی و، فوزی شا بو). که رینووسی دیوانهکهمه.

۲. نهم نیوه دێره بهینی ههژمارکردنی بیتمهکانی نهجمد دمکاته (۱۹۵۲). بهلام دهبین لهکاتی ههژمارکردندا بهم شیویه بنووسری: (به بیست و نۆی زی قعدده چوار شب). که رینووسی دیوانهکهمه.

۳. نهم نیوه دێره بهینی ههژمارکردنی بیتمهکانی نهجمد دمکاته (۱۹۵۲). بهلام دهبین لهکاتی ههژمارکردندا بهم شیویه بنووسری: (وه بیستی آبی غری، رۆژ بیا بو). که رینووسی دیوانهکهمه.

دیوانی راجی

لہداری کاکوئی گول، دہرگمنارو، ناروی سہیادان
بہدیدی شوکریینی کامہ دیدہ، خوری شکاری ہوو؟
کہ می نوزی، لہجامی نمشکہیی گوفتاری (کاک نہ محمد)
بہمین خود، ہاتہ گیران، گہرچی ناقولا فیراری ہوو
لہممو بہدواوہ، خامم کرد بہ دورجو بورجی گہنجینی
نہوی تا نیستہ ہر ساتی دیاری ہوو، دیاری ہوو
موزافی من نہما، دل، بیبہ سا چی لیدہ کمی؟ بیکہ
نہلا (کاک نہ محمد) ی گیانپہروہرم، نم بارہ تارڑ ہوو
قلہا نالتیم دزیوسہ، خوزی چوہہ دل جینگہ قایم کا
ہتا نیستا، کہ بی بہختانہ ہر ساتی لہشاری ہوو
لہ قبریشا، وہچاکہ لو دلہ ہر رہحبو توہیا کم
کہ مہ بخوارہ لہ جامی ہمق شوناسی، بہختیاری ہوو
لہ باغی گفتوگوتا، سر گہرا نمو مہرکسزہ، گہرای
بہ نم زوعفہ، لہژنر نمو بارہدا، چون نیستیواری ہوو!
خودا رہمی لہ گہل کرد، نیمتیسالی نہمیری توی دایہ
ہتا نیمرؤکہ سرگشتہی بہلاری یا دلاری ہوو
نہونہی ہاتہ خزمہت، تہجرہبہی یاری نہ کرد، وہر نہ
نہوی نارہدومہ بو تز، گہرچی خوش ہوو، زہہری ماری ہوو
ہممو ہمنگی خدیالم کردہ وہقسی تز، لہ گہل باوہر
کہ ریحیش ہاتہ خزمہت موشتہری خزی، بو نیساری ہوو
گیانی عیلمو عہرفانہ بہ کیشان، نمشکہیی (نہ محمد)
بہ گوستاخی، لہباخی لوتفی نمو، (راجی) ہوزاری ہوو.

دیوانی راجی

په سنی تاهیر نه نندی

هر کس، هونرو فرستی ووی کومه لی دینی
چاوی له دوی لوتف و نواکمی چه لمبی بی
هر کس وه کو من، عاجزو تیماره له دس غم
چاره نیسه لم وه ته یه، نیللا به لمی بی
حازر لمدرو ژووری سخاتن، به عمومی
ناماده به خواهسته، چ زانا، چ غمبی بی
بۆ به خشو عمتا، کومه له سا دوژمن و یارت
تینراوی به وای بهخته، چ گوره، چ صمبی بی
وهک شاخی^(۱) سنو بمر، هونرت گردو بلاوه
وهک به حری دورو گوهره په شحمت نمدی بی
پر هینزه وه کو گه تمو، به لاغت وه کو شه ککر
گمر فارسیو، کوردیو، تورکی و عبری بی
(راجی) مه که نندی شه، لمانا گوردوشی دوران
نمدیوه وه کو (تاهیر نه نندی)، چ نه جی بی!!

دیوانی راجی

نامه‌یک بؤ (ژیور) ی شاعیر

بهمه‌به‌ستی سەردان

گیانی ژسانی کوردی قەلەندەر
هیرای ولاتی بمرزو مونسەرور
مەردی بە پیشچوون، پیری نیشتان
فەیلەسوفی کورد، حەزرەتی (ژیور)
تکای نەزادی هەززی بە‌ئاوات
بە بەخت یاری، وەکو سەکنەر
شەهەنشای وتار، نازۆتی وەتەن
نۆکەجینی دڵ،^(١)
بؤ زیارەتتان، خۆی پیشکش نەکا
(راجی)، کە ساتی بیی بەهەرور.

١ لەبەر رەشبوونەوی هەندیک وشە نەم لەتە دێرە بەهۆی تەریبوونی دیوانەکەوه، بۆمان نەخویندرانەوه.

دیوانی راجی
هونراوی نایینی

(۱)

(ستایشی یهزدان)

نمی بنماری پاکی توّم، بز هر مراری نیتیدا
نمی به حممدو شوکری تو، هر نیمعتیکم دل گوشا
ناسمانت کرده قوبیمی عالمی جوودو وجود
ناگرو ناوو همواو خاکت نیشاندا، ماسیوا
ساردو گهرمو، ترشو شین، موجبو سالیب هممو
نیشو کارت خسته ممودای مهقنعتیسو کارهبا
خوت که زانا بسوی، نیرادیکی هموّل هینایه کار
نیسبتو جوری وجودی گشتی نمشیا، دارژا
دینموی مانا، به میشکو دل، له قازانچو زهره
پاتری گیان پسر نهکا دونیا له ناوازو سدا
تو همبوی و کس نمبو، کردهت همبو، بنکعت خودوس
حیکمتی عیلمت بلیم چی بی بهرانبر تو، خودا؟
هر به نمیری (کن فکان) بز قاعیدهی خه لقت نواند
چمندو چونی نهوره و ناخیر له عیلمت ناشکرا
چونکه نمتناسن به حق توّی خارهنی کشفی وجود
قتت توراو ناکمن سویاست، نمنیواو نهوریا
گهرچی (راجی)، لم هممو نمراری تزیه نابه لمد
وا لعقایی رهمعتت، کورتوتنه حالی هه لولهلا.

۱۹۵۰

(میژووی پینغه به رایه تی و کورد)

رۆژیهیی ئادهم، به کم، بۆ گشتی میلمت بینشوا
 خاتمی پیغمبهری کردۆته ننگوستی بهقا
 چونکه ئادهم هاته ژین، منداله کانی پسی بهپن
 لیکجیابون، هر یه کم یه جۆره کاری خسته را
 تا لهرووی زانستو فن، ناین و ریکی چو لهناو
 هاته رو پیغمبهرنکو، ریکو پیتیکی ریکخرا
 ویش که رۆیی بۆ مشورگێرانی بهرگو عهیش و نوش
 هر کسه دهستی درتۆ کرد، بۆ سهرو مانی برا
 چی قهلهندهر سوو، لههیزی دستدرتۆی دا ههلات
 ویش وهلاتیکسی تری کرد ئاوهدان و پسر بهها
 هر کسێ دورو کوهتوه، کارو زمانی دابهری
 (عَلَّمَ الْأَسْمَاءَ) به میژووی ئادهمی راوتۆ ئهدا
 تا زمانی حمزه تهی (نوح)، نیش له رینهی تپهری
 هرچی نیشی خونمژێ سوو، بلقی توفان قووتی دا
 نوح بههۆی کمشتی، له (جودی)ی نینه گرتی لنگهری
 دابهزی هۆزی هونهرپهروه، له کوردستان خزا
 پسی بهپن زۆر بوونهوه، دیسان به خاک وهربوو، ههرا
 راستو چهوتو، زۆرو کم، دیندارو بی دین تیک قژا
 تا (خَلِيلُ اللَّهِ)، له دهستی هۆزی خوڤۆری ههلات
 گهیه لای مه ککو مدینه، مانی کابهی کرد بینا
 کاکه (إِسْمَاعِيلَ)ی گهخی کرده قوربانی، نیت
 یهک بهرانی دوگ زلی کرده بهلاگێری خودا
 گهر بزانی، کابه بۆته حججی چوارقورنهی جیهان
 ناری زه مزهم ههلقولا، بۆ دلهری مهرهوه سهفا

دیوانی راجی

گمر نمانانسن نمانانسن باوک و باپیرانی کورد
هر نمانانسن زنجیره یسی پیغمبرانن، ناشکرا
تا موحهمد، شاهی نفاقی سعادت هاته پوو
تفرو ترونی خسته زولم و بوخل و جهل و نیتیدا
نایمت و نایینی حلقی بز دهینسا جویره نیل
بزیه خزمی پیسی خوی کوشتن، قوماندانی غمزا
بیست و سی سال کوششی نو، بو به سرمایمی ژبان
وه حده یینکی موشته رک، پیروزه، بی فیئل و ریا
هر وه کو بارانی ره حمت، بپر و به مری لیک و هاند
تا لسانی وی ژبان بونی بهمشتی تی گمرا
کورد و عارب، تورک و فورس و، هیندو یوزان و فرهنگ
یسا و شمی کردن به یسا، پینکچو نمانان و شاره زا
چونکه قانون نیکی بهری بز بشم به کسر نواند
کس دهمی هه لایه بگری ره خه تا پوزی جزا
نمو زمانانسی که نادم دایه دنیا بی زبان
هر کسی حمزکا دروسته، گشتیان، خوی فیر نه کا
چی نموی فخری رسالعت؟ جگ له خاویز و نه جات
ناوهدانی، به کدلی، ژنیکی بی ره نج و به لا
نمو بهمشتی خوا نه فرموی، ناخیرت بز پیاری باش
پیاری باش بن، نیسته بیچه نمو بهمشتی دل گوشا
گهرچی بیری کورته (ژیکو)، خوشبوستی کردگار
لینی بیوره سا له قاپیت، کورته هاوارو تکا^(۱).

۱۹۵۰

۱- نهم نیوه دیره به پینی همزمارکردنی بیتمکانی نهمجد دمکاته (۱۹۵۰).

(سه نای پیغمبر)

دورری هستوی به کیستی، هموا به دشتو شار نه کا
 لمر سرری گیانو دل، قمراری حلق نیسار نه کا
 گوئیک له باغی روومتی هموو بهمشتی پیویه
 چلنک له مرویی شوکتی، له نیشتمان شکار نه کا
 لممیزخوزارو ناگری خلیلله دسته چیلله کی
 وه لاتی عاره بو و عجم، پری له نوبهار نه کا
 بلی: بناغهی هموو وجود و ژینه تا نبسد
 زهنگو زرینگی بمرزیه، له عالما دیار نه کا
 جیهان پمناهی ناده می، وه جاحی گوئشمنی وه تمن
 له زهنگو رافی جویره نیل سرخوشی هوشیار نه کا
 به نوری پاکی کاره با، گوئی خالی هیمستی
 له شووشه دارژاوی دل ده لیلی ناشکار نه کا
 له پشتی کورده وه، که بوو به پشتیوانی عاره بی
 سما به شیری مغربو، به ناسکی تعار نه کا
 به بیری بمرزو غیرتی، هونمر نه خاتنه جوشوره
 له کانگه کانی کاردا، (بعد و نهر) بژار نه کا
 سیمورخی قافی معرفت، که نیشته تمخت و تاجوره
 سماو زه مین و ماسوا، به عیشق به اختیار نه کا
 حدود و ره می حکمتی، که خسته دهفتسری وه لام
 خهقی دهفاتیری سد و بیست و چوار هزار نه کا
 سبوت و سه لپی عدلی نعو، بزانه ریزه گره چوژن
 که روو نه کاته چاکوره، پاوانی نیحتیکار نه کا

دیوانی راجی

له پوڙی نه گبته و غسما، کیفاح و عوشره ته کما
به وه حیو دہستو موعجزی، وجود نیفتیخار نه کا
که دہستی پاکی عزیزه تی، بختہ کاری به خشا
بارانو به حرو مانگو و پوڙ، پوو زہدو شہرمزار نه کا
کسی له ریزی هاتہ در، چ کس به خوبی ناگری
بن شوتنوارو دہرہ در، له ساتن سہت ہوار نه کا
خزمی خرابی مہ ککھی، کہ چونہ بیری بن سمہر
بزانشہ یاری غاری چوڙن له دہرہ پستی غار نه کا
فاروقی حق و زندہ قہ، له گہل شہیدی خاندان
(عہلی) نہ کن بہ حیدہ رو، ہوا بہ زلفہ قمار نه کا
له کارہ ساتی ہیجرہ تا، مدینہ سامی تنی پڑا
به نموس و خمزرجی له رتی خوداوه نیتیار نه کا
وہ غایی خندہ قو و نوحود، خمتی خونہینی پی نہ بہست
له سالی ہشتما (صنم) له کعبدا فہار نه کا
سروشتی پاکی نینرو جن، له بیستی عہ جیبی حق
به نوری باہرو ہونہر، سویاسی کردگار نه کا
پہنای ہزارو بینکسان، کہ رشتی ہوری رہ جمتی
خراپہ مست و مست نہ کاوو چاکہ چہنگوبار نه کا
له کاتی دادو سہ فوہتا، به پوڙو شو کہ جار نہدا
ہمتا خولامی رہش لہسر منارہدا کعبار نه کا
شمایلتکی وا یہ کم، لہعالہ میکی نوسی و کون
گیان نہ کاتہ بولبولو، نہوایی گولہوزار نه کا
شہرتکی مات و بن ہرا، چووہ حوزوری لامہ کان
وہ لام و شہرتی پی درا، کہ عیصمت نیختیار نه کا

دیوانی راجی

پہرڈشی قوموی خزیستی، له تننگنایی مهحشعرا
ههتا به قومسه کانی تر، شهفاعمتی قمتار نه کا
به خاسو عامهوه سناخوانی ده رگهیی نهون
کیشرو ترازوی جودی نمو، نه کو له نینحیسار نه کا
رهتی به لارو شهعوژهو، ریاوو زولم و سیر نه کا
به قول شهعوزووان دهوای دلانو چاوهزار نه کا
له دانیرهی نه دهب نه گاته ناسمانی نژیسمین
به جوشی عیشقموه سهری له بارهشی نیگار نه کا
که تیکه لئی سه فایه نمو، چ باکی نم فنایه یه؟
نه چن لهپنشموه سهری نفوسی خزی ژمار نه کا
که بانگ نه کاته نومعتی، تا فوج فوج، تیپ به تیپ
له رینی نه جات و موژدهو، ژسانی پایسدار نه کا
له نعمتی پاکی موحترمه، (ژیکو) که ناگاته لیام^(۱)
به نیوه نیلیفاتی نمو، له میژه نینتیزار نه کا.

۱۹۵۱

(۴)

سوزی چه منی ژینو، خودا یاره موحه محمد^(۲)
بوغوشو، گمشو، په نهقی گوتزاره موحه محمد
تاجی سهری حهقیه رووه مه حیوویی نیلاهی
نووری دلئی سرگمشتوو بیماره، موحه محمد

۱ نم نیوه دیره به بیی همزارکردنی بیته کانی نهجمده دکاته (۱۹۱۳) که سال لمدیکوونی راجی یه، به لام
دهبن له کاتی همزارکردندا ههردوو وشه (نمعت و موحترمه) به رینووسی عهرهیی بنووسرین. به م
شویه: (نعت، محترم)، که رینووسی دیوانه گه یه.

۲ لهشوینئیکی دیکدا دلئی: (سوزی چه منی ژینو، خودا یاره موحه محمد).

ديوانى راجى

بنچينمو سرچينه يى حوكم و نهدوب و دين
دوژمن بمرى شيتو كرو هاره، موچه مد
دورپى سده فى به حرى موحيتى سمه داني
قستره ي كره م و ره جمته جهمباره، موچه مد
بزو ژنهورو، محكمه يى بوژي قيامت
پيناوي هموو هوزو، تكاكاره موچه مد
نك بزو عره يى مه ككسو و نتراف و مدينه
بزو گشتى بشمر، مرهمى نازاره موچه مد
بزو يه كيتمى نينسان و، ژانينكى بمخوشى
خوزى موده عيى، شاهيدى كرداره موچه مد
نمو، كومه لى نه جزابو شهياتينى شكاندين
بزو لشكري حيق، سروره و سالاره موچه مد
بمو حيكتمى قورنانيو، نيلهامى خودايى
شاهينكى بلند حوججه ت و گوftarه موچه مد
نمو پيشروه بزو نومته ت، سرچونه له عالم
خاوين كره م و هيممه ت و رفتاره موچه مد
بمو زاته نمنازم، لمرئيانى دوو جيهانسا
دهرمانى غم و دهردي دل و زاره، موچه مد
(راجى)، بسه روزه رديسو، سرچموتيو خولدان
تا رزوژى دوا، هر بلى هواره، موچه مد.

۱۹۴۷

پینچ خشته کی له سهر هه لیه ستیکی (دلزار)^{۱۱}

نصلی هونرو، فصلی هه موو رازه موحه ممد

تیشکی سه مری یژی پر ناوازه موحه ممد

میشکی صده فی کومه لی دم سازه موحه ممد

شوخنیکه لهنار عالمی مومتازه موحه ممد

خاوه ندی هزار نایستی نیعجازه موحه ممد

نورنیکه لهنار کیشوهری جانان، نییه حاجیز

گه خنیکه له بز نوعی بشمر جانیزو فانیز

شاهینکه لسهر تهختی مقاسید نییه عاجیز

مانندی له ناو کومه لسی خوبان نییه هه رگیز

سه رچاوه یی حوسن و نده ب نازه موحه ممد

گه ژالهی نیسانه، وه گه ناگری سووره

گه عونسوری نیسانه، وه گه سوورته مووره

سه بریزه له رووی، چونکه هه یولای جزوره

رهنگینه به روخساری، نه لئی پرتوی نووره

مه خوره به چاوا شاهیند شهبازه موحه ممد

بز قدری بشمر، چاری سیای گرتوه بهژنی

سه مروی به ههوا خستوه، بهزی خووه بهژنی

سینهی قهقهسی عیلمو، نمونهی مووه بهژنی

۱. نهم پینچ خشته کییه له دیوانه دهستنوسه کی (راجی) دا نییه. له دیوانی (دلزار) مووه وهرمانگرتووه. دیوانی دلزار، نامادکردنی: دلزار، پیداجوونهوی، نازاد دلزار، چاپی دووه، بهرپوشه برایمتی چاپخانهی رۆشنیری ههولیر، سالی ۲۰۰۶، ۸۹، ۱۹۰.

دیوانی راجی

وهك شعتلی سنوبر، به ههوا هه لچوو بهژنی
رینك كوتوو نهنامی به نهننازه موحه ممد

بهم تهرزی لعبو گهردهنی بهرزو دلی داهی

بهم بهرچمی بهر هالموو، بهم بهرومستی ماهی

بهم ریزه گوهر، ریزه ددانوو سهری جاهی

بهم تیری موژوو، شیری بهرزو، سونگی نیگاهی

خاوهندی سویاو لهشکرو سهربازه موحه ممد

کولممو لمبه کهی، بهرتهوی دوو عالمه به خوا

نسوری قیده ممو، بههره بهرو خاتمه به خوا

زنجیرهوو شیرازی بهنی ناده مه به خوا

ههرچهنده بهکم وهسفی جهمالی، کمه به خوا

گهنجیکه لغناو ناده مییا شازه موحه ممد

جان خادیمی ده رگانه یستی، بهن خورو بهن خو

دل عاشقو بهروانه یستی، بهژوو نه گهر شو

توش ههروه کو (راجی) به خوا مهجوی له بهرتوو

(دلزار) مهبه غافل له جههت ممدح و سنای نوو

بهسو راهی نهجات، مهتلعب و دلخوازه موحه ممد.

دیوانی راجی

(۶)

تابنده، وه کو رۆژی دره‌خشانه موحه‌مد
تاجی هونرو، سینبری نینسانه موحه‌مد
شرحی دلۆ، بئندی جگرو، رونه‌قی جانه
ئو مرکزى پەرگاری هممو کانه، موحه‌مد
ده‌ستووری گه‌لی کۆزو نوئ، نسخی بئسر هات
قانونی هه‌کیمانه‌یی قورنانه، موحه‌مد
هر پادشه‌ی کۆته فه‌ناو، میلله‌تی قه‌سو
ئو میلله‌تی سهرکۆتو، له دیوانه موحه‌مد
گیانی منه، سهریازی غوباری بئری پیتته
جهرگو دلتی من پیتشکوش و قوربانه، موحه‌مد
ناواتی هممو هۆزی هه‌ژاره، له جیهانا
چاره‌ی کهره‌م و بئرزوو نیه‌سانه موحه‌مد
سهرچاوه‌یی ژین (ئامیرو ناهی)، به دوو عالم
قییسی بئشرو کعبه‌یی ده‌ورانه، موحه‌مد
ئو مئزه‌هری نیله‌هامه، له گه‌ل وه‌جیی سهاری^(۱)
بۆ عدلی هممو مه‌حکمه‌ میزانه موحه‌مد
سهر له‌وحه‌یی نایاتی هونرمه‌ندییه، ههر خۆی
ئهنده‌زه‌وو، شیرازه‌وو، بوره‌انه موحه‌مد
نورنکه له‌ناو بئهرگی بئشردا، کهدیاره
بئهرگی بئشهره ساتیری نوقسانه، موحه‌مد
(راجی) به‌فیدای خاکی ده‌رت، له‌نگه‌ زمانی
بیه‌خشه له‌رووی ئاگری دوو‌خانه، موحه‌مد^(۲).

۱ له‌شونینیکی دیکدا ده‌لن: (ئو مئزه‌هری بنیاده‌مه تیکرا، به سعادت).

۲ له‌شونینیکی دیکدا ده‌لن: (ناگاته هه‌قی و‌سفی تۆ له‌م خانه، موحه‌مه‌د).

دیوانی راجی

(۷)

(ناموژگاری)

گمر موصلمانی، معدو پرتنه دلسی تازهو لمعیژ
بگره رنگی شاهیدیو، حمچو، زهکاتو، صومو نوژ
بینه بروایی بهیمزدانو مه لک، واتمی په یام
ناردراوو، یوژی همستانو، برپاوهی راستو لیسژ
گمر خمریکی چاکه بی، هر بز خودای که، بی ریا
توش نمینی، نمر نمتو نمیمو نمینن، هیچ مورتو
هرچی لیت پهرژین کراوه، خوت پاریزه له نمر
چونکه گشتی لیک نهکا، بنیادهم نه بهاوتسه گیش
دز مبه، تالان مه که، برپاری خاویز بگره دس
بوچ دهخوی تورک، بوچی ناخوی پاکراوی بن قریش؟
توش مبه مامی تژنددر، هر دوو قاچیان بریموه
هر به قدم پتیرستی خوتکه، (پن لمر رایه خ دریش)
یوژی همستان، کن نمرانن، کی به گوری ورنه بین؟
پنت بلن (راجی) نیشانی؟ گچکه نمبه گموره نیژ !!

۱۹۴۷

(۸)

له قایی غیره تی تژدا، نه ونده ماتر داماروم
بهخوینی جمرگو دل، نیستا، حموودی وا دهب چاروم
ده لیلو لجا ترین تاکمی، شه فیهمو لوزنین تاکمی؟
بنالم بهم هممو دردهو، بتوری بهختی وه ستاروم
کمینکت خوشدهوئ ممردی دوو خانمی دین و دنیا بی
له خانمی ناخیرم ناگم، که لیرش هه لکروزام

دیوانی راجی

لعبس (منن یشق الله)، گهلی نیشم فرنداون
 له گدل (يجفل له المخرج)، نیت بزچی فرنداوم؟
 له لای مولا، (مفاتیح الغیوب) و غهیری تیناگا
 له نیتستارو دوواییدا، وهره فریایی گسرداوم
 که عیسا موژدهیی: (یأتی من بعدی اسمه اخذ)
 به قسومی داوو من هاتم، لعمیداناوو همستارم
 پهرستیم زاتی هیمنت بمرزی تو، بن وهی که بتینم
 له بهجری عیشتی معدیتا، نوقوم، وهک بهردی بن نارم
 (ألم نشرح لك صدرك، وضعنا عنك آوزارك)
 (زفغنا ذکرك الأعلی)، بهناوت، چمنده بهنداوم
 گهلی پهریووت و فریتووم، خمریکی سووتی ناسووم
 نه گهیمه کاخی لاهسووم، له سووول خستوه جینسام
 دهمنی قرچمن همنام دئ، له کوروری دهره دلداری
 دهمنی لمرزین له نندامم دهچن بزیه پشوکارم
 (فصبهان الذي أنسرى بعبد جمعاً أقصى)
 له ناگردانی سینمدا، وهکو (پشکو)، نه جوولام.

(۹)

یاره ب! چ گه دا حالو، پهریشانی جهفا خزم
 یاره ب! چ گرفتارو، کهمریمستی خمتا خزم
 نمیبوو له حمزه و هسفی سفا، خزمست و نیحان
 مهجیووری ههواو بیعدست و، بیرهنگو بهها خزم
 سوو رۆژه، که من دینمه نهمزه باخی حیاباب
 بن بزوی گول و یاسهمن و سهروو سهبا خزم

دیوانی راجی

نمروخته لیسر ریمه، شراره‌ی ده‌می زندان
بنی ناری سمرنه‌فرازیو، سووتای جزا خنم
من، لایه‌قی هر تهرزه عمزاینکی گرانم
پر فیسقو نمممل، بنی عممملو زیکری خودا خنم
مه‌یلم نمبوو یک له‌جزه، له دیوانی عیبادهت
سرگمشته‌یی بازاری فروفیلسی فمنا خنم
فیکرم به هببا ممره‌فی نمتواری ده‌غمل کرد
پامالی به‌لای شمش جیهمتی بژی لبقا خنم
عومرم گوزهری، گشتی، له نه‌حوالی تهره‌بدا
نهی بنی تهره‌بی مه‌جلیسی دیوانی به‌قا خنم
نه‌فعی نه‌بدو، نیعمتی عوزما، چوو له کیسم
نهی پر ختمری چزلو بیابانی هببا خنم
بمبخشه به روی (نه‌محمدو، یاسینو، موحه‌محمد)
لهم ریگه‌یی ته‌قدیسه، عمجب، بنی سه‌روپا خنم!!
بمبخشه به گولزاری خه‌لیلو، کهره‌می نوح
نهی دل به‌گرو، غمرقی خه‌جالاتی سیا خنم
بمبخشه به مووساوو، ده‌می حمره‌تی عیسا
نهی کوشته‌یی سد ساله‌یی بنی دستو عما خنم
بمبخشه به خاکی سه‌میری ناده‌م وحره‌وا
نهی روو ره‌شو په‌ژموره‌یی بنی سوودو حه‌یا خنم
بمبخشه به تمحابو، به نالو، عولسه‌مایان
نهی ده‌فتمری جه‌مه‌الییو، دوشکن به خمتا خنم

دیوانی راجی

یا رهبیی! نمتو غافی عیسانی له (راجی)
یا رهبیی! چ روو بیتمه دەرگاھی رجا، خزوم؟!.

(۱۰)

یا موحه مسد، عنده لیبی باغچه و گولزاری تۆم
عاشقی کعبسو نهجاتی رینگه و ناساری تۆم
بینکسم، کردم ده خالست، ره هستی تو بئ، خودا
دایما هر چاره نۆزی شوعلوو نهنواری تۆم
حازری چهرخی شهادهت بروم، له دیوانی نه زهل
بۆ نه بهد، میزانی عهدو نیسه بهت و دیداری تۆم
دل بریندارم، به نالهی گهرم و ناهی ناگری
نینتیزاری مره مینکی لئوی گولشمنکاری تۆم
نیم، هم، گهر خاکی نهرزی نسه هاتم، یا عتراق
هیچ نهیم، مهربوتی خاکی پایی جهنمتزاری تۆم
مه نیمعی فیکرو خه یالتم، کرد له مستیدا خسار
تۆبه بئ سداچار، که نهمشو ده سزده و گوفتاری تۆم
یا حمیبوللا، نه جاتم، خاسه کوته دهستی تو
که می بئ میقدارو، که یفی بئ روخو خوئواری تۆم^(۱)

۱ نهرستۆ له کتیبی (گوتنهکان المقولات کاتیگۆزیل) دا بئیوايه له بیرسانسی (علم المنطق) دا (۱۰ ده)
گوتنه همن، نهوانیش بریتین له:

۱ گوههر الجوهر. ۲ جهندنئی الک. ۳ جۆنئی کیف. ۴ شوین مکان. ۵ کات الزمان. ۶
خستنهسر الاضافة. ۷ رهوش الوض. ۸ رهوش کاتیی هههتی الملك. ۹ کردار الفعل. ۱۰
گۆزین. کارتیکردن الانفعال.

(راجی) ییش له م هۆنراوهیما ناوی هر (۱۰) گوتنهکانی هیناوه، بهم شیویه:

۱ کهمی بئ میقدار = جهندنئی. ۲ کهبش بئ روخ = جۆنئی. ۳ خونخواز = رهوش. ۴ خسته =
رهوش کاتیی. ۵ زمان = کات. ۶ مکان = شوین. ۷ مونهعیل بوو مولاکی دل = گۆزین، کارتیکردن =

دیوانی راجی

مورنغعیل بوو مولکی دل، بردی زه مان، خستمی مه کان
هر موزافی جوهری پر حیکمتی ئسیری تۆم
دهم به دم، تبشیری تز، دهرمانی دهر دو غم ده کا
جاره جاره ش، دهردهاری دیهشتو ئینزاری تۆم
ره ندو، بییاکو، تهره ناکو، سه فاکش بووم، ده منی
نیسته شوکرانه له نزمی گوهری ئشعاری تۆم
بینکینکم، چومه قاپی ره حمت، نمی خوشمیرست
هر وه کو (راجی)، ته لبکاری مهیی میدراری تۆم.

(۱۱)

وه حده ته شرتی محببیت، په برهوی پیغمبران
روو له چاکه کردنه، خو تهرکی راورئزی کهران
کئی منی هینایه دی، هر ئوشه نیشم پی نه کا
بوچی سره بستم له کارا؟ چونکه سرمستم له کان
نوو کسعی پیدا هیدایت، شرح نه کا سینهی له دین
نوو کسعی رتی لی بگوزی، رفق نه کا دل، وه ک گیان

۸ بردی زه مان - کردار. ۹ حمیبوللا تۆ (بیغه مبر د.خ) = گوهر. ۱۰ پر حیکمت = خستنسم.

به ای (نهرستۆ)وه بیجه له گوتهی (گوهر) که گوتهیهکه خۆبهخۆ ههیه. نۆ گوتهکانی دیکه گوتهی رووکمش و روالمتین و له گوهردا هه لگراون و بوونهته نیشانهکانی گوهر و بوونیک سهر بهخۆ خۆبهخۆیان نییه. شپای گوته که (کانت ۱۷۲۴ ۱۸۰۴) رهخهی له گوتهکانی نهرستۆ گرتووو بییوا به که نمو گوتهانه گوتهی نهنئۆلۆزین و. له جیاتی نمو (۱۰) گوتهانی نهرستۆ (۱۲) گوتهی نیبستمۆلۆزی داناوه. (هیگل)یش وهکو یهک رهخهی له گوتهکانی کانت و نهرستۆ گرتووو زیت له (۱۰۰) گوتهی هیناوتهوه. ههر وهها بیرسانسانی (پۆرت رۆیال) و (جوئن ستیوارت مل) یش بمتوندی هیرشیان کردۆتسمهر گوتهکانی نهرستۆ رهخهیمان لیگرتووو.

سهر جاوه، دهر وویهک بۆ ناو بیرسانسی. وهر گێران و نامادگرفنی به کوردی: نیسماعیل راجی، دهستنووس.

دیوانی راجی

کئی ہدیہ دادو شہفاعت کا، ہمتا تیزنی نہدا؟
کئی نہکاتہ شاہ و، کئی شاربامرو، کئی پاسوان؟
کئی ژبانو رزقی عالم بمش نہکاو، بیبمش نہکا؟
بوچی ہیندیک شادمانو، من نہخوش و دل بمژان؟!
لینی نہگورتو، دہقاردق نیش بکار، عاجز نمین
لیترہ ناگونجی، نیتر، ویتھی کلاش و ناشہوان
کینیہ حمزکا خوی بیو، حمزکا لہ بژگمن بوونی مہرگ؟
سہیرہ بازاری خوا، سرسامی سہوداگمران
فہلسفہی دینو ریسالمت، حکمتن بژ میتشک و دل
ہر لہ دونیا ناشکرایہ، ہمدوو خانووی تاوہدان
نافرؤشئو ناکرئ، موحتاجی پارو پوول نیہ
نہیشکینئو، نہیوشینئو، نہیژمیرئ نان بہ نان
چار بدہ (نخنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ) ، باش تی نہگمی
یہک نمبی، یہک ترسنوک، یہک رۆستمی مازہندہران
گہر نغزل پیلان بگینرئ، من بہکئ بہربار نہہم؟
بۆچ نمانہتیان نہکیشاون، زہمیزو ناسمان؟
مارو میتروولمش مہحببت نہگرنو، یہکتر نہخون
شیزو رتوی، بعورو کمرویشکیش، ہمموو قودرہت سہران
پیہسہ سہودایئکہ میتشکی تیمہ نہشکینئ و جوود
پینکمان دوژمن نہکاتو، ناوبژئی نادا وچان
ہر نمن چاکئ نمانسم، دہولہمندی بن شہریک
کاکہ (ژیکو)، ناخو نینسانیک نہچیتہ لامہکان؟!.

دیوانی راجی

۵۵۴ پەنگ

۱- جوت سەروا

(۱)

(نەورۆزی سالی ۱۹۶۴ - دەنگی جوتیاران)

کە نەورۆزه نیمرۆ له سالی نوی
بەرامبەر وەلاتت، دەشلکه گوی
بییەمو، بنوووە، بکۆشە بەهیت
له هۆزت بیهسته مەبەستت بەرێز
بە خاوەنکە گولزارو نارو زەریت
پرازنتەوه هەر بنێدو نەویت
بیه خەزمو جیران، بکە پەیرەوی
هەموو بیری بەرزو کسان که کەوی
بکە خەزمو هۆزت تۆ نامۆژگار
بچینه له خاکت هەموو چەشنه دار
بکینه زەوی و زار، جۆمال بکە جو
له سامانو بەرەم، پریکه مەکو
بەکاری گرینگت، بگێرە مشور
بە چنگی پلینگت، بکیشه له دور
هەموو جۆره پنچیک بچینه له باخ
له بێ میوهیی، قەت مەخو ناخو داخ
له هۆزت بەخشینه، هەر هینزی خۆت
بە بۆشی مەهیلە خەتیک وەرە و شۆت
بە کۆمەل، وەلامی بده نیشتمان
مەپڕۆی له ترسی بەدو دوژمنان

دیوانی راجی

بمیری سالی تازوت که نهوروزه، هات
نهلنگی له ژنر بار، شانی خبات
له دوژمن به تمنگ بینه دنیای پان
دلسی دهریکمو، نیتر مهیده وچان
نهرانن کوری نوح و زردهشتی تو
وهجاخی خه لیلی، بمین گفتوگو
که بملگزی وه لاتت خزانسی له یوخ
نخوازن دهرتنن ده مارت له مزخ
ولاتت چلوزن بوو، بدهست تور که کان؟
خمریک برون نههینن، چ ناوونیشان
له گمل نیتیدابو، سوپای ینگلیز
له دوو پرووی وشانی (فکن، یا پلیز)
دوای وان، که شاهیی قمراری درا
سلیمانی، بهیداخی لسی هه لکرا
به چمندیک دهیسمی بمانی لمعین
شکا مافی کوردی به زامو برین
له رنگی نومم، کورد به (فیسمل) درا
خیانت کوته ناو هوزو خزمو برا
به (عبدالهیلاک)^(۱) و به (نوری سعید)^(۲)
جهنندم تکای کرد به (هل من مزید)؟

۱- عبدالهیلاک، مبعست له (عبدالنیلاک) که (وصی) مملیک فیسمل بوو. چونکه نمو کاته مملیک فیسمل تممینی بچووک بوو.

۲- سمرۆک وهزیرانی عیراق بووو، لهدوی دامعزرائنتی حکومتی عیراقهوه جهنندين بوستی جوراوجۆری بپندراوه.

دیوانی راجی

له پاش وان شۆرش به چواردهی تهمموز
شهریکایمتی بوو بمانان و خهپروز
که لایدا له ری، (قاسم^(۱)) ای شهرپرست
به مستیکی کوردی، همموی چوو له مست
له روی سالو نیونک، چ سامانی خاک
که بیگانیه بردی، ته قمو سووت و لاک
نمسووتان چیار دهغل و دانو گییا
نمسوورا شهریکی بلند، سر نیا
له هیچ هاتو کاتی، سوپا سرنه کبوت
همموی کاری (قاسم)، به شۆرش بوو چبوت
نمدهی هستی پیست له ناواتی کورد
نه گینا خه یالت نه کا خاش و ورد
نوهند جاش و جۆشکی له (عفلق)^(۲) کری
همموی لسی بووه بوغم و ناخر شهری
که کمرگمل بمره لالی خاکست کران
به توپین خزانه ممرات و مهیان
له بمعسی جهرابو، ده فسی عه فلهقی
له دریاپی کوردی، دراوو تهقی
له گمل نمو همموی کومه کی شوق و غهرب
نه (قاسم)، نه بمعسی، نه گیشتن به نهرب

۲ مهبست له (عبدولکهریم قاسم)، رژیهری شۆرش ۱۰ ته موزی ۱۹۵۸ و بکهم سروک کۆماری
عیراق، که کۆتایی به رژیهری پاشایمتی هینا له عیراقدا.
۱ مهبست له (میشیل عه فلق)، بکۆتک بووه له دامعزره پنهانی حزبی بمعسی عهریبی نیشترکی.

دیوانی راجی

نهکمی دس بختیہ یخمی کوردو کال
بهلا هتمیرتزه له مالو منال
بهخیکه به کوردی هموو ناروزوت
ژبان بهروه رکه، له نابوت و له بووت
نہوا دهرکوت چمند نیشانی بههار
بریسکی هموار، تریسکی هموار
لنارو تافو بافا، گولو لالزار
همموی رنکخسراوه، چ لادی چ شار
سری مافی کوردی، بلند سوو له خو
له میدانی هقددا، بهره لکان چلمو
بده تو به هوزت، تهرژم و تهکان
بسورینه سر خوت، خولی ناسمان
خمباتت بکا با برا پینک تمبا
که هیچ شت بهراتت له ری لانها
به شادی بکمن سر، کورانو کمیشک
نمیی باکی هیزت له بارانو تیشک
ریازت بکمن، پمل قسوی پالسمان
پزیشکه ریازت، به دهردی گران
به میژوو نمناسری سرو کاری کورد
به راوتی خاوین، به کرداری گورد
به لنی کورده، همندامی چسپاوه ریک
که بز پیای ناقل تهاوه وشینک
به دوو چاری تیژو، رهشو کالو بسز
لنارو چاری خه لکی، گران چمشی مز

دیوانی راجی

له بهخشین و بمرزی منالیش تمراو
به درپایی زانین، هممو ناودراو
سه راپایی کوردی نمانم به خه لک
له کوردانه، عالم وهریگرتوره که لک
بدن پال به یهک، راپهین نمرم سوک
بکمن کاری دوژمن، له هرلا چرووک
بکوشن له پارتیهوه، تا بینه گهل
له دس دهرنچی با سامان و همل
نوانهی خه لمت بوون، بیانگیزنموه
نرانهی دیاران، مه یان شینموه
نه گمر جاپسی کرد، یه کنی سر چموت
بسروتنه جهرگی، به تیراوه نموت
به راستی بنزیره کارت له ری
وهلامی خه باتت، له بیرت نهچی
برازننموه دایکسی نیشتمان
وهک بووکی تازه، له معاوهی زه مان
ترازوه کانی تمباکه به یهک
به زانین که نه کرا، به زوری کوتهک
له کیژو کوران، کامهران بستی وهلات
سیاست بگوزین، به پینی دهستلالت
بکمن یادی باپیره (کساوه) ی نمرم
مه کمن رینوشوننیک له شورش بزر
هممو سالی تازهت که نهوروزه دیت
به خوشی و گمش، جهژنه پیژزه لیت

ديوانى راجى

به نامادهيى، بمرزو نازاد به
نيتر تا همتا پر بمدل شاد به
بيوره له (ژيکو)، له كورتى و هه له
كه نابى له دونيا، جران بى په له!!

(۲)

(دلسوزى و ناموزگارى بونيشتمان)

هار گل، هار ولات، برايانى كورد
به رنگاي وه تمن، بريډن نرم و ورد
چاويك هه ټينن، بيبنن چرا
سربيرز نمووتى به شمو ناشكرا
گياو سموزهوات، روو له همورازن
هر له رووى سروشت، شو هموا خوازن
له وڼمى خوتان يكمن تماشا
دانراره سر له ژورى بالا
خه لكى له بمرزى همموو به ختون
بوچى هر ټسوه سمرو نشيتون؟
نمام سمرو ژنر نه گمر بنيتوى
به خوا قمت بمرى نابى بچيتوى
تئين دىن به خوتان، بچولټينموه
له دهستى دوژمن معتولټينموه
وهكو ميشمنگوين شارت بينا نى
گوره يى خه لكى مه كره به نانى
دوژمن له جينگات شاره زهرگه ته
ژهرى چزوى شو، پرى جهرگه

دیوانی راجی

ئەمى كوردى غەمبار، غەمخوارت نىيە
يارو ديارو دىدارت چىيە؟
باغ و راغى تۆ، زوى و هىلانە
بە تاپۆى دوژمن، لە تۆن بىنگانە
دايكى ولانت دوژمن هەليگرت
چاكى تىبگە قەمى كەم و كورت
گەورەى نەجنەبى، زىبابى ناپاك
چۆن پى بگەيتن، داىكەراى چاك؟
حاشا وە كەللا، گەر نەفس و شەيتان
بى تۆ بىنە سەر رەوشت و گوغمان
دەريا هەلستا، بگەونە پەلە
لە وشكى هەوا، مەكەونە مەلە
بى داك و بابو، هەمەو هەتەون
دەرون تەپپوو، قامەت چەمەيون
نەخۆش و سەيلدار، بى وسەيل دارن
بۆيە دەريەدەر لادىتوو شارن
سەيلدار هەواى هەوا چۆل نەبىن
نەخۆشى نىو، بۆچى مۆل نەبىن؟
بى تەدبىرو راو، شەرىنگو تەبىب
لەناو مالى خۆت، بسوى گۆر غەرب
مىكەربى رۆحت نايەنە كوشتن
مەگەر بە خۆراك، ياخۆ بە شوشتن
ساغيش بە بوونە، گەورەش بسون منال
چىشتان گەرم و سارد، سۆترو تىژو تال

دیوانی راجی

پیشچوون بیننه پیش، دهسکن به نعمال
(هَمَّةُ الرَّجَالِ، تَقْلَعُ الْجِبَالَ)
هر کس به پی خوی، پیشی جیا بی
تا ره گی نیشتان، ریشی چیا بی
هممو مهانیک، و تراوی نمری
هممو زه مانیک، پیاری نمری
له بی کرداری، تا بی کلاون
له یژی گرما، هر ه لکراون
له سرمای شورش، پهیدا علامت
فرکن چلمو لیک، بگرن هلامت
گورتان ساخن، بز میسکی به نار
همتا به کاربی پیوازی پیشاو
مییمن و تی کس که نابمراوه
بچووی خوشتان بهیننه راوه
نمین باران، له غیمو هموره
زوره، به تن کم، به ناقل گوره
رووت و ره جالی خوتان مهمیلن
خزمتکاری رووت، هممو به نیلن
تی ده لعمندان دهسکن به بهخشین
بهرگنیک بپوشن، ژسانی نهخشین
زوو بگره میدان، پشت مده دوزمن
ماری رهش به کلک نهچیتته نار کون
پشتیتی چوستی خیرا بیستن
له روی کارزار، نازا بوستن

دیوانی راجی

بِسْوَ پَشْتِیوانی یه کتر بسن دلیر
میرد که زور بوون، نمدن پستی شیر
خاکتان به معدن، به زبرو زهر
به تیژاوی هوش، بسن بهرور
چهک و نسلحمی لی دابرین
نمعامی فیکری تیدا بنیژن
پیردن، کهپهک نه گری به هیلهک
ناردی ساغ نهکا به نان و نمک
خو پیاون نیوه، زوو بگمن به کام
کاکل دهرنسن له گوریزو بادام
یهک با لمرین، وهک ناش، یهک له بسن
له بهینی دوو بهرد بهارین دوژمن
هیندن بز هیندن، پی لی نه خشین
گورزی به حوججت قهت ناوشین
زینهار، گورهکان بهییمتی نیفاق
پال بدن به یهک، بگرن یتتیفاق
تعماعی شخسی بنین بهلاوه
قازانچی قوممی، نوری دوو چاوه
یهک دولهمنلو، یهک پروتو بسن حیس
ریشی تماعکار، به کینگی موفیس
خودا به گوریزه کارتسان نهکا
که رتک بسن، به بهخت یارتان نهکا
تا خوتان له خو تیک نمدن، خودا
لیتان تیک نادا، کوردی لینکجودا

ديوانى راجى

هيندئى له عيراق، هيندئى له ئيران
هيندئى له توران، برون مال ويران
بورادهى نالتون، نايته ليره
تا نهخرته جوش، نهي بابيه پيره
بورادهى پولاش، فوى ليكه نهيا
كه پالى پينگدا، تفهنگيش ناييا
بروانه ليوه خاكي قهلمندهر
كه كۆمهل كران، نهم به سنگر
زانار خوتندهور، هيگمت شوناس بن
سر بهرزي ژيان، نههلي قياس بن
له روى ياسهت، پورهده كمن ژين
به عدلو ئينساف، له سر روى زه مين
رؤژ هر رۆژنيكه، به چوار فملى سال
بينهدو شمت جى، دئيتته بن بال
رؤژ خوى سولتانو، فسوول وهزيرن
دوازده بورجه كان هممو ده مين
شمور رۆژه كان همروه كو ميللمت
هيندئى به دولتمت، هيندئى به زللمت
به برونى سمنعت بپورژننموره
له ده رگه خهلكى مهنوزننموره
وا جالجاتوكه، جبار رايمل نهكا
حهزرتى شيخيش حمايمل نهكا
كرمى ناوريشمو، كرمى قهره قاج
ناوريشمو كمز كمن، توش بييه لاج لاج

دیوانی راجی

جیسی پنکھنینه، نھک جیسی گریانہ
بڑھمچی کوردہ، نھک چسی نینسانہ
نہوی شیخ گنیرای بہناو سہرودہران
نہ خوا فرموویہ، نہ پیغمبہران
(توبوا الی اللہ) لہ لای شیخ نییہ
سوودی تہریقمت، بزاتم چییہ؟
شہیتانی نینسان بہنی نادرہمہ
شہیتانی جنسدان، بڑمہ زور کمہ
ہدلمخہلتین بہ مہکرو بہ فیئل
سہرچاہی پروتتان، ہمرگیز مہکن لیئل
وہرنہ نیشوکار، تیکوشن بہ دل
بیتژن سونبول، بچن تازہ گول
گہر ناشتوان نیسی بہ تمنقید
پازیم لہ نیوہ، حمتا بہ تعقلید
پنویست نزامم لہ سہر بہرودہر
نہمری بہ چاکو، نہمی لہ ہونکہر
گہرچی مہتا زور مارہ لہ بازار
مہیتڑہ (راجی)، چیدیکہ گوفتار
نہوہک پیست بلتین، لہ قسات و قہری
میشکی مہی بردو، گہرووی خوی دہی!!

۱۹۳۷

(باسى چۇنئيه تى چەرخ و كردهموى ھۇز)

كاكە، بۆت بىكەم باسى زەمانم
گىوئى رابىگرە لىم، نازامى گىانم
چىمان بىسەرھات، يارو ياساودەران
گولۇ ياسىمەن، ھىممو ھەلۋەران
دىنا بىسە پايىز گىرا سىرانسىم
تىا كە گوم بوون مەردى بە جومەر
مىلۋون مىيار، بىژمىرە لىك لىك
نىيە نىرمو گىرم، مەگىر بىستەلك
دىن بۆ ترووسكىو ھۆنىنى بىشەر
تارىك بوو، پىساو، بلاوبوون گومەر
كوا گەگەكانى نىشتان لى شان؟
كوا مىرەكانى، ھىممو پالىسوان؟
كوا دەلمەندى خىئوى فەقىران؟
كوا دەسمايەيى رەغىمىر نىمىران؟
كوا پۆژى رووناك، لى پووى بىبىشان؟
كوا تارىكە شىم، لىمىر پوورەشان؟
كوا قىمى شىرىن، لىنار نىدىبان؟
كوا نان ھىنگوئىن، بۆ دىل غىرىبان؟
كوا سۆزۈ رەھىم، بەخشىن و كۆشىن؟
كوا عدل و نىساف، بەكۆمەل نۆشىن؟
مىللەت ھىرازان، بىن نان و بىن نار
برىسى و تىنوشىن، ھىممو چوونە دار

دیوانی راجی

نہما معرجہبا، لہ نیک ترارا
وہک خالو خوارزا، مامو برارا
ہمولی ژبانو، بید تریبہ
لہ ہوزی نہمروت، نیت ہر نیہ
خہلکی بہ قرچوو، بہ قمرزو قولہ
دل لہ راستی دل، دلنی سہولہ
بہ بی یارمستی، بہین کومہلی
سووتای ناگری، کولای منجہلی
وتہن، نمتز سووی قازانچو مایم
دووی داکو باب، سوو پورہ دایم
بہختوت کردم بہہ دہستوبردی
تو خوا لہم خہلک، تو بوجی مردی؟
منالی رہنگین، ہموت بہ جہنشت
لہزاری عالم، جوان وک بنیشت
تفوو، سد تفوو، لہ چرخ ناپاک
بچوکی سرخت، گہوی خستہ خاک
حیرسو تسماعو، گونہای ری دا
دوویا جہنندہم، ہرہ لہوی دا
رہنگای تہقہلا، ہر کس لہ خویہ
لہ کردو کوشی، بری بویہ
خاوتن نمتہوی سہنگین و رہنگین
ہممو گہووی غہم و دتہنگین
خروشای جم، شہ پری قری
منالی رہنگین، ہممو زگ دری

دیوانی راجی

دولتمنند که دی، فقیر نانی سوو
سواری سمری سوو، گرانجانی سوو
به جورنکی وا دلسی نهشلهژی
که بزوی هه لکسوی، نیتر نه یکوژی
نه گمر قاروونو، رهیو، نهمرووده
به تووره کینک جو، نه مجا همرووده
هه لوع تیر نابی، تهرهس برسییه
بزو دولتمنندان، نه فسی نه فسییه
نه گمر توجاری خاوهن موغلازن
له پوول پرستی، همزار تیجازن
قولیشت نه برین، نانیشته نادا
نه گمر مالیشت گشتی په نادا
نه یوی به جاری برووتییسه
تا کو به هاوار، زووتر بیسه
نه گمر بازارگان، بزورگه کاری
بزوچ پالک پیسی، نه خاته زاری؟
دروو سوتندی زل، به بی ژماره
لمر فلوسینک، نه کا تهماره
وه کمر عمتاری ده ماغ پمشوکار
به بزوی غالیسو، عمترو قاوو چار
به فلسی کبریو، به دینار نیسه
مقالی تزوچا، برا، چار چیه؟
به پیو سندووق، همشاری داوه
نه لن له (هیند) یش، به خوا نهماره

دیوانی راجی

به قال، پیشته پهقله فرۆشی
له گمل نهفندی، بۆج مهی نهفۆشی؟
سه لهم سووتت، بۆج وا له باوه؟
یان له رتی تماع، نهتۆت شکاوه؟
تەرازووت به فیل، نيزرهم، نه لیدرهم
خۆیشت، بههۆقمت نهچیتته ناو دهم
نعمنده خوارو پیرو په لیدن
وه کو جهه منم، (هل من مزید)ن؟
عه للافی پر لاف، بۆ دانموتلک
نه کړی به کۆلۆ، نهیدا به هیلک؟
سهرای هموو شت، وا تینه کۆشی
له جیاتی گهنم، هرزن نهفۆشی
کاکه! بهرناگر، یانی نانموا
چاکی بناسه، مه غزووی خوا
مقالیکه نان، همووش ههویره
نه لێ نيزرهم، مهیره پهنیره
حاجی! به قوربان، نه لێ پهپولسی
بۆچی له دووی نان، حریفی توولسی؟
به سویندو حیل، خه لکت برینگ دا
مه گهر تیکت نههات به کینگ دا
مه لک، بهم هموو سافی و شه فافه
نادهم به زانین کردی خه لافه
نزره مه لایه، که خۆشم مه لام
وا نهمبیزوی، زگو نینت مه لام

دیوانی راجی

نام کہ جوڑیہ، پیتخورمہ پیواز
باہلبدیزم، لہ سد کاوو راز
مہلا مہلا بی، جیکمت شونہ
ہمموو قسیتیکی پیری قیاسہ
بورہانی قہوی، ماددی و معنہوی
سافو لہسرخو، تا بتکا نہوی
لہمہر ہوارئ، تو لینی پیری
نہین لہ تیغی تیڑی بترسی
لہ ہمموو دہریا، مہلمہ بزانی
خولہی ہمشانی، خلش بہ بانئ
مہلای نازانا، حمریفی شیخہ
بزو رنی گاوری، بی تیوہ ریغہ
بزو لوقمہ نانئ، دینی نمودوری
نہین قیامت، وہک گا بقوری
لہمہر کہادی، خرووی نہخوتندنہ
نہوجا تا مہرگی، درز کردنہ
کاکہ! بہخنوکن مہلا چاکہکان
تاکو نیشان دہن، ریبازی ژبان
دین، بزو ژبان و خوشی و مورادہ
نہگہر خاکیشٹ، پووتو بی زادہ
مانسای دینی تو، بر او باہییہ
گہر نہوامیرو، گہر نہواہییہ
مہقصودی خوا، لہمدین بزو ہمشہر
بہرنیکی بترئی و، بیی بہمہرہور

دیوانی راجی

هرچی له پیسی، که لکی نعتاسی
که خوی بناسی، خوداش نه ناسی
لینت ناشکراییه، وه کو پۆژو مهه
(مَنْ كَانَ لِلَّهِ، كَانَ اللَّهُ لَهُ)
عیبادی خورا، ساحتب نیمانن
مویمزریر ههموو براری شهیتانن
دهرهمق یهک نهمین خاورین و دلپاک
نایینن به چاوا، رۆژتکی پرووناک
دوژمن زه فرتان پی نهما ههمردم
خوتسان بیینن کورانی نادم
چی پیغمبهران هینایانه روو
هر نهمه ههمین، بق رهوشته و خوو
(راجی) به گشتان نه لئ برا بن
ههتا پۆژو شهو، موشکیل گوشا بن.

(۴)

(گهشتیک به گوندهکانی دهشتی کۆیه دا)

به باسینکی خوش، وا دیمه یاری
نیشانمو نوار، همدیهو دیاری
له رۆژانسی گمش، له مانگی نیسان
که هاته گیرسان میلاقه و نیسان
حاجیلمو به بیوون، هه لالمو سونبول
همموی درهوشا، به دم خندهی گول
بریقمو هموا، دنیای کرده دهشت
وهرنه میرخورزار، بهمنای بهمهشت

دیوانی راجی

له هر جی دهچی، له گمئل چاری یار
(جَنَّه تجبری تحتها التهار)
له گمئل کاک (عمزیز^(۱))، وامان دا قمرار
بچینه (تقتیق)، لبر نیشو کار
ناگیا، ریکخرا نسا سو سوپا
چاپووک سواران، به تهیل و سدا
له دینی (خهرا به)، هتا شیوه سوور
به سهیران و رار، لمنیزیک، له دور
به تاومان بری همرازو نشینو
کس باکی نه بو، به فیل و به دیر
شو چوینه (گمرمک)، لای (کوخا حسین)
چمند خزمته کرد، به هینزو به تین
به لام له گرمه همورو تریسکه
عالمه نسوورا، وه کو بریسکه
سهینن بهخیز، چوینه (موخه پرهس)
بارانی بهتاو، کردینییه نه خرس
تینواره چوینه (باغجهنیر)، به مناو
فاتحامان خونند بز گهغیککی لای
سهینن بهعام، هاتینه (تقتیق)
دهنگی پینکمنین، وه حاجی لقلیق
مولازم نهوول کاکه (حامید بهگ)
دهماری دورممن دبردینی له رهگ

۱. معیست له (عمزیزی سالیخ ناغای غهفوری) به که گهورو ناغای گوندی (خهرا به) و چمند گوندیکی
دیکی دشتی کؤیه بووه.

ديوانى راجى

(محمد محمد رهمزى)، مدبرى بهمنو
خزمى خومانه، بهمين چااو و او
سئ شموو سئ پوژ، بهزم و باده بوو
مهجليس گولار پاش، ساقى ساده بوو
بهزمى چاوه شان، سمدای چهغانه
هتيايه لهرزين، دلئى زهماننه
هر شو له مائتک، به بهزم و يارى
دينارو درهم، بهمتاو نهمبارى
بربار درا وان، بهمين بو (خهرايه)
کومل تیکنمدان، سئ پرس و جوابه
دهس وهباني چه، قهراره يهک دم
حاکمى کوشش سئ، دوور له دهرده غم
تاقم، وهربوو بو (مهلا زياد)
همموو نقرستان، هر مهلا، زياد
خهبرمان همنارد بو (کونخا حوسين)
مديرو زابست، قوميمر که دین
هر له تنواره، سووار بوون عهگيد
بو دئى (خهرايه)ى نهمين و رهشيد
تاقم بهجاري کرا به دوو شفق
يهکيتک بو کوشمو، يهکنى بو تهتفق
کئى مابوو لمدئ؟ سوواري سمرکش
هر من و ناغسا، لهگمل دوو چاوهش
سبهى هر له زو، سئ شوينو مهجال
کرايه سمرمان، رهسئى نيستيقبال

دیوانی راجی

تا ره خشم زین کرد، پو شیم نعبردی
پیتم نایه رکتیف، به ده ستوریدی
ده هژول و زورنا، کمری کرد فه لک
لام و ابرو هاتن به سهیران، مه لک
وه مزانی له شکر، چوار دوری گرتین
له ناو نوازیل، ره نگه به قر چین
که دیتم ناغا له گمل دوو چارهش
وه ستاون له ریم، بهمین درزو غمش
فهرموو با بریزین، به پیر کومه له
مهرکمز (گهرمک)، خو مه کمن هه له
ناغا بز پشواز، به قمتروو به غار
پاشواز نهمن بروم، له گمش توگوزار
دوو چارهش له بهین، (عوسمان و کمریم)
ده هژول و زورنا، بروو بوونه نمدیم
ده کوتران له ری، وه کورده عدی پر
نیمه به لاک، نمپان مره مر
رینوار نه یانندی که نیمه له دوور
نه یانوت چارهش هاتن به دستور
که نه یانازی ناغارو مه لان
خه جالمت نه بوون، تینکرا نه شلنژان
هر له (کائی رهش) تاچووینه (کارتز)
تووشی سد کس بسوین، به ریزو بسن ریز
له (کارتز) وه تاهه کو (گهرمگ)
هر چوار سوواری چالاک و چاپک

دیوانی راجی

لموی دابمزمین به شهور و به ژر
هاتن زابستو مهنموورو مودیر
لمویش نان خورا، نانی نیوورڈ
سوواربوون همموو، له پوی جستوج
همتا (کانی رهش)، هاتین به سهیران
نمچی مامزگر، به بالی تهیران
فیقمی دووزله لمو، دههزلو سازی
مهلائیکمتی خسته رمبسازی
بوز نیستیقبالی حاکمی دیوان
چورینه (قولقولسه)، یمعنی بر میدان
پینکدی شابوونو، توکمو دس له مل
چاروی پوزانی پیر ده کرد له کل
نمجا گوشادی، همتا (خهرا به)
بی قهیدو شمروتو، سونالو جوابه
همموو دابمزمین، هوزی دلنیران
له نشیمننا، هاتسای شیران
(راجی) له یهمزدان نیپارتتوره
که عهیبی کوردان بشارتتوره.

دیوانی راجی

(دهمه تته‌ئی نیوان فه‌قیرو دموئه مه‌ند)

-له‌سه‌ر داخوازی کاکه زیادی حه‌مه ناغاو،
حاکم عه‌لانه‌دین نه‌حه‌د نووری نووسراوه-

به ناری خودای فرمان‌بروا بی
خیتوی کائینات پشت و پمنا بی
سویاس و سنای بی عمده و پایان
تا پژوی ناخر، شایانی یه‌زدان
مه‌کینه‌ی کاری هم‌مو خسته کار
نسه‌ک گیان‌دار، همتا به‌ردو دار
به پی‌توانین، هم‌موری دابشی
له‌پوری زانین، داییه سرکشی
ده‌ستورنکی راست بز به‌ران‌بهری
گول و درک و دال، ناقلی و کهری
زاناو نهمزانا، تارک و پروناک
نم‌تیره‌و دره‌خت، عاسمان و خاک
ده‌ریاوو به‌ریا، وشکی و تهرایی
ماسی و سووسمار، کویری و بینایی
زستان و هاوین، به‌هارو پایز
هم‌رازو نشینو، دلخوش و عاجز
زهره‌و موشته‌ری، مریخ و زحل
مانگو و پژو، نیت، ژبان و نجم‌ل
گه‌رمارو ناگر، شخته‌و به‌سته‌لک
گولسی نابه‌لهد، دوو چاری به‌لک

دیوانی راجی

قرداژو ره قعی، له نار قمرار دا
گلخزوه و لسی له خاک دیار دا
ینرو و ترازوو، به حموتوانه
هر حموته نیشینک نه کمن کینشانه
بوت بکهم باسینک، نه گمر نیمینی
له بیرت نه چن، همتا له ژینی
رژئی، فه قیریک وه کور سه مهنندئ
وستا له قاپی خوش دهولمه مندئ.

فه قیر: لیتان تینک نهدا، خودای بئی نهندیش
شیتیکی رها بیسن به دهوزش
وه لامیان نهدا، ته قولبابی کرد
یه کئی ده پیری، تفو بابی کرد.

خولام: کابرا چیت دهوی، ده رگا مشکینه.
فه قیر: هرچی خودا دای، نوم بوز بینه.
خولام: خولام چزوه ژور، گسورهم، فه قیره
عمودالی نان، ژاژو پهنیره.
دهولمه مند: پاروو له دهم دا، کاکئی دهولمه من
بریژه ده ریکه، جادووی مه کرو فن
بلی، خوا بدا، مهوسته لیره
له مالی ناغا، بنز کولیره
خولام پینی ده گوت، چی راسپیرا
فه قیر دهژیسی خیرا، به خیرا

دیوانی راجی

مالتی یسک و دوی، هممو پیشکنی
برسی مایموه، بهخوی و ژنسی
غمریب، رووت و قووت، نهنوزایموه
همتا بهیانی نهکرووزایموه
نهوروش تا نیوار، گمرا له مالان
گمربدی هممو دیوان و دالان
هانای بردهبمر کوننه فهقیان
پتیان نهمخشی وه کور وهزیران
تسادوفی کرد، یوژن له یوژان
کموتسه دیوانی پولا کورژان
نمو دولتمندی خولام لبمر دست
وا دانیشتوه، سمریست و سمریست
میلیون و ملیار، پاره نهمتری
قازانچی پینرار، بابی بهخیری
ژماره نووسان، لبمر دست و پی
وه کو کمولی مهر، لیتی دابن نهمپی
هممو لمخوشی زردهی فلوسن
نیبست و فانیز، به جمبر نهنوسن
لاق و پراسوو، به قوتسب و میحوهر
سمر به دائیری عوردی مونهور
ساحی باغو راغ، مساحی نهکمن
سیوو چوار قورنهو، درنژو میعیمن
دولتمند به فیز تماشا نهکا
له قازانچی سال، مهر حاشا نهکا

ديوانى راجى

فهقيره رووتسه، خوى پى نيشان دا
 غمرگمى فهقيرى دابوو به شان دا.
 فهقير: ليتان تىك نهچى، سامان و سرووت
 بهشى فهقيران، دهسمايمى دهولمت.
 دهولتمند: بىرؤ خوا بدا، بام هيچ نييه
 راوه ستانى تز، ليره بوچييه؟
 زلمى مل نستور، بو خوت عممل كه
 مال و منالمت، دورى نهجمل كه.
 فهقير: وتى من زلم، ملسم نستوره
 بو نانينكى تز، جهرگم تهنوره
 بى جى و بى مه كان، زارو ناوارم
 نهوا نه ميني، هينده بى چاره
 كاتى منالى، به رنور جى بووم
 خيوى مولك و مال، سوار نمپى شى بووم
 چمند نيحتيشامو، شو كه تم هه بوو
 له تز زياتر دهولتم هه بوو
 خاوهن نسلى پاك، نهزادى گهوران
 منى فهقير بووم، له چرخى دهوران
 به راوو سهيران، شورو پوژى من
 به بزم و ناواز، گمل ناموژى من
 بوو بوومه قارون، به لافو گمزاف
 حيرسم پهيا بوو، همتا كىوى قاف
 دىنم له بيرچوو، ناسى ژيان
 فرمدايه ژنر سيمرى (بى) يان

دیوانی راجی

فریتمدا نمرهوی فرموروی له قانونون
 (ختسی تَنْفَقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ)
 له ناکار، به لا بمسوما پڑان
 خورتنی دهمارو جرگه و دل، پڑان
 به ختی بلندم، سره و نشینو بوو
 باری بچووکم، به ویتسی کینو بوو
 ناواری کردم، خودا له سارا
 چاک بوو نه یکردم به عمردی خارا
 نینستا، به عیلمو لیکه قین نه یناسم
 همردم له حممدو شوکرو سوپاسم
 عیلمو دینم بی، بیناکم له نان
 همموو پڑو بزقم نهدا بینگومان
 نهمتوش پیتم نهدی، هاوقمرانی من
 له مالتی مهلا، نهدن نانی من
 دوعای زور باشم نهمن بز کردی
 (لیتان تینک نه چین)، تینگه به وردی
 هیندهت خوشییه، لیت ودرنه گسری
 نه گینا نه گبت، پنت هه لده گسری.
 ده ولهمه نند هاتسه وه لامسی فه قیر
 بز تو دس نادا، پیرو ده ستگیر
 برزو به رینی خوت، هیچت ناده من
 حیکایمتی کون، گونشت ناده من
 بهری مسال نه خوا، نمرهوی خمریکه
 تمبه لئی وهک تو، کمشکی فریکه

دوله مهنند:

دیوانی راجی

کئی تو نفاسی لہم دورو پشته؟
بہ نسل و فسلت، سوائت روشتہ
ہم چسی بیتہ لام، شتیک بستینی
ہمتا بہیانی ہیچم نامیتنی
منیش وہ کو تو سرگردان نہم
لہ دہرگمی مالان، گران جان نہم.
فہقی ہوشیار، نہیدا جموایی
لہ رووی عیلم و فہن، حازر خیتابی.
فقیر: دونیاسہ دہر سای در زٹرو پانہ
ہزار دولتمند، ست پرنشانہ
موجتاجی بہشدار، نیسبت چل نیکہ
دہینسک و چلیک، بنسک و چلیکہ
لات وا نہین تو، من بہخیر نہکمی
موجافزہی خوت لہ دس دیو نہکمی
نایینی، شوی تازی بی سامان
شمس حوت نستیرہ نہیکمن چراخان
گمر فقیر نمین، ناخوری زالان
مال و منالیان نہمین بہ تالان
بی دولتمندیش، جگہ لہ ترسان
ہر فقیر ہمین، نمین لہ برسان
ہمردو تایہ فہش، دولست ناتموار
شووہ بوٹہ رزڈ، ہمواش بوٹہ ناو
ہممو کاتینسات، دوو دوو ہرانہم
عیلم و نمزانین، رووت و توانگمر.

دیوانی راجی

دهولمهند: وهلامی دایه، بریز همش بمر
بهگژما مهکه خورداو پیغمبمر
دونیا، گمر کورت و درترو پانه
(نان هر نمو نانه، سورؤ له خوانه)
خمی بهین، گمر نمرؤ نهخوم
نمین دئ بدئ، کساد بم، بریزم
دهینک و چلیتک بگرن همژاران
رؤژانمش بدهم به ختو ژماران
لیباسی مالو منالم بکم
تعامر نهام، بکرم جم بهجم
دهری نایمنی سالتی سروبر
منیش وهکو تز نهم قهلمندر
دهولمت پاریزیم به تز ناگری
سرو مالتی من، به تز نادری
ناخو داخ لبمر روت و دهرو نشان
بهقمی پان پان، ممکه پمرشان
نهم چیرؤکانه گه لیک کراون
همسو بؤ لوقمینک خهپوزو، ناون.
فهقیر: لوقمی تز تنیا چاره مان ناکا
نمین کؤمه لیک، دهر دم دهوا کا
چیرؤکه کام همسو حکمتن
دهولمتپاریزی و سامو شوکتن
خوا عهقلو عیلمی گه لیک دارومی
چ باکم ماته، که نهیدارومی

دیوانی راجی

مالتی دایمی، عیلم و عرفانه
همردم له پارهت، ناخیر زمانه
پارهت بدزریو، میگه لت بخوری
به نایتک نابنی، به فقیر بدری
مهینای نینسانی موساعدهیه
هممو گوناھیتک موباعدهیه
تا دوو تایهغه نهفروت لیتک بکمن
نموان بناغمی بهشمر تیتک نمدن
خوڅشی و ناخوڅشی، پروتسی و دولتمن
(لِیْلِلْـوْکُمْ اَیْکُمْ اَحْسَنَ)
من و تو همردوو تهجره بهمی خوداین
لغشمش دهرنهچین، همردوو روسیاین.
خوت له من بستا، پسرپوتی ناکم
که مالتم هه بوو، لوتفی خوام بس
مهرتبهم هموراز، له چاوی عالم
وه کو توچ کس، نامیننی به کم
دزی و جمردهیی، ناکم به پیشه
وه کو بی نیشان، به جمرگی ریشه
پورلو پسنابات، له باتمان و گمز
سه له مو ریبا، نه گرم به قاقمز
که تیره و مازوو و خوری که نه کرم
فلوس به فلوس قازانچ وهرنه گرم
بی وازم له خه لک، خمریکی کارم
غمخواری نیمریو و سبمو نیوارم

دولتمند:

دیوانی راجی

نانیشم نہ خوری، مالیشم نہ چسی
بمیرہ واج، عمرزو حالی شم نہ چسی.
شہرتہ مرتبہ ست، ہمرزی، لای خوا بی
نہک لای عالمی کمونو فنا بی
تہ کعبور مہ کہ، ہمر وہ کو منی
تا خوت ہمر خعی، نوسا لہ بنی
ملکہ چ بیو شہیتان، جینی ناسمان بیو
نایینی جیگیر لہ بن عمردان بیو
دزی و جمردهی چول، گشت کس نہزانی
تق وای نہدزی، کس پی نہزانی
ہوقمو تہرازوو و گمزت نقوستان
مائی ست کس، پوژ، نبیہی بہ تالان
بی تہرہ کورلی، نہ گینا سبہی
نازانی لہ گہل خودا چسی دہ کمی
سہرو چاوی خوت، کہ خاوتین نہشوی
بہ چلک و میکروژب، نیتر رہنجہرؤی.
گومان خہراپی، فہقیری ناچار
وہختہ بیسی بہ گٹر ہمارو دیوار
چیت لہمن دیوہ، پیوانو کیشان
مائی ہمتیوو روتو دہرویشان
پیاری یہک دونیا بوومہ نہک ہوما
(بیل الرجیل رجاہما)
خہزمو عہ لاتیق وہ کسو کرینکار
بہ پای پیل نہخون، دوو جارو سی جار

دہولہ مہمند:

دیوانی راجی

ہر دعوہ تیکم بز شاو نمیران
 بہ کورتی بلیم، بایی سمت لیران.
 فقیر: بہم قسانی خوت، وا نیلزامت خوارد
 بہ دعوہت، قسمی زلت رابوارد
 بہرتیلو رہ شہوت نمدہی بہ میران
 تاکو تالانکمی مالتی نمیران
 نایینی فہرموی خودای منو تو
 (کَلُوا وَاشْرِبُوا وَلَا تُسْرِفُوا)
 داوای دوو دونیا نہ کمی سروریر
 کی رہا نہ کمی لہ دستہی ہرژدہر؟
 بہ زمان لووسی دہ تہی جاسوسی
 کتیبیک نمین، نہ گہر بینوسی
 بوچ بہ ودرگرتن نہ خوتنی بہیات؟
 نیعتی قناععت، حہدیس و نایات؟
 ہر کس بہ پتی خزی رووت و برسپہ
 نیمرؤ زہمانی نہ فسی نہ فسیہ
 تازہ تپہری، ہشمر رنک کہوی
 کار ناشکرایہ وک پڑو شہوی
 کاکی خزم، منیش نہزام نینسان
 دہربارہی نہ کا کہلامت بہ بیان
 (إِذَا مَنَّ الشَّرُّ جُرُوعًا)
 (إِذَا مَنَّ الْخَيْرُ مِنْوَعًا)
 بہ تہی، نہزا کہت ہر دہم دروستہ
 رنی (وَفَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ) ، بہستہ۔

دولہ مہمند:

دیوانی راجی

فقیر: چونکہ بی شہرک، نمرانم خوردا
نامہویں میللمت لیک بی جودا
بہری لی بکن خزہ کمن غہلمت
لہ (جعلناکم اُمَّةً وَسَطًا)
لہ رووی بیگانہ ہمتا دیار بن
بہ نازو نیاز، بہ کاروبار بن
کہ ویست برات، وہک تز بی ناوی
نہجا کسینکی نیمان تہواری
گہورہ ناقلمنند، دہولمنند سہخی
بہ تایہمتی عینل، ہمر نمین بڑی
گہورہ بن نہفام، دہولمنند رہزہل
جیتان لہ دونیا، جہیمو سیجیل.
داوای قومییہمت بہ تز ناگری
نہو دارہی چاندت، بہرک ناگری
سوالی نانہ، یا سوالی جیہان؟
عالہمت خستہ بہر تیغی قان
نہم داوایہی تز، بز کسینک باشہ
سندووقو جانتای پری معاشہ
بہ پارانہوہ نان پیددا نہکھی
لہ رووی فہندو فیل، جیتو بز نہدی؟
نہگہر لہ معہدن، نالتون پہیا بی
سہت باقہ دہرزی، گاسنی تی نابین
دہولہمت چاترہ لہ بی دہولہمتی
خودا قہومی جووی کردن پی پستی

دیوانی راجی

چونکه پیمان وت خوردا فقیره
 نیستاش قومینکی غمزوب لینگیره.
 فقیر: به مالو منداال، با کس نمنازی
 همر کس بخوازی له خوا مرازی
 نه گمرچی سمروت نه کمن ژماره
 (إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسَارَةٍ)
 ختوی سد (المال و البنون) بی
 (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا) نهمین
 کاتمی که بوویسه سولتان نمتابوک
 تینجا جوانه، (ذَغْ مَا يُرَبُّكَ)
 جنیو فرژش نیم، به بی فندر فیل
 نان و نعیجت، منی کردووه ریل
 بزیه قومی جووی کردن ناواره
 همتا تیگمن سبو تینواره
 چاکه به کومل بیناکمن وه تاغ
 (مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ)
 روو ورمه گتین له ناوو لمدین
 (إِنَّ الشَّيْطَانَ عَبْدٌ مُّبِينٌ)
 دل پهروه ده کمن، له جینسو عده
 که نو پمرداخ بوو، پمرداخه جمعد.
 دولتمند: له رووی زهمانه زورن بهانسه
 لینه کمانچو عوودو و چهغانه
 همتا له دوومه، که یفی پی نه کم
 له دووشم نه مات، تفی لی نه کم

دیوانی راجی

رہ مہرمان جہڑنی رووت و قووتانہ
 بس دہولمہندان جہڑنی قوربانہ
 ناخبر شہر نہی، بوج وات بامرہی؟
 باخی نازہ زووت، کمی بڑت بامرہی؟
 نمدی لہ دوزہخ کمی بیتہوہ
 بس بعمشتیشت سورنم دہیتہوہ
 ہمر خواش دہزانی چہرخی کائینات
 بس کی نمرورہی، کی نہ کا قہپات
 ہانی بیست فلس نانی پی بکرہ
 گوشہی ریسوایی خوتی پی بگرہ۔
 فقیر: بیست فلسہ کمی تز بہ سعد دینارہ
 قناعہت نہ کم ہمتا نیوارہ
 قسہی پیغمبر نہ کم موسستمع
 (عَزَّ مِنْ قُتُّعُ، ذَلَّ مِنْ طَفْعُ)
 بہ بخصین نمین ناگمن بہ کانی
 (إِنَّ الْإِنْسَانَ عَبْدُ الْإِحْسَانِ)
 فمرمودہی تیمام (عہلی) ام لہیرہ
 (أَعْطَ مَنْ شِئْتَ تَكُنْ أَمِيرَہ
 وَنَسَلُ مَنْ شِئْتَ تَكُنْ أَمِيرَہ
 وَاسْتَفْنِ عَنْهُ تَكُنْ نَظِيرَہ)
 لہ خوا نہخوازم بہ فہقرو غینا
 رینگہی ہدایست پیمان نیشاندا
 لہ رزی مہولا بسین خاویز و وریا
 خاویز نہجات بین لہ ہمرورہ دہریا

دیوانی راجی

لمسر همروتان سوپاس و سلام
دوعا بز ممرام، (المسك ختام)
(راجی)، نهخوازی ناواتی کوردان
له یزدانی پاک، له شاهی مردان
نهویش دتسۆزی خاکی کوردانه
ههژاری بن مال، پینچکمی پردانه.

کۆیه - ۱۹۴۴

دیوانی راجی

ب- وقار

(۱)

- سویاسو ستایش، شایانی کرده‌وی نوه بۆ بهرزکردن و ڕنکخستنی به‌شمر.
- من که هه‌تیونکم له هه‌تیوه پینگه‌یشتوه‌کانی کوردستانی شیرین، به هیوانیکی زۆر بهرز له‌گه‌ڵ گه‌وره‌کانی هه‌تیوپه‌روه‌و نیشتمانپه‌سته‌کانی خوشه‌ویست ده‌لێم:-
- ۱/ هه‌مووتان له مینژووی پینشودا زانیوتانه که له دوا‌ی لیشاوو لیزماته گه‌وره‌کی نوح پیغمبهردا ناوه‌دانی له‌خاکی پاک و شیرین و ڕه‌نگینی کوردستان دامه‌زراوه به دس کۆمه‌لێکی دلپاک و خاوین و راست، نوانی یه‌زدان هه‌لیبژاردن بۆ ژیان. واتا له نعتیوی نوانه، پتورسته هۆزی به‌شمر به‌ تهرزکی ڕنک بژیا. به‌میانی وه‌ستانه‌وی که‌شیتیه‌کیان لهم خاکه‌دا، به‌ره‌هان ده‌کری که زمانی کوردی زۆر پینشکوتوو بووه، چونکه هۆزه به‌ پینشچونه‌که خاکه‌ نا‌زاده‌کی خۆی به‌رنه‌داوه.
- ۲/ نمو هۆزه به‌هه‌موو جۆرێک تینکۆشهر بسوه بۆ دامه‌زراندنی هه‌موو پتورستیه‌کی کۆمه‌ل.
- ۳/ زۆر پیاوی به‌رزو بالا‌مان ده‌رکوتوو که به‌ڕنکخستو په‌راخه‌ی وه‌تمن خه‌ریک ماون به‌ ده‌ستورێکی ژیان.
- ۴/ هه‌تا زمانی پیغمبهر حکومه‌ت و پیاوی گه‌وره‌یان هه‌ر هه‌بووه که کۆمه‌لیان ژیاندوو.
- له‌گه‌ڵ هه‌موو تالییه‌که‌دا نهم مندا‌له به‌چو‌کانی نیشتمانی تیه‌مه هه‌تیو ماون، هه‌تیوی به‌هه‌ر جا، به‌لام دایکه خوشه‌ویسته‌کی شیرین شیریشمان کوته‌ با‌وه‌شی زێ باو‌کیکی، به‌لکه زۆر زێ باو‌کی ناپاک، که بۆ کوشتیان تی نه‌کۆشن داخه‌که‌م.
- تینجا سه‌روه‌ران، له‌به‌رتان ده‌پارتمه‌وه:-
- ۱/ له‌سه‌ر تهری باو‌که‌کانی پینشوتان به‌رۆن.
- ۲/ به‌ ته‌واوی بزانی هه‌ر ڕنکییه‌کی هه‌تانه، نه‌گه‌ر له‌ژێر ده‌ستورێکی کۆمه‌کییدا نه‌بێ سه‌رناگه‌رن.

دیوانی راجی

۴/ رینکی گموره (حکومت).. رینکی بچووک (عمشیرت) پیتوسته. که واین ناشیا بهیچ بابیتیک که گوره له بچووکان نمبورن و بهیژی ژسری و هوش پموره دیان نه کمن.

تکا له گوران ده کم که پینگه یشتون، نهک له بچووکان که ناتینگه یشتون، تکایان لنده کم بز پینگه یاندنیان زوری دهوی وه ده توانن بیانکنه همورو جزره نیشانمو سمگمیتک. وا دیاره ژیانی کومه لی گوره له می بچووکمه پیدا ده بن (تا یهک نمین، دوو نابین).

هیوامه له پیش هرشتینکدا (کزیسه) بژیا له گمل ولات، له لایه کی دواپی کوردستانی شیرین له ژیر ده ستورنکی ده نگین.

راجی

هه لگری ناواتی کوردستان

دیوانی راجی

(۲)

وتھی نہوؤز^(*)

سمروران: پوڑتاتان باش، جہڑتاتان پیوڑز، ژیانانتان خوش.
لہ ریتی روشتو بناغہ بستنی نادرہ میزادہوہو دامہزرائی لم دہسکہ لایہ خاکدا،
بہچند وشہیک گونگرتنتان تکایہ.
۱/ تمبیاتو نقل و مینروو بریارسان داوہ، کہ نادرہ میزاد لہ ہموو گیاندارنک
تواوتر دوست کراوہ. ہمونینکی یہ کدگیری و کارہبایی کہ لہودا ہہیہ لہ شتی
دیگدا ہیندہ بہہیز نیہہ، جگہ لہوہ دہتوانی ہر شتینکی کہ لم کانگہ خاکیبدا
دہرچی بہہموو نندازہیک کموی و ژنر دہستی خوی بکا چ مردہ، چ زندہو، لہ
دہوری ہمرہ پنشوودا رنگای فیزبوونو تہقلای ہمر چمشنہ کارنکی پیوستی بو
کیشراوہ. لہ گمل نہوہدا پمروہدگاری گمورہ پی بہین، چرخ بہ چرخ، پیاری زانوا
ژیرو خاوان پہوشتی ہلپژاردوہ کہ کومہلی وخت لہ ژیانو خوشی و پیوڑزگاری دوا
نہکمون. پوڑ بہ پوڑ زانینو وریایی لہ جوولہ جوولہ ہمرزی دابو لہ دوو لاوہ: یہ کم /
زانست پمروہکان، دووہم / کاربہدہستہکان. وہ لہ پوڑزگاری بابہ نوح (کوپہزای
نادہم)، وہ کو زانراوہ یہ کمین ہوی لہ ناو پزگارہوون (کشتی) دوزرایموہ، نوح
لہ گمل چہند کمینک کہ نازا لہ رنگای ژیانپمروہریدا بوون، سواری کشتی بوون. لہو
لیزمتاہ زلدا چہند شوو پوڑنک لہسر ناو سوورانہوہ، تا خہلکہ کمی تری تیا بہقر
چوون، کہ ناو نزم بووہ ہریکموت کشتی لہ کینوہ ہچو کہ کمی (جوودی) ی لہ
نیشتمانی کورداندا و ہستایموہو گیری خوارد، خاکو عمرد دہرکوت، خہلکہ کہ دابہزین
ناگریان کردہوہو گرم بوونہوہ، نینجا پہلہیان کرد کہ ہیندی کوختمو ہیلانہ بو
دانیشتیان دامہزرتنن، وردہ وردہ پہلاماری ہموو پیوستیہ کمی خویاندا، برہ برہ

* نهم وتاره له ناههنگی نمورؤزی سالی ۱۹۱۷ له كؤیه. خویندر اوتمهوه.

دیوانی راجی

ناو کم بوو، دورگه دهرکوت، نعتوه زور بوو، خواروو ژورور خه لک هه لکشاو داکشا، و
نزام وختیش هه وه لئى بهار بوو که پینی ده لئین نوروز.

۲ / که سرماو بایه بهیته کهى حموت شمو ههشت پوژى، هوزو تیره کهى
حوکمدار (عاد)ى به قردا، په وشتو ژنپهروهران پزگار بوون، وهخت رینگای دان که
ناگر بکمنهوه خوژشى له نمدام ژینی خویمان بیینن، بیگومان نعه چاخى نوروز
بوو.

۳ / (سره دهشت) که بهناوى (زهردهشت) ناسراوه پساونکی زور بهرزو بهجی بوو،
هه وه لچار رینگى له ناگر بهرسته کان نده کرد، هتا له پوژى نوروزدا به خوژى دلئى
وان ناگرینکی زور گوره ده کردهوه، چونکه ده بزانی نم ناگره دوو قازنجی هه یه:

یه کم / نهویه که هوزه که به هوش بیتهوه که زهردهشت نامانجینکی ته نهایی خو
نییه، بشکو ده یه هه موریان پینکوه برین و خوی ناشیرین له ناوه دا لئاو بهجی.

دووم / ده یه یه یه بهه یه نو ناگره وه که له پوژده ده یه کاتسه وه، ونه یه که
تعیاتی نیشان بدا تا بزنان نوروز پوژتکه هه ممو جوزه گیاندارو گیاو گزله
کانگه کانی خاکیشی تیا ده ژتتهوه، به میانه گرمی و تعری هه ممو میزاج و تعیاتی
لینکوه شاهه یه کدگر ده بن و روو له زبادی ده کن.

نینجا گموره کان.. هاو نیشتمان کان.. هاو خوین و گیانه کان:

لینتان ناشکرایه که نوروز شایانی جه نه، شایانی کوپونوه یه، شایانی
پینکستنی هاو تعیاتی و هاو ده گفرانه، شایانی رینکستنی هه ممو نیش و کارنکه له
پینشا بو نم گه له کورده، نینجا بو داکشاوه هه لکشاوه کانی دورگه. به لام له گمل نهوه
که هه یه یه، تراندنوه، مه یانندن، ژسان، به رزی، خزمایه تی، تیکه لئى، جوا به یه یه،
قالیونوه، خلت و خوژ نیشانی خومان ده ده یه له به ههشت و میترخوزاری نوروزده،
داخه کم ممرگینکی گران به چاری خومان ده بیینن. نینوه خواتان! له داخه زلتر هه یه؟
له پوژى ژبانوهت نه فرجه ای مرگت بیینی!! نامانج نهوه نییه که نینوه به پروت و
قوتی، برسی و تینویى، بی چکل و بی هیز، نه خوینتی یه کتر بهژن، نه به گزله لکیشدا

دیوانی راجی

بچن، چونکہ (کمزور ہات قبائلہ بتالہ)، (کہ کمیش نبور راجب دہیتہ سر پالہ).

نامانچم نوبہ کہ نیمرہ جہڑنی دلہ، جہڑنی گولہ، جہڑنی تمبیاتہ، جہڑنی نادہ میزادہ، جہڑنی گیانداریہ، جہڑنی گیادہ، جہڑنی خاک و کانگہیہ۔ نم پڑوہ بوو تمبیاتی گیانداریی بابہ نادہ می ہینایہ دہرہو، ہمشی زیندہوہر پمہرہ سغد، گڑو گیا لہ ماتیسوہ پوری لمہرزئی کرد، ہموو شتینکی تیا سرہستو نازاد بوو.

گہرمی و تہری، ہموو جڑوہ کردوہ یک دہخنہ ہمرکار، پینکموہ دہتوانن دوزمن بکنہ دؤست، دورو، نریک بکنمہوہ۔ ساردی و شکی لہ سہختی زیارت نابہخشن.

ناگری نمورؤز تنہا دہستماہینکی دینی نیبہ، بہلکو دہزگاہہ کی قبہی تیگہیانندہ بؤ (توانندہوہ مہیانندن - تحلیل و ترکیب) لہ ہموو سرچارہینکی پتورستدا۔ بہلام بہہزار ناخو داخو مہخاوہ، ہوزہ ہمزادہ کہی کورد ہم ہموو ریوشوین و ناگرہوہ، لہ ری بجیمارو، لمعال دہرکارو، لمسرما قسراوہ.

خدلکی، بن مامؤستا .. لہخزوہ ہستا .. لہ ری رانہوستا.. لمعالہوہ پستی ہستا.. لمبر ناگری گہرموگور و ہستا.. بووڑایوہ دس بہکاروہ.. بہگنجی بن ژماروہ .. لادینی کری ہشاروہ.. دہمی بہ پرسییاروہ .. رؤیی بہ پوری یاروہ.. کوتہ کانگہی بہاروہ.. غمرگو تمزییح و ساویلکہی .. پیوڑن و نغان ہلخہ لغتاندن.. بستہ لیندانو مثال سووراندن .. بہقسہی پان پان خدلک گریاندن .. نمانہہ ریشمی جمرگی پساندن!!

زہمانم خرتہ، زمانم کورتہ	ژسریش ب، گویم ہر لہ پرتہ پرتہ
جہڑنہ برا گیان، یاخو گیتڑنہ	برہ و مغلداوہ، یا قول، تیزنہ
مہلمش نازانم، خنکانم ریکہ	مردن جارنکہ، یار ہر یارنکہ
گیانلمبر ہموو بہ کاردروستی	بچووی خزیان ہینایہ مستی
لہ نورؤزی گمش، پڑو بہرخلہ	چادریان ہلدا، لہ پوری ہستی
ہموو تیگہین، مارو مینورولہ	ہر کس رسی خوی تمینور پستی

دیوانی راجی

هر جوړه گيا، رووی کرده بهزی
بندی داروبار، بهجاحتیل و پیر
پرېوتون له گدل نه لیکترونی
هموارگی پیروز، بهخوړاکی شین
دورنده، هممو مل پان و قه لئو
له رووباره کان، سمرکوتن ماسی
چمند قه لئندرو همژار بوو، خه لک
چمند پوژوی نوروز هاتو، بهسردا
کارو زانینت، پهوشتو رنکیت
به چار لیکمرست، رازیم برا گیان
دهماخت وه کو بادامی پووچمل
(پشکو) کوژاوه له کووری خمان
باوهشین کرا، بدهستی کریار
تونکلی فریدا، تا بسوه خو لئعیش

بهرهنگی گولان، منعدیلی بستی
مییه به بهر هات، نیر، گواره گستی
هممو نیشی خوی گرتوته دهستی
دایه سپی شیر، شیرین و خمستی
هرچی تینه لدا، له ناکاو خستی
ژاری تنی باوه، بزوج رادوهستی؟
تو بی درنشی، بمره به مستی
له خموی شیرین، نمعدی هه لستی
هممووت هر دهمو، قسه به قستی
چونکه له گدل دل، تو بهر هه لستی
خه لک باخی تو پیوا به بستی
فرؤشا، لمانو بازار پی چوستی
شتی پی جز شانده، به چلو شستی
واته، نه بیینی مهیدانی سستی.

هر بڑی نیشتمان .. هر بڑی کویه .. هر بڑی قائم مقام .. هر بڑی کومه لئی
دانیشتوان.

راجی میکایه لئی

کویه - نوروزی سالی ۱۹۴۷

(۱)

ناباد،	ناوہدان، ناوا.	نسر، اشیر: ہاہہرز، شکومہند.
نابادی:	ناوایی.	نمشکباش: سرما.
ناپورہ:	گہمارو، کوماہ خہاک ہیکمہوہ .	نمعباف: لہرو لاواز، برسو و بین ہرست..
نازمووہدہ:	نہزمونڈنراو، تافیکراوہ.	نہمغام: غہمو ہمزاردہ.
نازوردہم:	نازاردہر (ہرمکار، تہماعکار).	نہمروزا: پروونائی، ناگر ہلکرن، گرگرتوو.
ناسار:	شونہوار.	نہلا: نامرازو وریاکردنہوہ، واتہ، بزنامو ناگادارہہ.
ناسیاب:	ناسیاو، ناش.	نہلائف، الطاف: کوی (لطف)، دائہرمی.
ناتشہراو:	شہیدی راو، پوکار.	نہلمستی: دہفرئیکی بہنرخہ وکو کریستال.
ناتشوب:	نازاوہ، گینچہن.	نہلم: نازار.
ناتشوفتہ:	پہریشان، شیواو.	نہلویداع: ماٹناوایی کردن، بہخوا سیاردن.
ناغووش:	باووش.	نہلیرہم: پکہیمکی کیشانو سہنگ کردنہ.
نافاق:	کوی (افق): ناسو.	نہممش: نیمہ.
ناھتاو:	ھمتاو.	نہمنووہ: ناھ و خفقت.
ناھمت:	بہلا، لہناویہر، بہتا.	نہنگوزہ: بہری درختیکہ.
ناقیبمت:	دوایی، سہرنجام.	نہنگز: کمتیرہ.
نالودہ:	ھوگر، متووگر.	نہنگوش: نہنگوست، پہنجہ.
نالوزہر:	نالوزکین، نہموئ شت نالوز دہکا.	نہنگووت: ہشکووت.
ناماج:	نامانچ، مہرام.	نہنگیز: خوشیہمی بہردہوام.
ناھو:	ناسک.	نہنیس: ھاوہدہ، ھاوپاز.
ناھوان:	کوی ناھوو.	نہوج: نہوپہری بہری شتیک.
ناھگر:	ناواملکہ.	نہمایغ: بہراماوہ، بین برہو.
ناویتہ:	ھاویشتہ، (خوم ناویتہ مالی).	نہوق، افق: ناسو.
ناہینہ:	ناوینہ.	نہونبائی: سہرکار، سہراق لہناو لہنکرو سوہادا.
نہتراف:	دہوروبہر، نہملاولی دہموجاو.	نہونس، انس: رابواردن ھاوہدمی، ھاوہدنگی.
نہتکا:	نہتکا.	نہوغن: بہمشی چوارہمی ساوہی جلمہی زستان، ناوی سہرامو ویشوومہی زستان.
نہخمس، اخبٹ، بیسرتین:	نہخمس، اخبٹ، بیسرتین.	نہیحتراز: پاریزکردن، خو بہدووور گرتن لہ شتیک.
نہخرص، احرص، لال:	نہخرص، احرص، لال.	نہیذتیاب، اذتیاب، توانہوہ.
نہدھم:	گوتو زنجیر.	نہیزتریاب، اضطراب: تیکچووہ.
نہرس، ارٹ:	ناشوہوہناموہ، نازاواناموہ.	نہیستیفاق، استنطاق: بہ قسہہینان.
نہزدر:	گولہ ماریکی نھفسانہیہہ.	نہیستیل، استلاہ: دصت بہسہرداگرتن.
نہستووک:	نہستووک، گولیرہ.	نہیقتراف، اشتراق: خنکاندن.
نہسپہر:	بہروانکہہمی وک زری واپہ لہکانزای تہنک	نہیکسیر: گہوہرئیکہ بؤ گوزہینی کازا، وک (گوزہینی مس بؤ زہر).
	دروست دہکری.	نہیلٹیجا، التجاء، پہنابردن.
	فرمینسک.	نہیلٹیہباب، التہاب: داگیرسان، سووتانہوہ.
	گیرگہ، گیرہ.	نہیلٹیفات: ناوردانہوہ. لہ نہمجیدا ہریتہ لہ گوستنہموئ شیوہ
نہسہل، الاٹل، چورہ داریکہ، تہختہکمی زور رھو ہتہوہوہ	تہختی دارینی لی دروست دہکری.	نہسہکرن لہشیوہہکمہوہ بؤ شیوہہمی دیکہ، وک

بەر: وشکانی، دھست، بەز، (لاکیش ... تەختە بەرە).
 بەرپەت: نامیزیرکی موزیکە وەکو (عود) وایە.
 بەربای: لەبەر نەو، زێر بیی.
 بەرگەشتە: گەڕانەووە.
 بەرودۆش: دەست لەملکردن و بێ سینگەو نووسان.
 بەجە: بەجە.
 بەجە تەرسا: بەجە گاور.
 بەستەک: بەستن، جوولە لێپ.
 بەگەردش: بەگەرخستن، بەدەوریا سوورنەووە.
 بەگردی: بەگۆمەل.
 بەلاش: بەخۆرایس.
 بەلەک: بووزو بەلەک.
 بەلالوک: میویەکی سووری ترشە، نالوبالو.
 بە مە: بە نێمە.
 بەنەفشە: وەنەوشە.
 بەنەمە: بەنەفە، تەمغە.
 بەنگ: بەنج.
 بەهانە: بیانو، مەهانە.
 بەمەبا: بەمقرو.
 بەی: بەی.
 بەیتی عەتیق: مانی کۆن، وێرانە.
 بەیدق: سەربازی یاری شەترنج (بیادە).
 بەیناغ: نالا، بەرچەم.
 بەیرق: نالا، بەرچەم.
 بورخ: قوللە.
 بورهان و قیاس: دوو زاراوی زانستی لۆژیکن.
 بوت: کیزی دلبەرو شوخ و شەنگو شەمال.
 بوودوجانە: جەلجەلووت، ناوی دوو جۆر نوشتەن.
 بورادە: وردە یەر کاتزایەک.
 بوو: کوندبەبوو.
 بۆشناخ: بۆشتە.
 بیسە: نەریشی نوێ باو، تازە داھینراو.
 بیمار: نەخۆش، زامدار.
 بیماران: کۆی بیماڕ.
 بیز: قیز، لێب.
 بێ بۆش: بێ سەربۆش، دیارو نەشاردراو.
 بێ عەدە: بێ زمار.
 بێ مەھر: بێ دەرھان.
 بێن: بۆن، بۆ.
 بێ نەزیر: بێ ھاوتا.

لەم دێرە شیعری (مەحوی)دا، گە شیوی ناخاوتنی
 لە نادیارووە گۆستۆتەووە بۆ کەسی ناخۆیەری بەکەم،
 (زوبانسی لالە، بۆجەبرانە، حاالی بۆ بەریشانە
 لەسوێسن دەفکرم مەحوی، لەموصفی نێرگس و سونبول).
 نیما: ناماژمکردن لەرێی سەر دانەواننەووە.
 نیمتینان: امتنان، سوپاسگوزاری.
 نینتیشاخ: انتساخ، رەشبوونەووە، لەناوچوون.
 نینتیباق: انطباق، پێکی.
 نیندرج، اندراج: تێپەلکێش کردن، تێخستن.
 نینتیقام، انتقام: تۆلەمکردنەووە.

(پ)

بانیس: بێ جیگا و لانەواز، کلۆن.
 پاغ: پاغ، گردو بەرزایی سەوز لەگیا، مێرگ و چەمەن.
 یاد: یاد.
 یادی سەبا: پای بەرمەیان.
 یادە: مەمی.
 یارەزی: یاری دێرکە زی.
 یافە: گەڕانەووە.
 یالۆرە: گۆزانی ھەلدانی کورو کچ لە جیا، جۆرە دەنگیکە
 لەگەروددا دینتە دەری، بەجولەمی پەنجە دەنگەکە
 دەگەڕێتەووە.
 یالقی: سەرزەکی قوئاغی ھەرزەکاری، ناو تینگەریاو.
 یالیف: سەرین، سەنگیا.
 یاو: یاوک.
 یبووسم: ماچ بەکەم.
 یناگۆش: بێنە گۆی.
 یە پرووت، یە ھەرمیز، یەنرخ.
 یە کوللی: یەگشتی.
 یەتھیمە: یەتھیمە (بەتھیمە باوشت).
 یەمێن جورم: یەمێن تاوان.
 یەتباب من: یەتاوو تیبی من.
 یەت، یەت: ھراوی.
 یەخولای: بەخودا.
 یەخولای: مەبەست لەخولانەووە، بەخولانەووە.
 یە داگا: بەدایکەووە.
 یەدر: مانگی چوارە.
 یەرژۆن، یەرژانگ، مژۆن.
 یز: بلالو.

تکا،	رجا.
تکا،	رزا.
تلپانه،	سیمیته، له شوولی داری بی دروست دمکری.
تهبەر،	تمور، بیور.
تهبهه،	نالوزگردن نادیارکردن.
تعمیبات،	سروشت.
تجهلالا،	درموشانموه، درمگوتن.
تخمین،	نرخاندن، خهملاندن، ههبلاندن، قرساندن.
تهرهپ،	ناهمنگو، خوئی.
تهرهپنک،	دلخوش، خوئنگوزهران.
تهرپرار،	گیرفانپر، دزو پنگر.
تشریح،	شیکردنموه، توپکاری.
تشفهله،	شهرفرۆشتن، گهپرپنگردن.
تئعنه،	تانووت، تانهو تواج.
تئعصب،	ماندوو بیون.
تئفانول،	گمشینی.
تەك به تەك،	بەتەمنیشت بەكەوه.
تەكلیس،	بیون به قسل و گج، بهلغ گرتن.
تەلاش،	پوازی دار.
تەلاش،	همولدان، تەههلا.
تەنقید،	رەخنە لێگرتن، شەن و کەو کردن.
تەم تەنوار،	خەرمانە ی نور، تەمی روونای.
تەما،	نیاز، ناوت.
تەمەننا،	ناوتخوژی.
تەمەه،	مۆز.
تەن،	گیان، جەستە، لەش.
تەنستان،	ناوهدانی مروؤ، زپانگهی نادەمیزاد.
تەمەمتەن،	نازا، دائیر، نەمرس، ناسناوی رۆستەم بووه.
تەهریس،	ورنگردن، هارپین.
تووبا، طوبی،	خوئسی، کامهرانی، سزده، نامرازی خواستنی
	خوئسی کامهرانی، ناوی داریکه له بهههشتدا.
توده،	تۆپه، (بۆ توه، یا دارو بهردو وهشپیه راجی)
توحفه،	دەگمەن، دانسقە، شتی به نرخ و جوان.
تورباخ،	خاک. (وشەمیکی تورکییه).
تورپه،	بسلو کەزی، ناوجەوان، گەندەممووی نەملاوی
	چاو.
تورپه،	مۆزی سولتانی که ناوو ناسناوی پاشای لسهره.
توول، طول،	دریزی.
توله،	سەگی بچکۆلهی راو.
تۆق،	گیر، تەوق.

(پ)

بالوز،	بەشیکه له شەش بەشەکی زستان.
بەجه،	پووپەند، پووپۆش.
بەپراگەندە،	دەرپەدر.
بەرورشر،	بەروردره.
بەرپۆز،	بەرپۆستین، هەلپرووزین.
بەر شکاف،	بەرشر و بلاو، داتەکانن.
بردی هەلزەلین،	بردی جینفەت، پردی سیرات.
بەزمورده،	ژاکاو.
بەشم،	ناوریشم.
بەمشیزه،	دراویکی گونی بەنرخه، وەکو تاکە ی زیوین بۆ
	سەر بۆشین بەکار دیت.
بئج،	بەنگیا، رەگو ریشە، بەنکی بەستراو.
بەلاس،	پالاس، بەره، راپەخی جگ لەماهور.
بەیت،	توند.
بەیک،	وەلامبەر، نامەبەر، تەتەر.
بەیکان،	نوکیکی تیزه دەخړیتە سەر رەو تیر.
بەستان،	مەمک.
بۆر،	پان و پۆز، بەرین، ناوی جوړیکه له باننە.
بۆرپنە،	وەك پۆز، خەمت و خەتو خالخالوی.
بیسە، بیزه،	جۆره دراویکه.

(ب)

تا تا،	جیا جیا.
تاب،	تاو، تاودان.
تات،	تاشەبەردی گەورە لاکێشەیی.
تار،	تەرەبیوو، داپراو، نامیزیکی موزیکیه.
تار،	پیشال، رەگ.
تاری،	تاریک.
تاری عەنکەبووت،	تەونی جالچالۆکه.
تاف،	هەرفەت.
تاق،	تاک، تەنیا.
تاق،	دەلاقەمیکی شیوه کەوانەیی لەناو دیوار.
تالووکە،	پەلەپەل، بە پەنە.
تالیعی بەیزا،	بەختی سەپ، گزنگی هەتاو.
تانەجۆ،	تانەگۆ، تواج گر، تواج بیز.
تەنجۆک،	جۆره نەخشیکه لەسەر ماهور دەرکری.
ترووس، ترس،	دوع، هەلغان، زری.
تەب،	تا، لەش گەرمبوون بەهۆی نەخۆشیەوه.

تۇراخ:	ماستى ناو لى گىراوى شويىت تى كراو.	جىند،	جن، ئەجىندە، جىنۇكە.
تۇقە:	تەقە، دەست لەناو دەستان.	جىنوبوش،	بىرۋوتتى زۇر.
تەمبەرتۇ:	تەماشاخانى سەزىندى سەماگەران.	جۇش،	قۇلبى ناۋى گەرم.
تېتال،	قەسى گالتە، نەين و نۆين كىردن.	جىياز،	كەمرەستە شىنومەكى بىۋىكىنى.
تىراز، طراز،	جۇر، شىۋە تەرز.	جىياۋە،	دەرگەموتن، خۇنىشاندان، رازىلدىن. ناۋى كىتەبىكى
تىشە:	تىشۋى، تەشۋ، نامىزىكى داتاشىيە.	جىين،	نايىنى گوردانى نىزىيە.
تىك،	دەز، قەلىش، قەلىش.	جىيان،	جن، ئەجىندە، جىنۇكە.
تىنەت:	خاكىستەر، قورى خىياست.		كۆى جەننەت، بەھەشت.
تىتوۋە،	تىتەك، پىرچى دىزۇر.		(چ)
تىشۋو، تىشە،	زاد، نامەرمە پىداۋىستى و خوارنى سەمەرو	جىاپكە	جىاپوك، جىلاك.
	رېنگە دورو.	چا نىيە:	چاك نىيە، باش نىيە، چا نىيە.
تىفل، طفل،	مىنال.	چاۋى تالىمىين،	بەختناس، جادوگەر.
تىك سىرماۋ،	تىك سىرماۋ، چوارشەنە، دامەرزەۋ.	چەرسەت:	تۇۋو ناۋوكو بىرئىشكە تىكەن.
تىماۋ،	گىرۇدە كىسپىك كە سەر لە شىتېك دەرئەمكا.	چەغە:	چەغە، شەشى دەرگىردى سەگ.
تىھو:	زىكەمو.	چەمەن:	شۋىنېك لە چىا، وشكو بىرېنگ و بىن ناو.
	(چ)	چەلەبى:	گەورە پىياۋى دولەمەند، بەگزەندە (وشمەپەكى
جان:	روح، جىان، جوان و لەمەر دالان.		توركەپە).
جان،	كۆى جن جىنۇكە.	چەماۋ،	چىفايى، لارومبىۋو، جۇمى گىچە.
جاۋىدان،	نەمرى.	چەمبەر،	كەمەر، كەمەر بەند.
جىۋە جىبابە،	باچ و خەراج.	چەمەن:	چىمەن، باخچە، ھەرىز.
جەبىرا،	ھەلبەستەمەۋى نىسكى شكاۋ.	چەنگ،	نامىزىكى موزىكىە.
جەبىين،	ناۋچەۋان، تەۋىل.	چەنگ،	چىنگ، پىنجە دەست.
جەپراب،	شىتېكە وشكو كۈندە ۋايە بۇ پەرىنەمە لە ناو.	چەۋگان،	گۇچان.
جەزب:	حال لىھاتنى ھەۋادارانى تەرىقەت.	چەراغ،	چەرا.
جەفا:	دەردەسەرى.	چوخس،	بىن پارە.
جەفاخوردە،	جەفاكېش.	چوغل،	بەزۇرۇ زۇربە.
جەلە،	رەستەپەكى وشكو فېشەكەندە مىنالانى لادى لە	چىبەرە،	چارە.
	گىياى گىراز (گىرازىلە) بىرۋىستىان دەمكرد.		(ح)
جەلد:	دارى حەمد، لىدان بەدار، (زاراۋىپەكى شەرىعەپە).	جەجىب،	دەرگەۋان، پەردەۋان.
جەمات:	كۆمەل.	جەمدىق،	كۆى (الحبقة) ، كىئىنى چاۋ.
جەمال:	جۋانى.	جەزەر،	حەزەر، حەزەر، نىشەتەن بۋون، شارىشىنى.
جەمەر:	پىشكۇ، پەنگەر، پۇلو.	جەزەق،	حەزەق، حەزەق، زىرەكى بىرئىزى.
جەمان:	تارىكى شەۋ، دىل، كرۇك، نەپتى.	جەزەن،	دەلتەنگى و ناخۇشى.
جەنە،	غەزەين، مانگرتن.	جەسەرت،	ناھ و نەندوۋە.
جەمپون،	پوۋبارىكە لە باشۋورى خۇرناۋى ناسىيا.	جەسامات،	كۆمەلى خەلك.
	لە جەياكانى پەمىرە ھەلبەستەۋول و دەزىتە	جەشەم،	بەردەست و كەمىزەك.
	دەرىپەچى نارال.	جەشىش،	حەشىش، نەۋبەرى نەزى.
جەدو،	جۇرە نەخۇشىمەكە لە نەنجامى زۇر نىش پىكرەن	جەز،	حەزە، بەخت.
	تۋوشى گۈنەرىز دەبن.	جەلالاف،	كەسپىك كە سۋىند زۇر دەخۋا.
جگ،	جگە، بېچكە.		

حمل،	گردنموه چارصمر.	خشتو؛	له خشته مردن، تمفردان.
هممباز؛	بازدان.	خلود؛	نهمری، مانموه.
همنزل، حنظل،	گوزلگه تال.	خوب؛	خمو، خموتن.
همبا؛	نابروو.	خواهش؛	خواهشت، خواست، ناززوو، تکا.
حوبارا؛	ناوی بالندمیگه.	خوپرگه؛	دهراوی تمنگی ناو، که ناو تینیدا بمتیزی دهرآو.
حودی حودی؛	عمرصانچی، نهموی گالیسکی نهمپان لیندخوچی.	خوپرهم؛	دلخوش، دم به بیگمین.
حورا؛	حوزی، پهری کیزهکانی بههمنت.	خورد؛	خواردن (تعمبهلی خوریدو خموه، همرچی له هوزی وازه). راجی
حوسن؛	جوانی، شوخ و شمنگی.	خورسمند؛	فانبع، دلخوش.
حیره،	پیشه.	خورشید؛	خور.
(خ)			
خارا؛	درک.	خومار؛	مست کسی کمواوی سرخوشی سمری دیشن.
خارا؛	بؤ کار نامادیوو، رهااتوو له کار.	خوناف؛	خوناف، ناوئنگ، شموئنه، پریشکه بارانی نهمر.
خارا؛	درکاو.	خونسا، خنشی،	نیرممووک.
خاشاک؛	کارکوتمل، وردهی دار، پربوبوش.	خوشبو؛	بؤنخوش.
خاقان؛	ناستای پشایان.	خوم، خم؛	خم، همش، کوبه، بؤ رنگکردن بماردنیت.
خاکسار؛	خاکسار، بهلمنگاز، داماو، هزار، بیچاره.	خومخانه؛	شونین رنگریزی.
ختته؛	وشعی دهرکردنی پشپله.	خیرده؛	نمقل، ژیری.
خرچه؛	کالمک، گنؤره.	خیردممندا؛	ژیر، ناقل، بهغیرت.
خرچه خرچ؛	داگرؤژین و کرؤژتنی همدنیک خواردن.	خیز؛	همستان، همستانموه، (وشعمیگ فارسیه).
خرسی؛	لال، بیخنگ، زمان بهسترو، سستو تممن.	خیصاب؛	نمو رنگی که شتی بن رنگ دکری، همرهوا به واتای سوورکردن له خمنه گرتنیش دی.
(ح)			
خهتوم، خطوة،	همنگاو.	دالمنگی؛	دضهل، دلمنگی، ناتمواوی.
خهجهل؛	شمرم.	دامرام؛	دامرکام، خفهمبووم.
خهد، خذ؛	روومت.	دان؛	بهخشین، خهله، دانهویله، تۆم، ددان، به واتایمکی دیکمش بمار دی.
خهدمنگ؛	تیری رست.	دانش؛	زانست.
خهرايات؛	ویرانه.	دایان؛	دایمن، نمو زنی شیر مدداته مندالی خهک.
خهرام؛	ژنی بالابرزو باریکهله، به وهفا.	درهم؛	درهم، جوژه دراویک، پارهی پمجا فلسی جارن.
خهرايمدن؛	له خؤبایی.	دهجیدیه؛	زماوندی گهوره.
خهرتله؛	گیایمکی لاسکرداری بههارانهیه، زور خواردنی دهیپته مایهی گیزبوون.	دهجیدیه؛	ممنزاتی و شکوممندی.
خهره،	خهرگه؛ بالاپوشی بیواجان، جبه.	دهجیدیه؛	میزلدان، شیشلدان، پرپا.
خهرگ؛	هو، خاک.	دهجا؛	ژان، نیش، نازار.
خهروس؛	کهلمنیز.	دهجموکیتموه؛	دهجاکیتموه، دهجاکیتموه، دهیپتتموه.
خهریممندا؛	گریار.	دهرات؛	دهرات (تا رنگو پیشهی بهلاوازی دهرات. راجی)
خهرو؛	بن کمالک، دستخهرو، مایهجو، فریودرو.	دهردمندا؛	دهردمدار، لمش بمبار.
خهرک؛	نامیری لوکه پیسی.	دهرفولیو؛	ههلقو، دهر بهریو.
خهستهک؛	رنگی شینی توخ، کهوهی تاریک، خهست بؤوه.	دهر، در؛	شیر زوری.
خهسلعت؛	خوو، ناکار، تایبتممندی.	دهستویمتی؛	له نهمستویمتی.
خهشم؛	توورهی.		
خهلوت؛	تعمیانشین.		

زویونه:	میزینه، رابردوو، کۆنینه.	رۆژوو:	رۆژوو.
زۆرو زەپ:	زۆرو جوان.	رەیا:	رەویینی، دورووینی.
زەیا زەیا:	رەووناک.	رەیا باز:	دوروو، رەوویین.
زەپ:	جوان، شوخ.	رەیا زەت:	وهرز، زارەویمکی سۆھیانمە بۆ بەھیزکردنی رۆح و لاوازکردنی نەفس.
زەپەر:	بازو مەجەك بەندی ژان.	رەیا:	سو، ھازراخ و زەیا دە پەرە.
زە:	دەوینیکی دەرکاپیو، بۆ پەرەزینکردنی باخ بەکارئ.	رەیا گۆزەر:	رەینوار، رەینینگ.
		رەیا مە:	لەر و لاواز، زەردەلمە لاواز.

(ژ)

زەپ:	بن زەپ، وردە بێنکەوتوو لە بێزینگ.	(ژ)	
		زەنییە:	تۆینەرەو.
		زەر:	دەم.
		زارو نزا:	دەم و دەم.
		زەری:	گەریان.
		زەھید:	خوڵەپەرست، دنیانەویست.
		زەھیر:	ناشکرا.
		زەبارە:	ھەرھەو.
		زەبەر:	زەپرو زەبەر. (بە زەپرو زەبەر جەمە لە بازەری گەراشت؟) راجی.
		زەخم:	زەم، بێن.
		زەخمەند:	زەمەند.
		زەخمی سینان:	زەم و بێن تەر.
		زەدە:	لەدان، (خەم زەدە، عەشق زەدە).
		زەپەند:	زەپینگەر.
		زەپرە:	نەتۆم، تۆسقال، کەموسکە.
		زەپرەت:	گەریبە.
		زەری نەخم:	زەپری سوور.
		زەردار:	داری بێ بەر.
		زەرھوار:	رەوی بێ بەرھەم، بێ نەجیر گەرتن.
		زەریە:	زەریا، نۆھیانوووس.
		زەمخەران:	گەیاھکی گۆل زەردە لە جۆری گەیا سەلکەدەرمان، بۆ دەرمان بەکارئ.
		زەمەن:	جەمانگە، زەنخ، جەنەگە.
		زەلالەت، ضلالە:	رە ئا و نەبوون، گومرایی.
		زەمەمە:	شایی و گۆفەند.
		زەنبور:	زەردەھوالە.
		زەنگ (زنج):	ھولەپەش، مەبەست لە خالی سەر گۆلمە پەرە.
		زەھری ھەلا:	جۆرە زەھری ئەکە گزەگیا دروستەمکری.
		زەننار:	گەمەریبەند (پەشتێن) ئەکە گاروو ھەلە لە پەستی دەمەن.
		زەوزەنەب، زەننەب:	نەستەیری کەلکار.

(س)

سانیرە:	(مەسەلە سانیرە)، ھێشتا دەنگ و باوی ماوە، بابەتی ھەسەبەسی رۆژانە خەلک، رۆژھە.
ساغەر:	پەیاڵو بەرداخە مە.
ساو:	سامان.
ساو:	وئەھمەکە بۆ تەیزکردنی تیغ و شتی بێرەندە بەکارئ.
سپات:	رەنگی کال.
سرۆت:	سرۆت.
سەبا:	باي ھێنکی بەیانان، ناوی جۆری ئەکە لە مەقام.
سەبەق:	لەمەو پەیش، رابردە.
سەبیل:	توووتی پەندەگێشێ.
سەپێر:	سەنگەر.
سەتیزە:	تووڕەیی، ناکۆکی.
سەرشک:	سەرشک، فرەشک.
سز:	سەج، زەج، زەندەمەرێکی رەنگ ھاوھەبە، خوینی مەر و مالات دەمزی.
سەتووت:	ھێرشکردن، داگیرکردنی شتومەکی خەلک.
سەخاوت:	دەل تەیری، بەخەشەیی.
سەرۆ:	داری سەرۆ، سەلو، سەنەبەر.
سەرمدی:	ھەتاهەتایی، بێ کۆتایی، ھەمیشەیی.
سەرنوێشت:	سەرگوزەشتەو بەسەرھات.
سەستەك:	لەشگران، تەمەل، خاوەنخەلیجك.
سەھاكش:	شادی بێن، خۆشگوشاد.
سەھال:	سووك و جەرووك، ھەج لە باردا نەبوو.
سەھەھا:	رەبوارەن و پەھەرئەدانی وخت.
سەھووت:	رەوون، ھەلبێزاردە پاك و جاك.
سەھەر:	دۆزەخ، دۆز، دۆزەھ.
سەھیم:	لەر و لاواز و بێنەس، دەرەمدار.
سەلەب:	زەوتەکردن.

سەرچاۋىيەكە لە بەھەشت.

سىمبەر: كچۆلەى سېى بېست.

سەلمەم: جۆرىكە لە ھەرزو پەارە ۋەرگرتن بەسەر

سىمىن غوزار: كولمەى زىۋىن.

بەروبوومى كشتوكالى. بەر لە پېگەبىشتن ۋ ھەلگرتنەمەى نەم بەروبوومە.

سىنان، سنان: نووكە ر، مەرە تىر، مارى زەھردار.

سىنەۋاز: سىنگ ھىروان، سىنگ كراۋە.

سەم: زەھر.

(ش)

سەماخت: بەخشىنەمى بايەبلىدى.

شاپو، شەب: شەقو زللە.

سەمەن: گولۋى ياسەمەن. زەردى كال.

شاداب: شادومان، تىرانو.

سەمەندۇك: پەيتىكە سەگو تازى بىن رىست دىكرى، سەرىتى

شەردى: شوشتى، شۇردى.

دىكرىتە ملىيان و سەرمەكى دىكەش دارىكى پېندەخرى.

شە: نامىزى شىكرىنەمەى موو و خورى.

سەمەندەر: گيانلەمىرىتى و شىكاۋمىكەيە. دەلىن مادىيەك دەرەدەتو ناھەيلىن بسووتى، دۇزە سووتان.

شەبانە: شەوانە.

شەرىگىر: شەوگىز، شەوگەر، نانىكە كە تەنەبا بە شەوان

سەنا: شەا: ستابىش، بېزانىن.

شەش بىكات.

سەندەل: سەندەل: جۇرە دارىتى بەخرخە.

شەبوستان: شەوگار.

سەنگەسار: بەردبارانكرىن.

شەتەك: توند گرېندراۋ.

سەنەم: بت.

شەداۋ: تۇزى راۋكرىنى ماسى لە تەنكەيى.

سەمۇدازدە: عاشق، نەمىندار.

شەرمەسار: شەرمەسار.

سەمىقەل: سەمىقەل، لووسكراۋ، بىرىسكەدار.

شەققاف: تەنك و روون.

شەكۋا، شەكۋە: سىكالا، گلەيى و نارمەزايى.

سەمىياد: سەياد، راۋچى.

شەكەيب: بەنارام و خۇراگر، ھىۋور.

سەمىيار: گەپۇك.

شەمىم: بۇن و بەرامە.

سەمىيارمى جاۋت: جاۋى سوۋرۇكت.

شەھ: پاشا.

سەلمەكە، سەلمەكە، سەلمەكە: ناۋى گىيامكى بەھارىيەمە، بە شلى

شەھتە: پشوو سوۋر.

لەگەل ساۋەر لىدەنرى.

شەھدا: ھەنگوین.

سوۋات: خۇراگرىن.

شەھىر: شاپەر.

سوۋبەر: ھەلقان، مەتال.

شەھىق: ھەنەسە ۋەرگرتن.

سوۋبەند، نەسبەند: گىيامكى كىۋىيە، تۇۋىتىكى رەشى وردى ھەيەو

شەۋدېز: جۇرىكە لە جۇرەكانى نەسپ.

دەيىكەنە ناۋ ناگرمو ۋەننىكى خۇشى ھەيە.

شەكاف: ناۋرىشىمى كالا فەكراۋ، درز، قلىش، تلبىش.

سوۋخەن: قەسەكرىن، ۋتە.

شەكن: بېنجو لوۋلو و چىن جىنىيى زولسو ھز.

سوۋرەتاۋ: خۇرەتاۋ.

شەكۋە: بېكەۋە بارىنى بەھرو باران.

سوۋرەمە: كلى جاۋ رەشەن.

شەمشاد: درەختىكى پۇلكو بەرزو بىن گرئ بە.

سوۋزە: سوۋتان، جوش، تاۋسانلەن.

شەمۇل: شەمۇق و تىشك و روۋناكى.

سوۋزەندە: سوۋتېنەر.

شەرازە: پەراۋىز، پىكەستن.

سوۋت، خۇلى كاغەزى سوۋتاۋ، ھۆلكەى داۋ تىدانەنەۋە.

شەپتە: شىۋاۋ.

سوۋجەر: **(Soldier)**، سەرباز.

شورور: ناۋى جۇرىكە لە مەقامەكان.

سوۋراخ: ھەۋال پەرسىن.

شۇر: سۇزمى دەرۋون.

سۇياھ: سىمە، رەش.

شۇرەت: ناۋباىنگ، ناسناۋ.

سۇيپە: ھەنئارگەى راۋچى.

شۇبەبى مەن: بىرىسكەۋ پىرشىنگى ناگرىنى مەن.

سۇيپەگۈر: ھەنئارگەى مۇيران.

سۇراج، سۇراج: جىرا.

سۇيكارد: جەقۇزى مەيلىۋ گەۋرە.

غرور: له خۇبایی.
 غمبەب: بەرچەناگە.
 غەربەنگ: گەپەمکە، بەرمکە وەك بەری خاشناش وابە.
 غەریب: ناواری لە ولات.
 غەریق: خنكاو، نوھمبوی زێر ناو.
 غەزەین: مانگرتنی نازەل، توورھبوون.
 غەزەنغەر: غەنغەر: شێر.
 غەصصاب: غەصاب: زوھنكەر.
 غەمزە: تیلەجاو، جاوداگرتنی بەناز.
 غەنناج: نازدار.
 غوتتە، غطتە: نقووم بوون، بە توندی گوشتین.
 غوریبەت: ولاتی غەریبی و ناواریبی.
 غومصە، غەنە: داھەنگی.
 غیلمان: كۆی غولام، كۆریزگە، خزمەتكارانی بەھەشت.
 (ھا)
 ھامیدە: ھامكردە، تینگەبەشتوو.
 ھال: نوھلانەئە خۆشی، ڤوونبەینی.
 ھەتارەت: ھەوتان و لەناوچوون، ھێوری و بێ دنگبەوون.
 ھەج، ھەج: شێو، دۆل، جال.
 ھەججە عەمیق: جالی ھوول.
 ھەجەل، ھەل: زوو بێبەر، نێرە ھەممو گیاندارێك.
 ھەرتووت: ناكۆك بوون، بلاو بوون، لێكدابەران.
 ھەرخوندە: ھەرز.
 ھەرزەین: ھەرزەن، ھەج ھەجگەردن.
 ھەرزەین: ھەرزەن، ھەرزەن.
 ھەریب: ھەریبەن، خاھاندن.
 ھەسال: ھەزا، ھەرخسار.
 ھەسیح: ھەزا، ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەنا: لەناوچوون.
 ھەنەر: ھەزا، ھەزا.
 ھەرزەند: ھەزا، ھەزا.
 ھەسوون: ھەسوون، ھەسوون.
 ھەشان، ھەشان: ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەغان: ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەراق: ھەزا، ھەزا.
 ھەییە: ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەز دەوس: ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەز دەوس: ھەزا، ھەزا، ھەزا.
 ھەشان: ھەزا، ھەزا، ھەزا.

(ھ)

ھەبە، ھەبە: ھەزا، ھەزا.
 ھەھبا، ھەھبا: ھەزا، ھەزا.

(غ)

عابید: خواپەرست.
 عاج: دارێکی بەنرخە.
 عار: نەنگی، ھەرزەری.
 عاریز، عاریز: ڤوومەت، كۆلم، لاچانگ.
 عالمسۆز: خەلك سووتین.
 عەبەس: ڤەشەین، بێھوودە، بەھێرۆ.
 عەنەب: گەمگۆ، گەمبەكەر.
 عەمەد: نەبوون.
 عەمەد: دۆزەن.
 عەمز، عەرز: پانی.
 عەزا: ھەرزە.
 عەزادار: ھەرزەری.
 عەسەس: ھەزا، ھەزا.
 عەھاقەر: ھەزا، ھەزا.
 عەھاق: ھەزا، ھەزا.
 عەمكس: ھەزا، ھەزا.
 عەما: ھەزا، ھەزا.
 عەمباز: ھەزا، ھەزا.
 عەمەلیب: ھەزا، ھەزا.
 عەمنا: ھەزا، ھەزا.

عەن ھەریب، عەن ھەریب: ھەزا، ھەزا.
 عەویدەت: ھەزا، ھەزا.
 عەھوق: ھەزا، ھەزا.
 عەھیار: ھەزا، ھەزا.
 عەوزار: ھەزا، ھەزا.
 عەوسرەت: ھەزا، ھەزا.
 عەھفە: ھەزا، ھەزا.
 عەیدوان: ھەزا، ھەزا.
 عەیسەمەت: ھەزا، ھەزا.
 عەیوھ، عەج: ھەزا، ھەزا.

(غ)

غار: ھەزا، ھەزا.
 غالیبە: ھەزا، ھەزا.

(ق)

قائىمە:	پەيزۇ، قائىرە، پېئىلىكانە.
قائى كىف:	لەيخۇيىن، جادوگەر، دەستناس.
قائىمەت:	بالا.
قائوت:	ئاردا كىمى بىرزاو، ئاردا وردى ھەرخەرمەن.
قائىغ:	ھۆيمىكى پەرىنەمومە لە زىو دەرياچىكان.
قائىبالە:	تابۇي مولك.
قائىمىس:	بەنىك، نەختىك، دەستەچىلە، ۋەرگرتنى كەمىك، ئاگر بۇ كرىنەموى ئاگرىكى دىكە.
قائىبىغ:	ئاشىرىن، دىزىو.
قائىتارە:	ھىتارەي سوخومو چەقتەي زىنان كە بەتاكەي
قائىپىك:	زىرۇ زىو دەرازابەۋە.
قائىدەخ:	ھاوغ، تۇپك.
قائىدەخ:	خونچە، پىشكۇز.
قائىدەخ:	كەسەي مەي پىخوارنەمومە، پەمالە، پەرداخ.
قائىدەخ:	چارىنووس، (پروۋاد).
قائىزا:	چارىنووس، (دانراۋو دىيارىكرادە).
قائىراز:	فۇرشىبارى قوماشى ھەزو.
قائىزە:	قوماشىكى نەرمى ۋەك ئاورىشە.
قائىسرىو:	رەھبۇنەمومە لەسەرمەن، رېچىو.
قائىشەيان:	شوم، بەدىبەختى.
قائىببال:	ھەقتەسبال، ھەقتەس ئاسا، بالەكمو.
قائىلاش:	دۇزاو، ماپەبوچ، ھىچ پىنەماۋ.
قائىلان:	باشماۋە، باقى، (ۋەشەيمىكى توركى پە).
قائىلان:	كۆي ھەل.
قائىلانگ:	ئاسن و دارى سەرخوار بۇ مېۋە لېكرىنەمومو
قائىلەندەخ:	دەرىھىنانى شى لەجال كەۋتوو.
قائىلەندەخ:	ھەردەگەر، بېكەس و بېدەرمەن.
قائىلەندەخ:	توۋتنى پېدەھكىشىرى.
قائىمەتال:	رەگ و بنى گەلا رېۋاس.
قائىمەھە:	قالا، پېكەمىنى بەرز.
قائىموس و فۇزەخ:	پەلكە زىرىنە، كۆلكە زىرىنە.
قائىوبىيە:	گومەز، گومەت، گومبەت.
قائىوترا:	تېرە.
قائىورە:	تېرۋېشك، خۇوبەخت.
قائىوزوم:	دەريا، دەرىياى سوور.
قائىۋولە:	ناۋى گوندىكە لە دەشتى كۆپە، ئاۋىك لەھەمموو
	لاۋە ھەلقولن.

(ك)

كاج:	سەنەبەر.
كاخ:	كۆشك و بالەخانە.
كاس:	ۋې.
كاسىدە:	بىن بازارى، بازارى بىن فۇرش.
كام:	ئارەزو، ئاۋات، چىزۇ.
كام:	ئاكام، نەنجام.
كام:	دەف، زار.
كاۋ:	سەختەرىن شوپنى شاخ.
كەمىك:	كەم، دىكە بۇ رى رېۋىشتى كەمەنە.
كەپوۋ:	لوۋت، دىفن، كەپ، بېئال.
كەربوۋج:	خىشى سوورمومگراۋ.
كەزى:	ھۋنى بىرچ.
كەستەك:	كەرسەك، كۆ خاكى گومرە.
كەتاكەش:	مەللان، ئاكۆكى، گوريس كىشكىن.
كەلمەدار:	دارى داھىنىراۋ بۇ دەۋرى بېزىنگە سەرمەند، كەللە.
كەلەك:	كۆمەبەرد، بەردى لەسەرىك ھەلچىراۋ، ھۆيمىكى پەرىنەمومە لەماۋ.
كەلكىت:	شانەمەكە، جۇلا بۇ سەفت كرىد و كوتانى تەمون و چىنن بەكارىدەھىنن.
كەم، كەم:	چەندىتى، زاراۋىمەكى زانستى لۇزىكە.
كەمىشك:	كچ.
كەمۋ:	سەرمەند، سەردە، لە بېزىنگ گەۋرەترەم دانەمۋنەي بىن دادەبېزىرە
كەمەف، كەمىف:	چۈنئىتى، زاراۋىمەكى زانستى لۇزىكە.
كۈچك:	بەرد، سەنگ.
كۈنچەر:	زىرى و گىزى.
كۈنچەر:	لاپەسىو.
كۈز:	شوپنىكى تەمەنكرادە بۇ داكرىنى بەرخ و كار.
كۈس:	بەخت.
كۆھپە:	جۈزىك لە سەرىۋىشى زىنانە، تاسكلاۋى زىنان، كىلاۋزىر.
كۆم:	كۈۋر (پىشت كۆم)، چەماۋە.
كۆھ:	كۆي، چىيا، شاخ.
كۈير:	گونناھى گەۋرە.

(گ)

گاب، لافو گاب، خۇبادان و خۇھەلگىشان.

گازووک:	شتیک که گاز بگری	گوهر:	گوهر ، مرواری.
گانه:	گهمن، جاری، کاتن، دهمن، همدن، جار.	گؤ:	خر ، توب.
گنخن:	لهرو لواز، بون گرتوو.	گؤینده:	گؤرائیبیز، بهخشم.
گپ:	کالنه، گمه.	گئیسوو:	برج و نگرچه.
گهج:	نمناسراو، بیگانه.	(ل)	
گمدا:	همزار، درمروژمکر، سولکر.	لاپ:	چهپوک.
گمرداب:	گمرداو، گئیزاو.	لاجلمو:	نمسیب مشق بینمکراو، سرکیش، تۆر.
گمردوش:	گمردش، گمیران و جوولمو سوورانهوه.	لاغر:	بین توانا، زهردو لواز.
گمرن:	گمردن، گمردن.	لاکین، لکن:	بهلام.
گمزن:	نیشونازار، تیض بینمدوز.	لمب،	لیو.
گمزنده:	زبان.	لمباله:	تڑ، پراوپر.
گمزیزه:	گازگر، همگر.	لمبیب:	زمانزان، لملمبان.
گمنج:	ناوی گولیتی بههاریه.	لج:	لیوی پرو نمستور.
گمنجور:	کؤگا، خمزنه.	لهجک:	لهجک، سربوش.
گمندوم:	خاوضی خمزنه، خمزندان.	له چکا:	له چی بکات (خمرممنی دهردو خه می دلبرعی (راجی)، له چکا!؟)
گموارا:	جاویبوش، بهخشین له گوناھ.	له عمل:	موروویمکی نالی گرانبههایه، درکبه به لیوی نالی.
گمواره:	گمواله، پمله هور.	له عملی تیردار:	یاقووتی پرشنگذار.
گرد:	گر ، تمبه، تمپوک.	لهک:	بیرتیه له (۱۰۰۰۰) سعد همزار.
گرد:	کؤبؤوه ، خربؤوه (گردوک).	لهکتریک:	نهلهکتریک.
گزینهوه:	برزه کردن.	لؤره لمب:	داری خپرو لوسو بؤ پیش و دواوهی مشکه، که داردؤزنگی تیدهخری.
گروئ:	گهر ، گول.	لیام:	گلهیی و گاندمو سمرزنشتی کردن.
گریش:	ناوی بالندیمیکی برنده و درنده پیشمیه، کورتو بال دریزو، چرنووک فولایی و تیزه..	لییاس:	پوشاک، جلوبه رگ.
گنه:	گلمیی.	لیقا:	دیدار.
گورسمن:	برسی (وشمیهکی فارسیه).	لیوه:	لهو لیته.
گورؤ:	گرو، گرو.	لیژنه:	لیژنه، هسته. (لیژن به لیژن برؤن)، شوینو ریتگی لیژو سر به نشیو.
گوزیده:	ههلیژارده، پسمندرکراو.	(م)	
گوزالت، حنظل:	روومکتیکی خنؤکه، ومکو شمامه وایمو تامی زؤر تاله.	مائیل:	لار، خوار، حمزلیکردوو، ممیل لی بوو.
گوستاخ:	نازا، نمترس.	ماتهل:	مُعطَل: پمخرو، دواخستن.
گوش:	گوی، گونچکه.	ماک:	بؤماوه، زگماک.
گوخته:	گوتم.	مالم:	پیایو نایینی جولمه.
گولخن:	دؤزهخی گمرماو، کووری گمرماو.	ماملئت:	ماممله، سودا.
گولسا:	ومکو گول، گولناسا.	مانمند:	وهک ، به وئنه.
گولموزار:	شوخ و شنگ روخسارگول.	مهمعمل:	گمزاوه.
گولووک:	شکؤفه، گولی درهخت.	ممنیوس:	بیبمش، کؤل، هیوابراو له شتیک.
گومرا:	رئی ونگردوو.	ممتلهب:	دواکاری.
گولگمت:	سمیرانگا.		
گوم گهشته:	بزربروو، ونیوو، گومبوو.		

موترفه،	بموتوا، خوش به خش، نمو کسمی نموی بیموی	مجریس،	کُزرو کُزملی دیودخان، مه جلیس.
	دھیکاو ریگری ناکا.	ممجوس،	ناگریمرست.
	موحییا، مَحیا: روخسا، روو، سیما.	محمک:	(سمنگی محمک)، بەردی زَپر نەزموین.
	موختل،	مەجز،	(محض) تمنها.
	ناتموو، لاسنگ.	مخلوت، مخلوط،	تیکه لاو.
	موخنیق،	مەخمەر،	دەفریکی دارینی فوولە بۆ می خوارندنوه.
	موختمت،	مەخمەر،	ناوی جۆره فوماشیکی ژنانمیه.
	نەخشە کیشراو.	مەخمەر،	پانەمی مەپھوارندنوه.
	موخەللمت،	مەحد،	پارمەتی.
	بیرزانگ، بژۆن، موزه.	مەردوود،	پەتکراوه.
	مورغ،	مەردوم،	گنینهی جاو.
	مەل، بالدار، پەلمومر.	مەرغوله،	زولفی لوول.
	موزتەر، مُنظر، ناچار.	مەزاق،	تامو جیز.
	موسەفزا،	مەغز،	کاکله، (میشک، مەزی).
	موسەللمت، مسلط، زال، دەسلالتدار.	مەستورا،	دابۆشراو، نادیار.
	موشترە،	مەسقمەت،	مسلط، شوینی کموتن، جیکەوت، کموتنگە.
	کریار.	مەشبووک،	بەتۆرەوه بوو، گراو بەهوی تۆرەوه.
	موشترە،	مەشکووک،	گومان لیکراو، دوو دل بوون لە شتیک.
	ناوی پەمیک لە هەسارە گەرۆکەکان.	مەقسەد،	نیاز، مراز.
	میشک، میسک، بۆنیک خۆشە لەناوی جۆرنیک	مەلاحەت،	جوانی، خوین شیرینی.
	ناسک دەردەهینرئ.	مەلامەت،	لۆمەکاری.
	موشکی خوتن، میسکی تورکستانی چین.	مەلەک،	فریشتە.
	موشکە فشان، موشک بژین.	مەم گروو	مودووومر، مەمک خرو فیت.
	موشکین،	مەملوک،	کراو بە هی خو، دەست بەسەرداگریاو.
	موشکین،	مەن،	کیشانەمیگە، مەن، مەننو گران.
	موشکین،	مەنقەل،	مەمەلی، کووری ناگر.
	موشکین،	مەها،	مانگ، هەیف.
	موشکین،	مەهتووک،	نەتکراو، پەسواکراو.
	موشکین،	مەهد،	پینشکە، لانک، گەهواره.
	موشکین،	مەهوش،	سەرورەین، مایە سەرورمان.
	موشکین،	مەیکەدە،	مەپخانە.
	موشکین،	مەشاخ،	نەمو شوینەمی گە بۆ هەملخستن و بلاوکردنەموی
	موشکین،	مفت،	ترئ نامادە دھکری.
	موشکین،	موسات،	موساة، دئەموی.
	موشکین،	موفات،	موفاة، پینشکەسکردن.
	موشکین،	موبەززیر،	مبذر، دەست بلاو.
	موشکین،	موتابیق،	مطابق، ریک.
	موشکین،	موتەکا،	سەرین، پالەشت، هەر شتیک پستی پێوه بەدی.

نەمکەب: بەلا، کارسات، کۆست.
 نەموازیل، نرازل: بەلاو کارساتی گەورە.
 نەموخیزا: نەموجوان، ھەرەتی جەوانی.
 نەمودەمیدە: تازە پشکووتوو.
 نەمورەس، تازەپینگەپشتوو، ناوی بالندەمیکە.
 نووسەک، نووسەگە، موسسەگە، گیایەکە بەرمەکی و مکو بەری
 گیای کونجەر (کونجەرگە) وایەو بە جل و بەرگ و
 مەر و مالاتەمەو دمنووسن.
 نەمەستان، ھامیشەلان.
 نەمیشکەر: ھامیشی شەکر.
 نەیشات، نەشاط: چالاکی، چوستی، رۆح سووکی.
 نەیش: ژان، نازار، جرزوو.
 نەیصاب: ئۆبەرە، دەستەبەر بوونی پەوایی بۆ بریاردان،
 پشک و بەش.
 نەیھاد: بئجینە، نیاز.
 نەیھان: نەینێ، شاروہ.

(ھ)

ھارووت و مارووت، گوایە دوو فریشتە بوون خەلکیان قییری
 سیحرو جابوو کردووو، خوداش لە جانی (بابل) ھەلیوسایون.
 مامۆستا مەلا عەببولسەلام حەیدەری لە بەرنامەیکە
 تەلمەزینیندا گوتوویمەتی، لە زەمانی حەزرتی نەیراھیم دوو
 برابوون لە دھقەری بێتۆتە، ھارووت چۆتە ناوجەیی سۆزان و
 گوندی (ھەرروتە)ی ناوھدان کردۆتەو.
 ھالۆز: ناۆز.
 ھەتک: نەتک، پەسوکرەن.
 ھەتیمەت: پارچە پۆلایەکی کونکونە، زینرنگەر تالە زینری
 بێدەگوشی و پێی راستەمکاتەوہ.
 ھەب: ھەبە، ھەبک، سەرمەزانی ھەوجار.
 ھەدەر: بەقەرۆدان.
 ھەزۆ: ھەمت ئۆ (ھەزۆن پۆز دەین ھاتۆتەوہ).
 ھەمرەست: فرەمێسک.
 ھەل دەست: دەرھەت بەدەست.
 ھەلوع، ھلوع: ھلوع، برسێ، جاوجنۆک و پارە پەرسەت.
 ھەلزمەتا بوو: ناسا بوو.
 ھەمتا، ھاوتا، ھاوسەر.
 ھەمەرە: ھاوڕێ.
 ھەمس: چرپە، چپە.
 ھەمشەری: ھاوشاری.
 ھەوا: نارەزوو، نەقین.

نەو دارە ھەلاج لۆکەیی بێ بەرە دەکا.
 گەورە بیاو، سەرۆکی ھۆز.

(ڤ)

نابەلەد، نەشارەزا.
 ناخام، نا خاو، گەبیوو.
 ناخون: نینۆک.
 نارەھون: دارێکی جەوان و سێبەردار و بێ بەرەو لک و پۆیی
 جەوانی ھەبە.
 ناسووتە: نەسووا، تیخی کۆل لە ھەسان نەدراو، نەسماو.
 ناگوزوری: ناتەواوی، گەمگۆری زیان.
 ناھە: ناوک.
 ناوان: ئێوان، پەرزین، کۆی ناو.
 نەچمەتا، لەش داھیزران بە تا یمکی سووک.
 نەسار: نەسرم، شوینێک تاو نەبگریتەوہ.

نەم، نەم، خوناڵ.
 نەمو: گەشە.
 نەحیف: لاواز، باریکەلە.
 نەچنارو: نەچنارو، تاوچۆرنەکرارو.
 نەحس: شووم، بەدووم.
 نەدامەت: پەشیمانێ.
 نەدیم، نەدیم، برادەر، ھاوڕێ.
 نەزار: رەزێل، فرجۆک، درێژدەر.
 نەزارە، نەظارە، تەماشەوان.
 نەس، نەس، دەق.
 نەستەرمەن: جۆرە گولەمباخێکی جۆگەلەبە، شیلانی
 پەروەردەکرارو.
 نەسەق: رێگوبێکی، دەستوور، شیواز، پەھون.
 نەشیب: سەرھۆزەر، نەشینو.
 نەعت: وەسب، بەسەن، یاسی خو و ناگاری گەسێک.
 نەعەس: خەموالوویی، وەنەم، خەموگوتکێ.
 نەغیر عام، جەمک ھەلگرتنی زۆرینەیی خەمک بۆ شەر لەمزی
 دوژمن.
 نەغیر: بانگ رانیشتن.
 نەغد: رەخەن، دراو.
 نەغیب: نەمو سەرۆکەیی گە رێکخراوہ پەشەمبەیکان
 ھەلیدەبیزیرن.

ہمو: ہا۔	ویش: تمویش۔
ہموخوان: گوزانیویژ۔	ویقار: سعنگیٹی۔
ہوما: بانڈمیگی نھسانمہیہ۔	ویم: نوم۔ (خووی ویم کہوتہ سرور، عیشق بہ
ہؤژہ: معشقرین۔	قووت کہ نوا)۔ راجی

(ی)

ہیجران: لینگ داپران، دور کہوتنمہو لہ زن بہمن تہ لافدان۔	یہخسر: نیخسر۔ دہل۔
ہمیولا: مالک و بیجہمی رگمزو ماددی سرمدی ہمرشتیک۔	یعلہمت یلہٹ، دوموئی۔
	یہ، یم، دہریا۔

(و)

واز: کراوہ۔	
واژہ: وازہیناو (تہ مہلی خوردو خموہ، ہمرچی لہھوژی واژہ، راجی)، خو تہ نگہماندن۔	
واژوو: ناورژوو، بیجہوانہ۔	
واژوون: سہرو بن۔	
وام: ہمرز۔	
والہ، اولہان: شیتو شہیدا، دیوانہ۔	
ویساق، وثاق: ہمت، ہمرشتیک بؤ ہمستن ہمکاربیت۔	
ومتاخ: ژور، ہؤنہ۔	
ومحشت: داپران و دور کہوتنمہو لہ خہلک۔	
ومرتہ، ورطہ: گرفتاری، تووشبون۔	
ومز: ومزی، ہمریکہ گوہیز۔	
ومزن: نارمزوی بیوہدان۔	
ومزی: ہملیکرد، ہات، (نسیمی نیوشمو ومزی)، راجی	
ومزی: بہزی، دؤراو لہ شہرو ملہدا۔	
ومستک: ری نمیر، پشوو کورت، (معبہ بارگیر سوارو نسیبی ومستک) راجی۔	
وصمہ، وسمہ: دہرمانیکہ نیکمل بہ خمنہ دمکری بؤ ہز رشنکرنمہو۔	
وہغا، رگی: جاتط۔	
وہلاش: ہاورئ، ہاومل۔	
وہلاشی: ہاورئیمتی۔	
وہموز: خمومکوتکن۔	
ورتہ: چہہ، ہسکہ۔	
ولہ: ملہ، جؤبرکہ۔	
ویداد: خوٹہمویستی، حمزو نارمزوو کردن۔	
ویسال: ژوان، ہمیہک گہیشتن۔	

دیوانی راجی

پیرستی دیوانی راجی

ژماره نیوه دتیری به کهمی هر بارچه شیریک به گویره ی پینه سروا لاپره

(۱)

۲۷	خاک و هوا به کوی وه من، هر وه کو سر چوو به ههبا	(۱)
۲۷	ممشقی چیه پيروانه، له گه ل شوقی چرادا ۱	(۲)
۲۸	ساقی له پورده وهستا، دهستی به باده دادا	(۳)
۲۹	نوا به جری پيروشی من، شه پوکی دا به دونیادا	(۴)
۳۰	بولبولی خسته دل، هاته وه دیسان به سهدا	(۵)
۳۱	نیگاری گولوزاری من، هوا به بال و پیر نندا	(۶)
۳۲	دهستی به ههوهس ناو ته ناو دهستی نه گمردا	(۷)
۳۲	من جمه له خووی ناسف و نه سکندرو دارا	(۸)
۳۳	ساقی ومره بوته له سر شوقی خومارا	(۹)
۳۴	عودو گولوک و شهنگه بی، ناوی به دوم هواردا	(۱۰)
۳۴	گول پینه کهن، لاله نه بشگون، له جهمه نندا	(۱۱)
۳۵	کورد گم ههبن شاهن هه موو، بو عقل و نوتق و نهیتدا	(۱۲)
۳۶	تا وا بگه رین دوزمنی بروا، له عیراقا	(۱۳)
۳۷	کسیک بو نیشتمان، دل موته لا کا	(۱۴)
۳۹	بو یکه بینی مردم، چه ندم به تماکا	(۱۵)
۳۹	بو جیازی گولمه، روح و دل له من داوا نه کا	(۱۶)
۴۰	کا کا! گم بیزانی کوردستان له سر گتو باز نه کا	(۱۷)
۴۱	دلبره ی بالا بلنم، مهیلی دلداران نه کا	(۱۸)
۴۲	بولبولی ته بعم که یادی باخ و بوستانان نه کا	(۱۹)
۴۲	ناسمان بیروزه ره نگو، مهیلی دیدی تو نه کا	(۲۰)
۴۳	یاری عزیزم، هر قه دمر سستیو بیزاری نه کا	(۲۱)
۴۴	رووی، به مارنکه بهمهشتی زین پری سینمی نه کا	(۲۲)

دیوانی راجی

- ۲۳) ۴۵ نەگەر زولفت نەگا جەزىم، ھەوادارىم لەگەڵ نەگا
- ۲۴) ۴۵ لەخۆشى جاوھەگەت، دڵ كارى ناوۆلا نەگا چىگا!
- ۲۵) ۴۶ دلبەر بەجامى دىدە، نەگەر بىن وەفا نەگا
- ۲۶) ۴۷ يارى عالمسۆزى من، وا چاگە حاجى سەر نەگا
- ۲۷) ۴۸ چىگە كوستانم لەبەر ھەتاوا، سەر سېى نەگا
- ۲۸) ۴۸ وام لەسەر خاكى وەتەن ھەرچى جەيا و شەرمە تەگا!
- ۲۹) ۴۹ چاوى پر سورمەى بەخوئى تىمە ھىشتا رەش نەگا
- ۳۰) ۵۰ دڵ بە دەردو داخوھ، ھاوار بىن رىوچىن نەگا
- ۳۱) ۵۱ چاوهگەت ھەروەك غەزالەى دەشتە، وا لىم رەم دەگا
- ۳۲) ۵۱ نازى تىوارمى كە سەبرى بەرزى و نەستىرەگا
- ۳۳) ۵۲ وەختە لە خەلەت بەرم، ھەرچەندە كە ئەو سڻ كا
- ۳۴) ۵۳ بە تەماى سىمەرىن مەردم، ھىندەم ھەلەگا
- ۳۵) ۵۳ دڵ، كاتىن لەناو چىمەنى زولفانى ئەھالا
- ۳۶) ۵۴ سەھەر بەردەى لە روو ھەلنايەوھ، تا دىدە رەوشەن كا
- ۳۷) ۵۵ كۆلم ناپشكوون، ئەم باخجەى دونايە دڵ ون كا
- ۳۸) ۵۶ ھەتا ماوھ بەھارى نامرادى، مېز كوزار شىن كا
- ۳۹) ۵۷ رەزى بىن خاوەنم نەرشايەوھ، تەماسكى پر خون كا
- ۴۰) ۵۸ نۆش بىكە راوى دڵو، پر كە بىيالى تەقەلا
- ۴۱) ۵۹ چاوى ناھوونى خەتا، زولفى وەكو چەنەبرى لا
- ۴۲) ۶۰ يار، تىستا لەرئى دىتەو خۆش تىمەو راما
- ۴۳) ۶۱ ساقى وەرە تو پر كە بىيالى سەرو سىما
- ۴۴) ۶۲ توركو، عەرەبو، ھىندو جەبەش، جوونە تەمەنا
- ۴۵) ۶۲ كىشاويە ھەلماسى بزانكى بە دوو لادا
- ۴۶) ۶۳ غەموو خۆشى دەزانى چۆنە! ھەر ئەم دىتو ئەو ئەروا
- ۴۷) ۶۳ خوونى وىم كەوتە سەرو، عىشق بە قوووت كە دوا

دیوانی راجی

- (۴۸) لہبر دوپری، دلہ وہ ختیگہ خوتیاوی جگر نہ خوا ۶۴
- (۴۹) گولہ رنگی روخت، رہنگی بہسد زوہرہوو مہہ دا ۶۴
- (۵۰) کوردی دوستہ شکاو گہیشہ مومیا ۶۵

(ب)

- (۱) موزتہ دایم بہ خوونی دل نڈدی تاب ۶۷
- (۲) دایما شایانی عشقہ، زمزمہ ہی چہنگ و روپاب ۶۷
- (۳) نہی سہنمی نازہری دل پر عیباب ۶۸
- (۴) شوختہ کم رووی لہ حیجابا بنوتین، ج عہجب ۶۹
- (۵) نووکی پتووسم، نموا خستمیہ ناو شاری نڈدہب ۶۹
- (۶) یارہ کمی بادہ گہرم، دل دہرفتنی بہ نڈدہب ۷۰
- (۷) نم جاوہ خومارہی، ج عہجب دلگرہ یارہب!! ۷۱
- (۸) تیکل بہ خاکم نہ کم، فرینسکی ہیوا تہلب ۷۱
- (۹) تازہ بہہاری گولہ، نہی بوتی شیرین تہرب ۷۲
- (۱۰) زامی سہ ختم کردمی ناتاجی نازان و تہیب ۷۳
- (۱۱) نہی عزیزان، وہرنہ سہیری سوزی نٹشاری غہرب ۷۴
- (۱۲) وختہ ہرم لہ فیراتی لہی گولتاری حہیب ۷۵

(پ)

- (۱) نڈ دہلم سٹو ترئ، نایژمہ تو نھل و گراب ۷۶
- (۲) باتن و فاییدہ بووم، ناسیومہ دوستی راست و چہب ۷۷

(ت)

- (۱) چاوی مہلنہ برئ بہ دووسد نازوہہ دل کا خہلات ۷۸
- (۲) یار لہ نہشٹی پہنجرہی زولفی، کہ گولمی دہرئہ خات ۷۹
- (۳) دیمہنی کیتوانی کوردم کرد مہزات ۷۹
- (۴) دنیا چلؤن نوانندی شوڑو نوازو ناوات! ۸۰
- (۵) نیشارہی نازی چاوی، نغی و نِسہات ۸۱

دیوانی راجی

- (۶) سەد نەسەف گوئشە کەرا، مەیل و موخابا بووہ قات..... ۸۲
- (۷) مژدە بێ ئەی دڵ، لە نوقفا پووینی دلنارا هەلات ۸۳
- (۸) ئەی دڵ، چ نەبەستی تۆ نەعەللوک بە مەحالات ۸۳
- (۹) دانیشتم و بورجی جەمەلم، قەوسی وەلاخست ۸۴
- (۱۰) دانیشووێ مەحزوون بووم، سولتانی خەیاڵات هات ۸۵
- (۱۱) چەندە دانیشتم لە کونجی خانەقا، یارم نەهات ۸۵
- (۱۲) بێتی شاهی دلبەرائی نازکی گۆلبۆ نەهات..... ۸۶
- (۱۳) مەزاقم تالە بەم زەهراو خۆناوای خەمی عیشت ۸۷
- (۱۴) گەلایی پایزم دووربێن، لە یارو خزمەکان ئەی دۆست ۸۸
- (۱۵) وا دلی من بەندە بەم غەمزوو هیندوونی دۆست ۸۸
- (۱۶) گیانم بە فیدای جاوی رەش و تیرو گەوانت ۸۹
- (۱۷) مەخۆ زەهری هەلایل میللەتی گوردی بە تەخمت ۹۰
- (۱۸) هۆش و دڵ و ئاوات و ژیانم بووہ نەگەت ۹۱
- (۱۹) ئەی شاهی منی خەستە لە دونیاوو قیامەت ۹۲
- (۲۰) پازابوہ ئەو گۆلمەیی تابان و موختەت ۹۳
- (۲۱) لەم باغی بناگوشە، منی دیوہ گوارەت ۹۳
- (۲۲) دڵ حازرە لەم دەرگەییە بیدم بە بەشارەت..... ۹۴
- (۲۳) لەم لالەیی نوورینە دووسەد خانە بەدەرگەوت..... ۹۵
- (۲۴) دلێکی گەر نەبێ پەرۆایی عوشرەت..... ۹۵
- (۲۵) بۆچی نابرسی لەحالی عاشقی مسکینەگەت؟..... ۹۶
- (۲۶) زۆر زەحمەتە دەرچم لە خەمی فیکری بلۆت..... ۹۷
- (۲۷) ئەی جیلوهدەری عالمی ئەعلا، روخی گۆلبووت..... ۹۸
- (۲۸) دلبەری کوردم گە دی، خۆنیم بزووت..... ۹۹
- (۲۹) بێ کەسم، هیندەم بەسەرھات هەیت و هووت..... ۹۹
- (۳۰) گۆل و تیرگی، لە دڵ وا بوونە لاووت..... ۱۰۰

دیوانی راجی

- (۳۱) هتندہ خواردم غمی نھو شوخہ، لہ زئو دارو شریٹ..... ۱۰۱
- (۳۲) لبو کولمٹ بہباری نازوہ، نم خالہ ہلٹہ گرت..... ۱۰۲

(ج)

- (۱) نئی پوومہنی تو کولگین، وہی گہردہنی تو بن باج..... ۱۰۴
- (۲) گہشہ زئم بہ زیانت، پرہ کیسہم لہ خراج..... ۱۰۵
- (۳) گولشہنی پھرچہم، شوگر گردوویہ پنج..... ۱۰۵
- (۴) قہدی سرورٹ، نھوا گرتوویہ نارنج..... ۱۰۵
- (۵) شہ کمر خمندت پری گردن گوہر، گہنج..... ۱۰۷
- (۶) ہمدوولا ہمر خرمی خومن، مام رہ جہب، یان خال فہرج..... ۱۰۸
- (۷) بردمی بای دامہنی باجی مہنج..... ۱۰۹

(ج)

- (۱) بو زبانی من بہمہشی پانہ ماچ..... ۱۱۰
- (۲) نئی قہلندہر بہسیتی سا منجہ منج و مرچہ مرچ..... ۱۱۱
- (۳) بو عاشقی ریسوایی، دلدادہی نونومر کچ..... ۱۱۱

(خ)

- (۱) لہ ناگرینی تری، بوم پرگہ بہرداخ..... ۱۱۳
- (۲) گولشہنی رووی رہوشنت، عزیزمٹی گوردی بوشاخ..... ۱۱۴
- (۳) منہ جانا غیری خانہ، سد ناخ..... ۱۱۵

(د)

- (۱) سمیا کوتزاری توئی ہتایہ بہر یاد..... ۱۱۶
- (۲) نہروم شل زنجیرہ بوو، دست پنگرا کاری ویناد..... ۱۱۶
- (۳) بن سوودہ لہ گل عیشی بوتان، شوژی بیناد..... ۱۱۷
- (۴) بن وہابی بہسہ نئی زوہرہ، کہ بن نامت کرد..... ۱۱۸
- (۵) دل ہاتہ وہ قایت، بہ جہا بن زہمرت کرد..... ۱۱۹
- (۶) لہسر چاوت، ہموو کارو کلم ہوارد..... ۱۱۹

دیوانی راجی

- (۷) وا دلم ههآبوو، سوهند ناسا منی بیزار کرد..... ۱۳۰
- (۸) کوردی بن غیرت له هیچی، بیری ئەوتانی نه کرد..... ۱۳۱
- (۹) تاوی کوروی سینیی من، وا مه یاندی ناهی سرد..... ۱۳۲
- (۱۰) لهشگری عیشی له مهیدانی جواناندا نواند..... ۱۳۳
- (۱۱) لهسر تو نامهوی ئه باب و فرزند..... ۱۳۶
- (۱۲) لهم لهعلی له بهت کتیه، به ماچنگه وه خورسهندا؟..... ۱۳۶
- (۱۳) وهختی گمشاکش بو مهدهد، سه رکیشه خالت بن عهدد..... ۱۳۷
- (۱۴) چاوه کم، چاوه نوایم چ به گوشن، چ به جوود..... ۱۳۸
- (۱۵) میری روخسارت نیشانی رهحمتو ئه یامی عید..... ۱۳۸

(ن)

- (۱) دهسته نۆزۆ، دل به تایم یا مهلاز..... ۱۳۰

(ر)

- (۱) تازه رۆژی عالمه، سه رساله ئیرۆ نه بههار..... ۱۳۱
- (۲) هه موو دوزمن، له تو بوونه سهگی هار..... ۱۳۳
- (۳) دوور له رهحمت بی کسی هتایه سه بهش، ئینحیاس..... ۱۳۶
- (۴) چ ساله ههواو چ خۆشه بههار..... ۱۳۸
- (۵) خونچه پشکووتن له باخو، شاهین موختاری شار..... ۱۴۰
- (۶) گول نهنا! مرگی منت خستهوه سه بهرگی بههار..... ۱۴۳
- (۷) بووی بلوورینی تو، ریکه به تابی عوزار..... ۱۴۴
- (۸) له ئه گریمت که ده رۆژ موشکی تاتار..... ۱۴۵
- (۹) زه لیله دل له بهر هيجرانت، ئه ی یار..... ۱۴۵
- (۱۰) دلبر ماست هر گرف، بته ره دن سپرینگ دهر..... ۱۴۶
- (۱۱) توخوا ومره مالم، ئه ی دلبری دین بهر..... ۱۴۷
- (۱۲) ئیرۆ له گه ل شهوقی سهحر، یار بو غمزا که هاته دهر..... ۱۴۸
- (۱۳) گهر یار بینه دۆشم، ناچینه کتشی دهفتهر..... ۱۴۹

ديوانى راجى

- (۱۴) له غمى هيجرى تو بؤ من ، ج بههشت و ج سقهر..... ۱۵۰
- (۱۵) دايم هوايى عيشت، بهسر دل دهكا گوزهر..... ۱۵۰
- (۱۶) چاو كاله، سا خاله، سفا پهروهه، دلهر..... ۱۵۱
- (۱۷) نئى تىك نهندام و سىنگين دل، جىين بهدرى مونير..... ۱۵۲
- (۱۸) نئم دوزمه، ليم بؤته بهلاى كهلى نهانگير..... ۱۵۳
- (۱۹) بؤ مهجلىسى سهربرى، هم تهرى سكه ندهر كور..... ۱۵۳

(ز)

- (۱) ئيمرو له ينگت نمام، نئى بوتى گهر دن فيراز..... ۱۵۵
- (۲) تا له سمرمايهى زيانى خىر جكم تهن و تيراز..... ۱۵۵
- (۳) سهرى شؤرا بهسهد رويار، كاغز..... ۱۵۶
- (۴) برا ليتان موبارهك بين شهوو پؤز..... ۱۵۷
- (۵) نيگارم خانىكه، خاوهنى ريز..... ۱۵۸
- (۶) ياك ياك، له خمت و خال و قهدو چاوى دلتاوتيز..... ۱۵۹

(ز)

- (۱) نئسپه كهى ره شگوتته دلهر، خوشه وو بر يال و بز..... ۱۶۰
- (۲) لهم قاييه تا كهى به هوا بيمه تما نيز؟..... ۱۶۰
- (۳) چه ندم به سهرهات ناوه كوئل، چه ندم برين هورازو ليز!..... ۱۶۱

(س)

- (۱) له جفا و ماتمى دورى، به خودا بيومه به لاس..... ۱۶۳
- (۲) نيمه سهودايى قومارو، نارمزويى دهنگوباس..... ۱۶۳
- (۳) كهوتوومه تاوى عيشقهوه، زانراوه گهر نام خلاس..... ۱۶۴
- (۴) كه ساوى دا، بروى شمشيزى نه لئماس..... ۱۶۵
- (۴) دهستى دوعا ده گرم دهمن، گوت بر له گوفتاره مه بهس..... ۱۶۶
- (۵) كه سووك سووك دتبه پيش، سما دهكا نفيس نفيس..... ۱۶۶

دیوانی راجی

- (۶) نئی سربایایی قەدت، وەك گەو گەنارە بۆ عەسەس..... ۱۶۷
- (۷) لەسەر مولگی دلا، سەپرو سەفا بەس..... ۱۶۸
- (۸) بۆحەم لە بەرابەر نەزەری سەفایی رەقس..... ۱۶۹
- (۹) چاوم لە دەس و جودی تۆه لەم دەره، یا غەوس..... ۱۷۰
- (۹) فەترەیی چاوو حەیا پۆیسی تگاوه بە عەبەس..... ۱۷۰
- (۱۰) نئی دڵ لە زەهەدەت بەسە، تێگۆشە لە تەقەبەس..... ۱۷۱

(ش)

- (۱) ئارمەزوی ئارادیه، چاوم بەتاوی ئەشکباش..... ۱۷۳
- (۲) عەجایبەا غەمزەگەیی چاوی، لە دڵ وەستاوه ئەمجارەش..... ۱۷۵
- (۳) نئی زەمان، بۆچی مەنت کردۆتە قۆچی ماری رەش..... ۱۷۵
- (۴) لە دەری مەیکەدە دێتم، سەنەمی بادەفرۆش..... ۱۷۶
- (۵) ئیتیلەبەم زۆرە من، نۆسخەیی وەسالت یتە پێش..... ۱۷۸

(ظ)

- (۱) تا لە گولەبەیدا تەماشاکەم بەدڵ ئەنواری حەز..... ۱۷۹

(ع)

- (۱) دڵ لە بەندی جەزئە گێژەنارە یاران، ئەلویداع..... ۱۸۰
- (۲) ئەیخەمە باوەشی تگا، دڵبەری زین بە سەد سەعی..... ۱۸۰

(غ)

- (۱) لەم قایهیی دڵبەرە رامخستوووە یا تاغ..... ۱۸۲
- (۲) پره دەریایی سروسکەم، ج لە دامەن، ج قەرەاغ..... ۱۸۲
- (۳) دڵ لەسایهیی زولف و خالت، بۆتە خەزنەیی دەرد و داغ..... ۱۸۳
- (۴) تاگو دڵبەر تەفرەبازە، سوودی من ئادا دەماغ..... ۱۸۵
- (۵) خالی ئیوت، خەبەری داوه بە موشک و گولەباغ..... ۱۸۵
- (۶) دلم دەرجوو بە دەم سۆزاییی پر سەوادایی گەرفەن لێ..... ۱۸۶

دیوانی راجی

(ف)

- (۱) کاکوئی پهریشانه، لاسر عاریز و نهتراف ۱۸۷
- (۲) وا لمتاو شهنگوله کانی نیوه نازو کم خیلاف ۱۸۷
- (۳) به نازو لمنجه کوشتمی، وه کو دوو زولفی قهف به قهف ۱۸۸
- (۴) بلنی موتریب، به سهد نوازی پر قهف ۱۸۹
- (۵) وه کو گوگردی گوگردی، له سوزت هه لندیم کف کف ۱۹۰
- (۶) رمنجه روی کردم جفایی پوزگارم، هر تهرهف ۱۹۱
- (۷) سرو قدیکم ههیه، نازک و شوخ و زهریف ۱۹۱

(ق)

- (۱) راسته! رازاوه برادر، شارو بازاری نیفاق ۱۹۳
- (۲) که رازاوه بنا گوشت، به میلاق ۱۹۳
- (۳) یوویی نیگاره مهسته کم، ده کا له بهرگی گول سبهق ۱۹۴
- (۴) له گمردن زهنگه، دوو سن فتره عارهق ۱۹۵
- (۵) تا کو له رووتم سهنم، خوشه عزابی حریق ۱۹۶
- (۶) گوهرت که له سر قامت و روو بوونه موناییق ۱۹۶

(ک)

- (۱) جهیبیکم ههیه، عه یارو بیناک ۱۹۸
- (۲) جورممنی هامت ره بان، لازمه بگری نملات ۱۹۸
- (۳) دهست له مل نهی ره قیب، ههسته بچین بو دهرهک ۱۹۹
- (۴) مبهه بارگرسوارو نهسی وهستاک ۲۰۰
- (۵) دل له ختکه ی جوو لمتاوی گمردن و جاوی به لمان ۲۰۱
- (۶) نهو کا کوله، نهو زولفه پهریشانه موبارهک ۲۰۵
- (۷) شیری غمی رووت، وا له دلنی خستوهه چرنوک ۲۰۶
- (۸) نهغمو تهره ب و تاره، نهوا گه یوهته تا تووک ۲۰۷
- (۹) له دنیا، هر دلنی عیشه سهمه نخوت ۲۰۸

دیوانی راجی

- (۱۰) دَلّ و شرم و حمایم، نایتہ گہندیک ۲۰۸
- (گ)
- (۱) نیہ بنِ رحمی وہ کو تو، نہ لہ موسلم، نہ فہرنگ ۲۱۰
- (ل)
- (۱) بہین ہوشی بہ سرجوو عمری شیریم، دلی پہل پہل ۲۱۱
- (۲) لہ تنگی دلی بیمارہ، شیوانی کاری گہل ۲۱۱
- (۳) نہی بہ پروممت ماہی تابان، وی بہ بالا موعتہ دل ۲۱۲
- (ن)
- (۱) نازک و شیرین و خاوم نازو حال ۲۱۴
- (۲) دوو جاوم وا نہ کریں ناسمان حال ۲۱۴
- (۳) بہ فیدای جاوی خومارت ہم، کاکوّل و جمال ۲۱۵
- (۴) ریم نیہ، ناسودہ ساتن دابیشم بن خیال ۲۱۶
- (۵) نہ گہر دستم کہوی یاران، نموونہی خال و جاوی کال ۲۱۷
- (۶) دل پر خم و خوتناوہ، جگر لہ تلہتہ، نہی گوّل ۲۱۷
- (۷) وہت براہم، نہو کہسی نامہ قہلانوشان و کوّل ۲۱۸
- (م)
- (۱) نہی سمبا جاری لہ باسی نہو گولہم بدوی بہ کام ۲۲۰
- (۲) روو نہایہ، ہر تہرف، وا شممی کافووری لہ لام ۲۲۱
- (۳) خوش لہ سایہی زولفی دہرکہوتن غولام ۲۲۱
- (۴) لہم رنگینی عوشاقیہ، تچووم و نہرسکام ۲۲۲
- (۵) کوردستان! تاکہی لہ داخت، خت خمت و پورینہ ہم ۲۲۳
- (۶) لہ خوتہی عشقدا با دہرہدہر جم ۲۲۵
- (۷) لہ جابولقاي فہنادا، بی کس و ناوارہ تا مردم ۲۲۶
- (۸) سوچیگی نہلہتریگی روخی، وا جہرگی گیرسانم ۲۲۶
- (۹) جانا! وہرہ لای من، دانیشہ کہنارم ۲۲۷

دیوانی راجی

- (۱۰) جارنگی نبوو، دلبره کم بیتہ کنارم ۲۲۸
- (۱۱) دلہن: مہ جووہ لیم توراوہ، نیستا بوہہ بن سہرم ۲۲۸
- (۱۲) نہی سہنما نیستہ لمبر عیشی تو، من دہرہ دہرم ۲۲۹
- (۱۳) تاقہ سواری عیشی دوو چاوم، لہ ری داناہرم ۲۳۰
- (۱۴) لہ بازاری جوانندا قہلاش ۲۳۰
- (۱۵) لہ عالمدا، گرفتاری کمہندی خانہ دایکم ۲۳۲
- (۱۶) جانا بہ خدا من کہ لہ بوت خون جگر تکم ۲۳۲
- (۱۷) بہ نوروزی جہان نارا، سری ہنیاہ سو، سالم ۲۳۳
- (۱۸) لمبر دہردو بہلا، ہم شیوہی پیریمہ مندالم ۲۳۵
- (۱۹) تو (با) وو من خہرتم، یا مانگی من کہ تانم؟ ۲۳۶
- (۲۰) بہ خشومہ بہ جاوی بہ لہکت، جیسو زیانم ۲۳۷
- (۲۱) لہ چاوم فیتہ دہرناچن، نساغی دین و ایمانم ۲۳۸
- (۲۲) زیندووکوہ نمجتا، تو خودا عہفی رہمیم ۲۳۹
- (۲۳) نہو سوخہ دکا غارہتی مال و دل و دینم ۲۴۰
- (۲۴) ماتمیکگی تازہ بو مہیلانی زین پہیدا نہکم ۲۴۱
- (۲۵) تا بہ کمی خوم تووشی دہردو عیلمت و سہودا نہکم ۲۴۲
- (۲۶) لہ گونجی میحنہتا مردم، نہمہندی کاری بن جا کم ۲۴۳
- (۲۷) دہستم لہ ہموو جیکہ برا، روو لہ نشہی کم ۲۴۴
- (۲۸) وچانداری و گہداییم بن، نیتر رووی خوم لہ شا ناکم ۲۴۵
- (۲۹) تا قیامت، مہیلی جاوی کال نہکم ۲۴۶
- (۳۰) خودایہ! من لہ دہردی بن دہماغی خوم و گہل چککم؟ ۲۴۶
- (۳۱) لہ دونیادا نہگہر دورجی مہعیشت، دہرجی عادت کم ۲۴۷
- (۳۲) خوشہ بنوشین نہی سہنما جیکہ بہ جیکہ، دہم بہدہم ۲۴۸
- (۳۳) گہلی سوورام، نہمیستہ نارہزووی سہری جہان ناکم ۲۴۹
- (۳۴) دیدہ کم، یاریدہ کم، جہرگ و ہنناوم، گیانہ کم ۲۴۹

دیوانی راجی

- (۲۵) مردم له غما دل ببری، هیندی پیری کم ۲۵۱
- (۳۶) نم کچی باده، به هیچ جزیره تلافی نادم ۲۵۲
- (۳۷) به سوزی دل، به ناله، چمنی گوکوم ۲۵۲
- (۳۸) لم وحشته من تووشی چ شاخ و چقهنی بیوم ۲۵۳
- (۳۹) هرچنده به ناهه کی قهله ندری هاتو چوم ۲۵۴
- (۴۰) له سایه خواوه، خوا نانی بریوم ۲۵۵
- (۴۱) من ریوت و ره جالی تو، لم گولتخه ندا گه تووم ۲۵۷
- (۴۲) من له یارو یاومران و نازگان نیگانه خوم ۲۵۷
- (۴۳) لهنا و به جری فیراقت، یا نه خنکیم ۲۵۸
- (۴۴) با له خانهی عوشه تا، کارنکی دستوری بلیم ۲۵۹

(ن)

- (۱) دلم پشکو، دموون نه نووره قوریان ۲۶۰
- (۲) تهرنکی جگر رهنگه، خونی دلی بی دستان ۲۶۰
- (۳) یاری گیانیم لی نه کینه دوزمنی دینم، زمان ۲۶۱
- (۴) له دست چو عفل و دینم، به جیلوهی یوویی نازداران ۲۶۲
- (۵) نو گو مه له گوردانه، دهلیی شاهی زمان ۲۶۲
- (۶) بزم و هوایی گولشمن، بو نیشه بو دره خشان ۲۶۳
- (۷) نم خات و هوا و ناوه، که بی ناوه به یزدان ۲۶۴
- (۸) وهختی نیه نیستا که بیستی له هواران ۲۶۶
- (۹) که وهختی ناشکرا بو سوچ و تاوان ۲۶۷
- (۱۰) جام و دوو له بو، چای سیا، هر دمه مستن ۲۷۱
- (۱۱) له چین و تاری گینووتا، بریفه و جوشی روون ۲۷۲
- (۱۲) وهنهریومرانم، چ لادی، چ شاین ۲۷۲
- (۱۳) یاری بی ره قیابن له به نایی به فهناچن ۲۷۴
- (۱۴) نمجزره دوسپانه، له دینارو فلووسن ۲۷۴

دیوانی راجی

- (۱۵) له که ناری سروی دلبر، به تهلَب سکه ندمم من ۲۷۵
- (۱۶) هموو پوژئی به ملیوَن، دست و دامیسی نمانم من ۲۷۶
- (۱۷) یار هاته سر هموآلهی، نَم دلهی خرابی من ۲۷۶
- (۱۸) کئی ههیه گهر بیته هاواری دلی پر دوردی من! ۲۷۷
- (۱۹) نیایانه سر مفا می دل، به شووریو جنوونی من ۲۷۸
- (۲۰) نَم تاقمه خالانه، گموا دل نَرفینن ۲۷۸
- (۲۱) نَسیرین جه سر چم، وه گول وه جوشن ۲۷۹
- (۲۲) مستی کردم بِن خبهر ، ساقی له جامی می دهه من ۲۸۰
- (۲۳) ناھووانی چاری دلداران، شکاری شیر نه کم ۲۸۰
- (۲۴) نیگاران گهر به من پوژئی هزار جیکا نه کمن چیکن! ۲۸۱
- (۲۵) به چرخ عیشوه، نازگان، زه مانه عنبرین نه کمن ۲۸۲
- (۲۶) له عل و گوهر و لاله، به خنددی تو له باون ۲۸۲
- (۲۷) خوی له من به نهان دهکا، نو دلبرمی رنگین جه بین ۲۸۲
- (۲۸) نهی سممن بو، غونچه دم، قامت سنهوبر، زولف چین ۲۸۴
- (۲۹) له ناچاری له چاوا ناوه گردین ۲۸۴
- (۳۰) نَم دلبره، چند دلبره، چند دینبره، شیرین ۲۸۵
- (۳۱) خنجله ا وهره پیکهوه یا نه شووما گهین ۲۸۶
- (۳۲) نهی بهرچمت گری چین، وه ستاوه چین له سر چین ۲۸۶

(ب)

- (۱) مزگهوته تویلهی گهر و گولت، ج خرابه ۲۸۸
- (۲) نهوی من پیلدهوی ساقی! پیاآلهی می نیه، کووبه ۲۹۰
- (۳) نهی دل وهره بس بهندو گرفتاری به خعی به ۲۹۱
- (۴) نَمسان به ناوی یاری، سالیکی توندو سهخته ۲۹۲
- (۵) نهی وهتن، داخی گرانم، روتیمی سر شاته ۲۹۳
- (۶) دل له ناو پهردی خهیا لاتا، خهریکی فرسته ۲۹۴

دیوانی راجی

- (۷) تا لہبر یاری عزیزم دلِ حزینم، رہِ حممتہ ۲۹۵
- (۸) خالت لہ دلی تیمہ، دہائی سہ لکھ پڑوتہ ۲۹۵
- (۹) ہم دہردی دلہ، قامتی داوم لہ ہمتتہ ۲۹۶
- (۱۰) جہزنی دلہ، جہزنی گولہ، نوروزہ، بہارہ ۲۹۷
- (۱۱) نُو لالہ درہ خشانہ، نئی پڑی بہارہ ۲۹۹
- (۱۲) نُو خونچہ دہمی، مہم کہلہ می، گولہ بہارہ ۳۰۰
- (۱۳) مستہ لہی عشقی حبیبم، گہر بہ ملیئن دہنترہ ۳۰۰
- (۱۴) دیسان لہ دووای قامت و رفتاری عزیزہ ۳۰۱
- (۱۵) نچم میوانی دلہر ہم، نئین سردار و فوناغہ ۳۰۲
- (۱۶) لہ کوردینا ہموو گیانم، بہ کوردی، خاصہ خوراکہ ۳۰۳
- (۱۷) بس دہرہ دہری ہوزو، تہمی خم بہ سرم کہ ۳۰۴
- (۱۸) نامہ! بُو جہرگت بریوم و ہلگوشوم، نامہ کہ! ۳۰۵
- (۱۹) شاعر کہ نمونن پند، ہر نیکہ مہ ہستیکہ ۳۰۶
- (۲۰) ساقی! قدہ دحت و ہک دہمہ کمت دلکش و تہنگہ ۳۰۸
- (۲۱) رتگیبی عشقم درتزو، ہردوو قاچیش شہلہ ۳۰۸
- (۲۲) ہو(کا حسہن) شوقم بزوت، بہ قاقہزی تو نم ہلہ ۳۰۹
- (۲۳) دنیا بہ ہموو شیوہ، نہ گہر شیرن و تالہ ۳۱۰
- (۲۴) بولبول لہ شکوفہی گولہ کمت، جہزنی جہلالہ ۳۱۱
- (۲۵) دل لہ رنی نُو سوخدا، وینہی سمہندو دولولولہ ۳۱۲
- (۲۶) نُو ماچی دہم و لئوہ، کہ شیرین و بہتامہ ۳۱۳
- (۲۷) نشانہی بن نیازیم، فوغانی ریژی مردنمہ ۳۱۴
- (۲۸) سہرختون کہوتوم و بہختی ہد لہ ناوی جاومہ ۳۱۵
- (۲۹) ہوری بہار و گرمہ گرم، لہ ناہی ناو ہناومہ ۳۱۶
- (۳۰) ونم: ہشتی و جووم تیکشکاوہ، نئستہ ریڑمہ ۳۱۷
- (۳۱) بن خونچہ، نیہ راجمتی زاغ و زہغنی مہ ۳۱۸

دیوانی راجی

- ۳۱۹ ۳۲) نُو زولفَه کویستانه دهکا شَن، به دوو شانَه
- ۳۲۰ ۳۳) یاری بَرم نووره بوو، نِمر وکَه میوانی مَنه
- ۳۲۱ ۳۴) ناکر لهدنی بِن زهومرم، هَملمه گِرِنه
- ۳۲۲ ۳۵) چهنگم چهنه گهی چهنه جنی، هر نه چناوه
- ۳۲۵ ۳۶) بهناوی خویبه هانام، دونیای همموو داناوه
- ۳۳۰ ۳۷) سهرم کهوتوته گیزاوی بهلاوه
- ۳۳۳ ۳۸) پرووت به تهنسیری ههناسهی سردی نیمه، زهرد بووه
- ۳۳۳ ۳۹) ناکری سووری جهزای نوباله، لیوی گرتووه
- ۳۳۴ ۴۰) چهمن همموو گشانهوه، له رهنگوو پرووی بههارموه
- ۳۳۶ ۴۱) سهری له بانی خوتجه گن، به پرووی نَشکبارهوه
- ۳۳۷ ۴۲) نئی براا بگری له دامهن باغی کوردستانهوه
- ۳۳۸ ۴۳) زنجیره ی گهی گهرمو سهرومران، که رازابهوه
- ۳۳۹ ۴۴) له گفتوگویی خُوندلیسی، دهمی وهتن گشایهوه
- ۳۴۰ ۴۵) دائیره ی تموینی کوّبه، هر خهریکی دانیه

(و)

- ۳۴۲ ۱) بروانه دهفهی سینهی، سینوی و قهدهجی خَملاو
- ۳۴۲ ۲) تا له سمرما بِن، ههواپی رهشبه لَهک
- ۳۴۵ ۳) هتید له عیشقی نُو دلارامم بهسر هات بهندو باو
- ۳۴۶ ۴) سهر بهسر نهمشو دهناَم، پایهمال و دلشکاو
- ۳۴۷ ۵) دل وک دومه لَن بر له خهفت، ههززه بهتا بوو
- ۳۴۷ ۶) وهختن له لمبی یارهوه، مهیلی شه کهرم بوو
- ۳۴۸ ۷) دل له بهر جین و خمتی سمر کولمه، ناکر خواره بوو
- ۳۴۹ ۸) دلَم سووتا به جاری، چلچرای سمر کولمه گهی ههلبوو
- ۳۵۰ ۹) دل له دونیادا به دایم، بی کس و دتیوانه بوو
- ۳۵۰ ۱۰) دلّا ناییتوه یاحت که یارت میهره بانی بوو؟

دیوانی راجی

- (۱۱) خواہے بومان بیزی، ناوی له قور نیشٹوو ۳۵۱
- (۱۲) عزیزم، وهختی گول هات و بهسرچوو ۳۵۲
- (۱۳) نمو دوزمه سه گبابه، له یارا به نزهه چوو ۳۵۳
- (۱۴) جیکیره له باوش، خفهتی دلبری جادوو ۳۵۳
- (۱۵) ئمی ئهساف، بازاری من سد ساله همر نهیوو برهو. ۳۵۴
- (۱۶) دل، بن یارو بن قرداشه ئهمشوو ۳۵۵
- (۱۷) ئهتیرم بو نیسارت لهعل و یاقوت و گوهر، همر شو ۳۵۶
- (۱۸) لسهه گنجی زبانی من، دوو زولفت ههزدمه ئهمشوو ۳۵۶
- (۱۹) رۆحم له بهرابهر نیکهت بادهمه ئهمشوو ۳۵۷
- (۲۰) رهونهتی حوسنی تکاند، نه رکسی دلباری ئو ۳۵۸
- (۲۱) سه ره له دو یاران ئهکتشم، بهم دل و جهرگی رزیو. ۳۵۸

(ۆ)

- (۱) ئمی خودا، بۆچی نهجوومه نههانی گولهیوا؟ ۳۶۰
- (۲) مهجهب هانوته بهرچاوم، شارهکمی کۆ ۳۶۱
- (۳) ئمی سهروی بلند قهددو، لهتافهت لهبی دلجو ۳۶۱
- (۴) دهروون پر دهردو، ئاهم گهرمه ئهمرۆ ۳۶۲
- (۵) جاربه ناوی چاوی من، دیجله به دیجله، جۆ به جۆ ۳۶۲
- (۶) نهمدیوه له میرووی مهجس و ناری یو هیندۆ ۳۶۴

(ی)

- (۱) جهرحهت له منی غهمرهده کردوته نههاتی ۳۶۶
- (۲) خونین رزایوی دل له رینگهی نیشتمان، ریهویهتی ۳۶۷
- (۳) باسی کورو کج باری، وهک دانهی مرواری. ۳۶۸
- (۴) وهتن! بۆچی لهگهئما، هینهه بین رهحم و جهفاکاری! ۳۶۹
- (۵) دینهمۆی دل کهوته کارو، جهرکه بۆته باتری ۳۶۹
- (۶) جاجیهکم لهم خهفتهه، کهیوه به بیری ۳۷۰

دیوانی راجی

- (۷) لشکری وهرو خھیلاتم، لاسر دل دابهزی..... ۳۷۱
- (۸) که هات لیشاوی میشاوی سروشت و نیسی وامالی..... ۳۷۲
- (۹) منالی دلمه گریاوه، له رینی شارانه یارانی..... ۳۷۳
- (۱۰) بۆ کوشتی گرمی دل، سر دووگه‌ئی غه‌ربه‌نگی..... ۳۷۳
- (۱۱) دلپهره دهستی دابه دل، لعتله‌ئی کردو نمنجی..... ۳۷۴
- (۱۲) بهسیه دل و دین برمن، لهم تۆخه به بن دینی..... ۳۷۵
- (۱۳) یارت که هه‌بن، بارته تا یۆزی دوابی..... ۳۷۶

(ئ)

- (۱) له چینی پهرچم زولفت، ج ته‌یرنکه نه‌گیرا بن..... ۳۷۸
- (۲) هه‌تا چهرخی زیانه، کۆمه‌ئی کوردانه به‌سرا بن..... ۳۷۸
- (۳) دلم پشکووتو، ئیمشو با ره‌وا بن..... ۳۸۰
- (۴) کن هه‌یه گیان و دئی، به‌ستی که‌مه‌ندی یوو نه‌بن!..... ۳۸۱
- (۵) ره‌ونه‌ئی به‌خت، له جاوی نیر کسی شه‌لا نه‌چن..... ۳۸۲
- (۶) هه‌نارو سیوو گول پین ناگه‌یتن..... ۳۸۴
- (۷) ده‌هات و شارو که‌ره‌که‌مت، با که‌لاوه بن..... ۳۸۵

چوارین

- (۱) چوارین..... ۳۸۶

چوارینی تهرجیع به‌ند

- (۱) تات و ته‌نیا دیمه نالوو، باسی دلنارو غولاما..... ۳۹۱
- (۲) ئهی بوتی شیرین که‌لام..... ۳۹۲
- (۳) چین چین له چه‌من، وا له ئوو نالوو خعت و خال..... ۳۹۳
- (۴) ته‌موین که رزقی من ده‌دا..... ۳۹۵
- (۵) ده‌مینکه بۆ کوردی هه‌زار..... ۴۰۰
- (۶) چه‌زنی نه‌روۆرم، وا هات به‌ لاوه..... ۴۰۱
- (۷) دل، نرخی لاسر خالی سیای دلپهره ئه‌مشوو..... ۴۰۲

دیوانی راجی

- (۸) نواتی مرگم، شادیم، نه نۆشی ۴۰۴
- چوارینی تات ۴۰۵
- ۱- پینجین
- (۱) سهیری فنجانی مەم، باددی دەمی زیبا ئەگم ۴۰۶
- ب- پینجینی تەرجیع بەند
- (۱) ئەی خوا! لە ماوه دامام بە باوه، یا نه جات ۴۰۸
- (۲) که مه یخانەمی و سالت هاته ناو جۆش ۴۰۹
- (۳) چ خودایکە دەگا چەرخه به رووی کهوین و زه مان؟ ۴۱۱
- (۴) براگان، وهرنه سهیران وا بهاره ۴۱۲
- (۵) ئەم ههموو خوێناویه، خاکه‌ی له کوردستانه ۴۱۴
- (۶) بووکی چه‌مه‌ن سه‌وزه بوو، سوور بوته‌وه ۴۱۶
- (۷) له‌گه‌ل هۆزا مه‌بن خودارو دوو روو ۴۱۷
- ج- پینج خسته‌کی
- (۱) با بێمه‌وه هاواری دڵ و خاک په‌رستان ۴۲۰
- به‌ند و به‌یت
- (۱) ناوێشانی کوردان ۴۲۳
- (ب) وتبه‌ه‌کی می‌زوی ته‌ییاتی نیشمانی کوردان بو تیکۆشین و ۴۵۰
- په‌سن و پێداهه‌لدان
- (۱) په‌سنی روێشته‌نی جاف ۴۶۸
- (۲) په‌سنی سه‌ید هادی نه‌فه‌ندی ۴۷۰
- (۳) په‌سنی شامیل به‌عقوبی (۱) ۴۷۱
- (۴) په‌سنی شامیل به‌عقوبی (۲) ۴۷۳
- (۵) په‌سنی شامیل به‌عقوبی (۳) ۴۷۴
- (۶) په‌سنی شامیل به‌عقوبی (۴) ۴۷۵

دیوانی راجی

۴۷۵	دوا پەسنی شامل یەقوبی (۵)	(۷)
۴۷۶	پەسنی مەلا عەبدوڵلا - کاتبی دادگای کۆنە	(۸)
۴۷۷	سوپاس و بەخیزهێنانی حاکم عەلانەددین (۱)	(۹)
۴۸۰	نامەیک بۆ حاکم عەلانەددین (۲)	(۱۰)
۴۸۳	پەسنی حاکم عەلانەددین (۳)	(۱۱)
۴۸۴	پەسنی حاکم عەلانەددین (۴)	(۱۲)
۴۸۵	پەسنی حوسێن بەگ	(۱۳)
۴۸۶	پەسنی نەحمەد دلزار	(۱۴)
۴۸۷	پەسنی راجی لەلایەن نەحمەد دلزارووە	(۱۵)
۴۸۸	پەسنی گیوی موگریانی (۱)	(۱۶)
۴۸۹	پەسنی گیوی موگریانی (۲)	(۱۷)
۴۹۰	نامەیک بۆ گیوی موگریانی (۳)	(۱۸)
۴۹۱	وەلامیک بۆ مەلا نەحمەد	(۱۹)
۴۹۲	پەسنی عەودالان	(۲۰)
۴۹۵	شیوەن بۆ کۆچی دوایی مامۆستا (تەیب نەحمەد بەهانەدین)	(۲۱)
۴۹۶	سوپاسیکێ سەرورێ بۆ (گاکە زیادێ حەمە ناغای کۆنە) (۱)	(۲۲)
۴۹۷	لە درێژە پەسنی گاکە زیاد دا (۲)	(۲۳)
۴۹۹	لە پەسنی کۆنەو کاربەدەستان	(۲۴)
۵۰۰	شیوەن بۆ کۆچی دوایی (سەید نەحمەدی خانەقای کەرکوک)	(۲۵)
۵۰۲	شیوەن بۆ کۆچی دوایی (شیخ نورەدین حاجی مەلا عەبدوڵلای جەلێزادە)	(۲۶)
۵۰۴	بۆ کۆچی دوایی (نەحمەد) ناویک	(۲۷)
۵۰۶	پەسنی تاهیر نەفەندی	(۲۸)
۵۰۷	بۆ (زیۆمر) ی شاعیر بەمەبەستی سەردان	(۲۹)
هۆنراوەی نایینی		
۵۰۸	ستایشی یەزدان	(۱)

دیوانی راجی

- (۲) میژوی یتهمه‌رایتی و گورد..... ۵۰۹
- (۳) سه‌نای یتهمه‌بیر ۵۱۱
- (۴) سۆزی چمه‌نی ژین و، خودا یاره موحممهد ۵۱۳
- (۵) ئەسلی هونرو، ئەسلی هه‌موو رازه موحممهد..... ۵۱۵
- (۶) تابدنه، وه‌کو پۆزی دره‌خشانه موحممهد ۵۱۷
- (۷) نامۆزگاری ۵۱۸
- (۸) له‌قایی غیرتی تۆدا، ئەو‌نده مات و دامام ۵۱۸
- (۹) یارهباج گه‌دا‌حالو، به‌رئشانى جیفا خۆم ۵۱۹
- (۱۰) یا موحممه‌دا عه‌نده‌لیبی باغچه‌و گوئزاری تۆم ۵۲۱
- (۱۱) وه‌جدته‌ شرتی مه‌حبیبت، به‌یره‌وی یتهمه‌بران ۵۲۲

هه‌مه‌رنگ

ا- جوت سه‌روا

- (۱) نه‌ورۆزی سالی سالی ۱۹۶۴ - ده‌نگی جوتیاران ۵۲۴
- (۲) دئه‌سۆزی و نامۆزگاری بۆ نیشتمان ۵۲۹
- (۳) باسی جۆنییه‌نی چرخ و گرده‌وه‌ی هۆز ۵۳۵
- (۴) گه‌شتیک به‌ گونده‌گانی ده‌شتی کۆیه‌دا ۵۴۰
- (۵) ده‌مه‌تفه‌ی تیوان فه‌قیرو ده‌وله‌مه‌ند..... ۵۴۵

ب- وتار

- (۱) وتار (۱)..... ۵۵۹
- (۲) وتار (۲) ، وتی نه‌ورۆز ۵۶۱
- فه‌ره‌ه‌نگۆك ۵۶۵
- پیرستی دیوانی راجی ۵۷۹
- سوپاس و پیرانین ۵۹۹

سویاس و پیزانین:

بغاوی بنه‌ماله‌ی راجیبیوه، سویاس و پیزانینی خۆمان دهرده‌بیرین بۆ نمو به‌پیزانه‌ی که له ناصاده‌کردنی یه‌که‌مجاری دیوانی راجی دا به‌شداربوون و نهرکیان کیشاوه، یان به‌مه‌ر شیویه‌که بووین هاوکاریان کردووین و همولیان داوه بۆ پاراستنی ده‌ستنوسه‌کان و ناسانینی راجی.

سلاوو دهرودیش بۆ گیانی پاکو به‌رزی نمو به‌پیزانه‌ی ده‌نیزین که له ژیاندا نه‌ماون و له‌خه‌می بلاوکرده‌وه‌ی دیوانی راجی دا خاصه‌ی به‌پیشتی خۆیان تاوداوه:-

- مامۆستا (مه‌سه‌ود مه‌مه‌د) که کاتی خۆی پیشه‌کی بۆ دیوانه‌که نووسیه.

- هونهرمه‌ندی بلیه‌مت (به‌دیع باباجان) که کاتی خۆی وینه‌ی راجی بۆ به‌رگی دیوانه‌که، کیشاوه و دواتر فه‌وتاهو له به‌ین چوه.

هه‌روه‌ها سویاس و پیزانینمان بۆ به‌پیزان:-

- مامۆستا (مه‌سه‌دی مه‌لا که‌ریم) که دوا‌ی ناصاده‌کردنی یه‌که‌م جاری دیوانه‌که به‌ شیعه‌رکاندا چۆته‌وه له تاماده‌کردنی نه‌مجاره‌شدا سوودتیک‌ی زۆرمان له پیتیمایی و سه‌رغه‌کانی به‌پیزان بینی و، ماوه‌ی چهند سالتیکیش دیوانه‌ ده‌ستنوسه‌که‌ی له لای خۆی پاراستبوو.

- مامۆستا (عه‌بدولپه‌زاق به‌یمار) که له سه‌ره‌تای حه‌فتاکانی سه‌ده‌ی رابردوودا، بابه‌تی (گه‌رائینک به‌ دیوانی شاعیری گه‌وره‌دا: راجی) نووسیه‌وه بلاوکرده‌وته‌وه.

- مامۆستا (جه‌لال زه‌نگابادی) که له زۆری (۱۹۹۱/۳/۱۱ - راپه‌رینی شاری همولیتر) دیوانه‌ ناصاده‌کراوه‌که‌ی راجی بۆ چاپ، له‌گه‌ڵ چهند ده‌ستنوسه‌تیک‌ی دیکه‌دا هه‌لگرتی‌بوو لای خۆی پاراستبوونی، دوا‌ییش به‌خاوه‌نی کردبوونه‌وه.

- مامۆستا (عه‌بدوللا دارتاش) که له سالتی هه‌شتادا له‌گه‌ڵ (کاوه راجی) همولی زۆری دا بۆ چاپکردنی دیوانه‌که، به‌لام راپه‌رینی گه‌لی کوردستان به‌سه‌ردا هاتو چاپ نه‌کرا